NŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YAYIN ORGANI

TÜRKİYE MÜHENDİSLİK HABERLERİ

TÜRKİYE'nin EKONOMİK SOSYAL DEMOKRATİK gelişmesinde

İnşaat Mühendisleri Odası

19. dönem çalışma raporu

1973•1974

227

ŞUBAT 1974

TÜRKİYE MÜHENDİSLİK HABERLERİ

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI AYLIK YAYIN ORGANI

YIL : 19 CİLT : 20 SAYI : 227

Sahibi : İnşaat Mühendisleri Odası
Adına İzzettin SİLİER

Sorumlu Yazı İşleri Yönetmeni :
Enis ÜSER

Teknik Yönetmeni :
Ahmet SAT

Yönetim Yeri :
Selânik Cad. No. 19/1 Yenişehir - Ankara
Tel. : 12 13 69 - 17 85 99

Dizilip Basıldığı Yer :
DOĞUŞ Ltd. Şti. Matbaası - Ankara

Abone Tarifesi :
Fiyatı : 20,— lira, Yıllığı : 200,— lira olup, dış memleketler için 40 lira. Öğrencilere % 60 tenzilâtlıdır. Yıllık abone tutarına özel sayı bedelleri de dahildir. Türkiye Mühendislik Haberleri Dergisi İnşaat Mühendisleri Odası üyelerine bedelsiz gönderilir.

Telif Hakları Tarifesi :
Derginin beher standart sayfası, telif yazılar için 75,— lira, çeviri yazılar için 50,— lira; orijinal şekil ve resimler için 30,— liradır. Orijinal karikatürlere 100,— liraya kadar telif hakkı ödenir. ★ Yayın Komitesi gönderilen yazılar üzerinde gerekli düzeltmeyi yapmağa yetkilidir, ★ Basılan çeviri yazılardan dolayı her türlü sorumluluk çevirene aittir ★ Yayınlanan yazılardaki fikir ve teknik sorumluluk yazarlarına ait olup İnşaat Mühendisleri Odasını ve dergiyi bağlamaz ★ Dergideki yazılar kaynak gösterilmek şartıyla izin alınarak başka bir yayın aracında yayınlanabilir. İlânlardan sorumluluk kabul olunmaz ★ Dergiye gönderilen çeviri ve fotoğrafların kaynaklarının gösterilmesi gerekir.

İLAN TARİFESİ

Arka kapak (renkli olabilir)	3.600,— TL.
Ön kapak içi	2.700,— TL.
Arka kapak içi	2.000,— TL.
İç tam sahife	1.500,— TL.
İç yarım sahife	1.000,— TL.
İç çeyrek sahife	600,— TL.

12 ay ve daha fazla sürekli ilân halinde % 20, 6 ay ve daha fazla sürekli ilân halinde % 10 indirim yapılır.

TÜRKİYE'nin EKONOMİK SOSYAL DEMOKRATİK gelişmesinde

İnşaat Mühendisleri Odası

19. dönem çalışma raporu

1973•1974

Başkandan Söyleşi :

demokratik işleyiş

Aşağıdaki makale 1 Ocak 1973 tarihli TEKNİK GÜÇ'te Başyazı olarak yayınlanmıştır. Yıllık Çalışma Raporumuzu veren bu sayımızda tekrarlamayı yararlı gördük.

İzzettin SİLİER

Bu ayın içinde İstanbul Şubesinin Genel Kurulu toplanıyor; Şubat sonlarında Oda Genel Kurulu yapılacak. Biz teslim aldığımızdan "daha büyük bir oda" teslim etmek inanç ve sevinci içinde Genel Kurullara hazırlanıyoruz. Demokratik işleyişin, bu rahatlatıcı ve üstün tarafı vardır. Sizlere bu başmakalemle veda ederken, "demokratik kurumlar" üzerinde düşündüklerimi özetlemek istiyorum.

Çünkü örgütümüze yön vermek iddiasında olanların, toplumumuzun bütünü içindeki yerimizi iyi incelemiş olmaları gerekir. Anayasamız, yerinde bir davranışla, Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları" için özel bir maddede yer vermiş ve bu kuruluşların işleyişlerinin "demokratik esaslara aykırı" olamıyacağını, "İdare" nin bir yargı mercii kararına dayanmadıkça bu kuruluşlara karışamıyacağını belirtmiştir. Bu hükümleri daha iyi kavramak için 1961 Anayasamızın ortaya koyduğu anlamda "demokratik devlet" bünyesini analiz etmek gerekir.

Demokrasi, herşeyden önce, menfaat ve fikir sınıfları, zümreleri arasında bir denge rejimidir; bu denge her an yeniden oluşan, her an yeni etki ve tepkilerle kurulan ve gelişen bir dengedir. Böyle bir devlet anlayışında hiç bir organın diğerinin üzerinde bir yetki ve görevi yoktur. Hiç bir fikir veya menfaat grubu susturulmaz, etkisiz hale getirilmez veya başkasını yok etmek iddiasını taşıyamaz. Yasama, yürütme ve yargı organlarının hepsi uygulama ve kararlarında, daima sosyal bünyenin gelişmesine uygun bir anlayış havası içinde olmaya mecburdurlar. Bu organların hiçbiri özgürlüklere, demokrasiyi kaldırmak anlamına gelen biçimde, ilişemezler; Üniversite, TRT, basın ve meslek kuruluşları gibi organlara dokunamazlar. Toplum içindeki gelişmede her an yeni denge imkânlarını araştırmak, özellikle yürütme organını kritik etmek herkes için heyecanlı bir görev olmaktadır. Bu görevin, tek tek şahıs olarak yapılmasından daha etkili yolu, bir anlamda yegâne etkili yolu, örgütler halinde yapılmasıdır.

Yukarıda anlattığımız şekilde oluşan dengenin toplum yararına olması demokrasinin en önemli konusudur. Toplum bu neticeyi sağlayacak organları kurmamış olursa, fırsatı bir an eline geçirebilenler başkalarını ezerek bünyeyi tahrip edebilirler. O halde demokrasimizin en önemli organları, dengenin toplum yararına oluşunun kritiğini yapacak, kamu oyunu bu yönden uyanık tutacak kuruluşlardır. TRT, basın, üniversite, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının rolü ve sahası burada ortaya çıkar. Meslek kuruluşları, üyelerinden gelen potansiyeli, bir baskı grubu halinde, kamu yararına kullanmaları için düşünülmüşlerdir. Odalar, üyelerinin ihtisas sahibi olmalarından faydalanarak, olgun görüşler hazırlayacak; bunları önce üyelerine, sonra topluma maletmede, kamu yararına aykırı gelişmeleri önlemede bütün imkânlarını seferber edeceklerdir.

Şimdi bir başka konuya atlıyacağım. "Demokratik Devlet" bünyesine ait yukarıdaki analizler, Meslek kuruluşu içindeki işleyişin "demokratik esaslara uygun olacağı" şeklindeki Anayasa hükmünde nasıl bir durum çıkarır?

Bu mesele herşeyden önce bir seçme ve seçilme hakkıdır. Arzu eden aday olabilmeli ve üyeler oylarının değerleneceğinden emin olarak seçmelidirler. Bunlar ana temellerdir. Fakat pratik olarak daha önemlisi fikir tartışmalarıdır. Her üye inandığı veya inandırıldığı fikirleri, başkalarına telkin etmek ister veya daha ilerisi bunların "oda görüşü" halinde yürütülmesi için gayret sarfeder. Bunlar da üyenin ortadan kaldırılmaması gereken haklarıdır. Odanın yararlı görüşlere varması, iyi hizmet etmesi fikir tartışmalarının canlı tutulmasına bağlıdır. Karşıt fikirler, olgun fikirlerin çıkmasına ilk adımdır. Onun içindir ki, Oda içindeki görüşmelerde, azınlık düşüncelerinin rahatça ortaya konulup tartışılması olanağı titizlikle korunmalıdır.

"Odanın görüşü", bu denge düzeninde, o andaki çoğunluk tarafından desteklenen görüştür. Odanın bünyesi içinde karşıt fikirlerin savunucuları daima mevcut kalacaktır. Ama alınan kararlara, o karar değiştirilmedikçe uymak, üyenin borcudur, örgüt ruhunun, örgüt disiplininin en önemli noktasıdır. Odamızın kararlarına, kendi düşüncesine duyduğu zaman saygılı olmak, uymadığında Odayı yok sayacak kadar, hatta onu yok etmek üzere gayretler göstermek, çok ilkel bir davranış olur. Herkes karşıt görüşte de belki bir doğrunun bulunabileceğine kendisini alıştırmalıdır. Öyle ki üye, sahibi, idarecisi, ilgilisi olduğu müesseselerin zarar gördüğü kararlara dahi onları uydurmanın, saygılı tutmanın çabasında bulunmakta kendini borçlu hissetmelidir.

Yeni yönetim kurullarına başarılar diliyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Başyazı	II
İçindekiler	IV
XX. Genel Kurul Çağrısı	VI
0. İMO XIX. DÖNEM 1973 - 1974	VII
Kayıplarımız	IX
Merkez ve Şubeler Yönetim Kurulları	X
Kurullar, Komisyon ve Komiteler	XII
Yıllara Göre Odaya Kayıtlı Üye Sayısı	XIII
İllere Göre Üyelerimizin Dağılımı ve Temsilcilikler	XIV
Sunuş	XVI
Giriş	1
1. GENEL KONULAR	3
A. Odalarımız ve Politika	5
EK 1 : İzzettin Silier'in Seçim Bildirgelerine İlişkin Makalesi	7
EK 2 : İzzettin Silier'in Harun Karadeniz İçin Telgrafı	9
B. Sanayileşme	10
C. Kentleşme	11
EK 3 : Toplu İmar'a İlişkin Rapor	12
2. ODA ORGANLARI VE BAĞLANTILARI	35
A. TMMOB Kanunu Değişikliği	37
B. TMMOB'nin Yeniden Düzenlenmesi	38
C. Sürekli Organlar Zorunluluğu	39
EK 4 : Oda Çalışmalarında Uzun Süreli Esaslar'a İlişkin Danışma Kurulu Tartışması	40
D. Danışma Kurulumuz	57
EK 5 : Danışma Kurulunun İşleyişi Üzerine İç Eleştiri	58
— Danışma Kurulu Yönetmeliği Değişiklik Tasarısı	71
E. Haysiyet Divanı	72
— Haysiyet Divanı Yönetmeliği Değişiklik Tasarısı	72
F. Teknik Kongre	73
G. Yayın	75
H. Kalite Belgesi Komisyonu	76
İ. Temsilcilikler	78
EK 6, 7 : Temsilciliklere Gönderilen Yazılar	79
3. İNŞAAT TEKNİK PERSONELİ ÖĞRETİM VE EĞİTİMİ	81
A. Mühendis Yardımcısı Konusu	83
EK 8 : Tekniker Eğitimi Hakkında Prof. Karhan'ın Yazısı	84
EK 9 : İzzettin Silier'in "Üniversiteye Giriş ve Tekniker Açığımız" a İlişkin Makalesi	86
4. İNŞAAT TEKNİK PERSONELİ İSTİHDAMI	89
A. İşsizliğimizi Yaratan Gerçek	91
B. Projeci Üyelerimiz	93
EK 10 : Proje Bürolarının Sorunları'na İlişkin Danışma Kurulu Tartışması	94
C. Devlet Memurları Kanunu ve Kararnameler	113
EK 11, 12, 13, 14 : 8 Numaralı Kararname'ye İlişkin Olarak Yapılan Yazışmalar	114
D. Şantiye Şefleri ve Şantiye Mühendisleri	119

Sayfa

EK 15 : Şantiye Şefliği ve Mühendisliği Sözleşme Yönetmeliği 120
EK 16 : Şantiye Şefi Tip Sözleşmesi 121
E. Konut Üretimi Alanında Çalışan Üyelerimiz 125
EK 17 : İmar Kanununun 14. Maddesinin Uygulanması Hakkında İmar ve İskân Bakanlığı'nın Yazısı 127

5. PROJE - PLAN VE ARAŞTIRMA 129
A. Belge Uygulaması 131
EK 18, 19 : Belge Uygulaması Hakkında Rapor ve Ekleri 133
EK 20 : Belge Uygulaması ile İlgili Meclis Konuşmaları 148
EK 21, 22, 23, 24 : Belge Uygulamasına İlişkin Yazışmalar 149
EK 25 : Belge Uygulamasına İlişkin Olarak TMMOB'ne İletilen Görüş 153
B. Büyük Proje Bürolarının Önemi 156
EK 26 : İnşaat Müh. Odasına Bağlı Etüt, Proje, Araştırma Müşavirliği Kuruluşlarının Tescili ve Yeteneklerinin Belgelenmesi Yönetmeliği 157
EK 27 : İnşaat Mühendisliği Proje ve Araştırma Hizmetleri Göstergesi 161

6. YAPI MALZEMELERİ VE MAKİNALARI 165
A. İstanbul'da Beton Agregası Sorunu 167
EK 28 : TS - 706 "Beton Agregası Standardı" nın Uygulanması ile İlgili Olarak Bayındırlık Bakanlığına Bildirilen Oda Görüşü 168
EK 29 : TS - 706 Standardı ile İlgili Bayındırlık Bakanlığı Yazısı 169
B. Demir Vurgunu 170
EK 30 : İzzettin Silier'in Demir Spekülâtörleri İle İlgili Demeci 171
EK 31 : Demir Spekülâtörleri Hakkında Açıklama 172

7. YAPIM VE UYGULAMA 173
A. Kızılay Alt Geçidi 175
EK 32 : Sayın Ekrem Barlas'a Açık Mektup 176
EK 33 : Ankara Belediye Başkanlığına Bildirilen Oda Görüşü 178
B. İstanbul Betonları 179
EK 34 : İstanbul Betonları ile İlgili Olarak Belediyeye Gönderilen Yazı 180
EK 35 : "Taş - Kireç ve Tuğla Ocağı İşletenler Cemiyeti" nin Odamıza Gönderdiği Yazı 181
EK 36 : Betonarme Betonları Üzerinde Tedbirler'e İlişkin Danışma Kurulu Tartışması 182
C. Müteahhitler Odası 187
EK 37 : "İnşaat ve Tesisat Müteahhitleri Birliği Kanunu" Tasarısı Hakkında Oda Görüşü 188
D. 1973 ve İnşaat Malzemeleri 193
E. Müteahhitlere Fiat Farkı Sorunu 194
EK 38 : Fiat Farkı Kararname Taslağı 195
EK 39 : (73) Fiat Farkı Kararnamesi 197
F. Konut Üretimi 199
G. 8 Sayılı Kararname 200
EK 40 : İzzettin Silier'in İstanbul'un Trafik Sorunu Hakkında Demeci 202
EK 41 : İzzettin Silier'in Petrol ve Tasarruf Tedbirleri Hakkında Demeci 204

8. SOSYAL KONULAR 205
A. İnşaat Mühendisleri Günü 207
B. Sosyal 208
EK 42 : 1973 Yılında Seçilen Mühendis Milletvekilleri 209
EK 43 : Mühendis Senatörler 211
C. Bağ - Kur 212
D. Meslek Rozeti 213

9. MALİ KISIM 215

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
XX. GENEL KURUL ÇAĞRISI

Sayın Üye,

Odamız Genel Kurulunun XX. olağan toplantısı 22 Şubat 1974 Cuma günü saat 10.30 da başlamak ve 3 gün sürmek üzere D. S. İ. Toplantı Salonunda yapılacaktır.

Bu toplantıya Oda Kimlik belgenizle katılmanızı rica ederiz.

Saygılarımızla,
YÖNETİM KURULU

GÜNDEM :

A) AÇILIŞ

A1 — Başkanlık Divanı Seçimi (1 Başkan, 2 Başkan Vekili, 4 Sekreter)
A2 — Saygı duruşu
A3 — Açılış konuşması (Yönetim Kurulu Başkanı)
A4 — Genel Kurul'a davetli konukların konuşmaları
A5 — Anıt-Kabir'e çiçek konulması.

B) GENEL KURUL ÇALIŞMALARI :

B1 — Komisyonların seçimi

B1. 1 — Ana Sorunlar Komisyonu (7 üye)
B1. 2 — Yönetmelikler Komisyonu (5 üye)
B1. 3 — Bütçe Komisyonu (1973 bütçesiyle 1974 bütçe önerisi vb.) (7 üye)
B1. 4 — Oda ve Üye Önerileri Komisyonu (5 üye)
B1. 5 — Oy Ayırımı Kurulu (12 üye)

B2 — Raporun sunulması, Yönetim ve Denetim Kurulları raporlarının görüşülmesi ve Yönetim Kurulunun mali yönden ibra'ı

B3 — Komisyon raporlarının ve 1974 yılı bütçesinin karara bağlanması

B4 — XXI. Genel Kurul yerinin kararlaştırılması.

C) ADAYLARIN GÖSTERİLMESİ VE SEÇİMLER

a) Danışma Kurulu (9 üye)
b) Oda Yönetim Kurulu (7 asıl, 7 yedek)
c) Oda Denetim Kurulu (3 asıl, 3 yedek)
d) Oda Teknik Kongresi Üyelikleri (6 asıl, 3 yedek)
e) Proje onay yetkisi veren Kurul (6 asıl, 6 yedek)
T. M. M. O. B. ÜYE SEÇİMLERİ
f) Birlik Yönetim Kuruluna Temsilci (3 aday)
g) Birlik Denetim Kurulu (1 aday)
h) Birlik Genel Kuruluna Delege (100 asıl, 100 yedek)

D) Seçim sonuçlarının açıklanması, dilekler ve kapanış.

0. İMO

XIX. Dönem

1973 - 1974

KAYIPLARIMIZ

ACARI	Emin
ALGUADİS	Rafael
BAYAZIT	Lütfi
BAYRAM	Beşir
BAZOĞLU	Mustafa Akif
BEKMAN	Arif
BENSAL	İbrahim Besim
CEYHUN	İhsan
ÇÖTELİOĞLU	Mehmet
DEMİREL	Hüseyin
DİLİCAN	Kadir
ERKAL	Erdenay
ESAT	M. Kemal
FİDAN	Burhanettin
GENÇEL	Sabahattin
GÖREN	Mesut
GÜRÇAY	Burhanettin
İ. HAKKIOĞLU	Fatin
KARAOĞUZ	Cemil
KARADAYI	Hulusi
KONAR	Hasan
ONARMAN	Fasih
ÖVER	Orhan
SIVACIYAN	Nubar
SOMER	Salim
TAMER	Osman Mehmet
TANERGÜN	Ergin
TANJU	M. Cevdet
TINGIR	Nurhan
TORUN	A. Zeki
ÜLGEN	Ayhan
ÜNSAÇ	Neylan
YÜCEL	Enver

Rahmet diler, saygı ile anarız.

İMO
MERKEZ VE ŞUBELER
1973 - 1974 YILLARI
YÖNETİM KURULLARI

Merkez Yönetim Kurulu

Başkan .... İzzettin SİLİER
Başkan Vekili .... Erhan KARAESMEN
Sekreter Üye .... Enis ÜSER
Muhasip Üye .... Ekrem KURDOĞLU
Üye .... Tarhan ERDEM
Üye .... Erdoğan BAYINDIR
Üye .... Fikri KAYA

İstanbul Şubesi

	20.1.1973 — 10.3.1973	15.3.1973 — 1.6.1973 —	19.6.1973 19.1.1974	1974
Başkan	İzzettin SİLİER	Erol ÜNAL	Cengiz TACALOĞLU	Ertuğrul TIĞLAY
Sekreter Üye	Erol ÜNAL	Tezer ERASLAN	Tezer ERASLAN	Tezer ERASLAN
Muhasip Üye	Erdem TEKİN	Erdem TEKİN	Erdem TEKİN	Uğur DİNÇER
Üye	Ersin ARIOĞLU	Ersin ARIOĞLU	Ersin ARIOĞLU	Mete AKALIN
Üye	Kerim ESMER	Kerim ESMER	Kerim ESMER	Mehmet ÖZLER
Üye	Mete KARAKOÇ	Mete KARAKOÇ	Mete KARAKOÇ	Hüseyin AKDAĞ
Üye	Doğan BATUK	Doğan BATUK	Doğan BATUK	İrfan ÇUBUKCUOĞLU

İzmir Şubesi

	20.1.1973 — 16.10.1973	16.10.1973 — 19.1.1974	1974
Başkan	Cemal SEDEF	Cemal SEDEF	Gürcan BAŞER
Sekreter Üye	Mustafa ÖZYAVUZGİL	Mustafa ÖZYAVUZGİL	Önder TUNÇALP
Muhasip Üye	Önder DAĞISTAN	Önder DAĞISTAN	Sadettin UÇKUN
Üye	Hasan ZENGİN	M. Erşen ÜLKÜDAŞ	Celâl YÜCEBAŞ
Üye	M. Erşen ÜLKÜDAŞ	Oktay EROKAY	Mustafa ARKUN
Üye	Oktay EROKAY	Özcan YUCAL	Aksu SARIHAN
Üye	Özcan YUCAL	Nejat TULGAR	Birol BORA

Elâzığ Şubesi

	1973	1974
Başkan	Orhan CİVELEK	Mehmet AÇIK
Sekreter Üye	Nurullah ÖZBERK	Nurullah ÖZBERK
Muhasip Üye	Bekir YILDIRIM	Bilgi GÜRSES
Üye	Hulki HOŞAĞASI	Ahmet TURAN
Üye	Hanefi ÇEKMEN	Kenan CİHANGİROĞLU

Kayseri Şubesi

	1973	1974
Başkan	Mustafa GÜRPINAR	S. Sırrı YÜCEL
Sekreter Üye	A. Metin ÖZBİLGİN	Kenan DİNCER
Muhasip Üye	S. Sırrı YÜCEL	Ziya CINGILLIOĞLU
Üye	N. Naci GAVREMOĞLU	Naci BEKTAŞ
Üye	Ahmet HAZER	Kamil ÖZCAN

GENEL KURULCA SEÇİLEN KURULLAR

ODA HAYSİYET DİVANI

Nihat ERSOY
Affan BALABAN
Galip EREN
Galip AKNİL
Ahmet KAÇMAZ

YARDIM FONU KOMİTESİ

Hamit KURANEL
Zafer SOYDAL
Nizamettin KAHRAMAN

PROJE ONAY YETKİSİNİ VEREN KURUL :

Şevki KAPTANOĞLU
Ziya AKTAŞ
Ergin ÇITIPITIOĞLU
Cahit URAN
Yücel MUTLU
Şerafettin DOĞAN

TEKNİK KONGRE YÜRÜTME KURULU :

Ergün TOĞROL
Erhan KARAESMEN
Yılmaz ONAY
Oğuz ATAY
Oktar TÜREL
Affan BALABAN

DENETİM KURULU

Mustafa BALTACI
Şükrü EZER
Sonat SOYSAL

DANIŞMA KURULU

Cevdet KÖSEMEN
Selâhattin KARABABA
Uğur ALKIM
Samim ÖZTEK
Ercan ÖZTÜRK
Tezer ERASLAN
ALİ RIZA BOZKURT
İzzettin SİLİER
İsmet ORDEMİR
Emcet ÖY
Mahmut YETKİNER
Cemal ERTEK
Bülent POYRAZ
Turgut YÜCEL
Dumrul Genar
Dumrul GENER

KOMİSYON VE KOMİTELER

KALİTE BELGESİ KOMİSYONU

Ömer Lütfü BAYAZIT
Sait BERKÖZ
Ertan ACAROĞLU

REFERANS KOMİTESİ

Yılmaz SOLAK
Hıncal ANT
Doğan GÜNGÖR
Demir ALAMUR

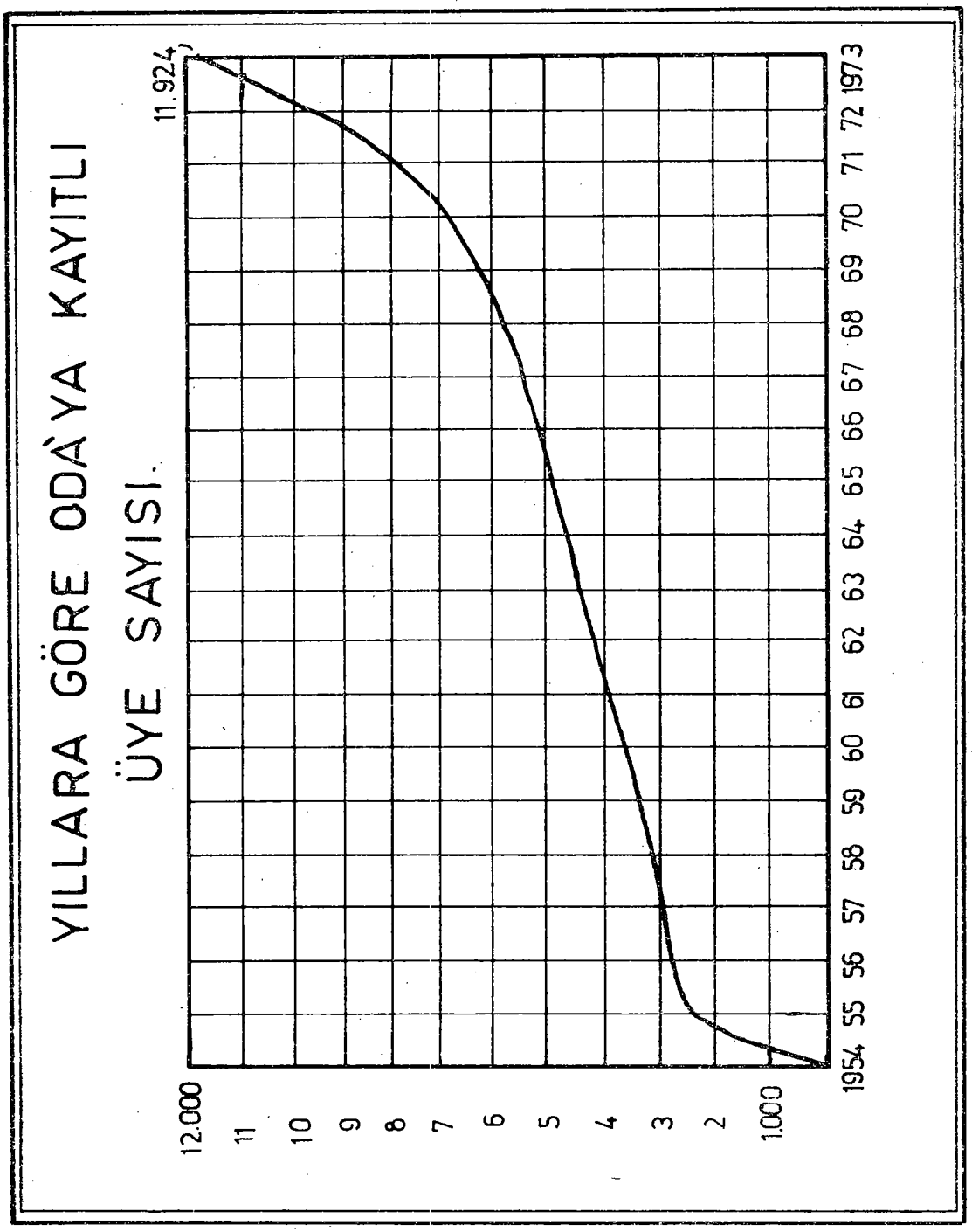

1973	11924
1972	9812
1971	8014
1970	6957
1969	6478
1968	6036
1967	5667
1966	5327
1965	5024
1964	4748
1963	4456
1962	4177
1961	3976
1960	3692
1959	3436
1958	3212
1957	2965
1956	2890
1955	2401

ÜYELERİMİZİN İLLERE GÖRE DAĞILIMI VE TEMSİLCİLİKLER

İl	Üye Sayısı	1973 Başında Temsilc İsmi	Seçim Tarihi	1974 Başında Temsilc İsmi	Seçim Tarihi
ADANA	253			M. Cengiz KAYAHAN	17.12.1973
ADIYAMAN	10	Ali BÜYÜKŞAHİN	26.7.1973	Ali BÜYÜKŞAHİN	26.7.1973
AFYONKARAHİSAR	49				
AĞRI	3				
AMASYA	24				
ANKARA	2420				
ANTALYA	117				
ARTVİN	22	Rahmi YILMAZ	10.10.1972	Rahmi YILMAZ	10.10.1972
AYDIN	71			Erdal UÇAR	25.5.1973
BALIKESİR	81				
BİLECİK	5				
BİNGÖL	6				
BİTLİS	7				
BOLU	42			Basri FIRAT	21.2.1973
BURDUR	20				
BURSA	124	Recep MERCAN	26.10.1972	Recep MERCAN	26.10.1972
ÇANAKKALE	30				
ÇANKIRI	15			M. Ali BİLGİN	28.7.1973
ÇORUM	33			Mehmet BAYRAK	6.7.1973
DENİZLİ	49				
DİYARBAKIR	86	Mehmet PALAOĞLU	15.5.1971		
EDİRNE	38			Cahit KÖSE	24.8.1973
ELÂZIĞ	129				
ERZİNCAN	24				
ERZURUM	78			A. Naci URAL	28.1.1973
ESKİŞEHİR	108	M. Ruhi AYDIN	22.10.1972	M. Ruhi AYDIN	22.10.1972
GAZİANTEP	65	M. Rasim ÖZŞENTÜRK	23.12.1971		
GİRESUN	28			Şenel SARI	1.8.1973
GÜMÜŞHANE	8				
HAKKARİ	1			Remzi KARİP	3.7.1973
HATAY	153			Adnan ZERVENT	21.12.1973
İSPARTA	51				
İÇEL	112	Şahabettin PÜRENTEPE	24.3.1972	Şahabettin PÜRENTEPE	24.3.1972
İSTANBUL	2819				
İZMİR	619				
KARS	20				
KASTAMONU	35			İbrahim Ethem YÜKSEL	11.2.1973
KAYSERİ	162				
KIRKLARELİ	17	Ergin BAŞAR	5.7.1972	Ergin BAŞAR	5.7.1972
KIRŞEHİR	17				
KOCAELİ	91	M. Metin ÜLKÜ	8.12.1972	M. Metin ÜLKÜ	8.12.1972
KONYA	201	Mehmet BİLDİRİCİ	14.4.1971		
KÜTAHYA	44	Sunal ERDEM	14.6.1970		
MALATYA	57	Erol GÖKHAN	20.8.1972	Erol GÖKHAN	20.8.1972

MANİSA	64				
KAHRAMAN MARAŞ	32			Ata KAYIŞOĞLU	22.5.1973
MARDİN	9				
MUĞLA	42			Necdet PELİT	5.6.1973
MUŞ	8				
NEVŞEHİR	24				
NİĞDE	22				
ORDU	30				
RİZE	38			NECATİ KIR	5.7.1973
SAKARYA	46	Cevat GÜVEN	29.12.1972	Cevat GÜVEN	29.12.1972
SAMSUN	138	Tamer TİMURÇİ	1.1.1973	Tamer TİMURÇİ	1.1.1973
SİİRT	14				
SİNOP	13				
SİVAS	43	S. Hafız ÖZTEMEL	3.1.1973	S. Hafız ÖZTEMEL	3.1.1973
TEKİRDAĞ	20	Abdülkadir ÜLGÜRAY	6.7.1972	Abdülkadir ÜLGÜRAY	6.7.1972
TOKAT	30				
TRABZON	127	A. Necati BANKOĞLU	4.11.1971		
TUNCELİ	6				
URFA	26				
UŞAK	26				
VAN	45			H. Fehmi KARA	27.8.1973
YOZGAT	11				
ZONGULDAK	135	Kemal ÖZKAN	18.12.1972	Kemal ÖZKAN	18.12.1972

31.12.1973 TARİHİ İTİBARİYLE ÜYELERİMİZİN ŞUBELERE GÖRE DAĞILIŞI

MERKEZ ŞUBESİ	:	5383
İSTANBUL ŞUBESİ	:	4363
İZMİR ŞUBESİ	:	866
ELÂZIĞ ŞUBESİ	:	268
KAYSERİ ŞUBESİ	:	156
Toplam	:	11036

31.12.1973 TARİHİ İTİBARİYLE OKULLARA GÖRE KAYDI YAPILAN ÜYE SAYISINA AİT ÇİZELGEDİR (11924)

İ. T. Ü. İnşaat Fakültesi 3998, **Teknik Okullar** 2559, **Yabancı Okullar** 843, **Robert Kolej** 280, **O. D. T. Ü.** 615, **K. T. Ü. İnş. Mim. F.** 343, **Özel Okullar** 3286

SUNUŞ

XX. GENEL KURUL'UN SAYIN ÜYELERİ

Bir yıllık hizmet nöbetimiz bugün sona ermiş bulunuyor. Çalışmalarımızın başlıcalarını, görüş ve önerilerimizi takdirlerinize sunan ÇALIŞMA RAPORU'muzla huzurunuzdayız.

Raporumuzda eksik ve açıklanmasını gerekli gördüğünüz konuları aydınlatmaya çalışmak ödevimizdir.

Çalışmamızda bize yardımlarını esirgemeyen sayın üyelerimize burada bir kez daha teşekkürlerimizi sunarız.

Bizi seçerken göstermiş olduğunuz güven için şükranlarımızı sunarken yeni seçeceğiniz Yönetim Kuruluna üstün başarılar dileriz.

En Derin Saygılarımızla

YÖNETİM KURULU

GİRİŞ

Sorunlarımızın, halkımızın demokratik, ekonomik ve sosyal sorunlarının ayrılmaz bir parçası olduğunu kavramamız için, olayların bu kadar açık sergilendiği bir sene az bulunur. Çalışan kitlelerin ezginliğini dile getirdiğimiz, ülke yararlarını savunduğumuz için, kimseyi kandıramayan gerekçelerle, Odalarımız kapatılmak istendi; Sendikaların kapatıldığı, derneklerin susturulduğu gibi, karaborsayı bilinçli bir şekilde devlet eliyle destekleten, arsa spekülâsyonuna karşı en küçük tedbir almayan çevreler şehirlerimizin imarının nasıl bir teknik bilgi susuzluğu içinde olduğunu unutarak, inşaat maliyetlerindeki yüksekliği mühendis ücretlerinin neticesi olarak göstermek istediler, onbir senedir uygulanan belge düzeni hukuk dışı genelgelerle kaldırılmak istendi. Ticaret Odalarından, İnşaat Derneklerinden saldırgan mektuplar aldık. Tıpkı enflasyonun günahını ücretinin artırılmasını isteyen işçilerin üzerine yıkılmak istendiği gibi. Tamamen teknik konularda, örneğin İstanbul'daki betonların mukavemetini gösteren bilimsel araştırmamız kurulu düzene bir küfür anlamına alındı. İzmir Şubemizin kendi çevresinde benzeri bir araştırma yapması şiddetle önlendi. Üretimin düzeltilmesi için gösterdiğimiz çabalara en küçük bir yardım eli uzatılmadığı gibi, açık bir köstekleme ile karşılaştık.

Teknik personelin istihdamı ile ilgili sorunların çözümünde en küçük bir adım atılmadı. Bütün devlet örgütleri ellerini kıpırdatamaz hale gelmiş, bütün devlet yatırımlarımız durmuş olduğu halde Türk teknik bilgisini ve hizmetini reddeden tutum değiştirilmemiştir. Aksine, bir bölüm teknik elemana, mantıkla açıkça alay edercesine, bazı küçük avantajlar sağlanmış ve böylece kütlemizi birbirine düşürmek, düşman kamplar yaratılmak istenmiştir. Bütün bunlara karşı uğraşırken başvurduğumuz yatkililerin, gözümüzün içine baka baka, bizi güç duruma düşürmenin sevincini yansıtmaları olayların nasıl bir bütün olduğunu bize daha iyi kavratmıştır. Ev kiralarının 1000 liradan başladığı bir ortamda mühendise 1500 lira aylık ücret teklif edilince, sürekli lokavt tehdidi altında tutulan ve Almanya'ya gönderilmek için senelerce bekletilen işsiz vatandaşlarımızla kader birliğimiz iyice ortaya çıktı. Böylece Odamızın yönetimi için senelerden beri ileri sürdüğümüz fikirler artık bütün kütlenin adeta oybirliği ile kabullendiği, desteklediği, uğrunda savaş vermeğe hazırlandığı görüşler haline geldi.

Doğal kaynaklarımıza el koyma ve kendilerine pis gelen işler için ucuz emek satınalma karşılığında bizi anlamsız bir tüketimin esiri eden emperyalizm ancak çok uzun sürecek çetin bir savaşla yenilebilecektir. Geçen yıllar içinde vatansever gençlerimiz dağ başlarında sorgusuz sualsiz öldürüldüler .En korkunç işkenceler yapıldı. Bütün değerli ve ilerici unsurlar hapishanelere girdiler, en azından içeri atılmak tehdidi altında tutuldular. Sabotaj yaptıkları iddiasıyla yakalanıp ilk celsede aleyhlerine hiçbir delil bulunmadığı anlaşılıp beraat edenler aylarca - yıllarca tutuklu kalmış, en ağır işkenceleri çekmiş oldular. Hâlâ da her türlü dolandırıcının, hırsı-

zın, vergi kaçakçısının affı üzerinde hiç durmayan bazı "etkin çevreler", düşünmekten, okumaktan ve vatansever olmaktan başka suçu olmayan ve hangi şartlar ve usullerle yargılandığı bütün dünyaca bilinen kişileri zindanda bırakmak çabasını sürdürüyorlar.

İnşaat Mühendisleri Odası olarak emperyalizme ve onun uşaklarına karşı geçmişte çok haysiyetli bir savaş verdik. En çetin günlerde dahi, en açık biçimde doğruları söylemeyi bildik. Halkımızın yanında ve halkla beraber, halkımız için sürdürülecek bu savaşta uğradığımız kayıplar bizi yıldırmıyacaktır. Geçmişte, Yönetim Kudulumuzun, "Sayın Muhbir Vatandaş" olmaya özenen bazı kişilerin desteği ile, toptan tutaklanıp yedi ay içeride kalmaları bizi yolumuzdan çevirmemiş, aksine saflarımızda daha sıkışık, daha bilinçli olmamıza yaramıştır. Zamanında pasaport alamadığı için kolu kesilen üyemiz, bizi korkutmamış, hıncımızı keskinleştirmiştir.

Dünya çapında örgütlenmiş güçlerle savaşın ilk şartı örgütlü olmaktır. Bunu bildikleri için örgütümüzü yıkmak istediler. Dernekler Kanununu çıkardılar ,sendikaları kapattılar. Bunu bildiğimiz için bütün çabamızı, örgütümüzde eskisinden çok daha kuvvetli hale gelmeye topladık. Aslında zor yıllardır ki örgütlerin önemini gözler önüne somut olarak serer. Böyle yıllarda çaresizlik içinde çırpınan kişiler, örgütlerden birşeyler umar, daha önce bu örgütleri kuvvetlendirmemiş olmanın acısını çeker.

Yıl içinde kendi örgütümüz içinde sıklaşmakla kalmadık. Bütün çalışanların, halktan yana aydın ve ilerici güçlerin örgütleri ile elele bilinçli bir demokrasi mücadelesi sürdürdük. Önce senelerdenberi işlemez halde tutulan Türk Mühendis ve Mimarlar Odaları Birliğinin Genel Kurulunun toplanmasında öncülük ettik. Eskisinden çok güçlü ve bilinçli bir Birlik havasına girdik. Pek çok iş yerinde Odalar Birliğinin iş yeri temsilciliklerinin seçilmesine yardım ederek, örgütümüzü tabanla sıkı ilişkili ve etkili hale getirmeğe çalıştık.

Bizimle uğraşanlara kolay başarı olanağı vermedik. Denilebilir ki, bize karşı uğraşlarda hep başarısız kaldılar. Odalarımızı kapatma teşebbüsünün kendilerine çok pahalıya malolacağını gördüler, geri çekildiler. Odalar Birliği Genel Kurulunu hukuki aksamalar içine sokma niyetleri yürümedi. Belge uygulanmasını kaldırma emirleri, üyelerimizin elele vermesi neticesini verdi ,şaşırdılar.

Seçim mücadelesinde halkımızın aydınlık içinde oy kullanması için elimizden geleni yaptık. Seçimler ilerici güçlerin zaferiyle neticelendi. Şimdi bu zaferi değerlendirip Türk devrimine adım adım hizmet etmenin çabası içindeyiz. Ümit etmek istiyoruz ki, bundan böyle Parlamentoda çoğunluk ve hükümet sevinçle yanyana yürüyeceğimiz güçlerin elinde olacaktır; emperyalizmle, onun uşaklarının kaba kuvvet tehdidiyle beraber savaşacağız.

Şu büyük bir gerçek ki : Gitgide yalnızlıktan kurtuluyoruz, korkmuyoruz, yılmıyoruz; aksine karşımızdakiler korkacaklar ve yılacaklar...

1. Genel Konular

A. ODALARIMIZ VE POLİTİKA

Toplum hayatında zaman zaman geriye bakmak ve bir hesaplaşma anı yaşamak faydalıdır. Biz, Odalarımızın Türkiye'nin ana problemleri üzerinde çekinmeden durmaları, görüşlerini açıkça belirtmeleri gereğini başından beri savunduk. Bunun "politika ile uğraşmak" anlamına geleceğini ileri sürenlere karşı "politika" kelimesinden korkmadığımızı belirttik. Denilebilir ki, üyelerinin içinde türlü görüşte insanlar bulunan bir kuruluşun yöneticileri, belli tavırlar almaktan kaçınmak, hepsinin temsilcisi olduğunu unutmayarak ancak ortak noktalarda konuşmak durumundadırlar. Bu fikrin temelinden yanlış olduğunu, her zaman ifade etmişizdir. Bu iddia sahipleri, demokratik işleyişin ne demek olduğunu, meslek kuruluşlarının toplumumuz içindeki yerini bilmiyorlar demektir. Nasıl ki demokratik bir memleketin halkı da türlü görüşte vatandaşlarla kuruludur, yöneticileri, demokratik işleyişle seçildikçe kendilerine oy kazandıran fikirleri doğrultusunda çalışırlar ve konuşurlar.

Meslek kuruluşlarının en önemli rolünün, sosyal bünyemizde etkili bir "baskı grubu" yaratmak olduğunun iyice anlaşılması gerekir. Bunu geçmiş senelerde yeterince tartıştık. Yöneticiler, elbette kendi şahsi inançları veya politik ihtirasları yönünde değil, fakat genel konularda belirlenmiş doğrultuda, yani çoğunluğun doğru olduğuna inandığı amaçlar için, canlı bir uğraşı göstermelidirler. Demokrasinin mevcut olduğu bir ülkede, ne kadar aksi iddia edilirse edilsin, yasalar ne yazarsa yazsın, bütün kurumlar, bütün gruplar ve bütün kişiler, şu veya bu ölçüde politika yaparlar; herkesin türlü şekilde, derece derece politika yapması "demokratik işleyiş" in ortaya çıkardığı doğal bir sonuçtur. Biz demokrasinin bir denge rejimi olduğunu bu dengenin kuruluşunda ağırlığımızın yerini bulması için gerekeni açıkça yapacağımızı belirterek, genel kurullarımızdan oy istedik ve seçildik.

Eski Yunanda olduğu gibi politika yalnız "efendiler" sınıfının işi addedilemez. Memleketimizde "politika" bir takım beylerin, paşaların tekeline bırakılamaz. Milletimiz ve onun bir parçası olan bizler "profesyonel politikacılar" ın kölesi değiliz; oyunun içinde olmalıyız, seyirciliği kabul edemeyiz.

Biz, personel kanunu uygulamasına kadar, pek çok derdimizin esasında Türk Mühendisinin memleketindeki teknik sorunların çözülmesinde saf dışı bırakılmış olmasından doğduğunu biliyoruz. Bunun ise temelde Emperyalizmin aracı olan bir teknoloji transferi yöntemi olduğunu, bir "sömürme politikası" neticesi adım adım uygulandığını anlatmak istiyoruz. Bu durumda teferruatla uğraşmak, dokuzun ikisi, onun üçü'nü mesele etmek çözüm getiremez. Bu kavgada lütuflarla, yalvarmalarla, küçük oyunlarla zafer kazanılamaz.

Parlâmentoda kanunumuza "politika ile uğraşamaz" hükmünü koydurmak isteyenlere kalırsa, biz bir endüstri kuruluşunun, bir barajın yerini bile eleştiremiyecek; Hele fuel - oile dayalı santral isteyenlerin oyunlarından hiç bahsedilmiyecek. Onların jurnaliyle sıkıyönetim savcılarınca içeri alınan umum müdürler için "dikkatli olun, yaptığınız yakışıksızdır" demiş olduğumuz için hemen hapishaneyi boylıyacak, bunun için savcılığa ihbar edilecektik.

Gelişmiş memleketlerde birbirini takip eden ve sırasında yüzyıllara yayılan bir sıra devrimler yapılmış bulunuyor. Az gelişmiş ülkelerde ise bütün devrimler bir anda olmaktadır: siyasi devrimler, endüstrileşme devrimi, şehirleşme devrimi, toprak ve diğer kaynaklar devrimi. Devrimler içinde yaşamak az gelişmiş ülkeler insanının kaderidir. İleri memleketler halkının şimdi bir süre "huzur" istemeleri düşünülebilir. Fakat bizler için devrimci atılımların getirdiği sorunları "huzur" umuz bozuluyor diye reddetmek olanağı yoktur. Milletimizin "miskinlerin huzuru" yla ilgilenecek veya egemen sınıfların düzeni devam ettirmedeki çıkarlarına uysal davranacak hali yoktur. O egemen çevreler ki, milyonlarca vatandaşımızı köyün en geri düzeninden alıp bir anda en ileri endüstrileşmiş

toplumun kucağına sahipsiz, yol göstericisiz atmakta tereddüt etmemektedir.

Teknolojik gelişmeler bütün ülkelere büyük bir dinamizm getirmektedir. Bu dinamizmin gereklerine uymak çabası, teknisyenliğin doğal niteliği olmalıdır. Teknisyen bilim ve teknolojinin her alanda vardığı aşamaları ilk farkeden kişidir. Bunun sonucunda, zaman ve uzay kavramları, mekânların kullanılışı, gayrimenkul hukuku, (mülkiyet ve arazi kullanma düzenleri, tabii kaynaklarla ilişkiler), emek ve kapital ilişkisi, din ve ahlâk kurallarındaki yeni değerler en önce teknisyenin dünyasına girmektedir.

Teknisyen az gelişmiş ülkelerde yeni ve devrimci görüşe öncülük etmeli, gerekli uyarmalarda bulunmalıdır.

Yeni bir yurt yaratmanın, yeni bir düzen kurmanın sevincini ve canlılığını özlüyor ve bu devrimin sancılarına bir doğum sancısı gibilerden zevkle hazırlanıyoruz. Bu havada Türkiye'de meslek odalarının karekteri mutlaka devrimci olacaktır : Öylesine devrimci ki, yeniliklere alışmaya bile vakit bulamadan, yenisi peşinde koşabilsin.

Meslek odaları, devrimci niteliği ile, sömürülenlerin yanında, mevcut düzenin devam ettirilmesini isteyenlerin karşısında olacaktır. Meslek odaları yurt olayları ötesinde dünya olaylarını yakından takip etmeli, kendisini sürekli olarak yenileyebilecek dinamik bir sistem kurmalıdır. Meslek Odaları toplumda gelişimi önliyen güçlerin dengesi olmaktan öte, onları ortadan kaldırmanın taktik ve stratejisinde kurmay rolünü oynamalıdır.

Geçtiğimiz yıldaki gelişmelerin, Odalarımızın bu konudaki rolü üzerinde yaptığı değişmelere dikkat çekmek istiyoruz. Kuruluşundan hemen sonraki yıllardan itibaren Türk Mühendis ve Mimar Odalarını politikalarına uygun olarak kullanamıyan iktidar yetkilileri onlara karşı adeta birer muhalefet organı havasında muamele etmişlerdir. Bu tavır 1972 ve 1973'de Odaları kapatmak anlamına gelen tasarı ve teşebbüslerle en yüksek noktasına varmıştı.

1974'e girerken apayrı kafada ve görüşte kişilerin iktidarda veya iktidara namzet olduğunu görmekteyiz. Özellikle teknik elemanların meslek odalarının ne kadar stratejik önem taşıdığını, seçimlerde en çok oy alan parti yetkilileri kavramışa benzemektedirler. Bu hususlar seçim konuşmalarında bile en açık şekilde ifade edilmişlerdir. Seçimlerden sonra kendilerine yardımcı olmak yolundaki atılımlarımız, teşvik edici bir anlayışla karşılanmıştır. Kendilerine görüşlerimiz ve tekliflerimiz uzun yazılarla anlatılmağa çalışılmıştır.

Bu arada Sayın Cumhurbaşkanının Hükümetin kuruluşu sorunu gibi, politik olduğu hiç tartışmasız olan, bir konuda meslek odalarını görüşlerini bildirmeye çağırması çok anlamlıdır ve çok yerinde bir davranıştır. Odamız gerek Birlik kanalıyla ve gerekse doğrudan doğruya bu konudaki görüşlerini en açık şekilde Sayın Cumhurbaşkanına iletmiştir. Sonraki günlerdeki gelişmelerin görüşlerimize uygun oluşundan apayrı bir sevinç duyuyoruz.

Burada sorumluluğumuzun büyüdüğünü belirtmeliyiz. İktidarlara muhalefet edenlerin ana sorunlar üzerinde çalışmaları onları kaba hatları ile belirtmeleri yetebilir. Daha ayrıntılı araştırmaların yararı fazla değildir. Örneğin bir beton araştırmamız, iktidar karşımızda olduğu sürece, yararsız bir şeymiş gibilerden bir kenara atılmıştır. Şimdi iktidara yardım etmek, onu desteklemek devresine girince ele aldığımız konuları derinliğine incelemek, uygulamaya yarar şekilde formüle etmek durumundayız. Bunun için Oda sürekli kurullar oluşturmalı, profesyonel kadrolarda çalışanlar eliyle özel araştırma konuları seçmelidir. Raporumuzda bu tür çalışmaların ilk örneklerini vermek istedik. **"Şehirleşmemizde kamu yönetiminde toplu imar olanağı"** ismini taşıyan birinci çalışma, uzun yıllar boyunca biriken bilgi ve deneyin neticesidir. Müşavir mühendislik büroları ile ilgili diğer bir konu ise sene içinde kesif tercüme çalışmalar ve toplantılar ile yürütülmüştür, çok yararlı dökümanlar ortaya çıkarılabilecek hale gelmiştir.

Odaların "politika" dan uzak kalmaması, spor takımı tutanların yaptıkları tartışmalara dönüşmemeli, günlük ayrıntıları gözlerde büyütmekten özellikle kaçınılmalıdır. Bu ise yöneticilerin derin bir tarih kültürüne dayanmaları, sosyo - ekonomik bilgileri geniş bir tecrübe birikimi ile kullanmaları ile mümkün olacaktır. Oda çalışmaları bilgisizlik ve duygusallıkla yürütülemez. Kuşkusuz tecrübe kazanmak bir yerde konunun içine girmekle mümkündür. Şimdiye kadar yanlış adımlar atmamış oluşumuz, büyük bir güven kaynağıdır. Gelecekte de yöneticilerimiz sorumluluklarının ağırlığına uygun davranışlar içinde olacaklardır.

SEÇİM BİLDİRGELERİ

EK 1

İzzettin Silier

Seçimlerin büyük faydalarından biri, memleket sorunları üzerinde, olağan günlerden çok ileri bir dinamizmle tartışma başlatmasıdır. Partiler bu tartışmaya kendilerine göre olgun belgelerle girmek zorunluluğunu duyarlar. Bugünlerde bütün partilerimizin birer seçim bildirgesi hazırladıklarını biliyoruz. Şu ana kadar bütünüyle açıklanan bir bildirge ortaya konmadı. Memleket aydınlarının bu bildirgeler hazırlanmadan önce kendi görüşlerini açıklayarak hazırladıkları etkilemeye çaba göstermesi, ardından da hazırlanan bildirgeleri eleştirerek halkımızın durumu daha iyi kavramalarına yardımcı olmaları şarttır.

Aşağıdaki satırlarda bir mühendis olarak, memleketimizin ana sorunları üzerinde görüşlerimizi açıklamağa çalışacağız. Bu esasların siyasî partilerimizce benimsenmesinin sürekli izleyicisi olacağız.

1. 1961 ANAYASASINDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER KALDIRILMALIDIR

12 Mart 1971 tarihinden bu yana geçen dönemde, Anayasa kavramını temelinden yıkan davranışlar içinde ve açıkça varlığından bahsedilen hukuk dışı etkilerin baskısı altında, Anayasamızın iki kere değiştirildiği ilân edilmiştir. Böylece uzun yıllar sürdürülmüş haklı ve demokratik bir mücadele sonucunda, büyük ıstıraplar pahasına elde edilmiş bulunan, demokratik hak ve özgürlüklerin büyük bir kısmı ortadan kaldırılarak, ülkemiz büyük bir siyasî ve ekonomik bunalım ve karanlığa sürüklenmiştir. Demokratik hakları kısıtlanan kitle ve tabakalar, belli bir zümre lehine özellikle yaratılan pahalılık karşısında herhangi bir biçimde mücadele edebilmek olanağından yoksun bırakılmışlardır. Bu arada ülkemizin en yetenekli ve en aydın yaratıcı güçleri de susturulmuş, küstürülmüş ve çok kereler kaba kuvvetle korkutulmuş ve hatta ezilmiştir.

Bu ana konuda ilk çözüm 1961 Anayasasında yapıldığı ilân edilen değişikliklerin, özellikle bu Anayasanın iptali anlamına gelen m. 11'deki genel değişikliğin, kaldırılmasıdır. Bu arada bütün çalışanların sendika kurma hakları bütün sağlamlığıyla yeniden sağlanmalıdır.

2. SANAYİLEŞMEMİZDE EN ÖNEMLİ ADIM ENERJİ SORUNUNUN ÇÖZÜLMESİDİR

Sorumlu kişilerin yatak odamızdaki lâmbayı söndürmemizi istemelerini gerektirecek kadar büyük bir enerji sıkıntısı içine sürüklenmiş bulunuyoruz. Bu sıkıntıyı ortadan kaldıracak tedbirlerde büyük bir gevşeklik göze çarpmakta iken, değerinin 30 milyarı aştığı hesaplanan sanayi yatırımları için, bir yağma havası içinde teşvik belgeleri verildiği ilân edilmiştir. Enerjisiz sanayi kuruluşu düşünülemez ve sanayi için en büyük teşvik bol ve ucuz elektriktir.

Bütün su ve ısı kaynaklarımızın verdiği olanakları zorlayarak, gereğinde nükleer enerji elde etme yolunu deneyerek, enerji sorunumuz çözüme kavuşturulmalıdır.

3. DIŞARDAKİ İŞÇİLERİMİZİN SORUNLARINA ÇÖZÜM BULUNMALIDIR

Milletimiz işgücünün en önemli bölümünü dış eller değerlendirmektedirler. Düne kadar tembel olduğu söylenen Türk işçilerinin ne kadar çalışkan ve fedakâr olduğu bütün açıklığıyla ispatlanmış bulunmaktadır. Yabancı diyarlarda çalışan bu değerli vatandaşlarımızın sorunlarına hiç bir çözüm getirilmemekte, daha da ötesi, bir zamanlar bir kaç milyon dolar için ülkemiz kaynaklarına el koydurmağa hazır olan eller, artık işçilerin gönderdiği dövizi de ne yapacaklarını şaşırmış bulunmaktadırlar. İşçilerimizin aileleri, sosyal hakları, eğitimleri ve gelecekleri ile ilgili konular bu davaların heyecanını duyan sağlam ellerle çözümlenmeli; kendileri arsa spekülâtörlerinin ve başka dolandırıcıların elinden, gönderdikleri dövizler lüks tüketim mallarına harcanmaktan korunmalıdır. Yurdumuzun kalkınması, bu dövizlerin ve iş bekleyen geniş işgücümüzün yarattığı olanakları büyük temel kamu yatırımlarına dönüştürüp, canlı bir iş hayatı sağlanması halinde mümkündür. Bu tarihî fırsat kaçırılmamalıdır.

Bu arada arsa spekülâsyonu öncelikle önlenmeli. Değer artışı kamuya mal edilerek, kent topraklarının kamulaştırılması sağlanmalı; çalışanların konut sorunu devlet eliyle ve modern şehircilik esaslarına uygun şekilde yaptırılacak, toplu konutlarla çözümlenmelidir.

4. DENİZ VE DEMİRYOLU TAŞIMALARINA ÖZEL BİR AĞIRLIK YARATILMALIDIR

Ulaştırmalarımız, ekonomimize gittikçe büyük bir yük olmaya başlıyan küçük kapasiteli özel karayolu araçlarına kaydırılmıştır. Bu davranış memleketimizi büyük bir çıkmaza doğru sürüklemektedir. Ekonomik hayatımız da, şehir trafiğimizde ve şehirler arası karayollarında bunun önemli neticelerini hergün yaşamaktayız... Bilinçli bir şekilde ihmal edilmiş bulunan demiryolu ve deniz taşıma kapasitemiz tekrar ciddî şekilde ele alınmalı şehir trafiğini düzenlemenin çözümü yüksek kapasiteli kamu taşıma araçları kullanmada aranmalıdır Bu arada İstanbul Metrosunun yapımına başlanmalıdır.

5. YEPYENİ BİR ORTA EĞİTİM KURUMLARI SİSTEMİ YARATILMALIDIR

Liselerimizi bitiren gençler toplum hayatımıza faydalı bir unsur olarak karışamamaktadırlar. Kendileri üretim hayatımız için faydalı bilgiler disiplininden uzak yetiştirilmektedirler. Çaresizlikten bu gençleri yüksek eğitim kurumlarına doldurmak için zorlamalar yapılmaktadır. Daha şimdiden yüksek eğitim kurumlarından mezun olmanın da iş bulmak; huzur içinde çalışmak için yeterli olmadığı görülmeğe başlanmıştır. Yeteneksiz diplomalar kitlesi ilerde çözülmesi çok zor sorunlar yaratacaktır.

Bugünkü liselerimiz en kısa sürede tasfiye edilmeli, iş hayatımızın ihtiyaçlarına uygun elemanlar yetiştiren, mezunları sanayide kapışılan teknik eğitime dayalı yepyeni bir orta eğitim sistemi yaratılmalıdır. Mühendisler olarak iş hayatımızda yetenekli yardımcı eleman bulamamanın büyük sıkıntısı içerisindeyiz. Planlama Teşkilâtımızın yaptığı bütün hesaplarda mühendis yardımcısı tipinden personelde çok büyük açıklar olduğu görülmektedir. Orta eğitim kurumlarımız bu açığı kısa sürede kapamak amacına dönük olmalıdır.

6. MİLLÎ BİR TEKNOLOJİ OLUŞTURULMALIDIR

İçeride veya dışarıda yetişmiş çok değerli mühendislerimiz varlığı bir tarafa itilerek teknik hizmetlerimizin yabancı ellere yaptırılması genel bir kaide olarak yürütülmüştür. Arkasından Personel Kanununun Teknik Personele indirdiği darbe, ülke kalkınmasının en değerli unsurlarını halkımızın hizmetinden uzaklaştırmış bulunmaktadır. Yabancı teknik hizmetin, çok pahalı olduğu, yurdumuzun ihtiyaçlarına yabancı çözümler getirdiği, dışa bağlı bir endüstri yaratma aracı olduğu artık anlaşılmış olmalıdır. Türkiye Teknik elemanlarına, yarattıkları değerle orantılı bir ödeme yapabilmek üzere modern bir çalışma statüsü sağlanılmalıdır. Bu elemanlara sendika kurma, grev ve toplu sözleşme hakkı mutlaka verilmelidir. Meslek Odalarını kapatma teşebbüslerinden kesinlikle kaçınılarak, onların gelişmesi ve güçlenmesi gerçekleştirilmelidir.

Gerek endüstri gerekse diğer alanlardaki teknik hizmetlerin kendi teknik gücümüz tarafından yerine getirilmesi şart olmalıdır. Devlet kuruluşlarının yabancılarla ortaklığı şeklinde kurulmuş bulunan mühendislik ve müşavirlik şirketleri millileştirilmelidir. Millî bir teknoloji oluşturulması bilinçli bir politika olmalıdır. Bu arada ilk adım olarak Türkiyedeki bütün büyük yatırımların ve özellik taşıyan bütün mühendislik yapılarının projeleri bir merkez arşivde toplanmalı, bunların mikro filmleri Türk mühendislerinin hizmetine sunulmalıdır.

7. GENEL AF HAKTIR

Son senelerde yasa dışı davranışların en önemli devlet organlarına yayıldığı bir dönem yaşadık. Bu davranışların büyük kısmının cezalandırılmasının mümkün olmadağı herkesçe bilinmektedir. Bu durumda, toplum hayatımız için yararlı veya yararı bulunduğu çok tartışılabilir amaçlarla hapsedilen veya ceza tehdidi altında tutulan kişilerin durumu üzerinde düşünmek şarttır. Cumhuriyetimizin 50. yılını kutlamak vesilesinden faydalanarak özellikle fikir suçlarını da kapsayan bir genel af çıkartılarak gerçek bir barış ve huzurun sağlanması yolunda ilk adımlar atılmalıdır. Bu affı istemek Türkiye şartlarında bir hak olmuştur.

Cumhuriyet Gazetesi 20.8.1973

EK 2

YURTDIŞINDA TEDAVİYE GİTMESİNE İZİN VERİLMEDİĞİ İÇİN ŞİMDİ ANCAK KOLU KESİLEREK KURTARILMA DURUMUNA GELMİŞ İNŞAAT YÜKSEK MÜHENDİSİ HARUN KARADENİZ İÇİN

İNŞAAT MÜNENDİSLERİ ODASI BAŞKANI İZZETTİN SİLİER'İN CUMHURBAŞKANI VE BAŞBAKANA GÖNDERDİĞİ TELGRAF

Sayın **Cumhurbaşkanı**

Sayın **Başbakan**

Üyemiz inşaat yüksek mühendisi Harun Karadeniz'in yurt dışında tedavisinin zorunlu olduğuna dair yetkili sağlık kurullarının değişik tarihlerde bir kaç defa ittifakla verdikleri raporlara rağmen bir buçuk yıldır kendisine pasaport verilmemektedir. Aradan geçen süre içinde yine yetkililerin ifadesine göre Harun Karadeniz'in sağlık durumu öylesine kötüleşmiştir ki şimdi hayatı ancak sağ kolu kesilerek kurtarılabilecektir. Yakın bir gelecekte bu olanağın da kalmıyacağı anlaşılmaktadır.

Tutuksuz olarak yargılandığı suçtan büyük ihtimalle beraat edecek olan üyemizin işkence içinde ölüme zorlanması olayı değil özgürlükçü demokrasiye, hiç bir devlet anlayışına sığmaz. Olayla ilgilenmeniz ve her türlü sağduyuya ve insani düşünceye aykırı bu durumun giderilmesini sağlamanız ümidiyle size başvuruyorum.

Saygılarımla
İnşaat Mühendisleri Odası
Başkanı

İzzettin Silier

B. SANAYİLEŞME

"Her ne pahasına olursa olsun sanayi konusunda bir şeyler yapmak" politikasının savunucularının memleketimizi büyük bir çıkmaza sürükledikleri artık herkes tarafından kavranmış bulunuyor. Düne kadar bu başıboş gidişin en etken grubunun temsilcisi durumunda olanlar bile 1974 de çok değişik şeyler söylemeğe başladılar. Kendi gücümüze dayanmıyan, teknolojisine egemen olamadığımız sanayileşmenin bir dış sömürü aracı olduğunu eskiden beri belirtmeye çalıştık. Gerçek şudur ki, ileri memleketler yavaş yavaş sanayi memleketi olmaktan çıkmak amacı içindedirler; kendi yurttaşlarını fabrika işçiliğinden, kendi memleketlerini fabrikaların pisliğinden, dumanından ve artıklarından korumak istemektedirler. Sömürmek için bizzat üretmek değil, tabii kaynakalara el koymak, sanayinin yürümesi ve gelişmesi için önemli bilgileri elde tutmak ve üretimi kontrol etmek yeterli olmaktadır. Az gelişmiş memleketlerdeki sanayiin yönetimini elde tutmak için devlet garantisi almak, özel kanunlar çıkartmak, gerektiğinde hükümeti devirmek, yeni rejimler kurmak uygulamada geçerli yollar halindedir.

Ortak Pazar karşısında tutunmak şansına sahip bir sanayi kolumuzun mevcut olmadığı, kurulan tesislerin tüketime hitab eden küçük kuruşlar ve daha ziyade montaj atölyeleri karekterinde olduğu bilinmektedir. 1972 - 1973 yılları içinde bu sanayicilere on milyarlarla ifade edilen devlet fonlarını peşkeş çekmek anlamında bir teşvik belgeleri yöntemi yürütülmüştür.

Bir taraftan en zorunlu alt yatırımlar için fon bulamadığını ifade eden, diğer taraftan sanayi için gerçekten en büyük teşvik olan enerji konusunda aşikâr bir ihmaller ve gaflar serisinin sahibi olan yetkililerin bu tutumunu iyi niyetle bağdaştırmak mümkün değildir. Özel sektöre sunulan bu fonların en azından enerji yatırımlarına çevirmek gerekir. Enerji sorunu çözümlenmemiş bir sanayii teşvik iddiası büyük bir aldatmacadır.

Üzülerek belirteceğimiz bir başka gelişme özel sektörün hiçbir tedbir almadan halk elindeki küçük tasarruflara el atmaya başlamasıdır. Bu tasarrufları en verimsiz bir tarzda kullanmak ve karşılığında hiçbir şey vermemek istenmektedir. Böylece halkın ortak olduğu büyük sanayi kurmak fikri soysuzlaştırılmakta, uygulama en güvensiz şekle dökülmektedir. Öte yandan, teknolojik, dolayısı ile ekonomik bağımlılığın daha büyük ölçekte gerçekleştirilmesi olanakları ortaya çıkmaktadır.

C. KENTLEŞME

Türk ekonomisinin en büyük çıkmazlarından biri arsa spekülâsyonudur. Spekülâsyonun fakir ve orta tabakayı ezen hızı, onları bir an önce bir yer sahibi olmak telâşına itmekte; böylece kaynaklar en verimsiz sahaya doğrulmaktadır. Gerçekte arsa spekülâsyonu, enflâsyon gibi halktan alınan büyük bir haraçtır. Bu haracı azaltmak için hiç bir ciddi adım atılamamaktadır. Şu veya bu zorlama ile çıkarılan kanunlar, tedbirler en kısa sürede dejenere edilmektedir.

Şehirlerimizin imarı tek tek parsellerde yapılan, ayrı ellerden yürütülen inşaatları denetlemek usulüne bağlanmış gözükmektedir. Devletin, her parselde milyonlar veya yüzbinlerle ifade edilen menfaatların söz konusu olduğu bu faaliyeti denetlemesi mümkün değildir. Hemen her inşaatta kaçakların bulunduğu bilinmektedir. Aslında bu yöntemle uygun bir şehirleşme düzeni tertiplemek mümkün değildir.

Düzenli bir şehirleşme için, kaynakların israf edilmemesi için Devlet kuruluşları eliyle toplu imar en başarılı yöntem olarak gözükmektedir. Son senelerde özellikle yabancı sermayenin Türkiye'de konut üretimi konusuna el atmak istediği, böylece arsa spekülâsyonundaki büyük vurgundan pay almaya niyetlendiğini görmekteyiz. Konut üretiminde yabancı sermayeye ihtiyacımız olmadığı kesindir. Aksine yabancı sermayenin bu konuya el atması sorunu çözümsüz kılacaktır.

Odamızda yapılan çalışmalardan şu neticeye varmış bulunuyoruz ki, hiç bir kanun ve nizamımızda bir değişiklik yapmadan devlet kuruluşlarımız, tamamen halk tasarruflarından toplanacak paralarla yeni organizasyonlara girişebilirler. Bu organizasyonlar kısa sürede büyük atılımlar yaparak, şehirlerimizde toplu imar edilmiş bir seri bölge yaratabilirler. Biz bu organizasyonların gerçek bir "halk sektörü" yaratmakta öncü olarak kullanılabileceğini düşünüyoruz. Bu konuda hazırladığımız ön raporu ileriki sahifelerde bulacaksınız.

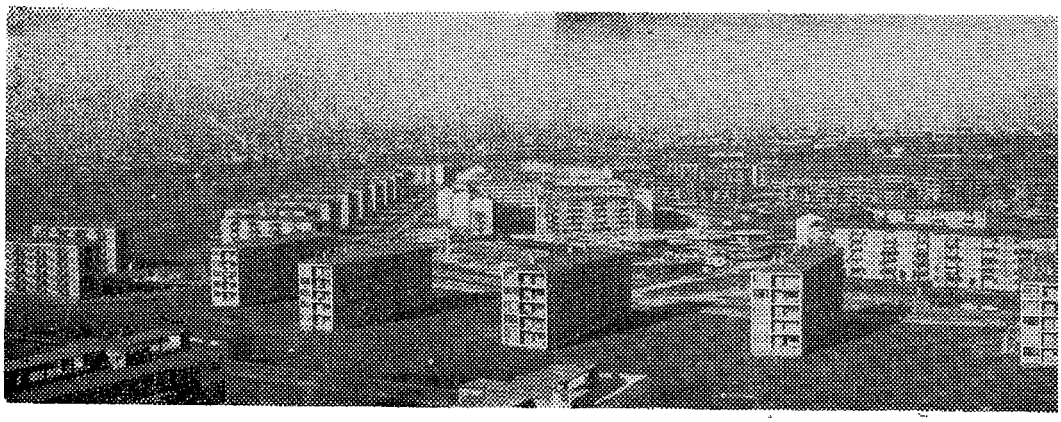

EK 3

ŞEHİRLERİMİZDE KAMU YÖNETİCİLİĞİNDE "TOPLU İMAR,, OLANAĞI

GİRİŞ

Önümüzdeki 20 yıl içinde 15 milyon olan şehir nüfusumuzun 50 milyona çıkacağı hesaplanmaktadır. Genel olarak şehirleşme toplumsal ve kültürel değişmenin gerçekleşmesi ve sanayileşmenin hızladırılmasında önemli bir etkendir. Üçüncü Beş Yıllık Plânda, yalnız şehirlere yeni yerleşecek nüfus için, beş sene içinde, bir milyonu aşan konut birimi ihtiyacımız olduğu belirtilmektedir. Alt ve orta gelir grubunda bulunan 300.000 aile kredi vs. yollarıyla kamuca desteklenmedikçe kendi olanaklarıyla konut edinebilecek durumda olamıyacaktır. 1970 rakkamlarına göre İstanbul'da gecekondu sayısı 200.000, Ankara'da 150.000 rakkamlarının üstündedir. Böylece şehirleşmemiz sosyal şartları ve kamu hizmetleri sağlanmamış, nüfus yığılmaları biçiminde gelişmektedir. Büyük alt yapı ihtiyaçları doğmaktadır.

Konut yapımı, özel sektör yatırımları içinde yüzde on yedi gibi çok büyük bir oran tutmasına rağmen, üretimin sosyal ve ekonomik amaçlarımıza ve teknik şartlara aykırı tarzda sürdürülmesi dolayısıyla, sorunlarımıza çözüm getirmemektedir. Şehirlerimizde şimdiye kadar uygulanan imar yönteml, teşekkül etmiş parsellerde vatandaşın tek tek yapmayı teklif ettiği binaları proje yönünden denetlemek, yeni şehirleşen bölgelerdeki arazinin mevzii imar planlarıyla uğraşmaktan öteye gitmemiştir. Bunun sağlıklı bir şehirleşme getirmediği ortadadır. Her parselde, ayrı bir inşaatçının, ayrı bir fırsat kollayarak, imar kaçağı peşinde oluşu karşısında Belediyeler aciz durumda kalmışlardır. Kamu kurumları şehirleşmekte olan bu bölgelere su, kanalizasyon, elektrik, yol götürmek için yatırım kaynakları bulamaz olmuşlardır. Konut üretiminden büyük kazanç sağlayan arsa spekülâtörleri ve inşaatçılar, bu alt yapı yatırımları için bir fon ayırmak zorunluluğunda bırakılmamaktadır. Arsa spekülâtörleri ve inşaatçılar imar planlarının kendi yararlarına bozulması için her türlü yola başvuran etkili bir grup teşkil etmektedirler.

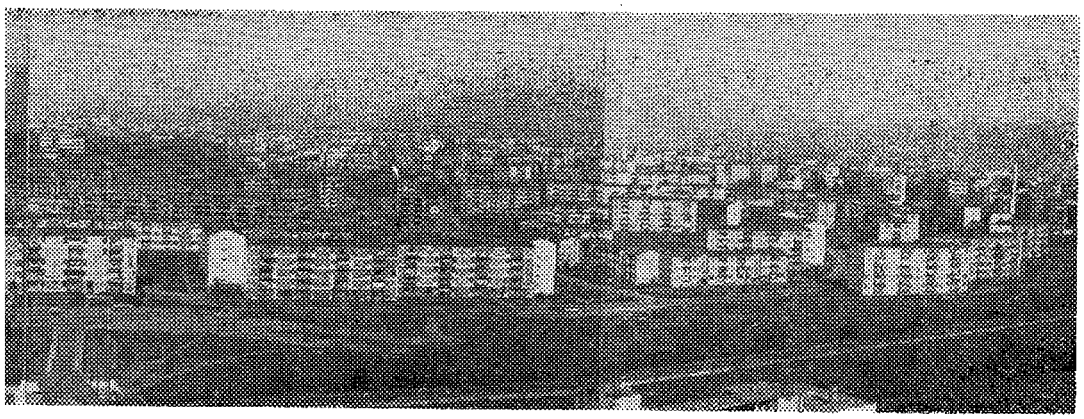

Konut, barınma gibi zorunlu bir ihtiyacı karşıladığı, aile yaşantısını doğrudan doğruya etkilediği, iktisadi ve kültürel gelişmeyi yavaşlatıp hızlandırabildiği, gelişmemiş toplumların sosyal güvenlikten yoksun düzeylerinde belli başlı gelecek garantisi olduğu için, **öncelikle** ele alınması gereken **en önemli** toplumsal sorunlarımızdan birisidir.

Konuta ayrılmış kaynaklar, az yatırımla, mümkün olan encok sayıda konut birimi elde edilmesi ve üretimde **az gelirli ailelere öncelikle verilmesi için kullanılmalıdır.**

Konut, aşırı kârlar edinilen bir spekülâsyon kaynağı olarak değil, toplumsal yönü ağır basan, halka dönük bir **yatırım alanı olarak düşünülmelidir.**

Konut üretimi, bugünkü düzensizliğinden kurtarılıp, sosyal adalet anlayışı içindeki **Devlet**'in destekleyici, düzenleyici, yol gösterici, yönlendirici ve **yapıcı öncülüğünde** yürütülmelidir.

Şehirlerimizin imar ve konut üretimi için Devletin kredi organları bu başıbozukluğu teşvik eden bir sistem içindedir. Son zamanlarda kooperatifleşmeyi amaçlıyan kredi dağıtımı girişimleri uygulamada bir takım kişilerin "kooperatif ticareti" ne başlamalarına yol açmıştır. Emlâk Kredi Bankası, İmâr-İskân Bakanlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, Oyak ve nihayet Bağkur gibi kuruluşların kaynakları, spekülâtörlerin daha çabuk ve büyük kazanç sağlamalarına yol açmakta, gerçek bir şehirleşmeye zararlı etkilerde bulunmaktadır.

İkinci Dünya Savaşından sonra bütün ileri devletler konut üretimine devlet yatırımları ile öncülük yapmışlardır. Şehirleşme her yerde devletin aktif şekilde yönlendirmesiyle sağlıklı tutulabilmektedir. Bazı devletlerde, örneğin İsrail'de, şehir arazisinin yüzde doksan beşi kamu kontrolunda kalmıştır. Türkiye'de ise Ataköy, Levent, Yeni Mahalla gibi uygulamalar çok küçük ve yavaş yürüyen örneklerden ileri gidememiş, konut birimleri itibariyle de toplum bünyemize aykırı yönlere saptırılmışlardır.

BU RAPORUN AMACI

İnşaat Mühendisleri Odası olarak şehirlerimizin imarına etkili bir yöntem teklif etmek olanaklarını araştırmayı bir görev bildik. Bu amaçla özellikle Fransa ve İsrail'deki uygulamaları yerinde incelemek fırsatını bulmuş olan iki üyemizin düşündüklerini ve ellerindeki dökümanları topladık, Türkiye'deki hukuki imkânları da göz önüne alarak, bu çalışmaları toplum bünyemize en kısa yoldan nasıl sokabileceğimizi düşündük. Bu rapor mevcut kanun ve nizamlarımızda hiç bir değişiklik yapmadan, aksine bu kanun ve nizamlarda verilmiş görevleri yerine getirmek isteyen yöneticilere bir çıkış noktası göstermek amacındadır.

Çalışmalar İzzettin Silier'in başkanlığında Karayolları 17. Bölge Müdürü Saffettin Sile ve Cam Elyaf Sanayii Genel Müdürü Tarhan Erdem tarafından yürütülmüştür. Saffettin Sile, görevi dolayısıyla İstanbul Çevre Yolunun çevresindeki yerleşmenin en uygun ne şekilde olabileceği ve bu yerleşmelerle çevre yolunun bağıntılarının en iyi şekilde seçile bilmesi konusunu etüd etmek için, bir çok kereler Fransa'ya gitmiş ve orada temaslarda

bulunmuştur. Senelerden beri bu konudaki incelemelerini ve dökümanlarını geliştirmektedir. Tarhan Erdem ise İstanbul'daki gecekondu bölgeleri ve işçi konutları sorunu üzerinde araştırmalar yapmıştır. İsrail İşçi Sendikaları Birliği (HİSTADRUT) nin davetlisi olarak İsrail'deki çalışmaları yerinde incelemiştir. İzzettin Silier'in katkısı, raporun kaleme alınması, arsa spekülâsyonu ve teklif edilen yöntemin Türk Hukuk sistemi içindeki yerinin araştırılması yönünden olmuştur.

ARSA SPEKÜLÂSYONU

Araziyi kır ve şehir arazisi diye ikiye ayırmak, incelemeleri ve tedbirleri bu iki grupta ayrı ayrı düşünmek gerekir. Kır fonksiyonlarında kullanılan arazinin değeri her şeyden önce doğal verilere bağlıdır. Suya yakın olmak, toprağın cinsi arazinin değerini büyük ölçüde etkiler.

Buna karşılık şehir arazisinin değer artışlarında, toplum yatırımları (kamu ve özel sektör yatırımları) ile şehir planlama kararları, büyük etki yapmaktadır. Bir arazinin imar sınırları içine alınışı, iskân sahasına sokulması, sanayi bölgesinde oluşu, üzerine inşa edilecek binanın yüksekliği veya büyüklüğü, kamunun açtığı ulaşım yollarına, kanalizasyon, su, elektrik tesislerine uzaklığı değerini büyük nisbette değiştirmektedir.

Kent arazisi üzerindeki özel mülkiyet, sahibine, toplumca yaratılan artık-değerin önemli bir kısmına el koymak olanağı yaratmaktadır. Üstelik bu şekilde sağlanan pay, güvenilir, fiat dalgalanmalarından olumsuz yönde etkilenmeyen, bir gayret ve fedakârlığı gerektirmeyen bir servet ve gelir kaynağı olmaktadır. Böylece düzenimiz arsa spekülâsyonunu toplum içinde adeta imtiyazlı bir gelir elde etme olayı şekline sokmuştur.

Yol, su, elektrik, kanalizasyon gibi bazı alt-yapı yatırımları, büyük nisbette yalnız civarındaki arazi için yapılır. Geri kalmış bir ülke olarak, imkânları esasen çok dar olan memleketimiz halkını belirli bölge arazinin sahibi lehine ödemelere mecbur etmek doğru olamaz. Kamunun yeni şehir bölgelerine alt yatırım yapma zorunluluğu şehirlerin kalabalıklaşmasından doğmaktadır. Köyden kente akım bu kalabalıklaşmada önemli rol oynar. Bu öylesine bir mekanizma doğurur ki örneğin Ağrı'da bir doktorun gayret edip bir çocuğu ölümden kurtarmasından da, Keban Barajı suları altında kalacak köylerden toprak sahiplerinin aldığı istimlâk bedellerinden de spekülâtör bir hisse alabilmektedir. Bunu meşru ve ahlâkî saymak olanaksızdır.

Spekülâtör, toplum yatırımlarının doğuracağı neticelerin hesabını yaparak veya öğrenerek, kapattığı yerde haraç yiyen kişidir. Devlet Planlama Teşkilâtının "Şehirleşme Sorunları Özel İhtisas Komisyonu" raporunda spekülâtörlere "KAMU HARAÇÇILARI" denmesinin sebebi budur.

Hemen belirtmeliyiz ki en ileri kapitalist memleketlerde dahi arsa spekülâsyonu bir yüz yılı aşkın zamandan beri, tasvip edilmemekte ve etkili engel olma metodları aranmaktadır. Kapitalist memleketlerde hakim sınıf burjuvalar, yani sanayici ve tüccarlar, toprak ağalarıyla sürekli uğraşmaktadırlar. Ayrıca sanayici ve tüccarın toprak ağalarına göre dinamik bir sınıf olduğu açıktır. Bunlar artık değerlerden topladıkları sermayeyi üretime yatırırlar. Arsa spekülâsyonu ise, sermayenin üretim amacına değil, başında beklenilen tuzaklara yatırılmasıdır.

Kapitalist metodla kalkınmak isteyen memleketlerde sanayici, kalkınmanın ana unsuru olarak teşvik edilir. Buna karşılık arazinin değer artışlarıyla meşgul mülk ediniciler kalkınmanın frenleyicisidirler. Kamu idareleri, bir bölge göstererek, sanayiin bu bölgede yerleşmesini, yalnız kontrol ve ruhsat yoluyla, gerçekleştirmeye çalışırlarsa başarılı olamazlar. Fiatların yükselmesini önlemek, araziyi uygun parselasyona göre birleştirmek ve sanayiciye intikalini sağlamak gerekir. Fakat konu geri kalmış memleketler için çok daha önemli bir sorundur. Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi geçen sene ittifakla aldığı bir kararla geri kalmış memleketlerin kalkınmalarını gerçekleştirmeleri için ilk önce arsa spekülâsyonu ile mücadele etmelerini tavsiye etmiştir. Konsey arsa spekülâsyonu önlenemedikçe bir kalkınma planı yapılamıyacağını belirtmektedir.

Olay ekonomik kalkınmayı iki yoldan olumsuz biçimde etkilemektedir. Bir kere servet birikimi, yatırım ve teşebbüs eğilimi çok zayıf sınıflarda oluşmakta, memleketimiz bakımından en sıkıntılı problemimiz olan sermaye israf edilerek kalkınma amaçlarına yönelmemektedir. İkincisi ve daha önemlisi, spekülâsyon nedeniyle kent arazisi irrasyonel

savurgan olarak kullanılmaya başlanmakta, kente yapılan kamu hizmetlerinin ve yatırımlarının verimi büyük ölçüde düşmektedir. Bu yüzden kente yeni gelen düşük gelirliler daima hizmetin götürülmediği yerlerde yaşamağa mahkûm kalmaktadırlar.

Bir arazi kentsel nitelik kazandığında, piyasada satılması ile arsa sahibine sağladığı kazanç, arsa sahibinin hiç bir emeği karşılığı olmadan doğmaktadır. Arsa sahibi spekülâtör, üretim yapan bir girişimci gibi, riskle de karşı karşıya değildir. O ülkede kentsel toprak mülkiyeti kurumunun varlığından yararlanarak, kendisi birşey yaratmadan başkalarının emeğine el koyan bir fırsatçıdır. Eğer bir ülkede belirli sürede örneğin 100 milyon TL. lık bir değer yaratılmışsa ve aynı anda toplam spekülâsyon miktarı 30 milyon ise, arsa spekülâtörleri hiç emek sarfetmeden toplam değerin üçte birine elkoymuş demektir. Bunun somut örneklerini etrafımızda hergün görürüz : Yüzbinlerce kişi bütün bir ömür boyu bir bodrum katı satınalmak üzere para biriktirmek için çırpınır, aç gezer, çıplak dolaşır, gülmeyi unutur; belli bir azınlık büyük bir lüks ve israf içinde spekülâsyonla yaşar.

Dahası var, arsa sahibi çok kere kamu yatırımlarının doğurduğu bu değer artışı ile yetinmemekte, bu artışın azami olması için plan kararlarına tesir etmeğe, onları kendi lehine değiştirmeğe çalışmaktadır. Yani spekülâtör yalnızca "kamu haraççısı" değildir, aynı zamanda "KAMU BOZGUNCUSU" dur. Şehirlerde etkili bir plân yapılamayışında, şehirlerin bozuk bir düzen içinde gelişmesinde en büyük etken, bu bozguncu gruptur.

Spekülâsyon, kamu hizmetlerinin görülmesini, arsa hissesini artırarak, pahalılaştırmaktadır. Bu yüzden örneğin okulların bahçeleri yeni dersliklerin, barakaların inşasına ayrılmakta, yeşil sahalar kalkmakta; bir büyük kamu yatırımı düşünüldüğünde arsa sahiplerine ödenecek bedelin büyüklüğü şaşırtıcı olmaktadır.

Gerçekte kent arazisi gibi doğal kaynakların üstünde insan emeği harcanmadıkça toplum maliyetleri sıfırdır. Fakat bu kaynakların kötü kullanılmasının yüklediği maliyetin çok yüksek olduğu bilinmektedir. Kamu yatırımları kaybını, gereksiz ulaştırma hizmeti ve zamanının sebep olduğu kaynak kayıplarının ulaştığı miktar son derece yüksektir. Kentsel arazide spekülâsyon, kentte her kişinin ve tesisin yerleşme kararını etkileyerek, kentlerin büyüme yönlerini, yoğunluğunu istenilen, plânlanan şekilde olmasını önlemekte, plânlamadan saptırıcı baskılar doğurmaktadır. Spekülâsyon imkânının oluşu, kent planlamayı politik baskıların ortasına itmektedir.

Kentsel arazide özel mülkiyetin varlığı parselasyonu doğurmakta, binalar arasında kalan alanlar bütünleşemediği için ortak kullanma yöntemleri geliştirilmemekte ekonomi sağlanamamakta, işe yaramaz, ufak mekânlar doğmaktadır. Spekülâsyon bu parseller üzerinde tek tek binalar yapma ve satma düzeni getirdiğinden para, malzeme ve teknik gücün kullanılması irrasyonel koşullar altında olmaktadır. Meselâ bütün bir mahalleyi inşa etmek için yeterli olabilecek teknik eleman, sırasında tek tek iki üç binada tüketilmekte, belediyelerimiz bu tek tek binaların kaçaklarını kontrolda daima aciz kalmaktadır. Netîcede konut ihtiyacında olan kişilerin yapacağı yatırım çok yükselmektedir.

Önümüzdeki 15 - 20 yıl içinde 20 milyondan fazla kişi yeniden kentlerimize yerleşecektir. Bu günkü düzenin verilerine uygun, kabaca yapılan bir hesap, bu olayın gereği olarak 190.000 hektar arazinin kır arazisi halinden kent arazisi haline dönüşeceğini göstermektedir. Hektar başına tarımsal gelir 3.000 lira olarak alınırsa yirmi yılda beş milyar lira tarım gelirı kaybedeceğiz. Bu ek kentsel topraklara yapılması gereken alt yapı yatırım maliyeti 65 milyar lira kadar tutar.

Buna karşılık yalnız bu yeni kentsel arazideki değer artışının 190 milyar olarak düşünülebileceği hesaplanmıştır. Mevcut kent arazilerindeki değer artışı buna eklenirse Türkiye'de önümüzdeki yirmi senede 600 milyarlık bir arsa spekülâsyonu olanağı doğacaktır. Bu mertebede doğacak değeri almak için ortaya çıkacak politik baskının ne kadar şiddetli olacağı açıktır.

Her sene yalnız yeni kentleşen arazide 10 milyar lira civarında bir değer artışı olmakta. Gerek eski kent arazisi ve gerekse yeni kentleşen arazideki yıllık değer artışı ise 30 milyar lira...

Bu rakkamların bir başka önemi de, arsa spekülâsyonu ile mücadelede alınması gereken tedbirleri ne çapta büyük rakkamlarla düşünmek gerektiğini belirtmesidir. Meselâ bu amaçla kurulan Arsa Ofisinin sermayesi 250 milyon liradır ve on sene içinde tamamlanması öngörülmüştür.

Büyükdere sırtlarında yapılan gecekondular ve henüz ne olacağı belli olmayan arsalarına satış ilânları.

Yasağa rağmen 55 bin gecekondu yapıldı

■ İstanbul'da 6 yılda 100'den fazla yeni gecekondu mahallesi kuruldu. Gecekondu sayısını öğrenmek için uçaktan resim çekmek gerekiyor...

GÜNGÖR GÖNÜLTAŞ

KANUNLARIN açık ve kesin hükümlerine rağmen İstanbul'da son

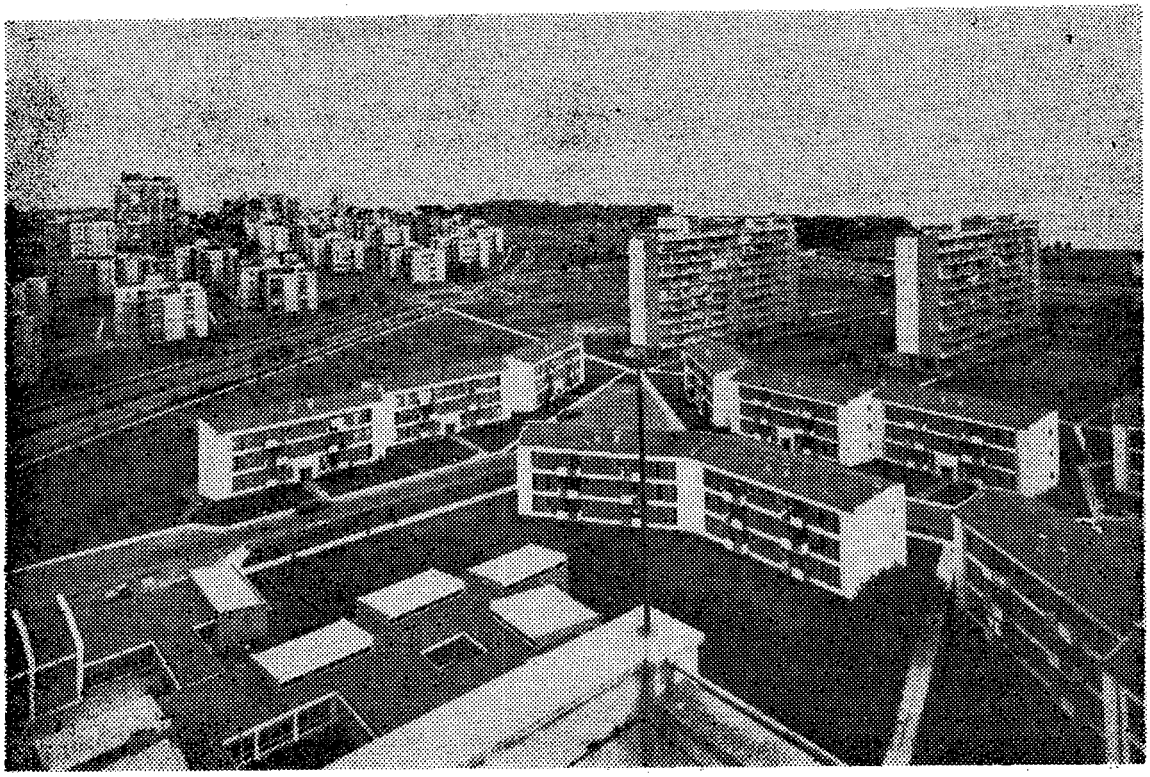

İstanbul'da Ataköy

Bugün Türkiye'de ençok konuşulmakta olan konuların başında arsa fiatlarındaki değer artışı gelir. Dolmuşta, içki sofrasında, gezintide, ilmi toplantıda herkes, birbirine, şu veya bu arsanın, şu kadar sene önce, şu kadar lira ederken, şimdi kaç yüz misli ettiğini anlatır. Hemen herkes bu yağmada kendi hissesini kapma telâşında, bir yer kapatma çabasına sokulmuştur. Arsa spekülâsyonu için en tatlı kâr kaynağı işte bu telâşla yağma gayreti havasıdır. Bütün örgütlerimiz bu gidişe (dur!) demek görevindedir ve hepimiz neyi yağma ettiğimizi bir an düşünmek durumundayız.

İMAR DÜZENİMİZDEN ÇİZGİLER

Şehirlerimizin imar sistemi, yakın zamana kadar mevcut parselleri nisbeten disiplin altına almağa çalışan imar planları ve yönetmeliklerine göre denetim esasına dayanmıştır. Bu pasif denetim, şehrin geleceğini ve baskılara dayanma gücünü iyi kestiremiyen mimarı şehircilerle inşaatçı ve spekülâtör arasında sürekli bir mücadeleye dönüşmüş bulunmaktadır. Bir taraftan hemen her inşaatta bir takım kaçaklar yapılırken, diğer taraftan hemen her sene bina boyutlarını büyütmek için yeni yeni kararlar koparılmıştır. Gelir kaynakları çok kısıtlı olan Belediyelerimiz alt yapı yatırımlarının doğurduğu büyük masraflarının altında ezilmiş durumdadırlar. Gerek arsa sahibinin, gerek inşaatçının ve kat alıcısının bu yatırımlara iştiraki sağlanmamakta, sonuçta sosyal maliyet daha pahalı, sorun ise çözümsüz hale gelmektedir.

Şehir içinde mevcut parsellerin imar nizamına, modern yaşayışa aykırı durumlar doğurmakta oluşuna karşı tedbir olarak İmar Kanununun 42. maddesine konan HAMUR kaidesi maalesef çok kötü örnekler şeklinde uygulanmağa çalışılmış ,Anayasa Mahkemesinin parsel alanını % 25 nispetinde azaltma imkânı sağlayan fıkrasını iptal etmesi ile yürürlükten fiilen kalkmıştı. 1972 yılında yapılan İmar Kanunu değişikliği ve çıkarılan yönetmelik imar yetkililerine nisbeten geniş imkânlar vermektedir. Ancak Hamur kaidesinin fiili neticesi, ele alınan bölgeyi fiilen dondurmak şeklinde olmaktadır. Çünkü her parselin bir çok kişinin ortaklığına verilmesi zorunluğu, binaların yıkılmaması, eski mal sahiplerinin yeniden bina yapmalarını önlemektedir. Hamur kaidesi henüz çok seyrek yerleşme olan bölümlerde daha verimli olarak kullanılabilir. Ancak şimdiye kadarki uygulamada belediyeler

şehrin gelişmesinin daima gerisinde kalmışlar ve arazi sahiplerinin "mevzii imar planı" teklif etmelerini beklemişlerdir. Bu tutum yeni gelişen bölgeleri de büyük bir başıboşluğa itmektedir. Kamunun veya bir başka yatırımcının alt yapı tesislerini yaklaştırması nisbetinde arazi pahalı parsellere ayrılmakta, parseller spekülâsyon telâşına düşen halka satılmakta, daha ileri devrelerde yine yol, su, elektrik, kanalizasyon yetersizliğine rağmen binalar yükselmektedir. Yürütülen sistem özellikle alt ve orta gelir grubundaki ailelere çok pahalıya mal olmaktadır.

Şehirleşme yeni bölgelere yayıldıkça sermayeyi gitgide büyüyen spekülâtör ve inşaatçılar, tek tek bina yapmaktan öte teşebbüslerin içine girmiş bulunuyorlar. İstanbul'da Simitaş ve Ankara'da Or-an teşebbüsleri toplu konut üretiminde nisbeten düzenli örnekler olarak gösterilebilir. Bunların dışında sık sık "site" ilânlarına raslamak mümkün olmaktadır. Yine inşaat malzemesi üretici ve satıcılarının birleşerek toplu konut ticaretine girişme teşebbüsünde bulundukları bilinmektedir. Özellikle dışarıdaki işçilerimizin Türkiyede konut yatırımı yapmakta olduğu bilindiğinden, yabancı sermaye bu konuya girmesinin kârlı olduğunu sezmeye başlamıştır. Halen bazı hazırlıklar görülmektedir. Böylece, zenginin fakirden haraç alması esasına da dayansa, neticede nisbeten Türkiye'de kalan servet bölüşümü sınırlarımızı aşma tehlikesi göstermektedir.

Şehirlerimizin imarı bugünkü düzensizliğinden kurtarılıp, Devletin düzenleyici, yol gösterici, yönlendirici ve yapıcı önderliğinde yürütülmelidir.

FRANSA'DAN ÖRNEKLER

Fransa'da, şehirlerin imarı konusu, özellikle son yirmi yılda, Devlet konusu olarak ele alınmış bulunuyor. Aslında bu bütün Avrupa Devletleri için yaygın bir durum.

Fransa'da Aşağı Rhone havzasındaki bir sanayi bölgesi uygulaması: Arles

İkinci Dünya Savaşında bazı şehir bölgelerinin toptan tahrip edilmiş oluşu, şehircilere bu bölgeleri bir bütün olarak planlayıp imar etmek yolunda teklifler hazırlamak fırsatı verdi; şehirciliğin artık bir cadde açmak veya bir meydan düzenlemek dışında bir iş olduğu iyice anlaşıldığı gibi, o bölgelerdeki eski mülkiyet haklarını ortadan kaldırmak ta zorunlu oldu. Bu büyük bir kamulaştırma ve şehirleştirme organizasyonu gereğini ortaya çıkardı. 1950 lerde Avrupanın hangi ülkesine gidilse şehirlerin belli bölgelerinde devlet

eliyle veya devlet organizasyonu ile binlerce blokun aynı anda inşa edilerek halkın ihtiyaçlarına ayrıldığı görülürdü.

Öncelikle şunu belirtmeliyiz ki Fransız sisteminde yaratılan modellerin kaynağında, fiatların dondurulması ve kamulaştırma gibi konularda kanunlarına konmuş eski hükümlerin doğurduğu güçlükler yatmaktadır; Türk Anayasasına konmuş bulunan hükümler bize bu konuda büyük kolaylıklar ve üstünlükler yaratmaktadır. Yine iktisadi devlet teşekkülleri konusundaki geniş uygulamalarımız, Fransızların zorlamalarla vardıkları noktalara bizim kolaylıkla varmamızı sağlamaktadır.

Önce 1958 lerden itibaren uygulanmaya başlanan ZAD, ZUP sistemlerini kısaca gözden geçirelim. Yaptığımız incelemelere göre bu sistemler bizim bünyemize aktarılabilir. Kamu hukukumuzdaki bir çok müesseselerin aynen Fransa'dan alınmış olması, geçen nesildeki yöneticilerimizin Fransız kültürünün etkisini taşımış bulunmaları büyük kolaylıklar sağlıyor.

Sistemin esası şu: Devlet ve kamu idarelerinin bir bölgede yatırım yapmaya niyetlenmesi ile inşaata başlaması arasında uzunca bir müddet geçmektedir. Bu niyeti öğrenen kişiler, arsa spekülâtörleri, yatırımların yapılacağı sahada arsa fiatlarını aradan geçen zaman zarfında büyük oranda yükseltebilmektedirler. Fransızlar, bunu önlemek için, yatırım yapılacak bölgeleri ZAD (Zone d'Aménagement Différé) (Bir süre sonra düzenlenecek bö'ge) olarak ilân ediyorlar. Buralarda arsa fiatlarını donduruyorlar ve arsaları satın almada devlete öncelik tanıyorlar (şûfa hakkı uygulaması). Bu dondurmanın süresi sekiz sene 1965 de kabul edilen bir kanunla bir geçici sınır ilân ederek ZAD ilânından önceki iki yıla kadar yürüyen dondurma işlemi yapmak mümkün olabiliyor. Yani bir bölgede yatırıma niyetleniyorsunuz, hemen bir ZAD ilânı hazırlığı yapıyorsunuz ve bu ilân yaptığımızdan önceki iki yıldan itibaren on yıl süreyle o bölgede fiatlar spekülâsyon imkânı vermiyecek şekilde donduruluyor.

Fransızlar şehirlerin içindeki veya civarındaki bütün bölgelere kamu yatırımlarını dağıtmaktan kaçınıyorlar. Bunlar arasında kısa zamanda şehirleşebilecek olan birini seçip,

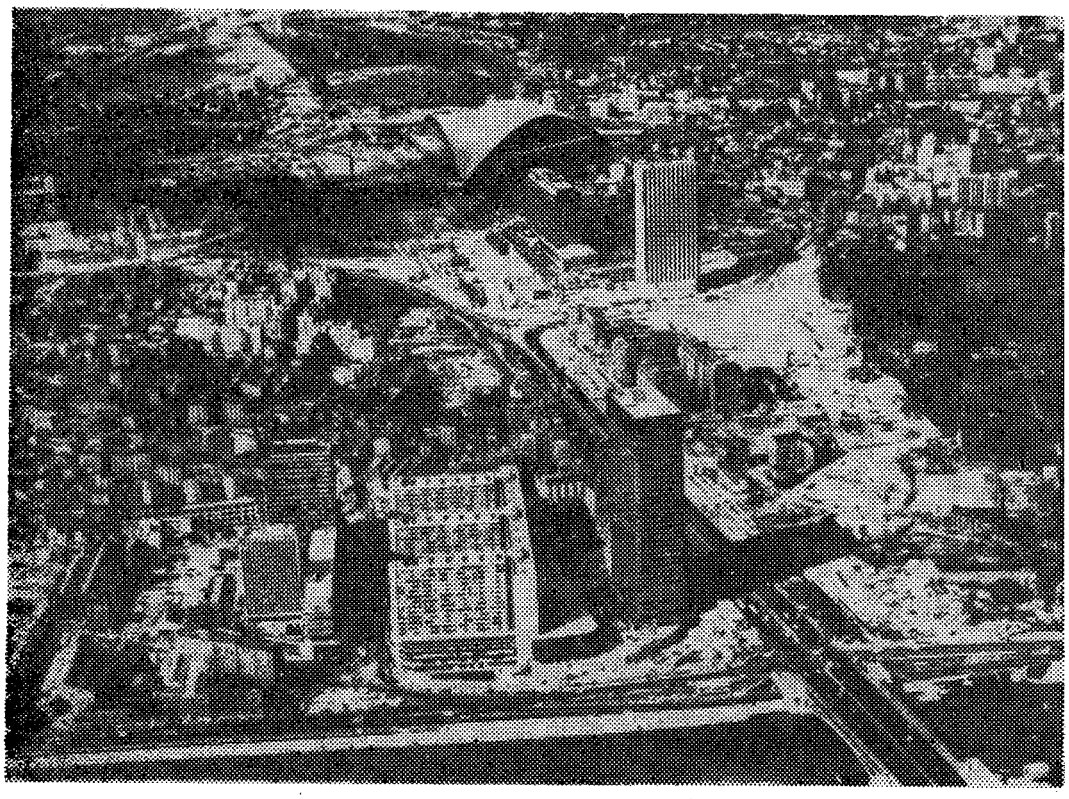

Paris'in La Défense bölgesi inşa edilirken

yatırımları orada topluyorlar. Bunları ZAD olarak ilân edip fiatları dondurduktan sonra, birini seçip tez elden projelerini hazırlıyorlar. Finansman kaynaklarını plânlıyorlar ve hemen arkasından bölgeyi ZUP (Zone à urbaniser en priorite) (öncelikle şehirleştirilecek bölge) ilân ediyorlar. Bu bölgelerin sınırlarının genişliği öyle ayarlanıyor ki en fazla altı sene içinde şehirleştirme işlemi sona erebilsin. Bu müddet içinde arazi sahipleniliyor, alt yapı yatırımlarının hepsi bitiriliyor (yol, su, elektrik, kanalizasyon); arsalar yeni bir imar planına göre yeni baştan parselleniyor ve bütün masrafları içine alan yeni bir maliyet fiatına göre, uygun inşaatlar yapacak, kurum veya şahıslara devrediliyor.

Fransa'da bugün hemen her büyük şehrin bir bölgesi ZUP olarak ilân edilmiş bulunuyor. Mevcut ZUP iki sene içinde tam olarak kullanışa sunulabilecek duruma gelince, yeni bir ZUP tesis ediliyor. Böylece şehirlerde alt ve üst yatırım işlerini yapanlara sürekli iş temin edilmiş oluyor; diğer taraftan bir çok bölgeye aynı anda yatırım yapmağa kalkışarak finansman güçlükleri yüzünden hepsinde başarısızlığa uğramak gibi bir davranış önlenmiş oluyor. Şehir, bir kaç senede bir, en modern metodlarla inşa edilmiş yeni bir bölgeye sahip oluyor.

Fransızlar ZUP larda inşaat işlerini süratle planlayıp yürütmek için orijinal bir sistem içine girmişler. Bunun için S.C.E.T. (Société Centrale de l'Equipement du Territoire) ismini verdikleri sisteme bağlı kısa süreli şirketler kuruyorlar. Bu şirketlerin özellikleri; Bir ZUP daki şehirleşmeyi gerçekleştirmek için kısa süreli oluşu, sembolik miktarda çok küçük bir sermaye ile kurulması; yeni kadroları icadederek işi formalitelere boğmasını önlemek için, üç beş kişiden fazla insan istihdam etmelerinin yasak oluşu. Bütün planlamayı, yatırımların yönetilmesini ve arsaların belli fiatla devirini bu şirketler yapıyor. Bu şirketlerin bünyesini kendi bünyemize uyduranak örnekle açıklamağa çalışalım. Örneğin İstanbul ve diyelim ki Alibeyköy Belediyeleri, İller Bankası, Arsa Ofisi, Emlâk Kredi Bankası, İstanbul Sanayi Odası, İstanbul Sular İdaresi ve İ.E.T.T. bir bölge için 100.000 lira sermayeli bir şirket kuruyorlar ve İstanbul Belediyesi ile Alibeyköy'ünün komşu olduğu yerde bir sanayii ve iskân bölgesi plânlıyalım. Şirketin sekreteryasını örneğin İstanbul Sanayi Odası, kamulaştırma işlemlerini Arsa Ofisi, plânlama ve yatırımlarının kontrolunu İller Bankası, muhasebe ve kredi işlerini Emlâk Kredi Bankası üzerlerine alıyorlar; suyunu Sular İdaresi getiriyor, elektriği İ.E.T.T. plânlayıp yürütüyor. Şirketin bu ortaklarının başkan veya ikinci derece yetkililerinden teşekkül eden bir yönetim kurulu ve ekseriya bir inşaat mühendisi olan bir umum müdürü bulunuyor. Şirketin kadrosu, umum müdür ve yardımcıları ile sekreterinden ibaret. İşler bitince bunların sözleşmesi sona erdiriliyor. O esnada başka bir bölgede yeni bir ZUP ve oranın SCET sistemindeki Şirketi kurulmuş bulunuyor.

Bu sistemin merkezinde Pariste çalışan bir şirket var. Bu kurum mevcut mevzuat içinde çözüm olanaklarını araştırıyor, şehirleşme sorunlarını inceliyor, onları en uygun çözmek için yöntemler araştırıyor. Tip projeler, tip şartnamelerle yapılan hazırlık bölgelerdeki şirketlere büyük oranda kolaylıklar sağlıyor. Sisteme teknik yardım götürmek ve danışmanlık yapmak da bu merkezin işi. Böylece yeni kurulan şirketler büyük bir bilgi birikiminden faydalanmak olanağına sahip olarak ortaya çıkıyorlar, ancak özel meselelerle uğraşıp, çabuk çalışıyorlar.

Tabii yerleşmeler çok çeşitli olabiliyor: İskân bölgeleri, Sanayi bölgesi, ticaret bölgesi, turizm veya bunların karışık yerleşmeleri.

Kurulan şirketin işi bir kaç aşama geçiriyor. Önce o yerin mevcut durumunu tesbit etmek, ihtiyaca göre o yerin genel yerleşme plânını yapmak, sonra kamulaştırma. Üçüncüsü alt yapı tesislerinin plâna göre inşa edilmesi; son olarak plânlanmış bölgeyi kullanacak olanlara saha ile ilgili olarak hesaplanmış maliyet üzerinden devretmek, bunların yapacakları inşaatın plana uygunluğunu denetlemek.

Bu şirketlerin kuruluşunda kamu kuruluşları, mahalli kamu kuruluşları yüzde 80-90 hisseye sahip oluyorlar. Sanayi yatırımları veya ticari tesisler bahse konu ise yatırıma namzet kuruluşlardan da yetkilileri bünyelerine alıyorlar, hisse veriyorlar. Şirketin sermayesi sembolik mahiyette kalıyor, örneğin 100 milyonluk bir iş yapılacaksa bir milyonluk bir şirket yeterli oluyor. Önemli olan bu şirketin bünyesi içinde, yapılacak işle ilgili kuruluşların başındaki kişileri bir araya toplamak. Bunun anlamı dâvayı halledecek en yetkili insanların, konuya en iyi çözüm getirecek kafaların bir araya gelmesi oluyor. Hatta bu şirketlerin kuruluşunda vazife alanların para almaları dahi söz konusu değil. Bulunuşları görevleri icabı. Şirketin masrafa girmesi, bürokrasiye boğulmaması için sermayesi gayet

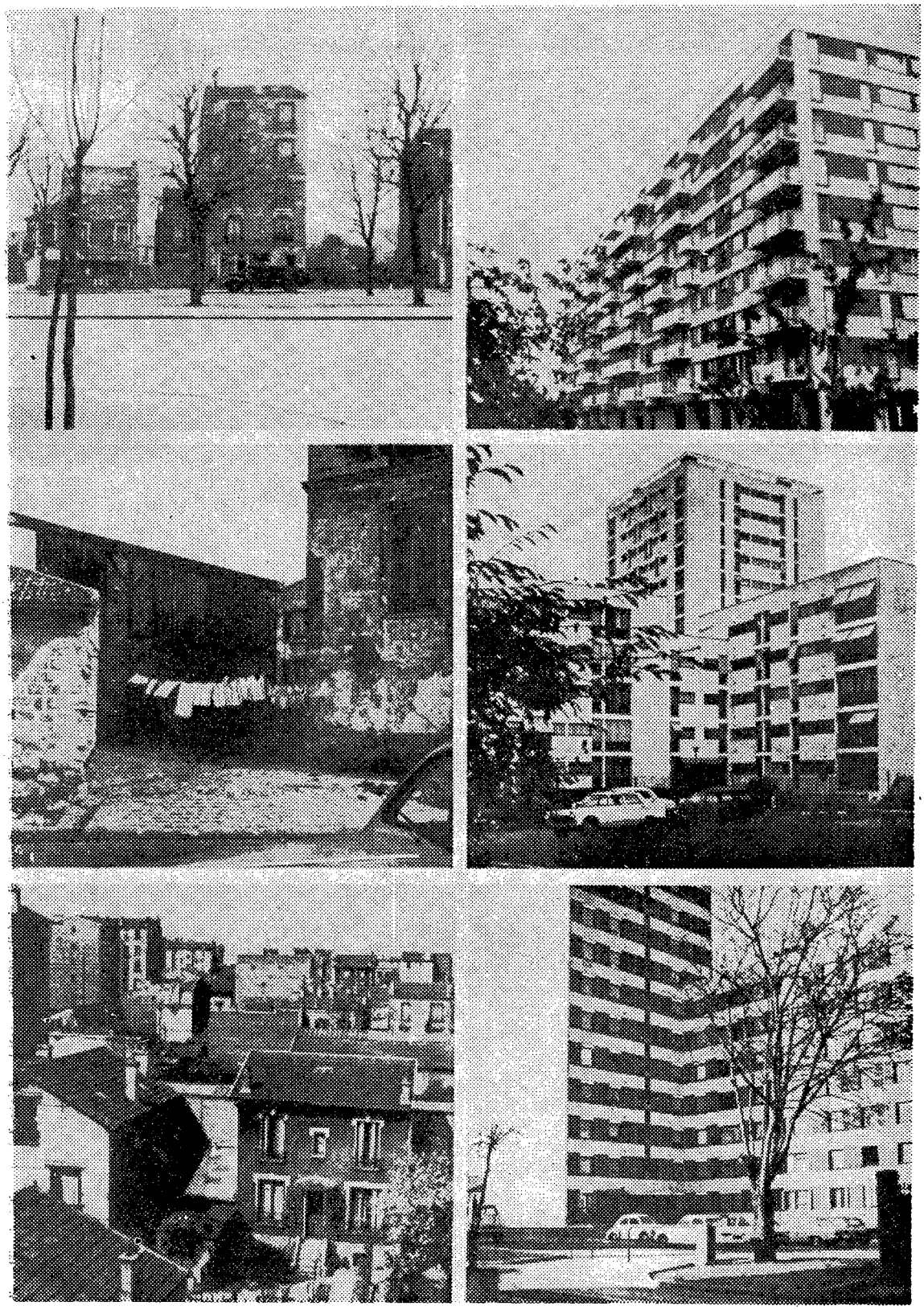

Paris'te devlet eliyle yürütülen imarda bölgelerin eski ve yeni durumları

küçük tutuluyor ve hizmetleri de dağıtılıyor. Bazı bölgelerde yapılan imarda orada eskiden arazi sahibi olanlara öncelik hakkı tanınıyor, kamulaştırma bedeli yerine hisse senedi verilebiliyor. O kişiler projeye uygun kullanmayı yükümlenirlerse arazilerine el konulmıyabiliyor. Spekülâsyonu önlemek amacıyla böyle durumlarda satışa engel olmak gibi tedbirler alınıyor.

Bu sistemin merkezi bir genel müdürlük eliyle iş yürütmekten önemli bir farkı var. Böyle bir devlet genel müdürlüğü imkânlarını bütün ülkeye yaymağa mecbur kalıyorlar; politik baskılarla şaşırtılabiliyorlar, yetki güçlüklerine uğratılıyorlar. Merkezden yürütme sisteminin en büyük mahzuru yerindeki olanakları iyi ölçememek, hatalı kararlar vermek olabiliyor. Özellikle yerindeki kişilerden destek alamamak gibi durumlar doğuyor.

SCET sistemi bütünüyle farklı bir anlayışa dayanıyor. Burada dayanılan güç, seçilen ZUP'un kısa zamanda verim vermek potansiyeli... Yani bölge bağırıyor: "Gelin beni imar edin, size hemen büyük imkân sağlıyacağım" diyor. İşin bir başka tarafı şu: Bu küçük küçük şirketlerden bir kaçı iyi bir başkan veya umum müdür bulmazsa yürümemiş oluyor, bu memleket çapında başarısızlık demek olmuyor; nerede ki ehliyetli insanların eline iş düşüyor başarı sağlanıyor; bu durum kişileri büyük oranda teşvik ediyor. Bir genel müdürlüğün geniş kadrosu içinde ezilinmiyor. Ehliyetsizliğe tapış havasından kurtulunuyor.

Paris'te La Défense bölgesinde ulaşım şeması

Bu arada şunu belirtmek gerekir; şirketler plânlama hizmetleri için kendi bünyesinde ayrı bir teşkilât kurmamaktadırlar. Ana hedefler tesbit edildikten sonra plânlamalar ya Devlet Sektöründeki üniteler, ya da özel sektördeki mühendislik bürolarına hazırlatılmaktadır. Şirketler 3 veya 5 senelik bir ömre sahip oluyor. Kuruluşundan, bütün hizmetleri bitirilip arazinin yeni ellere devredilmesine kadarki safha için bu 3-5 sene yeterli oluyor.

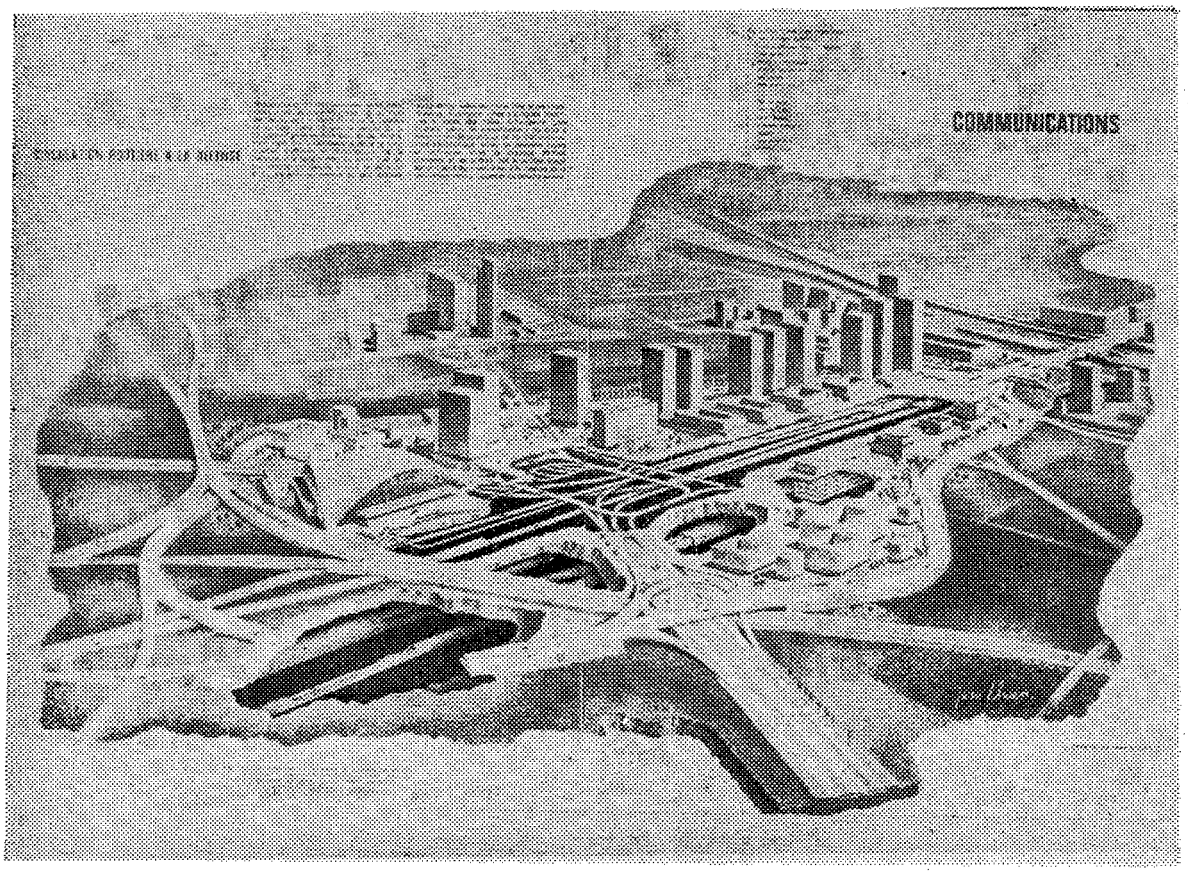

Şurasını hemen belirtelim ki, Fransa'da bu sistem içinde çeşitli uygulamalar yapılmış, çok verimli sonuçlara varılmış olmasına rağmen, her gün yeni ve daha hızlı bir çalışma sistemi araştırması sürdürülmektedir.

Elbette ki bütün imar hareketleri yalnızca bu sistemin tekelinde değil. Örneğin HLM sosyal konutlar sistemi var. Burada devletin rolü toplu halde 3-5 bin ünitelik bir konut bölgesi üretim işini başından sonuna yapmaya niyet eden şirket ve kuruluşlara ucuz kredi sağlamak şeklindedir. Buna karşılık konutların belirli standartlar dışına çıkmaması şart koşuluyor.

Bu arada Paris'in batısında büyük bir uydu şehir yaratılması çalışmasını zikretmek faydalı olacaktır. Paris'ten 20 km kadar uzaktaki bu şehrin plânlaması elbetteki bir bölge plânlamasından çok değişik ve büyük sorunların çözülmesini gerektiriyor. Varolan bir şehri değil de yaratılacak bir şehri düzenlemek, o şehrin zaman içinde gelişen bütün gereksinmelerini öngörmek, onları bir plân içine yerleştirmek, zaman içinde gerçekleştirmek çok ağır bir iştir. Örneğin metro yapacaksınız, oto yol yapacaksınız. Halk için orayı çekici hale getirmek, için bütün kamu kuruluşlarının oraya yerleşmesini sağlayacaksınız; okul, hastahane, tiyatro, P.T.T. sağlanmış olacak. Bu uygulamada ana şehirde sıkışmış kalmış, gelişemiyen devlet kuruluşlarının buraya nakledilmesiyle çekirdekler sağlanıyor. Diyelim ki bir askeri okul taşınıyor, onun öğretmenleri ve öğrencileri için bir iskân sahası doğuyor; bir sanayi yatırımı oraya yerleşmeye teşvik ediliyor .

İncelenebilecek bir başka çalışma Pariste, Etoile'in batı-kuzeyinde La Defense (Türkçe anlamı savunma) denen bölgedeki imar çalışmalarıdır. Bu bölge Paris'in merkezine 2 km. mesafede en bozuk bir yerleşme yeri idi. Bu bölgeyi tamamen temizlemek, üstünde ne varsa silmek kararı verildi, yeni bir plâna göre yeniden yapmak için özel bir kamu kuruluşu organize edildi. Metro-oto yol inşaatından ve diğer alt yapı yatırımlarından sonra şimdi 30-40 katlı büyük bloklar inşa edilmektedir. Belirtelim ki, Fransa'da bu projenin devleti güç durumda bırakan çok büyük finansman zorunluluğu yaratmış olması halen eleştirilmektedir.

İSRAİL UYGULAMASINDAN ÖRNEKLER

İsrail şehirleşmesinde ana nitelik şehir arazisinin çok büyük oranda devlet kontrolünde bulunuşudur. İkinci özellik konut birimlerinin küçük düzenlemesinde çaba sarfedil-

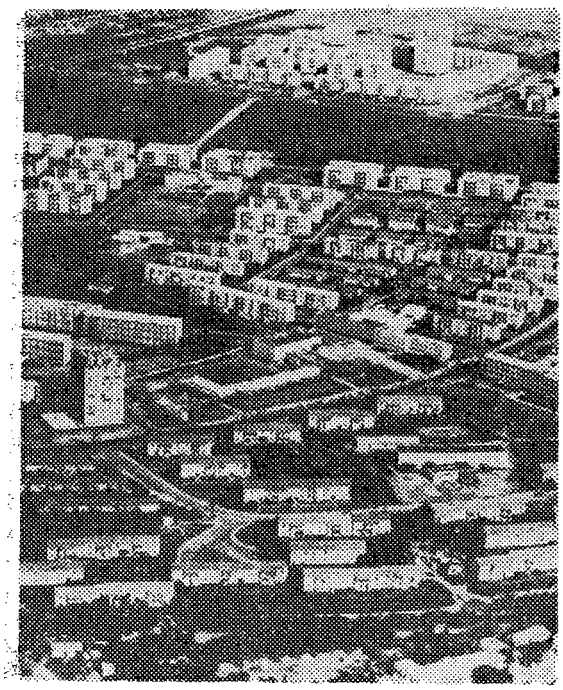

Bir İsrail uygulaması Ramat - Aviv

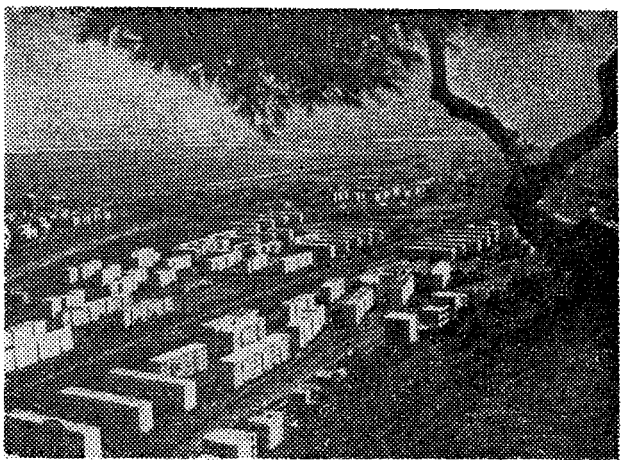

Hayfa'da bir uygulama

mis olmasıdır. Bu küçük konut birimi dünyada İsrail'e özgü bir durum değildir. Örneğin normal bir Japon ailesinin evi de çok kere içinde yaşanan, yemek yenen ve yatılan tek bir odadan ibarettir. Bu davranışın diğer yatırımlara kaynak ayırmada çok büyük kolaylık sağladığı kuşkusuzdur.

1950 lerde İsrail'de konut birimi 35 m² olarak belirlenmişti. Başbakanın ikametgâh olarak kullandığı ev, 1964 de 60 m² den ibaretti. İsrail'de daha büyük konut birimlerine sahip olmak çok büyük ödemeleri göze almak şartiyle mümkündür. İsrail planlamacısına yeni bir toplum yaratma problemi özel bir güçlük yaratmıştır. Planlamanın ilk yıllarında Osmanlı arazi hukuku değiştirilmeden kullanılmıştır. Konut üretimi planlamasında elde edilen bir diğer başarı bu iş için ayrılan fonların bir bankacı tarafından çok başarılı olarak kullanılması, paranın yılda 13 kere devredilmesi gibi rekorlara varılmasıdır. Bu olanak, banka genel müdürünün ayni zamanda devletin plânlama işlerine hakim olmasıyla doğmuştur. Böylece İsrail'in neresinde paraya ihtiyaç olduğunu bilmek olanağını bulmuştur. Bu başarı konut üretimi için ayrılan fonun toplumun bütün ekonomik yatırımlarına katkısını ve verimliliğini artırmıştır.

Üzerinde özellikle durmamız gereken diğer bir konu İsrail'in konut üretiminde büyük bir standardizasyon uygulamasıdır. Böylece inşaat maliyetlerini çok düşürmek mümkün olmuştur. İsrail'de binaların çoğunda ayni hava vardır; balkonla, binanın modülleri, malzeme ve detaylar çok kere bir birinin aynıdır. Odalar dahi standart.. İşin başındaki teknik adamın tek tek detay çözme problemi yok. Sosyal Binalar 4 kattan fazla yapılmamaktadır, asansör konusu çıkmaz.

İsrail'in bizim gecekondu sorunumuza benzer bir problemi de çözmesi gerekmiştir. Başlangıçta konutları hazırlanmadan gelen göçmenlere Amerikan barakaları cinsinden barakalar yapmışlar. Bunları temizlemek, yeni binalar yapmak gerekmiştir. Ancak İsrail'de bütün memlekete ait bilgileri çok iyi toplamış bulunan Merkezi Planlama Dairesinin emredici plan yapma olanağı olduğu için çözüm kolay olmuştur.

TÜRKİYE İÇİN YÖNTEM

Aşağıdaki satırlarda Türkiye'de, Fransa'dakinin benzeri yöntemlerin uygulanmasına bir engel olup olmadığını inceliyeceğiz. Yani büyükçe bir bölgenin kamulaştırılması, modern şehircilik esaslarına göre planlanması, alt yapı yatırımlarının kısa sürede yapılması ve ortaya çıkan parsellerin plana uygun şekilde inşaat yapacak kuruluşlara devredilmesi için çabuk çalışacak yetkili bir organizasyon olanağı var mı? Bu sorunun daha iyi anlaşılabilmesi için, örneğin İstanbul civarında bu tarzda şehirleştirilmesi mümkün olan bazı bölgeleri, özellikleriyle belirtelim; bu bölgeler oto-yol inşaatı dolayısıyla Karayolları Bölge Müdürlükleri elemanlarının dikkatini çeken yerlerdir.

a) Yapılması bitmek üzere olan çevre yolunun, Halıcıoğlu ile Hürriyet Abidesi arasına raslıyan bölümü civarı. (Ok Meydanı Bölgesi) Bu bölgede 1968 lere kadar önemli bir olanak yoktu. O tarihten sonra gecekondu bölgesi oldu. Aslında şehrin Beyoğlu - Taksim - Şişli aksını tamamlayan, çevre yolu ile İstanbul'un her tarafına bağlı çok yoğun bir ticaret ve iskân sahası haline gelebilir. Büyük bölümü plato şeklindedir. Bu kadar elverişli şartları taşıyan bir bölgenin gecekondu sahası olarak kalması mümkün değildir. Tek elden Devletçe düzenlenmezse, bir süre sonra adım adım 10 katlı bloklar yerleşmeye başlıyacaktır, fakat düzensiz bir yerleşme olacaktır. Bu bölgenin bütünüyle kamulaştırılmaya, yüksek bloklarla şehirleştirilmesi şarttır. Takriben 600 bin metre karelik bir alan olan bu bölgeyi şehirleştirirken elbette ki gecekondudakilerin iskânı problemi çözülmelidir. Halen elektrik idaresinin üç büyük bloku oraya yapılmıştır. Şehrin silûetini bozmadan burası çok güzel bir yerleşme bölgesi haline getirilebilir.

b) Alibeyköy Belediyesi takriben 3.000 parsele ayrılabilecek bir arazinin sahibi bulunmaktadır. Bu arazi kamulaştırma ile biraz daha büyütülür ve alt yatırımları kısa sürede bitirilirse civar sanayi bölgesi için çok verimli bir iskân bölgesi haline getirilebilir. Bu bölgenin karakteri daha ziyade az katlı binalar için uygun bulunmaktadır. Belediyenin elinde toplanmış olan bu fırsat iyi kullanılmalıdır.

c) Ümraniye ve civarında halen seyrek bir yerleşim mevcuttur. Arazi arsa spekülâtörlerinin çeşitli oyunlarına sahne olmaktadır. Özellikle hisseli satış gibi gelecekte büyük sorunlar doğuracak usuller geliştirilmektedir. Bir örnek olmak üzere, ilkokul mezunu bir

eski kasap olan Hayrettin Öztürk'ün 30 Ekim 1973 tarihinde Milliyet Gazetesinde tam sahife olarak verdiği ilânı raporumuza ekliyoruz. Bir "Mevzii İmar Plan Taslağı" ile halkın "Atakent" de arsa veya daire alması istenmektedir. (Devlet Organları halka ancak "Ataköy" sunabildiler!) Başka bir takım şirketlerin de civarda benzeri teşebbüsler içinde olduğu bilinmektedir. Duruma hemen el konulmaz, Devlet eliyle bu bölge şehirleştirilemezse, Çevre Yolu ve Boğaziçi Köprüsünün ortaya çıkardığı olanaklarla çok yakında en az 300.000 kişinin oturacağı düzensiz bir iskân bölgesi, çok pahalı maliyetlerle halka satılacaktır ve kamu için büyük bir sorun daha ortaya çıkacaktır.

d) İstanbul - İzmit Oto Yolu inşa edilmektedir. Bu yol Derince civarında sahilden epeyce içerilerden geçmektedir. Sahil (yani demiryolu ve mevcut İstanbul - İzmit yolu) ile bu oto yol arasında bir yarım ay şeklinde bölge seyrek bir yerleşim arzetmektedir. Halbuki burası ideal bir Sanayi Bölgesi haline çok kolayca getirilebilir. Bu da ancak Devlet eliyle yapılacak bir düzenleme ile mümkündür.

e) İstanbul'da halkın tatil günlerini rahatça geçirebileceği, çeşitli sporları yapabileceği bir bölge mevcut değildir. Halk bu gereksinmelerini karşılamak için kıvranmaktadır. Özellikle Japonya'da bu tarz halkın bütün bir gününü açık havada ilgi duyduğu sporlarla geçirdiği "Amusement Center" (eğlence merkezleri) yapılmakta ve çok faydalı olmaktadır. Avrupa şehirlerinde bol park bulunuşu bu olanağı ayrı bir tarzda bağlamaktadır. Altunizade'den başlayarak Çamlıca'yı da içine alıp, Beylerbeyi'ne doğru inen vadi bütünüyle böyle bir bölge olarak planlamaya çok müsait durumdadır. Çevre yoluna yakınlığı trafik sorununu en uygun şekilde çözümlemek olanağını ortaya koymaktadır.

f) Turistik bir bölge yaratmak bakımından yine Çevreyolu Beylerbeyi civarında Nakkaş tepenin üzerinde durulabilir. Denizle ilişkisi de sağlanarak burada planlanacak bloklarla, otel - gazino ve bunları bütünleyici tesisler için verimli yerler yaratılabilir. Bu bölge gayet güzel manzara, trafik olanakları, iklim şartları sunar durumdadır. Bu tepe nazım planda yeşil sahadır, bazı askeri makamlar iskâna ayırmak için baskı yapmaktadırlar. Tepenin "eğlence merkezi" yakınında oluşu ayrı bir çekici unsurdur.

Su saydığımız bölgeler çevre yolları civarında oluşu dolayısıyla hatıra gelen yerlerdir. Bunların dışında bir sürü bölge üzerinde durulabilir. Örneğin Zeytinburnu mıntıkası içinde Nazım Plânla düşünülen yerleşme böyle bir yöntemle kısa sürede gerçekleştirilebilir.

KAMULAŞTIRMA

Bu tür bir şehirleştirmede en büyük problem, kamulaştırma esnasında doğacak fiat artışlarını önlemek olmaktadır. Anayasamızda yapılan son değişiklik bedel sorununu objektif kriterlere bağladığından iyi bir çözüm getirmiş bulunmaktadır. Anayasamızın "Kamulaştırma" başlıklı 38. inci maddesi aynen şöyledir :

> **MADDE 38 — Devlet ve kamu tüzel kişileri, kamu yararının gerektirdiği hallerde, karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malları, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, tamamını veya bir kısmını kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir.**
>
> **Ödenecek karşılık, taşınmaz malın tamamının kamulaştırılması halinde o malın malikinin kanunla gösterilecek usul ve şekle uygun olarak bildireceği vergi değerini; kısmen kamulaştırmalarda da vergi değerinin kamulaştırılan kısma düşen miktarını aşamaz.**
>
> **Kamulaştırılan taşınmaz mal karşılığının vergi değerinden az takdir edilmesi halinde malikin itiraz ve dava hakkı saklıdır.**
>
> **Çiftçinin topraklandırılması, ormanların Devletleştirilmesi, yeni orman yetiştirilmesi ve iskân projelerinin gerçekleştirilmesi amaçlarıyla kamulaştırılan taşınmaz mal ve kıyıların korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprak bedellerinin ödeme şekli kanunla gösterilir.**
>
> **Kanunun taksitle ödemeyi öngördüğü hallerde çiftçinin topraklandırılması, ormanların Devletleştirilmesi yeni orman yetiştirilmesi, ve iskân projelerinin gerçekleştirilmesi için konulacak süre yirmi yılı; kıyıların korunması ve turizm amacıyla yapılacak kamulaştırmada ise bu süre on yılı aşamaz. Bu takdirde, taksitler eşit olarak ödenir ve kanunla gösterilen faiz haddine bağlanır.**

30 Ekim 1973 de tam sahifelik bir reklâm

Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleten çiftçinin hakkaniyet ölçüleri içinde geçinebilmesi için zarurî olan ve kanunla gösterilen kısmın ve küçük çiftçinin kamulaştırılan toprağının bedeli her halde peşin ödenir.

Taksitle kamulaştırma için bir kanun henüz çıkarılmamış bulunuyor. Teklif ettiğimiz yöntemin uygulanmasına başlamak için kanun değişikliği beklememek için ilk bölgeler için taksitle kamulaştırma düşünülmemelidir. Ancak mevcut kamulaştırma Kanunumuza göre bir idarenin kamulaştırmayı ilân ederek fiatları dondurması, ancak acil ihtiyaç yerleri kısım kısım ödemesi, diğer kısımları tahsisat yokluğunu ileri sürerek bekletmesi mümkün olabilmektedir. Yani fiilen taksitle kamulaştırma yürütmek için şimdiki kanun hükümleri yetmemektedir. Böylesine bir yöntem için başlangıçta sadece alt yapı yatırımı inşaat bölgelerine el koymak yettiğinden ödeme büyük nisbette geciktirilebilir. Bu arada 933 sayılı yetki kanunu ismiyle tanınan kalkınma plânının uygulanması esaslarına dair kanunun Anayasa Mahkemesince iptâl edilmiyen aşağıdaki hükümlerini hatırlamak faydalıdır:

MADDE 2 — c) Sanayi bölgeleri ve turistik bölgeler tesis ve tanzimi ve bu maksatla, gerektiğinde arazi istimlâki, Bakanlar Kurulu kararnameleri ile yapılır. Bu bölgelerde icabında kanalizasyon, elektrik, su ve yol gibi alt yapı tesisleri yaptırıldıktan sonra gayrimenkul, buralarda plân ve program hedeflerine uygun olarak tesis kuracaklara tayin edilecek vade ve faiz nisbetlerinde ilgili Bakanlıklarca devredilir. Bu fıkranın uygulanmasındaki esaslar Bakanlar Kurulu kararnamesi ile düzenlenir.

MADDE 5 — Kalkınma plânı ve yıllık programlara göre şehirleşmenin gelişmesini düzenlemek amacı ile mahallî idarelere yardım yapılması için Genel Bütçe kanununda açılacak bir bölümdeki ödenek ile dış kaynaklardan yapılacak tahsislerin kullanılması Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle olur.

Bakanlar Kurulu yukarıdaki fıkranın uygulanmasında, hızlı sanayileşme ortamı olan ve bunun yükünü taşıyan mahallî idarelerin elektrik, su, yol, kanalizasyon gibi altyapı tesislerinin plânlanması ve yapılmasını sağlamaya, gerektiğinde müstakbel gelişme sahaları için arsa istimlâk etmek üzere kararname çıkarmaya yetkilidir.

Bu arsaların mahallî idarelere devrine dair esaslar ve usuller Bakanlar Kurulu kararnamesiyle tesbit edilir.

MADDE 9 — Bu Kanunun 2 nci maddesinin "C" bendi ve 5. maddesi gereğince yapılan kamulaştırmalarda 8 Eylül 1956 tarihli ve 6830 sayılı istimlâk kanununun 23 üncü maddesi hükmü uygulanmaz.

Görüldüğü gibi Bakanlar Kurulu desteği sağlandığında, çok ileri adımlar atılabilir. Kanun değişikliği olanağı bulunduğunda kanaatimizce yapılacak iş Anayasanın 64 maddesinden faydalanarak "Metropoliten Şehirlerin imarı konusunda" Bakanlar Kurulunun kanun hükmünde kararnameler çıkarmak yetkisini almaktır. Büyük imar planlamaları için bir çok Devlet Hükümetini buna benzer olağanüstü yetki ile teçhiz etmiştir. Bu raporun eki olan Fransız dökümanlarında Hükümetin kanun hükmünde kararnameler çıkardığı görülmektedir. Anayasanın 64. maddesini önemi dolayısıyla aşağıya alıyoruz.

MADDE 64 — Kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, Devletin bütçe ve kesin hesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek, para basılmasına, genel ve özel af ilânına, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkilerindendir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi kanunla, belli konularda Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararnameler çıkarmak yetkisi verebilir. Yetki veren kanunca, çıkarılacak kararnamelerin amacı, kapsamı ve ilkeleriyle bu yetkiyi kullanma süresinin ve yürürlükten kaldırılacak kanun hükümlerinin açıkça gösterilmesi ve kanun hükmünde kararnamede de yetkinin hangi kanunla verilmiş olduğunun belirtilmesi lâzımdır.

Bu kararnameler, Resmî Gazete'de yayımlandıkları gün yürürlüğe girerler. Ancak, Kararnamede yürürlük tarihi olarak daha sonraki bir tarih de gösterilebilir. Kararnameler, Resmî Gazete'de yayımlandıkları gün Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

Yetki kanunları ve Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan kararnameler, Anayasa'nın ve yasama meclisleri içtüzüklerinin kanunların görüşülmesi için koyduğu kurallara göre, ancak, komisyonlarda ve genel kurullarda diğer kanun tasarı ve tekliflerinden önce ve ivedilikle görüşülüp karara bağlanır.

Yayımlandıkları gün Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmayan kararnameler, bu tarihte, Türkiye Büyük Millet Meclisince reddedilen kararnameler bu kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Değiştirilerek kabul edilen kararnamelerin değiştirilmiş hükümleri, bu değişikliklerin Resmî Gazete'de yayımlandığı gün yürürlüğe girer.

Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel hak ve hürriyetler ile dördüncü bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevler kanun hükmünde kararnamelerle düzenlenemez. Anayasa Mahkemesi, bu kararnamelerin Anayasa uygunluğunu da denetler.

Kamulaştırma işleri için bu planlamada Arsa Ofisini rol sahibi yapmak, örneğin kurulacak şirkete ortak etmek büyük kolaylık sağlıyabilir. Çünkü Ofis bu amaçla kurulmuştur, almaya satmaya, plânlamaya, alt yapı yaptırmaya, şirket kurmaya yetkilidir. Elbette ki kamulaştırmada uzmanlaşan bir kadroya sahip olacaktır. Bu ofise 1164 numaralı kanunuyla sağlanan Şufa hakkı (Şuf'a Hakkı : Satılan bir malı, alıcının rızasına bakılmaksızın, onun elinden ve ona mal olduğu fiyat üzerinden, satın almak hakkıdır. Şuf'a hakkı sahibi, taşınmaz malın malikinin, o malı başkasına satmak istemesi halinde önalım hakkına sahip olur) ayrı bir kolaylık sağlamaktadır. 1164 sayılı kanunun konumuzla ilgili maddelerini aşağıya alıyoruz.

Madde 1 — Arsaların aşırı fiyat artışlarını önlemek amacı ile tanzim alış ve satışları yapmak, konut, sanayi ve turizm bölgeleri ve kamu tesisleri için arazi ve arsa sağlamak üzere; İmar ve İskân Bakanlığına bağlı, kamu tüzel kişiliğini haiz ve döner sermayeli "Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü" kurulmuştur.

Madde 2 — Bu Genel Müdürlük; Konut sanayi ve turizm bölgeleri ve çeşitli kamu hizmet ve tesisleri için anlaşma, devir, satınalma yolu ile ve benzeri şekillerde arazi ve arsa sağlamağa. Arsa stoku ve tanzim satışları yapmaya.

Sağladığı arazi ve arsaları Bakanlıkça tespit edilecek esaslara göre tamamen ikmal ederek veya ettirerek ihtiyaç sahiplerine satmaya, kiralamaya, mübadeleye, irtifak hakkı tesis etmeye yetkilidir.

Madde 6 — Arsa alımı ve satımı, harita, plânlama kamu tesis ve hizmetlerinin yapılması, diğer döner sermaye işlemleri 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu ile 2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale Kanun ve bunların ek ve tadillerine ait hükümlerine tabi değildir.

Madde 8 — Hazine, belediye, özel idare ve Vakıflar İdaresi satışa çıkaracakları arazi ve arsaları satış muamelesine tevessül etmeden önce (Arsa Ofisine) bildirmekle mükelleftir.

Madde 9 — İmar ve İskân Bakanlığı; konut, sanayi ve turizm ihtiyaçları ile diğer kamu tesisleri için plânlanmış sahalar içinde kalan özel ve tüzel kişilere ait arazi ve arsaları ve varsa bunlar içerisinde veya üzerinde bulunan bina veya sair tesisleri Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü adına kamulaştırmaya yetkilidir.

Madde 10 — Arsa Ofisi, konut, turizm, sanayi ve diğer kamu tesisleri için plânlamayı öngördüğü ve tahdidini yaparak ilgili tapu idarelerine bildirmiş bulunduğu sahalardaki arsa ve arazinin satışlarında şüf'a hakkını haizdir.

Bu sahalarda arsa ve arazinin satışları tapu daireleri tarafından 15 gün içinde Arsa Ofisine bildirilir. Tapu dairelerine yapılacak bildiri üzerine Arsa Ofisi en geç 30 gün zarfında şuf'a hakkını kullanacağını bildirmediği ve bu süre içinde ödenmiş satış bedeli ile her türlü harç ve masrafları peşin olarak, malik adına yaptırmadığı takdirde, şuf'a hakkının kullanılmasından vazgeçilmiş sayılır.

30 günlük süre içinde ödenmiş satış bedeli ile her türlü harç ve masrafların yatırılmasını müteakip, tapu dairelerince re'sen eski satışın iptali ile yeni maliki adına tescil işlemi yapılır.

Bu halde tapu idareleri re'sen hakkındaki şerhi kaldırmaya yetkilidir.

Madde 11 — Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü tarafından satılan arsalar üzerine, satış şartlarına uygun inşaat ikmal edilmedikçe üçüncü şahıslara satılamaz, bağışlanamaz veya haczolunamaz. Bu hususlar tapu kayıtlarına işlenir.

Arsa Ofisi Genel Müdürlüğünce satılan arsalar, üzerine belirtilen süre içerisinde satış şartlarına uygun yapı yapılmadığı veya yapılan yapı satış şartlarına aykırı olduğu takdirde bedeli iade edilmek suretiyle Ofisçe geri alınabilir.

Yapılan inşaat satış şartlarına uygun olmamakla beraber, geri alınması lüzumlu görülmiyenler hakkında yargı yerlerince, arsa satış bedelinin iki mislinden az olmamak üzere, Ofise tazminat ödenmesine hükmolunur.

Madde 12 — Kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarla kamu kurumları arsa ihtiyaçlarını Arsa Ofisi Genel Müdürlüğüne bildirerek Ofis eliyle karşılamak zorundadırlar.

Madde 15 — Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü, konut sanayi ve turizm bölgeleri, konut veya sanayi siteleri veya diğer kamu tesisleri meydana getirmek isteyen kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlar, kamu kurumları ve özel hukuk tüzel kişileri ile araştırma, inceleme ve proje hazırlama konularında teknik işbirliği yapabilir. Lüzum gördüğü yerlerde İmar ve İskân Bakanlığının muvafakatini almak şartiyle, bu kanunun uygulanması için belediyelerle ortaklık kurabilir.

Ortaklık esasları ve ilgili sair hususlar hazırlanacak yönetmelikte gösterilir.

Madde 17 — Arsa Ofisi Genel Müdürlüğünün bütün malları Devlet malı hükmündedir. Bunlar aleyhine suç işleyenler Devlet malları aleyhine suç işleyenler gibi cezalandırılır.

Hükümetin Arsa Ofisine büyük sermaye sağlaması büyük zarurettir. Ancak bu sermayenin İsrail'de olduğu gibi verimli şekilde kullanılması gerekir. Kanaatimizce halkın da iştiraki de sağlanarak teklif ettiğimiz yöntem bu verimlilikte önemli bir adım olabilir.

Bu arada kullanılabilecek bir başka imkânı belirtelim : İmar Kanununun 42. maddesindeki hamur kaidesi uygulandığı bölgenin fiatlarını düşürmekte ve dondurmaktadır. İlerde plânlama yapılacak yerlere Belediyeler bu maddeyi tatbik ederek bir süre bozulmadan bekletebilirler.

GERÇEKLEŞTİRME İLE İLGİLİ KURUMLAR

Seçilecek bölgenin özelliği, plânlanacak yerleşim şekli ilgili kuruluşları değiştirmektedir. Ancak kanunlarımız incelendiğinde bu konuda yapılacak işleri yürütmekle görevli bir kaç büyük kurumun yetkilerle de donatılmış olduğu görülmektedir. Bir kere gerek iskân gerek sanayi ve ticaret ve gerekse turizm bölgeleri için konuyla belediyeleri ilgilendirmek onları ortak etmek şarttır. İmar Kanunundan gelen yetkilerin işin yürütülmesi için yerinde kullanılması ancak bu yolda sağlanabilir. Ayrıca yapılacak her şey bölge halkının tasvibince ve desteğine bağlanmalıdır, bunun en verimli çözümü Belediye kanalından geçerek sağlanır. Kanun Belediyeleri imar için görevlendirdiği gibi, bu amaçla kurulacak şirketlere ortak olmak yetkisi de vermiştir. Planlama ve yer altı tesislerinin inşaası faaliyetlerini İller Bankası eliyle yürütmek düşünülebilir. Bu tür konular Bankanın görevleri içindedir. Kredi

vermek, tahvil çıkarmak yetkileri bulunmaktadır. Gerektiğinde şirket kurabilir. 4759 sayılı kanunun ilgili 1 ve 7. maddesi aşağıdadır.

Madde 1 — İl Özel İdareleriyle belediye ve köy idarelerinin bu idarelerin kuracakları birliklerle adı geçen idarelere bağlı, tüzel kişiliği haiz olan veya olmayan ve katma bütçeli idare kurumların imar işleriyle ilgili konularla uğraşmak ve bütün işlemlerinde özel hukuk bölümleriyle bu kanuna bağlı olmak üzere İller Bankası adiyle tüzel kişiliği haiz bir banka kurulmuştur. Bankanın merkezi Ankarada'dır.

Madde 7 — Bankanın görevleri şunlardır :

A) Birinci maddede gösterilen idare ve kurumların yapacakları mahalli kamu hizmetleri ile ilgili, tesisler, yapılar ve diğer işleri vücude getirmelerini kolaylaştırmak; Şehir, kasaba ve köylerin kuruluş ve imarı yolundaki plân ve programların gerçekleştirilmesini desteklemek amaciyle bunlara, kendi tüzüğünde yazılı esas ve şartlara göre kredi sağlamak;

B) 3611 sayılı kanun hükümleri geçerlikte kalmak şartiyle bu idare ve kurumların istemleri üzerine harita, plân proje, keşif ve etüdleri yapmak veya yaptırmak, idare ve kurumların vücude getirecekleri tesis ve yapılardan mahallince yaptırılmasına imkân olmayan veya banka tarafından toplu olarak yaptırılmasında fayda bulunanları, İçişleri Bakanlığınca kabul edilecek ana programlar içinde meydana getirmek;

C) Bankadan alınan kredilerle yapılan işlerden 3611 sayılı kanunla yapım ve denetlemeleri Bayındırlık Bakanlığına verilen dışında kalanların isteme ve imkâna göre fenni nezaret ve denetlenmesini üzerine almak;

D) Birinci madde de gösterilen idare ve kurumlara gerekli olacak makine, aletler ve edavat, gereç ve eşyadan temin edebileceklerini bu idare ve kurumlara satmak veya kiralamak;

E) Bu idare ve kurumların banka araciyle sigorta ettirmek isteyecekleri menkul ve gayrimenkul malları sigorta ettirmek;

F) Tüzüğünde izin verilecek banka işlerini yapmak;

G) Yukarıda yazılı ödevleri yapmak üzere her türlü araç ve malzeme temin etmek ve bu işler için gerekli tesisler doğrudan doğruya veya ortaklık suretiyle vücude getirmek, bu konuda yapılacak işlere, gerekli görülürse, ortaklık etmek.

Bir iskân bölgesi plânlamada ana yük **Türkiye Emlâk Kredi Bankası**'na taşıtılabilir. Bankanın kuruluş amacı budur, görevler ve yetkiler bunun için verilmiştir. İlgili 4947 sayılı kanunun 2 - 8 nci maddeleri aşağıdadır.

Madde 2 — Banka aşağıda yazılı işlemleri yapmak maksadiyle kurulur :

A) Yurtta yapı ve onarma işleri ve bilhassa meskeni olmıyan yurttaşlara ucuz mesken yaptırmak için, süresi elli yılı geçmemek üzere, arsalariyle birlikte bina ve yapı ipoteği karşılığında ikrazlarda bulunmak ve krediler açmak;

B) Bankaya ve başkalarına ait arsalar üzerinde bina yapmak ve peşin veya ipotek karşılığı taksitle satmak;

C) Yapı ve yapı malzemesi endüstrisi ve ticareti yapmak ve ortaklıkları kurmak ve kurulmuş olanlara ortak olmak;

Ç) Sigorta ortaklıkları kurmak ve kurulmuş olanlara ortak olmak;

D) Diğer her türlü banka işlemleriyle uğraşmak.

Madde 8 — (Değişik : 6143 - 13/7/1954) Banka en az yirmi yılda itfa edilmek şartiyle ödenmiş sermayesinin iki katına kadar tahvil çıkarabilir.

Tahvillerin ihraç şekil ve şartları Maliye Vekâletinin muvafakatiyle tesbit olunur.

Maliye Vekâleti bu tahvillere kefalet etmeye yetkilidir.

Bankanın ipotekle temin edilmiş alacakları bu tahvillerin resülmal ve faizlerinin ödenmesi için rüçhan hakkı sağlıyan bir karşılık teşkil eder.

Bankanın ihraç edeceği tahvillere müteallik bütün muameleler ile tahvillerin resülmal, faiz ve ikramiyeleri vergi ve resim bakımından ihraçlarına takaddüm eden en son Devlet tahvillerinin haiz olduğu bütün muafiyetlerden istifade eder.

Türkiye'de önerdiğimiz biçimdeki uygulamaların küçük örnekleri Emlâk Kredi Bankası tarafından ortaya konmuştur. Gerçi Ataköy - Levent - Yeni Mahalle uygulamaları amacından saptırılmıştır. Ve çok yavaş yürütülmüştür. Buna rağmen halkımıza açıklama yapılırken kullanılabilir örneklerdir. Banka bünyesinde bu uygulamalardan gelen bir tecrübe ve bilgi birikimi olduğunu var saymak yerinde olur. Ancak hızla yeni düzenli şehirleşme bölgeleri yaratma faaliyetini yalnız başına bu banka üzerinde bırakmak mümkün değildir.

Konuyu daha ileri seviyede model aranırken Karayolları, Devlet Su İşleri ve YSE Kurumlarındaki yetkililerin bilgi ve tecrübe birikiminden mutlaka yararlanmak gerekir. Bir adım öte, Ereğli Demir Çelik gibi uygulamalarda olduğu gibi yeraltı tesislerinin inşası bu devlet kuruluşları eliyle yürütülebilir. Onun için kurulacak şirketlerde bu kurum temsilcilerine yer verilmelidir.

Buraya kadar söylediklerimizi en verimli yerlerden başlayarak bütün Türkiye'de yaygın biçimde yürütmenin en etkin çözümü iş başına gelecek İmar ve İskân Bakanlarının bu konuyu benimsemeleri ile sağlanabilir. Bu Bakanlığın görev ve yetkileri arasında bu amacı gerçekleştirmek büyük yer tutmaktadır. Bakanların konuyu benimsemelerinde olsun, konunun yürütülmesinde başarı olanağı yaratılmasında olsun, bu bakanlığın müsteşardan başlayarak üst kademelerindeki yetkililerinin yardımı çok önemlidir. Onun için, ilk adım, bu raporda belirtilen kanunun, bu yetkililer arasında tartışılıp eleştirildikten sonra özümlemesi şeklinde düşünülebilir. Bu Bakanlığın 7116 sayılı kuruluş kanununun konu ile ilgili bazı hükümlerini aşağıya alıyoruz:

Madde 2 — İmar ve İskân Vekâletinin vazifeleri şunlardır:

A) Yurdun bölge, şehir, kasaba ve köylerinin harita ve imar plânlarını hazırlamak ve hazırlatmak, imâr için her türlü tedbirleri almak ve bunların tatbikini temin etmek;

B) Memleketin bünyesine uygun mesken politikası esaslarını tesbit etmek ve tatbikini sağlamak;

C) Memleket şart ve imkânlarına göre, en lüzumlu ve faydalı yapı malzemesinin temin ve tedarikini sağlayacak bilcümle tedbirleri almak;

D) Bölge plânları için alâkalı vekâletle müşterek etüdler yapmak ve bu etüdlere göre isabeden kanuni ve idari tedbirleri müştereken almak;

E) Yurdun nüfusu kesif ve toprağı dar olan bölgelerini etüd etmek ve bu bölgelerde nüfus kesafeti, toprak yokluğu ve darlığı veya verimsizliği yüzünden başka bölgelere nakillerini talep ve arzu edenlerle yabancı memleketlerden yurdumuza gelmiş ve gelecek göçmen ve mültecilerin ve yurt içinde hususi kanunlarına göre yerleştirilecek vatandaşların iskânlarını sağlamak, her türlü afetlerden evvel ve sonra gerekli tedbirleri almak ve iskâna dair sair bilcümle işlerle iştigâl etmek;

F) Yukarıdaki fıkralarda yazılı işlerin en iyi şekilde ifası için gerekli etüd ve araştırmaları yapmak.

Madde 6 — Tetkik Heyeti Reisliğinin vazifeleri şunlardır:

A) İmar, iskân, toprak, mesken, malzeme ve kredi mevzularında ve vekâleti ilgilendiren diğer mevzularda tetkikler yapmak;

B) Yapı maliyetini ucuzlatma çarelerini araştırmak, memleketin muhtelif bölgelerinde tatbik edilmekte bulunan yapı sistemlerinin ıslahı için çalışmak ve tatbikinde fayda görülen yeni yapı sistemleri üzerinde araştırmalar yapmak.

.....

Madde 9 — Plânlama ve İmar Umum Müdürlüğünün vazifeleri şunlardır :

A) Yurdun tabii, iktisadi, sivil müdafaa, turistik ve diğer şartlarına göre imar bölgelerini tesbit etmek;

Bu bölgelerin inkişaflarını nazarı itibara alarak imar plânlarını yapmak;

Böylece hazırlanacak bölge imar plânlarının tatbikatı için gerekli tedbirleri almak.

Bu hususları temin etmek üzere Vekiller Heyeti kararı ile alâkalı vekâletlerin mümessillerinden mürekkep bir heyet kurulur

B) Şehir, kasaba ve köy imar plânları ile tadillerini alâkalı idarelerin talebi üzerine ve mütalâaları alınmak suretiyle yapmak, yaptırmak veya yapacaklara gerekli yardımlarda bulunmak ve bunları aynen veya tashihen tasdik eylemek;

Bölge plânı yapılmış olan yerlerde şehir, kasaba ve köy imar plânları ile tadillerini alâkalı idarelerin mütalâaları alınarak bölge imar plânına uygun olmak üzere re'sen yapmak veya yaptırmak, aynen veya tashihen tasdik eylemek;

C) Her türlü plânlamanın yapılmasını temin için lüzumlu araştırma yerden ve havadan harita vesaire işleri yaparak veya yaptırarak malzeme ve vesaik hazırlamak veya hazırlanmış olanları tetkik ve tasdik etmek;

D) Bölge, şehir, kasaba ve köy plânlarının programları dahilinde süratle tahakkukunu temin için alâkalı idarelerin talebi ile bunların tatbikatını yapmak, yaptırmak, teşvik ve murakabe etmek, plân tatbikatı yapacaklara gerekli yardımı yapmak;

E) İmar ile ilgili faaliyetlerde bulunan diğer vekâlet veya müesseselerle daireler arasında imar plânları ve programlarının ihzar ve tatbikatında irtibat ve koordinasyon sağlamak;

F) Şehir ve kasabalarda imar ile ilgili içme suyu, lâğım tesisleri, yol, elektrik ve saire gibi âmme hizmetlerine müteallik işlerin alâkalı idarelerin talebi üzerine projelerini yapmak, yaptırmak ve bunların salahiyetli mercilerce tasdikini veya tekemmülünü sağlamak ve bu projelere göre tatbikata geçilmesini temin etmek veya bu hususlarda gerekli yardımlarda bulunmak.

Madde 10 — Mesken Umum Müdürlüğünün vazifeleri şunlardır :

A) Yurdun mesken durumunu ve ihtiyacını tesbit etmek ve bu ihtiyacın giderilmesi için kısa ve uzun vadeli mesken programları yapmak ve bunların tatbikatını sağlamak;

B) Şehir, kasaba ve köylerde sıhhi, sağlam ve ucuz mesken inşası için gerekli etütleri yapmak ve bunların tatbikatını sağlamak;

C) Islaha muhtaç mesken topluluklarının ıslah veya tasfiye çarelerini araştırmak ve tatbikata geçilmesini temin etmek;

D) Evsiz vatandaşları birer mesken sahibi yapacak veya mutedil kiralarla barınmalarını sağlıyacak tedbirleri almak;

E) Toplu mesken inşaat hareketlerini teşvik ve toplu mesken inşaatı yapacak belediyelerle daire ve teşekküller arasında işbirliği temin yapı kooperatiflerinin çalışmalarını gayelerine tevcih etmek ve tip statülerini yapmak, inşaat ve idare işlerini murakabe etmek;

F) Şehir, kasaba ve köylerde, hakiki ve hükmi şahıslar tarafından yapılacak meskenler için sermayelerinin yarısından fazlası veya tamamı Devlet veya mahalli idarelere ait bulunan kredi müesseseleri tarafından verilen mesken kredilerinin ve yapılan çeşitli yardımların tahsis şartlarını tayin ve tanzim etmek, tatbikatını murakabe etmek.

FİNANSMAN

Devlet bütçemiz halihazır durumda örneğin Arsa Ofisi'ne büyük ödenek ayıramamaktadır; Emlâk Kredi Bankası, İller Bankası gibi kaynaklar çok kısıtlı durumdadır. Özellikle büyük şehirlerimizin belediyeleri personel ücreti ödemekte bile güçlük çekmektedir. Buna karşılık imar konuları mutlaka büyük çapta yatırım kaynaklarının kullanılmasını gerektirir. İşi yürütecek Devlet Kurumlarının kaynak kıtlığı içinde bulunması sorunu çözümsüz hale sokmamalıdır. İlk hatıra gelecek tedbir kaynakların belli bir sıra ile belli bölgelere teksif edilerek işe başlanılmasıdır. Aslında halkımızın kaynakları büyük ölçüde şehirlere yatırılmaktadır. Sorun bu kaynak kullanılışını düzenli amaçlara yöneltmek şeklinde ele alınmalıdır. Ancak böyle bir uygulama ile sağlam, standartlara uygun, sosyal bünyeye maliyeti düşük konutlara ve şehirleşmiş bölgelere sahip olabiliriz.

Ekonomistlerimizin önümüzdeki yıllarda bir atılım kaynağı olarak halkımızın elindeki küçük tasarruflara bel bağladıkları görülmektedir. Özellikle yabancı ülkelerdeki işçilerimizin tasarrufları strateji bir önem taşıyor. Halkımızın geleneksel eğilimi bu tasarrufların gayrimenkule yatırılması şeklindedir. Bunda memleketimizdeki arsa spekülâsyonunun, dünyada az raslanan bir hızla fiat artışı doğurmasının önemli rolü vardır. Elbetteki çalışan her kişinin iyi düzenlenmiş bir konuta sahip olmak hakkı öngörülmektedir. Arsa spekülâsyonunun önlenmesi şehirlerin düzenli gelişmesini sağlamak bu hakla bütünleşmelidir. Halkımız inandırılırsa, bugünkü fiatlarla dahi konutlar almak için, devlete milyarlık kaynaklar yaratacak, bir önyatırım yolu açılabilir. İnancımız şudur ki, etkin bir "halk sektörü" yaratmanın "Alman Bankalarındaki paraların Türkiye'ye akıtılmasının" yolu bu imar faaliyetinden geçmektedir. Bilindiği gibi "yap-sat" cılar kendi sermayeleri ile çalışamamaktadırlar. Ümraniye için sahifeler dolusu ilân veren Hayrettin Öztürk eski fakir bir kasaptır. Yap-

Bir İngiliz uygulaması ...

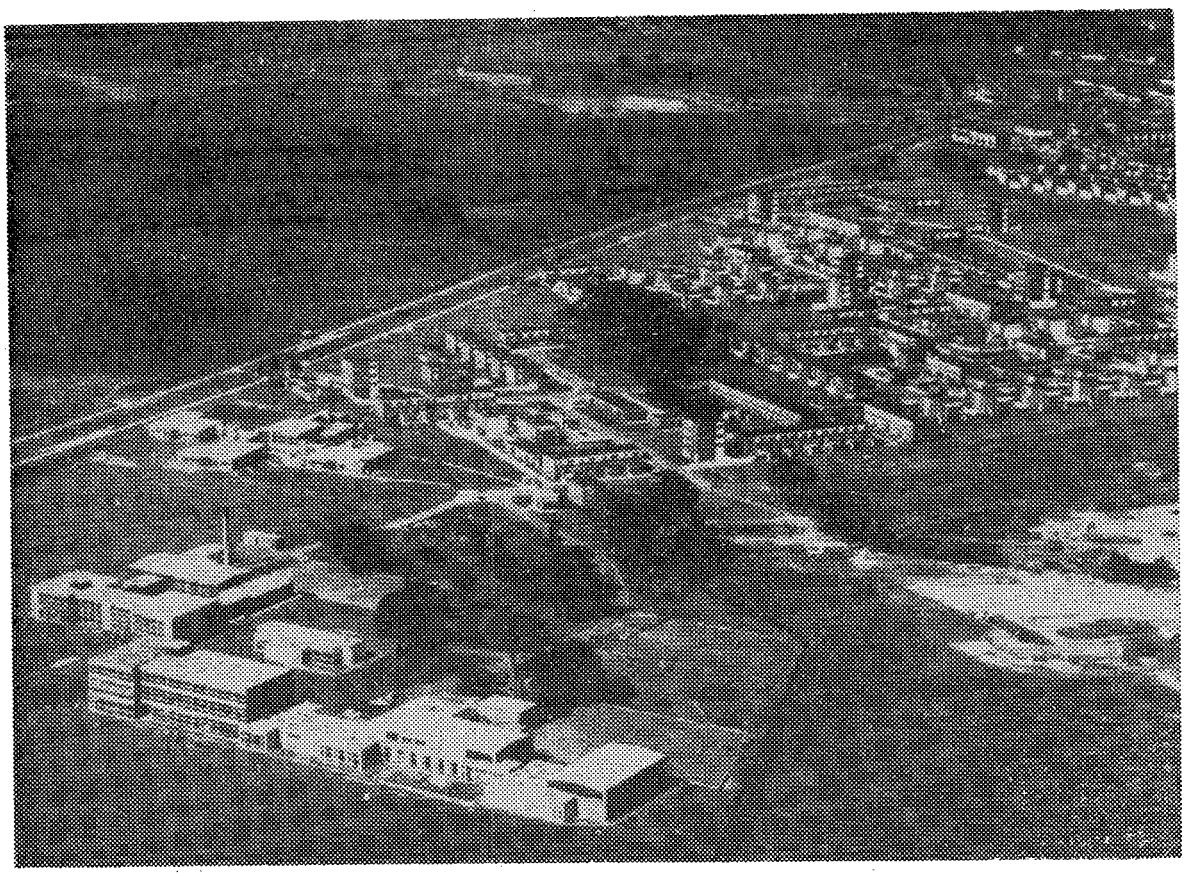

Sat'cılar çok-kere hazırladığı projeyi alıcıya sunmakla kaynak sağlıyabilmektedirler. Niçin daha düzenlisini ve iyisini, çalışanları soymak için değilde onlara hizmet için Devlet yapmasın. Vatandaşlarımızın kafasındaki "yuva" imajından faydalanarak kamu yatırımlarını sürüklemeyi becerebilmeliyiz.

Burada düğüm noktası, konut üretiminin milli ekonomimize katkısının düşük oluşunun çıkaracağı sorunlardır. Biz bu organizasyonun arsa spekülâsyonuna darbe vuracağı için, yalnız bu yönüyle dahi ekonomimize büyük yarar sağlıyacağını düşünüyoruz. Kaldı ki, kamu eliyle yürütülen her "toplu konut bölgesi" nin ortaklarını inşaat malzemesiyle ilgili sanayiden başlayarak bazı sanayii ortağı olmak durumu yaratılabilir. Bu bölgelerdeki birimleri kârsız satmak yerine, ortaklar arasında açık artırma ile satmak, arada doğan farkı bir sanayiin hisse senedi olarak ortaklara vermek gibi formüller düşünülebilir. Biri bitmeden birçoğu plânlanıp başlatılabilecek bu üniteler gerçek "halk sektörü" kaynağı olabilir.

Bugünkü yap-sat inşaatçılar düzeninin yürütülmesinde Devlet'in konuta kredi veren kurumlarının büyük rolü bulunmaktadır. Gerek Emlâk Kredi Bankası, gerek Sosyal Sigortalar Kurumu, Oyak, Meyak, Bağkur çok yanlış bir kredi politikası uygulamaktadır. Bunların yalnızca "yeni düzenli şehirleşme bölgeleri" ne kredi vermeleri halinde sorun çok büyük ölçüde çözüm bulacaktır. Üçüncü Beş Yıllık Plânda bu neticeyi doğuracak eseslar emredilmektedir.

NETİCE

Bu raporumuzda "yeni hızlı şehirleşme bölgeleri" inşa etmenin yöntemleri üzerinde ilk bilgileri sunarak kaba hatlarıyla bir model belirlemeye çalıştık. Mevcut kuruluş ve kanunlarımızda hiç bir değişiklik beklemeden bu konunun yürütülebileceğini göstermek çalışmamızı sınırlayan bir etken oldu. Hiç şüphesiz daha uzman ve yetkili bir kurul çok başarılı ve nisbeten değişik modeller ortaya koyabilir. Bunun bir an önce sağlanması ve hızla uygulanmaya girişilmesi için, konu, hiç olmazsa, aşağıdaki kurumların bünyesinde tartışılıp eleştirilmelidir. Sonra konu ile ilgili yetkili temsilcilerin en az, süre ile yanyana gelmeleri ve birlikte ön esasları hazırlamaları sağlanmalıdır. Bu heyetin sürekli mesai yapabilmesi için temsilcilere bu iş için bir ay izin verilmeli, sadece bu işle ilgilenmeleri emredilmelidir.

1) İmar - İskân Bakanlığı
2) Arsa Ofisi
3) İstanbul Belediyesi
4) Ankara Belediyesi
5) Emlâk Kredi Bankası
6) İller Bankası
7) Karayolları Genel Müdürlüğü
8) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
9) Sosyal Sigortalar Genel Müdürlüğü
10) Turizm Bakanlığı
11) Devlet Plânlama Teşkilâtı.

2. Oda Organları ve Bağlantıları

A. TMMOB. KANUNU DEĞİŞİKLİĞİ

Yönetimi devraldığımız günlerde, Millet Meclisinde uyuklamağa terkedildiği için kadük olacağı sanılan bir teklifin bir akşam üzeri dört dakikada müzakeresiz kabul edilerek Senatoya gönderilmesi olayının tartışması yapılıyordu. Bu teklife göre odalarımız olanakları kısıtlı birer dernek hüviyetine sokuluyordu. Meslektaşlarımızın bütününü temsil olanağımız kalkıyor, maddi kaynaklarımız kurutuluyordu. Bu teklif daha önce Parlamentodan geçirilmiş özgürlükleri yok eden, en azından büyük ölçüde zararlı kısıtlamalara uğratan bir seri tedbirin bir bütünleyicisi idi. Anayasamız üstüste yaptırılan değişikliklerle tanınmaz hale sokulmuştu; sendikalar kapatılmıştı, Dernekler Kanunu yeni Anayasaya bile aykırı bir düzenleme ile çıkarılmıştı. Şimdi meslek kuruluşları susturulmak, ortadan kaldırılmak isteniyordu. Buna da güçleri yetecek miydi?

Çalışma dönemimizin çok değerli aylarını bu pis oyunu savuşturmak, ayakta kalmak için üyelerimizin birliğini sağlamak uğraşısı ile uğraşmakla geçirdik. İlk amacımız karşı güçlere, yapmak istediklerinin kendilerine çok pahalıya mal olacağını göstermek oldu. Doğrusu bunda başarılı olduk. Bütün sağ duyu sahibi ve ilerici güçlerden büyük bir destek gördük; üç ayı aşan bir süre meseleyi canlı tuttuk, çetin ceviz olduğumuzu, bizi yutmaktan kendilerine hayır gelmiyeceğini anlatmağa çalıştık. Bu çalışmalar Odamız içinde, diğer odaların içinde, Odalar Birliğinde ve Parlamentoda sürdürüldü.

Neticede, Meclisten geçen tasarı, Senatoda büyük ölçüde değiştirmiş bulunuyor. Şimdi son sözü yeni seçilen Meclis söyliyecektir. Sevinerek belirtmek isteriz ki, yeni Mecliste meslek odalarının geniş imkânlar içinde özgür çalışmasını isteyen görüş sahipleri büyük bir ağırlık taşımaktadır. Ümit ediyoruz ki, bu fırsattan faydalanarak kanunumuzun bazı aksaklıkları düzeltilebilecektir. Bu amaçla kanun değişikliği tasarıları hazırlamış bulunuyoruz.

B. TMMOB'NİN YENİDEN DÜZENLENMESİ

Ortak amaçlar için yola çıkanların örgütlenmesinin önemi iyi kavranmalıdır. Bir tarafı zayıflatmak isteyen karşı güçlerin ilk hedefi bu örgütlerdir. Örgütler ortadan kalkınca yalnız kalan kişiler kolayca etkisiz hale getirilebilir.

1973 yılının başlarında Odalar Birliğimizin yürekler acısı bir hali vardı. Odaların birçoğu Odalar Birliğini boykot etmişlerdi. Genel Kurul yıllardan beri toplanamamıştı, örgüt fiilen bir Başkan, bir odacı görünüşündeydi. Başkanın ve Yönetim Kurulu üyesi unvanını taşıyanların hukuki durumu çok tartışma götürürdü. Odaların yönetimini ellerinde tutanlar bu duruma bir çözüm aramak için sık sık toplanmakta fakat engelleri kaldıramamakta idiler.

İşte bu noktada yönetim kurulumuz, en çok üyesi bulunan odayı temsil etmek sorumluluğu ile inisiyatifi ele almak zorunluluğunu duydu. Eski Yönetim Kuruluna, Genel Kurula hazırlanmak olanakları sağladık. Geçmişe ait hesapların silinmesi sorununu oda yetkilileri arasında bir protokola bağladık. Odalar Birliğinin Kanun hükümlerine uygun olarak toplanması için Odaların Birliğe borçlarını bir ödeme şekline bağlayan boroları yetkililerden aldık; Odamız kasasında saklanması hususunu eski Başkana kabul ettirdik. Gerek eski Başkanın, gerekse diğer oda yönetim kurullarının ortak amaca varmak için büyük bir iyi niyetle bize yardımcı olmak için çaba sarfettiklerini burada belirtmek gerekir.

16 Nisan 1973 de toplanan Odalar Birliği Genel Kurulu bütün Türk Mühendis ve Mimarlarının sımsıkı kenetlenmesi olayı şeklinde ortaya çıktı. Bu Genel Kuruldan faydalanarak Odalara kendi bünyeleri içinde daha özgür çalışmak olanağı tanıyan tüzük değişiklikleri yaptık. Yönetmeliklerimizi acele Genel Kuruldan geçirdik. Böylece Odalarımız eskisinden çok kuvvetli ve hukuki statüsü sağlam hale gelmiş oldu.

Odalar Birliği Tüzüğünde yapılan bir değişiklikle Birliğin işyeri temsilcilikleri kurması kabul edildi. Yıl içinde bu temsilciliklerin seçimi geniş çapta tamamlandı. Böylece örgütümüzün üyelerle bağlantısı pekiştirildi ve üyelerimizin sorunlarını çözümlemede çok etken olabilecek organları kurmuş olduk.

Yeni organlara sahip olduk.

C. SÜREKLİ ORGANLAR ZORUNLUĞU

Odamızın daha ziyade iktidardakilere karşı fikirleri savunmak zorunda kaldığı dönemin sona ermiş olduğunu ümit etmek istiyoruz. Bundan böyle halkımız yararına atılımlar yapmaya niyetli çevrelere yardım etmek görevi yüklenmemiz gerekecektir. Bu görevimizde etkin ve gerçekten yararlı olabilmenin yolu konuları derinliğine ve ayrıntılı işlemekle mümkündür. Yönetim kurullarımız Danışma Kurulları ve buna benzer zaman zaman toplanan organlar önlerine ciddi araştırmalar getirilmedikçe, ancak üyelerinin şahsi kapasitelerini oraya aktarmaları nisbetinde iyi çalışmaktadırlar; bunun böylece sürdürülmesinden öte şeyler yapmak zorunluğu açıktır.

Geçmiş yıllarda bu zorunluktan hareket ederek bazı yönetim kurulları çeşitli isimlerle çeşitli komisyonlar, komiteler kurdular. Ancak önlerine ciddi bir araştırma getirilmiyen ve örneğin onbeş günde bir birkaç saat için yanyana gelen üyelerin bu çalışmalarından bir verim alınamadı. Zaman zaman oda organları dışında kişileri bir konu ile görevlendirerek raporlar hazırlatmak ve incelemeler, tercümeler yaptırmak yolu daha iyi netice veren bir yol olarak denendi.

Odamızın vardığı nokta sadece Genel Sekreter'den ibaret profesyonel kadro ile işlerin yürütülmesine engeldir. Yeni yönetim kurullarına araştırma ve inceleme amaçlı yeni kadroları kurmak yetkisi vermeliyiz. Bütçemizi bu yolda ilk adımlar atmaya uygun şekilde düzenledik. Bu kadroların yürütücü ve ana çekirdek olacağı komisyonlar, görevlendireceği geçici uzman ve danışmanlarla ileri atılımlar yapabiliriz. Devlet bütçesinden bu kadroların ücreti karşılığını yardım olarak alabilmemiz, örgütümüzü çok güçlü kılacaktır.

EK 4

16 Kasım 1973 günkü Danışma Kurulu Toplantısı Tutanağından alınmıştır.

ODA ÇALIŞMALARINDA UZUN SÜRELİ ESASLAR

BAŞKAN — Konuyu görüşmeye başlamadan evvel şimdiye kadarki geleneklerimize uygun ve çalışmalarımızı kolaylaştırıcı bir yol olarak gördüğümüz Yönetim Kurulunun bu konuda izahat vermesi ile başlama oluyor, bunu rica edelim.

YÖNETİM KURULU BAŞKANI İZZETTİN SİLİER — Şimdi sayın arkadaşlar, 14 Ekim seçimlerinin neticesi Meclisten Senatoya geçmiş ve sonra Millet Meclisine dönmüş bir kanunun mevcudiyeti ve halen en çok milletvekili çıkarmış olan partinin Odamız Genel Kurullarında şimdiye kadar müdafaa edilen fikirlere daha yatkın bir parti olması durumu bize uzun süreli çalışma esaslarını tespit etmede daha büyük bir hürriyet kazandırmış bulunuyor. Şöyle ki, eğer bugünkü ihtiyaçlarımıza uygun olmayan bir kanuni mevzuat içinde isek, hazır Meclise dönmüş ve küçük bir operasyonla kanunlaşabilecek kanun tasarısının içine bu imkânlar sokulabilir ve belki de en çok milletvekili çıkarmış partiye bu görüşler benimsetilebilir. O halde demek ki, kanunlarla da bağlı olmaksızın, İnşaat Mühendisleri Odası, hatta daha genel olarak düşünülürse Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği nasıl çalışmalı, nasıl örgütlenmeli, hangi esasları göze alarak çalışmalara başlamalı hususunda bir bağımsızlığımız var, rahatlığımız var. Danışma Kurulumuz o bakımdan şanslı. Eğer bu bahiste birikmiş fikirlerimiz varsa, ortaya koyalım diye gündeme bunu koyduk. Bu bir.

İkincisi; belki şanssızlığımızdır, biz Danışma Kurulunun kurulduğu günlerden beri, aşağı yukarı 7-8 senelik maziden beri, iktidarda bulunan heyetlere karşı fikirler müdafaa eden, ekseriyetle karşı fikirler müdafaa eden bir örgüt hüviyetini taşıyor idik. Ondan dolayı da çalışma tarzımız, memleket meselelerini ele alış tarzımız ve ifade üslûbumuz daha değişikti. Belki bir muhalefet görevi yapan organın durumunda idik. Eğer iktidar bu sefer bizim fikirlerimize iltifat etmeye çalışan bir iktidar ise, o ümidi taşıyoruz, bizden yardım isteyen bir iktidar olacak ise, bizim yardımımıza ihtiyacını belirten ve bizden gidecek dokümanlardan faydalanmak isteyen bir iktidar olacak ise, bu ihtimal mevcut ve kuvvetli, o takdirde çalışma düzenimizin ve üslûbumuzun, hazırlıklarımızın da değişmesi lâzım. Yeni bir sorumluluk anlayışı içinde başka türlü çalışmamız lâzım. O halde bir nevi bir sorumluluğumuz da var ki, 14 Ekim seçimlerinin neticesinde ortaya çıkmış durumda, oturup, Odamızda değişik bir hava içinde çalışmanın esaslarını koymalıyız. Bu sebepledir ki, önünüze bu program gelmiştir.

Yönetim Kurulumuzun bu çalışma esasları için bir ön fikri yok; hatta açıkçası, bir uzun boylu ön hazırlığı da yok. Burada söylenen fikirleri geliştirip bundan sonraki çalışmalarımızda faydalanmak istiyoruz. Size daha ciddi araştırmaların neticesi tipinden raporlar sunabilseydik, mutlaka sevinirdik. Tahmin edersiniz ki, Danışma Kurulu hazırlama kararı seçimlerden evveldi ve önümüze ne çıkacağını da bilmiyorduk. Ondan sonra da hazırlık yapma imkânı olmayan bir süre geçti. Onun için serbestçe konuşmanızı rica ediyorum. Bir kusurumuz olarak da eksik dokümanla geldiğimizin farkında olduğumuzu da peşinen beyan ediyorum. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Buyurun sayın Ceyhun.

EKREM CEYHUN — Sayın Başkan, demokratik ülkelerde birtakım teşekküller demokrasilerin ayrılmaz unsurları olarak kabul edilmekte ve bu teşekküllerin güçlü olmaları o

demokrasilere de güç katmakta. Buna örnek olarak ülkemizde Türk-İş'i veya İşçi Sendikaları Konfederasyonunu, İşverenler Sendikası Konfederasyonunu ve, işçi teşekkülü olmamakla beraber, Türkiye Ticaret Odaları ve Sanayi Odaları Birliği gibi bir çok müesseseleri göstermek mümkün. Bizim yasamız, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yasası, çıktığı zaman ülkemizde demokrasi daha yeni yeşermekte ve ülkemizin ekonomik durumu da serbest meslek olan mühendisliğin çok büyük ölçüde bir devlet sektöründe gelişmesini sağlayabilecek ölçek içerisinde bulunmakta. Mektebi bitiren 100 talebenin belki 70'i veya 80'i ancak Devlet sektöründe iş bulabilmekte, 20 tanesi de dışarda serbest çalışabilmekte veya mühendisliğini de bırakıp başka bir hizmet dalında görev yapmakta. Aradan geçen bu süre içerisinde ülkemiz gelişiyor, ekonomisi genişliyor, sosyal yapısında da değişiklikler oluyor; fakat bizim Yasamız buna paralel bir gelişme imkânını maalesef bulamıyor.

Şimdi, neden bu Yasa gelişme imkânı bulamıyor; ne yapmak lâzım ki, bunu bulabilsin, o husus üzerinde gayet tabii ki, etraflıca durmak gerekiyor.

Bunun olabilmesi için şu konuya açıklık getirmek lâzım : Biz Mühendis ve Mimar Odaları olarak ve bunun içerisinde İnşaat Mühendisleri olarak, öncelikle görevimiz nedir, neyle meşgul olmak durumundayız? Biz Mühendis ve Mimar Odaları olarak ve bunun içerisinde İnşaat Mühendisleri Odası olarak kanımca ilk görevimiz mensuplarımızın Türkiye'nin bugünkü ve geleceği ortamında mesut, müreffeh, huzurlu ve yarınından emin insanlar olarak çalışmalarını ve yaşamalarını sağlamak olmalıdır. Bizim görevimiz bence birinci merhalede en büyük öncelikle budur.

ÖNCE ÜYE, SONRA ÜLKE

İkinci merhalede; ülkemizin daha iyiye gidebilmesi için yapabileceğimiz katkılar nelerden ibarettir; bu olacaktır.

Biz, ikinciyi birincinin yerine koyduğumuz takdirde bize vücut veren görevi bir kenara atmiş durumda kalabiliriz. O halde evvelâ üzerinde öncelikle tartışabileceğimiz konu, vazifelerimizin öncelik sırasıdır. Bu öncelik sırasını tam olarak tesbit edebildiğimiz zaman, bu öncelik sırasına dayalı olarak hangi organlarda ne gibi teşebbüslerde bulunacağımız kendiliğinden ortaya çıkar ve eğer görevde öncelik sırasını benim vaz ettiğim öncelik ile ele alır isek, siyasal iktidarlar ne olursa olsun, bizim vazifemiz değişmez. Her siyasal iktidarda gerçekleştirmeyi düşündüğümüz hedef sabit kalır ve güçlü olurüz. Aksi takdirde ikinciye öncelik verir isek, siyasal iktidarlara paralel olarak güçlü veya güçsüz kalırız. Bu durumda ,siyasal iktidarlara paralel olarak büyük bir kitlenin ve hızla artan bir kitlenin tüm kaderi üzerinde söz sahib olmak kanımca çok güç olur. O halde biz her şeyden önce İnşaat Mühendisleri Odası olarak bize vücut veren kitlenin, demin bahsettiğim geniş ölçekli refah düzeyine ulaşmasında siyasal iktidar görüşlerine ikinci planda ön vermek kayıt ve şartıyla ve fakat her siyasî iktidara aynı kuvvet ile kabul ettirebileceğimiz birtakım ilkeleri tespit ve tayin etmek ve bunların üzerinde taviz vermeden yürümek mecburiyetindeyiz. Bu nasıl olabilir; bunu burada tartışacağız ve bulacağız. Bunu yapabilir miyiz, yapamaz mıyız?..

BİZDE ÖNCE PARTİ, SONRA MESLEK

Bugüne kadarki meselelere bakarsak, siyasal organdaki bir problemimizde Oda mensubu olan arkadaşlarımızın ki, onlar orada inşaat mühendisidirler; her şeyden önce inşaat mühendisidirler veya Mühendis ve Mimarlar Odaları Birliğinin üyesidirler, ondan sonra parlamenterdirler, götürülen görüşlere karşı çıktıklarını görmüşüzdür. Dünyanın hiç bir siyasî parlamentosunda bir meslek grubunun kendisi için gelen yasaya karşı çıktığı görülmemiştir. Bir avukatlık yasası Meclisten benimsensin veya benimsenmesin, oradaki tüm hukukçuların desteği ile çıkmıştır, siyasî parti farkı gözetilmeksizin. Ama bizde bir mühendisler yasası parlamentoya sevkedildiği zaman otomatikman parti farkı gözetilmeye başlanmış mühendislik bir tarafa atılmıştır. O halde biz her şeyden önce kendi mensuplarımıza bu Odanın onların hakkını en iyi şekliyle koruyabileceğini benimsetmek ve hakikaten onu ispat etmekle mükellefiz. Hal böyle olunca, siyasî görüşleri bir tarafa bırakıp, onun üstündeki bu tek görüş çevresinde tüm siyasî görüş mensuplarımızı birleştirmek ve bu yolda gayret sarfetmek mecburiyeti vardır.

İkinci olarak; gayemizi böylece tespit ettikten sonra, bu gayeye bizi en kısa yoldan ne götürür?..

Demokrasilerde güç siyasî organlardadır. Yani bir yasaya dayalı olarak biz bunu ancak elde edebileceğiz. O halde Parlamentodan bu yasayı geçirmek mecburiyeti vardır. Parlamentodan bu yasayı geçirebilmek her şeyden önce Parlamentoda bulunan mensuplarımıza bunu benimsetmekle ve bu yasayı onlara maletmekle mümkün olabilir. Başka türlü yolu yoktur bunun.

Benim tabii parlamenter bir hayatım yok, yalnız 1960'dan bu yana bulunduğum memuriyetler icabı. Parlamento ile çok yakından ilişkisi olan bir arkadaşınızım. Gördüğüm kadarı ile bir çok meslek grupları, burada zikretmekte hiç bir sakınca görmüyorum, meselâ veteriner arkadaşlarımız, tek bir veterinerin takibi sonucunda İnşaat Mühendislerinin yıllardan beri almaya uğraştıkları ve fakat alamadıkları haklarını, tek o rahmetli veteriner arkadaşlarının çabası ile alabilmişlerdir. O halde Parlamentonun içinde bulunan arkadaşlarımıza problemi benimsetebilirsek ve onları parti farkı gözetmeksizin yanımıza alabilir isek birinci aşamayı yapabiliriz.

ALTINBİLEZİK VE KAMU OYU

İkinci aşama, Parlamentodan çıkan bu yasanın mensuplarımıza ve Türk Milletine maledilmesi meselesidir. Şunu itiraf etmekte hiç bir sakınca görmüyorum; mühendisler olarak nasıl olsa kolumuzda altın bilezik var, bu bilezikle ben nasıl olsa ekmeğimi çıkartırım, düşüncesi içerisinde birtakım problemleri arkaya atabiliyoruz. Bu, belki az gelişmiş bir toplumda geçerli bir varlıktır ama, şu 657 sayılı Yasanın uygulanışı da göstermiştir ki, altın bilezik tek başına hiç bir şey ifade etmemektedir. O halde o altın bileziğe hakikaten altınlığını kabul ettirebilecek bir takım güçlerin bizim elimizde olması lâzımdır. O zaman kamuoyu denilen büyük vatandaş kitlelerinin bizim yanımızda olduğunu en azından sezinlememiz gerekir. Bunu sezinlemenin yolu, mesleği kötülemek veya mühendisi bol para kazanan, kimseye ihtiyacı olmayan bir insan durumundan çıkarmak, mühendisin kazandığı paranın vatandaşın lehine olan bir para olduğunu ona ispat etmek veya en azından mühendisin varlığının bir vatandaşın bir memlekette rahatlıkla yaşayabilmesi için gerekli bir varlık olduğunu ispat etmekle ve halkı mühendisin yanına çekmekle mümkün olabilecektir. Bunun başka yolu yoktur. Bunu sağlamanın yolu, bizim mühendis mekteplerinden almış olduğumuz bilgilerden sonra, vatandaşla temasımız sırasında veya temastan önce periyodik birtakım eğitimlerden geçmemizle mümkün olabilir. Bu eğitimleri Odamız mensuplarının büyük ekseriyetini çalıştıran bakanlıklara yaptırtabiliriz. Odamız yapabilir, özel sektörde büyük ölçüde mühendisler çalışıyorsa onlara yaptırabiliriz, ama her halûkârda bir eğitim şarttır. Vatandaşla münasebet nedir, mühendisin vatandaşa karşı olan görevleri nedir, mühendislik camiasının kendi milletine karşı olan ödevi nedir ve mühendis ne şekilde çalışırsa vatandaş onu tutar problemleri bu eğitimde bence işlenmelidir.

Üçüncü konu; bu da yeterli değildir, bugün Devletin tarafsız radyosu olan TRT'nin bizim problemlerimize muhakkak surette bir yer ayırmasını sağlamamız gerekir. Şunu kabul edelim ki, ülkemizde gazete ile veya dergiyle yapabileceğimiz propaganda sınırlıdır ve kısıtlıdır. Ve bu propagandayı yaptığımız zaman gazete veya dergi okuyan zaten bizim meselelerimize şu veya bu yolla vakıf olan insandır. Asıl büyük kitleye meselelerimizi maledebilmek her şeyden önce TRT'nin ve TV'nin bizim problemlerimize eğilmesiyle mümkün olabilecektir. Bu yolu sağlamamız lâzım gelir.

YORGUN YETİŞİYORUZ

Son olarak; yine problemlerimizi halledebilmek için üniversitelerimizin bu klâsik tedrisat sistemini, bir yol bulup, değiştirmeleri mecburiyeti artık vardır. Bugün şunu kabul edelim ki, üniversiteyi bitiren mühendis arkadaşımız muhakkak ki iyi yetişiyor, bilgili yetişiyor; ama kafası çok yorgun yetişiyor. Ve şunu rahatlıkla söyleyebilirim, mektebi bitiren arkadaşlarımızın belki yüzde 50'si o mektebi bitirdikten sonra artık herhangi bir kitabı açmak lüzumunu da duymuyor. Bu bizim için gayet tabii övünülecek bir hadise değil, üzünülecek bir hadise ama, bunda o yetiştiği ağır tedris şartlarının yanı sıra, hayata atıldıktan sonra da onunla ilgili bir çalışma imkânını bulamayışının da etkilerini söylemek gerekir.

Özetlersem; müstakbel Türkiye'nin, güçlü, büyük, müreffeh Türkiye'nin yaradılışında, temelinden itibaren büyük katkısı olacak mühendis kitlesinin hakikaten bu katkıyı yapabilmesi her şeyden önce mevcut Yasamızın muhakkak surette değişmesine bağlıdır. Bu değişiklik, dediğim gibi, ülkemizin gelişecek olan ekonomik ve sosyal şartları içerisinde

bize düşen vazifeyi rahatlıkla yapabileceğimizi içermelidir. Bu değişikliği yapabilmenin yolu, Parlamentodaki mensuplarımızı evvelâ, hiç parti farkı gözetmeksizin Odamıza maledebilmek, onları birer savunucu haline getirmek, ikinci olarak da; Parlamentoyu yine hiç bir fark gözetmeksizin yanımıza almakla mümkündür. Hele bugünkü koşullar içerisinde bir koalisyon hükümetinde bir yasayı çıkarmak çok zordur. Tek parti iktidarlarında bir miktar daha kolaydır. Ama koalisyonlarda bu çok daha zordur. Bu bakımdan hiç bir parti farkı gözetmeksizin bütün milletvekillerini yanımıza alabilme; ne kadarını alabilirsek, alabilmenin imkânlarını her birimiz kendi ölçüsünde araştırmalı ve bunu sağlamalıyız. Bunun yanı sırada yine bu Yasamızda hayata atılacak mühendis arkadaşlarımızın eğitiminden sosyal güvenliğine kadar her şeyi ile meşgul olabilme olanağını elimize alabilmeliyiz ve bütün bunları yapabilmek için de maddi güç neyi gerektiriyorsa, o maddi gücü sağlayacak imkânları da o Yasaya koyabilmeliyiz.

Şunu kabul edelim ki, bizim gibi Odaların aidatlarla falan yaşaması mümkün değildir. Bilmiyorum, inşallah aidat toplama yüzdesi yüzde yüze yanaşmıştır, yani 160 - 200 liralık bir aidatla bir İnşaat Mühendisleri Odasının kendi cemiyetine, kendi milletine faydalı çalışmalar yapması biryana, kendi mensuplarına faydalı çalışmalar yapması mümkün değildir. Onun için, başka birtakım olanakları : Devlet Bütçesi yardımını Anayasa önlemişse o bir kenara itilebilir ama, bizim serbest çalışan arkadaşlarımız var. Odamız belki bir müteahhit olarak bir iş almak imkânına sahip olabilir, tüzelkişiliği haiz olur, birtakım yollarını muhakkak surette bulmalıyız.

Benim şimdilik söyleyeceklerim bundan ibaret. Sabırla dinlediğiniz için teşekkür ederim sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim, ben de arkadaşımıza çok teşekkür ederim.

Buyurun sayın Hasan Çetinel.

HASAN ÇETİNEL — Ben uzun süre bahsedildiği zaman, uzun süreli bir çalışma için bahsedilen maddeleri çok mahdut görmekteyim. Bu arada hemen hepimizin bildiği su sorunu, sulama, ilerde memleketin gıda ihtiyacı, ziraî ürünleri ile ilgili olarak geniş bir sulama programı, memleketimizin sulama ihtiyacı, enerji sorunu, çevre sorunları, arsa spekülâsyonu veya şehirleşme sorunu olarak değil, genel şehirleşme imar ve konut konusu olarak, arsa spekülâsyonunu da dahil ederek, binalarda insan sağlığı; gerek bedenî sağlığı gerek ruh sağlığını sağlayacak şekilde, gürültüden muhafaza, aile ve şahıs mahremiyetini sağlayacak şekilde, sıhhî şartları sağlayacak; fakat şömine eksik olabilir, banyoda küvet eksik olabilir, ama yüksek kata gidildiğine göre çift tavana mı gidilecektir, çift pencereye mi gidilecektir; neler gerekirse bunu İnşaat Mühendisleri Odasının ağırlığını ciddi bir şekilde koyarak, bir kaç makale ile, basit kısa bir iki araştırma ile değil, uzun süreli bir çalışma programında ciddi, devamlı ve etkili, ısrarlı bir şekilde takip edilmesi, iyi neticeler almaya yönelmesini teklif ediyorum.

Bu arada son bir nokta; büyük kentlerde ulaşım sorunu, denmiş. Bu, doğru, ciddi bir problem ve ele alınması gerekli bir konu; fakat sırf şehirler değil, şehir dışı problemi de malûm.

Ayrıca, ulaştırma dalları arasındaki koordinasyon gereği de malûm. Netice; sırf büyük şehirlerin ulaşım sorunları yerine, o konunun da genel olarak "Ulaştırma sorunları" şeklinde dahil edilmesini öneriyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Biz de teşekkür ederiz efendim.

Konu üzerinde başka söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Buyurun .

ENİS ÜSER — Uzun vadeli çalışma esasları derken muhakkak ki bazı temel konularda fikir birliğine varmak yahut da açıklığa kavuşturmak zannederim faydalı. Ben, Ekrem beyin önerilerinin çoğuna katılıyorum. Özellikle bunlardan Odanın bundan sonraki faaliyetlerinde daha güçlü olabilmesi için maddi imkânlarının muhakkak artırılması konusunda aynı fikre sahibim. Gerçekten bugün böyle 10.000 üyeli ve şu anda bile kendisine bazı görevler yüklenmiş bir örgütü üyelerden alınan sadece 160 lira gibi bir ücretle ayakta tutmak, bu bu çalışmanın yaratacağı, görevlerin yaratacağı ihtiyaçları bu kadar az bir gelirle temin etmek imkânsız hale gelmiştir. Bu önemli bir konu.

PARTİLER BİZİ TAKİP EDİYOR

Diğer meseleye gelince; ben sayın Başkan İzzettin beyin müsaadesini alarak kendi adıma konuşacağım.

Siyasî partilere bağlanmak gerçekten olumlu sonuçlar vermeyecek bir durum. Böyle büyük görevler yüklenen bir örgüt için. Ancak, burada bir durum var; eğer bir yanlış anlama olduysa onu düzeltmek isterim. Türkiye'de uzun müddet teknik elemanların sorunları, Türkiye'de teknoloji sorunları dile getirildi. Bu dile getiriliş içerisinde baktık ki, son seçim beyannamelerinde Cumhuriyet Halk Partisi bunları benimsedi. Yani teknik elemanların senelerdir partilerden bağımsız olarak öne sürdükleri ve bunları öne sürerken de hem ülke yararını, hem de üyelerinin yararlarını düşünerek hareket ettikleri konuları Cumhuriyet Halk Partisi benimsedi ve ben hatta kendi görüşüm olarak söyleyeyim, bir de Milli Selâmet Partisi, daha açıklığa kavuşmasa bile, bazı konuları benimsedi. Dolayısiyle burada yapılan çalışmalarda her hangi bir partiye bağlanmak gibi bir durum söz konusu olmamaktadır. Fakat partiler, ülke yönetimine talip olan partiler kendileri iktidara aday oldukla rında bunları değerlendirmek durumunda kalıyorlar. Demek ki, bizim görüşlerimizi de Cumhuriyet Halk Partisi uygun bulmuş, kendi programına bir miktar almış ve bu yüzden de diyelim ki, teknik elemanların taleplerine, eğer iktidar olursa, bir müddet olanak tanıyacak; belki bu olanaklar tam istediğimiz kadar da olmayacaktır. Fakat buna rağmen Odalar yeni ihtiyaçlar, yeni sorunlar ortaya çıktıkça, bunları da ileri sürmemezlik edemeyecekler ve buna devam edecekler. Şimdi, bir de şu konu var :

ÜLKE KALKINIYOR, BİZ GERİLİYORUZ

Bir konuda daha açıklıkla anlaşmak gerekmekte. Muhakkak ki hedeflerimizden belki birincisi, üyelerimizin durumlarını düzeltmeleri konusunda yardımcı olmak ve onlara daha iyi hayat şartı, daha iyi çalışmak olanakları yaratmak. Ancak şöyle bir şey var; bir ülkenin teknoloji politikası belli sınırlar içinde olursa, bu teknoloji politikasını tayin etmek durumunda olan iktidarlar bunu belli şartlarla kabul etmişlerse ve bu teknoloji politikası içinde otomatikman teknik elemana bir yer olduğuna göre, bu teknoloji politikasını düzenlemeden veya bu konuda değişiklikler önermeden teknik elemanların durumlarını düzeltmek mümkün değil. Ben Türkiye'de şöyle bir çelişkiden bahsedeceğim. Bugün çok sık kullandığımız bir tabir var; "Artık sanayileşiyoruz, artık kalkınıyoruz." şeklinde. Hatta bazı gazete yazarları, Dünyada Japonya'dan sonra en hızlı kalkınan ikinci ülke olduğumuz iddiasındalar. Şimdi böyle bir ülke düşünün; hatta bir Amerikalı'nın kendine has tabiriyle, kalkış aşamasında olan bir ülkenin bir bakıyorsunuz teknik elemanları devamlı ıstırap içerisinde, devamlı sıkıntı içerisinde, işsizlikten bunalırlar, yaratıcı zekâlarını kullanamamaktan şikâyet ederler, ücretlerinin düşük olduğunu haykırırlar. Şimdi bir yanda kalkınıyoruz, daha büyük aşamalar yapacağız, sanayileşeceğiz, diyen bir ülke yöneticileri, basını, kamuoyu, bir yandan da teknik elemanlarına reva görülen bu durum... Bu çelişkinin bir nedeni olması lâzım. Yani bu çelişki kanaatımca üzerinde düşünülmesi gereken temel çelişki. Nasıl oluyor da sanayileşiyoruz; fakat teknik elemanlarımızın bugünkü yetersiz sayısı, bana göre yetersiz olan sayısı fazla gelmekte, bunlara gerektiği kadar ücret verilememekte ve bunlara istihdam olanakları yaratılmamakta, yaratıcı zekâlarını kullanmak fırsatı verilememekte... Bana kalırsa, bu, bugün Türkiye'de seçilen teknoloji politikasıyle yakından ilgili.

TEKNOLOJİ POLİTİKASI EŞİTTİR SİYASET

Dolayısıyle, şimdi burada biz eğer üyelerimize daha iyi bir hayat şartı, daha yüksek ücret, iş bulma garantisi, hayat garantisi temin etmek için çabalarken, teknoloji politikası konusunda; ki bu en sonunda bir siyasî iktidar meselesi olmaktadır; yani siyasî partilerin çalışma sahasına girmektedir, bu konuda fikirler belirtmeden, bu konuda partileri etkilemek çabasına girmeden üyelerimize bir şey götürmemiz mümkün değil.

Ben bu konuda; hatta şöyle bir şey söyleyeceğim. Sadece başlangıçta üyelerin değil, fakat genel olarak teknoloji içerisinde oturtulan, teknoloji sistemi içerisine oturtulan teknik elemanın dünyada gelişen teknoloji şartlarını takip ederek, bunu ülke yararına, halk yararına, toplum yararına kullanmak olanaklarını çeşitli ülkelerde devamlı olarak izleyerek, bunlardan ülkemizin şartlarına uygun birtakım sentezlere varmayı sağlamak ve bu yönde devamlı kamuoyuna, siyasî partilere öneriler götürmek, onların o önerileri ele alır hale gelmelerini sağlamak gerekir diyeceğim.

Eğitim meselesinde de böyle. Eğer bir ülkede teknik elemanlara, dediğim şartlar ancak sağlanabiliyorsa, bu ülkedeki eğitimin de bugünkünden daha yeterli veya üst seviyede olamayacağı muhakkaktır. Devlet Plânlama Teşkilâtının raporuna, Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânına bakıyorsunuz, orada öğrencilerimize verilemeyen en temel eksiklik olarak soyutlama yetkisinin verilemeyişini görüyorsunuz. Şimdi, soyutlama yetkisi, biz teknik elemanlar olarak biliyoruz ki, teknolojiyi yaratmanın; yani insan kafasında teknolojiyi yaratabilme çabasında ilk başta elde etmesi gereken yetenek. Bu yetenek elde edilmediği müddetçe teknoloji yaratmak aşamasına girmekten söz etmek anlamsız. Bunun arkasından bakıyorsunuz bir Millî Eğitim Temel Reformu Stratejisi çıkarılmış, o zaman bu sloganlarla, kalkış aşamasına girmenin, daha hızlı kalkınmanın, sanayileşmenin başladığını belirten sloganlarla bu Millî Eğitim Temel Reform Stratejisinin bir uyum halinin olmasını bekliyorsunuz; çünkü bunlar bu sloganlar hazırlandığı zamanda ortaya atılmıştır. Bakıyorsunuz bu stratejide öğrencilere verilmek istenen hedefler içinde, "Anlamak, yorulmamak" gibi sadece pasif durumu öneren birtakım şartlar var. Halbuki bu tip bir ülkede öğrencilere verilmek istenen temel şeyin yaratıcılık olması lâzım; yani aktif bir durum olması lâzım. Dolayısiyle, ister eğitim seviyesinden alalım, ister ekonomi seviyesinden alalım, meselenin temelde bir teknoloji politikası olduğu anlaşılmakta ve böylece üyelerine bir şeyler götürmek isteyen Odaların da temel görevinin ülkede bir teknoloji politikası, ülkece benimsenecek bir teknoloji politikasının; çünkü teknik elemana sağlanacak her fayda sonunda halka da sağlanacak bir faydadır, bunun oluşturulmasında Odaların aktfi çabalara girmesini önermek şeklinde olmalıdır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Üser arkadaşımıza biz de teşekkür ediyoruz.

Buyurun sayın Tacaloğlu.

CENGİZ TACALOĞLU — Şimdi uzun vadeli meselelerin konuşulmasında öğleden önce bir isim olarak ortaya koyduğum mühendis değil, mühendislik meselesinin ele alınmasıyle başlayacağım ve aşağı yukarı Ekrem beyin yaptığı önceliği de bir nevi ele alınış tarzı olacak bu.

Ekrem beyin önerdiği husus, bizim mühendislere hizmet etmekle mükellef olduğumuzdur. Öncelik sırasında mühendisliğin konusu, eğer yanlış anlamadımsa, ikinci olarak yer alıyor gibi geldi bana. Onun için bu noktaya dokunacağım.

MÜHENDİS ARACI OLMAKTAN ÇIKMALI VE MÜHENDİSLİK ÖNE ÇIKMALI

Şimdi esas konu, mühendislik olduğu takdirde ve mühendisliğe katkı olduğu takdirde, bizim bir kuvvetimiz olması; yani bugünkü çerçevenin dışına çıkmamız mümkün olacak gibi görünür. Çünkü, mühendis olarak kaç kişi isek, o kadar da partilere karşı olan kuvvetimizde de aşağı yukarı sayı öncelik kazanacak demektir. Halbuki bizim esas kuvvetimiz mühendisliktir, sayımız değildir. Öyle olunca, bu kuvveti öne almanın mecburiyeti var. Burada esas faydalanacağımız unsuru kullanmak ise, karar organı olabilmekle mümkündür. Bugün elimizde bu yoktur; yani bizi 657 sayılı Kanunla memur yapmışlardır. Memur ise, devlet adına karar vermekte yeri olan kişi. Çoğumuz bunda iştiraki olan bir yetkinin içinde değiliz. Nihayet proje yapan kişi, müteahhitlik te yapsa proje yapacak, idare de de yapsa proje yapacak. Bu açıdan bakıldığı zaman memur olan unsurlarımız azdır.

İkinci olarak da, o unsurlar dahi, mühendisliğin yeri kuvvet kazanamadığı sürece, karar organlarına kendi yerlerini kabul ettirmekte zannediyorum güçlük çekmektedirler ki, durum bu hale gelmiştir; yani bir takım sıkıntılar doğmuştur. Ekrem bey de, sayın Rüştü bey de, Hasan bey de muhtelif görevlerde muhakkak ki, bunu görmüşlerdir. Yani kendileri kanı olmalarına rağmen mühendis olarak o görüşün sahibi olmalarına rağmen bunun karar haline gelmesindeki yerleri acaba oradaki yetenekleri ölçüsünde, oradaki teknik hâkimiyetleri ölçüsünde olabilmiş midir? Problemin ağırlığı zannediyorum buradadır. O halde bizim önce tekniğin karar organlarında değişikliği mutlaka sağlamamız gerekir; yani tekniğin kararını mühendisin vermesini öncelikle ele almak gerekecektir. O takdirde mühendis aracı olmak durumundan çıkacaktır. Çünkü partinin üyesi olan bir kimsenin sadece mühendisliğe dönük bir kararda Parlamentoda yer alabilmesi kendi şahsi üstünlüğüne bağlı kalacaktır. Bugün kendisini şahsen ortaya koyabilecek olan bir yapıda ve imkânda ise (Daha çok imkândır mühim olan) bunu öne sürebilecektir. Ama kendi yeri bizzat ken-

di camiası tarafından kuvvetli hale getirilmemişse, ondan bunu istemek bir nevi olumsuzu istemekten biraz az farklı olacaktır. Bu bakımdan zannediyorum ki, esas unsur olarak mühendisliğin öne alınması ve bu problemin halledilmesi halinde de zaten mühendisin kendiliğinden gereken yere gelmesinin organizasyonunu yapmak gerekecek; tabii bunun yapılması için de elbette ki bugünkü statüye dahil şartlara göre imkânların hepsini kullanmak mecburi hal olacaktır. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Efendim, biz de arkadaşımıza teşekkür ederiz. Konu üzerinde konuşmak isteyen başka arkadaşımız var mı efendim?.. Yok.

İtiraf edeyim, belki özür dilenerek de ifade edilmiş olduğu gibi Yönetim Kurulu Başkanımız tarafından, konu belirgin bir şekilde önümüze gelmediği için belki, tam çerçevesi içerisinde yeterince yararlı olabilecek görüşleri toplamak ve bir noktaya getirmek olanağına da sahip bulunamadık, ama arkadaşlarım bunu lütfedip beyan ettikleri görüşleri değerlendirmek Yönetim Kurulumuzca mümkün olabilecektir bu konuyu...

YÖNETİM KURULU BAŞKANI İZZETTİN SİLİER — Bendeniz kısa bir açıklama yapayım; belki arkadaşlar biraz daha konuşurlar, yani burada kapatmayı...

BAŞKAN — Bir çaresiz durum karşısındayız, ama ihtiyaç hissediyorsanız buyurun.

YÖNETİM KURULU BAŞKANI İZZETTİN SİLİER — Aslında, mutlaka Yönetim Kurulumuz da bir araştırma içinde. Şahsen ben bu araştırma içinde olduğum ve vardığım neticeleri yayın organlarımız vasıtasıyle makalelerde belirtmeye çalışıyorum. Aynı fikirde de olsak, farklı fikirde de olsak başka yerden bulduğumuz makeleleri de sizlerin istifadesine sunmak için yine yayın organlarımızda mümkün olduğunca hizmet yapma arzusundayız. Bu bakımdan, derli toplu bir özet getirmemiş olsak da eski yayınlarımızı hatırlamaya çalışırsanız, onlarla, üyelerimizin hepsine belirli fikir tartışmasına iştirak etme imkânını kısmen sağlamış bulunuyoruz. Onları hatırlayarak bu tartışmalara girmek gerekiyor.

Şimdi, meselâ biraz evvel Ekrem beyin yaptığı teklifte, takıldığım küçük noktalar var; Ekrem bey, odalarımızın bugünkü durumda sendikaları ortadan kaldırmış olduğu için, fiilen sendika kurma imkânları epeyce kısıtlanmış olduğu için odalarımıza bir öncelik tanıtmak ister, gerçekçi bir açı bulduğu inancıyle tahmin ediyorum ve sendika olduğumuz esası üzerinde bir mekanizma da kurmak gerekince Ekrem Beyin fikirlerine bu konuda iştirak etmek de mümkün oluyor: Mademki sendika olacaktır, sendika olunca üyelerin menfaatleri birinci plandadır ve bunu elde etmek için de kuvvetli organdaki kuvvetleri tarafına çekmenin politikasını güdecektir. Diğer bir mekanizma basitleştirmesi mümkün olabilir, fakat bir genelin içine girdiğimizde bunlar acaba mümkün mü diye de düşünmek lâzım. Meselâ benzerimiz olan başka meslekî teşekküller de var; tam benziyor muyuz, tam benzemiyor muyuz; elbette tartışılabilir, amma diyelim ki, Türk Tabibler Birliği var, diyelim bir Barolar Birliği var ve bunlar da aidatlarla yaşar durumdalar.

Şimdi, bunlar aidatlarla yaşadıklarına ve meslektaşlarına hizmet için o aidatların verdiği imkânlar içinde çalıştıklarına göre biz acaba nasıl kendimizi kabul ettirebiliriz ki, aidatlar dışında maddî olanaklar da bize verilsin ve biz bu çalışmaları yapabilelim. Sendikaları bile düşündüğümüzde, esas olarak sendikaların dahi üye aidatları esasından hareket ederek kendilerini geliştirdiklerini görüyoruz.

Enis Bey, hemencecik üzerine dokundu; der ki, evet biz küçük menfaatlar meselesi halinde meseleyi gördüğümüzde, acaba ana meseleyi halletmediğimiz için, teknoloji politikası şu veya bu şekilde benimsendiği için, bizim önemimizi idrak ettirmek ihtimalimiz çok da doğru olarak konabilir mi?"

Meselâ, hemen dün akşamki temastan bahsedeyim: Eğer Halk Partisi iktidarı gelirse bir takım projeler ihtiyacını düşünmüşler. Proje ihtiyacını belki Adalet Parti de iktidarı kurulduğunda görecekler, var, biliyorlar, ama iki davranış var: Bu proje ihtiyacı Türkiye'de Türk mühendislerince mi yapılacak, dışardaki mühendisler vasıtasıyle de halledilebilecek mi?... Bunun için de bir politika tercihi yaptığınız anda, mühendisin Türkiye'de alacağı ücret kendiliğinden değişiyor.

"TAŞIDIĞIM SİYASİ SORUMLULUĞUN SINIRLARI İÇİNDE FAYDALI OLURUM"

Burada, partiye dokunma meselesi kendiliğinden ortaya çıkıyor. Bir AP'li milletvekili meslektaşımızın cevabını burada hatırlıyorum; parti gözetmeksizin bütün meslektaşları

tebrik ettim. Yıllarca Odalar Birliği Yönetim Kurullarında görev almış bir arkadaşın cevabı şöyle oldu; taşımakta bulunduğum siyasî sorumluluğun sınırları içinde meslektaşlarımızın dertlerine faydalı olmak üzere elimden geleni yapacağımdan emin olabilirsiniz, anlamında; yani partimin izin verdiği nispette faydalı olacağım, benden fazla bir şey beklemeyin diye yorumlanabilir, daha iyimser bir yoruma da belki girilebilir. Ama gerçekçi durum bu. Hatırlarsak kanun gelmiştir, kanun geldiğinde bir takım kişiler kendilerinin partilerinin görüşleriyle bağlı olduklarını söylemeye mecbur kalmışlardır. Daha kuvvetli mesleki teşekküller olsaydı, o anda meslektaşlar buna cesaret edebilirler miydi? Ama meslek kuruluşlarını daha kuvvetli hale getirmenin yolları nedir; bu da sendika halinden yürünerek meydana çıkabilir mi; biraz karışık.

Şimdi burada tartışmalar var; siyaset yapma, siyaset yapmama ve siyasî organlarla iyi geçinme, iyi geçinmeme meselesi. Bu, biliyorsunuz bugünden ve yeniden tartışılması lâzımgelen konulardır. Hani hiç siyaset yapmayalım, yalnız mesleki mevzularda kalalım, teklifi var; karşı cevap, mesleki mevzu dediğin her şey siyasettir, öyleyse siyaset yapacağız... Siyaset organları ile iyi geçinelim teklifi var; cazip geliyor. Bütün organların hepsiyle iyi geçinelim. Bir bakıyorsunuz siyaset organının biri senin boğazına sarılmış seni öldürmek üzere. Mecbursun ona karşı davranmaya. Demek ki geçinelim de olmuyor. Başka ana esaslar bulmak gerekiyor. Sendika olalım dediğin anda, sendika olmanın doğurduğu neticeyi; aidatla yaşamak ve kamu yararı iddialarını biraz epeyce arka plâna bırakmak durumunu idrak etmeli.. Meslektaşın menfaatini müdafaa eden bir sendikacıyla karşılaştığınızda herkes bilirki karşısındaki sendikacı ücretinin artırılması için mücadele etmektedir ve işveren sendikacısı ise, ücretin sıkı tutulmasının mücadelecisidir. Oda mensuplarını da o havaya getirmenin uzun vadede faydalı olup olmayacağını da burada görmek lâzım. Kısa vadede gerçekçi bir zaruret olabilir, belki ben de kabul edebilirim.

NEREDE POLİTİKANIN İÇİNDEYİZ?

Sonra yeni bir konu çıkıyor: Odanın kuvvetli olması için sürekli organlar kurmak lâzım. Sürekli organlar kurmak maddi olanaklarla mümkün, eğer üye aidatına dayanmayacaksak, bunun bir kaynağı gerek. Bakıyoruz benzeri teşekküller; Barolar, Tabipler Birliği gibi, acıdır, onu söylemeliyim, Tabipler Birliğinin yılda 30-40 liradan fazla para alma imkânı kanunen yok, sınırlanmış. Biz ondan daha bahtiyarız. Demek ki biraz üyelerimizin vereceği aidata dayanmaya mecburuz. Memleketin genel dengesi içinde fazla hayalcı olmamalıyız. Belki yan gelir kaynakları bulsak dahi; ki biliyorsunuz geçmiş temayül yan kaynaklarımızı tamamen kurutma politikasına dayanıyor idi. O bakımdan bu meselede biraz daha derinleşme lâzım.

Bir de meslektaşın başka bir genel arzusu var; teknik hayata teknik standartlar getirerek, teknik meseleleri iyice tartışarak vesaire müdahale etse, odalar, denir. Fiilen onu da gördük ki, o da diğer meselelerden ayrı bir şey değil. Meselâ biz İstanbul'daki betonlar felâkettir, dedik, tedbir için en küçük bir adım attırmadık. Çünkü vardığımız her noktanın siyasî nokta olduğunu gördük ve teknik bahislerde dahi konuşabilmek için mutlaka siyaset adamlarına siyaset diliyle söylemek gerektiğini, bir anlamda siyaset yapmak gerektiğini geçmiş ve en yakın tecrübemiz içinde gördük. Tamamen, teknik ağırlığı olan, can-mal emniyetiyle ilgili ve hiç bir politik tarafı yok gibi görünen beton sağlamlığı meselesinde bile, hemencecik politik çözümle mümkün olduğu ortaya çıktı.

Bu durumda uzun vadeli hesaplar yapmada biraz daha düşünmemiz, fikirlerimizi biraz daha dengelememiz gerekiyor zannı içindeyim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Efendim, biz de teşekkür ederiz. Buyurun sayın Ceyhun.

EKREM CEYHUN — Ben muhterem arkadaşlarımızın çok değerli fikirlerinden istifade ederek bir iki açıklamada bulunmak istiyorum.

Tabii, konu üzerinde ifade buyurduğunuz gibi bir hazırlığım yok; onu söyleyeyim. Çünkü bu gündeme genel olarak bakmıştık, gündem ortadan kalkmış bulunuyor. Yaşadığımız koşullar altında bizde kalan etkileri ifade ediyoruz.

Efendim, hepimizin malûmu olduğu üzere, ekonomisi bu duruma gelen bir ülkede teknoloji ister istemez söz sahibi olacaktır; başka yolu yoktur ve muhterem arkadaşımın bahsettiği gibi, teknolojinin ne olacağına karar vermeden, acaba teknik unsur söz sahibi olabilir mi veya mühendislik söz sahibi olabilir mi; konusu bir tartışma konusu yapılabi-

lir. Bunun sonucu, ülkede teknokratların mı, yoksa bürokratların mı hâkimiyeti altında hizmetler yürütüleceği noktasına kadar gelir ve ulaşır. Tetkik ettiğimiz ileri ülkelerde çözümün teknokratlar lehine çözüldüğü ve söz sahibinin; her makamında söz sahibinin teknokratlar olduğu görülüyor. Ülkemizde de bu aşamasından sonra böyle bir duruma, belki geç olarak girebilir, ama biz bunu hızlandırabiliriz. Fakat teknolojinin ithali ve kararlarda bunun hâkim kılınması konusunda acaba İnşaat Mühendisleri Odsının tek başına gayreti mi daha doğru bir harekettir, yoksa Odalar Birliğinin gayreti mi çok daha yerinde bir hareket olur? Bence ikincisi doğru yoldur ve Enis bey arkadaşımın sözlerini ben Odalar Birliğinin buna dayalı olarak ifade edildiğini zannediyorum. O konuda da kendisiyle beraberiz, yalnız bu teknoloji nedir, Türkiye'de bu teknoloji yaratılamıyor ise niçin yaratılamıyor, yaratılması neye vabestedir; bu konuda biz hakikaten başlangıç noktasında mıyız, yoksa çok daha ilerde miyiz? Bunları üniversitelerimizin tarafsız elemanları rahatlıkla açıklayabilirler. Tabii çok geniş anlamı ile problemleri aldığımız zaman çözmek mümkün değil, ama tahlil edip problemin neresindeyiz, neresine gelmek istiyoruz, ne kadar sürede gelmek istiyoruz; şeklinde tartışmalara girer isek, sonuçlara ulaşmamız mümkün.

Sayın Silier arkadaşımın, Barolar ve Tabibler Birliği örneği bizimle eşit değil. Her iki grubun mensubu dışarda çalışma hakkına haiz, devlet memuru olmasına rağmen. Doktor işini bırakıp saat 2 de muayenehanesine gitmek hakkına haizdir. Avukat da öyle. Devlette dahi olsa avukatlık ücreti alma hakkına haizdir. Yani bunlar tamamen bir nevi serbest meslek haline gelmiş ve aidat ücretlerinin çok düşük olmasına rağmen Tabipler Birliği istediği anda meseleyi çözebiliyor ve çok dikkate şayan bir hususdur; Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan beri Tüm Sağlık Bakanları doktordur. Sağlık Bakanlıklarının tüm organlarının başında bulunan baş idareciler doktordur. O halde Enis arkadaşımın bahsettiği gibi, tabiplik teknolojisi diyelim onu, tabiplik teknolojisi Türkiye'nin sağlık sektöründe hâkimdir, Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana. O zaman hemen konu şuraya gelmektedir; biz bu tip müesseselerimizde çalışan arkadaşlarımıza Odalar olarak destek olabilmiş miyizdir geçen dönemlerde? Olamamışsak niçin olamamışızdır? Olabilmek için ne yapmak lâzımdır?

Tabiidir ki, bir Odanın teknokrat bir kadroya sahip olmaması halinde o teknokratın kendisini emniyette hissetmesi kolay kolay mümkün olamaz. Çünkü onun mesleğidir o. Mesleğiyle ilgili hizmetinde de buraya mensuptur. İcabında burası kendisini mesleğini ifa etmekten alıkoyabilmektedir, o yetkisi vardır.

Aynı husus; şimdi Anayasamıza göre Barolar galiba iyice hür oldular; yani artık Devlet organından kimse karışmıyor ona; bir Barolar birliği var, kendi kendilerini yönetiyorlar, özerk bir müesse oldular, onlar için geçerli. Onlar için geçerli olmadığı dönemde de; yani avukatlığın Adliye Vekâletinden izin alınarak yapıldığı bir tarihte dahi her hangi bir avukatı bir mahkemeden dışarıya çıkarılması veya her hangi bir şekilde hakarete maruz kalması çok nadir olarak işitilmiş hususdandır. Hatta o dönemde dahi Devlet memurları içerisinde en çok kendilerine yaşama olanağı sağlanan grup yine hukukçu arkadaşlarımız olabilmişlerdir.

Sendikalara gelince ;onlarda aidat toplama usulü mecburi; maaşından kesip veriyoruz adamın eline. Bende, Ulaştırma Bakanlığı camiasında yüzbin tane işçi var, yüzbin personelin onar liradan 1 milyon lirasını her ay götürüyorum. Türk-İş'e veriyorum. Gönüllü diye bir şey yok ki... Vergi keser gibi aidat kesiyoruz. Hani bu düzen gelebilse, her halde Devlet memurlarının aidatlarını bir anda toplaması mümkün Odanın. Kalıyor serbest meslekte çalışanlar; o ayrı problem. Yani Devlet memurlarının hemen maaşından kesip aidatları Odaya göndermek mümkün. Bu mecburi aidat kesmek usulü Anayasaya uygun mudur, değil midir; bence o da kabili münakaşa. Ama kimse ses çıkartmıyor, böylece gidiyor.

Şimdi, siyasete gelince; her idarede ve her idarecide bir siyaset vardır. Bu böyledir, başka türlü olmaz. Yalnız içimizde parlamenterlik yapmış, Bakanlıklara kadar yükselmiş bir çok değerli ağabeylerimiz var, tabii onların yanında benim bunu konuşmam belki abes oluyor ama, İnönü'nün bir lâfını ben burada söyleyeceğim; sayın İnönü diyor ki : "Politikada dün ve yarın yoktur. Şayet içinde bulunduğum gün güçlü isem politikada güçlüyüm." Buradan hemen şuna geçeceğim, bugün yanımızda olduğunu hissettiğimiz her hangi bir siyasal partinin yarın yanımızda olmayacağını kabul edeceğiz. Bugün karşımızda olan bir siyasî partinin ise yarın yanımızda olabileceğini kabul edeceğiz. Aksi takdirde dediğim gibi, bugün yanımızda gözüken yarın yanımızdan uzaklaştığı zaman zaten öbürünü veya öbür-

lerini uzaklaştırmıştık, tamamen desteksiz kalma imkânlarına her zaman için sahip oluruz. Bu bizi güçlü kılmaz. Yoksa ben hiç bir zaman için bir Odalar Birliği Genel Başkanının veya bir İnşaat Mühendisleri Odası Başkanının siyasal birtakım teşebbüslerinin olamayacağı veya ülkenin tüm siyasal düşünce ortamının dışında kalabileceğini kastetmiyorum. Çünkü bu, idarenin bizatihi kendisine aykırıdır. Bu vardır; yalnız dikkat edilecek konu, demin bahsettiğim sayın İnönü'nün gerçeklere ve tecrübesine dayanan sözüdür.

Şimdi özetlersek; tabii eğer ben sözümün başında mühendis demişsem belki yanlış "Mühendislik" olacak tabii, arkadaşımın fikrine aynen iştirak ediyorum. Esas olan, mühendisliğin güçlenmesi ve toplumda yerleşmesidir. Fakat onun içinde mühendis de bir araç. Bunun için de teknolojinin hakim olması lâzım. Ama hangi teknolojinin hangi şartlarla ve bugün o teknoloji hangi seviyede bu ülkede mevcut? Yok dersek olmaz, var birşeyler ama, hangi seviyeye getirmek istiyoruz ve bunu tespit edebilmiş miyiz? Bunu tespit edememiş isek, o takdirde gerçekçi çözümlere gidemeyiz. Bunu tespit edebildiğimiz anda siyasal organa teknokrat kadrolar kurdurma gücünü elimizde tutarız. Aksi taktirde onu da tutamayız.

Ben uzun yıllar illerde de çalıştım, bir dönemde valiler; yani arkadaşlarımızı kötülemek için söylemiyorum, valiler yol güzergâhı tayin ederlerdi. Yol şuradan geçecek derdi, bu köprüyü 12 metre açıklıkta yapacaksınız falan derdi. Şimdi o aynı valiler aynı köy yolu için; Yol, Su, Elektrik Genel Müdürlüğünden proje istiyorlar. Neden?.. O dönemlerde köye bir grayderle attığınız geçit yolu, stabilizesini sermeksizin, geçit yolundan dolayı köylü vatandaş teşekkür telgrafı çekiyordu. Fakat yağmur yağıp da çamurdan öküz arabasının geçemeyeceğini de görünce, "Allah belânızı versin ,eski yolumuzu da ortadan kaldırdınız, keşke kaldırmasaydınız." demeye başladı. Ve ondan sonra projenin kıymeti, teknik çalışmanın kıymeti en basit bir köy yolunda benimsendi.

Yine bir dönemde araziye boruyu döşemek suretiyle, tekniker arkadaşlarımız veya teknisyenler köylere su götürürler idi. Tabii ertesi sene ya borunun kesilip çalınması veya ne bileyim ben, bir nebatın girmesinden dolayı suyun akmamasından dolayı köylü vatandaş kınayınca projeye dönüldü.

Bugün şunu ifade edeyim ki, Devlet Plânlama Teşkilâtının Anayasaya göre kuruluşundan bu yana proje fikri, projecilik fikri büyük ölçüde gelişmiştir. Ancak sıkıntısını çektiğimiz bir taraf var; o taraf şu : Bu tip bir projenin hazırlanmasında mühendisin yanında muhakkak bir ekonomist ihtiyacı doğuyor. İleri ülkede aynı tahsili mühendis yapmış. Konu o zaman geliyor Teknik Üniversitemize. Teknik Üniversitemiz veya teknik üniversitelerimiz veya teknik tahsil veren bütün okullarımız acaba eğitim programlarını bu kişilere bir miktar da ekonomi nosyonu verecek şekilde tadil edemezler mi? Bu suretle iki insan yerine, insan kaynağı bu kadar kıt olan bir ülkede tek insanı kullanmak olanağını bize veremez mi? Tabii bunun diğer bir yanı da; ekonomik düşünmeye de alışmış olan o teknik kafa ülkesini çok daha süratle kalkındırmak yollarını acaba bulamaz mı? Aklını kullanamaz mı? problemleri bir birine bağlı olarak çıkmaktadır.

O zaman uzun vadeli çalışmada esas şu olmaktadır : Teknolojinin veya arkadaşımın bahsettiği mühendisliğin ülkede söz sahibi olabilmesi için evvelâ ülkenin bugünkü durumu nedir? Bunun objektif olarak tespiti gerekir. Bu durum içerisinde yerli mühendis veya mühendislik hizmetlerinin kullanılma oranı nedir, istihdam olanakları nedir, istihdam olanakları niçin kısıtlıdır, hakikaten kısıtlı mıdır, değil midir? Problemleri ve bunların halli için hangi otorite hangi yasadan ne gibi bir güç alabilmektedir. Bu gücünü kullanmada maddi ve manevi desteği nedir? Maddi desteği yalnız dediğim gibi aldatlara bırakırsak yine aynı fikirdeyim, bu problemlerin altından kalkabileceğimizi zannetmiyorum. İleri ülkelerde, Amerika'da falan mühendis bir işe girerken Odasına otomatikman bir maaşını veya yarım maaşını bağışlamakla mükelleftir. Belki bunlar getirilebilir. Ve o mühendise işi Odası bulur. Odası hatta imtihan eder. Bir takım olanaklar yaratılabilir veya dediğim gibi, bir tüzel kişilik olabilir, o tüzelkişilik bir takım hizmetler alma olanağına sahip olabilir. Odanın emrinde proje hazırlama büroları olabilir. Oda Proje Bürosu olarak bir ihaleye girebilir gibi bir takım şeyler düşünülebilir. Tabii bunların Anayasaya uygunluğu hususunu Silier arkadaşımız hepimizden iyi bilecek. Ve bunun yanında da yine dediğim gibi, siyaset yapılır, fakat siyasette dün ve yarını düşünmeksizin, içinde bulunduğumuz günde güçlü olmanın şartlarını her zaman için muhafaza etmek kayıt ve şartiyle bu problemi halledebilmemiz mümkündür kanısındayım.

Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN — Biz de tekrar teşekkür ederiz sayın Ceyhun arkadaşımıza. Konu üzerined başka konuşmak isteyen? Buyurun sayın Ali Rıza Bozkurt.

ALİ RIZA BOZKURT — Geçen Danışma Kurulu toplantılarında genellikle fikirleri bir tek konu etrafında oluşturup, o konuyu tek olarak işleyip kamuoyuna duyurmak veya kendimize maletmek, işlemek olumlu sonuçlar vermişti zannediyorum. Ben bu fikirden hareketle şunu ifade etmek istiyorum; buradaki konuşmaların hepsi şüphesiz çok olumlu ve çok iyi; fakat genellikle ne kadar iyi olursa olsun hasbihal şeklinden öteye gidemedikçe Kurulun veya Yönetim Kurulunun veya icra organlarının yapıcı niteliği içine girmiyor, yani yapıcı olmaktan uzak oluyor, bir hasbihal şeklinde oluyor ve zaten biz bunları biliyoruz. Yani burada toplanıp da özel olarak konuşmamıza hiç gerek yok; bunları her zaman kendi aramızda uzun uzun konuşup görüşüyoruz.

Demekki tek bir fikir ileri sürmek, benim kanaatimce yahutta tek bir fikir demeyeyim de mümkün olduğu kadar kısa, özet ve ana fikre dönüştürmekte ben yarar görüyorum. Bunu aslında Oda Yönetim Kurulu keşke oluşturduk diyebilseydi ve de Danışma Kurulundan geçirerek duyurabilseydi daha güçlü bir çözüm olabilirdi. Aslında belki Danışma Kurulunun üyeleri münferiden de bunu yapabilirlerdi, belki görevimizi tam yapamamanın ezikliği de var bunun içinde. Ancak, buradaki görüşmelerin sonunda konuya bir müddet sonra intibak edebilme diye bir şeyler söylemek aslında pek uygun bir çözüm de getirmiyor.

Şimdi ben, bu tek fikre yönelme yahutta kısa bir ana fikre yönelmenin gerekliliğini var kabul ettikten sonra, konuşmaların özetinden şöyle bir neticeye gitmek istiyorum kendimce : Sayın Ceyhun, sayın Tacaloğlu ve sayın Üser beylerin üzerinde, zannediyorum birleşmeye doğru gittikleri önemli bir nokta oldu.

Sayın Ceyhun bey, "münferit siyasal partilere değil de her iktidara cevap verebilecek birtakım ana esaslar tespit edelim ve onları işleyelim" dediler; çok doğru. Arkasında sayın Tacaloğlu bey, "Kalabalık sayımızdan değil de mühendis oluşumuzu ön plâna alarak konuya ağırlık verelim" dediler. O halde, esas prensiplerin bir niteliğini teşkil etmiş oldular zannediyorum ve sayın Üser bey ise konuyu daha genel açıdan aldı, fakat aynı şekilde bir nitelik tespit etti; "O halde teknoloji politikasını tarif edin" dediler.

HERŞEYİN NEDENİ

Ben sadece bu noktayı işaretlemek istiyorum, aslında çok söylenecek şey var tabii... Bu noktadan hareketle şöyle bir ana fikir oluşturup yahutta belki oluşmuş da olabilir, amma şu anda tekrar biraz ısıtıp öne sürebilir miyiz diye düşünüyorum. Teknolojide bugün mühendisi, memleketi ve daha doğrusu umumî politikayı, memleketin durumunu mağdur eden ana nokta zannediyorum yabancı teknolojinin büyük ölçüde işe girmesi veyahutta onun ayrılamaması. Bugün dışarıdan tabip ithâl etmiyoruz, avukat ithâl etmiyoruz, ziraatçi yahut benzeri birçok elemanları ithâl etmiyoruz da yabancı teknolojiyle beraber yabancı mühendisi ithâl ediyoruz. Belki, şu anda yaşadığımız şartlar bunu gerektiriyor. Hakikaten ithâl etmemiz lâzım belki bazî konularda, o halde bize çok büyük ve çok önemli bir görev düşüyor. Bu görev de, bu alış verişte birtakım seçmeleri yapmak; çok dikkatle çok iyi bir şekilde yapmak. Şu anda odaların belki en büyük görevlerinden, meslek kuruluşlarının en büyük görevlerinden birisi, hattâ görevleri olduğunun dahi farkında olmaksızın yapmaları gereken önemli bir konu oluyor belki, yani bir ölçüde bunu tasnif etmek, bunu sıralamak, sınırlandırmak. Çünkü, yabancı teknolojiyle beraber yabancı mühendisi de ithâl ettiğiniz zaman, gerçekten Türkiye'de mühendis denen şey değerini kaybeder duruma geliyor. Büyük projelerde, önemli yapılarda çalışacak, istihdam edilecek büyük kalabalık ortadan kalkıyor. Bunun detaylarını uzun uzun görüşüp anlaşmak her halde gereksiz, çünkü Türkiye'de tüm mühendisleri istihdam edecek kadar büyük bir proje tümüyle dışarıya verilirse, ondan sonra ufacık konular Türk mühendislerine bırakılırsa gayet tabiîdir ki teknoloji de bu yönde plânlanmışsa eğer ve bu şekilde yürütülüyorsa artık biz ne kadar uğraşsak, TRT'da yayın yapsa, politikacılarada anlatmaya kalksak mühendis denen meslek teşekkülünün yahut mesleğin değerini anlatmak imkanı kalmayacak belkide. O halde, bugünkü toplantılarda sınırın sonuna doğru acaba bu fikir oluşturulabilir mi ve bir deklarasyon şekline tekrar getirilebilir mi, bu konuda çok özet ve

çok önemli olarak istenecek; belki şu anda hükümetin kurulması sıralarıdır, ayrıca buna da birtakım etkileri olabilir mi diye düşünüyorum. Çünkü, her kuruluş iyi - kötü bir fikir şerdediyor şu anda. Tabiî hükümet kuruluşuna karar veren organlar çıkan bu sesleri de her halde bir ölçüde duymazlıktan gelemiyorlar ve belki bu sesler onlara belli bir şekilde, hiç olmazsa bir rüzgarın etkisi kadar bir doğrultu veriyordur ve yahutta seçilecek kişiler üzerinde verilecektir, yararlı olabilir kanaatindeyim. Çünkü, işbaşına gelen kişi, geldikten sonra onun zaten bir ana fikri vardır. Sizin fikrinize yakın o kişi işbaşına gelirse daha her halde iyi kontaklar kuruluyor, geldikten sonra siz istediğiniz kadar onun kapısını çalın, onun zaten gelişmiş bir fikri vardır, yani onu çevirmek çok daha zor bir çözüm. Yani şu anda ana esaslarda bir deklarasyona gidilirse bu yönden de bir yararı olabilir ve daha iyi kontakt kurulabilir, daha iyi karşılıklı görüşüp anlaşılabilecek, karşılıklı fikirlerin daha iyi, uzun olabileceği bir ortamın yaratılmasına katkısı olabilir kanaatindeyim. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Efendim, biz de sayın Bozkurt arkadaşımıza teşekkür ediyoruz. Geçen yıllarda gerek YSE Genel Müdürü olarak bulunduğu yer dolayısiyle, gerek Danışma Kuruluna seçilmiş bir üye olarak Kurulda bulunan arkadaşımız bu kez parlâmenter olarak da aramızda bulunuyor. Konuşmaların direkt olarak sahiplerinden birisi olması itibariyle de hem burada konuşulanların hem parlâmentoda Odamız ve mesleğimiz yönünden konulara yakınen bilgi sahibi olarak üzerinde bulunacağına emin olduğumuz Turgut Yücel arkadaşımız konuşacaktır. Buyurunuz efendim.

TURGUT YÜCEL — Sayın Başkan, ben, arkadaşlarımız konuştuktan sonra aslında genel konuları kısaca içine alan bir özet yapacağım.

Şimdi, bugün maalesef bir talihsizlik diyebiliriz, bugünkü vardığımız noktayı, bu kadar zaman geçmiş olmasına rağmen yine arkadaşımızın da ifade ettiği gibi hasbihal şeklinde tüm sorunlarımızı ancak sorunlarımızı ortaya koyabiliyoruz. Halbuki gönül isterdi ki, çok problemlerimizi de halletmek ve onun neticeleri üzerinde de konuşma imkân bulabileydik. Bu bakımdan bir talihsizlik sayıyorum. Hakikaten, inşaat mühendisliği...

BAŞKAN — Sayın Yücel, çok affedersiniz aşağı - yukarı zannediyorum sayarsak oturumlara sahip durumundayız. Geçen yıllardaki çalışmalarımız da gözönünde tutulursa bu Danışma Kurulumuzun ağırlığı yine de az kalmaz. Aslında Kurulumuzun adı Danışma Kurulu olduğu için karara bağladığımız konular dahi bir danışma niteliği taşır. Bu bakımdan, ileri süreceğiniz görüşler ve getireceğiniz çözümler hakikaten yerinde değerini bulmuş olacaktır. Bunu gözönünde tutarak lütfederseniz müteşekkir oluruz efendim.

TURGUT YÜCEL — Teşekkür ederim efendim.

Benim üzerinde durmak istediğim bir konu : Önce biz meslek tasassubunu bir ölçüde geliştirememişiz. Yani, birçok arkadaşlarım da ifade ettiler; sayın Ceyhun arkadaşımız da valileri misal verdiler, bir tabir vardır, aramızda mülkiyeli olmadığı için bunu ifade etmekte mahzur görmüyorum; hakikaten "Önce mülkiye sonra Türkiye" diye bir tabir kullanırlar; bu belki biraz şaka yollu olarak aralarında kullanılan, ifade edilen bir şey, bilmiyorum, amma gördüğüm kadariyle hakikaten bazı meslek dallarında arkadaşlar kendi problemlerini halletmek bakımından birbirlerine gayet güzel yaklaşabiliyorlar, meselelerini yetkili organlar nezdinde etkili bir şekilde ortaya koyuyorlar ve netice de alıyorlar.

Biz 10195 sayılı Kaarname ile mühendislere Türkiye'de verilmiş olan yeni hakları dahi alamamışızdır görüşüme göre veyahutta verilmiş olanları da muhafaza edememişizdir. En nihayet teknik personelin bugünkü geldiği nokta esasen bunu ortaya koymaktadır. Bunu teknik personelin hemen özel problemine geçiş nedenini şuna bağlıyorum; bir meslek dalında eğer kendi mensuplarını hiç olmazsa hayat düzeyinde, hayat şartları içerisinde idame ettirecek şartlardan uzak eğer diğer konularda derinliğine birtakım çalışmalar beklerse, bu zannediyorum büyük ölçüde mümkün olmaz.

Şimdi ben hatırlıyorum, vaktiyle taşrada çalıştığım zaman İnşaat Mühendisleri Odasına kaydolmuştum ve ancak irtibatım, Allah selâmet versin, Nihat Sargın Alp bey ağabeyimizi tanırsınız, onun vasıtasiyle bir hüviyet cüzdanı almıştım, onun dışında da kısmet olup Ankara ile irtibatım olmadığı için Oda faaliyetlerinden büyük ölçüde irtibatsız kaldım. Şimdi bir taşra mühendisi olarak, öyle tabir edeyim, faaliyetlerden ancak bu ka-

dar bilgi sahibi olabildim. Şimdi düşünüyorum bugün temas ettiğim, yine taşrada çalışan; Ankara'da da bu durum vardır, arkadaşların çoğuyla görüştüğümde söyledikleri yine aynı noktaya geliyor; yani Odanın görülüyor ki, bugünkü ulaştığı seviye yine de arzu ettiğimiz düzeyin altında. Zaten bir talihsizlik olarak nitelendirdiğim de bu idi. Bu durumdan uzun vadede ve kısa vadede tabii kurtulma çarelerini aramakta yarar var.

Evvelâ kendi meselelerimize kendimiz sahip çıkmak durumundayız. Kendimiz savunma durumundayız. Eğer biz bunu halledemezsek zannediyorum başka organların kendi meselelerimizi arzu ettiğimiz seviyeye getirmesi mümkün değildir. Önce teknik elemanları bugün bu statüde muhafaza eden meri mevzuat vardır. Türkiye'de kanun nasıl çıkarılıyor, bunun prosedürü bellidir. Bütün Devlet kuruluşlarında İnşaat Mühendisleri Odasına kayıtlı üyelerimiz halen, geçmişte olduğu gibi, görev başındadırlar. Bunları Oda istediği istikamete, üyelerinin menfaatleri istikametine zannediyorum götürmesi mümkündür. **Bu nasıl olabilir?** Diğer bir çok arkadaşlarım dile getirdiler, eğer Odamız bu kuruluşlarla; burada Danışma Kurulu içerisinde esasen bulunan 1 nci grupta ve zannediyorum 2 nci grupta olacak, yerini almış bulunuyor. Fakat bunlarla teması daha sık yapmakta fayda görüyorum.

Danışma Kurulu bir sene başında, bir de sene sonunda olmak üzere iki defa toplantı yapıyor. Bu iki toplantının da fazla bir şey getirmediğini yine bütün arkadaşlarımız dile getirdiler. Benim bir temenni olarak ortaya koyacağım; Danışma Kuruluyla, Yönetim Kurulu kamu kesiminde görev alan yetkili kişileri zaman zaman, hiç olmazsa ayda bir defa behemahal bir toplantıya çağırıp ve bu toplantıda mümkün olur ise, bu toplantılarda alınacak neticeleri parlâmentoda savunmak üzere orda da takip etmek üzere mühendis parlâmenter arkadaşlarımızı da bu toplantıya davet edip, beraberce kendi öz meselelerimizi konuşup şu şekilde Parlâmento ile kuruluşlar arasında işbirliği, daha sıkı bir anlayış birliği meydana getirip ve bu şekilde netice almanın daha kolay olacağını zannediyorum.

Kuruluşlar temas arasında, evvelâ sayın Oda Başkanımıza burada huzurunuzda teşekkür etmek istiyorum, çıkardıkları Dergide kamu kuruluşları ile röportajlar görüyorum. Hakikaten bu güzel bir irtibattır. Aslında bunu daha da derinleştirmek, bütün kuruluşlarla, inşaat mühendisi çalıştıran kuruluşlarla yapmak belki meseleleri Türkiye çapında büyük olmayabilir ama, bunları da dile getirmek bakımından zannediyorum faydalı olur. Hakikaten o yazıların faydalı olduğu inancındayım.

Yine bu organlar vasıtasiyle meselelerimizi, gerek kamu kesiminde, gerekse Parlâmentoda böylece irtibatlandırıp, takip etmek yanında, bir de teknolojik stratejinin tayininde, keza uzun vadede kuruluşlarla sıkı bir işbirliği yapmak icap ediyor zannediyorum. Bunun için Odanın behemahal birtakım organlar kurmasında fayda var. Aksi takdirde yalnız Yönetim Kurulundan bunu beklemek veyahut Danışma Kurulundan, arkadaşımızın ifade ettiği gibi bir hasbihal içinde bunu beklemek zannediyorum mümkün değildir.

O halde, Odanın bilhassa ihtisas organları kurması yönünde daha ciddi tedbirler almasında zaruret görüyorum.

Demek bir taraftan, hem teknik elemanlara, üyelerine bilgi verecek, bilgi aktaracak, onları bir bakıma eğitecek organları kuracak, bir taraftan da buralardan aldığı bilgilerle, gerek kamu kesimini, gerekse Parlâmentoyu teçhiz edecek, takviye edecek ve neticede Oda üyelerinin menfaatına olduğu kadar memleket yararına, memleket ekonomisi bakımından, memleket sorunları bakımından yararlar getirecek birtakım kararlar almak ve teknik gelişmeye ışık tutmakta büyük adım atılmış olacaktır.

Benim burada daha da fazla derinliğine konuşmam doğru olmasa gerek. Fakat kısa sürede; Parlâmento yeni teşekkül etmiştir, yeni bir döneme girmiştir, bu bakımdan sayın Yönetim Kurulu Başkanımızdan da istirham ediyorum; esasen kendileri bir çok arkadaşlara zannediyorum bir mektup da yazdılar, ben de aldım, o bakımdan bunu bir de bir toplantı şeklinde eğer buraya davet eder, bu davete kamu kesiminde görevli olan yetkili Danışma Kurulu üyeleri arkadaşları da çağırırlarsa, zannediyorum onlara da hiç olmazsa bu meselede problemlerimiz nedir, bir kere daha Parlâmento çalışmaları başlamadan önce aydınlatılmış olur, bilgi verilmiş olur.

İŞ TAKİPÇİLİĞİNİN ÖNEMİ

İkincisi; meri mevzuatın getirdiği hususlarda kamu kuruluşlarında bu işin yeteri kadar takipçisi olamıyoruz. Bu benim gördüğüm bir eksikliktir.

Şimdi, nedendir bilmiyorum, bizim mühendis arkadaşlarımız kendi konularımız üzerine hem eğilmiyoruz, hem şikâyetçi oluyoruz. Diğer dallarda, meselâ Ziraat Mühendisleri konusunda biliyorsunuz, 4 sene okumuş olan, yalnız Yüksek Mühendis unvanını aldığı için derece değişikliği yaptırmışlardır. kanun kuvvetinde kararnameyle. Aynı süre tahsili yapan mühendis arkadaşlarımız bunu alamamışlardır. Şu anda böyle bir problem de hemen çok taze olarak karşımızda.

Diğer yan ödemeler konusunda da öyle olmuştur. Gördüğüm, bilhassa Ziraat Mühendisleri Odası bu işte daha takipçi oluyor, daha birbirlerine yakın meselelerini bir arada görüşmek, takip etmek imkânını buluyorlar. O yönden de zannediyorum herkes münferit çalıştığı için, bilhassa İnşaat Mühendisleri kesiminde, netice alınamıyor ve bunu Meclisteki bütçe görüşmelerinde bu Personel Kanununun tadili hakkında bizleri de o zaman görevli olarak çağırmışlardı, gitmiştik, orada da ifade etmiştik. Şu anda Personel Dairesinin düşüncesini arz edeyim; Personel Dairesine biz kamu kesiminde çalışan mühendislerin derece ve kadro tayininde, yan ödeme tespitinde almaları gereken durumu, kanundaki kriterlerle tayin edildiğini söylememize rağmen; ki bunun içinde kalkınmadaki yeri, yatırım harcamaları gibi bir takım kriterler getirilmiştir, buna rağmen bunları nazara almamışlardır ve şunu demektedirler; İnşaat Mühendislerine verdiğimiz takdirde Ziraat Müdürüne de vereceğiz. Veteriner Müdürüne de vermemiz gerekecektir; hülâsa bunu bütün herkese teşmil etmiş olacağız. Bugün imama kadar teşmil edilmiştir; hatta şunu söyleyeyim rahatlıkla, kadro verilmiş olan illerimizin çoğunda imam kadrosunu almıştır, fakat oradaki teknik bir dairenin başındaki bir müdür de alamamıştır. Bu da bir gerçektir ve halen böyle bir durum vardır. Biz bunu katiyen başka dalları küçümsemek için de söylemiyoruz ama, kalkınmada daha mühendisin yeri ve fonksiyonu tam anlaşılamamıştır, anlatamamışızdır; gerek maliyeciler nezdinde, gerek Personel Dairesi nezdinde. Personel Dairesinde bugün bir tane mühendis idareci maalesef yoktur. Mühendislerin problemlerini anlayacak, onlara çare bulacak bir dairedir, aynı zamanda bütün kuruluşlara da cevap verecek bir dairedir; bizim meselelerimizi onlara anlatmamız, görüşüme göre mümkün değil, çünkü meseleleri yaşamamaktadırlar, bilmemektedirler. Bunun için Oda olarak bu kuruluşlar nezdinde de birtakım yeni tedbirler getirmek zorundayız, aksi takdirde münferit takipler bizi neticeye götürmemektedir.

Özetlersem; birinci istirhamım Yönetim Kurulundan, bu Danışma Kurulunu daha kısa sürede toplamak ve ilk toplantıda Parlâmentodaki arkadaşların da konuya aşina olmaları bakımından onları da davet etmek.

İkincisi; organlar kurmak, ihtisas organlarını geliştirmek. Bu organların geliştirilmesi, tabii yine maddi olanakların geliştirilmesiyle de ilgilidir. O konudaki temennilere de iştirak ediyorum.

Üçüncüsü; bilhassa kısa sürede diğer kuruluşlar nezdinde meselelerin takibinde daha etkili bir yol izlemek olacaktır.

Teşekkür ederim sayın Başkan.

BAŞKAN — Biz de sayın Yücel arkadaşımıza teşekkür ediyoruz. Bu konu üzerinde başka söz isteyen? Buyurun sayın Karababa.

SELÂHATTİN KARABABA — Şimdiye kadar görüşmüş olan arkadaşların konuşmalarından çıkan netice bence şöyle oldu. Konularımızı İnşaat Mühendislerinin direkt menfaatları açısından mı alalım, yurt sorunları açısından mı alalım?. Bence bu netice çıktı veya ben öyle anladım. Yani İnşaat Mühendislerinin direkt menfaatları açısından derken, İnşaat Mühendislerinin özel olarak yaşama düzeylerini yükseltmek; yani maaşlarına her hangi bir şekilde zam yapmak, yani Odanın bir sendika gibi çalışması istendi.

Bence buna imkân yok. Odanın bir sendika gibi çalışması kanaatımca kabil değil. Çünkü Odanın bünyesindeki üyeler bir sendika gibi çalışmasına imkân vermez. Bizim Odamızda memur üyeler vardır, mütahit üyeler vardır, yani işverendir, özel büro sahipleri vardır, özel bürolarda çalışanlar vardır. Bunların haklarını korumak için bir sendika gibi çalışmaya imkânımız yok kanaatindeyim.

Biz mensuplarımızın menfaatlarını korumak için yurt sorunları açısından konuyu ele almamız lâzım. Yurt sorunlarını ön plânda mütalâa edip, bunlar açısından bir çözüm getirmemiz gerekir.

Konu buraya gelince, ister istemez siyasete dokunmak oluyor. Ancak siyasete dokunacağız; dokunurken şu veya bu partinin yanında veya doğrultusunda olmak değildir amacımız; bizim Oda olarak kendi doğrultumuz, kendi amacımız olacaktır. Bu amacımıza yaklaşan partileri tabii destekleyeceğiz, bu amacımızdan uzak olan partilerin de karşısına çıkacağız. Oda yönünü, yöntemini buna göre tayin etmelidir.

ZAMANINDA HERKESE ANLATTIK

İkinci husus; sayın Turgut Yücel bey bir konuya parmak bastılar; kamu kuruluşu temsilcileriyle sık sık toplantı yapılsın, dediler. Ben de bir ara Yönetim Kurulunda görev almıştım, o zaman konular hayli hararetli idi, bu Personel Kanununun çıkmasının arefesinde idi. Bahsedilen üyelerimizi sık sık biz buraya toplantıya çağırdık ve konuştuk. O zaman üyeler belirli bir amaçla geliyorlar, daha doğrusu belirli bir şartlanma içerisindelerdi, çalıştıkları yerler ve çalıştıkları mevkilerden ötürü belirli bir şartlanma içerisinde idiler. Biz konuları getirdik ve bugün şikâyet ettiğimiz konuları ortaya attığımız zaman, onların değişik bir şekilde çözümlerini önerdiğimiz zaman bu üyelerimiz bizim önerilerimize hemen sırt çevirdiler ve bunun bir sabote olduğunu ileri sürdüler. O kadar gariptir ki, aynı üyelerimiz, kanun çıkıp tatbikata başladıktan sonra Kanundan şikâyet edip, bu Kanun yürürlükte olduğu sürece dairelerinde personel bulamayacaklarını, teknik eleman bulamayacaklarını söylediler. Özel olarak burada Su İşleri Genel Müdürü Hazım Tütüncüoğlu, Karayolları Genel Müdürü Atalay Coşkun bey burada bize karşı oldukları zaman, daha doğrusu bizim ileri sürdüğümüz önerileri bir sabote olarak nitelendirdikleri halde, Kanun çıktıktan sonra maalesef kendileri bu kanunla işlerini yürütemeyeceklerini söylemiş oldular.

Parlâmenterlerimiz için yine aynı durumu söyleyeceğim. Onlar da yine böyle bir şartlanma içerisinde geliyorlar; konuları burada dinlerken hiç bir surette yeni önerilere dikkat etmeden, kendi düşüncelerini ve buradaki Oda İdare Heyetini kendi düşüncelerine çekmek için buraya geliyorlar.

Benim söyleyeceklerim bu kadardır.

BAŞKAN — Efendim, tabii arkadaşımız bir mesainin zorluğundan bahsederken belki istemeyerek bazı arkadaşlarımıza sitem etmiş durumdalar; ama onu kabul etmek lâzım. Biraz evvel Oda Başkanımızın söylediği gibi parlâmenter olmuş bir üyemiz ister istemez bir yasama sorumluluğu ile bağlı. Aynı şekilde bir yerde çalışan, bir sorumluluk taşıyan, Devletin adına iş yapan bir arkadaşımız da düşüncelerini gereği kadar açık söyleyememekte veya tamı tamına Odanın paralelinde, doğrultusunda olmamasını normal karşılamak lâzım. Biz bir kuruluşuz, Devlet içerisinde Hükümet sorumluları ayrı bir kuruluş. Beraber olabildiğimiz kadar bundan çok mutluluk duyarız, beraber yürürüz; ayrı olduğumuz zamanlar da görüşlerimizde, düşüncelerimizde, tutumumuzda ayrılık varsa, o zaman da birbirimize hoşgörü ile bunu fonksiyonlarımızın, kuruluşlarımızın gereği sayarak, yine beraberlik aramak çabası ile bu görevimizi sürdürürüz. Tabii akadaşlarımızın hepsini aynı şekilde bir ithama muhatap kılmak belki biraz fazla heyecandan doğmuş olabilir diye telâkki edelim.

Başka konuşmak isteyen var mı efendim? Buyurun.

PERSONEL DAİRESİ İÇİN TASARI

ŞEVKİ ERKER — Efendim, muhterem arkadaşlarımın söyledikleri hususların çoğunu benimsediğim için söz olmak istemedim; fakat sayın Turgut Yücel'in bir noktaya temas etmesi benim Yönetim Kurulundan bir ricada bulunmamı gerektirdi. O da; bizim mevzularımızı, bilhassa kamu sektöründeki mevzularımızı ne kadar eleştirirsek eleştirelim, dile getirirsek getirelim, Devletin kuruluşlarında bizi anlayabilecek bir personel dairesi bulunmadığına göre, bunu ivedilikle Yönetim Kurulu, bilhassa sayın Silier ilk konuşmayı açarken, koşullar bize bazı olanaklar getirmiştir, daha serbest konuşup, bunları belki rahatlıkla yürütmek, hiç olmazsa yoluna koymak gibi bir görüş getirdiler. Buna da dayanarak altı yedi sene evvel çalışıp da, neticelendirdiğimiz, kendi aramızda neticelendirdiğimiz; kendi aramızda da demeyeyim, o zamanki periyodik toplantıyı kısaca hatırlatayım, 1965-66 döneminde Demirel'in Başbakanlığı sırasında bir periyodik toplantı yoluna girmiştik. Teknolojik konularla ilgili bakanlarla ve yine Meclisin de teknikle ilgili komisyon-

ların başkaları ile Oda temsilcilerini bir araya getiren meseleleri çözüme bağlamak ve yürütmek gibi bir olumlu tutum içinde idik. Ve bize büyük ümitler vermişlerdi. Bunlardan bir tanesi, gayet rahatlıkla kabul edilebilir ve yürütülebilir mevzu, Personel Dairesine teknik personelden temsilci katmak; yani Yönetim Kuruluna üyeler katmak... Bunu görüştük, fikrini benimsettik; hiç bir karşı fikir çıkmadı, o bize katılan bakanlar ve İbrahim Deriner'in Başkanlığını yürüttüğü toplantıda son haline getirildi ve bir kanun teklifi hazırladık. Bu kanun teklifi iki maddelikti. Personel Dairesinin Yönetim Kurulu maddesine; teknikle, yatırımlarla ilgili en az iki bakanlıktan birer kişi de koymuştuk. Gayet basit iki madde idi.

Birinci madde; Personel Kanununun falan maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İkinci madde; demin kaydettiğim nokta,

Üçüncüsü de; bunu Bakanlar Kurulu yürütür, şeklinde idi.

HAZIRLANAN TASARI UYUTULDU

Bu taslak basıldı verildi ve benimsendi, Personel Dairesine götürüldü. Personel Dairesi de bunu tasarı haline getirip Meclise intikal ettirecekti. Bu kaldı. Bu kalışın sebebi, arkadaşlarımızın üzülerek daima eleştirdikleri, mülkiyeliler, hukukçular her yerde hâkimler, biz ne yaparsak yapalım sözümüzü dinletemiyoruz. İşte şimdi seçimle dinlenecek bir siyasal ortam varsa, bu kanunu ilk adımda ihya etmek. Ve bundan da şu netice çıkıyor; bizim Odamızın ve belki başka Odaların da böyledir orasını bilmiyorum, Odamız çok emekler çekiyor, çalışıyoruz, bir neticeye varıyoruz, o netice eğer bir barajla karşılaşmışsa orada kalıyor. Oysa, bunu bekemeli, fırsat geldikçe tekrar tekrar hatırlara koymalı, ortaya konmalı. Çünkü haklıdır ve kimse buna hayır dememiştir, sadece uyutma ve oyalama yoluyla bu hakkımız kaybolmuştur, bunu sayın Yönetim Kurulunun not almalarını, mümkünse bunu ilk adımda ele almaları lâzım. Hazır pişmiş bir konudur. Gerekçesi de, maddesi de hepsi de hazırdır; hatta basılıdır da.

Bunun ötesinde, ikinci bir noktaya temas edeceğim. Biz Oda olarak meselelerimizi hallederken Odamızın bünyesi üzerinde durmuyoruz. Bizim Odamız başka odalara benzemiyor. İçinde çok ihtisas kolu olan bir Odadır. Bu nedenle homojen değildir, eşdeğer değildir. Biz zaman zaman bu konuyu da görüşmüş, konuşmuktuk. Acaba Odamızda; kanunda olmasın, çünkü kanun buna "Hayır" demiyor, engel bir madde yok, bir ihtisaslaşmanın ilk adımlarını atmak için yersel veya bölgesel şubeler açmak yerine veya bunun yanında bir de ihtisaslaşma şubelerine gitmenin araştırmalarını da yaparsak, Karayolları üyelerimiz bir araştırmada bu statü içinde bir araya gelip kendi meselelerini; Su İşleri bir araya gelip kendi meselelerini Oda merkezine bağlı, fakat ihtisas Odaları olarak sürekli bir organizasyona gidersek; uzun vadeli çalışmayı da gerektirebilir, ama fikir olarak bunu da ortaya koyup, bunun üzerinde de çalışmalar yaparsak her halde Odamızı daha faydalı ve kamuya kabul ettirmek ve tanıtmak yönünden daha başarılı bir yol alırız.

Biz, genel olarak asgari tabanı savunmak durumundayız. Asgari ücretler, asgari hizmetler, asgari bilmem neler... Oysa, bir mesleğin gelişmesi için asgarilerle uğraşması lâzım gelmez. Bu ancak sendikal bir konudur. Sendika olmadığımız için de bu vazifeyi yapıyoruz ve yapacağız ve belki ön planda yapacağız; ama bunun yanında üst kademeleri, yani meslekteki gelişmelere yön verecek ve gelişenleri destekleyecek, onları tanıtacak ve bunların aracılığıyle de kamuya daha sağlam, daha tutarlı ve daha inandırıcı bir yolu da tutmuş oluruz. Bu da bir çalışma ve araştırma konusu olarak ele alınmalıdır. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Erker arkadaşımıza teşekkür ederiz. Bu konuda benim de hatırlamalarım vardı; fakat açmak istemedim. Ancak şu kadarını belki ilâve, hatırlatma kabilinden olarak, zorunludur.

Bu Devlet Personel Dairesinin Kanununun değişmesi hakikaten zamanın yetkililerince benimsenmiş bir halde idi,o seviyeye gelmiş idi; ama bu bile gecikirse, kanunlaşıncaya kadar Devlet Personel Dairesine "Teknik Personel" deyimi yerine daha çekici, daha belki haklı bir deyimle yatırımcı dairelerin temsilcilerini koymak hiç olmazsa müşahit olarak gözlemci olarak kanun çıkıncaya kadar en az iki kişiyi oraya koymak, bu kendilerinin uzak olduğu konularda, yani bilgi verebilecek, özellikleri kendilerine söyleyebile-

cek, bünyesinde mevcut bir kıymet kazandırmak söz konusu idi. Buna itiraz eden de hiç olmamıştır, ama araya giren zaman maalesef bu kopukluğu sağlamıştır.

Zannediyorum, bizim eskiden Organlar Yönetmeliğinde var idi, sayın Erker'in söylediği ihtisaslaşma için komisyonlar da vaktiyle kurulmuştur. Süreli komisyon, süresiz komisyon şeklinde idi, bunlar ihya edilebilir ve belki ilerde faydalı da olabilir.

Buyurun sayın Bozkurt.

ALİ RIZA BOZKURT — Efendim, benim söyleyeceklerimin bir kısmını sizler ifade ettiniz. Ben özellikle her parlâmenterin peşin fikirlerle buraya geleceğini düşünemiyorum. Zaman değişiyor, zaman değişiminde de bir çok şeyler oluşuyor, kişiler, fikirler de değişiyor. Yeni bir çalışma dönemi başlıyor; buraya parlâmenterlerin gelmesi ve onlara konularımızın anlatılması, benimsetilmesi bence iyi bir çözüm yolu olabilir; yahut denenmesi gereken bir çözüm yolu olabilir. Özellikle burada hazır bulunan sayın Turgut Yücel meslektaşımızdan bizim her halde bir ricamız da şu olacak; bu çağırı yapıldığı takdirde onların biraz da buraya gelmeleri için orda şahsî gayret sarfetmeleri ve gitmek zamanıdır diye biraz sağı - solu tedirgin etmeleri olacak. Bu özel bir fayda getirebilir.

Ondan sonra, onlar buraya geldikten sonra veya konularımızın demek ki parlâmenterlere anlatılması, kamuya duyurulması, Odalar Birliğine getirilmesi, bizden sonra geleceklere maledilmesi lâzım gelir. Nedir ana konu?. Ben şurada konuyu toparlamak istiyorum; hani gökten, gaipten bir ses gelse de; "Ey İnşaat Mühendisleri, dile benden bir şey ne dilerseniz; ama bir şey dileyin" dese ne dileyeceğiz? Öyle bir şey dileyelim ki derim ben, bir çok şeyi kapsasın bu. Yani Personel Kanunu ıslah edilsin, bize yer verilsin, işte bilmem şu olmasın, bu olmasın diye doksandokuz tane şey istendiği zaman dilekler büyük ölçüde kayboluyor. Hakikaten öyle bir şey var mı ki, biz bir şey isteyelim de, onun içine yüzde doksanı girsin. Gerçekten böyle bir şey var mı soruyorum... Ben böyle bir şeyin var olduğunu onsekizinci hissimle sezer gibi bir halim var. Galiba var öyle bir şey; yani öyle bir şey var ki, bir tek şey istediğimiz zaman problemlerin yüzde doksandokuzu çözülebilecek; yahut hiç değilse iki şey istediğimiz zaman çözülebilecek. Ama on şey istemeyelim. Ben derim ki, bu bir veya iki şeyi oluşturalım; yani bu Danışma Kurulu bunu yapsın. Yoksa Danışma Kurulu hasbıhalin ötesine geçmeyecek veya diğer görevleri bence pek fazla önemli değil; bundan sonraki programına bakıyorum, şuraya bunu seçelim, şunu münakaşa edelim, betonlar üzerinde görüşelim şeklinde bunlar işin detayları oluyor. Esas Danışma Kurulunun sağlayacağı fayda bu mu, ben onda da mı yanılıyorum acaba? Gerçekten Danışma Kurulu bu fonksiyonu ifa edecek olan bir Kurul mu? Senede iki kere toplandığına göre, her halde biraz dinlenmesi gereken, söyleyeceği şeylerin dinlenilmesi gereken bir Kurul olacaktır. Yoksa onbeş günde bir toplanırdık, o daha kolay olurdu. Bir sene başında bir sonunda toplanıldığına göre, demek ki önemli şeyleri müzakere etmesi gereken bir Kurul niteliğinde mi diye düşünüyorum ben.

O halde ben özet olarak şunu toparlayayım; bizim parlâmentoya, Odalar Birliğine ve bizden sonra geleceklere bir veya iki ana konu götürmemiz lâzım. Yahut bir veya iki ana konu getirelim. Varsa onu bir daha tazeleyelim, iyi sıcak hale gelsin. Çünkü ben anlayamadım, yani bir türlü toparlayamadım, konuşmalardan tek böyle esaslı ve kökenli bir konu çıkaramadım. Ondan sonra dediğim gibi, konunun Parlâmentoda takibi önemlidir. Tabii yatırımcı dairelerin takibi önemli olabilir vesaire. Fakat biz bunu bir geliştirelim, oluşturalım, derim.

D. DANIŞMA KURULUMUZ

Bilindiği gibi Odamızın kendisinden büyük yararlar umularak düzenlenmiş bir organı vardır: Danışma Kurulu. Bu kurula meslektaş müsteşar ve genel müdürler üye olduğu gibi mühendis yetiştiren öğretim kurumlarının temsilcileri, eski başkan ve genel sekreterler, şube başkanları ve genel sekreterleri üyedirler. Danışma Kurulunun çekirdeğini her yıl üçte biri Genel Kurulda yenilenen 15 seçilmiş üye oluşturur. Danışma Kurulunun yılda en az iki kere toplanması yönetmeliğin gereğidir.

Yönetim Kurulumuz Danışma Kurulunu biri 21 Nisan 1973 tarihinde diğeri 16 Kasım 1973 tarihinde olmak üzere iki kere toplantıya çağırdı. Ancak toplantıların ikisinde de çoğunluk bulunmadığından karar almak olanağı doğmadı. Yönetmelik uyarınca çoğunluk olmadan da toplantıyı sürdürmek teklif edilebiliyordu. İlk toplantı Odamız Kanununun ne şekil alacağının henüz belli olmadığı günlere rastlamıştı; İmar - İskân Bakanı imzasıyla girişilen Belge uygulamasını kaldırmak oyunuyla uğraştığımız günlerde Danışma Kurulumuzun toplantısına gelen arkadaşlarla görüşmekte büyük bir yarar yoktu. İkinci toplantıda görüşmeleri başlatmak yetkimizi kullandık ve iki gün süre ile çok faydalı görüşmeler yaptık İleriki sahifelerde gündemin "Danışma Kurulu Çalışmalarının Verimliliği Hakkındaki İçeleştiri" maddesindeki konuşmaları aynen yayınlıyoruz. Üyelerimizin bu satırları dikkatle okumalarını rica ediyoruz.

Bu görüşmelerden yararlanarak Danışma Kurulumuz Yönetmeliğinde birkaç değişiklik teklifiyle huzurlarınıza gelmiş bulunuyoruz. Bu değişikliklerin kabulü ile Danışma Kurulumuzun ileriki çalışmalarının daha verimli hale geleceğine inanıyoruz: Danışma Kuruluna çağrılan bütün üyelerin eşit oy hakkına sahip olmasında en azından psikolojik yarar vardır.

EK 5

16 Kasım 1973 günkü Danışma Kurulu Toplantısı Tütanağından alınmıştır.

DANIŞMA KURULUNUN İŞLEYİŞİ ÜZERİNE İÇ ELEŞTİRİ

BAŞKAN — Bu konuda söz almak isteyenleri rica ediyorum.

Sayın Silier, bu konunun Yönetim Kurulunun bir ihtiyacından doğduğu ortada. Her sene üzerinde dururuz, aslında bütün acılığıyla bir kere daha tanığı bulunduğumuz bir durum var. Ben bu bakımdan özellikle katılan arkadaşlara dalma teşekkür borçlusu olduğumu ifade etmeye kendimi hakikaten mecbur sayıyorum. İşlerinden, güçlerinden zaman ayırarak gelebilmiş arkadaşlarımıza karşı, bu görevi üzerlerine aldığı halde gelmeyen arkadaşlarımız çalışmalarımızı aksatıyor ve gerçekte bu Kurulun anlamının bence çok yararlı olabilecek niteliğini sarsacak, düşündürecek bir yere, bir noktaya kadar getirmiş bulunuyorlar. Sanıyorum sayın Silier arkadaşımız bunu daha iyi ifade edeceklerdir. Kendilerinden bu konu hakkındaki düşüncelerini rica ediyoruz. Buyurun.

YÖNETİM KURULU BAŞKANI İZZETTİN SİLİER : Sayın arkadaşlarım, izin verirseniz bu konudaki düşüncelerimi Yönetim Kurulu üyesi olmak vasfından değil de, Danışma Kurul üyesi olmak vasfından faydalanarak yapmak istiyorum. Aslında bu konudaki tartışmalarda daha ziyade Danışma Kurulu üyelerinin söz sahibi olması ve onların eliştirilerde bulunması gerek ve gündemin bu maddesini yine Yönetim Kurulu olarak koyuşumuzun sebebi, daha önce böylesine maddelerin gündeme alınış olması dolayısiyledir. Yoksa Yönetim Kurulumuz bekleyebilirdi ki, bu teklif üyelerden gelsin ve ona göre gündeme konsun. Fakat daha önce gündeme kondu, görüşmek, ekseriyet kalmadığı için, mümkün olmadı. Bu bakımdan izninizle Danışma Kurulu üyesi olarak konuşacağım.

DANIŞMA KURULU VERİMSİZLİK İÇİNDE

Şahsen Danışma Kurulunun sanıyorum kurulduğu günden beri en sürekli üyelerinden biri oldum. Belki bir iki devre dışında, hatırladığıma göre, her Danışma Kurulunda üye oldum. Danışma Kurulunun belli bir verimsizlik içinde olduğunu, Danışma Kuruluna gelen arkadaşların erkerisi müşahede etmişlerdir ve gelenlerin bir kısmının, "bunun için mi zaman sarfettik" havası içinde ayrıldıklarını görmüşümdür. Bunun düzeltilmesi ne olabilir, nasıl olabilir, niçin bu hale geldik diye düşünmemiz gerçekten üzerinde bazı teklifler getirmemiz faydalı olacak. Fiilen bu sene iki toplantıyı yapamayacak duruma da düşmüş bulunuyoruz ki, senelerden beri bu hale ilk defa geldik. Daha önce hiç olmazsa başlangıçta olsun çoğunluğu sayılabilir idik. En kötü noktaya da bu sene varmış bulunuyoruz.

ÜYELERİN OY HAKKI SORUNU

Hatırlıyorum, Yönetim Kurulu üyesi bulunduğum evvelki senelerde, biraz evvel söylediğimiz iyi geleneği işaret eden, "görüşmelerin ışığı altında Yönetim Kurulu yönünü tâyin edecektir" cümlesi âdeta bir şaka haline gelmiş idi. Görüşmeler yapılmadan, karar almadan geçme havası teşekkül etmiş olduğu için, "görüşmelerin ışığı altında Yönetim Kurulu gereğini yapar, formülünü bir birimizle şakalaşarak yürütme havasına da girebilmiş idik. Yani eski senelerde çoğunluk ha var, ha yok havası teşekkül etmişti. Acaba bu niçin böyle oldu diye arkadaşlardan bazılarına fikirlerini sorduğumda, ilk anda şöyle bir

kaç eleştiri geldi; meselâ Hamit Şerbetcioğlu, şu anda burada yok, olsaydı yüzüne karşı söyleseydim daha iyi olacaktı dedi ki "Bazı üyelere oy hakkı vermiyorsunuz. Orada saatlerce bulunup, söyleyip sonra oy hakı olmadığını duymak insana bir eksiklik hissi veriyor. En azından bu maddenin değişmesi lâzım. Değişirse belki Danışma Kurulu daha verimli hale gelebilir."

Bu, üzerinde tartışılabilir bir öneri. Şahsen ben Danışma Kurullarının sürekli üyesi olduğum gibi, en çok teklif getiren arkadaşınız oldum ve yine onu da rahatlıkla söyliyebilirim, teklifleri en çok reddedilen arkadaşınız oldum. Danışma Kurullarına sürekli gelen kişi olarak Danışma Kurulunda oy vermenin çok da büyük bir önem taşımadığı kanaatındayım. Asıl olan, fikirlerin gelmesi ve fikirlerin belli bir birikimden sonra da yürümesi oluyor. O halde Danışma Kuruluna gelen arkadaşlar fikirlerini söyledilerse, o fikirlerin hiç bir etki yapmadığı söylenemez. Netekim, şahsen en çok teklif yapan bir kişi olarak düşünüyorum, tekliflerimin başlangıçta reddedilmiş olmasına rağmen, bir süre sonra; hatta ben bu fikirlerimden vaz geçmişimdir de, başka arkadaşlar tarafından müdafaa edildiğini, etkin olduğunu görmüşümdür.

HATA KURULUŞ ŞEKLİNDE Mİ?

Demek ki hastalığın teşhis noktası bu değil gibi geliyor. Acaba kuruluşta bir hatamız var mı? Danışma Kurulunun kuruluşu için düşünülebilecek formüller içinde bugünkü formülün oldukça iyi unsurlar taşıdığı gibi bir intiba içindeyim. Bir kere seçimle gelen 15 kişimiz var. Demokratik unsuru iyice hâkim kılmışız. Eğer Genel Kurullar bu 15 kişiyi seçmek için de iyi bir ayırım yaparsa, her türlü meslektaşın buraya girmesi imkânı var. İkincisi, 5 inci gruba, eski Başkan, eski Genel Sekreterleri alarak, tecrübe birikimini, Oda içindeki tecrübe birikimini Danışma Kuruluna sokmuşuz. Bürokrasinin idare çarkımızın en yüksek kademesindeki arkadaşlarımızı aşağı yukarı bütünüyle buraya getirmekle aşikâr olan Devlet ağırlığını da Danışma Kuruluna getirme çabasında olmuşuz. İlmi görüşlerin yer etmesi, eğitimle, ilgili problemlerimizin bize ulaştırılmasını sağlamak için öğretim kurumlarının temsilcilerini de koymuşuz. Burada olsa olsa acaba memleketimizdeki müşavir mühendislik yapan büroların temsilcileri çok iyi yer buldular mı, müteahhitler çok iyi yer buldular mı gibi kademeler yapılabilir. Onlar da 15 kişilik grupun içinde kendilerine yer bulabilirler diye düşünüldüğünde, kuruluş aslında sakat değil. Hatta o 4 üncü gruptan çok şey beklediğimize, diğer grupları içinde taşıyabileceğine göre, onların özellikle oy sahibi olması da faydalı. Anayasa ve kanunlarımızla öngörülen demokratik esaslar içinde çok iyi. Kanunda yeri var yok, hiç düşünmeden Danışma Kuruluna bu imkânları vermişiz ve saygı da göstermişiz. Yani Oda içinde Danışma Kuruluna saygısızlık havası şimdiye kadar hiç teşekkül etmedi.

O halde Yönetmeliği tanzimde ve Odanın Danışma Kuruluna karşı davranışlarında büyük bir hata yok. Buna rağmen aldığımız netice kötü.

MESLEKTAŞLARIMIZ TÜKENDİ Mİ?

Şimdi şöyle itimaller nazarı itibare aldım; önce en müfrit ihtimaller; acaba İnşaat Mühendisleri kütlesi tükendi mi, dedim. Hani içinden 20 tane teklif getirecek, konuları işleyebilecek, konuları ortaya atabilecek kişiler çıkmıyor mu?.. O kadar tükenikliğin içinde miyiz?.. Günlük hayatımızda başka vesilelerle yaptığımız toplantılarda meslektaşlarımızın hiç de öyle bir tükeniklik içinde olmadığını görüyoruz. Hani diyelim ki, en azından ben, yayın organlarımızda yaptığımız röportajlar vesilesiyle temasta bulunduğum arkadaşlardan, hangisinin kapısını çaldım, hangisiyle bir kaç saat konuşma imkânına sahip oldum ise, hepsini derin bir saygı hissi içinde terketmişimdir; hepsi ele aldığı, söz söylemek istediği konuları derinliğine bildiğini gösteren konuşmalar yapmışlardır. Bu röportajlar bahsinde diyelim ki, bu kişiler benim üstümdeki ve kendi neslim içindeki meslektaşlarımız, Acaba genç nesilde bir tükeniklik var mı diye düşünecek olsak, genç neslin de yaptığı diğer çalışmalar, hareketler ve yetişme tarzları hakkında edindiğimiz müspet intibalar, onların da bizi aratacak bir zaaf içinde olmadığını gösteriyor. O halde meslektaşlarımızın bir tükeniklik içinde bulunduğunu ileri sürmek mümkün değil. O halde mesele meslektaşlarımızın içindeki kapasiteleri buraya getiremiyoruz ve getirdiğimiz kişilere burada rahat ifade etmek, fikirleri vermek havasını yaratmıyoruz.

O zaman ilk ve en kuvvetli ihtimal; Oda gerçekten çok önemli bir organ değil, kapasiteler bu organda gelip hizmet yapmayı önemsemiyorlar, önemsemeleri de gerekmez. Biz kendi kendimize, bu organı çok faydalı ve önemli imiş gibi zannediyoruz, gerçekler, Türkiye teknik hayatı Odanın dışında dönmekte ve dönmesi de gerekli; gerekli olduğu için gelmiyorlar buraya diye bir düşünceyi incelemek gerekiyor. Bakıyorsunuz 11.000 inşaat mühendisinin derli toplu bir araya gelebileceği; hatta önemli bölümleriyle toplanabileceği bir başka örgüt de yok. Yani âdeta tek önemli örgüt halindeyiz.

ODALAR YANLIŞ YOLDA MI?

Şimdi bu tek önemli örgütün de önemsiz olduğunu iddia etmek örgütlenmenin önemsizliğini iddia etmek gibi bir netice doğuruyor. Bu ise, artık tartışılamayacak kadar açık bir inkâr olur. Örgütlenme mutlaka ki önemli, örgüt olarak da tek olduğumuza göre, Odanın önemsizliğini de ileri süremeyiz. O zaman Odanın bu öneminin yöneticiler, kongrelere gelenler tarafından iyi anlatılamadığı veya önemini kavramalarını sağlayacak stratejik tedbirler içine gitmediği düşüncesi hatıra geliyor. Yani biz birtakım teferruatlarla veya önemsiz şeylerle meslektaşlarımızı yormuşuz, onları ümitsizliğe sevketmişiz, düşünen kafalar bizden uzaklaşmış, Oda şimdiye kadar kötü bir geleneğin kurban olmuş, Odanın fonksiyonlarını iyi görememişiz, o fonksiyonları yeniden arayıp buraya getirmek lâzım... Bunu söyleyebilmek için de ortada bir birikim olması lâzım. Yani Odanın fonksiyonu şudur, bir başka fikir fonksiyonu budur diye gelmeli, o fikirler arasından birisi tercih edilmiş olmalı ve yalnız o fikir üzerinde yürüdüğü için Oda bir hüsran doğurdu, denmeli... Halbuki bugüne kadar gelen birikimden pek faydalanmadık, pek kullanmadık havası da yok. Benim hatırladığım kadar, Odaya intikal eden fikirlerden önemli bir bölümü hiç bir zaman ihmal görmemiştir, elden geldiğince fikirlerin çoğuna aynı ağırlık verilmiştir. Zaman zaman şu fikir veya bu fikir hâkim olmuştur, o görüş çoğunluk kazandığı için yürütülmüştür; bunlar mümkün ama, öteki fikirlerin tamamen ihmal edildiği, bir kenara atıldığı söylenemez.

BUGÜNÜ KABUL EDECEK MİYİZ?

Şimdi, bu müşahadeyi de yaptığımız da, doğrusu şahsen ben düşünce sistemi içerisinde diğer küçük teferruat gelişimler içinde kendimi bir çıkmazın içinde görüyorum. Geriye şu kalıyor : Denebilir ki, bünyemiz budur, Türkiye budur, bir çok meselelerde bu laçkalık vardır. Bu laçkalıklar içinde İnşaat Mühendisleri Odası Danışma Kurulu da ancak bu kadar olabilir.. O halde fazla hüsrana uğramaya lüzum yok, aldığımız verimi iyi diye kabul edeceğiz, ne bulabiliyorsak onunla yürüteceğiz, yürütmekle de iktifa edeceğiz...

Bu görüşe verilecek en önemli cevap şudur : O halde bu yürüyüş kötüdür, bünyemizi perişan eden bu ana unsurların tartışılmasına girmek lâzım, Oda çalışmalarını o ana unsurların düzeltilmesi mücadelesine sevkederek hiç olmazsa istikbalde bir düzelme ümidi taşımalıyız. İstikbale ait de düzelme ümidini ortadan kaldıracak olursak, bu organlar bu kadar çalışır, bu iş böyle olur, adam sen de havası hâkim olur, o hava içinde de ne tanımaya, ne örgütlenmeye ne de bir iş yapmaya lüzum kalmaz. Eğer o noktada isek, Türkiye'nin bünyesi ancak böyle bir Danışma Kurulu meydana getirir noktasında isek, ben o noktada olmak istemiyorum açıkçası. O zaman niçin bu hale geliyoruz, bünyemiz niçin perişandır, kuvvetler dengesi niçin böyle çıkıyor, bu kuvvetler dengesini nereden düzeltebiliriz'i araştırmaya başlayarak çözümü oradan görmeye gidelim düşüncesinin içindeyim.

Teşekkür ederim, ben bu konuda söylemek istediklerimi şimdilik burada bitiriyorum.

BAŞKAN — Efendim, sayın Silier arkadaşımıza teşekkür ederim. Benim tespit ettiğim söz isteyen arkadaşımız şimdilik yalnız sayın Erker'dir, kendisinden rica ediyorum, buyurun.

ŞEVKİ ERKER — Sayın arkadaşlar, sayın Sililer gibi, ben de Danışma Kurulumuzun bu duruma düşmesinin nedenlerini kendime göre şu hususlara bağlıyorum.

TOPLANTI DÜZENİ DEĞİŞMELİDİR

Danışma Kurulu toplantılarının bir yıl başında, bir de yıl sonunda geleneksel ve otomatik toplantı tarzı bence sakıncalı. Danışma Kurulu Yönetim Kuruluna ışık tutacaktır.

Işık tutmak için Danışma Kurulunun Yönetim Kurulunca ihtiyaç olması gerekir ki, danışma yapılabilsin ve ışık tutabilsin. Oysa, bu otomatiklik içerisinde bu yola gidilememiştir, bunun üzerinde düşünmemiz gerekir. Yönetim Kurulunun o yılın çalışmalarında ağırlık verilmesi lâzım gelen konuları seçmesi, Danışma Kurulunun toplantısında da o ağırlığın oturması gerekir. Halbuki uzun bir gündem yapılıyor ve bu gündemin müzakeresi sırasında gereksiz yere de olsa, konuşuluyor, asıl meseleler; meselâ yönetmelik meselesinin müzakeresine hiç bir zaman yeteri kadar vakit kalmıyor. Toplantı zamanı bitiyor ve çok defa önemli meseleler görüşülmeden ve karaar da bağlanması gerektiği halde, karara da bağlanmadan bir çok toplantılar sonuçsuz ve binaenaleyh verimsiz olarak kalıyor. Bu itibarla, ben, toplantının düzeninde bir değişiklik zorunluluğunu görüyorum. Eğer bu değişikliği yaparsak, yani Yönetim Kurulu hakikaten Danışma Kurulundan faydalanma ihtiyacını duyarsa çağırmalıdır ve gün için, sıra için asla bağlı olmamalıdır, kendi çalışma sistemine kolaylıklar getirecek ve faydalı olacağına inanacağı konuları getirmeli ve Danışma Kurulunu toplantıya çağırabilmelidir.

Gerçi Yönetmelikte böyle bir madde var; fakat o geleneksel olan yılbaşındaki toplantı ve yıl sonundaki toplantının otomatik ve zorunlu olarak bulunuşu Yönetim Kurulunun bir üçüncü, bir dördüncü toplantıyı çağırmaya artık iştahı ve isteği kalmıyor, çünkü kendi çalışma düzenine bu sefer zarar verecek bir duruma geliyor. Toplantı için hazırlanmak ve o konuları hazırlayıp üyelere göndermek ve ondan sonra toplantı için vakit ayırmak evvelâ kendisinin çalışmasına aksaklık verecek bir düzen olarak şimdiye kadar yürüdü geldi.

OY KONUSU ÖNEMLİ

Bu itibarla, ben, bu otomatikliği kaldırıp, hakikaten Yönetim Kurulunun ihtiyaç göreceği konuları getirmesini arzu ediyorum. Bu konuların müzakeresinde, sayın Siller oy konusuna ağırlık vermedi. Ben o görüşte değilim. Seçim de dahil olursa ve müzakerelere başlanmaktaki çoğunluk da düşünülürse, arkadaşlarımızın bir kısmı; nasıl olsa benim oyum yok, ben geç de gitsem toplantı yapılabilir, diyor. Halbuki genel olarak bu toplantıların akışı bunun tersini göstermiştir. 4 üncü ve 5 inci gruptaki arkadaşlar da bir, iki, üç defa çoğunluğu görmeyince, çoğunluğun olamayacağını ve zaten faydalı da olamıyorum şeklinde düşüncelere kapıldıkları için, onlar da eskisi kadar gelmiyor ve gittikçe de ilgisizlik başlıyor. Bu itibarla oylamanın bütün grupları kapsaması bence çok faydalıdır. Onun için evvelâ "çoğunluk olmadı" meselesinin kalmaması lâzımdır. O zaman Yönetim Kurulu vazifelidir, zaten gelecektir, şubelerin Başkanı veya Genel Sekreterleri zaten gelecektir. Toplantının çoğunluğundan endişe edilmemesi karşısında gelecektir. Ayrıca, oyun önemi, vardır, çünkü hakikaten müzakere edilen meselede büyük bir kütlenin oya katılması alınacak kararın önemini de artırıyor. Şimdi, 30 kişi 40 kişi olabiliyor Danışma Kurulu. Halbuki bunun içerisinde 20 tanesi seçim ve oy hakkına sahip oluyor, ama bunların da nihayet ekseriyeti 11 veya 12 de kalırsa, bunlar arasında bazı oyların çekimser olabileceğini de nazarı itibare alırsak, çok defa 6 oyla bu büyük toplantının kararları alına biliyor. Bu bir sakıncadır. Bir yönetmeliği hazırlayan bir Yönetim Kurulunun yönetmelikte oy hakkı olmaz olur mu? Ben bunu sakıncalı görüyorum. Her meseleyi görüşürken, konuşurken oy hakkı olmalıdır. Çünkü, burada bir Denetim Kurulu yok, kendi Yönetim Kuruluna şu veya bu şekilde tesir edecek, onu ibra edecek, onu suçlayacak veya takdir ve tasvip edecek bir toplantı değildir bu. Bu, mesleğimizin ve Odamızın önemli konularını görüşüp bir karara bağlamaştır. Böyle olduğuna göre gelen her arkadaşın oy hakkı olmalıdır düşüncesindeyim.

BÜTÜN YÜK YÖNETİM KURULUNDA

Gördüğüm sakıncalardan bir başkası da; meseleleri, daha evvelden ağırlık vereceği konuları Yönetim Kurulu seçmek durumunda kalıyor. Arz ettiğim gibi Yönetmelikteki maddeler, çalışma programları ve Genel Kurula götürülecek raporlar, asıl fazla konuşulan ve hiçbir karara dayanmayan; bu konulardan, Yönetim Kurulu mesuldür. Programını yapacaktır, soracağı bir şey varsa soracaktır, ona bir karar gerekmez. Genel Kurula giderken de soracağı şeyden ziyade, burada Danışma Kurulunu âdeta bir Genel Kurul gibi tutuyoruz. Yönetim Kuruluna bir çok mevzularda, şunu niçin ele almadınız, şunu niçin ele

aldınız, şurası nasıl oldu diye bir sürü sorular tevcih ediyoruz ve âdeta Yönetim Kurulunu eski deyimiyle sigaya çekmek durumunda oluyoruz. Böyle olunca Yönetim Kurullarının da Danışma Kuruluna güvenleri ve değer ölçüleri azalıyor ve düşüyor.

Bu nedenlerle ben öneririm ki, Yönetmeliğin hem oy maddeleri değişsin, hem de konulardaki zorunlu görülen maddeler çıkartılsın. Sadece ve sadece Yönetim Kurulu ışık tutulmasında zorunlu gördüğü ve ihtiyaç gördüğü meseleleri getirmeli ve bunlar burada görüşülmeli ve bir fayda sağlanmalıdır. Bu toplantıların her ne kadar kuruluşu iyidir; buna iştirak ediyorum, tecrübeli arkadaşlar burada bulunuyor, Yönetim Kurulu bulunuyor ve demokratik sistemle seçilenler bulunuyor ve her konuda ışık tutabilecek çağda, çapta ve kendi arzusuyla geldiği için ilgi gösterebilecek arkadaşlar katıldığı halde, üzülüyorum ki şimdiye kadar beklenen faydayı vermemiştir. Eğer böyle bir değişikliğe gidip, bir denemeden geçirilmez ve yeni bir düzene giremezsek ben Danışma Kurulunun faydasızlığına inanıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Erker arkadaşımız teşekkür ederiz

Buyurun sayın Ekrem Ceyhun.

ULAŞTIRMA BAKANLIĞI MÜSTEŞARI EKREM CEYHUN — Sayın Başkan, gündemin bu maddesiyle ben, Danışma Kurulu çalışmalarının bugünkü mevzuatımız içerisinde veya yönetmeliklerimiz içerisinde verimli olamayacağı kanısının hâkim olduğunu düşünerek konuşacağım: Dolayısiyle konuşmalarım içerisinde bugünkü Danışma Kurulunun Yönetmeliğinde yazılı görevlerine aykırı düşen hususlar varsa arkadaşlarımın beni hoş görmesini rica ederim. Genel bir eleştiri yapıldığına göre, belki o Yönetmeliğimizdeki Danışma Kurulu görevleri veya teşekkül tarzı falan da değiştirilebilir.

YÖNETİM KURULUNUN SÜRESİ UZAMALI

Şimdi bence Danışma Kurulu Odamızın uzun bir perspektifte gerçekleştirmeyi düşündüğü; ki, bu düşüncede Oda mensuplarımızın istikbali söz konusudur; görevleri üzerinde kafa yoran, ışık tutan bir grup olarak düşünüyorum. Hal böyle olunca, bu uzun vadeli perspektifteki vazifeleri gerçekleştirebilecek grupların bir yıl gibi kısa ömürlü değil, her şeyden önce çok daha uzun ömürlü olması icap eder. Buradan hemen, Yönetim Kurulunun bir yıl için mi teşekkül ettirilmesi gereklidir, yoksa daha uzun süreli olarak mı teşekkül ettirilmesi gerekmektedir konusuna geçilmiş oluyor. Ben bir kaç Danışma Kurulu üyeliğinde bulundum görevim icabı, güzel güzel kararlar alıyorsunuz, bu kararları o dönemdeki Yönetim Kuruluna tevdi ediyorsunuz; o dönemdeki Yönetim Kurulu çaba gösteriyor, bir miktarını gerçekleştirmeye çalışıyor, fakat muayyen bir süre geliyor, Genel Kurul toplanıyor, Genel Kurulda Yönetim Kurulu değişiyor. Değiştiği zaman yerine gelen Yönetim Kurulu kendisinden önce başlatılan bu vazifeleri uygun bulmuyor; O zaman Danışma Kurulunun; Danışman, fikir veren veya kendisiyle konuşulabilen grubun bir fonksiyonu aşağı yukarı kalmıyor. Ve bence Danışma Kurulunun bugün çalışmalarının verimsiz gözüküşünün başlı nedenlerinden bir tanesini bu teşkil etmektedir.

SORUNLARIMIZ TOPLUMSALDIR

İkinci konu şudur: Odamızın görevleri artık kuruluşunda yazıldığı mertebede kalmamıştır. Gerek cemiyetimizdeki değişiklik, gerekse ekonomimizdeki gelişme, Odamıza kendi mensuplariyle ilgili bir takım sosyolojik, psikolojik, maddi ve manevi sorumluluklar yüklemektedir. Bu sorumluluklar yüklendiği zaman bu problem ister istemez, milletin veya cemiyetin problemleriyle birleşmektedir. Hal böyle olunca, Danışma Kurulu içerisinde bu konularda fikir beyan edebilecek arkadaşlarımızın bulunması gerekir. Şunu kabul edelim ki, biz mühendisler olarak cemiyetin veya toplumun bu tip problemleriyle uzaktan ilgilenebiliyoruz genellikle. İçimizde çok değerli arkadaşlarımız, yakından ilgilenebilen arkadaşlarımız var ama, genellikle uzaktan ilgileniyoruz ve belki bu problemlerin kökenine, derinliğine de inemiyoruz. O zaman Danışma Kurulunun tertip tarzının içerisine, en azından üniversiteler grubu içerisine, bu tip problemlerimize ışık tutabilecek birtakım danışmanların sokulması gerekir kanısındayım. Ve bunlar olmadığı sürece de bu tip problemlerle de ilgili olarak sayın Yönetim Kurulumuz tarafından getirilecek meselelere Danışma Kurulunun objektif birtakım kıstaslar içerisinde ışık tutabilmesi büyük bir ihtimal ile zayıf olur. Belki güçlü de olabilir ama, büyük bir ihtimalle zayıf olabilir.

O halde yapılacak iş nedir? Bence yapılacak iş, her şeyden önce Oda Yönetim Kurullarının çalışma süresini uzatabilecek, onu asgari hiç olmazsa iki yıl işbaşında tutabilecek bir yönetmelik değişikliğini getirmek, bunu Genel Kurulumuzdan geçirmek ve hakikaten başlanan bir hizmeti sonuçlandırabilme olanağını ona vermektir.

PROFESYONEL KADROLARA ARAŞTIRMA HAZIRLATMALIYIZ

İkinci konu; Danışma Kurulu tarafından Odamızca getirilen programın tasdik edildiğini kabul edelim. Herhangi bir Oda İdare Heyetimiz bir program getirdi, Danışma Kurulu teşekkür etti, hay hay buyurun yapın, dedi. Orada öyle problemler vardır ki, o Yönetim Kurulunun görev süresi içerisinde onun belki araştırması dahi bitmez. Yine öyle problemler vardır ki, o Yönetim Kurulu kendi mensupları içerisinde o araştırmayı yaptıramaz. O zaman, bütün dünya ülkelerinde uygulandığı gibi, Oda Yönetim Kurulumuzun emrinde çalışan veya Oda Yönetim Kurulumuza bu olanağı sağlayan bir imkânın getirilmesi gerekir; profesyonel kadrolara hizmet verebilmek veya Oda dışında, Oda mensubu olmayanlara ücret mukabilinde hizmetlerini verebilmek ve problemlerimize ışık tutacak birtakım araştırmaları vesaireleri getirip, Danışma Kuruluna arz edebilecek olanakları getirmek... Maalesef bu da yoktur. Meselâ bize takdim edilen gündem tasarısında, ulusal teknolojinin savunulması, teknolojik emperyalizm ve Ortak Pazar konusu var. Bu öyle bir konu ki, Türkiye'de henüz daha Ortak Pazar konusunda Devlet teşkilâtlanmamış. Yani Ortak Pazarın karşısında bir kuruluş yok. Özel sektörün bir kuruluşu var, özel sektör bu konuda belki 30'u aşkın kitap çıkartmış. Şimdi Odamız ne yapacak? Odamız üç beş arkadaşına rica edecek, görev verecek, diyecek ki; lütfen bunu araştırın, bana getirin... Bu, bir profesyonel araştırma hizmeti aslında. Ve dediğim gibi Odamızın görev süresi içinde belki tamamının bitmesi de mümkün olmayan bir hizmet. Daha bunun gibi birçok problemler var, belki ileriki yıllarda bunların çok daha üstüne çıkacak.

Bu bakımdan her halûkârda Oda Yönetim Kuruluna geniş olanaklar tanımak lâzım. Bu tip mevzularda istediği araştırmayı istediği ücretle yaptırabilecek ve bunu getirip Danışma Kurulunda tartışma imkânını sağlayabilecek.

ÜNİVERSİTELER ODAMIZA YARDIMCI OLMALI

Diğer bir konu üniversitelerimizdir. Üniversitelerimiz birer araştırma merkezleridir. Bu merkezleri Odamızın problemlerini çözme istikametinde kullanabilme olanaklarını aramalıyız ve üniversite mensuplarımız buraya teşrif ettikleri zaman bize bu problemler hakkında geniş bilgiler verebilmelidirler. Çünkü onlar tüm problemlere tarafsız bir gözle, objektif açıdan rahatlıkla bakabilen ve bizim önümüze iyiyi iyi, kötüyü kötü olarak getirme olanağı en yüksek olan organlardır. Bu bakımdan üniversite temsilcilerimizin kendi üstleriyle görüşmelerinde Oda Yönetim Kurulumuzun bu konuyu işlemesi ve üniversitelerimizin Odamıza dönük araştırmaları yapabilmek için bizden neler istediklerini tespit etmesinde ben yarar bulmaktayım. Biz Oda olarak sizden şu konularda devamlı yardım almak isteriz, bu konular için siz bizden neler istersiniz denmelidir. Kendi yetkilerini aşıyorsa Umumi Heyetimize getirmesi ve Umumi Heyette bunu bir karara bağlamamız müstakbel çalışmalarımız yönünden yararlı olacaktır kanısındayım.

Danışma Kuruluna katılan arkadaşlarımızın oy verip vermeme problemi, sorumluluğu kabul edip etmeme bakımından bir etkendir. Sorumluluk duygusu hepimizde var. Oy problemi belki bu duyguyu bir miktar daha arttırır. Beyan ettiğimiz fikirden dolayı en son size bir kıymet verildiğinin işaretidir oy. Öbür türlü, nasıl olsa ben gideceğim konuşacağım, hiç bir şeyim de yok, diğer 20 arkadaşımız ne derse sonunda da o olacak, fikri de hadisede cereyan ettiği zaman, hakikaten insan bir miktar etkilenebilir. Ama şu olabilir; bütün arkadaşlarımıza mutlaka oy hakkı tanırsak burada aşağı yukarı 60 civarında insan oluyor, nasıl olacak bu, şeklinde bir şey düşünülebilir. Buna da bir formül, şu anda akla gelmiyor değil ama, üzerinde çalışılırsa bulunması her zaman için mümkündür.

Oyun şu önemi de vardır; burada muhtelif sektörler temsil ediliyor. Yalnızca seçimle gelen arkadaşlarımızın içerisinde bu sektörlerin hepsi mündemiç olmayabilir. O zamanı bütün Odamızı temsil eden sektörlerin yalnızca bir grubunun oylariyle birtakım kararlar almış oluyoruz. Bu hem demokratik kurallara uygun olmaz, hem de uygulanma-

sında birtakım güçlüklerle karşılaşılabilir. Bu bakımdan oy problemi üzerinde kafa yormakta veya bir miktar durmakta fayda var.

Danışma Kurulunun görevleri meselesi, Yönetmeliğimizde ne şekilde yer almış bilmiyorum ama, bana intikal eden gündemlerde, artık bu görevlerde memleketin içinde bulunduğu sosyo - ekonomik meselelerin ağırlık kazandığını görüyorum ben şahsen. Bu meseleler bundan sonra daha da ağırlık kazanarak gidecektir ve eğer düşünüldüğü gibi ve demokratik ülkelerde olduğu gibi Odalar Birliğimiz demokratik bir baskı unsuru haline gelmek gayreti içinde ise bu tip problemlerini süratle halletmek mecburiyetinde kalacaktır. Bu bakımdan Yönetmelikteki görevlerini, sözümün başında da ifade ettiğim gibi, bilmiyorum, eğer o görevler içerisinde hakikaten bunlar yok ise, Yönetmelikte de gerekli değişikliğin yapılması ve ona göre Danışma Kurulunun daha mütecanis bir şekilde teşekkül ettirilmesinde yarar görmekteyim.

Özetlersem; Danışma Kurulunun verimli çalışabilmesi bakımından Danışma Kuruluna getirilecek uzun ve kısa vadeli problemler ayırt edilerek getirilmelidir. Ve bu uzun vadeli problemler için muhakkak surette Yönetim Kuruluna dışarda bunların araştırmasını yaptırma olanakları tanınmalıdır. Bu yönetmeliğin değiştirilmesini icap ettiriyorsa o değiştirilmelidir; yok Genel Kurul kararını gerektiriyorsa o alınmalıdır.

Üçüncü olarak; bu Danışma Kuruluna getirilen problemleri tatbikata intikal ettirilebilmesi ve takip edilebilmesi bakımından birer yıllık Yönetim Kurulu süresi kaldırılıp, iki veya üçer yıllık; bilmiyorum tabii mevzuat nedir; Anayasaya uygunmudur; hukuk yönünü bilmiyorum, muhakkak surette her halûkârda Yönetim Kurulunun görev süresi uzatılmalıdır ki, bir hedefe ulaşabilelim.

Son olarak; üniversitelerimiz bize bu konuda nasıl yardım yapabileceklerini getirmelidirler. Üniversitelerimiz bize hangi konularda hangi ölçülerde yardım yapabilirler ve bunun karşıtı olarak da bizden neler isteyebilirler; bu tespit edilmelidir.

En nihayet de, Danışma Kurulunda temsil edilen tüm grupların oy hakkı, oy kullanabilme olanakları araştırılıp, bulunmalı; yoksa, yani mümkün olamayacaksa, niçin mümkün olamayacağı en azından ifade edilmeli, bu suretle de her gelen arkadaşın, mümkün olmadığından dolayı bu halin içerisinde bulunduğuna kanaat getirilmeli ve rahatlıkla çalışabilmeli.

En son olarak da şunu ifade edeyim; bugün Devlet sektöründen yalnız ben bulunuyorum galiba burada, diğer arkadaşlarımızın bir kısmı görevli olduğu için gelemedi; yani Ankara'nın dışında bulundukları için gelemediler; bu toplantı bize çok erken geldi. Bundan dolayı Yönetim Kuruluna teşekkür ederiz. Bu zabıtlar bana aşağı yukarı 10 gün önce geldi, dolayısiyle okumak olanağımız sağlanmış oldu. Yalnız şu oluyor; bir kısım arkadaşlarımız demin Hamit beyin bahsettiği konudan dolayı, ben yıllardan beri Danışma Kuruluna gidiyorum, fikirlerimi de beyan ediyorum, fakat bunların hiçbirinin uygulama alanına intikal ettiğini görmüyorum, bundan dolayı oraya da gitsem, fikirler de beyan etsem, nasıl olsa uygulama alanına intikal etmeyeceğine göre, ikinci olarak da, zaten oy hakkım da yok; 4 ve 5 inci grup bunları müzakere edip kabul ettikten sonra benim orada bulunmam fuzuli oluyor, fikrinden gelememiş olabiliyorlar. Halbuki onların gelmesinde hakikaten fayda vardır; çünkü aşağı yukarı bizim mühendislik camiamızın belki yüzde 60 - 70'i bu grubun emrinde çalışıyor Devlette. Geri kalanı özel sektörde çalışıyor; belki öğleden sonraki toplantıya arkadaşlarımızı getirtmek olanaklarını bulabiliriz ve bu konuda onları dinlemekte de ayrıca yarar bulurum.

Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN — Sayın Ekrem Ceyhun arkadaşımıza yapmış oldukları, olumlu ve yapıcı konuşmalarından dolayı biz de teşekür ederiz.

BAŞKAN — Bir başka söz isteyen arkadaş tespit etmedim. Sayın Erker arkadaşımdan Başkanlık görevini ifa etmesini rica ederek bu hususdaki düşüncelerimi izninizle ben de ifade etmek istiyorum.

RÜŞTÜ ÖZAL — Efendim, hakikaten sözlerime sayın Ceyhun arkadaşımızın değinmiş olduğu noktalardan başlamak ihtiyacındayım. Bir kere Odamızda genel olarak çok önem verdiğim bir görüş farkı var. Bir kısım arkadaşlarımız Odamızın, değil bugünkü yazılı

olarak kanun gereğince verilmiş olan görevlerini yapması, onun çok dar bir ölçüsüne inilerek, sadece meslektaşın haklariyle, mesleğin gelişmesiyle ilgilenmesinin yeterli olduğu görüşündedirler ve bu şekilde uygulamalara yer verilmesi istenmektedir ve bu yolda uygulama yapılmıştır. Bir kısım arkadaşlarımız ise, artık bir meslek kuruluşunun tek başına kendi sorunları içerisinde kendisinin ilgilendiği bir alana kapanıp kalmasının mümkün olmadığı, en azından İnşaat Mühendisliği sorununun hemen içinde ve yanında; tekrar ediyorum, en azından teknik personel sorunlarının ortaya çıkıvereceği, teknik personel sorununun ise şimdi sayın Ceyhun arkadaşımızın değinmiş olduğu gibi, memleketin diğer sosyal ve ekonomik konularından ayrılamayacağı görüşüdedirler. Bu iki görüş zaman zaman birbirine karşı kendisini göstermektedir. Oysa bugün, hakikaten bana kıvanç veren, memnunluk veren görüş, sayın Ceyhun arkadaşımızdan gelmiş bulunuyor. Gerçekten kanunun bize vermiş olduğu görevler ve yetkiler dışında da meslek kuruluşlarının gerek demokrasinin oluşumunda, çalışmasında, işlemesinde, gelişmesinde, gerek memleketimizin tüm sorunlarının ele alınmasında dar bir çerçeve içinde kalmanın olanaksizlığını; sayın Ceyhun arkadaşımızın ifade etmiş bulunmasından sevinç duyuyorum.

Şimdi, ben bu konuyu yine bana memnunluk veren bir noktasına da değinerek esas konuşmama geçmek istiyorum. Hiç bir arkadaşımız Danışma Kurulunun gereksizliğinden ve önemsizliğinden bahsetmedi, aksine işler hale, yararlı hale getirilmesi üzerinde durdu.

Benim çok başlangıcından beri bildiğim, savunduğum ve bugün de aynı çizgi üzerinde bulunduğum bir görüş var; bu görüşe göre, gerek siyasal örgütler, gerek meslek kuruluşları geçici yönetim kurullarının, hele bir yıllık süreleri ile görev gören organlarının hizmetiyle tutarlı, birbiriyle bağlantılı hizmetler göremiyor. Bu gerçek. Hele günümüzde, açık konuşmak lâzım gelirse, rüzgârlar sert esiyor ve yönetimdeki arkadaşlarımız birbirlerinden farklı görüşlerde olabiliyor. Böyle olunca, en azından bir bağlantı kurmak, yönetim kurullarının evvelini sonrasına bağlayabilmek zorunluğu var. Bu nedenle Danışma Kurulu bir zorunluktan doğuyor.

Danışma Kurulunun görevini bu devamlılık içerisinde sağlayabilmek olanağına karşın, yönetim kurullarının iki yılda bir seçilme olanağı bugün bulunamamıştır. Gerek kanundaki metinden gerek son Mühendis Mimar Odaları Birliği Genel Kurulundaki tutumdan ve varılan sonuçtan dolayı iki yıl süreyle yönetim kurullarının görev yapmaları olanağı bulunamamış. Buna göre Danışma Kurulu uzun süreli seçilmiş organların da bulunması bakımından bir tutarlılık sağlama amacını güder. Ama ayrıca, biliriz ki, Genel Kurullarda her konuyu her yönüyle istenilen soğukkanlılıkta, istenilen derinlikte eleştirmek ve bir sonuca bağlamak olanağı hemen hemen yok. Genel kurullar çoğu kez bir yönetim kurulu ve diğer seçim organları ile daha çok ilgilidirler ve bunun için daha büyük çaba gösterir. Oysa bir kuruluşun bugünden yarına; örneğin bir uzun süreli çalışma plânı hazırlayabilmek; örneğin gelenekleşmiş, kökleşmiş bir tradisyonunu sürdürebilmesi; örneğin bir yönetmeliğini başından sonuna kadar aynı tutarlılık içinde, aynı mantık anlayışı içinde incelyebilmesi ve bir sonuca bağlayabilmesi, bunun dışında gerek yönetmeliklerin, sonradan vermiş oldukları bir takım görevlerin de yapılabilmesi; örneğin jüri üyelerinin seçilmesi, genel sekreterlerin seçilmesi gibi bir takım görevler yapmaktadır. Bundan dolayı da gerekleri gerçekten kaçınılmazdır benim anlayışıma göre.

Kuruluşlarına gelince; gene benim anlayışıma gerçekten uyan ve gerçekten iyi bir kompozisyon veren bir oluşumdur. Buna da kıymak hiç bir şekilde benim aklımdan geçmiyor. Kamu kesimindeki en yetkili yerlerde bulunan arkadaşlarımızın burada bulunması, görüşlerinin saptanabilmesi; üniversitelerimizin temsilcileriyle, üniversitelerle bir bağlantı kurulabilmesi ve demokratik esaslara göre seçilmiş ve sürekliliği sağlayabilen organların bulunmuş olması yahut parçalarının bulunmuş olması bu Danışma Kuruluna gerçekten sağlam, yararlı, dengeli bir bünye kazandırıyor.

Ayrıca, benim kanıma göre, gerek çalışma programlarının hazırlanmasında, gerek yıllık çalışmalarının bir muhasebesinin yapılmasında yönetim kurullarına genel kurulda en çok yardımcı olabilecek, konuları iyi kavramış, iyi bilen, genel kurullara aydınlık tutabilecek, ışık verebilecek, yönetim kurulunun çalışmalarını onayladığı takdirde onlara faydal olabilecek bir bilinçli, Odanın konularını önceden tartışmış bir heyetin çok büyük fay-

dası olduğu kanısındayım. Böyle bir heyet Danışma Kurulunda benimsenmiş olan görüşleri genel kurula kabul ettirmekte gerçekten yararlıdır. Bu yarar üzerinde çok durulmamış olmakla beraber, yani kimse yararsızlığını söylememiş olmakla beraber. Ama görüyoruz ki, ilgi noksan. Görüyoruz ki bu ilginin nedenleri üzerinde sayın Erker arkadaşımızla sayın Ceyhun arkadaşımızın da söylediği gibi, oy hakkına sahip olma etken. Konuların buraya getirilişinde belki bir ayırım yapmak, sadece ışık tutulması istenilen konuları ele almak bir düşünülecek nokta; konularının profesyonel bir kadro ile yapılması olanağı kanıma göre her zaman var; Makina Mühendisleri bunun bir örneğini vermekteler ve yıllardan beri de bu uygulanabilmektedir; daha da derine götürülebilir, maddi olanak varsa. Görülüyor ki, sonuç olarak benim burada anlayabildiğim kadarı ile bu konu yeniden ele alınır ve gerçekten bugün çok yararlı olduğuna inandığım görüşler ve bugüne kadar edinilmiş tecrübeler ile bir gözden geçirilirse, biz bu kökleşmiş sayabileceğimiz kurulun yararlı hale gelebileceğini, işler hale gelebileceğini görüyoruz ve bunu bir iyi hale getirmekten ayrıca memnun bulunacağız.

Teşekkür ederim.

Buyurun sayın Üser.

ENİS ÜSER — Danışma Kurulunun iç eleştirisi gibi bir konuyla ilk defa karşılaşıyorum; fakat bu arada şu kısa zaman içerisinde konuşulanlardan ve belli müddet içerisinde de bu Odanın yöneticisi olmak durumunda bulunmamın verdiği birtakım imkânlardan bazı fikirleri kısa zamanda edinmemek ve bunlar hakkında fikir oluşturmamak mümkün değil. Belki olayların yoğunluğu, belki de Türkiye'de gerçekten mühendsilik mesleğinin sorunlarının çok yoğun oluşu bu kadar kısa bir zaman içinde bile böyle ciddi bir konuda kolayca fikir edinebilmeyi, detaylı fikir edinebilmeyi mümkün kılmakta.

ÖRGÜT SORUNUMUZ VAR

Temelde bir örgüt meselesi var. Türkiye'nin teknik elemanları, mühendislik hizmeti yapan teknik elemanları nasıl örgütlenecekler, bu örgütlenme neden bir ihtiyaçtır. Bunun iyi saptanması gerekiyor ve her örgütlenme bir ihtiyaca cevap vermek içindir, örgütün bir maddi gücü olması lâzım ki, ayakta durabilsin, fikir üretebilsin, kendisini geliştirme olanakları bulabilsin, kadrolarını yetiştirme olanakları bulabilsin.

Ekrem beyin teşhisine katılmamak mümkün değil; gerçekten Odalar kuruldukları zaman ile bu zaman içerisinde muhakkak ki bir fonksiyon değişimine uğradılar. Bu fonksiyon değişiminin yarattığı bir geçiş dönemi de şu anda mevcut. Bir arayış dönemi tekrardan başlamış durumda. Yeni bir örgütlenme veya örgütlere yeni nitelikler verme sorunları ön plâna çıkmış durumda.

Şimdi ben kısaca eleştirilerin, şu ana kadar yapılan görüşmelerin genel niteliği hakkındaki teşhisimi söylüyorum. Örgütün çalışma şekli üzerinde durulduğu, fakat daha biraz gerilerden ele almak konusunun biraz eksik bırakıldığı kanaati ile ilk önce o konulara dokunmak istiyorum. Danışma Kurulunun faydasız bir kurul olduğuna inanmak mümkün değil; üstelik çok faydalı. Bir iki eksik grup olmakla beraber; Gerçekten çok iyi teşkil edilmiş bir grup. İyi kullanıldığı takdirde hem yöneticilerin, hem de Danışma Kurulu üyelerinin çok faydalanacağı bir ekip oluyor toplandığı zaman.

DANIŞMA KURULUNA ÖNERİ GETİRMENİN ÖNEMİ

Yalnız şurada gözden kaçan bir nokta var. Şu ana kadar yapılan eleştirilerde genel olarak bu Danışma Kurulu - Yönetim Kurulu ilişkisi tek taraflı olarak ele alındı. Yani Danışma Kurulu Yönetim Kuruluna öneri getiren veya görüş getiren bir kurul olarak ele alındı. Bu doğru değil, olmaması da lâzım. Bu iki yönlü bir ilişki; Yönetim Kurulunun da Danışma Kuruluna götüreceği çok şey var. Bunu bilmekte şu bakımdan fayda var; bugün listedeki meslektaşlarımıza baktığımız zaman görüyoruz ki, Yönetim Kurulu tarafından, teşkilâttan, üyelerden gelen önerilerin Danışma Kurulu üyelerine getirilmesi halinde konunun nerelere kadar yayılabileceğini gayet iyi gösteren bir tablo meydana geliyor. Devlet teşkilâtından tutun, üniversitelere kadar gidebilecek öneriler, şubelere, temsilciliklere kadar gidebilecek önerileri bu iki yönlü ilişkiyle sağlamak mümkün.

OYLAMADA AĞIRLIKLAR İYİ SAPTANMALI

Bunun dışında, oylama konusu gerçekten önemli. Mademki genel olarak da teknik elemanların, özel olarak da İnşaat Mühendislerinin sorunlarının tartışılacağı böyle toplantılarda herkesin eşit şartlarda bulunması istenmekte, o zaman görüşlerinin kabul edilmesi konusunda eşit şartlara sahip bulunulması iyi bir şey. Ancak burada bir hususu göz önünde bulundurmak gerekecek; bu eşit şartlarda bulunurken grupların oluşturulmasında da eşit bir durum yaratılması önemli. Örneğin; herhangi bir konuda oylama yapılması, bir görüş saptanması söz konusu olduğu zaman, seçimle gelen arkadaşlar; ki bu seçimler Genel Kurulda oluşturulmaktadır, seçimle gelen arkadaşların bu oylamalarda azınlıkta kalması doğru bir şey değil. Çünkü üniversitede görev almış bir üyemiz ile Devlet teşkilâtında görev almış bir üyemiz ile, Genel Kurulda mesleğin normal pozisyonundan gelmiş bir üyemiz arasında belki olayları değerlendirmeleri konusunda büyük farklılıklar var. Bazı bağımlılıkları, bazı bağımsızlıkları var. Dolayısiyle eğer bu oylama her hangi bir şekilde değerlendirilecek olursa, bu ilişkinin tekrardan gözden geçirilmesi faydalı olur kanaatındayım. Bu ağırlıkların iyi tespit edilmesi lâzım.

İŞLEYİŞLE BERABER AMAÇ DA ÖNEMLİ

Ülkemizdeki gelişmeye paralel olarak Odaların da bir gelişme içerisinde olmak durumunda bulundukları bir gerçek. Bu tip bir tespitin, Odanın işleyişiyle beraber, Odaların, genel olarak örgütlerin neden kurulduğu ve niçin ayakta kalması gerektiği temel sorunu da ortaya çıkarması gerekmektedir. Biz burada yönetici olmak sıfatiyle bazı teşkilâtlarımıza gitmek durumunda kalıyoruz veyahut da üyelerimiz buraya geliyor, onlarla temas etmek imkânını buluyoruz; Bugün teknik elemanın gerçekten bir örgütlenme ihtiyacı içerisinde olduğu muhakkak. Meselâ şöyle durumlar ortaya çıkmakta; herhangi bir müesseseye gidiyorsunuz, 100 - 150 tane mühendis çalıştırılmakta. Orada sorunları tartışmak için bir sohbet toplantısı yapıyorsunuz, bakıyorsunuz üyelerimiz kendi aralarında, belki Odayı önemsemediklerinden, belki Odanın gerçek fonksiyonlarının iyi kavrayamadıklarından, belki böyle bir örgütün ihtiyaçlarına cevap vermeyeceğini seziyle bildiklerinden, orada bir örgütlenmeye gitmişler, bilmem ne iş yeri mühendisleri ve mimarları derneği, şeklinde. Bu derneğin neden kurulduğunu, hangi ihtiyaçlardan doğduğunu araştırdığınızda ortaya tamamen meslekle ilgili birtakım sorunların çıktığını görüyorsunuz; her ne kadar bu derneğin sosyal birtakım amaçları olsa bile; meselâ akşamla belli zamanlarda toplanıp konuşup sohbet etmek gibi.

ÖRGÜTLENMEMİZİN MADDÎ TEMELİ TEKNİK HİZMET İTHALİDİR

Biraz daha derine indiğinizde görüyorsunuz ki, bütün bu yanlış örgütlenmelerin; hatta hatta Danışma Kurulunun neden kifayetsiz olduğunun, neden arzu edilen şekilde çalışmadığının cevabı Türkiye'deki teknik elemanın kalkınma sürecinde, ülkenin sorunlarına çözüm bulma süreci içerisinde almış olduğu yer veya gelmiş olduğu yerin yanlış seçildiğini ortaya çıkarıyor. Dolayısiyle bu konuyu genelliyerek diyebiliriz ki, örgütlenmenin, teknik elemanların ihtiyaç duyduğu örgütlenmeye bir nitelik verme ihtiyacının temelinde yatan şey şu; bu örgütlenmenin hedefinin, amacının saptanması. Bu amaç şu şekilde ortaya çıkıyor : Türkiye'de teknik hizmetler Türk teknik elemanlarının kontrolu altında değil. İstihdam şartları, onların yetiştirilmesinden amaçlanan hedefe uygun değil. Adeta ikinci sınıf bir vatandaş durumunda bırakan, her hangi bir şekilde yaratıcılık imkânlarının kullandırılmasına şu veya bu şekilde izin verilmeyen bir durumda. Böyle bir ihtiyacın ortaya çıkardığı örgütlenmenin esas amacının yabancı teknolojinin bugün ülkemizde yarattığı duruma karşı çıkan bir örgütlenme şekli ve çalışma tarzı içinde olması gerekmektedir.

Şimdi, Orman Mühendisinden İnşaat Mühendisine kadar, Mimarından Makina Mühendisine kadar bütün teknik elemanların hemen hemen istisnasız bir şekilde birleştikleri bu konuda örgütlenmek ihtiyacı ortaya çıkınca, üyelerden bir kaçının istisnası ile bu görüşün dışında kalarak, bunu kabul etmeyerek örgütlenmesi pek bir sorun çıkarmaması lâzım ortaya. Nihayet bu görüşlerden farklı görüşte olan bazı üyeler, Genel Kurul kararlarıyla, toplantı kararlarıyla, ikna yollarıyla veya ikna olmadıkları takdirde başka yollarla etkisiz halde bırakılabilirler. Fakat bu karşı görüş eğer bu örgütlenmenin içerisinde, ül-

kenin sorunlarından doğan ihtiyaç aynen örgüte yansıdığına göre, bir grup şeklinde, gruplaşmış fikir ayrılığı şeklinde ortaya çıkarsa, o zaman örgütlenmenin yeni bir niteliğe dönüşmesi kaçınılmaz. Meselâ o zaman ne olacak? Bu sorunlar karşısında belli fikre sahip olan teknik elemanlar başka bir örgütte, farklı bir fikre sahip olan ve örgütlenmiş olan diğer teknik elemanlar başka bir örgütte toplanacaklardır. Bunun imkânları araştırılmıyor değil; belki yanlış, belki daha farkına varılmadı; fakat böyle bir örgütlenmenin, çeşitli basamaklarda böyle bir örgütlenme teşebbüslerinin olduğu bir gerçek.

Bunu şu bakımdan arz ediyorum; eğer teknik elemanların bugün Türkiye'deki sorunların somut olarak tespit etmezsek bu danışma kurullarının daha fonksiyoner bir hale geleceğine inanmıyorum.

DANIŞMA KURULU YATIRIMLARI TARTIŞSIN

Şimdi böyle bir Danışma Kurulu, bu şartlarla geliştirilmiş bir örgütün Danışma Kurulu; teknoloji ithali, Ortak Pazar karşısındaki durum gibi sorunlar şu anda bizim için çok soyut, çünkü daha tam manasiyle ilgilenmek durumunda olamadık; meselâ her hangi bir yatırımın Türkiye'de plânlanması, o yatırımın gerçekleştirilmesi, bu yatırımın gerçekleştirilmesi sırasında Türk teknik elemanlarının durumlarının tespiti gibi somut bir sorun ile ilgilenirse görevini yapmış olur. Meselâ Seyit Ömer Termik Santralında böyle bir durum aktüel hale gelmiştir; enerji sorunu vardır. Örneğin; sorun buraya getirilir de, buradaki yatırım politikasındaki yanlışlar, eğer üyelerimizin lehine olan bir açıdan tartışılırsa ve bu tartışma ilgili makamlara ve kamuoyuna duyurulursa, burada toplanan danışma kurullarının çok daha canlı fikirler hazır bulacağını, çok daha somut öneriler getireceğini ve dolayısiyle bunun Danışma Kurulunun toplanmasına teşvik edici yönde etki yapacağına inanmamak mümkün değil.

Ben şu ana kadar yapılan konuşmalara şunu ilâve etmek istiyorum; örgütün işleyişi konusunda birtakım tedbirler almak mümkün. Fakat bunun dışında üyelerden çeşitli kerelerden gelen önerilerden de; yani kuruluşun hangi amaçla ortaya çıktığını ve nasıl çalışması gerektiği konusudaki noktada da biz fikir sahibi olamaz isek, sadece örgütün işleyişi konusunda getireceğimiz tedbirlerle bunu çalıştırmamız yine mümkün olmayabilir.

Benim söylemek istediğim bunlardır. Teşekkür edekrim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz. Buyurun sayın Cengiz Tacaloğlu.

CENGİZ TACALOĞLU — Benim esas ortaya koymak istediğim husus belki biraz tümden gelim şeklinde olacak.

MÜHENDİSLİK ODALARI

Şu bakımdan tümden gelim dedim; ilk olarak kuruluşumuzun ismi üzerinde duracağım. Yani Türkiye Mimar Mühendis Odaları Birliğinin İnşaat Mühendisleri Odası, Kuruluşumuzun ismi. Halbuki "Mühendisleri" kelimesinin gelmiş olması bizi, sırf mühendislerle ilgilenmek durumunda bırakır gibi bir intiba bırakmakta. Esas konumuz ise, mühendislik olduğuna göre; bunun örneği de var, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları; bunlar bizzatihi işin kendisiyle ilgilenmek durumunda olduklarından, hem tesir dereceleri bakımından, hem de mevzuata hâkim olmaları bakımından daha da önde olagelmişlerdir. Bizim ise, sanki sadece şahısla uğraşmak için kurulmuş teşekkülmüşüz gibi bir intiba yaratma sıkıntısı içinde olduğumuz durumlar var. Bu bakımdan ilk önce bunun, belki de Danışma Kurulunca daha bütün hale getirilip bir öneri halinde bir isim değişikliğine gitmenin kendi prosedürü içinde olgunlaştırılması uygun görülecek veya en azından tetkik edilmesi uygun görülecektir belki.

DANIŞILANA OLANAK VERİLMELİ

Bundan sonra, Danışma Kurulunun çalışması ve bunun irdelenmesiydi konu. Bizim esas Danışma Kurulu kelimesinden de başlayacağım. "Danışma" olduğuna göre bir danışma ihtiyacı doğacak, bu danışma için bir kurul olacak ve buna danışılacaktır. Aşikârdır bu. Fakat daha önceki konuşmalarda Yönetim Kuruluyla Danışma Kurulunun ilişkilerinden bahsedildi ve Yönetim Kurulunun; sayın Şevki bey, çağırması üzerinde topla-

nılması gibi bir öneride bulundu. Halbuki Danışma Kurulunun bizzatihi kendisi de bir meseleye eğilmek, en azından kendine verilen meseleyi ortaya koyup neticesini bildirmek için bir toplantı yapmak ihtiyacında olabilir. Böyle bir düşünce tarzının içinde bu ihtiyaca da zannediyorum yer verilmesi uygun olur. Danışma Kurulu bugünün tekniğinde ister istemez çok daha geniş çaplı, çok daha geniş kapsamlı çalışmak mecburiyetinde kalacaktır. O bakımdan Danışma Kurulundan bir mevzuun danışılması yapıldığında; yani mütalâası istendiğinde, ister istemez o da kendisi bunu oluşturabilmek için çalışma imkânına sahip olmak htiyacında. Ve bu çalışma imkânları hem maddeye dayanacaktır, hem de kendi mevzuatına dayanacaktır. Tam mevzuatını bilmiyorum; acaba bu imkânlar var mı yok mu; ama bunların bir çoğunu oluşturabilmesi ister istemez görev vermesine bağlıdır. Ondan sonra, Danışma Kurulu olduğuna göre bu görevlerin neticelerini alıp kendi etüt etmesi ve kendi görüşü olarak Yönetim Kurulu veya kendine bu danışmaya ihtiyaç duyan organlara intikal ettirebilmesi lâzım. Bu bakımdan Danışma Kurulunun daha kapsamlı çalışma imkânlarına sahip olmasının kaçınılmaz olduğu kanısındayım. Ve nihayet Danışma Kurulunda; denildi ki oy sahibi olan ve olmayan ve bir de bunun demokratik veçhesi düşünüldü. Şimdi, meselâ 5 nci grupta zannediyorum ki, Timuçin bey daha önceki devrenin Başkanı olduğu için bulunuyor. Ama 3 ncü grupta yer almış Yönetim Kurulu oy hakkına sahip değil. Bu bana biraz aykırı geldi; yani daha önce seçilmiş olmak oy hakkına sahip olmayı hak kılıyor da, daha sonra seçilmiş olmak bu hakkı yok ediyor. Bu seçimlerin var oluş nedenlerinin ve tesir derecelerinin kapsamı düşünüldüğünde, biraz aykırı gibi geliyor. Bu bakımdan Yönetim Kurulları zaten seçimle gelmiştir, yani onlar da seçimle gelen unsurlar; onların oy haklarının olması her halde fazla zedeleyicilik taşımayacak gibi.

ÖĞRENCİLERİN KATKISI SAĞLANMAMIŞ

Ve nihayet, bir de şu husus var; Danışma Kurulunun kendi bünyesi içinde yapacağı çalışmalarda ve karar vermelerinde birtakım unsurlar veya gruplar diyebileceğimiz üyelerimizin farklı kademelerini, görüşlerini de yakınen bilmesi, hatta bu görüşleri bu Kurul içinde saptaması gerekebilir. Böyle olunca; bizim buradaki listeye baktığım zaman gördüğüm şu oldu; yeni çıkmış arkadaşlar ve bir de mesleğe girmek için hazırlık içinde olan öğrenci arkadaşlarımızın bize her hangi bir mevzuu getirebilme olanakları çok zayıftır. Yeni çıkan kişi bilinmediği için seçim olanağı az, öğrenci için ise hiç bir yararı yok. Yani öğrencinin probleminin anlaşılması, ünversiteden gelecek temsilcinin anlatmasiyle belki mümkün ama, ona o kadar ağır yüklerin verilmesi mecburiyeti, Ekrem beyin sözleriyle ortaya çıktı ki, öğrenci meselelerini buraya getirmesine belki de olanak kalmayacak. O zaman belki oy hakkı üzerinde düşünceler farklı olur ve ona göre tatbik edilir ama, öğrencinin sesini de duyabilme ihtiyacı bugün artık kaçınılmaz bir haldir.

Ve nihayet, ortada olan çalışma düzeninde denildi ki, resmi kuruluşlardan gelen kişiler ister istemez bir takım etkilerin altında. Ben o zaman buna şunu katacağım; seçimle gelenler dağınık olduklarına göre, onların içinde resmi kuruluşlardan gelenler de var. En önde ben kendim; Karayollarında çalışıyorum. Şimdi böyle olunca, bu etki seçimle gelince kalkacak, ama kendisi o kuruluşun temsilcisi olarak gelince var olacak... Bu da çözümlenmesi gereken bir konu oluyor o zaman. Yani burada eğer seçimle gelmiş olmak etkileri yok ediyor diyemeyeceksek, bunun biraz daha üzerinde durmak mecburiyetinde kalacağız. Bu bakımdan bu şekilde tertip tarzına geçmiş oldum ve benim bu konuşmalardan edindiğim bir nevi eleştiriyi sunmuş oldum, çok teşekkür ederim.

BAŞKAN — Efendim, biz de sayın arkadaşımıza çok teşekkür ederiz. Silier arkadaşımız söz istediler.

Buyurun efendim.

YÖNETİM KURULU BAŞKANI İZZETTİN SİLİER — Zannedersem benim tespit edebildiğime göre sayın Danışma Kurulu üyelerinin tahlilleri benim ilk tahlillerimden biraz farklı bir yöne sevkedilmiş bulunuyor. Şöyle; bir kere ittifak edilen konular var; Danışma Kurulumuz faydalı, Danışma Kurulumuz esas olarak, teferruata ait bazı meseleler bir tarafa bırakılırsa, esas olarak iyi kurulmuş ve eğer ümitsizlik veya fonksiyonsuzluk gibi bazı şeyler ortadan kaldırılırsa iyi de işleyebilir. Ancak, gelip de orada faydalı olamayacağım galiba havası veya söylesem de etkisiz havası belki çalışmalara engel oluyor. O halde

Danışma Kurulunun bünyesi üzerindeki değişiklik değil, ana dert. Ana dert olarak da getirilen eleştiriler. Oda bugünkü ihtiyaçlara uygun mudur, Odanın diğer organlarının ihtiyaçlarını karşılıyor mu, Danışma Kurulunun verimli çalışması için diğer organlar iyi midir? Bunlar üzerinde eleştiriler oldu ki, bunlar üzerinde konuşma imkânları gündemimizin diğer maddelerinde olduğundan, ben onlara cevap vermek veya işin derinliğine girmenin uygunsuz olduğunu düşünüyorum. Uzun vadeli esas tespit ederken veya Oda Kanunu üzerinde görüşmeler yaparken bunların üzerinde tartışabiliriz. O zaman Danışma Kuruluna ait kötümser havayı kaldırıp, diğer meselelerimize çevirmek gibi bir neticeye bağlamak mümkün oluyor. Geriye bir oy meselesi ve hani Danışma Kuruluna acaba şunlar da mı iştirak etse; meselâ üyelerimiz dışındaki kişiler, öğrenciler veya Türkiye'nin sosyal meselelerini daha iyi bilen kurulların temsilcileri gibi teklifler var. Mevcut Danışma Kurulumuzun oy sistemi, seçilen kişilerin ve bir de sonradan eklendi 5 nci grubun ki, onların miktarı biraz düşük kalıyor, genel sekreterlerle başkanların oy hakkına göre ayarlanmış bulunuyor. Elbette ki oyu genelleştirme esası kabul edilirse, Odanın diğer bünyesi düzeltildikten sonra düşünülmeli bence bu. O zaman belki hani bürokrasinin başındakilerin 7 oyu olmasına karşılık, şunun 3 oy, 2 oy kalışı mahzurludur, şunun temsil edilmemiş olması mahzurludur gibi yeni bir denge düzeni olacaktır, mevcut iştirak nispetini olduğu gibi alalım ve oylama hakkı verelim demek, belki o noktada yanlış olabilir. Fakat genel temayül gösteriyor ki, eğer bir Danışma Kurulu varsa üyeler eşit şartlarla gelmeli, eşit hak sahibi olmalı, olsa olsa üyelerin miktarı değiştirilmeli, 5'e ve 3'e indirilmeli, 8'e çıkarılmalı, 15 yerine 20 olmalı gibi bir görüş hâkim oluyor. Fakat meselenin; Danışma Kuruluna ait meselenin, değil, Odanın diğer organlarına ve Odanın örgütlenmesine ait mesele diye kapatılması mümkün intibaı edindim. Eğer farklı bir görüş varsa, onu koyalım, yoksa meseleyi böylece kapatabileceğiz gibi geldi bana.

BAŞKAN — Efendim, teşekkür ederiz. Sanıyorum ki, Danışma Kurulunun bünyesi, çalışma şekli, oy hakkı üzerinde yeni bir inceleme ihtiyacı var. Bu ihtiyacı Yönetim Kurulumuza iletmiş oluyoruz. Böyle bir çalışmaya geçerlerse önümüzdeki toplantılarda bunu bir kere daha ele almak ve bir sonuca bağlamak mümkün olacaktır.

Böyle bir temenni ile bu gündemin maddesini bitirmiş oluyoruz. Teşekkür ederiz.

Danışma Kurulu Yönetmeliği Değişiklik Tasarısı

ESKİ ŞEKLİ

4 — Adaylık ve seçim :

Danışma Kuruluna Disiplin Kurulunca kesinleşmiş cezası bulunmayan her üye aday olabilir.

Her yıl 15 üyelikten üçte biri Genel Kurulca yenilenir.

Yıl içinde boşalan üyelikler için, boşalan üyenin süresini tamamlamak üzere, ilk Genel Kurulda seçim yapılır. Süresi biten üye yeniden seçilebllir.

5 — Oy hakkı :

Danışma Kurulunun 4. ve 5. grup üyeleri oy hakkına sahiptir.

Birden fazla grupta üye olanlar bir oy kullanabilirler.

7 — Kararların alınması :

Toplantılar oy sahibi üyelerin yarısından bir fazlasının katılması ile açılır. Bu kadar üyenin toplantıya katılmaması halinde Yönetim Kurulunun teklifi ile Danışma Kuruluna katılan üyelerle görüşmeler yapılabilir, ancak karar alınamaz.

YENİ ŞEKLİ

4 — Adaylık ve seçim :

Danışma Kuruluna Genel Kurulca seçilen üyelikler için, Disiplin Kuruluna verilip kesinleşmiş cezası bulunmayan her oda üyesi aday olabilir.

Her yıl bu onbeş üyeliğin üçte biri Genel Kurulca üç sene süre için yenilenir. Süresi biten üye yeniden seçilebilir. Yıl içinde boşalan üyelikler için, boşalan üyenin süresini tamamlamak üzere, ilk Genel Kurulda seçim yapılır.

Genel Kurulda en çok oy alanlar üç sene için, diğerleri sıra ile daha kısa süre için seçilmiş kabul edilirler.

5 — Oy hakkı :

Danışma Kurulunun bütün üyeleri eşit oy hakkına sahiptir. Birden fazla grupta üye olanlar bir oy kullanabilirler.

7 — Kararların alınması :

Toplantılar katılan üyeler ile açılır. Ancak katılan üyeler tam sayının beşte ikisinden az ise katılanlarla görüşmeler yapılabilir, ancak karar alınamaz.

Kararlar, toplantıda bulunanların oy çokluğu ile alınır. Oda Yönetim Kurulunca ilgili konularda bilgilerini açıklamak için çağırılan üyeler ise düşüncelerini bildirir, ancak oy kullanamazlar.

E. HAYSİYET DİVANI

Örgütümüz yıl içinde, bütün yurtta sıkıyönetim uygulandığı ve siyasi gücün açıkça bize karşı cephe aldığı günlerde çok çetin bir sınavdan geçti. Üyelerimiz büyük bir bütünlük içinde bizi desteklediler. İktidardakilere yaranmakta yarar görenler dahi bize karşı davranışlarında özür diler bir tavır içinde kaldılar. Bu birlik ruhuna çok sevindik.

Birkaç üyemizi Haysiyet Divanına vermek veya açıkça teşhir etmek durumunda kaldığımız için üzüntü duymaktayız. Elbetteki üyelerimizden meslek yasasına, onur ve şerefimize aykırı davrananları şiddetle izlemeliyiz. Bu arada Oda kararlarına saygılı kalmayanların birlikten doğan gücümüzü hırpalamak netîcesini doğurduklarının bilincine varmadıkları anlaşılmaktadır.

Bu arada Haysiyet Divanı yönetmeliğinin 10 uncu maddesinin uygulamada büyük güçlükler çıkaracağını farkettik. Haysiyet Divanı üyelerinin sırf kötü niyetle reddedilmeleri kanunlarımızda, hakimlerin reddinde olduğu gibi bir çözüme bağlanmadığı ve böyle konularda kıyas yoluna gitmek tehlikeli bulunduğu için bu maddenin kaldırılmasını teklif ediyoruz. Haysiyet Divanları hızlı olarak işleyip karar vermelidir. Geç verilen kararlar etkilerini çok kaybeder. Yanlışlık ve haksızlık ihtimallerine karşı Yüksek Haysiyet Divanının mevcudiyeti ile güvenliğin sağlandığını düşünmek doğrudur.

Haysiyet Divanı Yönetmeliği Değişiklik Tasarısı

ESKİ ŞEKİL

Üyelerin red ve istinkâfı :

Madde 10 — Haysiyet Divanı azalarından red ve istinkâf sebepleri, Hukuk Muhakemeleri usullerindeki hakimlerin red ve istinkâf sebepleri gibidir.

YENİ ŞEKİL

Üyelerin red ve istinkâfı :

Madde 10 — (Kaldırılmıştır.)

F. TEKNİK KONGRE

İnşaat Mühendisleri Odası VI. Teknik Kongre Yürütme Kurulu 1971 Mart ayındaki ilk toplantısında 1974 Şubat'a kadar devam edecek olan faaliyet dönemi içinde, geleneksel teknik kongrelerden 6 ncısı ile, zemin ve temel mühendisliğine dönük özel konulardan birinde bir sempozyum yapmayı bir ana çalışma ilkesi olarak benimsemişti. (İ. M. O. VI. Teknik Kongre Yürütme Kurulu Toplantı Tutanağı No. 1).

Bu ilkeye bağlı olarak, 1973'de yapılması öngörülen Teknik Kongre'nin hazırlıkları bir yandan sürdürülürken, 1972 yılı içinde bir sempozyum tertibi için gerekli çalışmalara girişilmişti. Ancak Yürütme Kurulu Sekreterinin askerlik görevi nedeniyle, kuruldan ayrılışıyla, yeni bir sekreterin seçilmesi arasında, çoğu T. B. T. A. K. ve Üniversiteler mensubu olan üyelerin yoğun bir yurt içi ve yurt dışı akademik faaliyet dönemine girişleri nedeniyle, dört aylık bir zorunlu faaliyet boşluğu yaratılmış oldu. Kurulun 1972 Mayısından itibaren, yeniden normal çalışma temposuna girişinden sonra öncelikle sempozyum konusu ele alındı. Kısa bir döneme sığan yoğun bir çalışmayla, 1972 Ekiminde İstanbul'da İ. T. Ü. Mühendislik Mimarlık Fakültesi toplantı salonlarında üç gün süren "Kazıklı Temeller Sempozyumu" düzenlendi.

Tebliğlerin kalitesi ve bolluğu ve katılanların ilgisiyle daha ziyade büyük bir teknik kongre niteliği taşımış olan bu toplantıya sunulan bazı tebliğler ve tartışma tutanakları 12 - 13 No. lu Teknik Bülten'de yayınlanmış bulunmaktadır.

Sempozyum ve sonrası çalışmalar 1973 yıl başını buldu. Bu tarih ile 1973 Mayıs'ı arasında Yürütme Kurulu normal faaliyetini yürüttü. Ancak Teknik Kongre ise ilişkin kararların meslekdaşlara iletilmesi yönünden yeni bir zorunlu boşluk doğdu. Bunun nedeni, Yürütme Kurulu dışındaki etkenlere bağlanabilir. Yasal kuruluşlar olan meslek odaları üzerinde yoğunlaşan politik baskıların, bu kuruluşların maddi güçlerini sarstığı ve yeni ekonomik koşullara göre yeni kısıtlı çalışma yöntemlerinin saptandığı bu dönem, Oda organlarının yayınında kaçınılmaz gecikmeler olduğu bir dönemdir. Teknkik Kongre Yürütme Kurulu kararları ve Teknik Kongreyle ilgili haber bültenleri arada hazırlanmış olduğu halde, meslekdaş kamu oyuna ancak 1973 Haziran başında iletilebildi. 1973 Eylül'ünde öngörülen bir kongre için Haziran başında haber bülteni yayınlanması, tebliğ vermeyi tasarlayan bazı uzman meslakdaşlarca biraz sıkıştırıcı bir yöntem olarak karşılandı. Ekim ve Kasım'da Türk İnşaat Mühendisleri sektörünü ilgilendiren diğer ulusal ve uluslararası toplantıların bulunduğu gözönünde tutularak, Yürütme Kurulunca Kongre'nin 24 - 25 - 26 Ocak 1974'e ertelenmesi öngörüldü. Ancak bu arada, İ. M. O. bütçesindeki sıkışlığın devam ve Yönetim Kurulunun teknik kongre haysiyetine yakışır bir faaliyet için harcanması gerekli 100.000 TL. mertebesinden paranın teminindeki tereddütleri dolayısıyla, bu yeni tarihin ilgili meslekdaşlara kesin bir bilgi olarak iletilmesi yeniden gecikti. Bu durumda VI. Teknik Kongre'nin yeni seçilecek Yürütme Kurulunca yapılması tavsiyesiyle, mevcut Yürütme Kurulunun faaliyeti sona ermiş oldu.

Bu tavsiyeyi, ayrıntılı şekliyle ifade edersek;

1) İ. M. O. VI. Teknik Kongresi, elde mevcut tebliğlerin teknik aktüelliğinden kaybetmemesi için 1974 - 1975 yılları içinde, tercihen 1974 yılı içinde toplanmalıdır. Buna göre iki yıl hizmet görecek yeni bir Yürütme Kurulu seçimi yoluna gidilmelidir.

2) Elde mevcut 13 tebliğ ile, verilecekleri kesinlikle vadedilmiş bulunan 3 tebliğe ek olarak, toplam 16 tebliğ, bir teknik kongreyi dolduracak yeterlikte görülmezse, yeni haber bültenleri ve kişisel hatırlatmalarla yeni tebliğlerin gönderilmesi sağlanmalıdır.

3) Bugünkü raportörlerle temas kurularak, kendilerinin Teknik Kongre toplanıncaya kadar bu görevde devam etmeleri sağlanmalıdır.

4) Çok önemli bir konu olmakla birlikte sadece bir tebliğlik ilgi görmüş olan "İnşaat Mühendisliği ve Sosyo - Ekonomik Sorunlar". bölümüne yeni tebliğ sağlamak üzere özel gayret gösterilmelidir. Bu konu gerekirse kongrenin bir öğleden sonrasını dolduracak bir açık oturum ilâvesiyle önemine yakışır bir çekiciliğe kavuşmalıdır.

5) 1976 Şubatına kadar görevde kalacak, iki yıllık yeni Yürütme Kurulu, bu dönem içinde örneğin "Türkiye'deki Betonarme Betonları Gerçeği" tipinde aktüel önemli bir konuda bir de sempozyum yapabilmelidir. Böylece zorunlu olarak, 1977 sonu, ya da 1978 başına itilecek daha sonraki Teknik Kongreye kadar geçecek süre bir ara faaliyetle doldurulmuş olacaktır.

6) Bu faaliyetlerin yürütülmesine maddi temel oluşturmak üzere, 1974 bütçesine 50.000.— TL. konması uygun olacaktır.

G. YAYIN

Yayın organlarımızı, üyelerimizle organik bir bağ kurmakta en etkin araçlarımızdan biri olarak kabul etmekteyiz. Yönetim Kurulu üyelerimiz, çalışma sürelerinde, en fazla, yayın organlarımızın daha derli toplu ve faydalı çıkmaları için zaman harcadılar. Ancak geçtiğimiz yılda, kanunumuzda üye aidatları bakımından geriye yürütülerek, bir değişiklik yapılması tehdidi altında tutulduğumuz için Yönetim Kurullarımız ne miktar harcama yapabileceklerini kestiremez durumda idi. Diğer taraftan vize uygulaması belirli bir süre aksadığı için büyük gelir kayıplarına uğradık ve kasamızdaki para zaman zaman çok azaldı. Bu durumda ilk tedbir olarak Teknik Bülten'in yayınlanmasını erteledik; Türkiye Mühendislik Haberlerinin yayınlanmasını bir süre geciktirdik. Bütçe yönünden daha belirli günlere kavuşunca Türkiye Mühendislik Haberlerinin yayınlanmasındaki gecikmenin yerini doldurduk. Teknik Bültenin yeni sayıları yayına hazırlanmıştır. Önümüzdeki dönemde aksama giderilebilir.

Mevcut üç yaygın organımız arasında bir iş bölümü yaparak her birinin mesleğimizin sorunlarının farklı yönlerine eğilmelerini temin etmeye çalıştık.

Bu iş bölümünde Teknik Bülten mesleğimizin **teorik sorunlarına eğilme** görevini yürütmektedir.

Türkiye Mühendislik Haberleri yaptığı yeni atılım ile kendisine mesleğimizin **uygulama** yönünü konu olarak almıştır. Büyük ölçekte olan mühendislik yapılarının Türkiye Mühendislik Haberleri aracılığı ile tanıtılması "Özel sayılar" şeklinde düzenlenmiştir. "Karadeniz Bakır İşletmeleri" ve "Seydişehir Alüminyum Tesisleri" bu yeni atılımın ilk ürünleridir. Daha küçük ölçekteki mühendislik uygulamalarının ise "Derleme" sayılar şeklinde, düzenlenmesi yoluna gidilmiştir.

Ayrıca mühendisliği ilgilendiren güncül konuların değişik kalemlerden ve değişik yönleriyle sunulması "Özel sayıların" diğer amaçlarından birisi olmuştur. Bu sayılar, belli sorunları üyelerimize bir bütünlük içerisinde vermekten başka, toplumsal bilgi üretiminde kendi payına düşen sorumluluğu yerine getirmek çabası içerisindedir Ancak böyle bir çabadır ki İnşaat Mühendislerini toplumun diğer unsurları ile dinamik ve olumlu bir ilişki düzeyinde tutabilecektir.

İstanbul Şubemizce yayınlanan "Teknik - Güç" güncül sorunların üyelere ve kamu oyuna duyurulması, TMMOB'ye bağlı odaların faaliyetlerinin açıklanması, idari karar alma süreçlerinde karşılaşılan durumların eleştirisi, üyelerimizin olaylara bakış açılarının yönetilmesi yoluyla bir "Mühendislik İdeolojisinin" oluşturulması şeklinde belirlenen görevini yerine getirirken Merkezdeki yayın müdürlüğümüz kendi payına düşeni gerektiği şekilde yerine getirmiş ve İstanbul Şubesi ile başarılı bir dayanışmayı gerçekleştirmiştir.

Yayın Organlarımızdan, yukarıda belirtildiği gibi, amaçları belirlenmiş, ve planlı bir şekilde faydalanmağa çalışılması yoluna gidildiğinde Odamızdaki yayın hayatının mevcut örgütlenmesinin yeterli olmadığı anlaşılmıştır. mali olanaksızlıklar ve Odamızın geçirdiği buhranlı günler nedeniyle bu yıl oluşturulamayan Yayın Komitesinin de tek başına üstesinden gelemeyeceği bu "Yayın anlayışı" profesyonelleşmiş, bilgili yetenekli ve yaratıcı kadroların oluşturulmasını gerektirmektedir. Böylece artık yayın hayatımızın amatör bir zihniyetle ele alınması dönemi sona ermiş bulunmaktadır.

Türkiye'de etkin bir güç olmak durumundaki İnşaat Mühendisleri bu aşamayı ilk adımda tamamlamak zorundadır. Bu arada "Teknik - Güç"ü çıkaracak kadroların yerini ve şeklini bütün içinde çözümlemek, gerekirse yayını Ankara'dan sürdürmek yeni Yönetim Kurulunun üzerinde titizlikle duracağı hususlardır.

H. KALİTE BELGESİ KOMİSYONU

KURULUŞ VE AMAÇ :

İnşaat Mühendisleri Odası Kalite Belgesi Komisyonu 16. dönemde kurularak faaliyete geçmiştir.

Komisyonun kuruluş amacı "Ülkemizde üretilmekte olan inşaat malzemesinin ilgili standartlara, alıcının aradığı ve üreticinin tanıtma broşürlerinde belirtildiği niteliklere uygun olup olmadığını araştırmak ve uygun olduğu saptanan ürünlerin kalitesini belgelemek" olarak özetlenebilir. Böyle bir çalışmanın kaliteli inşaat malzemesi üretimini teşvik ederek ulusal ekonomi ve endüstriye yarar sağlayacağı düşünülmüştür. İnşaat Mühendisleri Odası tarafından Kalite Belgesi uygulaması üreticiyi haksız ve zararlı rekabetten kurtaracak ve alıcıya güven verecek, standartlara uygun malzemenin üretimini destekleyecek bir mahiyettedir. Nitekim 2. Beş Yıllık Kalkınma Plânının 1970 İcra Plânının 207 sayılı Tedbirler Bölümünde de Meslek Odalarının Kalite Belgesi çalışmalarının desteklenmesi öngörülmektedir.

Kalite Belgesi verilmesi düşünülen ürünlerin Odaca uygun görülen kamu veya özel kuruluş lâboratuvarlarında ilgili mevcut Türk Standartlarına veya DIN, ASTM gibi yabancı standartlara ve genellikle teknik kullanılma koşullarına uygunluğu saptanacaktır.

Bu işlemleri düzenlemek üzere İnşaat Mühendisleri Odası Kalite Belgesi Yönetmeliği hazırlanmış ve yürürlüğe konmuştur. Bu yönetmelikte Kalite Belgesi verilmesi sırasında numune alınması, deneyler, belgenin yürürlük süresi, bu süre içinde üretimin kontrolu gibi hususların nasıl ele alınacağı belirtilmektedir. Ayrıca Kalite Belgesi için müracaat edecek üreticiye gönderilecek standart formlar tesbit edilmiştir.

ÖNCEKİ DÖNEMLERDE YAPILAN ÇALIŞMALARIN ÖZETİ :

İnşaat Mühendisleri Odası Kalite Belgesi Komisyonu çalışmalarına başladıktan sonra Kalite Belgesi verilmesinin amaç ve faydalarını belirten bir yazıyı inşaat malzemesi kullanan veya satın alan çeşitli kamu kuruluşlarına göndermiş ve bu kuruluşlarca malzemede Oda Kalite Belgesi aranmasını önermiştir.

Bayındırlık Bakanlığına gönderilen bir yazıda özellikle 2. Beş Yıllık Kalkınma Plânında Meslek Odalarının Kalite Belgesi çalışmalarının desteklenmesi ilkesi ve 2490 Sayılı Kanunun 6/i maddesi hatırlatılmıştır. Ayrıca söz konusu Bakanlığın 7 Haziran 1968 gün ve 12918 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan "Malzeme ve Mamullerin Kalite Belgesini Haiz Olmaları Hakkında" ki bildirisinin A - 11 maddesinin değiştirilerek Odamız adının ve Odamızca kalite belgesi verilebilecek malzeme ve mamullerin listeye eklenmesi önerilmiştir.

Bazı kuruluşlardan ve Bayındırlık Bakanlığından gelen cevaplarda Devlet eliyle üretilen malzemeler için Kalite Belgesi verilmesinin gereksiz olduğu ve hangi malzemeye belge verileceğinin bildirilmesi istenmiştir. Bunun üzerine Oda tarafından Kalite Belgesi verilecek ürünlerin geniş kapsamlı bir listesi ilgili kuruluşa gönderilmiştir.

Bu çalışmalara paralel olarak inşaat malzemesi üreten özel sektör kuruluşları ile de temas edilmiştir. Sonuç olarak ERFA (Hasır Çelik), PİMAŞ (PVC boruları), TORTAŞ (Beton Çeliği III. b), İMAS (Asbestli Çimento borular), YTONG, TOPUZ TORÇELİK, MEGES (Betonite), UZMAN KOLLEKTİF ŞİRKETİ (Renkli Tuğla), ÖZMER (Sun'i mermer), UĞUR TUĞLA VE KİRE-

MİT FABRİKASI (Tuğla ve Kiremit), EKMEKÇİOĞLU (Tuğla, Kiremit), YAPI KORUMA MALZEMELERİ (Çeşitli sıva malzemesi) firmalarından parantez içinde açıklanan ürünleri için kalite belgesi alma istekleri gelmiştir.

Müracaat eden firmalara kalite belgesi verilmesi için gerekli şartları belirten formlar gönderilmiştir. Bu firmalardan İMAS'a, MEGES'e, TOPUZ TORÇELİK'e ve UZMAN KOLLEKTİF ŞİRKETİ'ne gerekli işlemleri yerine getirdiği ve mamulünün kalitesi uygun bulunduğu için Kalite Belgesi verilmiş diğerlerine ise müracaat işlemlerini tamamlamadıkları için verilememiştir. Böylece 16., 17. ve 18. dönem sonunda Odamızın verdiği Kalite Belgesi sayısı 4'e yükselmiştir.

19. DÖNEM KOMİSYONU ÇALIŞMALARI :

19. Genel Kuruldan sonra tayin edilen üyelerle oluşan Komisyonumuz ilk toplantısını Mart 1973 sonunda yapmıştır.

Komisyonumuz daha evvelki dönemde yapılan çalışmaları incelemiş şimdiye kadarki 3 dönemde sadece 4 kalite belgesi verdiğini bunun çok az olduğunu bu sayıyı arttırabilmek için Özel ve Kamu kuruluşları nezdinde daha evvelce yapılan teşebbüslere devam edilmesi saptanmıştır. Çeşitli kanallardan teşebbüsler yapılmıştır. 19. Dönem de HERAKLİS, SALİHLİ UĞUR TUĞLA VE KİREMİT FABRİKASI KOLL. ŞİRKETİ, ÇAYIROVA CAM FABRİKASI, ÇBS, ÖZMER, ÇESAN YÜKSEK KALİTELİ ÇELİK SANAYİ Firmaları kalite belgesi almak için müracaat etmişler kendilerine gerekli formlar ve şartlar bildirilmiştir. Bu dönemde bunlardan SALİHLİ UĞUR TUĞLA ve KİREMİT FABRİKASI KOLLEKTİF ŞİRKETİ'nin "KİL KÜNKLERİ" için 3.5.1973 tarihinde 1 sene geçerli olmak üzere Odamızın 5 no. lu Kalite Belgesi, ÇBS AKROLİK DIŞ CEPHE KAPLAMASI İÇİN 25.8.1973 tarihinde 1 sene süreli (6) no. lu kalite belgesi, ÖZMER firmasının "sunî mermer" lerine yine 25.8.1973 tarihinde 1 sene süreli (7) no. lu Kalite Belgesi ve ÇESAN YÜKSEK KALİTELİ ÇELİK SANAYİNİN "Hasır Çelikleri" için ise 10.1.1974 tarihinde 1 sene süreli (8) no. lu kalite belgesi olmak üzere 4 adet kalite belgesi verilmiş böylece evvelki dönemlerde verilenlerle birlikte toplam sayı (8) e yükselmiştir. Ayrıca daha evvelki dönemlerde alınmış ve müddetl bitmiş veya bitmek üzere olan Kalite Belgelerinin yenilenmeleri için gerekli teşebbüsler yapılmış fakat bir sonuç alınamamıştır.

Bu arada Odamıza İzmir Şubesi Kalite Belgesi vermek üzere müracaatta bulunmuş ancak Komisyonumuzun bu konuda vakit ve imkânlarının şimdilik müsait olması yönünden bu işlemin Merkezce yürütülmesinin yerinde olacağı görüşüne varılmış ve durum böylece İzmir Şubesine bildirilmiştir.

SONUÇ VE GELECEKTEKİ ÇALIŞMALAR İÇİN TAVSİYELER :

Sonuç olarak Komisyonumuz 19. Dönemdeki çalışmaları sırasında İnşaat Malzemelerine Odamızca Kalite Belgesi verilmesinin amaç ve faydalarını ilgili kamu ve özel sektör kuruluşlarına duyurmağa çalışmıştır. Çeşitli özel sektör kuruluşları ürünleri için kalite belgesi almak üzere müracaat etmişler ve raporun hazırlandığı tarihte bu firmalardan dördüne ürettikleri malzeme için Kalite Belgesi verilmiş bulunmaktadır.

Kamu kuruluşlarımız bu konuda ilgi göstermiş olmakla beraber henüz kesin bir uygulamaya geçmemişlerdir. Bilhassa Bayındırlık Bakanlığı gibi inşaat malzemesini büyük miktarda kullanan veya kullandırtan kuruluşlarımızın şartnamelerinde belirli ürünler için Odamız Kalite Belgesini şart koşmaları ülkemiz yararına olacağına inandığımız bu uygulamanın yerleşmesini ve gelişmesini sağlayacaktır.

Kalite Belgesi verilmesi konusunda Odamız bilhassa yeni ve modern inşaat malzemesi söz konusu olduğunda Türk Standartları Enstitüsü ile gerekli standartların hazırlanması ve zorunlu kılınması, yönlerinden de işbirliği yapmalıdır.

Komisyonun gelecek dönemdeki çalışmalarının bu hususları ve özellikle Odamız Kalite Belgesinin Kamu kuruluşlarımızca gerektiği hallerde zorunlu kılınmasını sağlayacak şekilde devam etmesini temenni ederiz.

ÖMER LÜTFİ BAYAZIT
SAİT BERKÖZ
ERTAN ACAROĞLU

İ. TEMSİLCİLİKLER

Ülkemizin büyüyen sorunları, üye sayımızdaki artış, hemen her ilde yerleşen inşaat mühendislerinin sayısının belirli bir düzeye ulaşması Odamızın Taşra teşkilâtı olan temsilciliklerin önemini arttırmaktadır. Bu durum ayrıca her ilde temsilciliğimizin bulunmasını da zorunlu kılmaktadır.

Konut üretiminde kendi sorumlulukları altında olması gereken alanlara üyelerimiz sahip çıktıkça o ilde belge uygulamasına geçilmesi istenmekte bu da temsilcilerimizin önemli bir uğraşı konusu olmaktadır. Bu gelişmedeki genellik karşısında geçtiğimiz yıl ilk defa ülkemizdeki konut üretimi ilgili odalarca Türkiye ölçeğinde ele alınmış ve temsilciliklerin bu konuda Merkez ile işbirliğine girmesi istenmiştir. Bu işbirliğinde en önemli çalışma hazırlanan ortak Protokolun her ilde uygulanabilecek genel konularına katkıda bulunmak ile genel koşulların gerektireceği özelliklerin saptanmasının istenmesi olmuştur. Ekli yazıların cevaplarını büyük ölçüde almış bulunuyoruz.

Konut üretimimizle ilgili olarak temsilciliklerden beklenen çalışma bir yandan üyelerimizin ve kanun hak ve menfaatlerinin korunması olurken diğer taraftan bu sektördeki gelişmeleri yakından izleyecek önemli gelişmeleri değerlendirmek ve görüş oluşturmak için Oda merkezine bildirilmesi olmaktadır.

Temsilciliklerin Belge Uygulamasına geçilmesi ile meydana çıkan yeni çalışma koşullarını düzenleyebilmek Odamızın mümessillik yönetmeliğinin yeniden gözden geçirilmesini gerektirmektedir. Bu değişikliklerde gözönünde tutulması gereken ana sorun temsilci ile vize mühendisliği görevlerinin ne şekilde bağdaştırılabileceğinin saptanması olmaktadır.

Mümessillik yönetmeliğinde temsilcilerden beklenen "Muhabirlik görevi" geçtiğimiz yıl, diğer yıllarda da olduğu gibi işlememiştir. Yapı üretiminde söz sahibi olmak durumundaki Odamızın bu konuda hassas davranması gerekmektedir. Üyelerimizin illere ve sektörlere göre dağılımı ile yatırımlar hakkında bilgi alabilmek bu maddenin işletilmesi ile mümkün olabilecektir. Her temsilci kendi ilindeki mühendisler hakkında bilgi sahibi olmaktan, o ildeki yatırımları nitelik, inşaa tarihi, yatırım hacmi ve yıllara göre gelişmesi, istihdam ettiği mühendis sayısı, uygulama konusunda Oda merkezini devamlı haberdar edecek raporlar düzenlemekten sorumlu bulunmalıdır.

Ayrıca TMMO Birliğine bağlı işyeri temsilciliklerinin kurulması şeklinde ortaya çıkan teknik elemanların yeni ve daha başka düzeyde, örgütlenme çalışmaları Odamız temsilciliklerinin etkin katkılarını beklemekte ve seçilen işyeri temsilcileri ile olumlu işbirliğini gerçekleştirmeleri gerekliliği doğmaktadır.

Odamız geçen yıl bir yandan bütün illerde temsilciliklerin kurulmasını sağlamaya çalışmış diğer taraftan yukarıda verilmeğe çalışılan yeni ihtiyaçlar doğrultusunda Merkez'le ilişkiler kurulması istenmiştir.

EK 6

T. M. M. O. B.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

MERKEZİ : Selânik Caddesi No. 19/1 ANKARA TEL : 12 13 69 - 17 85 99

Dosya No : 185/4

Sayısı : 410 - 3245

Sayın (Ekli listede isimleri yazılı Temsilcilere yazılmıştır.)

Odamız, temsilcilikleri ile sürekli ilişkiler kurma çabası içerisindedir. Bu amaçla temsilcilikler ziyaret edilmekte ve o illerde üyelerle toplantılar düzenlenmektedir.

Şimdiye kadar yaptığımız ziyaretler sırasında tartışılan ana konular TMMOB'ye bağlı işyerleri temsilciliklerinin kurulması ile serbest çalışan üyelerimizin konut üretimine ilişkin sorunlar olmaktadır.

Bu sorunların genelliği karşısında Odamız, daha etkin çalışmalarda bulunabilmek için, aşağıdaki konularda tüm temsilcilerden bilgi istemenin gereğine inanmış bulunmaktadır.

Bilgileri tezelden odamıza ulaştıracağınıza olan inancımızla ilginize teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Saygılarımızla
(İmza)
SEKRETER ÜYE

Enis ÜSER

1 — İlinizde T. M. M. O. B.'ye bağlı işyeri temsilciliklerinin kurulması çalışmaları ne durumdadır?

2 — Belediye sınırları içinde yürütülen inşaatların temsilciliğiniz tarafından vize edilmesi durumu varmıdır? Eğer Belediye ile çalışmalar sürdürülüyorsa görüşmeler hangi safhadadır?

3 — Konut üretimi sahasında çalışan üyelerimizin yükümlendikleri sorumluluklar açısında sorunlar neler olmaktadır? (Örneğin Fenni Mesuliyet konusunda yetki tayini açısından işverenlerle anlaşmazlıklar olmaktamıdır?).

4 — İlinizde projelendirme ücretleri ortalaması nasıldır?

5 — Mimar ve İnşaat Mühendisleri arasında ihtisas ayrımına ilişkin gözlemleriniz nedir?

6 — İlinizde serbest ve kamu kesiminde çalışan mühendislerin sayısı nedir?

EK 7

T. M. M. O. B.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

MERKEZİ : Selânik Caddesi No. 19/1 ANKARA TEL : 12 13 69 - 17 85 99

Dosya No : 185/4

Sayısı : 410 - 3463

Sayın . . . . . .

(. . . . . İli Temsilcisi)

Ekli Listede isimleri yazılı il Temsilcilerine yazılmıştır.

Mimarlar Odası ile birlikte hazırlanan ve bütün Türkiye illeri Belediye sınırları içinde yapılacak binaların projelerinin Odamız tarafından vizesinin yapılmasına dair uygulamaya esas teşkil edecek protokolu ilişikte sunuyoruz.

Protokolun ilkelerinde genellikle bir amaç olmakla birlikte, incelemeden de anlaşılacağı gibi, yerel durumların getireceği özelliklerinde saptanması gerekli olmaktadır.

Bu bakımdan her iki konudaki eleştirilerinizi ve uygulamaya başlama konusundaki görüşlerinizi en geç 15.1.1974 gününe kadar Odamıza iletmenizi rica ederiz.

Saygılarımızla
SEKRETER ÜYE
(imza)

(Enis ÜSER)

EK : Protokol

Ek Protokol
Örnek Proje.

3. İnşaat Teknik Personeli öğretim ve Eğitimi

A. MÜHENDİS YARDIMCISI KONUSU

1970 yılında odamıza başvuran Ege Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Fakültesi Dekanı Prof. Kemal KARHAN dört yıllık mühendislik eğitiminin iki aşamada düzenlenmesini teklif ederek, ilk iki yılın "ön-lisans kademesi" ismini taşıması ve burada mühendis olmaya yeteneksiz olduğu anlaşılanların, işçi ile mühendis arasında bir diploma sahibi yapılmaları görüşünü savunmakta idi. Oda merkezi tarafından bu konudaki oda görüşünü hazırlamakla görevlendirilen İstanbul Şubesi sadece teorik bilgilerle donatılan bir mühendis yardımcısı anlayışının mahzurlarını belirtmeye çalışmıştı.

Bu sene Ege Üniversitesi tarafından yürürlüğe konan bir yönetmelikle, bu görüş biraz değiştirilerek uygulanmaya başlanmıştır. Yeni yönetmeliğe göre "ön-lisans kademesi" mühendislik eğitimine öğrenci seçmeye de yarıyan bir hazırlık kursu şeklindedir. Bu kursta başarısız olanlara yine bir miktar başka teorik bilgiler verilerek "mühendis yardımcısı" unvanı kazandırılacaktır.

Bu konudaki Odamız görüşünü Yönetim Kurulu Başkanımız bir makale ile kamu oyuna duyurmuş bulunmaktadır. Biz teorik bilgilerden ibaret bir programla "mühendis yardımcısı" yetiştirilmesinin sorunlarımızı artıracağına inanıyoruz. Ancak bu tip eleman ihtiyacımızın ne kadar fazla olduğu açıktır. Lise mezunlarımız iyi düzenlenmiş bir eğitimle bu sahada çok faydalı olabilirler. Gelecek Yönetim kurullarımız bu konunun doğru bir kanala girmesi için uğraşmalıdırlar.

EK 8

TEKNİKER EĞİTİMİ HAKKINDA YAZI

T. C.
Ege Üniversitesi
Mühendislik Bilimleri Fakültesi
Dekanlığı

İzmir - Bornova
23.6.1970
Sayı : 01-218/311/1958

T.M.M.O.B.

İnşaat Mühendisleri Odası Başkanlığına
ANKARA

Memleketimizde teknik personelin kademelendirilmesi Almanya'dakilere paralel açılan Teknik Okulların Yüksek Okul hüviyetini iktisab etmelerinden sonra imkânsız bir hale gelmiştir. Bugün bütün Teknik Öğretim Kuruluşlarında uygulanan sisteme göre lise seviyesi üstünde 4 yıllık öğrenim mühendis diplomasını kazandırmakta ayrıca yapılan 1 yıllık ihtisas öğretimi yüksek mühendisliğe yönlenmektedir .

Mühendislik mesleğinin alt kademesini sanat enstitüsü mezunları teşkil etmektedir. Mühendis ile bunlar arasında bir ara kademe kurulmak istenmiş ve Tekniker okulları açılmıştır. İtiraf etmek gerekir ki bu teşebbüs başarılı olamamıştır. Sanat Enstitüsü öğretmenleri daha üstün kademede verilmesi gereken dersleri vermeğe çalışmışlar fakat sınırlı yetenekleri ile bunu sağlayamamışlardır. Diğer taraftan bu okullarda zaman harcıyan öğrenciler de mühendislik ünvanına özenti duymuşlar ve kendilerine pahalıya mal olan teşebbüslere girişmişlerdir. Bugün ortamın sükûnet içinde görünmesine rağmen yakın gelecekte mühedis ile işçi arasındaki kademenin daha yeteneksiz gruplar tarafından olup - bitti anlayışı ile zorlanacağı muhakkaktır.

Mühendislik öğretiminin 4 yılının iki kademede ele alınması mümkündür. Bu düşünce halen Fransa'da uygulanan Mathemathic Special, Almanya'daki Forprüfung, Amerika'daki Junior College sistemlerine de uygun düşmektedir. Rusya'da teknik hiyerarşi esasen bu sistemin tatbikatından başka birşey değildir.

Bu sistemin uygulanması mevcut öğretim planlarında önemli bir değişikliği gerektirmeyecektir. Mühendislik öğretiminin ilk iki yıl öğretim planı genellikle şöyledir.

1. YIL.

Kış yarı yılı		Kış yarı yılı	
Analiz	3 + 2	Analiz	3 + 2
Linear Cebir Analitik Geo.	3 + 2	Linear Cebir Analitik Geo.	3 + 2
Fizik	4 + 3	Fizik	4 + 3
Kimya	4 + 3	Kimya	4 + 3
Teknik Resim	1 + 3	Statik	2 + 2

2. YIL

Yaz yarı yılı		Yaz yarı yılı	
Y. Matematik	3 + 2	Y. Matematik	3 + 2
Mukavemet	2 + 2	Akışkanlar Mekaniği	2 + 2
Dinamik	2 + 2	Termodinamik	2 + 2
Malzeme	2 + 3	Enerji	2 + 2
Sosyal Bilimler	2 + 0	Sosyal Bilimler	2 + 0

Bundan başarı gösteren öğrenciye bir ön lisans veya tekniker diploması verilebilir. Mühendisliğin temel konularına vakıf bir eleman bütün teknik dallarda verimli olarak yardımcı fonksiyon yapabilir. **Teknikte mühendis ile işçi arasındaki ara kademedeki personelden gerek proje gerekse işletme çalışmalarında beklenen vasıf, uygulama yeteneği verecek kurs bilgilerinden ziyade mühendislik mesleğinin temel formasyonları olmalıdır.**

Böyle bir sistemin uygulanmasından işçi ile mühendis arasındaki kaliteli personelin temininin yanı sıra şu faydalar sağlanabilir.

1 — Mühendislik öğretiminin, temel bilimleri kapsayan ilk kademesini bitirenlere yüksek öğrenim yapmış olarak meslek hayatına atılmak imkânı yaratılacaktır. Bunların bir kısmı, bir süre hayat tecrübesinden sonra öğrenimlerini mühendisliğe yöneltebilecekler ve bu öğrenim farklı bir anlam kazanabilecektir.

2 — Öğretim planı yukarıda açıklanan kademe memleket yüzeyinde kolaylıkla yayılabilecektir. Normal lise fizik kimya laboratuvarından pek az farklı tesislere metalografi, çekme ve dinamik deneyleri kapsayan bir malzeme laboratuvarının eklenmesi laboratuvar ihtiyacını karşılıyacaktır. Geri kalanlar bina ve dersane problemidir.

3 — Ön lisans kademelerini bitiren elemanlar meslek öğretimine ve orta öğretime de olumlu olarak katılabileceklerdir. Sanat Enstitülerinin öğretmen ihtiyacını karşılayan Yüksek Teknik Öğretmen Okulu, orta öğretim ihtiyacını karşılayan Eğitim Enstitüleri görevlerini yerine getiremez bir atalete duçar olmuşlardır. Ön lisans kademesinin yayılması eğitim politikasının bu gediğini de kapayabilecektir.

Anayasa ile teminat altında bulunan Üniversite Özerkliği içinde meslek formasyonunun izole bir davranışla temin edilebileceğine inanmıyorum. Diğer taraftan mühendis Odalarının faaliyetleri içinde, bu konuya ciddi olarak eğilmedikleri de muhakkakdır. Memleketin önemli bir ihtiyacını birçok cephelerden çözebilecek nitelikte olduğunu sandığım, yukarıda açıklanan, ön lisans öğrenimi hakkında teşebbüse geçmeden önce, selâhiyetleri kanunla tevsik edilmiş tek mühendislik dalının, İnşaat Mühendisliğinin, meslek teşekkülünün bu konudaki kanaatini öğrenmeyi gerekli sayıyorum.

İlginizi rica eder, saygılarımı sunarım.

DEKAN
İmza

Prof. Kemal KARHAN

EK 9

ÜNİVERSİTEYE GİRİŞ VE TEKNİKER AÇIĞIMIZ

Ege Üniversitesi Rektörlüğü Mühendislik Bilimleri Fakültesi bünyesi içinde bir "Ön Lisans Yüksek Okulu" açtığını ilân etmiş bulunuyor. 1 Aralık 1973 tarihli Milliyet Gazetesinde Sayın Prof. Rauf Nasuhoğlu'nun yayınladığı yazıdan Ankara Üniversitesi bünyesi içinde de benzeri yüksek okulların kurulmasının düşünüldüğünü anlıyoruz.

Ege Üniversitesindeki yüksek okulun yönetmeliğinin, "amaç" başlığını taşıyan, birinci maddesi şöyledir: "E. Ü. Mühendislik Bilimleri Fakültesine bağlı ön lisans yüksek okulunda yapılacak öğretimin amacı fakülte lisans kademesi için öğrenci seçimi ve mühendis yardımcısı yetiştirmektir"

"Ön lisans" deyimi Türkiye için tamamen yeni bir deyimdir. "Lisans kademesi" üniversite ve yüksek okullarımızdaki alışageldiğimiz eğitimin ismidir. Bu eğitimin önünde şimdiye kadar normal lise eğitimi vardı. Böylece ilk bakışta ortaya şöyle bir durum çıkmaktadır: Liselerimizin mezunları bundan böyle lise bilgilerini tekrarlayan, fakat adı yüksek okul olan kurumlara girmeye zorlanacaklardır. Daha açıkçası liselerimiz, lise addedilmeyip daha aşağı bir kademe olmaya itilmektedir. Gazetelerde yayınlanan son haber Ege Üniversitesinin her ilde böyle bir okul açılmasını teklif ettiği şeklindedir.

NERDEN GELİYOR?

Aslında fikir yeni değildir. İkinci Beş Yıllık Plânın eğitim bölümünde aynen şu cümle vardır: "Lise ve lise seviyesindeki teknik ve meslek okullarından gelen ve gördüğü eğitim, yüksek öğretim için yeterli olmayan öğrencileri yetiştirmek için üniversitelere bağlı hazırlık sınıfları kurulacaktır". Plânın uygulama döneminde bu sınıfların açılma şartlarını incelemek için üniversiteler arası bir komisyon kuruldu. Bu komisyonun ileri sürdüğü sonuç, "yapılacak eğitimin lise seviyesinde bir eğitim olduğu, üniversitelerin böyle bir eğitime ne öğretim üyesi ve ne de yer bakımından hazırlıklı bulunmadığı" şeklinde oldu ve "Hazırlık Sınıfları" nın Millî Eğitim Bakanlığı tarafından açılması teklif edildi. Gerçekte Bakanlığın örneğin "Eğitim Enstitüleri" ne toplamış bulunduğu kadrolar dolayısıyla böyle bir kapasitesi vardı.

Ege üniversitesinde yapılmak istenenin bir yönü böylece savunulabilir. Mühendis Fakültesinin alacağı öğrencileri, gerçekte bir hazırlık sınıfı olan, "Ön Lisans Yüksek Okulu" ndan geçirmek, böylece her türlü dedikodu ve yolsuzluğun karıştığı bir sıralama sınavının sonuçlarından kısmen kurtulmak istenilmiştir. İhtiyacın bir kaç katı öğrenciyi matematik - fizik - kimya eğitimi yapan bir kuruma alıp orada yetenekli olanları ayıklamak bugünkü ülke gerçekleri içinde yararlı bir görüştür.

"MÜHENDİS YARDIMCISI"

Ancak bu çözüm ortaya yeni bir düğüm çıkarmaktadır: Başarısız veya yeteneksiz olduğu görülen kişiler ne olacaktır? Bu konuda Ege Üniversitesinin bulduğu formül, bunlara bir yıl süre içinde bazı teknik dersler okutarak "mühendis yardımcısı" ünvanı vermek olmuştur.

Liselerimiz yurt ihtiyaçlarımıza aykırı, anlamsız bir eğitim yapmaktadır. Başka ülkelerde lise mezunu sosyal bünyenin iş hazırladığı bir kişidir; yüksek öğretim diploması peşinde koşmak için bir zorunluk yoktur. Bizde ise lisede verilen bilgilerin yararlı olduğu bir iş alanı yoktur. En küçük ücretlere bile kalabalık bir lise mezunu kütlesi müşteri olmaktadır. Bu durumda çaresiz kalan genç, yüksek öğretim yapmanın bir çözüm sağlayacağını sanmakta, üniversite kapılarına yığılmaktadır. Şimdi Ege Üniversitesinin açtığı çığırla hiç bir işe yaramaz lise mezunları kütlesi, korkulur ki, yine hiç bir işe yaramaz, fakat bu defa "yüksek okul" mezunu ve "diploma sahibi" "mühendis yardımcısı ünvanlılar" kütlesine dönüştürülecektir.

Nasıl işe yarasınlar ki? Yapacakları eğitimin bir yılı ömürleri boyunca hiç kullanmayacakları teorik matematik - fizik - kimya derslerinden ibarettir. İkinci yıl ise yine yalnızca teorik bazı derslerle doldurulmuştur. Bu bir çıkar yoldeğildir.

GERÇEK TEKNİKERİN İHTİYACI: PRATİK

Mühendis olarak tekniker yokluğunu derinden hissederiz. Tekniker açığımız büyümektedir tekniker okulları kapatılmıştır. Bugüne kadar yetiştirilen teknikerlerden şikâyetimiz, "pratik hayatta işe yarar bir şey bilmemeleri" şeklinde olmuştur. Tekniker bir "kalem efendisi" değildir. İlk şart, üzerine yağlı tulumu geçirip, aletleri kapınca uzmanlaştığı alandaki herşeyi bizzat başarabilmesidir. Bundan sonradır ki ondan, mühendisin hazırladığı projeleri kavrıyacak kadar teorik bilgiler edinmiş olması beklenir. Bir adım öte, mühendisin de önce pratik yetenekleri bizzat yaparak edindikten sonra bir miktar teori öğrenerek yetişmesinin, Türkiye gibi geri bıraktırılmış ülkeler için, doğru yol olduğu savunulabilir. Gençlerimizi tekniker olarak yetiştirmenin, ama gerçek tekniker olarak yetiştirmenin yolunu bulmalıyız. Onlara ücret yüksekliği, hatta ünvan yüksekliği sağlamalıyız.

Pratik hayatta kapışılacak bu tür teknikerler (mühendis yardımcıları) yetiştirmek için tekniker okullarının bambaşka bir anlayışla organize edilmeleri gerekir. Örneğin Karayolları, Devlet Su İşleri şantiyeleri tekniker eğitimin ilk iki yıllarının geçirildiği yerler haline getirilebilir Bu pratik eğitim üzerine yüksek eğitim kurumlarımızda geçirilecek bir-iki yıllık teorik öğretimle ihtiyacımız olan bilgileri bütünüyle kavramış, becerili teknik elemanlar yetiştirilebilir. "Ön Lisans Yüksek Okulu" bu ana esaslara henüz yer vermeyen bir düşünüşün eseri olarak ortaya konmuş bulunuyor.

Elbetteki ana çözüm lise eğitimimizi temelinden değiştirmekle mümkün olacaktır. Gerçekten bütün eğitimimizi, kalkınma ümidimizin ana şartı olan, üretim amacına yöneltmeliyiz. İngiltere ve Almanya gibi toplumların bile eğitimcilerimizin "hümanist bilgiler" gibi büyük deyimler arkasına gizlenerek müfredatlarımıza doldurdukları bilgilere itibar etmediklerini bilmek, sanat enstitülerimizi bu görüş içinde yeniden organize ederek orta eğitimin esası haline getirmek ana amaç olmalıdır. Yani bir anlamda her orta eğitim mezununu bir tekniker adayı olarak tasarlamak ihtiyacındayız. Başarılı teknikerleri, belki yalnız onları, mühendis yapan bir sistemle konuyu tamamlayarak, şimdi yapılan eksik uygulama gençlerin ve teknik hayatımızın problemlerini ister istemez daha fazlalaştırma sonucunu verebilecektir.

Ortak bir bülten yayınladılar

Meslek Kuruluşları Odalar Kanunu değişikliğini kınadı

16 Mimar ve Mühendis Odası ortak görüşlerini Sunay'a iletti

Ülke çıkarlarını teknik yönden savunan meslek odalarının kapanacağı açıklandı

ANKARA — Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununda değişiklik yapılmasını öngören ve 14 günü Millet Meclisi...

kabul edilen tasarının doğuracağı sakıncalar hakkında 16 mühendis ve mimar odası tarafından hazırlanan ortak görüş, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, ilgili bakanlıklar ve parlâmenterlere sunulmuştur.

Kamu yararının mühendis ve mimarların meslek odalarına kayıt olmaları...

Mühendis ve Mimar Odaları kanun değişikliğine karşı

DÜŞÜNENLERİN DÜ...

...yayınlayarak, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununu değiştiren teklife karşı çıkmış, «Bu teklifin birliği kapatmak anlamına geleceğini» öne sür-

Devamı Sa. 11, Sü. 4 de

...nitelikledir. Değişiklik teklifi kendi gerekçesinde belirttiği (Kuruluş amacına göre kamu ve memleket yararlarını, meslegin gelişmesini ve meslek mensuplarının haklarını, yetkilerini gözönünde bulundurmak sure... ...ahhüs ve faaliyetlerde ...lama dairesi gere... ...ve bu bir... ...amacından ...yüksek ...8, Sü. I'de) ...okullar. ...o günden buy... ...okullar kapatılm... ...dan mezun olanlar ise odala... ...kaydedilmiş bulunmakta... Artık Mühendis ve Mi... ...r Odalarının, özel diye b... ...ul veya mezunu Bir... ...olunu kalmamıştır. ...rağmen Meclis'te ancak ... ...kişinin bulunduğu gö... öncelik ve ivedilikle gö... teklifi verilerek üzerin... bir görüşme yapılmadı... ...ri kesmiştir.

SONUÇ NE

Mühendis ve M... ...ri kamu yararı iç... ...lardır ve bu ar... hizmetler görm... ...ları adeta kap... verecek kanu... teknik hayat... sahipsiz bir... Tasarının ... cak Sena... mesi. C... to etme... Biz bu ... mutla... sarın... inan...

Mühendis ve mimar odaları kapatılıyor mu?

TÜRKİYE'de ocak ve şubat ayları Mühendis ve Mimar Odalarının şube ve merkez kurullarının toplandığı aylardır. Bu genel kurullar vesilesi ile kamu oyuna mühendis odalarında oluşturulan fikirler ve eleştiriler sunulur; bir çok teknik ve ekonomik konunun tartışılması fırsatı çıkar.

YAZAN :

İzzettin SİLİER

[İnşaat Mühendisleri Odası İst. Şube Başkanı]

Geçtiğimiz haftalarda toplanan Oda Genel Kurullarına bizzat giderek veya telgraf göndererek ilgi gösteren devlet yetkililerimiz meslek odalarını çok önemli addettiklerini ve onlardan çok şeyler beklediklerini belirtmişlerdir.

Bugün Türkiye'de kanunla kurulmuş on yedi mühendislik odası bulunmaktadır: Elektrik Mühendisleri, Gemi Mühendisleri, Gemi Makinaları İşletme Mühendisleri, Harita ve Kadastro Mühendisleri, İnşaat Mühendisleri, Kimya Mühendisleri, Maden Mühendisleri, Makina Mühendisleri, Mimarlar, Orman Mühendisleri, Ziraat ...disleri, Fizik ... Meteoroloji Petrol Müh... Planlamacısı ... hendisleri Od... meslek mensupl... ya özel kesimde ... liyette bulunmak ... lara kaydolmak zor... dadırlar.

Modern demokrasi... kamu kurumu niteliğ... meslek kuruluşları, vaz... mez unsurlar addedilm... dir. Bilindiği gibi, Anay... mız hazırlanırken «Bilim Kuruluşları» yeti...ne başkanlık eden Ord. Prof. Sıddık Sami Onar'ın sonuna kadar direnerek savunduğu fikir, bu meslek kuruluşlarına daha önemli bir rol vermek, ikinci meclisin (Senato'nun) meslek kuruluşları temsilcilerinden oluş...

masını sağlamaktı. Anayasamız 122'inci maddesinde bu kuruluşları düzenlemiş, yönetim ve işleyişlerinin demokratik esaslara aykırı olamayacağı, idarenin bu kuruluşlara karışamıyacağı hükme bağlanmıştır.

Yalnız Mühendis ve Mimar Odaları değil bütün öteki meslek kuruluşlarının yıllarda büyük ...dedirler. ...nın ...

mesleki dergi, gazete yayınlamaktadır. Üyelerinin yaptığı projelerin daha nitelikli olması için yapılan çalışmalar övülmeye değer sonuç vermiştir. Bu ürünün üretim... ve onla... ...

oyunda büyük ilgi uyandırmıştır.

Meslek kurulu... ...dis odala... ...dır. Tür... ...dişilik y... Birliği'ne, ... için Baro... ...cılık yapma... Birliği'ne, ... mak için Ver... Birliği'ne ... kurul...

30 bin üyenin odalarla ilişkisi kesilecek

Yeni kanun mimar-mühendis odalarını yoketmek istiyor

ANKARA — 17 Mühendis ve Mimar Odasını bünyesinde toplayan «Türkiye Mühendis ve Mimar Odalar Birliği», yöneticilerinin iştirakiyle 6235 sa...ığı son toplantıda, Türk Mühendis ve Mimar... Birliği Kanunun... ...kon...

...bin üyesinin bağlı bulundukları meslek odaları ile ilişkilerinin kesilmek istendiği, bu suretle Türkiye'nin kalkınmasının engellendiği ileri sürülmüştür.

...dukları meslek odaları ile ilişkilerinin kesileceğini, serbest çalışan 10 bin üyenin ise, kısterlerse... ...slek odalarına kayıtlarını belirten oda ... yeni teklifteki ... odalar hiçbir şe... ...a siyasetle uğra... ...ilesi ile, odala... ...B'nin ...

17 MÜHENDİS VE MİMAR ODASININ TEMSİLCİLERİ SUNAY'LA GÖRÜŞTÜ

ANKARA. (Cumhuriyet Bü... Mühendis ve Mimar ... değiştiren bir ... Millet Meclisi ... teklifinin Millet Meclisi'nde 17 ne... kanununu ... bulu... üzerine ... temsilcisi, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ı ziyaret ... der. Sunay'a durumun yaratacağı ... anlatmışlardır. Mühendis ve ... temsilcileri, ... nunlaştığı ... cemiyetinin ... de ülkemiz ... dikkate ... bilimsel ... çıkarı ... Tür...

...arının ...duğu açıkl... ...ı yıllarca önc... ...ek okul mezunları... ...odalara kaydedilmemesi... ...e karşı bir tepki olarak ha...

Mühendisler parti liderlerinden Odalar Kanunu için açıklama istedi

ANKARA, ÖZEL

Mühendis ve Mimar Odaları Kanununda yapılmak istenen değişikliğin yankıları dün de sürmüş, İnşaat Mühendisleri ile Elektrik Mühendisleri Odaları, ayrı ayrı yaptıkları kongrelerinde, değişiklik tekliflerini geri alıdırmak için teşebbüse geçilmesini kararlaştırmışlardır.

İnşaat Mühendisleri Odasının 19. Genel Kurul toplantısında alınan bir kararla, Parlâmento'da siyasi parti başkanları bütün kongreye gelerek, Mühendis ve Mimar Odaları Kanun değişikliğine karşı ol... ...ya davet...

Mimarlar, Sunay'a Odalar Kanununun sakıncalarını anlattı

ANKARA, ÖZEL

CUMHURBAŞKANI Su... nay Mühendis ve Mi... mar Odaları temsilc... riyle Çankaya Köşkünde süre görüşmüş, ilgili ... Sunay'a odalarla ilgili ... görüşlerini ... sündeki kanunun ... ...e ... durr...

4. İnşaat Teknik Personeli İstihdamı

A. İŞSİZLİĞİMİZİ YARATAN GERÇEK

Teknik elemanların her geçen gün daha çok işsizlik sorunuyla karşı karşıya kaldıkları bir gerçektir. Ülkemizdeki mevcut teknokrat sayısının azlığı işsizlik sorunumuzun bir arz fazlasından ötürü olduğu savını geçersiz kılmaktadır. Ayrıca, "hızla kalkınan bir ülke oluşumuz" iddiası da işsiz kalan teknik elemanların gittikçe artması gerçeği karşısında ciddi olamamaktadır.

Sanayileşme ve teknik eleman arasındaki organik ilişki göz önüne alındığında **yetersiz sayımıza rağmen işsizlik** konusunun ülkemizde seçilen ve uygulamasına devam edilen sanayileşme politikası ile yakından ilgili olması gerekir.

Bilindiği gibi ülkemizde sanayileşme stratejisini oluşturan temel felsefe "yabancı teknoloji ve teknik hizmet ithali" dir. Eğer üretim sürecini çok genel olarak araştırma, yaratma, uygulama şeklinde üç kademede soyutlayacak olursak teknoloji ithali ilk iki kademenin yurt dışından getirilmesi demektir. Mühendis, bu sürecin her kademesinde görev alabilecek iken ülkemiz-

ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE ÇALIŞAN NÜFUS İÇİNDE MESLEKİ - TEKNİK İNSANGÜCÜ ORANLARI (1960 - 1962)

Ülkeler	Faal nüfus	Meslekî - Teknik insan gücü	Meslekî - Teknik insan gücünün faal nüfusa oranı (yüzde)
Belçika	26.527	281	8.3
Kanada	3.375	627	9.7
Danimarka	6.472	158	7.5
Fransa	2.094	1.882	9.9
Batı Almanya	18.955	2.037	7.7
İngiltere	23.100	1.994	8.6
Yunanistan	3.663	156	4.2
Japonya	43.690	2.137	4.9
Hollanda	4.168	380	9.1
Norveç	1.406	113	8.0
Portekiz	3.316	92	2.8
Türkiye (1965)	13.950	289	2.1

Kaynak: İktisadî Rapor 1973. (S. 129).

de ona ancak en son halkada faaliyette bulunma imkânı verilmektedir. Bu kadar dar bir sahada istihdam edilecek mühendislerin ise sayıca çok fazla olması gerekmemektedir. İlk iki kademenin kontrol altında bulundurulması üretimin genel gidişini de kontrol altında tutacağından, ve bu kademelerdeki faaliyetlerin yaratıcılığın en üst düzeyde gerçekleştirilmesini ön koştuğundan **ithal teknolojisi politikası** bir yandan ekonomimizin bağımlı olmasına neden olmakta diğer yandan, eğitim için bize yapılan yatırımdan çok düşük düzeyde yararlandığımızdan, **gizli işsizliğimize** kaynaklık etmektedir.

Gelişmiş teknolojilerin kontrolünü ellerinde tutan yabancı firmaların izin verdiği oranda gelişen ekonomimizin hiç denecek kadar az sayıda araştırmacısı vardır. Teknoloji yaratmanın "fuzuli gayret" sayıldığı ülkemizde soruna çözüm bulmak iddiasındaki yetkililer "teknoloji transferi" üzerine seminer üzerine seminer düzenler ve kurdurabildikleri bir "Teknolojik Enformasyon" özel ihtisas komisyonuna, bu politikanın fikir babaları olan sanayiciler davet edilirken mühendislerimiz kendilerine izin verildiği kadarıyla küçük köy kooperatiflerine kuluçka makinesi yapmaktadırlar. III. Beş yıllık plân döneminde madencilik, imalât, enerji sektöründe öngörülen 128 milyar liralık yatırımın yaklaşık olarak 40 milyar lirası gelişmiş ekonomilere teknoloji transferi için ödenecektir. Uygulama sahasında ise bize bırakılanlar gelişmiş ülkelerin terk ettikleri, ilkel buldukları üretim faaliyetleridir.

İşte bu nedenlerledir ki en yetenekli mühendislerimiz yeteneklerini öldürmemek için gelişmiş ülkelere göç etmekte, burada kalabilenler "kredili anlaşmalar' ın izin verdiği oranda iş bulabilmekte, bir kısmımız bir ev kirası karşılığında devlet dairelerinde ömür tüketmekte, büyük bir çoğunluğumuz da konut üretiminin bize lâyık olmayan ilkel koşullarında gizli işsiz olarak çalışmaktadır. Ayrıca başvuran 150 bin kişiden ancak 15 binine olanak tanıyabilen üniversitelerimiz her yıl işsizler ordusuna yenilerini katmak durumunda kalmaktadır.

Ülke	Yıl	Toplam Bilim Adamı ve teknik insan gücü		Araştırma ve kalkınma sürecinde istihdam edilen		Toplam nüfus	Her 1000 kişiye düşen teknik eleman		Her 1000 kişiye düşen araştırıcı	
		Bilim Ad. + Müh.	Teknisyen	B.A. + Müh.	Teknisyen		B. A. + Müh.	Teknisyen	B. A. + Müh.	Teknisyen
Kanada	1969			21.052	19.594	21.089.000			0.99	0.92
Küba	1969			1.850	2.453	8.240.000			0.22	0.29
A. B. D.	1969	1.964.300	911.700	535.500	232.000	203.213.000	8.33	4.48	2.63	1.10
Şili	1969			4.904	1.329	9.566.000			0.51	0.13
İsrail	1970	38.000	35.000	2.800	8.933	2.822.000	13.40	12.40	0.99	
Türkiye	1970	40.000	54.000	5.856		35.600.000	1.10	1.66	0.16	
Bulgaristan	1969	130.088	270.143	19.990		8.434.000	15.45	32.20	2.30	1.06
Yunanistan	1969	124.400	138.670	1.032	785	8.835.000	14.00	15.60	0.11	0.08
İtalya	1969			25.214	16.981	53.170.000			0.47	0.31
Polonya	1969	569.000	2.942.000	54.500	52.900	32.555.000	17.5	90.5	1.67	1.60
Romanya	1969			18.711	8.392	20.010.000			0.93	0.41
Yugoslavya	1969	183.787	644.177	14.453	10.279	20.351.000	9.03	31.6	0.71	0.50

Kaynak : Birleşmiş Milletler yıllık istatistikleri.

(8) a. g. y. S. 116

B. PROJECİ ÜYELERİMİZ

Projeci mühendisler, dünyanın her yerinde baş üstünde taşınan, gerçek anlamda ödüllendirilen kişilerdir; meslek zümremizin hiç kuşkusuz en değerli bölümünü projeci mühendislerin oluşturması gerekir. Türk mühendisinin, Türkiye'nin teknik hayatında söz sahibi edilmesinde ve gerçek bir milli teknoloji yaratılmasında ilk adım projeci mühendislerimizin düzenli ve güçlü kuruluşlarda çalıştırılmasıyla başlıyabilir. Ne yazık ki geçmişteki uygulama, projeci mühendislerin gerçek bir perişanlık içine itilmesi neticesini verecek şekilde oluşmuştur. Kamu kesiminde en çok ezilen kişiler projecilerdir, her türlü zam, esirgenerek en son bunlara uygulanmıştır. Proje büroları ise öylesine bir bozuk iş düzenindedirler ki, 20 senedir gitgide gelişen, güçlenen tek bir büro gösterilemez. Halbuki yalnız devletin içeride yaptırdığı işler bile bir kaç büyük büronun ortaya çıkması için yeterli olabilirdi. Fakat bazen pek çok işin ortaya sürülmesi, sonra hiç bir iş verilmemesi şeklinde gelişen iç imkânları projecilerin oturmuş kuruluşlar yaratmalarına olanak tanımamış, diğer taraftan projelerde niteliksiz olmuştur.

İnancımız odur ki, bu netice bilinçli bir politikanın neticesidir; memleketimiz dış kuvvetlere bağlı tutulmak istenmiştir ve bunun gereği olarak da mühendislik hizmetlerinin yabancılara yaptırılması, kendi teknik gücümüzün perişanlığının sağlanması gözetilmiştir. Karşı olarak da önümüzde açıldığına inanmak istediğimiz yeni dönemde Türk projecilerinin yetişmeleri, memleketimiz teknolojisine egemen olmaları için hertürlü fedakârlıklar göze alınacaktır. Geçen iki senede sanayi için 40 milyar liralık teşvik belgesi dağıtılmıştır. Bunun benzerini çok küçük ölçüde proje hizmetlerinde yapmak gerektir. Önce kamu kesimindeki projeciler hemen Personel Kanunu dışına alınarak, sözleşme ile istihdam edilmelidirler. Sözleşmeli istihdam projeciliğin karakterine en uygun statüdür. Bu mühendislerimize yabancılara vermeğe alıştığımız aylık ücretlerin (70 - 100 bin lira) yarısını, üçte birini olsun ödeme alışkanlığını edinmeliyiz.

"Teknik Güç" gazetemiz yayınlanmağa başladığından beri en çok projecilik konusunu işledik. Aslında Odamızın eskiden beri çalışmalarında "projecilik" konusu çok büyük bir ağırlık taşır. Bütün bu birikimlerin önümüzdeki günlerde neticesini almalıyız.

Büyük proje bürolarımız için yaptığımız işlerin özetini PROJE bölümünde ayrıca anlatacağız. Burada İmar Kanunu uygulamaları için özellikle konut üretiminde belediyelere proje hazırlayan üyelerimiz için gösterilen çabaları belirtmeğe çalışalım. Bilindiği gibi bu üyelerimiz için Odalarımızın onbir seneyi aşan süreden beri uyguladığı "Belge Düzeni" vardı. Son sene içinde yirmiyi aşan belediye bölgesinde yapılan projeler önce Odamıza, şubelerine veya temsilciliklere getiriliyor; orada standartlara uygun bir proje olup olmadığına bakılıyor ve asgari ücret şartı araştırılmaktan sonra projeciye bir belge veriliyordu. Her yıl biraz gelişen ve daha verimli neticeler veren bu düzenle "imzacılık" önlenmiş, proje niteliğine çok açık bir üstünlük getirilmişti. Geçen sene İstanbul'da Mimarlar Odasıyla birlikte başlatılan "Ortak Belge Düzeni" ile denetleme aynı anda bir mühendis ve bir mimarın eliyle yürütülmeğe başlanmış; projecinin inşaatçıdan ücretini alamaması şikâyetlerine karşılık, belge verilmesinden önce inşaatçının borcu bonolara bağlanmıştır. Böylece üyelerimiz hizmetlerinin karşılığını almağa başlamışlardır.

Yıl içinde karşı kuruluşlar, siyasi güçleri yanına alarak, meslektaşlarımız ve halkımız için gerçek bir hizmet olan bu düzeni yıkmağa çalıştılar. İmar ve İskân Bakanlığı bu amaçla bir genelge yayınladı. Ancak yapılanı iyi kavrıyan meslektaşlarımızın elbirliği ile Odamızı desteklemeleri çetin savaşı bizim zaferimizle sona erdirmiştir.

(Bakanlık genelgesini, Belge Düzeninin gerekçesini anlatan raporumuzu ve Bakanlığa yazımızı ek olarak sunuyoruz.) Odalar Birliği Genel Kurulunda geçirerek Resmi Gazetede yayınladığımız yönetmelik Türkiye'de bu konuda çalışan bütün mühendislerin projelerini önce Odamız teşkilâtına göstermelerini emretmektedir.

EK 10

16 Kasım 1973 günkü Danışma Kurulu Toplantısı Tutanağından alınmıştır.

PROJE BÜROLARININ SORUNLARI

YÖNETİM KURULU BAŞKANI İZZETTİN SİLİER — Sayın arkadaşlar, benim şahsi kanaatim, içinde bulunduğumuz günlerde ve özellikle yakın gelecek günlerimizde Türkiye'de hemen tedbir alınması ve çare bulunması gereken en önemli konu üzerine gelmiş bulunuyoruz. Yani gündemimizdeki diğer konularda bazı başarısızlıklara uğrasak dahi, bu konuda bazı görüşler belirleyip, formüller teklif etme ve o formülleri yürürlüğe çıkarmak durumundayız.

İHALE DOSYASI HAZIRLAYAMAYACAK DURUMDAYIZ

Türkiye'de; özellikle Personel Kanununun tatbikatı dolayısiyle yatırımların büyük kısmını yapan kamu sektörünün kendi kendine mühendislik hizmetleri üretme imkânı ortadan kaldırılmış gibidir. Hatta bunun daha ötesinde; bunları dışarıya yaptırmak için ihale evrakı hazırlayamayacak kadar perişan hale getirilmiş resmi dairelerimiz. İhtiyacı görüyorsunuz; şurada bir baraj yapılacak veya şuranın sulamasının etüdü yapılması lâzım, bunun projesinin hazırlanması lâzım, bu projeyi kendinizin yapamayacağını artık görüyorsunuz; umum müdür olarak, daire reisi olarak, dışarıya yaptıralım diyorsunuz, dışarıya yaptıralım demek, neyi yaptıracağınızı tayin etmek, kime yaptıracağınızı incelemek ve usulüne uygun bir dosya ile ortaya çıkmakla mümkün. Bunu hazırlayabilecek iktidarı bazı Devlet müesseselerimiz, hem de çok önemli Devlet müesseselerimiz kaybetmiş bulunuyor.

Yeni iktidar mutlaka Devlet dairelerini, hiç olmazsa dışarıya iş yaptıracak kuvvete getirmek mecburiyetinde asgariden. Onun ötesinde, adım atabilecek kadar sihirli bir el mevcut değil, onun ötesine belki biraz daha uzun sürede varabileceğiz. Bu takdirde birtakım proje ihtiyaçlarının karşılanması gereği var. Türkiye'de önümüzdeki dönemde mühendislik hizmetlerinin bir yerde yaptırılması lâzım, Devlet daireleri dışında. Biz bu Devlet daireleri dışında formülüne karşı koyduğumuz tek bir alternatif var; ısrarlı olduğumuz bu alternatif, bunların Türk Mühendislik Büroları olması gereğidir. Maalesef yine son senelerin sistemli tatbikatı neticesi, bu mühendislik bürolarının da önümüzdeki senelerin mühendislik hizmetleri ihtiyacını karşılayacak kadar gelişmemiş olduğu görülmektedir. Bu. gün her konuda rahatça itimat edebilecek 3-5 mühendislik bürosu bulmak istersek, bunun mevcut olmadığını görüyoruz. Hiç olmazsa bir büyük, rahatça emniyet edilebilecek proje bürosu var mı diye araştırırsak, Avrupa'daki emsaller büyüklüğünde proje büroları yine yok. Buna kısa sürede çare bulmak lâzım. Bu çare ne olabilir? İlk hatıra gelebilecek şey, Devletin, örneğin; bir Devlet Proje Ofisi gibi bir organizma içinde büyük bir proje bürosu organizasyonu yapma ihtimali hatıra geliyor. Fakat Devlet bünyesinin ne kadar perişan edilmiş olduğunu bildiğimiz için, böyle bir tasarının hemen birtakım bürokratlarla doldurulacak, bir baş belâsı Devlet dairesi ortaya çıkarması ihtimalini de arkasından taşıdığı için, onun üzerinde ciddi olarak düşünemiyoruz. Fakat kendine güvenebilecek bir iktidarın bunu organize etmesi, çok titiz, aklı başında davranışla organize etmesi mümkün.

TÜMAŞ'I ELE GEÇİREBİLİRİZ

Bu ihtimali de böylece bir tarafa bırakınca, Devletin yardımiyle bir kaç büyük mühendislik bürosunun tezelden teşekkül ettirilmesi gibi bir başka alternatif kalıyor. Bunun da kaynakları, şahsi görüşümüze göre, Yönetim Kurulumuzun görüşüne göre, hemen hazır. Biliyorsunuz, örneğin; TÜMAŞ gibi Devlet ortaklığiyle kurulmuş mühendislik büroları var; yabancı müşavirlere ve yabancı ortağa dayanan mühendislik büroları var ve bunlara normal usullerin dışında, Devlet ortaklığının verdiği imkânlar kullanılarak epeyce iş verilmiş olduğu için bu bürolar diğer bürolarımıza göre daha da gelişmiş durumda. Hattâ bunların en gelişmişi olan TÜMAŞ'ın, örneğin; Danimarka'lı diye bildiğimiz ortağı iflâs

halinde iken, bir İngiliz Ortak firmanın eline geçtiği için de, aslında yabancı ortaklık rahatça sökülüp atılır bir hale gelmiş bulunuyor.

Bizim hatırımıza gelen formül, bankaları orta vadeli kredi verme bahsine sürüklersek; bankalar bazı firmalara orta vadeli kredi verirken, onların müstakbel işlerinin verimliliğini incelemeye mecbur kalacaklar, o halde bunu temin edecek mühendislik büroları raporları isteyecekler. Devlet bazı işleri sistemli olarak dışarıya yaptırmaya başlarsa, mühendislik büroları iş bulacaklar. Öyleyse iş hayatı var. Bir "Millileştirme" sloganı içine girersek, Devlet ortaklığı esasına dayanan ve üstelik de yüzde itibariyle de Devlet hâkimiyetinde bulunan mühendislik bürolarından bir kaçını da piyasaya oldukça büyük millileşmiş, yabancı ortağı ayıklanmış bir halde sürersek bu mesele çözüme kavuşabilir gözüküyor. Tabiatiyle bu demek değildir ki, yabancı mühendislik bilgilerine biz muhtaç değiliz... Elbette ki her zaman bilgi ihtiyacı mevcuttur. Aslında her devletin her zaman yabancı mühendislik bilgilerine ihtiyacı vardır; Japonya'nın da vardır, Amerika'nın da vardır. Rusya'nın da vardır. Fakat bunun yolu bir Danimarka firmasına ortak olmak değildir. Yabancı mühendislik bilgisi nerede ise, o geçici süre için Türk mühendislerini yetiştirmek üzere, teknolojimize geçici katkıda bulunmak üzere davet edilir, bedeli ödenir, fakat esas olarak "Türk mühendisi, Türk mühendislik hizmetini yapar" görüşünü hâkim kılmak lâzım.

Bu konuda bulabildiğimiz formül bu. Biz daha önce, geçmiş yıllarda, mevcut mühendislik bürolarını tek bir firma halinde toplayabilir miyiz diye çalışmalar yaptık; fakat hemen gördük ki, mevcut mühendislik bürolarımız, mevcut iş havası içinde müstakil çalışmaktan, esnaf karekterinde çalışmaktan başka kendilerine bir çıkar yol göremiyorlar, istikballerine güvenemiyorlar, onun için birleşme ihtimalleri yok; çok zorlama bir birleşme olacak. Belki istikbalde o imkânlar da olabilir; fakat en azından bir kaç büyük mühendislik bürosunun Devlet eliyle yaratılması gereğine inanıyoruz. Belki bu fikirlerimiz yanlıştır, belki başka çıkar yollar vardır diye huzurlarınıza getirdik, fikirlerinize muhtacız.

BAŞKAN — Sayın Silier konuyu açıklamış bulunuyor. Bu noktada görüş sunacak arkadaşımız var mı? Buyurun efendim.

İFRAT, TEFRİT

HASAN ÇETİNEL — Proje bürolarının faydalı ve devamlı olabilmesi için proje bürolarına devamlı, hiç değilse az seviyede değişen iş sağlanması lâzımdır. Türkiye'de en büyük yatırım yapan Devlet sektörü olduğuna göre, Devlet sektörünün yerli Türk proje bürolarını devamlı kullanmaya alışması, teşvik etmesi lâzım. Bazen hiç yok denecek seviyede proje bürolarına iş veriliyor. Bir kaç sene önceye kadar hemen hemen hiç iş verilmezdi; yani proje büroları da pek yaşayamazdı. Bundan dolayı proje bürosu yok diye iş verilmez, iş verilmediği için proje büroları yaşayamaz, ondan dolayı da yabancılara yaptırılır veya Devlet dairesinin kendi elemanlarına bir şeyler yaptırılmaya çalışılır idi. Bu defa işittiğimiz, son zamanlarda bir kımıldama var. Devlet Plânlama, Ulaştırma Bakanlığı Ulaşım Koordinasyonu bir çaba içinde; bolca proje ihalesi... Yani ifrat - tefrit arasında bir oynama var. Az proje çıkarırken birden bire çok proje çıkarılması da aleyhe bir netice verebilir. Eskiden hiç proje çıkarılmadığı için proje büroları zayıf, şimdi de çok proje çıkarıp, ondan sonra da talip bulamadık, verdiğimiz projelerden iyi netice alamadık demeli, durum böyle olmamalı. Proje bürolarının hazmedebileceği ve gelişebileceği seviyede mutlaka Devlet dairelerinden o yılların işi veya hatta o yılların işi dahi proje bürolarını tatmin edecek durumda değilse, her hangi bir sebeple belli bir yılda yatırım azaldığı zaman, gelecek bir iki yıl sonraya, uzun vadeye matuf plânlar, projeler hazırlatılacak şekilde yerli proje büroları beslemeli. Bu basit, fakat bunun üzerinde uğraşıp bu teamülü yerleştirmeye çalışmalıyız. Bunun yerleştirilmesi için de belki bir tutamak; Kristof Kolomb'un yumurtası şeklinde ama, çıkarılması uzun mevzuat çalışmalarını gerektiren bir nokta da şu olabilir.

PROJE, YATIRIM AYRIMI

Misal olarak Amerika'da uzun süre Federal Hükümet yardımı yapılmıştır eyaletlere ve daha küçük idarî teşkilâtlara; fakat pek iyi bir gelişme olmamıştır. Hatta o eyaletler o yardımı almak taraflısı olmamıştır veya alınca iyi kullanamamışlardır; bir tarihe kadar ki, 1940 larda veya 1950'nin başlarında şöyle bir mevzuat çıkararak; verilecek bu federal yardımı için, ulaşım konusu veya yol gelişmesi için verilecek bu yardımın yüzde en az şu

kadarı, en çok bu kadarı plânlama, araştırma ve proje işlerine harcanmak şartiyle verilir diye kayda bağlandığı anda birden bire araştırmada, plânlamada, projelendirmede bir gelişme olmuştur. Proje bürolarının gelişmesi de, projeciliğinde gelişmesi rastgele valinin emriyle yol yapılması yerine projeye bağlı olarak yapılması gelişmiştir. Neticede bizim memleketimizde de Karayollarına ve Su İşleri Devlet şu kadar meselâ yatırım için vermiştir yanında, verilen yatırımlar, yatırımın tabiatına ve cinsine göre, küçük projelerde en az yüzde şu kadardır, büyük projelerde yüzde şu kadardır, gibi proje işleri bir esas konulmasına doğru gitmek ve bunun da yüzde şu kadarı yerli proje bürolarına yaptırılır demek mümkündür. Belki böyle bir yüzde tayin etmek güç olabilir ama, bazı mevzuatla, bazı tahditlerle belki proje bürolarının gelişmesine yardımcı olunabilir, bütçelere de konur. Bazı büyük projeler için 10 milyon bu yıl ayrılmıştır, geçen sene 8 milyon ayrılmıştır; fakat hiçbir şeye istinat etmez. O sene bu müesseseye hiç ayrılmazsa da soran olmaz. Hiç bir proje için 5 kuruş dahi ayrılmasa, kendi belli elemanı vardır, personel için ona ayırır, malzeme için ayırır; fakat proje yaptırmak için bazı yıl hiç para konmaz, bazı yıl 20 milyon konur. Bunu bir ayarlayıp, gidişatı her halde bir mevzuata dayandırmalıdır.

Maruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Buyurun sayın Şevki Erker.

ŞEVKİ ERKER — Efendim, sayın Silier'in ve sayın Çetinel'in formüllerine ben gönülden katılırım. Ben de bir ekleme yapmak istiyorum.

Bu işin başlangıcında gelişmeyi sağlamak için bürolarla görüşmelerimiz sırasında ortaya çıkan bir husus var, her halde sayın Silier de onu biliyorlar, ben de bunu hatırlatmak istiyorum.

Şimdi, iş olmadıkça, işi yapan olamaz. Yani arz ve talep. Arz olmalı ki, talep olsun. Talep de, o arzı karşılayacak durumda olmayınca, bu sefer arz olmuyor; sayın Çetinel'in bahsettiği gibi. Yani tavuk ve yumurta meselesi ortaya çıkıyor. Bunun çaresi: başlangıçta program yapmaktır. Yani mutlaka yatırımların nasıl programı yapılıyorsa, projelerin de öncelikle yapılması lâzım. Projesiz yatırım programları gerçekleşemiyor, sonra da sıkışıklığa geliyor ve mecbur kalınıyor, yahut bu formül ileri sürülüyor, yabancı firmalara el uzatılıyor. Oysa, eğer bu program yapılır ve projeler; eksiltmeye çıkarılacak projeler önceden duyurulursa, mevcut bürolar bu progamlara göre organize olmak ihtiyacını duyarlar.

ESNAF DÜZENİ

Diyorlar ki, ne iş çıkacak?.. Acaba çıkacak mı?. Ben gelişme için organizasyonumu büyütürsem, iş bulamazsam, büsbütün bugünkü durumumu da koruyamam ve çözülür giderim... Onun için, sayın Silier'in dediği gibi, esnaf düzeni sürüp gidiyor. Bunun için de bürolarımız gelişemiyor. O itibarla program yapılmalı ve ihaleye çıkartılacak projeler bir süre önce mutlaka ilân edilmeli, duyurulmalı ve bürolarda buna göre iş çıktığını ve çıkacağını görünce, bunlar organize olup hazırlık yapmalı ve bunun yanında, İzzettin beyin de dedikleri gibi, banka kredileri ile desteklenmeli ve o büroları tamamlamak için, eğer kendi ihtisası dışında veya bilgisinin üstünde konular varsa yabancı mühendisleri ortak olarak değil, doğrudan doğruya ücretli olarak, müteahassıs olarak getirip yapmalı. Bu imkân özel sektörün şirketlerine tanınıyor, böyle bir imtiyaz daha çok bürolara tanınmalı. O halde hükümetten istenecek, siyasal kuruluşlardan istenecek hususlar şunlar olmalıdır: Proje ihale programları mutlaka yapılmalıdır; yatırımdan çok önce yapılmalıdır. Mademki 5 senelik bir kalkınma programı yapılıyor, bu 5 senelik programın önceden projeleri ihale edilmeli ve projeler kesinleşmedikçe de ihaleler yapılmamalı. Bunlar belli olunca, kredi de temin edilirse mutlaka bir kaç firma evvelâ birleşir veya kendisi büyümeye çalışır, zamanla bu eksikliğimiz ve geriliğimiz de kapatılmış olur düşüncesindeyim. Teşekkür ederim.

ALİ RIZA BOZKURT — Ben aslında çok uzun konuşmayacağım. Çünkü çok uzun konuşunca konunun anlatılmak istenen noktaları dağılıyor.

Bugün Türkiye'de proje mühendisliği çalışmaları başlıca 3 grupta toplanmıştır. Biliyorsunuz bir tanesi kamu sektöründeki proje mühendisliği, ikincisi; imalât ve inşaat sektöründe, kendi inşaat ve imalâtlarını tanzim için yapılan proje mühendisliği ,üçüncüsü de,

serbest proje ve müşavirlik bürolarının yapmış olduğu çalışmalar ki, bu çalışmaların büyük bir kısmını bunlar kapsıyor ve bütün çalışmalar ve çabalar son sene bunlar üzerinde düğümleniyor.

ORTADA KALAN PROJELER

Aslında bunların üçünü bir birinden koparmak ve tecrit ederek tek birinin dertlerini halletmek yetmiyorı hepsinin birden problemlerini kül olarak ele alıp, tüm proje mühendisliği çalışmalarını bir bütün içinde incelemenin gerekliliği mevcut.

Son zamanlarda proje, mühendislik çalışmalarında önemli bir değişme oldu. O da, kamu sektöründeki proje çalışmaları son personel kanunundan sonra yeterli maaş ve ilgiyi alamayan tecrübeli mühendislerin ayrılmasıyla büyük ölçüde ortada kaldı. Ortada kaldı diyorum, çünkü daha henüz özel sektör kesimine de geçmiş değil, büyük bir bocalama döneminde. Projelerini bizzat kendileri yapan bir çok kamu sektörü ne yapacağını bilemez şaşkın bir vaziyette ve yatırımların büyük bir kısmı bu yüzden durmuş durumda. Geçenlerde yatırımcı dairelerden; açıkça söylemekte bir mahzur yok, Barajlar dairesine gittiğimde, Reis Refik bey bizzat söyledi. Dedi ki; "Projelerini hazırladığımız, hatta her şeyini tamamladığımız öyle barajlar var ki, sadece keşif ihale evraklarını hazırlayacak kimse olmadığı için ihaleye çıkamaz duruma gelmiş vaziyette ve oradaki proje bürosunda üç kişi kalmış durumda."

Demek ki kamu kesimindeki proje çalışmaları, özellikle Karayollarında da durum her halde aynı ve diğer idarelerde de sanıyorum büyük ölçüde aynı gelişimi gösteriyor ve gösterecek. Bu açık, bilinmeyen bir hakikat değil, gerçektir ve zaten ifade edilmiştir. Gittikçe de yoğunlaşıyor. Çünkü Devlet dairesinde çalışan bir mühendisin aldığı maaş, bizim artık bir amele ücretinin altına düşmüş vaziyette. Güçlü kuvvetli olanlardan bir çoğu belki, hani mühendislik yapmaktansa inşaatlarda ustalık yapmayı tercih edecek duruma geldiler, çünkü ustanın net yevmiyesi bugün 150 lirai bir mühendis maaşının üç misline ulaşmış vaziyette.

Şimdi konumuz, aslında proje bürolarının bugünkü durumu. Proje bürolarının Türkiye'deki durumu ve yaptıkları hizmetler hakikaten içler acısı bir manzara gösteriyor. Bu konuyu genel olarak şöyle tariflemek mümkün işin başında.

SERMAYE KURULUŞU, EMEK KURULUŞU

Bugün Türkiye'deki tüm kuruluşları incelemek lâzım, proje bürolarının durumlarını tam tespit için. Bu proje büroları, nihayet bir halı örgüsü gibi ele alırsak, bunun içerisinde belki bir nakış veya desen olacaktır. Bu şekilde incelendiği zaman, Türkiye'de şimdiye kadarki gidişat hep sermaye kuruluşlarına dayandığı halde, proje büroları genellikle emek kuruluşları halinde teşekkül etmiştir bugüne kadar. Emek kuruluşu olduğu için de, diğer kuruluşların aksine bir manzara gösterdiği ve genellikle Türkiye'deki bütün teşkilâtlanma genel olarak sermaye düzenine dayandığı için bu kuruluşlar tam bir gelişme gösteremediler. Çünkü bir kere kuruluşları genel dokunun içerisinde tabiata aykırı bir manzara gösteriyordu.

Son zamanlarda sermaye kuruluşu olan mühendislik büroları kurulmaya başlandı ve bu, bildiğiniz gibi, bir çok yabancı firmalarda ve Türkiye'de proje bürosu kurulur veyahut da Türkiye'deki proje bürosu sahipleriyle ortak hale gelir oldular .Şimdi Türkiye'de o halde iki manzara görülür proje büroları faslında. Bir tanesi eskiden kurulmuş olan ve tamamen emek kuruluşuna dayalı olan proje büroları, diğer kısmı da, sermaye kuruluşu halinde olan ve tam bugün Avrupa'da ve Amerika'daki düzende çalışmak çabası gösteren proje bürolarıdır. Ve şu anda bir geçiş dönemi mevcut; artık yavaş yavaş öteki büroların hüküm süremeyeceği ve yavaş yavaş silinerek yerlerine büyük sermaye kuruluşu olan büroların ikame olacağı bir geçiş döneminde olduğumuz kanaatındayım.

Türkiye'de sürekli bürolar şimdiye kadar kurulamadı ve proje büroları ve gelişmiş proje büroları yaşayamadı. Buna mukabil bunun yerine Devlet kuruluşu olan ve Türkiye'de kendi öz projelerimizi verebilecek olan kamu kuruluşları da teşekkül edemedi ve bu ikisinin arasındaki bocalama bugüne kadar sürdü geldi ve neticede memleketimizde, "Mühendis yoktur, mühendislik hizmetleri Türkiye'de yapılamaz, en bast hizmetler bile dışarıya verilsin." gibi, aslında ekonomik, sosyal olduğu kadar maddi bakımdan da öldürücü neticelere gitti sonu.

42 MİLYON YERLİYE, 210 MİLYON YABANCIYA

Proje bürolarının kurulamayışlarının en büyük nedeni, aslında iş temini vesairenin dışında, benim şahsi kanaatımca, izlenen ana politikada oldu. Hakikaten; konuyu çözümlemek için belki çok daha başına gitmek lâzım; yani Üser arkadaşımızın de belirttiği gibi, belki teknolojinin cinsine karar verirken belki bunun kaderi çizildi. Fakat bugün için yaşamaları, gelişmeleri belki sağlanabilirdi. Bu da tam yapılamadı. Asında sürekli büroların kurulamayışının, gelişemeyişinin nedeni ne büro sahiplerinin yeteneksiz oluşu, ne onların imkınlarının; işte iki proje fazla verildi mi, eksik verildi mi meselesidir. Sürekli büroların kurulamayışının en büyük nedenlerinden birisi ve başlıca nedeni; aslında büyük projelerin dışarıya verilmesidir kanaatındayım. Büyük projeler yabancılara verilince; ki şöyle bir istatistiki değer aldım ben, yıllık 42 milyon lira yerli bürolara verilir yabancı bürolara 210 milyon lira civarında bir para ödeniyor ve bu 42 milyon lira ile bütün Türkiye'deki yerli mühendisler çalıştırılırken, diğer 210 milyonu 8 veya 10 firma alır duruma geliyor.

Sürekli büroların demek ki kurulamayışını bu dokunun incelediğimiz zaman Türkiye'de mühendislik çalışmalarının neden belli bir aşama yapamadığı ve yapamayacağı gerçeği ortaya çıkıyor.

Bir kere bu ana sebepten sonra; yani bu ana iş sebebinin dışında, büroların görünümünü başlıca 3 bölümde toplamak mümkün.

Bir tanesi; sürekli büroların bugün yaşamlarını temin edecek sebepler veya onları öldürecek olan sebepler.

Bunları da çeşitli bölümlere ayırmak mümkün. Kısaca 8 - 10 maddede toplamak mümkün.

Bir tanesi; aynen mühendislik hizmetlerinin inşaat müteahhitliği veya başka bir ticari firma veya ithalât - ihracat firması gibi mütalâa edilmiş olmasıdır Türkiye'de. Yani Devlet, inşaat müteahhiti ne ise, proje mühendisini de aynı pozisyonda görüyor. Ne bakımdan görüyor?.. Her bakımdan. Gerek ona yaptığı kanuni işlemler ,gerek para ödeme şekli, gerek yaptığı anlaşmalar, gerek iş alma şekli, gerekse iş verme şekli bakımından aynen bir inşaat müteahhidi gibi telâkki ediyor. İnşaat müteahhiti halbuki bir sermaye kuruluşudur, baştan söylediğimiz gibi, mühendislik firması ise Türkiye'de bir emek kuruluşu olarak gelişmiş. Emek kuruluşu olarak gelişmiş, çünkü zaten sermaye kuruluşu olamazdı Türkiye'de. Çünkü mevcut ücretler tahtında o kadar sermayesi olan bir kimse çok daha tatlı kârlar elde edebilir. Onu mühendislik firmasına yaptırırsa zaten onda ticari kabiliyet yok demektir.

BANKA NEZDİNDE AHMET AĞA

İstihkak usulüne bağlandı mı da konu, korkunç problemler çıkıyor orta yere. Bir kere büyük işlere girerken, en azından firma teminat mektubu bile bulamaz duruma geliyor. Çünkü mühendisim dediğiniz zaman bir sermaye kuruluşu olmadığınız ve bankalar da aynı esas üzerinde teşkilâtlandığı için sizi tanımıyor, ama bakkal Ahmet Ağa sizden çok daha itibarlı banka nezdinde. Hakikaten kurulmuş ve bir şeyler yapmak çabasında bir büro çok rahatlıkla yapabileceği, büyük bir iş kapasitesine girmek istediği zaman, en azından bu formaliteler yüzünden işi alamaz duruma dahi gelebiliyor. Ayrıca, bildiğiniz gibi, konu istihkak düzenine bağlandığı için, firma yaşamını büyük bir projede sürdürebilmek için bir sermayesi olması lâzım ki, çalıştıracağı kişileri besleyebilsin. Sermayesi varsa, zaten dediğim gibi, konu onun için cazip olmaktan çıkıyor ve otomatikman bu emek kuruluşuna sermaye kuruluşu muamelesi yapıldığı ;yani bir ata bir fil muamelesi yapılmaya çalışıldığı için diyeceğim ben; artık bu çok gayri tabii bir benzetme, durmadan bir bocalama ve bir boğuşma gidiyor. Ve bunun getirliği tabii diğer yan faktörler var. Yani bunun altında saklı olan ve esas bu ana nedenin içerisinde ufak ufak da bir sürü iltihaplar teşekkül ediyor. Bunlar da; en azından referans üretimi olmayışı ve kimin ne yapacağının bilinmemesi; ondan sonra toplu bir tanıtma yapılmaması ve firmaların; kimin ne yaptığının belli olmaması. Bugün bir İngiliz, bir Japon, bir Amerika'lı firma için her hangi bir konuyu açtığınız zaman ne yaptığını bulmak bütün detaylariyle mümkünken, Türkiye'de bunun mümkün olmayışı ve hakikaten gelişmiş ve ihtisaslaşmış büroları kimsenin tanımayışı ve onların daha yeni işe başlayanlardan hiç bir farkının olmayışı...

Belli bir proje kontrol standardının olmayışı ve çok teşkilâtlanmış ve çok iyi proje veren bir büroyla, evinde akşamları bir kaç kuruş fazla gelir temin etmek için rasgele

çalışan ve aslında bütün sorumluluklardan uzak bir projenin bir biriyle mukayese edilemeyişi ve iyi projenin değerinin ortaya konmaması nedeniyle de bu bürolara itibar gösterilmemesidir.

Başka bir neden; büroları teşvik için her hangi bir başka unsur buunmayışı. Meselâ; ne bileyim, en basitinden maddi unsurların yanında, diğer ülkelerde olduğu gibi takdir edilmesi belli bir teşvik edici tedbirlerin alınmayışı vesaire... Bütün bunlar zamanla birikiyor ve böylece sürekli proje bürolarının gelişmesini engelleyen ufak ufak problemler olarak karşımıza çıkıyor.

Demek ki ana neden, esas büroların bugünkü çapraşık durumu, kuruluşlarıyla kurulması gerektikleri fikir arasındaki farktan ileri geliyor.

Bunun dışında, daha henüz Türkiye'de mühendislik hizmetleri tam anlaşılmış değildir. Kontrolluk ve müşavirlik hizmetinin mânası anlaşılmış değildir. Bunlar bürolara verilmez; verilmeyince bunun getirdiği bir takım promlemler ortaya çıkar. Bürolar en azından kontrolörlükle müşavirlik hizmeti olsa, belki belli bir düzenli maaş statüsüne kavuşurlar; yani haklarını biraz daha idame imkânını elde etmiş olurlar. Bunu elde edemiyorlar.

Ayrıca, devamlı kâğıt kalemle çalıştıkları ve tatbikatla ilişkileri kesildiği için gelişme olanaklarını kaybediyorlar. Ne biliyorsa kâğıt üzerinde onu çiziyor. Halbuki, tatbikatında, işin başında problemlerini görse, kendi kendine gelişme olanaklarını otomatikman elde edecekken, bütün bu olanaklardan yoksun, tamamen hayalî bir kişi oluyor ve basit bir detay resmi çizmeyi nasıl öğrenmişse, ömrünün sonuna kadar aynı detayı çizmekte direniyor ve hatta bir başka yol bulamıyor.

Bürolar gelişemeyince, bu nedenlerle gelişemeyince, başka enteresan durumlar ortaya çıkıyor. Bunlardan bir tanesi, ihtisasa hürmet kalkıyor. Demek ki tekrar toplamak gerekirse, şimdiye kadar söylediklerimiz büroların gelişememe nedenleri idi. Bu gelişememe nedenlerinin sonunda çıkan diğer yan nedenleri incelersek; bunların en başta gelenlerinden bir tanesi de, ihtisasların değerinin anlaşılmayışı veya sınırlarının tespit edilmeyişi veya standartlaştırılmayışı denebilir.

Her hangi bir konuda, örneğin; betonarme konusunda ihtisaslaşan bir büro arkasından aç kalmamak için su işine giriyor ve belli bir ihtisaslaşma düzeni olmadığı için de çok rahatlıkla bu iş de kendisine verilebiliyor veya tersi de olabiliyor

ARA SINIFLAR YETİŞMİYOR

Sürekli büroları beselyecek iş kaynakları ve personel olmayınca, firmalar da, yani büyük firmalar da otomatikman doğamıyor ve parça parça, küçük küçük Odalardan veya kişilerden müteşekkil bürolar teşekkül etmiş oluyor. Bürodaki personelin hayat garantisi olmuyor, olmayınca da bürolar devamlı personel tutamıyor, devamlı personel tutamayınca da bürolarda ihtisaslaşmış kişiler yetişemiyor. İhtisaslaşmış kişiler olmayınca, bürolar da gelişemiyor. Yani bir birine bağlı çapraşık durumlar doğuyor. Ara elemanlar yetişmiyor, çünkü bürolarda hayat garantisi olmayınca, oralarda gerekli mühendisin dışında ressam, teknisyen, tekniker vesaire gibi bir çok kişiler habire kendilerini daha emin gördükleri Devlet dairelerine atma çabasına giriyorlar ve Türkiye'de bunları yetiştiren okullar da olmadığı için çok lüzumlu olan ara sınıf yetişmiyor ve meselâ bu ara sınıfın yetişmeyişi daha başka problemler meydana getiriyor; onlar da bir ressam icabında bir mühendisten daha kıymetli duruma geliyor piyasada ve orta mektep mezunu bir ressamın aldığı maaş bir yüksek mühendisten daha çok olabiliyor. Ve büro sahipleri bunu vermek mecburiyetinde kalabiliyorlar.

MÜHENDİS OLDUĞUNU İHBAR EDECEKLER DİYE KORKUYOR

Yalnız özel sektör değil, kamu sektöründe de böyle. Bunun çok basit ve açık bir misalini ben gördüm. Kendi büromuzda çalışan bir ressam arkadaşı Bayındırlık Bakanlığı bir imtihan açtı ve aldı. Orta mektep mezunu olan bir arkadaşın aldığı maaş orada, bir yüksek mühendisin aldığı maaştan çoktu. Yani kamu kesiminde de problem aynı, değişen bir durum yok. Galiba bir yüksek mühendis ilk defa kamu kesiminde 1190 lira maaşla giriyor, halbuki orta mektep mezunu bir ressam 1350 lira ile giriyor. Ve satışı öyle Demek ki kamu kesiminde ressam olarak girmiş ve çalışmakta olan bazı kişiler sonradan özel okullarda vesairede okuyarak mimar ve mühendis unvanını almışlar, mimar olduk dedikleri takdirde Bakanlığa, maaşları eksilebileceği gibi mimarlıklarını ve mühendisliklerini sak-

layıp, biz ressamız demekte devam ediyorlar. Ve bir de korkuları var; acaba birisi bizim mühendis olduğumuzu idareye ihbar eder mi diye çok büyük endişe içindeler.

Bürolarda, bütün bunların neticesinde tabii teşkilât yok. Bir büroya gidiyorsunuz, odacısı, kapıcısı kalorifercisi sekreteri vesairesi hepsi bir adam ve o mühendis. Sabahleyin geliyor, çay demliyor, ondan sonra projesine şöyle bir bakıyor ve işine devam ediyor. Tabii bu hengamenin içerisinde bürolardan normal olarak bir insanın mühendisli kçalışmalarını, özellikle tatbikat projelerini hazırlayan bürolardan beklenen bir takım aksiyonlar var. Bunlar da yaptıkları işin ilmî taraflarını ortaya koyarak, gerek üniversitelere, gerekse dışarda çalışan serbest mühendislere yararlı hale getirmek durumundalar. Bunları tabii bürolar kendi hayat mücadelelerinin dışında, çıkıp da nefes alacak vakit bulamadıkları için yapamıyorlar. Bunların yapılmaması çok daha büyük nedenler meydana getiriyor. Bu nedenlerin en büyüğü de, bir kere Türkiye'de az çok yapılan bir hizmet varsa o da kaybolup gidiyor ve yapıldığı hiç hissedilmiyor. Ve böylece Türkiye'de her hangi bir hizmetin yapılmadığı intibaı doğuyor bunun sonunda.

Büroların yapması gereken, önemle yapmaları gereken bir çok konularda, araştırma ve etüt faaliyetleri tabii bu hengâmenin içerisinde ortadan kalkıyor. Böylece bir büro ancak bildiğini tatbik eden veya elinin altında çok sürat bulacağı ve detaylarına inmeden hemen tatbikat sahasına girebileceği bir çalışma düzenine giriyor. Ve böylece bir konu üzerinde çok kısa süreçte de olsa, ufak bir araştırma neticesi elde edilebilecek çok büyük ekonomik faktörler bu sebeple ortadan kalkmış oluyor ve bürolar bu araştırma faaliyetinden yoksunlaştıkça da gittikçe, bugün gelişen dünyanın koşulları içerisinde değerlerini kaybeden ve gittikçe basitleşen; hatta 15-20 sene sonra bilgileri artık Taş Devri bilgilerine intikal eden bürolar haline geliyorlar.

Bütün bunlar, işte sürekli büroların kurulamayışı, yaşayamayışı neticesinde meydana gelen problemler oluyor.

Üçüncü önemli bir olay da, büroların şayet hakikaten kurulması, yaşaması, gerek kamu sektöründe, gerekse özel sektörde; yani bunu ben baştan da belirttiğim gibi, özel büroların, serbest büroların gelişmesi olarak veya serbest büroların yaşaması olarak değil, tüm proje hizmetlerini yapan büroların problemi olarak ortaya koymaya çalışıyorum. Bugün birinci kalemde belirttiğim büroların kurulamayışları, işleyemeyişleri, proje yapamayışları, teşkilâtsız oluşları; ikinci kalemde belirttiğim bunun neticesinde meydana gelen önemli problemler ve üçüncü kalemde de şimdi belirteceğim, bunlara ek, destek veya bunları gittikçe geriye götüren faktörler. Bunların başında, hepimizin bildiği gibi, literatür yokluğu gelir. Bugün Rusya'da çıkan en basit bir yazı derhal İngilizce'ye ve Fransızca'ya, aynı gün olmasa bile, aynı hafta içinde nakledilecek bir teşkilât kurulduğu halde, Türkiye'de en belirgin en klâsik literatür ile ancak şahsî; üniversite öğretim üyeleri ve dışardaki arkadaşların şahsî gayret ve çabalariyle ve zorla Türkçe'ye aktarılır duruma geliyor. Bir memlekette de fenni bir lisan olmadıkça, tabii yabancı lisanlarda literatür takip ederek, literatürü takip ettim, demek ancak bir fantaziden başka hiç bir zaman ileriye gidemez.

TEORİ VE PRATİK

Bu gelişmeyi bugün aşağıya iten en önemli faktörlerden birisi de üniversite bağlantısının; üniversite ile proje büroları arasındaki bağlantının olmayışıdır. Üniversiteler kendi başlarına kendi teorik çalışmaları içinde ilerlerken, pratiktekiler de teoriden tamamen demesem bile, büyük ölçüde uzak pratik, teorik bağlantıların dışında yeni bir araştırma ve geliştirme çalışmaları olmaksızın, kendi başlarına gitmekte ve iki taraf birbiriyle çok zorunlu koşullarda, çok önemli problemlerde ve çok önemli tedbirler alarak ancak bir araya gelme olanaklarına kavuşabiliyorlar. Tabii bunların bir araya gelmeleri aslında son derece basit. Eğer proje büroları gerçekten belli bir; gerek kamu sektöründe, gerek özel sektörde, yaşam ortamı bulabilseler ve kendilerinin mali imkânları iyi olabilse ,bunu kendileri otomatikman yaratırlar. Tabii bunlar olmadığı için de dediğim gibi, ekmek kavgasında olan bir müessese, üniversite de bunun bir de teorisi ile uğraşacak zamanı ve parayı bulabileceği tabii izahtan uzak.

Bunun dışında üniversitelerarası kurslar, eğitim, gelişme kurulmamış. Çünkü artık heves kalmamış. Yani proje yapan bir kişi, ister Devlet dairesinde olsun, isterse özel sektörde olsun, ister özel sektörde projenin sahibi olsun, isterse orada çalışan bir kişi

olsun, bir istek kalmamış, daha doğrusu o kişi; acaba ben mühendislik mi yapayım, yoksa halı tüccarlığına mı geçeyim hususunda daha halâ karar verememiş, ikisi arasında bocalayan bir kişi. Bir de oturup da bütün bu üniversite sırasındaki önemli teknik problemlerle uğraşacak zamanı kendisinde bulamaz.

Bu kadar detaylı demeyeceğim belki ama, karmakarışık problemler çizgisinin içerisinde çok net olan bir şey var Türkiye'de proje mühendisliği çalışmaları için. O da, gerçekten mektebi bitirdiği zaman çok büyük bir hevesle ve hiç de dünyadaki emsallerinden geri olmayan bir teknik bilgi ve teçhizatla işe atılan bir mühendis 10 sene sonra yok olmak durumuna gelmiş oluyor. Bunun nedeni; siz buna sürekli iş ortamı aramak yerine, ta başından tümüyle problemlerini ele alıp düzeltmedikçe hiç bir zaman gelişmesine ve yaşamasına imkân yok. Bir zaman ortaya atılan büyük proje bürolarının kurulması, anonim şirketler kurulması şekline bu yüzden uzun zaman karşı çıkmıştık ve demiştik ki, bu zaten eğer kökeninde halledilmiş olsa, bunlar kendileri otomatikman olur, zorlamaya lüzum yok, demiştik. Çünkü her şey kendi ortamında derhal üreme imkânı bulabiliyor. Zaten ortamı yaratmamışsanız, siz ne kadar büyük yaparsanız yapın bir müddet sonra hastalanacak ve ölecektir. Bunun bir çok misalleri görülmüştür. Büyük proje büroları çok büyük sarsıntı geçirmişlerdir. Şimdi bu geçiş döneminde idareler yavaş yavaş bu dediğim problemleri kaldıracak düzene kendi insiyatifleriyle karar verebilecek duruma geldikleri için, o büroların bir kısmı yaşamlarını zoraki mücadele halinde devam ettirir durumdalar.

Kamu sektöründe bir proje ofisi kurulamaz mı?.. Elbette kurulur. Japonya'da Devlet kuruluşu olan bir büro, örneğin; Devlet kuruluşu olan bir firma APDC firması diye bir firma gelir, Türkiye'de iş alır ve yapar. Bu devlet kuruluşudur ve Japonya'nın en büyük proje ekiplerinden birisidir. Ve o şekilde teşkilâtlanmıştır. Bunun karşısında özel sektör çok daha zayıftır ve çok mükemmel bir çalışma düzeni ve örneği verebilmektedir.

SEYAHAT İMKÂNI MI, YOKSA İTİMATSIZLIK MI?

Çok önemli ve büyük projelerde bu şekilde kurulabileceği gibi, öbür türlü de olabilir. Yani bir şekilde bir karar vermek lâzım. Bu kararsızlık aslında memlekete çok pahalıya maloluyor. Çünkü bu defa büyük projelerin tümü dışarıya gidiyor. Tabii bu dışarıya gidişte başka faktörler de var. Bir kere eskiden yetişen mühendis ağabeylerimiz her halde gençleri daha fazla anlayamıyorlar, itimat edemiyorlar mı acaba?. Benim aklıma gelen tereddütlerden birisi de bu oldu. Çünkü iş başında olan, büyük işlerin başında olan kişiler habire kendilerini dışarı atma çabası gösteriyorlar. Yani bir arkadaşımızın dediği gibi, hani acaba Avrupa'ya bir seyahat etme imkânını kendisinde bulabileceği için mi buna giriyor; bilemiyorum. O belki daha basit bir isnat şekli olabilir. Çünkü o kadar parayı dışarıya vereceğine, Türkiye'deki firmalara verse, her halde yine dışarıya çok rahatlıkla gider, hatta öyle 50 dolar, 100 dolar harcırah alarak da değil, aynı parayı firmaya verse, firma onu her halde Avrupa'da 6 ay gezdirir. Yani bu, zannetmiyorum bir Avrupa'da gezme sevdasından olsun. Bu, bir itimatsızlık problemi mi, yoksa bu, acaba yeni yetişen neslin daha kuvvetli bir bilgi akımı içinde yetiştiğini görmemezlik mi, yoksa eskiden kalan bir alışkanlık mı, yoksa bizim bilmediğimiz ve bir çok işler dışarıya verilirken otomatikman dışarıya vaat edilen ve bizden saklanan bir hizmet şekli mi bu? Oralarını tabii ben bilemiyorum. Yalnız acı olan birşey varsa, gerçekten bu faktör Türkiye'de büyük ölçüde çalışmayı öldürüyor. Ve Türkiye'de şu fikri herhalde geliştirmek lâzım; yeni büyük bir şey yapılacağı zaman, bunu Türkiye'de yapacak yok, çünkü yapılmadı, o halde bunu dışarıya verelim... Verelim; peki bir kere verdik, sonra ikinci defa çıkardığımız zaman tekrar gene dışarıya vereceğiz. Çünkü yok; tekrar gene aynı adamı bulamayacaksınız ki... Bir kere Türkiye'de birine vereceksiniz ki batırsa da, yatırsa da işi; ondan sonra iyi kötü bir adam yaptı diyebilesiniz. Bir kere vermedikten sonra, bunu nasıl yapacak?...

Efendim, ortak olma düzeni... O bir parça birtakım birşeyler getirdi; fakat o da ondan sonra habire devam etti. Yani yabancıyla ortak çalışan bir firma yaptı işi bitirdi, tekrar aynı iş çıktı, tekrar ortaklık oldu, tekrar yapıldı bitti, tekrar yapıldı, tekrar ortak oldu... Yeter artık yani, bir kere yaptıysa bunu yaptı; referans sahibiyse referans sahibi... Ama öbür taraftan inceliyorsunuz; aynı iş Almanya'da da bir kere yapılmış; iki kere yapılmamışki, bir kere yapılmış, ama çıkıp dışardan adam aramamışlar, bir Alman firmasına vermişler. Ne yapmışsa yapmış... Referans sahibi olmuş. Aynı iş Japonya'da da, Amerika'da da yapılmış; ilk defa yapılmış ve ilk defa yaparken yine kendileri yapmışlar.

Bir çok önemli projelerde gerçekten öyle tecrübeler var ki, onları satın almak en ucuz şey. Onun karşısında durmak bile mantığın dışında. Onu kabul etmek lâzım; fakat bunu çok dikkatli ve çok hassas yapmak lâzım ki, bunu kendimize maledebilelim.

UZUN SÜRE SÖMÜRMEK İÇİN EN İYİ YOL

Büyük projelerde bizim mühendislerimiz referans sahibi olmadıkça da kumanda kadrosundan yoksun kalıyor daima. Ve bence bir memleketi uzun müddet oyalamanın en iyi taktiği bu. Yani iyi bir idareci; iyi demeyeyim de, elinde imkân olmayan bir idareci olsa insan, herhalde bir memleketi uzun bir müddet sömürmek için diyeceğim herhalde, en iyi yol mühendislik hizmetlerini vermemek. Her şeyi verip, mühendislik hizmetini vermediğiniz sürece o devamlı size bağımlı kalmak mecburiyetinde kalacak. Para vereyim, kredi vereyim, gidin yapın, makinaları taşıyın; onların hepsi iyi, mühendisliği vermediğiniz sürece iş çok kolaylaşır. Tahmin ediyorum bu açıdan ele alınırsa bu konuda çok daha dikkatli olmak zamanı gelmiş ve geçmiştir bile.

O halde bu konuda demek ki, işte şu kadar sayıda büromuz var, şu kadar büyük bürolarımız var, şu şöyle oluı bu böyle olur, şu gelişir bu gelişir değil, bu konuda yapılacak en önemli mesele, evvelâ dışarda yabancıya iş verilirken bunu bir denetim altına almak. Çünkü Türkiye'de; dikkat ediyorum ben, özellikle sanayi kuruluşlarında şurada burada, ithalâtlarda her şey Odaların denetiminden geçtiği halde, mühendislik hizmetleri verilirken kimseye sorulmuyor. Yani bir idare geliyor, doğrudan doğruya kendi çalışmasını açıyor ve diyor ki; biz bunu dışardan teklif alarak yaptıralım. Bunu derken hiçbir mühendislik odasına sormak lüzumunu duymaz. Neden duymaz? Onu ben hâlâ anlamış değilim. Bu Türkiye'de yapılabilir mi, ne kadarı yapılabilir, yapıldı mı, bunu yapacak yetenekte insanlar var mı; diye hiç bir araştırma zahmetine girmiyor. Neden girmiyor?. Eğer bunun için bir kanun varsa buna uğraşalım, bu çıksın. Yani bir kere eğer hakikaten Türkiye'deki mühendislik hizmetleri Türk mühendislerine yaptırılırsa konu bitecek gibi geliyor bana bir açıdan; büyük ölçüde bitecek gibi geliyor. Bunu zaptırapt altına alacak bir tedbir herhalde lâzım. Bugün Devlet Su İşleri, Karayolları, Türkiye Elektrik Kurumu, İller Bankası bir proje yaptıracağı zaman hemen şartnameyi hazırlayıp remonstratifinde ilân etmesin.

Benim üzerinde esas önemle duracağım konu bu. Diğerleri bunun altında konu olan ve sebepmiş gibi görünen meseleler. Aslında onlar hiç bir sebep değil, esas ana sebeplerden bir tanesi bu. Bu sebep ortadan kalkarsa ve ondan sonra proje bürolarını Avrupada olduğu gibi ve kamu sektöründe olacağı gibi, böyle sermaye düzeni muamelesi değil de, ki Avrupa, Amerika sermaye düzeninde olduğu halde bugün onlarda bile istihkak usulü yoktur. O maaş usulü, man-mounth dediğimiz aylık ödeme usulü vardır ve onlar bu kadar büyük sermayenin hâkim olduğu ülkelerde bile mühendislik hizmetleri belli bir maaş statüsüne belli bir standart ödeme düzenine bağlanmıştır. Türkiye'de de bu düzen getirilmelidir.

Bir de arkadaşlarıma soruyorum; ben bunu bilmiyorum, hakikaten bunun bir yolu var mı? Yani Türkiye'de dışarıya yaptırılmak lüzumu duyulan bir proje yaptırılacağı zaman, önce denilsin ki, bu proje Türkiye'de yapılır mı, yapılmaz mı? Hakikaten Odalar bunu bir karara bağlasın; ama kamu kesimini de rahatsız etmesin. Bunlar belli bir düzene bağlansın. Öyle bir bağlansın ki, icabında Oda görevini yapmadığı zaman Oda mesul olsun. Çünkü yatırımcı daireler işi derhal bitirmek isterler, parasını başka bir yere bağlamak istemez herhalde. Ama bu iş bir düzene bağlansın.

Benim söyleyeceklerim bundan ibaret, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Ali Rıza Bozkurt arkadaşımıza teşekkür ederiz. Kendi konusunda yetkiyle vermiş olduğu bilgi ve yapmış olduğu açıklama için teşekkür ediyoruz.

Konu üzerinde başka söz isteyen var mı? Buyurun sayın Enis Üser.

ENİS ÜSER — Bizim bu proje büroları konusunda bu sene çalışmalarımız oldu. Halen hazırlık safhasındayız. Bu çalışma dolayısiyle konuyu çeşitli kademelerde, çeşitli kuruluşlar seviyesinde araştırmak fırsatı buldum. Bu, derli - toplu bir yayın haline getirilecek bir çalışma ve Odamızın yayın organlarında çıkacak.

Ben, bu çalışma esnasında edindiğim intibaları ve ilgili devlet daireleri ile yaptığım temas sonucunda edindiğim bazı fikirleri sunmak istiyorum.

Anladığım kadariyle bu uzun müddet tartışılan bir konu. Aşağı yukarı Danışma Kurullarında da uzun müddet tartışılan bir konu; fakat olumlu bir sonuca tam olarak da ulaştırılmamış.

PROJECİLİKTE YATIRIM KAVRAMI

Şimdi, Türkiye'de mühendislik hizmetlerinin gereği kadar anlatılmadığı konusunda herkes fikir birliğinde. Ben bu noktadan hareket ederek bir kavram geliştirmeye çalıştım. Nasıl bir özel teşebbüs, sanayici özel teşebbüs veya yatırımcı devlet dairesi, yatırım diye bir kavrama sahipse, aynı şekilde proje bürolarının da yatırım yapması gibi bir kavram geliştirilmesi lâzım. Bir proje bürosunun yatırım yapması şu demek oluyor: Elinde ilerde o konuda alması mümkün olsun veya olmasın, kadrolarının bir kısmını devamlı olarak araştırmaya yönelmiş bir vaziyette tutmak. Meselâ şimdiye kadar Türk büroları tarafından yapılmamış bazı projeleri yapmak teşebbüsüne girmek, dünyadaki literatürler varsa, bu literatürleri temin etmeye çalışmak durumunda olmalıdır.

Şimdi biliyoruz ki, herhangi bir firma, bir fabrika veya bir kuruluş, senelik bütçesini hesaplarken, maliyetlerini hesaplarken, ürettiği malın fiyatını tespit ederken bunun içerisine çeşitli unsurlar girmektedir. İşçinin ücreti girmektedir, aldığı inputların maliyeti girmektedir; bunlar hesaplanırken bu firmanın ilerde yapacağı yatırımlar da göz önüne alınır ve bunun bir kısmı yatırım için ayrılır. Bu, belki her firmada olmayabilir fakat mesele bunu icap ettirir. Gelişmiş olmak demek, devamlı yatırımda bulunmak demektir. Fakat Türkiye'de bakıyorsunuz proje bürolarına bu imkân verilmiyor. Yani proje bürolarının yatırım yapması diye bir kavram henüz gelişmemiş. Bu nasıl kendisini gösteriyor?. Proje bürolarına verilen işlerde, ona lâyık görülen ücretlerde anlaşılıyor. Örneğin; sadece o proje bürosunda çalışacak kişilerin; diyelim ki kaç aysa, ona uygun bir ücret tespit ediliyor; fakat bunun bir miktarının proje bürosunun elinde kalması ve tekrar yeni bilgiler üretmesi için yatırıma sevketmesi imkânı tanınmıyor.

Diğer önemli faktörlerden bir tanesi de, Ali Rıza beyin değindiği, gerçekten idaredeki kadroların yatırım yapma etrafında kendi teknik kadrolarına güvensizliği. Bunu çeşitli kademelerde izlemek mümkün. Meselâ; Karabük'te böyle bir durumu izledik. Karabük Demir - Çelik Fabrikalarının çok gelişmiş bir proje bürosu var, bütün imkânları var; fakat kendilerine bir proje çizimi konusu verildiğinde, başlangıçta olumlu karşılanmış, orda çizilmesine karar verilmiş; fakat bir müddet geçtikten sonra o teknik kadroların kifayetsizliği gerekçesiyle bunun oradan alındığı ve başka yere verildiğini biz gördük.

Buna yine bir örnek; geçenlerde edindiğim bir bilgi; Petkim tesislerinde bir isale hattı projesi var, bu isale hattı projesi fabrikanın mevcut teknik kadrolarından yararlanılarak projelendirilmesi düşünülmüş; fakat sonra nedendir bilinmez, her halde kadrolara güvensizlik sonucu bu alınmış, dışarda bir kimseye verilmiş.

Yine Keban projesinden böyle bir örnek biliyoruz. Bunu orada DSİ'de ilgili bir üyemiz nakletti. Meselâ kapakların kapatılması konusunda karar verme zamanı geldi mi, müthiş bir kararsızlık var. Müteahhit firma diyor ki, ben mağarayı doldurmadan kapakları kapatmam, o zaman siz verin kapatma kararını... Yok biz veremeyiz, siz verin şeklinde. Yani böyle bir kendine güvenememek, karar verememek şeklinde bir durum var.

Ben bunu şu şekilde yorumluyorum; gelişmiş ülkeleri göz önüne aldığımızda bunların gelişmeleri uzun süre almıştır. Yani bir çok hatalar yapılmıştır o teknik seviyeye ulaşıncaya kadar, bu bilgi seviyesine ulaşıncaya kadar uzun dönemler geçmiştir, müthiş hatalar yapılmıştır, denemeler, sınamalar olmuştur ve bunların sonucunda mükemmel bilgiler elde edilmiştir. Şimdi kalkınma aşamasına sonradan katılan bir ülkede elbette bir sürat söz konusu. Belki bu süratin verdiği telâş içerisinde yanlış yapmamak korkusu bir yerde var. Fakat yine de gerçekçi olarak yaklaşmak istersek, bu gelişmiş ülkelerin geçmişteki deneylerini göz önüne almamız gerekir. Eğer bunu göz önüne alırsak ortaya şöyle bir durum çıkmakta; proje bürolarının yahut da teknik kadroların sadece yatırım anında yatırıma koşulmasından kurtarmak gerekir. Yani diyelim ki, bugün bir Keban Barajı yapılacaktır ve dolayısiyle ihale edilecektir, hemen o sırada bir proje bürosuna meseleyi verelim ve ondan tam bir çözüm bekleyelim... Bu yanlış bir politika. Meseleleri bu şekilde düzenlediğimizde, daha önce bu konulara alışmamış, el atmamış proje bürolarının birden bire bir güçlükle karşılaşması kaçınılmaz bir sonuç. O yüzden yatırım öncesi çalış-

maları önem kazanmakta. Yani mesele ihale safhasına gelmeden, belki daha o yatırımların programlanması safhasına gelmeden önce teknik kadroları, proje bürolarını hazırlamak gerekmekte. Diyelim ki, şu anda âcil bir sorun olmasa bile, her hangi bir nitelikte bir yatırım yapılması ilerde Türkiye için kaçınılmaz olan, kalkınmanın sonucu olarak, bunun projelerinin ihale edilmesi ve uygulama için değil, sadece teknik kadroların oluşturulmasını temin etmek için daha önceden yapılması gerekmekte.

YAPALIM VE SAKLAYALIM

Şimdi meseleyi bu şekilde alınca, proje büroları konusunda dün başlayan konuşmalarda bir kısmına biraz değinildi; yatırım programlarının önceden tespit edilmesi, bunların proje bürolarına iletilmesi şeklinde. Dolayısiyle onlar da kadrolarını ona göre tutsunlar, hazırlıklarını ona göre yapsınlar. Fakat bu kâfi değil; yani sadece ihale edilme kavramı içinde bunu düşünürsek, aksaklıklarını görüyoruz. O zaman ben şöyle bir şey öneriyorum : Proje ihalesinden ziyade, araştırma ve geliştirme fonu ayrılsın Devlet tarafından ve bunlar bir programa bağlansın, yatırım ister yapılsın veya yapılmasın, fakat bunlar proje bürolarını geliştirmek için, onları belli bir seviyede tutmak için her sene bütçeden belli bir kaynak gelişmeye müsait olan firmalara akıtılsın.

Tabii bu sonra; geçenlerde bizim dergilerimizden bir tanesinde İzzettin beyin imzasiyle yer aldı, bu arkadan şöyle bir kavram getirecek; proje arşivi .Yani bu proje bürolarının yaptıkları işlerde ne aksaklıklar olabilir, bunlar tekrar gözden geçirilir, bu aksaklıkları düzeltmek imkânı olabilir; fakat bu aksaklıkların giderilme imkânının sağlanabilmesi de proje arşivinin gerçekleştirilmesiyle mümkün; yani bunların bir merkezi büroda değerlendirilmesi, bütün bu ihale edilen projelerin orada toplanması ve zamanı geldikçe onların biriktirilmesine imkân verilmesi.

NE İÇİN ÖRGÜT, NASIL BİR ÖRGÜT SORUNU OLDU

Şimdi, bu konuda diğer önemli bir konu; Türkiye'de gerçekten bir proje piyasasına, müşavirlik hizmetleri piyasasına ihtiyaç olduğu konusu var. Öyle ki, bu kavram, yani bu ihtiyaç kendisini daha 1964 senesinde ortaya çıkartmış, Devlet Plânlama Teşkilâtı plânlamanın zaten o anlama geldiğini düşünerek bir proje stoku yaratmak ihtiyacını duymuş ve bunun için teşebbüse geçmiş. O zamandan bu zamana kadar 3 tane kanun teklifi izliyoruz. Bu kanun tekliflerinde mesele herhalde yeteri kadar tetkik edilmemiş, üzerinde gereği kadar durulmamış olacak ki, hangi ihtiyaçtan doğduğu sonradan unutulmuş, doğrudan doğruya bir devlet örgütünün işleyiş mekanizmasını sağlamak ana hedef olarak kalmış. Halbuki ihtiyaç şöyle bir şeyden doğmakta; Türkiye'nin belli kalkınma aşamasına girmesinden dolayı bu hizmetlere ihtiyacı var, bu hizmetler henüz örgütlenmemiş, nasıl örgütlendirebiliriz?. Bunda özel büroların görevi ne olacak ve devlet bürolarının görevi ne olacak?.. Bu soru henüz halledilmemiş. Fakat dediğimiz gibi ihtiyaç var, hem proje büroları bu ihtiyacı duyuyorlar, hem Devlet Plânlama Teşkilâtı, hem yatırımcı daireler duyuyorlar, fakat ortaya henüz bir çözüm getirmek durumunda değiller.

Diğer bir konu; Ali Rıza beyin biraz mevzuat değişikliği olarak değindiği konu. İhale konusunda olsun, istihkak konusunda olsun hangi mevzuat değişikliğini getirirsek bu işleri düzeltebiliriz şeklinde.

Ben biraz daha ileri gideceğim; bunun da bir yatırım politikasıyla, yahut da kalkınma stratejisi politikasıyla ilgili olduğunu söyleyeceğim. Ve hatta meseleye bir de bu açıdan bakmayı teklif edeceğim.

İKİ KALKINMA YÖNTEMİ

Şimdi, gelişme metotlarını, yöntemlerini, gelişmiş ülkelerin tariflerine, geçirdiği aşamalara göz attığımızda iki türlü kalkınma yöntemi görüyoruz. Bunlar çok kesin politik tercihler. Sınırları gayet iyi çizilmiş, birbirinden olan farklılıkları gayet iyi tespit edilmiş iki tane kalkınma politikası.

Bunlardan bir tanesi; kalkınmaya ilk başlayan ülkelerin belki deneme - sınama metodudur bir yerde, onların uyguladıkları politika. Bu, doğrudan doğruya tüketim malları üretiminden başlayarak sermaye birikiminin sağlanması ve arkasından yatırım malları üretimine geçilmesi politikası. Bu ülkelerde; meselâ bunun en belirgin örneği İngiltere, başlangıçta doğrudan doğruya tarımsal inputları kullanarak ufak bir prosesle tekstil üretimi-

ne geçmiş, arkasından bu uzun müddet devam ederken bir sermaye birikimi sağlanmış, bu sermaye birikiminin arkasından gıda sanayiine dönüşmüş, hep tüketime dönüşmüş nihai mal üreten şeyler ve en sonunda böyle birike birike yatırım mallarıyla had seviyeye gelmişler. Fakat kalkınma aşamasına sonradan giren bir ülke açısından bunun ne dereceye kadar geçerli olduğu, en azından bizim ve bizim gibi diğer ülkelerin bugün bulunduğu durum göz önüne alınırsa, ilgilenmeye değer. Şimdi, bazı ülkelerin özel durumları var; meselâ Japonya. Bunlar geç başladıkları için bu mekanizmanın farkına varmışlar ve bu geçliği kapatmak için doğrudan doğruya yatırım malları üreterek sanayileşmenin farkına varmışlar. Bu, şunu etkiliyor: 1900'lerden sonra tüketim malları üreterek sanayileşme çabasına geçmek şunu gerektiriyor bir defa: Bu 1923 senesinden beri uyguladığımız politikanın kaçınılmaz bir sonucu. İthalât ikamesi burada ana hedef oluyor. O zaman ne yayacaksınız?. Temel bazı maddeler var; çimento üreteceksiniz, tekstil üreteceksiniz. Bunların fabrikaları Batıda yapılmış, mecbursunuz bunları almaya. Alıyorsunuz getiriyorsunuz, bunları burada monte ediyorsunuz ve geriye sadece tekstili veya çimentoyu üretmek şeklinde oluyor. Bu ithalât yapıldığı zaman ne oluyor? Ortaya şöyle bir şey çıkıyor; bir koskoca çimento fabrikası, bir koskoca tekstil fabrikası; fakat bütün mühendislik hizmetleri onun ithal edildiği ülkede tamamlanmış. Yani Türk mühendisi ister istemez bu üretim sürecinde halkının en sonunda el atıyor meseleye. Ve geri kısımlarından tamamen habersiz; bunlar diğer ülkelerden hazır olarak geldiği için onun bilgi alanına girmiyor, onlar üzerinde kafa yorma durumuna girmiyor.

Şimdi Türkiye maalesef bu aşamada. Meselâ Philips Fabrikasından gidip bir elektrik mühendisiyle konuştuğunuz zaman, siz orada ne iş yaparsınız, sizin kapasiteniz nereye kadardır, dediğiniz zaman, arkadaşın bütün söylediği şu; bize bunun bütün parçaları Hollanda'dan gelir, biz burada monte ederiz.. Başka bizim bir katkımız yok. Bir de imalâtın standartlara uygun olup olmadığını kontrol ederiz... Şimdi mühendislik hizmetinin sınırını buraya getirdiğinizde ve burada bırakmaya çalıştığınızda bunun olması kaçınılmaz. O zaman demek ki, işin temelinden ilgilenmesini yaratacak, mühendisleri işin temelinden ilgisini çekecek şekilde politikanın saptanması gerekir. Meselâ bizim proje bürolarının durumu öyle. Bugün Batıda geliştirilmiş teknolojiye uygun olarak bir tekstil fabrikasının dünya standartları bellidir, yapılış tarzları bellidir, buraya gelir, eğer Türkiye'de yapılmasına başlanırsa bu tip binaların projeleri, o arkadaş neden bu binanın bu şeklide yapıldığını sormaksızın, ki onun artık ilgi alanına girmemektedir o, sadece dünyadaki standartları çıkartıp uygulamak safhasına gelir. Ama bunun Türkiye'ye uygunluğu olabilir mi, değişikliği olabilir mi, bizim şartlarımıza göre değiştirilebilir mi meselesi bugünkü yatırım furyasında mümkün değildir.

Onun için ben yine bu proje bürolarının sorunlarına ağırlık verilirken, eğer bu da bir uzun vadeli Oda çalışması olacaksa, meselenin bir de bu açıdan değerlendirilmesini öneririm. Çünkü bana kalırsa çözümün temelinde bu sorun yatmaktadır. Fakat yine de kısa vadede yapılacak muhakkak bazı işler vardır. Buna ağırlık verilmesi gerekiği de kanısındayım, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Biz de sayın Üser arkadaşımıza teşekkür ediyoruz. Başka konuşmak isteyen sayın arkadaş varmı? Buyurun.

HASAN ÇETİNEL — Efendim, ben diğer konulara girmeden önce şu hususu öğrenmek istiyorum; proje bürolarımızın kendi aralarında kurduğu bir kurul, bir varlık mevcut mudur? İnşaat Mühendisleri Odası dışında bu dertleriyle uğraşacak, kendi seslerini duyuracak; hangi proje bürosu ne yapar, nerede ihtisaslaşmış şeklinde bunu ilgililere duyuracak, çalışmaları toplayan bir kurulları var mıdır? Yabancı memleketlerde böyle kurullar vardır.

YÖNETİM KURULU BAŞKANI İZZETTİN SİLİER — Yok.

HASAN ÇETİNEL (Devamla) — O halde bunun kurulması lâzım. Ben de yok diye tahmin ediyordum, ama önce öğrenmek istedim. Mutlaka bunun kurulması, her halde proje bürolarının problemlerini halletmek için bu Odanın desteğinden ayrı kendi seslerini duyurmaları için gereklidir her halde.

ALİ RIZA BOZKURT — Efendim, bu konuda çalışıldı, zannediyorum GEMAŞ'ın Genel Müdürü Orhan bey Müşavir Mühendislik Büroları Derneği gibi, yanlış hatırlamıyorsam, bir kuruluş yapmaya çalıştı. Fakat bu iş fazla muvaffak olamadı, yani bunu yapamadı.

HASAN ÇETİNEL (Devamla) — 1968 yılında idi, bir iki yabancı firmaya veya Türkiye' de mevcut Türk fimmalarına bir kaç projeyi ihale için Karayollarına soru soruldu. Odamıza soruluyor mu, yahut ilgililere bildiriliyor mu diye bir soru tevcih edildi. Biraz ona cevap, biraz da dertleri ortaya koymak, hal tarzına gitmek bakımından zikrediyorum. İnşaat Mühendisleri Odasına resmî yazı yazıldı, alınan cevapta; bu gibi hangisi ihtisası dahilinde idi bilmiyorum, aradan 5, 6 seneye yakın zaman geçti, tam hatırlayamayacağım, fakat kabataslak mahiyeti şu idi : Odamıza kayıtlı proje bürolarının adı şudur, bildirilir şeklinde. İhtisaslaşmış, hangi işe hangisi yetkili bürodur şeklinde sormuşken, karşımızda genel bir liste. O genel liste zaman zaman Odanın mecmuasında da çıktı. Onun dışında, şu işleri hakikaten yapar mı, dendi, cevap alınamadı.

YÖNETİM KURULU BAŞKANI İZZETTİN SİLİER — Cevabı yoktu da ondan.

BAŞKAN — İstirham edeyim; aslında hem cevabı var, hem cevabı yok. İcap ederseniz ben izninizle bir açıklama yaparım. Buyurun.

İHTİSASLAŞMANIN DERECESİ

HASAN ÇETİNEL (Devamla) — İhtisaslaşmaya gidilmesinden bahsedildi. Odaların ihtisaslaşmaya gitmesinin de fayda veya mahzuru olacak her halde. Fazla ifrat derecede bir ihtisaslaşmaya gidildiği zaman proje bürosunu küçük bırakır. Yalnız betonarmede, su işinde, vesairede ihtisaslaşmaya gidince, benim kanaatim bu memleket şartlarına uymaz, hatta çok geniş ve ileri seviyede teknolojiye ulaşmış büyük memleketlerde dahi umumiyetle büyük projecileri tek konuda değil, mutlaka bir kaç konuda çalışır, zira bir konuda iş azaldığı zaman diğer konularda da çalışarak yaşamak mecburiyetindedir. Ayrıca konuların birbirine bağlantısı bakımından da her halde tek konuda, sırf bir noktada derinleşmek proje bürolarının yaşaması bakımından da bence doğru değil gibi görünür. Memlekette iş durumuna göre elâstiki olmak mecburiyetindedir.

Üçüncü bir nokta; bu Devlet Plânlamaca da tatbik edilmeye çalışılan bir prensiptir. Projesi hazır olmayan işe para ayrılmasın, yatırım programlarına girmesin. Hakikaten bunu daha kuvvetli mevzuat haline getirerek, yalnız projesi değil, fizibilite etütleri araştırması, projeleri tamamlanmamış olan hiç bir iş yatırım programlarına giremez, ancak sel, seylân vesaire gibi, hani bir istisnadır, memleket ihtiyacına göre kaydedilir, onun dışında yatırım programlarına bir projenin konmaması için hakikaten bir mevzuat getirilmelidir.

Dördüncü bir husus; yabancı mühendislik hizmetlerinin mutlaka sınırlandırılması lâzımdır. Ama bunu devamlı bir kapitülasyon haline getirmeyecek gibi de, hatta bir zamanla sınırlandırmak lâzım. Konu ve konuyla beraber her dört senede bir mi, her beş senede bir mi, gözden geçirilerek, onların dahi zaman zaman Türk mühendislik bürolarına verilmesinin sağlanması, ortaklık mecburiyetinin de mutlaka konulması lâzımdır. Yabancılara verilecek ihtisas konularında dahi ortaklıkla başlamak ve bunun da bir zamanla takip edilmesi iyi olur.

ODTÜ ARASTIRMA YÖNETMELİĞİ

En son maruzatım ; Üniversitelerin bazı araştırmalarından bahsedildi ; proje büroları ile müşterek çalışmalarından bahsedildi. Orta Doğu Teknik Üniversitesinde halen yürürlüğe konulan bir Araştırma Yönetmeliği ile biraz elastikiyet daha sağlanmış, bürokratik formaliteden mümkün olduğu kadar sıyrılarak, dışardan gelen araştırma tekliflerinin, işlerinin daha süratle ele alınmasına çalışılmıştır. Bunu da bilgi vermek bakımından arz etmek istiyorum. Proje bürolarımızın veya her hangi bir müessesenin elindeki işi taşarona verir şeklinde küçük parçalara ayırıp, gerek laboratuvara, gerek laboratuvarlı araştırma halinde vermeleri, zannediyorum bir kaç isene önceki formalite güçlüğü yanında epey daha kolaylaşmış bulunmaktadır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz efendim.

Konu üzerinde başka söz isteyen. Buyurun efendim.

ERHAN KARAESMEN — Efendim, gündemin bundan sonraki maddelerinden birini oluşturan Yönetmeliklerin incelenmesi konusunun kapsamına giren, İnşaat Mühendisliği Proje Hizmetlerini Onaylama yetkisinin verilmesine ve kullanılmasına ilişkin yönetmelik var. Bu yönetmeliğin tartışılması sırasında sanıyorum proje bürolarının genel sorunlarını tadat etmeye rahatlıkla devam edebileceğiz, Çünkü bu Yönetmelik taslağını aslında proje

bürolarının genel dertlerine bir ölçüde medar teşkil edici bir doküman olarak hazırlamaya çalıştık. Oda içinde daha önce yapılmış olup, sayın Üser'in belirttiği gibi, özel bir sayının içerini oluşturacak olan çalışmadan da esinlendik, böylece irili ufaklı, çok küçük, çok büyük ve orta sayılabilecek bazı tanıdığımız bürolarla da temas ederek, onların da telkinlerinden esinlenmeye çalıştık ve özellikle sayın Bozkurt'un dile getirdiği bazı problemlerin çözümünü getirir mahiyette bir doküman oldu. Yalnız, yabancı müşavirlik büroları problemine ışık tutamıyor ve tutması da zaten bir İnşaat Mühendisleri Odasının hazırladığı bir tescil yönetmeliği olduğu cihetle, zor gözüküyor.

Bunun ötesinde, yabancı müşavirlik büroları problemine ben İnşaat Mühendisleri Odasının gücünün yetebileceğini sanmıyorum. Deminki dertleşmenin sonucunda sayın Çetinel de daha kısa bir şekilde benzer problemleri dile getirdiler; somut önerimiz yok öyle anlaşılıyor. Büyük bir ihtimalle burdaki topluluğun içinde üzerinde en fazla kafa yormuş olan ve yorması gelen zaten sayın Bozkurt olmalı bu konuda. Onun da söyledikleri çok güzel bir bilânço idi; fakat konuşmalarında Odanın yabancı müşavirlik projeleri sorununu çözmede ne yapabileceği babında ben somut bir örneği göremedim. Çünkü öyle bir somut örnek vermek bana son derece zor gözüküyor. O zaman sayın Üser'in uzun vadeli olarak Türkiye'deki teknoloji problemleriyle Oda baştan aşağıya girtlağına kadar bulaşır, 15 nci senenin sonunda bu konudaki çalışmaları sonunda birtakım kökten bazı meseleleri değiştirirse bu mesele de hallolur, fikrine geliyoruz.

Bu İnşaat Mühendisleri Odasının yatırımcı bakanlıkların karar mercileri nezdinde yapacağı bazı demarjlardan öteye bugün her halde gidemez. Her halde gidemez derken, ben her halde gitmeyi daha doğrusu şöyle anlıyorum; bir yönetmelik şekline giremez, bir karar grubu teşkili şekline bürünemez, olsa olsa bir baskı kalır. O da Oda organlarında yazacağımız makalelerle bazı problemleri yeniden basında 5-6 senedir çeşitli kereler tekrarlanmış olan problemlerin tekrarında yine de yarar vardır, bir baskı unsuru olarak. Bunu bir kere daha ileri sürmekten öteye gidemez. Yabancı müşavirlik projeleri sorunu bu anlamıyla bizim Odamızın boyutlarını aşan bir boyuttur.

Dolayısiyle ben, yabancı müşavirlik işinden soyutlanmış bir şekilde, hiç olmazsa diğer problemlerin bir kısmına eğildiğini sandığımız şu Yönetmeliğe gündemde sıra geldiği zaman konuya yeniden dönmek üzere, şu anda gereksiz bir uzatmaya lüzum görmüyorum şahsım adına ve sayın arkadaşlardan bu ricada bulunuyorum, müsaade ederseniz, bir iki saat sonra bu konuya geldiğimiz de, hiç olmazsa sorunun bir yarısını, yahut ağırlıkça belki yüzde 25'ini ama, pratik problemler bakımından belki de yüzde 60'ını çözecek bir yazılı dokümanı daha mükemmel bir hale sokabilirsek bazı problemleri çözmüş olacağız.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Erhan Karaesmen arkadaşımıza teşekkür ediyoruz.

Konu üzerinde başka söz isteyen var mı? Buyurun?

CENGİZ TACALOĞLU — Efendim, arkadaşlar mevzuu muhtelif yönleriyle ele aldılar ve incelediler. Benim ortaya koyacağım, çoğunlukla bir nevi güçlük gösterisi gibi oldu. Tabiî bu güçlük gösterisi içindeyiz ama, bunun çözümü için esas mesele çok daha önceden de Türkiye'nin ihtiyacı halinde belirmişken, bugün çok daha sıkışık bir duruma düşülmüştür. Bunun nedenlerini ortaya koymaya gayret edeceğim.

Proje büroları açısından meselenin incelenmesi bir miktar yumurta - tavuk hikâyesine benzemekte; proje bürosu güçlü değildir, hem teknik bakımdan, hem malî bakımdan yapamaz ve Devlet onun güçsüzlüğü yüzünden iş veremez şeklinde bir netice, bir miktarını kapsamak kaydiyle, ortaya çıkıyor. Türkiye'de eskiden beri oluşan sistem önce Devletin işe el atması, kadroları yetiştirmesi ve ondan sonra o kadroların dışarıya çıkanlarıyla piyasadaki kadroların oluşması olmuştur. Bu yapım sahasında, da aşağı yukarı imalât sahasında da bu yönde gelişmiştir. Proje sahasında da aşağı yukarı bu yönde gelişmekte iken, mühendislerin elden çıkarılması neticesini doğuran bir takım statü değişiklikleri bunu bir nevi çökertmiştir. O halde mesele, Devletin bunu yapıp dışarıyı beslemesini temin edecek şekilde kadroları elde tutabilmesidir. Çünkü esas iş, sadece proje yapmak değil, projenin şartnamesini, bütün statükosunu, hatta tarif ve isimlerini dahi koymak, onu organize etmek ki, bu tamamen Devletin görevi, ondan sonra bunun kontrolluğunu yapmaktır. Ve bu kontrolluğu yapmak kimseye kolay kolay terkedilemiyeceğine gö-

re ve kontrolluğun kontrolluğu olsun, mutlaka Devlete düşeceğine göre, bunu yapabilecek elemanlara Devlet behemahal sahip olmalıdır. Bu ise, demin arkadaşlarımın da belirtikleri gibi, sade projeyi değil, yapımı da bilmeyi icap ettiren bir konudur. Her ikisinde de yetişme ancak Devlet kadrosunda mümkün olabilecektir. Bu durumda da Devlet önceliğini vazgeçilmez olarak kabul etmek mecburiyetindedir. Ve bu önceliği yerine getirebilmesi elindeki mühendisleri tutması ve onları daha iyi yetiştirmesine bağlı. Bu ise, her halde böyle bir 657 sayılı Kanun gibi bir Kanunun içine alınmakla temin edilecek bir şey değil, tam tersini hepimiz içinde yaşayarak gördük. O halde, Devletin sadece, bilmem idareler arasındaki girişimleri de bertaraf edecek birtakım şeyler getirmesi değil, işin esaslarını tespit etmesi, o esasları tatbik edecek kadroları oluşturması ve o kadrolar devletten ayrılsa dahi yine de Türkiye'ye hizmet edeceklerine göre, onlara da açıklık getirecek, bir çalışma imkânı getirecek bir sistemi vaz etmesi lâzımdır. Çünkü devamlılık ancak Devlette vardır, yoksa büroların her konuda devamlı olarak çalışabilmelerini temin için bir takım ihtiyaçlar vardır. Hasan beyin de dediği gibi, işin devamını belirtmek proje bürolarını önceden açıklamalı olarak hazır hale getirmek gibi. Fakat hakikisi Devlette olacaktır ve bunun da yolu, Devletin mühendise gereken yeri vermesiyle mümkün olacaktır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Biz de sayın Tacaloğlu arkadaşımıza teşekkür ederiz.

Konu üzerinde başka söz isteyen? Buyurun sayın Bozkurt.

ALİ RIZA BOZKURT — Bugüne kadar İzzettin bey bir çok konularda, özellikle hukuki prosedüre dayanan konularda her halde bazı çok önemli sonuçlar getirdiler. Zannediyorum onlardan bir tanesi üzerinde dün konuşuldu. İşte hani, bu çıktı, şimdi iptal edilmesine çalışılıyor; büroların belediyelerdeki tescille ilgili olan durumlar gibi. Ondan sonra Bakanlık dâva açtı vesaire... Demek ki bir takım şeyler yapmak imkânı var. Şimdi böyle olunca, acaba bize bu yabancı bürolarla mücadelede her ne kadar Oda kapasitesini aştığı ifade ediliyor ise de, ben yine de çok böyle ince bir çalışmayla, düşünüşle bir yol bulunabileceği hissi içindeyim. Kesinlikle değil de, bulunabilir mi? Böyle bir çalışma için acaba bir komisyon kurulsa veya görevlendirilse veya bu konuda daha sistematik bir çalışma imkânı aransa, bu mümkün mü ve bunu tasvip eder misiniz? Yahut da, bunu yapmak son derece lüzumsuz, hakikaten mümkün değildir gibi bir şey söyleyin de ben ümidimi keseyim ve artık ondan sonraki düşüncelerimi ona göre toparlayayım. Yani bu konuyu gerçekten bilmiyorum ve üzerinde de çalışmadık. Eğer mümkün değilse artık üzerinde durmayayım; ama en ufak bir ışık varsa, bu konuda organize bir çalışmayı ben teklif ediyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz efendim. Buyurun sayın Karaesmen.

ERHAN KARAESMEN — Efendim, çok afedersiniz, "İfade edildi" tabiriyle sayın Bozkurt herhalde benim deminki sözlerimi referans olarak kullandı. Ben kişisel fikrimi ifade etmiştim. Fakat bunda da mücadeleden dönülmesi gerektiği art fikri yatmıyor idi. Aksine ben, arkasından, sayın Üser'in fikrine katıldığımı da beyan ettim. Belki açıklıkla beyan edemedim. Biz Türkiye'de teknoloji politikası problemini kökünden çözme yoluyla ancak bunu çözebiliriz. Bu kişisel görüşüm olarak hâlâ devam ediyor. Bir açıklık getirmesi yönünden eklemeyi gerekli gördüm. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Buyurun sayın Yücel.

TURGUT YÜCEL — Efendim, ben özür dilerim, bir noktaya temas etmeyi faydalı görüyorum.

Şimdi konu, özel proje bürolarının ve yeterli kapasitede iş bulamamasına da geliyor zannediyorum. Fakat bir taraftan da kamu kesiminde, özellikle projeye önem verilmediğini de belirtmek isterim. Projeye önem verilmemesi uygulamada da caridir. Uygulamanın projeye ne ölçüde uyduğunu da kontrol eden, daha doğrusu değerlendiren bir ünite de maalesef bugün yoktur. Şimdi böyle olunca, proje ikinci derecede imiş gibi sanki düşünülebiliyor. Aslında böyle olmaması lâzım, en önde düşünülmesi gereken bir husustur. Bunun yanında, bundan hareket ederek, meselâ bugün Toprak - Su Genel Müdürlüğü vardır, bu Genel Müdürlükte ziraat mühendisleri arkadaşlar 500 litre/saniyeye kadar olan suların sulama projelerini, görev pojelerini de yapmaktadırlar. Devlet Su İşlerince bir protokolle bu tespit ediliyor. Kret Fotoometre 15 metreye çıktı şimdi zannediyorum. Yani hem, gerek kamu kesiminde, hem özel büroiarda iş bulamama gibi bir durum varken, bir

taraftan da İnşaat Mühendisliği hizmetlerinin böyle İnşaat Mühendisleri dışındaki örgütlere yaptırılması da adetâ gittikçe artmaktadır. Bu da üzerinde zannediyorum durulması gereken bir konu.

İkincisi, üniversiteler ilişkilerinden bahsedildi. Ben Orta Doğu Teknik Üniversitesine Yol Su Elektrik'in büyük içme suyu projeleri için müracaat etmiştim. Ve oradan aldığım cevap şu oldu : Bana teşekkür ettiler, ilk defa Devlet kesiminden böyle bir şey alıyoruz, dediler. Yani kapasitemiz var, boşuz gibi... Ve bir proje değiştirmesi de yapıldı Zannediyorum özel bürolar da yine üniversitelerle bu şekilde ilişkiler kurabilirlerse ve projelerin de; Devlet kesiminde hangi tip projelerin ve hangi büyüklükteki pojelerin yapılacağı tayin edilirse, bu dağınıklık biraz daha kaybolur ve özel proje büroları da zannederim biraz daha kapasite kazanır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Biz de teşekkür ederiz. Başka söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Buyurun efendim.

ENİS ÜSER — Şimdi, dünkü Danışma Kurulu toplantısında iç eleştride de belki faydalı olur diye söyledim, bilmiyorum belki şu anda fantazi karşılanır, ben şöyle bir öneri getireceğim:

Danışma Kurulunun tescilinde mükemmeliyetin sağlandığını hep beraber tespit etmiştik. Bundan sonra Danışma Kurulu toplantılarının sadece böyle genel, soyut, politik veya teknoloji politikası, Odamızın teknik eleman politikasına ilişkin konuların tartışılmasından da öte, meselâ bir Keban Projesi gibi veya o büyüklükte diğer projeler belli anlaşmalarla ihale edildiğinde, bunların Danışma Kurulunda somut gündem maddeleri olarak ve sırf o iş için Danışma Kurulu toplantıya çağırılıp, orada çeşitli Devlet dairelerinden gelecek ve onların da katılacağı bir toplantı olacağı için tartışılmasını ve bazı şeylerin topyekûn oluşturulmaya çalıştırılmasının sağlanması önerisinde bulunuyorum. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Efendim, biz de konuşan arkadaşlara çok teşekkür ederiz. Konu bitmek üzere idi, bazı arkadaşlarımızın bugün de görüşelim arzularına uyarak bugün sürdürdük. Aslında konu, gerçekten önemli ve ne kadar konuşulsa da yeridir. Bununla beraber bir noktada bitirmek zorunluğu da var. Ben bu düşüncede olduğum için en önce kendimi baskı altında tutmaya çalıştım. Gerçekte konuşulacak sözler arasında hiç olmazsa geçmişteki çalışmaları yansıtabilmek için bazı şeyler eklenebilir. Benim görüşüm şu ki, her hangi bir konuya yeni giren bir arkadaş, bu işlerin hiç ele alınmadığı, hiç üzerinde durulmadığı ve aklımıza gelebilecek bir çok şeylerin hemen kısa sürede gerçekleşivereceği kanısına sahip oluyor. Oysa, hatırlayabildiğimiz kadarıyla en azından, örneğin; 1950 yılında o zaman Alman Mühendisi Türkiye'deki teknik personel şartlarıyla çalışmaya razı olduğu için Türkiye'ye akın ediyor ve bu ucuzluğundan ve tecrübeden yararlanmak için zamanın iktidarı, zamanın idaresi bu mühendislere kucak açıyor idi. Bunun bir reaksiyonu oldu; o zaman daha Birlik Kanunu yok, yürüyüşler yapıldı, zamanın İnşaat Mühendisleri Odası üyesi olan Bakanı, sonradan bu üyelik sıfatını kazanan Bakanı o zamanki Dernekler Kanununa göre kurulmuş olan Yüksek Mühendisler Birliğinden ihracı yönüne gidildi. Bunu yaratanlar, yaşatanlar İzzettin Silier gibi arkadaşlarımız henüz aramızda. Ama bir taraftan çok üzerinde duruyoruz, doğruluğuna inandığımız için hep o eksen, o merkez etrafında oluyoruz, diyoruz ki; Türkiye'nin her hangi bir sorununu soyutlayarak bir sonuca ulaştırmak olanağı yoktur.

Konumuzun biraz dışına çıkmış olarak şunu söyleyeyim, örneğin; "Türkiye'de petrol aramasını sadece Türk elemanlarla yapalım, Türk gücüyle yapalım demiş olduğumuz zaman, karşımıza ilk önce teknik personelin istihdam politikası çıkıyor. Sadece bunu söylemek, istemek, hatta yasal bir müeyyideye bağlamak da yetmiyor" dediniz; elinizde bir şirketimiz var, bu maksatla kurulmuş, ama Türkiye'nin bütün petrollerini bütün sahalarda arasın, gibi bizim için ideal, gerçekçi olması gereken, hatta zorunlu bir konumuzda sonuç almak olanağı, diğer koşulların yerine getirilmesiyle ancak olabiliyor. Böyle olunca, bizim proje hizmetlerimizi, diğer konularımızdan soyutlayıp, iyi şekle getirelim düşüncesi maalesef olanaksız. Ama yine sayın Bozkurt arkadaşımızın ifade ettiği gibi, bir sonuca bağlamak, bunun üzerinde gerçekten etkili bir çalışma yapmak da zorunlu. Hiç netice alamayacağız diye benim bir düşüncem de yok. Örneğin; burada söylendi, araştırma, geliştirme fonunu koydurtmak mümkün. Bunun benzeri Devlet Plânlama Teşkilâtında ya-

pıldı bir derecede; ama iyi uygulanmadığı hakkında maalesef bilgimiz var. Hatta bizi umutlarımızı kırmaya kadar götüren uygulamalar var. Bütün bunların arasında güçlenebilmek, organize bir hale gelmek, biraz sonra görüşeceğimizi umduğumuz yönetmeliklerle Odayı daha fonksiyonel hale getirebilmek, etken hale getirebilmek belki bir derecede bu işimize yardımcı olabilecektir. Yani bütün mesele, yine kendi çalışmalarımıza kalıyor, güçlü olmamıza kalıyor, konularımızı iyi ele alıp bir sonuca götürmek çabasına kalıyor. Meselâ, benim kanıma göre TÜMAŞ gibi yabancı ortaklığıyla kurulan şirketler yerine, belki tamamen serbest çalışan mühendislik, müşavirlik bürolarımızın geliştirilmesine gayret edilmiş olsaydı harcanan çok büyük para ve emekler bu konuda sanıyorum bir hayli aşama kazanmamızı sağlayabilir idi. Bunlar yapılabilir görüşündeyim.

Sanıyorum Alkım arkadaşımızın aklından da geçiyor; meselâ mimarlar bir dereceye kadar Türkiye'deki projeleri yapmak, yarışmalar yoluyla meslektaşlarına, yine bir derecede de olsa, yararlı olmak yolunu bulmuşlardır. Bu işte geç kalan, başarısız olan, belki çok ihtisas dalımızın olmasından dolayı, belki hem işveren, hem iş yapan durumunda olmuş olmamız dolayısiyle gecikmektedir.

Teşekkür ederim.

Sayın Silier, buyurun efendim.

YÖNETİM KURULU BAŞKANI İZZETTİN SİLİER — Sayın arkadaşlar, bu konudaki müzakerenin uzamasından en çok sevinen kişiyim. Özellikle Danışma Kurulumuzun müzakerelerini yayın organlarımıza aynen intikal ettirmek tasavvuru içindeyiz. Bu bakımdan yapılan konuşmaların Odamızın fonksiyonları bakımından önemi var. Ben müzakereler esnasında Odanın bu işteki fonksiyonu ne olabilir. Odaya neyi yerleştirmek mümkün, rolü ne olabilir'i araştırmanın zihin mesaisi içindeyim.

Aslında konuşmaya başlarken de, bu bahse girerken de en önemli konunun içinde olduğumuzu belirtmek lüzumunu hissetmiştim.

Sayın ağabeyimiz belirtti, 1950'lerde bu fikirler tartışıldı. 1950'lerde de belki bunun bilinci içinde idik. Mesele zannediyorum ki, irademizi elbette ki çok aşan, çok büyük bir mesele. Hatta açıkça söylemek gerekirse, öyle bir meselenin içindeyiz ki, bugün dahi milltetlerarası ajanların en faal olduğu, milletlerarası ajanların birbirini etkilemek için kıyasıya mücadele ettiği bir sahanın içindeyiz. Konu, öyle bir konu. Çünkü, ekonominin geleceği üzerinde yapılan her çalışma mühendislik teknolojisi ve teknolojinin stratejik noktalarını elde tutmak mücadelesi haline dönüşüyor, ulusal bağımsızlık meseleleri kendiliğinden teknolojik bağımsızlığı meseleleri haline dönüşüyor ve milletlerarası kuvvetlerin dengesi, milletlerarası kuvvetlerin etkisi burada kendiliğinden ortaya çıkıyor.

Bugün içinde bulunduğumuz meselenin bir diğer görünüşü, bence artık endüstri kuvvetlerinin yahut endüstri ülkelerinin milletlerarası kuvvetler dengesinde hâkim olmaktan çıkıp, artık endüstri ötesi denebilecek bazı memleketlerin veya kuvvetlerin milletlerarası sahada etkin olması durumunun neticesi denebilir. Artık endüstri memleketi olmak, bir memlekette endüstriye sahip olmak; çünkü teknoloji en açık misaliyle endüstride ortaya çıkıyor, onun için "Endüstri" kelimesini kullanıyorum, yeterli olmuyor. Bazı memleketler o hale gelmişler ki endüstrinin can damarlarını teşkil eden bilgileri ellerinde tuttukça, milletlerarası endüstriye hâkim olabiliyorlar. Türkiye'nin endüstrileşmesi onlar için tehlikeli olmuyor, yeter ki, endüstrinin can damarı olan bilgiler ellerinde olsun, istedikleri an kumanda imkânları ellerinde olsun. Bunu da sağlayacak tedbirleri her konuda etkin bir şekilde yürütebiliyorlar. Hani siz, derseniz ki, proje işi Türk mühendislerine verilsin; o bir başka yerde Türk mühendisleri aç bırakılsın, istihdam edilmesini temin edebildiği anda, sizin öteki bahiste attığınız adımlar kendiliğinden yürürlükten kalkıyor, yürütülme imkânına sahip olamıyor. Bu durumda Odamız ne yapabilir? Odamız hiç şüphesiz ki, milletlerarası etkileri ortadan kaldıracak bir kuvvette değil. Fakat bu etkilerin ortadan kaldırılması, yine tek çare, bizim, bizlerin, Türk Milletinin, bu arada Türk aydınının bu konularda bilinçlenmesiyle mümkün. Mücadelede en kuvvetli yol bu. Bu bilinçlenme için sistemli düşünmek, birbirimizi uyarmak mecburiyetindeyiz. Çünkü bazen milletlerarası ajanlara gerçekten saha çok kolay açık kalabiliyor. O kadar açık olabiliyor ki, hani bir kişinin,, bir Devlet memurunun bir Amerika, Avusturya veya bilmem ne seyahati memleketin en önemli konusunda çok stratejik bir kararın çok kolayca onların lehine alınmasına kâfi gelebiliyor. Çünkü diğer baskı unsurları uyuyor, yatıyor.

Şimdi konuyu genel olarak böyle ele aldığımızda, Odanın rolü kendiliğinden bütün önemiyle meydanda. Mücadelemize devam etmek mecburiyetindeyiz. Ve maalesef diye ifade etmek durumundayım ki, Odalarımızın, hatta Odalardan evvelki, diyelim ki Dernek şeklindeki kuruluşlarımızın dahi senelerden beri mevcut egemen kuvvetlerle, iktidarlarla, iktidardaki yöneticilerle en çok takıştığı nokta bu olmuştur. Şimdi bu ajanların tesirleri altında açıkta kalmalarının neticesi midir, yoksa pratik olarak bazı şeyleri çözmek mecburiyetinde oluşlarından dolayı uzun süreli görüşlere giremeyip, kısa vadeli çözümlerle yetinmek zorunda kalışları mıdır, yoksa ikisi birden midir; her ne hal ise, bizim baskı unsuru olarak onlara meydanı boş bırakmamamız veya onlara, yardıma ihtiyaç duyanlara yardım etmemiz lâzım, bunun için de fikirlerimizi derli toplu halde sürekli ifade etmemiz lâzım.

Devletin bu işteki rolünün çok önemli olduğu, bizden çok daha etken kuvvetli Devletlerin aldığı tedbirlerle belli. Bir Japonya'da bakıyorsunuz devlet mühendislik büroları var, onun tepesinde daha hükümete doğrudan doğruya, hükümetin başına bağlı organlar var. İsrail'de öyle, Fransa'da öyle, Amerika'da öyle. Rusya'da elbette öyle. Devlet bu işe el atmış, Devlet yönetiyor Devlet uzun vâdeli plânlamalarla bu işe hâkim olmaya çalışıyor, bunlar için organlarını kurmak durumunda. Biz ne yapıyoruz diye baktığımızda; 1950 lerde İller Bankası birtakım derme - çatma projeler dağıtmış, 1973'te bakıyoruz aynı noktadayız, birtakım derme - çatma proje büroları, derme - çatma projeleri hiçbir uzun vadeli görüş getirmeksizin vermekte ve bununla memleketi kurtarma amacı içinde kaldığını zannetmektedir.

Şimdi, Odamızın çalışmalarını o bakımdan biraz daha derli toplu hale getirme ihtiyacını hissettik. Devlete daha somut teklifler ulaştıralım dedik. Bura da yapılabilecek ilk iş, bizim milletlerarası yapılmakta olan şeyle derleyip toplayıp; hatta Türkiye'de yapılmakta olan şeyleri derleyip, toplayıp neşretme olabilirdi. Onun hazırlıkları içindeyiz. Diyelim ki, İngiltere'nin, Amerika'nın, Fransa'nın, İsviçre'nin dokümanlarını toplayabildiğimiz kadar topladık, ana dilimize tercüme ettik. Türkiye'de Devlet Plânlama Teşkilâtı Devlet Su İşleri projelerini hangi şartlarla nasıl veriyor, ona ait dokümanları toplamanın peşindeyiz. Bunları derli - toplu bir araya getirip neşredeceğiz. Mümkün olursa, neşretme anında Türkiye'de de bu iş nasıl olmalı, nasıl bir şartname içinde olmalı'nın tasarısını da sunacağız. Bu bizim yapabileceğimiz, şu anda yapabileceğimiz bir hizmet çapı. Odamızı o büyüklükte görüyoruz, bunun teşebbüsü içine girdik. Sanıyorum ki, 1 - 1,5 ay sonra bu elinize geçmiş olacak.

Bunun ötesi, yine bir başka şey, küçük bir hizmet. Mevcut proje bürolarımızı tanıtma. Yine aynı yayının içinde, başında kim var, tercüme-i hali nedir, geçmişte ne işleri yapm ş vesaire.. gibi, lehte mi olur, aleyhte mi olur, ne kadar zayıf olduğumuzu mu meydana çıkarır; ama gerçeği tespit yönünden aynı sayının içinde bir hizmet yapma gayreti içindeyiz. Fakat bununla da yetinmeyeceğiz. Bu aşikâr. Baskı organı olarak bir başka çözümü ileri sürmek durumundayız. Kolayca gerçeklektirilebilir. Müzakerelerin başındaki konuşmamda da belirttim. Devlet desteğiyle gelişmiş yabancı ortaklıklı BİMTAŞ Mühendislik Bürosu var; bunların bünyesindeki sakatlığı ortadan kaldırır isek ,nispeten gelişmiş olan bu bürolar, uzun vadeli bir stratejide fonksiyon sahibi olabilirler; yani bunları millileştirip daha geliştirebilirsek, daha sistemli bir yola sokarsak, belki faydalı unsurlar olarak piyasaya arz edebiliriz, gibi bir önsezinin içindeyiz, bunu müdafaa edeceğiz.

Bir proje aşivi meselesi bizim için çok öneml gözüküyor. Mühendislik bürosu kurmakta veya işletmekte olan kişilerin çapını aşan bir hizmet. Bunu TÜBİTAK yapabilir. Dokümantasyon meselesi var; TÜBİTAK yapabilir; bunların onlara görev olarak verilmesi için zorlamak lâzım. Bu yönden baskı unsuru olmak istiyoruz Maalesef üniversitelerimiz son iki üç senelik hırpalanma içinde bu konuda bize yardımcı olabilme iktidarlarını epeyce kaybetmiş bulunuyorlar; fakat onları canlandırmak lâzım, en müsait bünye oralarda mevcut. Tahmin ediyorum ki, bu hasıl olmuş yeni durumda üniversitelerimize tekrar canlılık kazanırken proje meselesinin stratejik önemine uygun gelişmeler oralarda sağlanabilir. Bu fikrin ortaya atıcısı olmak, baskı unsuru olarak fikri tekrarlayan bir organ olmak durumundayız, onu yapmalıyız, bütün üyelerimiz bunu yapmalı.

Şimdi, biraz evvel Enis bey arkadaşımızın bahsettiği tip çalışmalara geçmenin de zamanı geldiği kanaatındayız. Meselâ, son sayımızda Neşet Akmandor'un ileri sürdüğü bir konu

vardı; seminer haline getirin, derdi. Projesiz işe başlama zaruri midir, niçin zaruridir, hangi yönlerden buna mecburiyet vardı, bu mecburiyet nasıl ortadan kaldırılabilir; Türkiye'de bir gerçek hâdise bunun tartışılmasının yılı içindeyiz. Bazı geçmişteki olayların; Keban olabilir, şu olabilir, bu olabilir, olayların tartışılmasını ve niçin bu noktaya geldik, ne yapıldı, hangi kusurlar oldu'yu tartışmanın yılı içindeyiz. Biz özel sayılarda bunun başlangıcını yapmak istedik. Bir Karadeniz Bakır'da, bir Seydişehir'de, bir İskenderun hazırlığı içindeyiz; orada bunun başlangıcını yapalım, tahrik edelim, karşı fikirler çıksın, dedik. Örneğin; karşı fikirlerin de gelmeye başladığını sevinçle görüyoruz. Seydişehir'le ilgili bir kaç meslektaşım dün bana telefon ettiler. Sayıyı çok beğendik ama, başka fikirler de olabilir, o fikirleri gönderirsek neşreder misiniz, dediler. Çok memnun olurum, aksine mümkünse yalnız başına göndermeyin, üç tane de yanına daha başka makale temin edin, aynı fikirde olan arkadaşlarla, hepsini birden neşredelim, dedik. Bunlar canlanma yollarıdır. Somut adımlardır. Belki ucuza hizmet etmek, bir seyahat rüşveti ile memleketi satmaya varan olayların hiç olmazsa Türkiye'de önlenmesi adımları olabilir. Bu yoldayız.

Sizin uyarmalarınızı da mutlaka çalışmalarımızda kullanacağız, bundan sonraki çalışmalarımız esnasında da Danışma Kurulu şeklinde olmasa dahi, bütün üyelerimizin hatırlarına gelen, elde edebildikleri bütün bilgileri ve fikirleri bize ulaştırmalarını özellikle rica ediyorum. Dediğim gibi, çok önemli bir konudur. Bu konuyu, Ali Rıza beyi cevapsız bırakmış oluyorum, bu konu kısa adımlarla, kısa sürede çözülebilecek meselelerimizden değil; fakat her adımın çok önemi var. Her türlü mücadeleyi yapalım, fakat hiç bir mücadele adımının neticeye kavuşacağına da inanmayalım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Silier'e teşekkür ediyoruz.

C. DEVLET MEMURLARI KANUNU VE KARARNAMELER

Devlet Memurları Kanunu ile teknik personelin ne duruma düşürüldüğü bütün üyelerimizce yakınen bilinmektedir.

657 sayılı Kanunu değiştiren 1327 sayılı Kanunun haksızlıklarının giderilmesi için hükümetlere kanun kuvvetinde kararname çıkarma yetkisi verilmiştir. Çıkartılan kararnameler teknik personelin sorununa bir çözüm yerine çok büyük ayrıcalıklar, haksızlıklar ve üzüntüler getirmiştir.

Bunun en belirgin örneği 8 sayılı kararnamedir. Bu kararnamenin 1. madde e bendinde "e) 4 yıl yüksek teknik öğrenim görmüş ve yüksek mühendis veya yüksek mimar unvanını almış bulunanlar 9 uncu derecenin 2 nci, 5 yıl veya daha fazla yüksek öğrenim yapmış olanlar 9 uncu derecenin 3 üncü kademesinden işe başlarlar ve 1 inci derecenin son kademesine kadar yüklelebilirler" denilmekle kanunun ruhuna aykırı bir tutumla ünvana dayalı bir hüküm getirilmiştir.

Aslında Personel Kanununun teknik hizmetler bölümünde son anda Senatoda yapılan değişiklikle bir yıllık tahsil farkına karşılık 3 yıllık kıdem tanınmıştır ki bu haksızlığın giderilmesi için bütün odalar çalışmakta idi. Ne varki bu çalışmalardan 4 yılda yüksek mühendis ünvanı alan Ziraat, Orman ve Kimya Mühendisleri yararlandırılmış, diğer mühendislik dalları ile birlikte bizim üyelerimizden hakları alamamışlardır.

Odamız bu konuda ilk tepkiyi göstermiş, daha kararname imzalanmadan Cumhurbaşkanı, Başbakan ve tüm Bakanlara telgraflar çekerek yapılması muhtemel hataya nazarları çekilmiş ve üyelerimizin de hakkının verilmesi istenilmiştir.

Bilâhare konu T.M.M.O. Birliğine getirilmiş, odaların tümü ile bu haksızlığa karşı çıkılması, ünvan gözetilmeksizin 4 yıllık yüksek öğrenim gören mühendislerin de 9. derecenin 2. kademesinden başlatılması ilgililerden istenilmiştir.

Odamız diğer Odalarlada işbirliği yaparak başta Başbakan Naim Talû olmak üzere ilgili Bakanları ziyaret etmiş, Maliye Bakanlığının olumsuz tutumu karşısında konu meslektaş Milletvekili ve Senatörlerimize iletilmiştir.

Seçimlerden sonra yeni bir dönem başlamış bulunuyor. Meslektaşlarımız gerek Parlamentoda ve gerekse Hükümette ikinci büyük meslek grubunu oluşturmuş bulunuyorlar. Kendileri hiç şüphesiz dertlerimizi biliyorlar ve konunun toplum kalkınmamız yönünden önemini de anlamış bulunuyorlar. Gerek koalisyon protokolunda ve gerekse hükümet programında bize ümit verici ışıklar bulunmaktadır.

Bu arada Devlet Personel Dairesinin yeni bir bünyeye kavuşturulacağının bildirilmesi özellikle çok önemlidir. Bilindiği gibi bu dairenin başında bulunan Devlet Personel Heyetinde yatırımcı daireler temsilcisi bulunmamaktadır. En koyu bürokratlardan oluşmuş bir heyetin Türk teknik elemanının sorunlarını anlaması olanaksızdır. Bu heyetle teknik personelin çoğunlukta bulunması sağlanırsa çok önemli bir köprübaşı ele geçirilmiş olacaktır.

Meslek kuruluşları olarak Odalarımızca, ta başından beri, teknik personelin, Devletin rutin işleri ile uğraşan normal bürokrasi çarkının dışında düşünülmesi gerektiği, bu personel için "işçi statüsü"ne yakın özel bir statünün ayarlanması zorunluluğu savunuldu. Bizim bakımımızdan bu, yalnızca bir fazla ücret sorunu değildir; teknik personelin yaratıcı çalışmalar yapması, her gün karşılaştığı yeni problemlere en verimli çözümleri bulup yürütebilmesi için, serbestçe düşünmesi, sesini gür duyurması, yabancı etkileri kaldırabilmesi gerektir. Ve yine bunun içindir ki, yarattığı değerden belli bir pay alması düşünülmelidir. Odalarımız "teknik personel statüsü"nde "sendika, grev ve toplu sözleşme" unsurlarını vazgeçilmez esaslar olarak ileri sürmektedirler. Memleketimizin kalkınması, kurtulması için bu esaslar stratejik önem taşımaktadır.

Yönetim Kurulu Başkanımız İzzettin Silier gerek Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'e ve gerekse Bülent Ecevit'e yazdığı uzun mektuplarda, bunları ana konular olarak anlatmağa çalışmıştır.

EK 11

T. M. M. O. B.
İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
Merkezi : Selânik Cad. 19/1, Kızılay/ANKARA

Ankara : 8 Kasım 1973
Sayı : 1/14
410 - 2971

Özel :

Mühendis Milletvekili ve Senatörlere gönderilmiştir

Parlamenter hayata atılıp başarı göstermiş olmanızdan dolayı ikinci kez tebriklerimizi bildirirken camiamıza büyük güç kattığınız için Odamız mensupları adına sonsuz memnuniyetimizi belirtmek isterim.

Bu arada çok acil olarak camiamız arasında büyük huzursuzluk yaratan haksızlığı da açıklamak ve kıymetli yardımlarınızı beklemek durumundayız.

Şöyle ki :

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile bu kanunun 1327 sayılı kanunla Değişik Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun hükmünde 8 No. lu Kararnamenin 1. maddesinin e bendinde : "4 yıl yüksek öğrenim görmüş ve yüksek mühendis veya yüksek mimar unvanı almış bulunanlar 9 uncu derecenin 2 nci, 5 yıl ve daha fazla yüksek öğrenim yapmış olanlar 9 uncu derecenin 3 üncü kademesinden işe başlarlar ve 1 inci derecenin son kademesine kadar yükselebilirler" denilmektedir.

Bilgilerinizden olduğu üzere Devlet Memurları Kanunu unvana dayalı olmaksızın 4 yıllık yüksek öğrenim görmüş teknik elemanı 10 uncu derecenin 3 üncü kademesinden 5 yıl ve daha fazla yüksek öğrenim görmüş teknik elemanları da 9 uncu derecenin 3 üncü kademesinden işe başlatmaktadır.

Buradaki bir yıllık tahsil farkına karşılık tanınan üç yıllık kıdemin haksızlığına karşı çıkan Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine bağlı tüm odalar unvana bakılmaksızın 4 yıllık yüksek öğrenim yapan mühendis ve mimarların 9 uncu derecenin 2 nci kademesinden başlatılmasını uygun görmüştür.

Halbuki yukarıda belirtilen kanun kuvvetindeki kararnamede tahsil süresi nazara alınmakla birlikte yüksek mühendis ve yüksek mimarlara tanınan bu haktan 4 yıl yüksek tahsil gören sadece Ziraat, Orman ve Kimya Yüksek Mühendisleri yararlandırılmıştır.

Kararname daha imzada iken buna muttali olan Odamız ek 1 deki telgrafı 4.10.1973 günü Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Devlet Bakanları ile tüm Bakanlara çekmiştir.

Derhal toplanan Odalar Birliği Ziraat, Orman ve Kimya Mühendisleri Odaları yöneticilerinin de dahil bulunduğu 16 Oda ek 2 deki telgrafı 5 Ekim günü aynı şekilde Cumhurbaşkanı, Başbakan, Devlet Bakanları ile tüm Bakanlara çekmiş ve basına da aksettirilmiştir.

Bütün bu uyarılara rağmen Kararname 18 Ekim 1973 gün ve 14689 sayılı Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yapılan bu haksızlığın tepkisi üyelerimiz içinde büyük çapta devam etmektedir. Bu nedenle 22.10.1973 günü Sayın Başbakan ile yatırımcı bakanlıklarına ek 4 deki Sayın Cumhurbaşkanına da ek 5 deki telgraflar çekilmiştir.

Kabinede bulunan bazı bakanların meslekdaşlarını koruyucu tutumu ayrıcalık yaratarak meslekdaşlar arasında dayanışmayı yıkıp örgütümüzü bölmeye yöneliktir.

Yüksek bilgilerinizden olduğu üzere Türkiye'deki mühendislik temel bilimleri 4 yılda verilmektedir. Bu nedenle İstanbul Teknik Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi ve diğerleri ilk dört yılda B. S. yani mühendislik, iki ilâ dört sömestr sonrasında da M. S. yani Y. Mühendislik unvanı vermektedir.

4 yıllık yüksek öğrenim yapan tüm mühendislerin de aynı süre tahsil yapan Ziraat, Orman ve Kimya Y. Mühendislerine tanınan hakların tanınarak 9 uncu derecenin 2 nci kademesinden başlatılması için yeni kurulacak hükümetten Kanun hükmünde bir kararname çıkartılması hususunda yüksek yardımlarınızı beklemekteyiz.

Saygılarımızla,
GENEL SEKRETER
(Sadık GÖKÇE)

EK 12

TELGRAF

Sayın Fahri Korutürk
Cumhurbaşkanı

Sayın Naim Talû
Başbakan

Sayın Nizamettin Erkmen
Devlet Bakanı

Sayın Kemal Satır.
Devlet Bakanı

Sayın İsmail H. Tekiner
Devlet Bakanı

Sayın İlhan Öztrak
Devlet Bakanı

Sayın Hayri Mumcuoğlu
Adalet Bakanı

Sayın Nebil Oktay
İmar ve İskân Bakanı

Sayın İsa Bingöl
Orman Bakanı

Sayın İlhami Sancar
Millî Savunma Bakanı

Sayın Mukadder Öztekin
İçişleri Bakanı

Sayın Halûk Bayülken
Dışişleri Bakanı

Sayın S. Tekin Müftüoğlu
Maliye Bakanı

Sayın Ahmet Türkel
Ticaret Bakanı

Sayın Orhan Dengiz
Millî Eğitim Bakanı

Sayın Nurettin Ok
Bayındırlık Bakanı

Sayın Orhan Kürümoğlu
Köy İşleri Bakanı

Sayın Celâlettin Coşkun
Gençlik ve Spor Bakanı

Sayın Vefa Tanır
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı

Sayın Fethi Çelikbaş
Gümrük ve Tekel Bakanı

Sayın A. Nusret Tuna
Tarım Bakanı

Sayın Sebahattin Özbek
Ulaştırma Bakanı

Sayın A. Naili Erdem
Çalışma Bakanı

Sayın Nuri Bayar
Sanayi ve Teknoloji Bakanı

Sayın Kemal Demir
Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı

Sayın Ahmet İ. Kırımlı
Turizm ve Tanıtma Bakanı

Bakanlar Kurulunun Kanun hükmündeki 8 No. lu Kararnamesinde 4 sene yüksek tahsil yapan mühendislerden sadece ünvanının yüksek mühendis olması nedeniyle 9. derecenin 2. kademesinden işe başlatılması ve aynı tahsili yapıp ünvanının mühendis olması dolayısiyle 10. derecenin 3. kademesinden işe başlatılmasının TRT ve Basından duyurulması üyelerimizin büyük infialine sebeb olmuştur. En ücra köşelerde yurdun imarı ve kalkınması için feragatle çalışan üyelerimizin 657 sayılı kanundaki mağduriyetini önlemeyi hedef alan bu kararname yeni hiçbir hak getirmediği gibi büyük adaletsizlik doğurmuştur. 4 yıllık yüksek tahsil yapan inşaat mühendislerinin de 9. derecenin 2. kademesinden başlatılarak üyelerimizin mağduriyetinin ve adaletsizliğin önlenmesi hususundaki değerli yardımlarınızı en derin saygılarımızla dileriz.

İnşaat Mühendisleri Odası
GENEL SEKRETER

(Sadık GÖKÇE)

EK 13

TELGRAF

Sayın Fahri Korutürk
Cumhurbaşkanı

Sayın Naim Talu
Başbakan

Sayın Nizamettin Erkmen
Devlet Bakanı

Sayın Kemal Satır
Devlet Bakanı

Sayın İ. Hakkı Tekinel
Devlet Bakanı

Sayın İlhan Öztrak
Devlet Bakanı

Sayın Hayri Mumcuoğlu
Adalet Bakanı

Sayın Nebil Oktay
İmar ve İskân Bakanı

Sayın Nuri Bayar
Sanayi ve Teknoloji Bakanı

Sayın İsa Bingöl
Orman Bakanı

Sayın Ahmet İ. Kırımlı
Turizm ve Tanıtma Bakanı

Sayın İlhami Sancar
Milli Savunma Bakanı

Sayın Mukadder Öztekin
İçişleri Bakanı

Sayın Haluk Bayülken
Dışişleri Bakanı

Sayın Sadık Tekin Müftüoğlu
Maliye Bakanı

Sayın Ahmet Türkel
Ticaret Bakanı

Sayın Orhan Dengiz
Millî Eğitim Bakanı

Sayın Kemal Demir
Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı

Sayın Nurettin Ok
Bayındırlık Bakanı

Sayın Orhan Kürümoğlu
Köy İşleri Bakanı

Sayın Celâlettin Coşkun
Gençlik ve Spor Bakanı

Sayın Vefa Tanır
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı

Sayın Fethi Çelikbaş
Gümrük ve Tekel Bakanı

Sayın A. Nusret Tuna
Tarım Bakanı

Sayın Sabahattin Özbek
Ulaştırma Bakanı

Sayın A. Naili Erdem
Çalışma Bakanı

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin bir kaç gün önce yaptığı basın toplantısında gerekli uyarılarda bulunmasına, istek ve önerilerini açıkça ortaya koymuş olmasına rağmen, TRT ve Basında Sayın Devlet Bakanı tarafından açıklanarak yayınlanan 8 nu. maralı kanun gücünde Kararname, temel görüşlerimize ters düşen ve tüm Teknik Personel Topluluğunun dayanışmasını bozmaya yönelik tutumun yeni bir ifadesidir.

Bu Kararname ilk değildir. Şimdiye kadar çıkarılmış ve çıkarılması için çaba harcanan ayrıcalıklı yan ödemeler kararnameleri, sözleşmeli Teknik Personel Kararnamesi gibi pek çok örnekleri mevcuttur.

Kendi mensuplarıyla ilgili bu tür kararların çıkarılmasında tüm teknik elemanlar topluluğunun en güçlü ve örgütlü temsilcisi olan Birliğimizin dahi görüşünü almaya ihtiyaç duymayan ve sürekli olarak mensuplarımız arasında ayrıcalıklar, çelişkiler yaratmaya yönelik bu tutumu protesto ederiz.

İlgilileri, bu tür geçiştirici tavizlere son vermeye ve daha önce basın toplantımızda açıkladığımız temel görüşlerimiz doğrultusunda :

1. İzlenen ücret politikasını çalışanlar arasında sürtüşmeler yaratacak ayrıcalıklara yol açmayacak, eşit hizmete eşit ücret verilecek biçimde düzenlemeye,

2. Kamu kesiminde çalışan tüm personele ve böylece teknik elemanlara da haklarının sadaka biçiminde verilmesini önleyerek toplu sözleşme ve grev hakkını tanımaya davet ederiz.

Ve acil olarak da en azından 8 numaralı kanun gücünde kararname ile Teknik Elemanlar Topluluğunun bir bölümü için yapılmış olan düzeltmenin tüm teknik personele yaygınlaştırılarak 4 yıl yüksek öğrenim yapmış bütün mühendisler ve diğer teknik personelede aynen uygulanmasını öneririz.

TÜRK MÜHENDİS VE MİMARLAR ODALARI BİRLİĞİ
ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
METEOROLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI
İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
ŞEHİR PLANLAMA MİMAR VE MÜHENDİSLER ODASI
MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
HARİT VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI
ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI
MADEN MÜHENDİSLERİ ODASI
GEMİ MAKİNALARI İŞLETME MÜHENDİSLERİ ODASI
MİMARLAR ODASI
KİMYA MÜHENDİSLERİ ODASI
GEMİ MÜHENDİSLERİ ODASI
PETROL MÜHENDİSLERİ ODASI
FİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI

DEĞİŞİKLİK TEKLİFİ

31.7.1970 tarihli ve 1327 sayılı kanunla ve 23.12.1972 tarihli ve 2 sayılı, 30.5.1973 tarihli ve 5 sayılı kanun hükmünde Kararnamelerle değişik 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve geçici maddeler eklenmesi 23.5.1972 tarihli ve 1598 sayılı kanunun verdiği yetkiye dayanılarak 8.10.1973 gün, 8 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnamenin 1 inci maddesinin "e" bendi ile kanunun 36 ncı maddesinin (d) fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesi Bakanlar Kurulunca tarihinde kararlaştırılmıştır.

Madde 1 — 36 ncı maddenin Teknik Hizmetler Sınıfının e ve d fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(e) 4 yıl yüksek teknik öğrenim görmüş ve yüksek mühendis veya yüksek mimar ile mühendis veya mimar ünvanını almış bulunanlar 9 uncu derecenin 2 nci, 5 yıl veya daha fazla yüksek öğrenim yapmış olanlar 9 uncu derecenin 3 üncü kademesinden işe başlarlar ve 1 inci derecenin son kademesine kadar yükselebilirler.

(d) Yüksek öğrenim görmüş olanlar ile yüksek tekniker yetiştiren okullardan mezun olanlar 10 uncu derecenin ilk kademesinden işe başlarlar ve 1 inci derecenin son kademesine kadar yükselebilirler.

NOT : Değişiklik Teklifini yapan T. M. M. O. Birliği 16 Meslek Oda'sıdır.

EK 14

TELGRAF

Sayın Fahri Korutürk
Cumhurbaşkanı

Sayın Naim Talu
Başbakan

Sayın İ. Hakkı Tekinel
Devlet Bakanı

Sayın Nurettin Ok
Bayındırlık Bakanı

Sayın Kemal Demir
Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı

Sayın Nebil Oktay
İmar ve İskân Bakanı

Sayın Orhan Kürümoğlu
Köyişleri Bakanı

Sayın Sadık Tekin Müftüoğlu
Maliye Bakanı

8 No. lu Kararnamede 4 yıllık yüksek tahsil yapıp da Y. Müh. unvanı alanların dokuzuncu derecenin ikinci kademesinden başlatılması kabul edilerek Kanundaki dört ve beş yıllık tahsil arasındaki haksızlığı önlemek amacı ile yapılan haklı düzeltmeden sadece Orman, Ziraat ve Kimya mühendisleri yararlandırılmış, daha zor dört yıllık bir tahsille yurt kalkınması ve imarına daha büyük hizmeti bulunduğuna inandığımız inşaat, makina, elektrik ve harita mühendisleri ile mimarlar sadece ünvanlarında yüksek sıfatı olmadığından haklarını alamamışlar böylece daha büyük adaletsizlik doğmuştur.

Kabine içindeki bazı Bakanların sadece meslekdaşlarının çıkarları için büyük çabaları sonucu yanlış değerlendirilerek çıkarıldığına inandığımız bu kararname üyelerimizin meslek gururunu rencide edici bulunduğundan görevli bulunduğunuz Hükûmet tarafından tashihi memnuniyet uyandıracaktır.

Saygılarımızla
İnşaat Mühendisleri Odası
adına
GENEL SEKRETER

(Sadık GÖKÇE)

D. ŞANTİYE ŞEFLERİ VE ŞANTİYE MÜHENDİSLERİ

Devletin inşaat işlerinin bizzat kendi organizasyonlarına yaptırması savunulabilir bir fikirdir. Ancak böyle bir uygulama yaygın olarak ortaya konmadıkça müteahhitlerin sorunlarına eğilmek, müteahhitlerin istihdam ettikleri şantiye şefleri ve şantiye mühendisleriyle ilgilenmek elbette ki Odamızın başta gelen ödevlerinden olması gerekir. Devlet müteahhitleri ile ilgili görüşlerimizi UYGULAMA bölümünde bütün açıklığı ile özetliyeceğiz.

Müteahhitlik sistemimizin perişanlığından en büyük zararı şantiye şefi veya mühendisi olarak çalışmakta olan üyelerimiz görmektedirler. Bu üyelerimizin büyük haksızlıklara uğradıklarını, ücretlerini alamadıklarını biliyoruz. Senelerden beri üzerinde çalışılan bir konuyu Yönetim Kurulumuz neticelendirerek huzurunuza getirmiş bulunuyor. Danışma Kurulumuzda incelenmiş bulunan tip sözleşme ve yönetmelik genel kurulda kabul edilirse, bundan böyle şantiye mühendislerinin ayrı birer sicilleri tutulacaktır; kendileri tip sözleşme sınırları içinde işverenle anlaşabilecekler ve Oda tarafından korunacaklardır. Elbette ki çalışmaları esnasında kusurlu davranışlara girenler, meslek yasalarına aykırı şeyler yapanlar, karşılarında Oda'yı bulacaklardır.

EK 15 Şantiye Şefliği ve Mühendisliği Sözleşme Yönetmeliği

1 — AMAÇ VE KAPSAM

1.1. — Bu Yönetmeliğin amacı, inşaat şantiyelerindeki İnşaat Mühendisliği hizmetlerini disiplin altına almak ve bu hizmeti yapanların haklarını korumaktır.

1.2. — Bu Yönetmelik, inşaat şantiyelerinde müteahhitler kadrolarında Şantiye Şefliği ve Şantiye Mühendisliği görevlerini yapan inşaat mühendisleriyle müteahhitlerin ilişkilerini kapsar.

1.3. — Bu Yönetmelikte, inşaatın müteahhidi olan kişi ya da kurum, İŞVEREN, Şantiye Şefi ya da Şantiye mühendisi MÜHENDİS ve inşaatı müteahhidine ihale eden kurum ya da kişi İŞSAHİBİ, İnşaat Mühendisleri Odası ve Şubeleride ODA, kısa deyimleriyle tanımlanmıştır.

2 — MÜHENDİS'DE ARANACAK NİTELİKLER

2.1. — Mühendis, Şantiye Şefliğini ya da şantiye mühendisliğini yapacağı inşaatın değer, önem ve özelliklerinin gerektirdiği yetenek ve tecrübeye sahip olduğunu belgeliyecektir.

2.2. — Hizmet Şantiye Şefliği ise, Mühendis, bunun dışında ikinci bir hizmet yapamaz. Ancak iş hacminin ve çalışma zamanının elverişli olması halinde ikinci bir hizmeti yükümlenebilir. Bu takdirde her iki nşaatın iş sahiplerinin ve işverenlerinin uyumlarının sağlanması zorunludur.

3 — SÖZLEŞME VE ONAY ZORUNLUĞU

3.1. — Mühendis, işverenle bu yönetmeliğin eki "İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI ŞANTİYE ŞEFİ TİP SÖZLEŞMESİ" hükümlerini kapsayan ve onlara aykırı hükümler içermeyen bir SÖZLEŞME yapıp Oda'ya onaylatmadan görevine başlamayacaktır.

Mühendis Şantiye Şefliği için değil de şantiye mühendisliği için anlaşmakta ise bu tip sözleşmenin 3, 4 ve 6. maddeleri taraflar arasında bu hükümlere kıyasen kararlaştırılır.

3.2. — Mühendis, 3 takım SÖZLEŞME yi aşağıdaki belgeleri ekleyerek Oda'nın onayına sunacaktır

a) Daha önce yaptığı işlere ilişkin belgeler,

b) Bu sırada elinde bulunan ve yapmakla yükümlü bulunduğu işleri gösterir bildirge.

3.3. — Sözleşme uygun görüldüğü takdirde onaylanır ve bir takımı Oda'ca alıkonur. Öteki iki takımdan birisi işverende birisi de mühendiste kalır.

2.4 — Mühendis, Oda'ya sözleşme onayı karşılığında inşaatın ihale bedelinin şantiye şefliği için, 200 liradan az ve 500 liradan çok olmamak üzere % 0,001'i; Şantiye mühendisliği için, 100 liradan az ve 250 liradan çok olmamak üzere % 0,0005 oranında ücret ödeyecektir.

4 — SİCİL VE DEĞERLENDİRME

Oda'ca onaylanan sözleşme ve ekleriyle ve işveren'le yapılan yazışmalar ve alınan bilgiler, MÜHENDİSİN SİCİL DOSYASI'nı oluşturur. Gerekirse araştırma ve soruşturmalar değerlendirilerek formuna uygun sicil fişine işlenir. Bu sicil fişleri sonraki sözleşme onaylarında ya da referanslarda Yönetim Kurullarınca değerlendirilir.

5 — KOĞUŞTURMA

Bu Yönetmeliğe ve söbleşmesine uymayan üyeler hakkında Oda'nın "MESLEK YASASI" ve "HAYSİYET DİVANI YÖNETMELİĞİ" hükümlerine göre koğuşturma ve uygulama yapılır.

6 — YÜRÜRLÜK

Bu Yönetmelik XVIII. Oda Genel Kurulunun verdiği yetki ile Danışma Kurulu'nun . . . . . günlü toplantısında kabul edilmiştir. Oda Organında yayımlanınca yürürlüğe girer.

EK 16

İnşaat Mühendisleri Odası
Şantiye Şefi Tip Sözleşmesi

1. TARAFLAR :

Bir tarafta inşaat (yüksek) mühendisi . . . . . diğer tarafta müteahhit arasında aşağıdaki şartlarda anlaşmışlardır. Bu sözleşmede taraflar MÜHENDİS (ŞANTİYE ŞEFİ), MÜTEAHHİT (İŞVEREN) ve işi müteahhide ihale eden de İŞ SAHİBİ kısa deyimleri ile isimlendirilmişlerdir.

2. KONU :

İŞVEREN'in . . . . . TL. ihale bedeli üzerinden

İŞ SAHİBİ . . . . . .

karşı taahhüt ettiği . . . . . .

isimli işin ŞANTİYE ŞEFLİĞİ hizmetidir.

3. ŞANTİYE ŞEFİNİN GÖREVLERİ :

3. 1. — İş sahibiyle ilişkiler kurarak işyerini teslim almak, eksik veya süresinde teslim edilmiyen iş yerleri için gerekli yazışmaları yapmak, tutanaklar düzenlemek,

3. 2. — Şantiye ve tesislerin kurulması ile ilgili plânlamaları yapmak ve bu plânlamaların uygulanması için gerekli tedbirleri almak, talimatlar vermek, işverene uyarılarda bulunmak,

3. 3. — İş programını düzenlemek, onaylatmak; bu programın yürütülmesi için gerekli malzeme, teçhizat ve işçiliklerin sağlanmasını plânlamak, uygulamaların çıkardığı sorunlara göre bu program ve plânları gözden geçirmek, geliştirmek,

3. 4. — Malzeme ocakları ve nakliye tutanaklarını belirlemek ve düzenlemek, ocakların işletilmesinin ve nakliyelerin olanaklara göre en verimli halde yürütülmesi için plânlamalar yaparak tedbirler almak,

3. 5. — İş - sahibi ile iş - veren arasındaki sözleşmedeki usullere göre yeni fiatların tutanaklarını belirlemek, düzenlemek ve onaylatmak,

3. 6. — Hakediş raporlarının, fiat farkı hesaplarının yapılması ve zamanında netice alınması için takipçi ve yardımcı olmak,

3. 7. — Gerekli uygulama ve detay projelerini hazırlamak veya hazırlatmak,

3. 8. — Ek keşifler, mukayeseli keşifler yapmak veya yaptırmak,

3. 9. — Şantiyede tutulması gerekli defterlerin, işverenin isteğine, kanun ve nizamlara iş sahibi ile yapılmış sözleşme esaslarına uygun şekil ve zamanda düzenlenmesini sağlamak,

3. 10. — İşçi, taşaron ve malzeme veren müesseselerin, ara ve kesin hesaplarının yapılmasını sağlamak,

3. 11. — Kesin hesapların, işin yürütülmesiyle paralel olarak zamanında yapılmasını ve iş sahibine verilmesini sağlamak,

3. 12. — İnşaatın tatbikat projelerine ve iş programlarına uygun olarak yürütülmesi için gerekli tedbirleri almak, emirler vermek, taleblerde bulunmak,

3. 13. — Süre uzatımı sebeplerinin belgelerini zamanında sağlamak ve tutanaklara işletmek ve işverenin talimatına uygun şekilde iş sahibiyle bu konuda gerekli yazışmaları yapmak,

3. 14. — İnşaat geçici kabul heyetine takdim etmek ve kabul işleminin pürüzsüz yürümesine çalışmak,

3. 15. — İnşaatta kullanılacak malzemeler ile yapılan işlerin fenni şartname ve birim fiat tariflerine uygunluğunu kontrol etmek ve gerekli tedbirleri almak,

3. 16. — Şantiye'de çalıştırılacak personelden aşağıda gösterilenlerin atanmaları için işverene öneriler hazırlamak; diğerlerini yetkili olarak bizzat atamak, gerektiğinde bu yetkisini kısmen veya tamamen yardımcılarına devretmek,

Öncü hazırlanacaklar . . . . . .

3. 17. — Şantiyedeki personeli iş kanunu, sözleşme hükümleri ve hizmetin gereklerine göre disiplin içinde çalıştırmak, karşılıklı hakları korumak.

3. 18 . — Şantiyede iş güvenliğini sağlıyacak her türlü tedbiri aldırmak,

3. 19. — Şantiyede mevcut inşaat malzemesi ve her türlü ihrazatın yerinde kullanılması, zarara uğramamasını kontrol etmek ve bu yolda gerekli tedbirleri sağlamak,

3. 20. — İş makinaları ve teçhizatın en verimli şekilde kullanılmasını sağlamak ve gereksiz hırpalamaları önlemek,

3. 21. — Şantiyede proje uygulama, arazi işleri, kesin hesap işleri gibi gereğinde yardımcı mühendis ve diğer elemanlar ile yürütülen faaliyetleri kontrol etmek, iş bölümü yapmak, işin ahenkli akışını sağlamak,

3. 22. — Yapı sırasında ihmal ve ehliyetsizliğini veya itaatsizliğini gördüğü işçilerin düzelmesi için çaba göstermek veya işten uzaklaştırmak,

3. 23. — Malzeme veren diğer firmalarla ve taşaronlarla ilişkilerin düzgün yürümesini sağlamak; gereğinde yeni firma ve taşaronlar bulmak ve anlaşmak,

4. ŞANTİYE ŞEFİNİN YETKİLERİ :

4. 1. — Şantiye şefi işverenin ticari temsilcisidir.

4. 2. — Şantiye şefi iş sahibi ve onun kontrol teşkilâtı nezdinde tebligat kabul etmek, yazışmalar yapmak, sözleşmeler, protokollar, tutanaklar, defterler ve projeler imzalamak, müzakereleri yürütmek amacıyla, işvereni inşaatla ilgili her türlü konuda tam yetki ile temsil eder,

4. 3. — Şantiye şefi şantiye ile ilgili konularda, işin yürütülmesi için diğer resmi ve özel kurumlar ve kişiler nezdinde tebligat kabul etmek, yazışmalar yapmak, sözleşmeleri, protokolleri, tutanakları, defterleri ve projeleri imzalamak, müzakereleri işvereni temsilen tam yetkilidir.

4. 4. — Şantiye şefi aşağıda isimleri ve görevleri yazılı kişiler dışında şantiyede çalışan bütün kişilere işle ilgili her türlü emir ve talimat vermeye bunlar arasında iş bölümü yapmaya, değiştirmeye, çalışma saat, şekil ve şartlarını belirlemeye işvereni temsilen tam yetkilidir.

Kişiler : . . . . . .

4. 5. — Şantiye şefi şantiyenin yürütülmesi için kendisine yazılı olarak ayrıca aksi yönde talimat verilmedikçe yeni işçi, memur ve görevli almağa, bunlarla iş sözleşmesi imzalamağa, lüzum gördüklerini işten çıkarmaya işvereni temsilen yetkilidir.

Şantiye şefi bu temsil yetkilerini kullanırken işverenin bu sözleşme hükümlerine aykırı olmayan yazılı talimatlarını göz önünde tutar.

5. ŞANTİYE ŞEFİ SORUMLULUĞU :

5. 1. — Mühendis görevlerini kendi özel işlerine gösterdiği dikkat ve itina içinde yürütmekle sorumludur.

5. 2. — Mühendis şantiyedeki can güvenliğini sağlamak için gerekli olanakları bulamıyorsa işverene zamanında bildirmek sorumluluğunu taşır.

6. İŞVERENİN MÜKELLEFİYETİ :

6. 1. — İşveren, mühendisin teknik bilgi ve emeğini, görevlerini yerine getirmek amacıyla en uygun şekilde kullanmasını sağlıyacak maddi ve manevi olanakları sağlamakla yükümlüdür.

6. 2. — İşveren, kalfa ve taşoranlar ile yapacağı sözleşmelerde, bunları işyerindeki ihmal ve tedbirsizlikleri yüzünden meydana gelecek kaza ve hasarlarda, maddi ve hukuki bakımdan sorumlu tutacak, özel bir madde koyacaktır.

6. 3. — İşveren çalışma programına uygun olarak şantiye şefince düzenlenen plânlamaya göre gerekli malzeme, teçhizat ve makinayı süresinde işyerinde bulunduracaktır.

6. 4. — İşveren şantiye ile ilgili talimatlarını şantiye şefine verecektir. Onunla ilişki kurmadan işin düzenini değiştirecek kararlar alarak uygulamaya müdahale etmiyecektir.

6. 5. — İşveren, şantiye şefi ile birlikte hazırlanan aylık ödeme plânının uygulanması için gerekli kaynakları sağlıyacaktır.

6. 6. — İşveren, şantiye şefinin, kendisini temsilen yapmış olduğu faaliyetlerden dolayı, muhatap olacağı her türlü malî sorumluluk işverene aittir.

6. 7. — İşveren şantiye şefinin bir iş hastalığına tutulması veya iş kazasına uğraması halinde Sosyal Güvenlik veya Sigorta örgütlerinin ödemeleri beklemeden memleketimiz içindeki en iyi olanakları sağlamak üzere hemen bütün ödemeleri yapacaktır.

7. ÜCRET :

7. 1. — Şantiye şefine bu iş için ayda net (. . . . . .) TL. ücret ödenecektir. Bu ücrete tekabül eden gelir vergisi, denge vergisi, sigorta primleri v.s, tamamen iş verence diğer işçilerle birlikte bordro ile ayrıca ödenecektir.

7. 2. — Şantiye şefine yılda . . . . defa ikramiye aylığı ödenecektir.

7. 3. — Sözleşme bitiminde şantiye şefine . . . . . tutarında prim ödenecektir

7. 4. — Zamanında ödenmiyen ücret gecikilen her gün için yüzde üç zam ilâve edilerek ödenir.

8. ÜCRETLİ İZİN :

8. 1. — Şantiye şefine yılda . . . . gün ücretli izin verilir. Bu ücret iznin başında ödenir.

8. 2. — İzin, işi en az aksatacak zamanda kullanılır. Şantiye şefi teklif etmedikçe izin parçalanamaz.

9. ÇALIŞMA SAATLERİ :

9. 1. — Şantiye şefinin günlük çalışma saati günde sekiz saati aşamaz. Bu miktarı aşan çalışmalar yüzde elli zamla ödenir.

9. 2. — Mühendis acil ve arızı haller dışında sürekli fazla mesaiye zorlanamaz.

10. SÖZLEŞMENİN SÜRESİ :

10. 1. — Bu sözleşmenin süresi kesin hesapların idarece onayını takip eden ay başında sona erer.

10. 2. — İşin geçici kabulünden sonra, işveren, 45 gün önceden haber vermek ve mühendisin bütün alacaklarını hemen ödemek şartıyla, kesin hesapların onayını beklemeden de sözleşmeyi sona erdirebilir.

10. 3. — Sözleşme tarafların anlaşması ve mühendisin bütün alacaklarının ödenmesi şartiyle her zaman sona erdirilebilir.

11. SÖZLEŞMENİN MÜHENDİSCE FESHİ :

11. 1. — İşveren mühendisin yapmakla görevli işleri zamanında yapamamasına sebep olacak hareketlerde bulunursa mühendis 30 gün süreli bir ihtarname göndererek durumun düzeltilmesini ister; süresinde netice alamazsa veya bu ihtar bir yıl içinde ikinci haklı ihtar ise sözleşmeyi süre sonunda feshedebilir.

11. 2. — Mühendisin ücretinin % 3 ekleriyle birlikte ödenmesi 30 günden fazla gecikirse mühendis ayrıca bir ihtar çekmeye gerek, gerekmeksizin sözleşmeyi feshettiğini bildirebilir.

11. 3. — İşveren mühendisin meslek haysiyet ve şerefini ve şahsiyetini rencide edecek hareketlere tevessül ederse mühendis bunları öğrendiğinden itibaren 45 gün içinde ayrıca bir ihtara gerek olmaksızın sözleşmeyi feshettiğini bildirebilir.

12. SÖZLEŞMENİN İŞVERENCE FESHİ :

12. 1. — İş sahibi mühendisin şantiye şefliğini kabul etmediğini işverence daha önce işverence bilinmeyen ve haklı bir sebeple gerekçeli ve yazılı olarak bildirmesi halinde işveren ertesi ay başı itibariyle mühendisin hesabını keserek sözleşmeyi fesheder. Aksi halde mühendise iş sahibince şantiye şefliğinin kabul edilmemesinden dolayı üç aylık tazminat ödenerek sözleşmesi feshedilebilir.

12. 2. — Şantiye şefinin görevlerini ifa ederken ağır kusur içinde bulunması halinde kendisine en az 15 gün süreli bir ihtar çekilir. Durum düzelmezse sözleşmesi feshedilir.

13. Sözleşmenin her iki tarafca da haklı veya haksız sebepten feshedilmesi halinde, mühendis durumu Oda'ya bildirir. Bu bildiri ve ekli belgeleri dosyasında hıfzeder.

14. Tek taraflı olarak haksız yere sözleşmeyi bozan taraf (. . . . . .) TL. tazminat ödemeyi şimdiden kabul ve tahhüt eder.

15. İşveren şantiye şefini normal Sosyal Sigortalar Kurumu dışında ayrıca muteber bir sigorta şirketine en az . . . . . TL. lik ve bu sözleşme süresince geçerli olmak üzere ölüm ve kazaya karşı sigorta ettirmeye ve bunun primlerini ayrıca ödemeye mecburdur.

16. ANLAŞMAZLIK :

16. 1. — İşverenle şantiye şefi arasında bu sözleşmenin uygulanmasından dolayı belirecek anlaşmazlıklar çözümü hakem yoluyla yapılır. Taraflar bir hakem üzerinde anlaşmazlarsa kendi hakemleri olarak birer kişi seçerler, bunlar üçüncü bir hakem seçer. Taraf hakemlerinin anlaşamaması halinde üçüncü kişiyi İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu tayin eder. Böylece belirlenen hakem heyeti anlaşmazlığı çözümler.

17. ÖZEL HÜKÜMLER :

18. Bu sözleşme . . . . tarihinde . . . . . şehrinde . . . . nüsha olarak düzenlenmiştir

E. KONUT ÜRETİMİ ALANINDA ÇALIŞAN ÜYELERİMİZ

Son yıllarda konut üretimi konusunda çalışan üyelerimizle ilgilenmek özel bir önem taşımıştır. Bir kere bu konu, İmar Kanununun yirmi sene önce yürürlüğe girmesine rağmen, hemen bütün Türkiye'de meslek dışı kişilerin elinde bulunmaktadır. Bir tarafta binlerce mühendis işsiz dolaşırken, belediyelerin proje niteliğini taşımıyan çizgi ve hesaplara itibar etmesine artık göz yumulamaz kalfa ve teknikerleri haksız olarak yayıldıkları bu sahadan çıkarmak için meslektaşlarımız her kasaba veya ilde çetin bir mücadele vermektedir. Pek az Belediyemiz kadrolarında yeteri mühendis veya mimar çalıştırmaktadır. Bu konudaki yetkinin İmar ve İskân Bakanlığında toplanması dahi çözüm getirmemiştir. İmar Kanununun 14 üncü maddesine göre çıkarılan yönetmeliği yanlış anlıyarak ekseri beled yele-

rin mühendis olmayanlara proje ve fenni sorumluluk yetkisi tanıdıkları görülmektedir. Kanunun ve yönetmeliklerin hükümleri çok açıktır. Mühendis ve mimardan başkasının proje hazırlaması ve fenni sorumluluk yükümlenmesi yasaktır. 7.10.1965 gün ve 1120 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan yönetmelikte belirtildiği gibi diğer fen adamlarının fenni sorumluluğa değil **"tatbikata"** yetkileri vardır. Bu konuda İmar ve İskân Bakanlığının bir yazısını ekli olarak sunuyoruz.

Yeri gelmişken İmar Kanunumuzun getirdiği önemli hükümlerden biri olan "fenni sorumluluk" müessesesinin amaca hiç uygun olmıyan bir şekilde yürütüldüğünü burada belirtelim. Bugünkü uygulama ancak bina yıkıldığı veya inşa edildiği sırada çalışan işçiler yaralandığı veya öldüğü zaman, savcıların sorumlu diye yakasına yapışacağı, tutuklıyacağı kişi ismi bildirmek şeklindedir ve kadere boyun eğerek çok düşük ücretler karşılığı imza atan meslektaşlarımız, çok kere projeyi tanzim eden meslektaşlarımız olmaktadır. Halbuki binaların yıkılması olsun, işçilerin iş güvenliğinin sağlanmaması konusu olsun, çok nadiren proje ile ilgilidir. İş güvenliği aksaklığı veya sağlam olmayan inşaat yapılması hemen daima inşaat sahibinin maliyeti düşürmek için teşekkül etmiş geleneklere uyması neticesidir. Eğer bir sorumlu aranması gerekirse bu elbette ki inşaatın maliyetinin küçük olmasına çalışan, fazla kâr etmek isteyen inşaat sahibi, çok kere yap - sat tüccarıdır. İmar Kanununun sorumlu olarak mühendisi göstermek isteyişini, mühendisi inşaata egemen bir kuvvet haline getirmek amacından doğan bir netice olarak yorumlamak gerekir. Nitekim "iş güvenliği tüzüğü" inşaatlarda tutulacak defterlere mühendisin uyarıları yazması halinde sorumluluktan kurtulması olanağını sağlamıştır.

Burada üzerinde durulacak nokta mühendisin işverenle alış verişinde maddi yönden büyük oranda zayıf oluşudur. İşverenin, bugünlerde, iş vermemek tehdidi mühendisi baskı altında tutabilmektedir. En büyük işveren olan devletin mühendisi açlığa mahkûm edercesine ezmiş oluşu gerçeği karşısında konut üretimi alanında çalışanlara "çekinmesinler" demek mümkün değildir. Yapılacak şey örgütlerin üyelerini desteklemesi, yani Odanın üyenin bu derdine el atmasıdır. Yıl içinde "Belge Uygulaması" konusundaki uğraşılarımızın gerçek anlamı budur. Bu anlamı karşı taraf da gayet iyi anladı. Bize her türlü siyasi baskı yapıldı, Genelgeler yayınlandı; belediyeler uygulamayı durdurdu; inşaatçılar Derneklerinden, Ticaret Odalarından tecavüzkâr mektuplar aldık. Sevinerek belirtelim ki üyelerimiz de verilen savaşın kendileri için olduğunu gördüler. Bugün kesin bir zaferle savaşı kazanmış bulunuyoruz. Proje hazırlanması ve fenni sorumluluğun Oda denetiminde yürütülmesi yetkililerce kabul edilmiştir; sanıyoruz önümüzdeki günler bunlar daha resmi belgelere, usullere ayrıca bağlanacaktır.

Ancak gözden kaçırmamalıyız ki "Belge Uygulaması" fenni sorumluluk konusuna yeterli bir çözüm getirmekten uzaktır. Proje hazırlayıcısı mühendisle fenni sorumluluk taşıyarak uygulama yürütecek mühendis apayrı karakterde, apayrı iş düzeni olan kişilerdir. Bunların aynı kişiler olması istisna olarak kabul edilebilir. Nitekim halen proje hazırlayıcısının fenni sorumluluğu yüklenmesi halinde hizmetin gerçekte yürütülmediğini biliyoruz. Kaldı ki fenni sorumlu inşaat sahibine, yap - sat'cıya hizmet eden kişi olmaktan ziyade onu denetleyecek kişi hüviyetindedir. Fenni sorumlunun inşaat sahibi tarafından "bir imza karşılığı para ödenen kişi" durumuna düşürülmekte oluşu bundan böyle olsun kabul edilmemelidir. Fenni sorumlu örneğin Oda tarafından tayin edilmeli, ücreti Oda tarafından belirlenerek tahsil edilmeli ve görevini yapıp yapmadığı Oda tarafından denetlenmeli, hakkındaki şikâyetler Oda tarafından incelenmelidir. Yeni Yönetim Kurulunun bu konuda başarılı adımlar atmak olanağı vardır. Hepimiz desteklemeliyiz.

Böylece Devlet kadroları dışına fiilen atılmış olan meslektaşlarımıza geniş ve haysiyetli bir iş sahası açılacaktır. Burada acı bir gerçeği belirtmekte fayda var: İstanbul'daki sayısı 4000 i aşan inşaatçının yalnız 20 kadarının inşaat mühendisi olduğunu tesbit etmiş bulunuyoruz. Yap - Satçıların büyük kısmının sermayesiz işe başladığı bilindiğine göre, meslektaşlarımızın konut üretimi dışında kalışlarının sebeplerini iyi incelemeğe ve neticeler çıkarmağa kendimizi mecbur hissetmeliyiz. Konut üretiminin çok kötü bir düzen içinde yürütülmekte oluşu iddiası ve hatta gerçeği, bizim bunun dışında kalışımız için yeterli bir izah değildir.

T. C.
İMAR VE İSKÂN BAKANLIĞI
Belediyeler Teknik Hizmetleri
Genel Müdürlüğü

EK 17

Tarih : Ankara 20 Haziran 1973
Dosya : 1-07-671092014
Sayı : 3505
Konu : Birsen Tufan ve arkadaşlarının müracaatları.

ZONGULDAK VALİLİĞİNE
(İl İmar Müdürlüğü)

İLGİ : Birsen Tufan ve arkadaşlarının 11.6.1973 günlü dilekçesi.

İlimiz Karabük Belediye sınırları içinde 6785 sayılı İmar Kanununun 14'üncü maddesinin uygulanması hakkında Belediyesince tereddüte düşüldüğü, beldede serbest çalışan mühendis ve mimarların Başkanlığımıza gönderdikleri ilgideki dilekçenin incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Bilindiği üzere 6785 sayılı İmar Kanununun 14'üncü maddesinde "İmar plânları ile bunların tatbikat plânlarının ve halihazır haritalarının mimarî, statik ve tesisat plân, proje ve resim hesaplarının hazırlanmasını ve bunların tatbikatındaki fennî mesuliyetlerini ihtisas ve iştigal mevzularına göre Yüksek Mühendis, Mimar ve Mühendisler deruhte ederler" denmektedir. Bunlardan gayri fen adamlarının selâhiyetleri ve Belediyelere karşı deruhte edebilecekleri fennî mesuliyet hudutları ise aynı kanunun 14'üncü maddesine göre hazırlanıp, 1 Mart 1960 gün ve 10445 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış bulunan yönetmelikte sarih olarak açıklanmış bulunmaktadır.

Söz konusu Yönetmeliğin 7.10.1965 gün ve 1120 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan değişik 6'ncı maddesinin 2'nci grubuna giren fen adamlarının selâhiyet hudutları aynı değişik yönetmeliğin 9'uncu maddesinde belirtilmiş olup;

a) İlâve ve tâdiller hariç her türlü yapıların tamirlerini yapmaya,

b) Her türlü yapıların sürveyans işlerini yapmaya,

c) 6'ncı maddenin 2'nci grubuna dahil olan fen adamları okuldan mezuniyetinden itibaren en az 2 yıl geçmiş olmak ve müddet içinde inşaat işlerinde çalışmış bulunmak şartıyla mimarî, statik, plân, proje ve resim ve hesapları ihtisas ve iştigal mevzularına göre Y. Mimar, Y. Müh. Mimar ve Mühendisler tarafından tanzim edilmiş yığma binalardan ve bütün katların inşaat sahaları toplamı 300 m²'yi geçmeyen 4 metreye kadar serbest açıklıkta (4. m. dahil) en çok 3 kat yüksekliğinde ve döşemeleri en çok metrekareye 250 kg. hareketli yüke mütehammil olanların tatbikatına selâhiyetlidir, denmektedir.

Bu duruma göre ilgideki dilekçede sorulan bu tür fen adamlarının sadece tatbikat selâhiyetleri olup, fennî sorumluluk anlamına gelmiyeceği ve fennî sorumluluk alamıyacakları kesin olarak belirtilmiştir.

6. maddenin 1. grubuna dahil olan fen adamları bile 8. madde hükmüyle ancak belediye sınırı içinde "ihtisas ve iştigal mevzularına göre inşaat işlerinde faaliyet icra eden serbest Y. Mimar, Y. Mühendis, Mimar ve Mühendis bulunmadığı" sürece ve yine bu maddede belirtilen teknik sınırlar içerisinde kalınmak şartıyla proje ve hesap yapmaya selâhiyetli kılınmaktadırlar. Oysa 6. maddenin 2. grubuna dahil elemanların bu istinai halde bile proje ve hesap yapma selâhiyetleri bulunmamaktadır.

Belediyesine bilgi verilerek, uygulamanın bu yolda ifasının temenini rica ederim.

İmar ve İskân Bakanı Y.
Orhan DOĞAN
Belediyeler Teknik Hizmetleri

Genel Müdürü

IŞ ve EKONOMİ

Oya BAYDAR

Örgütlü demokratik güçler korkusu

Her türlü kitle örgütlenmesine karşı, yönetici katlarda göztenen düşmanlık, en azından çekingenlik ve kuşku, gün geçtikçe büyüyor.

Her demokrasinin ayrılmaz parçası olan çok yönlü meslekî, siyasal, sendikal ve benzeri örgütlenmelerin Türkiye'de gelişmesi engellenmek isteniyor. Bırakalım gelişmeyi, var olan da budanma yolunda...

Önce memurların sendikalaşma hakları geri alındı. Öğretmen sendikaları, teknik eleman sendikaları kapatıldılar. Yerlerini dernekler aldı. Şüphesiz ki, hem son yılların olağanüstü ortamı, hem de sendikaların üyelerine sağlayabilecekleri imkânların ve yardımların dernekçe sağlanamaması, yeni kurulan derneklerin eski sendikalara göre çok daha güçsüz olmasına yol açtı.

Böylece memurların, öğretmenlerin, teknik elemanların sendikal haklardan yararlanarak toplum içinde hak ettikleri yere gelme, toplu hareketlerle ve direnişlerle ücretlerini, yani millî gelirden alacakları payı arttırabilme, sosyal haklarını geliştirebilme imkânları baltalanmış oldu.

Sendikalar Kanu... daha eskilere ... leşme ve ... yeni kanun... şartlar altın... belli olmuş ...

Çıkarıl... ran Sendikal... eskiye gör... nırlar içine... leyici olac... dan beri bü... yeni tercih... ğrenci, hatta ... lar, bütün bu... la yeni tedbir...

Kısaca ... Son D... kurtuluş t... çürütülü...

Şi... le örg... rin ... kon...

gel...

Meslek Odaları ile ilgili teklife tepki genişliyor

ANKARA. (C...

İnşa... et... ma... era... la, ... Oda... lasma... ni istem...

Teklif... sundan... halinde Meş... mak zorunda... len İnşaat Mü... telgrafında ... tedir.

«Kanun bu ha... Senatosundan... ği takdirde. Tü... Mimar Odaları... dislik Odasının ...

(Devamı ...

30 bin memur ve ... yenin dışarıda bu... Odalar fiilen kapan... na düşeceklerdir.

Anayasanın 122. madd... minat altına aldığı kam... su niteliğinde olan mesl... luşlarının yıkılmasına ... bu kanun tasarı... ...

Mühendis ve Mimar Odaları ile ilgili değişiklik kanunlaşırsa CHP, Anayasa Mahkemesine baş vuracak

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Mühendisler, mimarlar ve politika..

Başbakan Ferit Melen, Ziraat Mühendisleri Odası Kongresinde yaptığı konuşmada tarım sorunu ele almıştır. Sayın ... açıkladığına göre ta ... geriyiz. İhracatımız tarıma dayalı ... sektör kalkınma ... yüzde 4'... Tarı...

Aynı kongrede konuşan Devlet Bakanı İlhan Öztrak da toprak reformuna değinerek gereğinden söz açmış ve Meclis Komisyonunda toprak reformu tasarısının büyük ölçüde değiştirildiğine işaret etmiştir. Sayın Öztrak'a göre komisyondaki değişiklikle reform olanaksızdır; tarım kesiminde eşitsizlikler doğacaktır.

Yukarıda görüldüğü gibi hem Sayın Başbakan, hem de Sayın Devlet Bakanı, Ziraat Mühendisleri Odası Kongresinde toprak reformunu savunmuşlardır. Bu ba... politika yapmış oluyor...

lar. Gerçi toprak reformu Anayasa emridir, ve hükümetin başı ... ile üyesi, Anayasanın öngördüğünü söylemektedirler. Ne var ki hem Anayasanın öngördüğü toprak reformunun sınır ve niteliği tartışılabilir, hem de toprak reformuna karşı olan geniş siyasi ve sosyal çevreler bulunduğu bilinmektedir. Bütün bu koşulların «politika» niteliğinde bulunduğunu söylemek bile gerçekçi sizdir.

Ama toprak reformuyla ilgilen...

(Devamı Sa. 7, Sü. 3 de...

...lar

...e politika..

...Zi...

vatandaş kitlesinin dertle... parmak basmış, yurt s... el atmış olacaklar... dan Mimar ve ... rını politika ... tedbirler al... reksiz ve ... rünmekte... let B... leri...

MİMAR VE MÜHENDİSLERİN DEĞİŞİKLİĞE TEPKİSİ ARTIYOR

"Cumhuriyetle kazanılan haklar 50. yılda geri alınıyor,,

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) Mimarlar Odası 19. Genel Kurul toplantısında, Mimar ve Mühendis Odaları Kanunu değişiklikler yapan Kanunda değişiklik yapılmasına ... bir karar tasarısı ... kabul edilmiştir. Karar tasarısında Cumhuriyetle kazanılan hakların Cumhuriyetin 50. yılında geri alınmak istendiği ... ülkemizde ve özelde ... mektedir. «Genel ...

...KARA, (Cumhuriyet Bü...
...ları Birliğine bağlı ...
...ği yapılacak ...

"Türk Sanayiine yön verme yetkisi yabancı ellere bırakılıyor,,

5. Proje - plan ve Araştırma

A. BELGE UYGULAMASI

1972 yılında İnşaat Mühendisleri ve Mimarlar Odası İstanbul Şubelerinin ortaklaşa yürürlüğe koydukları Ortak Belge Düzeni, 5.3.1973 gününde İmar İskân Bakanlığının Belge Uygulamasının "kanunsuz olduğunu" **saptayan** genelgesi, 2.7.1973 gününde Ankara'da başlanan ortak uygulama ve nihayet Ankara Belediyesinin uzun bir dönemden sonra 23.11.1973 tarihinde uygulamaya tamamen uymaya karar vermesi geçtiğimiz dönemde Odamızın en çok faal olduğu konut üretimi sektörüne Mühendisliğin disiplinini getirme çabalarında önemli yer tutan noktalardır.

1962 yılından beri uygulanmakta olan Belge Düzeninin aradan geçen uzun zaman içinde önemli bir aşama yaptığı söylenemez. Ancak ilgili Odaların İstanbul Şubelerince girişilen yeni atılım Odamızın üyelerine ve konuya karşı gecikmiş olan sorumluluğunu yerine getirme çabasıdır. Nitekim bu başlangıçtan sonradır ki kapitalizmin ilkel piyasa şartlarının savunucuları Odamızı arz ve talep dengesini bozmakla suçlamışlardır. Halkımızın en büyük sorunu olan konut sıkıntısının yaratıcıları olanlar kendi sorumluluklarını örtbas edebil-

mek için Odamızı suni bir şekilde boy hedefi olarak göstermek istemişlerdir.

İşin ilginç yönü bu çabalar Devletin en sorumlu makamında bulunanlar tarafından desteklenmiştir. Fakat sonuçta başarı, tekniğini savunucuları durumunda olan Odalarımıza ait olmuştur.

Niçin Ortak Belge Düzeni :

Odamız Ortak Belge düzenine sahip çıkarken üç temel amacı göz önünde bulundurmuştur.

1) Konut üretiminin teşekkül etmiş ilkel piyasa şartlarında mühendislik hizmetlerinin gerektiği ciddiyette yapılması önlenmekte ve dolayısı ile bu hizmetlerin karşılığında üyelerimize çok düşük ücret ödenmekte idi. Özellikle yeni mezun olmuş üyelerimiz istihdam şartlarının zorlaması ile atıldıkları bu üretim sahalarında büyük sorumluluklar altına girerek yükümlendikleri teknik hizmetlerin karşılığında hiç denecek bir ücret karşılığında çalıştırılmaktaydı. Bu şekilde meydana gelmiş ücret düzeyinin sonucunda hizmetin kalitesinin yüksek olması beklenemezdi.

Ortak Belge Uygulaması ile getirilen asgari ücret tarifesi meslektaşlarımıza (üyelerimize) yapmaları gereken hizmetin karşılığını temin etmek amacıyla saptanmıştır.

2) Getirilen bono sistemi ve ödeme şartları üyelerimizin tamamlamış oldukları hizmetlerinin karşılığının Oda tarafından alınmasının garanti edilmesi amacını taşımaktadır.

3) Çalışma koşulları garanti altına alınan üyelerimizin yerine getirmek zorunda bulundukları "asgari proje standardı" ile kamunun menfaatleri savunulmakta ve kendilerine daha kaliteli konut vaad edilmektedir.

Son yıllarda üye sayımızın önemli ölçüde artmış bulunması, buna karşılık istihdam olanaklarının yeterince gelişmemiş olması bir çok üyemizin konut üretiminde görev alması sonucunu doğurmaktadır. Bu yeni üyelerimizin büyük çoğunluğu Anadolu kentlerine dağılmakta ve orada daha önceden kalma "endüstri öncesi" yapı üretimi ilişkilerini kendi ve dolayısı ile kamunun lehine çevirmeye çalışmaktadırlar. Tekniğin öncü müfrezeleri olan bu üyelerimizin kendilerini kabul ettirme çabalarında en önde tuttukları konu güçlü ve disiplinli olmaların olanak verecek "Ortak Protokol" a sahip çıkmak olmaktadır. Bu protokol bir yandan kendi aralarındaki haksız ve mesleğin yozlaşmasına yol açabilecek rekabeti önlerken diğer taraftan teknik hizmeti sunmada kendilerine rehber olmaktadır. İlginç olan bir diğer nokta "Halkın Belediyesi olacağız" sloganını kullananların görevi teslim aldıktan sonra konut üretimini halkın lehine kontrol altına almada kendilerine destek olarak aradıkları ilk şey Ortak Belge Uygulaması olmaktadır.

Bu uygulamanın bütün illerde başlatılması için temsilciliklerle, sürekli temas kurulmuştur. Ayrıca temsilciliğimizin olmadığı illerde de ilk fırsatta temsilcilik kurulması çabaları yürütülmüştür. Ortak Belge Düzeni daha önce hiç düşünülmeyen bir şeyi gerçekleştirmiş, önemli ilçelerde de temsilciliğimizin açılmasına neden olmuştur. Karabük ve Aksaray ilçe temsilcilikleri bu uygulama ihtiyacından doğmuş yeni temsilciliklerimizdir.

Protokol metninden başka hazırlanan örnek proje de üyelerimizin istifadesine sunulmuştur. Her iki belge aynı zamanda bütün temsilciliklere gönderilmiş ve onlardan yerel şartların gerektirdiği özellikleri de gözönüne alarak katkıda bulunmaları istenmiştir.

Konut üretimi alanında karşılaştığımız sorunlardan bir diğeri de "Fenni Sorumluluk - TUS" sorunudur. İlgili yasalar incelendiğinde, teknik uygulama sorumluluğunu yükümlenen fen adamının yetki ve sorumluluk sınırlarının boşlukta kaldığı görülmektedir. Bu durum bir iş kazası halinde üyelerimizin mağduriyetine yol açmaktadır. Bir taraftan inşaatın başında bulunmasından rahatsızlık duyulan diğer yandan bir katkısı olmadığı gerekçesi ile ücretinin düşük olması istenen üyelerimiz bir iş kazası halinde hukuk karşısında yegâne sorumlu durumunda kalmaktadır.

Bu soruna bir çözüm getirmek amacıyla ilk çalışmalara başlanmıştır. Önümüzdeki devrede hem belediye nezdinde, hem de imar kanununda gerekecek değişiklikler için parlâmento nezdinde çalışmaların sürdürülmesi bir ihtiyaç halindedir.

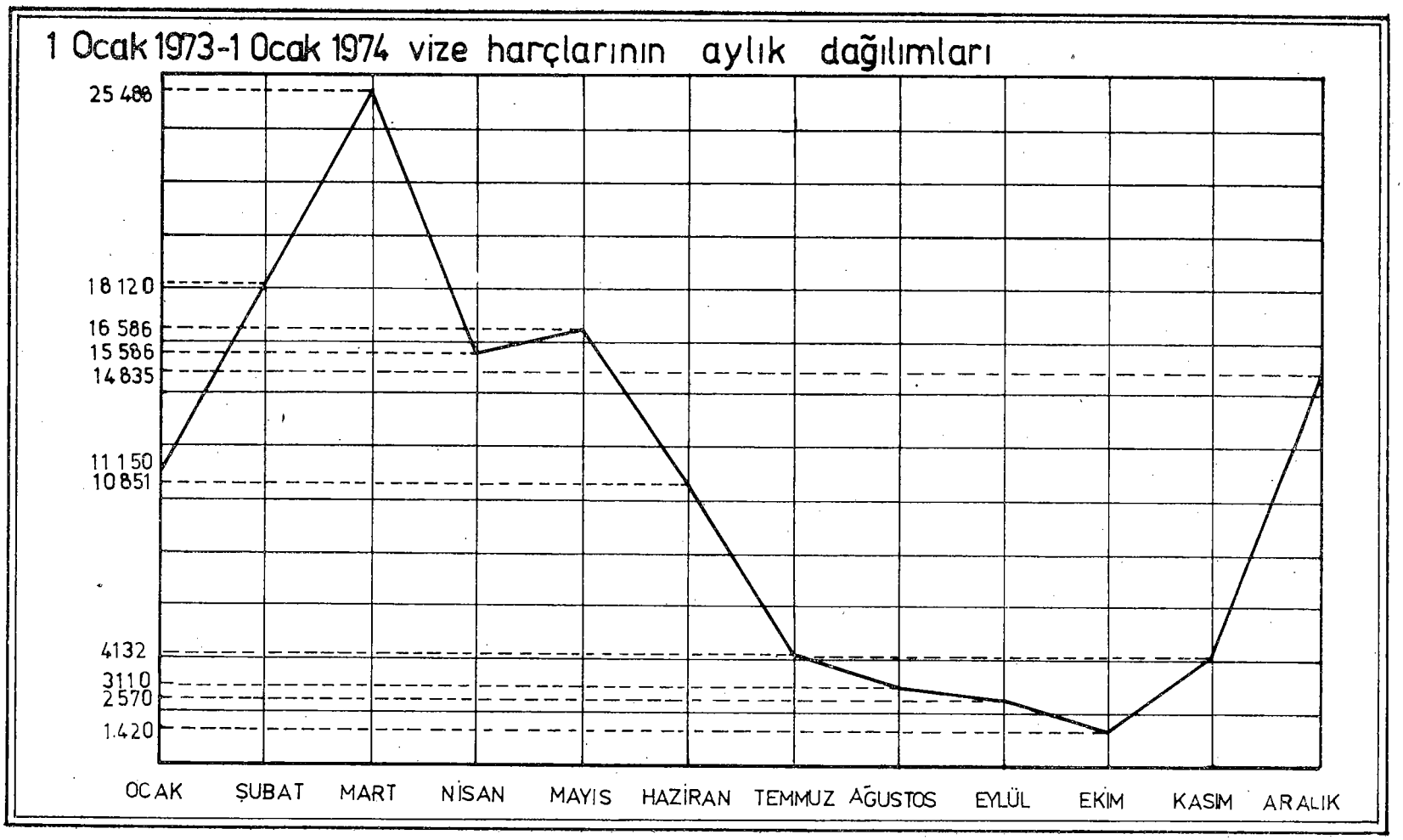
1 Ocak 1973-1 Ocak 1974 vize harçlarının aylık dağılımları
25 486
18 120
16 586
15 586
14 835
11 150
10 851
4132
3110
2570
1.420
OCAK
ŞUBAT
MART
NİSAN
MAYIS
HAZİRAN
TEMMUZ
AĞUSTOS
EYLÜL
EKİM
KASIM
ARALIK

BELGE UYGULAMASI HAKKINDA RAPOR

EK 18

"Bu rapor, Mart, 1973'te, Elektrik, İnşaat, Makina Mühendisleri Odaları ve Mimarlar Odası ilgililerinin katıldığı ortak komisyon çalışmaları sonucu düzenlenmiştir."

GİRİŞ : AMAÇ İMAR KANUNUNUN UYGULANMASINI SAĞLAMAK

Bilindiği gibi 1954 yılında yürürlüğe giren 6785 sayılı İmar Kanununun 14. maddesine göre düzenlenecek projelerin, mühendis ve mimarlar tarafından hazırlanması, alınacak teknik uygulama sorumluluklarının da gene bu meslek sahipleri tarafından yükümlenmesi şart koşulmaktadır.

Ülkemizdeki yapı faaliyetlerinin kamu yararını gözeterek, yasal mevzuata ve çağdaş teknik gereklere uygun yürütülmesini sağlamak, bu konuda sorumlu ve yetkili teknik elemanların belediyelerle olan ilişkilerini düzenlemek amacıyla, İmar ve İskân Bakanlığı, belediyeler ve Mühendis ve Mimar Odaları aralarında sürekli ilişkiler kurmuş, çabalar göstermişlerdir. Bu ortak çabalar sonucu varılan "belge uygulaması", 1961 yılından bu yana başta Ankara, İstanbul ve İzmir Belediyeler olmak üzere çeşitli belediyelerde yürütülmektedir.

Belediyelerce onaylanacak inşaat ve tesisat projelerinde, teknik uygulama sorumluluğu verilmesinde meslek odalarının vizesinin aranması şeklindeki bir belge uygulamasının geçen süre içinde olumlu sonuçları alınmış, çoğu kez bu işlem sadece ilgili meslek sahiplerinin değil, belediyeler yetkililerinin de aradığı, istediği kaçınılmaz bir uygulama niteliğini kazanmıştır.

Belge uygulaması İmar ve İskân Bakanlığının değişik zamanlardaki genelge ve yazılarıyla belediyelere tasviye edilmiş, ayrıca belediyeler belge uygulamasının kendi şehirlerinde de başlatılması konusunda taleplerde bulunmuşlardır.

Ancak, 5.3.1973 günü yayınlanan bir İmar ve İskân Bakanlığı genelgesinde, Bakanlığa yapılan olumsuz yönde bazı müracaatlar bulunduğu belirtilerek, "kanuni dayanağı bulunmayan vize işleminin uygulamadan kaldırılmasının bakanlıkça gerekli görüldüğü bildirilmektedir." (1)

Konuya bütün geçmişiyle bakmakta; belge uygulamasının hangi ihtiyaçlardan doğduğunu, ne yönde gelişmeler sağladığını, geçirilen 10 yılı aşkın süre içinde bu uygulamanın gerekliliğinin mi yoksa gereksizliğinin mi ortaya çıktığını görmekte yarar vardır.

VİZE UYGULAMASININ BAŞLADIĞI GÜNLERDE DURUM : MESLEK DIŞI KİŞİLERİN EGEMENLİĞİ, KALİTESİZ PROJE, İMZACILIK

6785 sayılı kanunun 14. maddesi bir anlamda teknik bilgiye saygının ifadesidir. Hiç şüphesiz ki kanunun bu maddesiyle gözettiği amaç, projelerin mimar ve mühendisler tarafından tekniğin gereklerine uygun olarak hazırlanması ve yine tekniğin gereklerine uygun olarak uygulanmasıdır. Acaba kanunun gözettiği bu amaca en büyük şehirlerimizde olsun varılabilmiş midir? Kanunun çıkışından 6 yıl sonra, 1960 yılında, inşaat yatırımlarına en büyük sermayenin yatırıldığı ve nüfusa oranla en çok sayıda mühendis ve mimarın çalıştığı büyük şehirlerimizde dahi durum şöyle özetlenebilirdi.

Meslekle ilişkisi kalmamış, meslekle ilgileri sadece yıllarca önce aldıkları diplomadan ibaret 3-5 mühendis veya mimar, meslekten olmayan yetkisiz kişiler tarafından çiziştirilmiş sahifelere kendi projeleriymiş gibi imza atmaktalar ve bunlar belediyeler tarafından onanarak dosyalarına konmaktaydı. Belediyelere onanmak üzere verilen projelerin büyük çoğunluğunu bu tür "projeler" teşkil etmekteydi.

Belediye yetkilileri önlerine gelenlerin büyük kısmı aynı kalitede olduğu için, bunları "proje" addetmek zorunluluğunu duymaktaydılar. Aksine zorlamalar, projesiz, ruhsatsız yürütülen kaçak inşaatların çoğalmasına sebep olmaktaydı.

1960'lara kadar Ankara, İstanbul gibi büyük şehirlerimizde dahi, mimari proje kurşun kalemle çizilmiş ve bina sınırlarını tesbit eden birer krokiden ibaretti. Statik hesap ola-

(1) Sözkonusu genelgenin bir örneği ekte verilmektedir.

rak da, bir bina için hazırlanmış hesapların değişiklik yapılmadan çoğaltılmış ve sırf dosya doldurmak için mimari projeye eklenmiş sayfalar yeterliydi. Elektrik ve ısıtma tesisatı projeleri ise, hiç aranmamaktaydı.

Böylece 100-150 liraya mühendis ve mimar imzası bulmak imkânı, inşaatçılar arasında yaygın bir geleneğin yerleşmesine yol açmıştı. Proje işlerinde hakim olan "imzacılık" sonucu, mühendislik ve mimarlık hizmetleri karşılığı ödenecek ücretler çok düşük teşekkül etmekte, bu düşük ücretler karşılığında gerçek anlamda bir teknik hizmetin sunulması olanak dışı kalmaktaydı.

İşte meslek odalarının "belge uygulaması" şeklinde belediyelere hizmet sunuşu, böyle şartların sonucu, yapı faaliyetlerindeki teknik hizmetlerin ülke yararına ve teknik gereklere uygun yürütülmesini isteyen her kuruluş ve kişinin çözüm yolları aradığı bir ortamda doğmuştur.

VİZE UYGULAMASINDA İLK AŞAMA: İMZACILIĞI ÖNLEMEK, GERÇEK MESLEK ADAMLARININ PROJE YAPMASI

1961 yılında önce İstanbul'da, bir yıl sonra da Ankara ve İzmir'de ilgili belediyelerle varılan karşılıklı anlaşmalarla vize işlemi uygulanmaya başlamıştır. Uygulama kısa sürede olumlu sonuçlar getirmiş, yeni durumdan en çok menun kalanlar, teknik hizmetlerdeki kalite yükselmesini yakından izleyen belediye yetkilileri olmuşlardır.

Belediyelere onanmak üzere verilecek projelerin önceden meslek odalarınca vize edilmesi öncelikle "imzacılığı" önlemiştir. Her mühendis ve mimarın bir yılda düzenleyebileceği proje sayısının, bir anda üzerinde bulundurabileceği fenni sorumluluk sayısının azami tavanının tesbit edilmesi sonucu, bir mühendis veya mimarın yılda 500-600 projeyi yapabiliyor ve bir bu kadar da fenni sorumluluğu taşıyor görünmesi gibi gerçek dışı durumlar ortadan kalkmıştır.

Bu, bizzat proje hazırlamayı meslek edinen mühendis ve mimara yaşama hakkı sağlamak demekti. İnşaatçı, proje hizmetini gerçekten mühendis ve mimara gördürmeğe mecburdu.

Ancak, eski alışkanlıklar öylesine yer etmişti ki, belediyelere verilmekte olan projeler için ödenen ücretler gene de gerçek bir mühendislik ve mimarlık hizmetini karşılamaktan uzaktı. Ödenen ücretlerin düşüklüğü, projelerde özlenen bir kalite düzeyinin yerleşmesini engelliyordu.

VİZE UYGULAMASINDA İKİNCİ AŞAMA: KALİTELİ PROJE İÇİN ASGARİ ÜCRET

Bu durum, çok bilinen ve diğer meslek dallarında uygulana gelen bir kuralın hatırlanmasına yol açtı: ücretler belirli bir düzeyin altında kaldıkça, hizmetin de asgari nitelikleri taşıması mümkün değildi. Nasıl diğer meslekler örneğin, avukatlar, doktorlar v.b., için bir asgari ücret belirlenmişse, mühendislik ve mimarlık hizmetleri için de böyle bir asgari ücret uygulaması gerekliydi. Ödeme gereği gibi yapılmalı ve karşılığında kaliteli hizmet istenmeliydi.

Böylece vize işlemi uygulamasında; asgari ücret tarifelerinin yerleştirilmesi ve buna bağlı olarak da proje standartları kurallarının geliştirilmesi çalışmaları başlamıştır.

Bütün bu düzenlemelerden sonra dahi, asgari ücret tarifeleri uyarınca alınan ücretler mevcut piyasa koşullarına göre yüksek sayılmaması gereken ücretlerdir. Yapılan hesaplamalarda görülmüştür ki, inşaat sahiplerinin mühendis ve mimara, mimari ve statik projeler ve teknik uygulama sorumluluğu karşılığı ödeme durumunda olduğu ücretler, bina satış bedellerinin yüzde 2'si dolayındadır. (2) Diğer taraftan bir emlâk komisyoncusunun bina satışı sırasında aldığı komisyonun yüzde 4'ü bulduğunu burada hatırlamakta yarar vardır.

ODALARIN ALDIĞI ÜCRET KANUNA UYGUN

Ayrıca burada belirtilmesi gereken bir husus da; bütün belge uygulaması hizmetleri karşılığında Odaların tahsil ettiği harçların, bazı iddialarda ileri sürüldüğünün aksine, bina satış bedellerinin onbinde birine dahi varmayan cüz'i ücretler olduğu gerçeğidir. Kaldı ki,

(2) Böyle bir karşılaştırma ekte bir tablo halinde verilmektedir.

bu ücretlerin Maliye Bakanlığının 22.10.1963 gün ve 4998/5563 - 38478 sayılı yazı ile açıklanan mütalâasından da anlaşılacağı üzere "kanun hükümlerine uygunluğu" açıkça ortadadır. (3)

Son yıllarda Odalar şehirlerimizdeki yapı faaliyetlerinin gerektirdiği teknik hizmetlerin geliştirilmesi yolunda yeni çalışmalar yürütmüşler ve başta İstanbul olmak üzere, çeşitli belediyelerde yürütülen belge uygulamalarında yeni düzenlemeler yapmışlar.

Yürütülen belge uygulamasıyla, proje kalitelerinde önemli bir artış sağlanmıştı. Ancak özellikle İnşaat Mühendisleri Odasından vize ettirilen projelerde mimari proje, Mimarlar Odasından vize ettirilen projelerde statik proje aksayabiliyordu. Proje safhasında sağlanan denetim, uygulama safhasında sağlanamıyabiliyordu. Mimar ve mühendisler, yapılan sözleşmelerde belirtilen ücreti alamamaktan şikâyetçiydiler.

VİZE UYGULAMASINDA ÜÇÜNCÜ AŞAMA : PROJE STANDARDI, ORTAK DENETİM, UYGULAMAYI DÜZELTMEK

Bir kaç yıl süren ön çalışmalar ve Genel Kurul kararlarından sonra 1972 yılında önce İstanbul'da başlayan "İnşaat Mühendisleri ve Mimarlar Odası Ortak Belge Düzeni" içinde her iki odadaki proje denetimi aynı anda bir mimar ve bir mühendisin ortak çalışmalarıyla yürütülmeğe başlandı. Asgari ücretler düşürüldü, fakat karşılığında inşaat sahibi ile düzenlenen sözleşmedeki ücretin Oda aracılığıyla tahsil edilmesi ve faturasının mutlaka verilmesi usulü kondu.

Teknik uygulama sorumluluğu için ücretlerin aylık taksitler halinde ödenmesi şart koşuldu. Teknik uygulama sorumlusu mühendis ve mimarın inşaatı daha sıkı denetlemesini sağlamak amacıyla özel bir defter tutması, bu defterin işin bitiminde odada saklanması esası getirildi.

Kasım 1972'de uygulanmasına başlayan "Ortak Belge Düzeni", mühendis ve mimar meslektaşlarımız arasında geniş destek görmektedir.

MAKİNA VE ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODALARININ VİZE UYGULAMASINA KATILIŞI

Diğer taraftan Makina Mühendisleri Odası ve Elektrik Mühendisleri Odası, şehirlerimizde yürütülen inşaat faaliytleri içinde elektrik ve makina mühendisliği hizmetlerinin düzeyinin yükseltilmesi için sürekli çalışmalar yürütmüşler ve bu konularda da vize işlemi hizmetini yürütmeğe başlamışlardı.

Makina Mühendisleri Odası, ilgili Bakanlıklar, belediyeler ve çeşitli kuruluşların görüşlerini alarak meydana getirdiği, "Isıtma Tesislerinin Hazırlanmasına İlişkin Teknik Esaslar" la, bu tür tesislerin bütün yurtta aynı kurallara göre projelendimesini sağlamıştır. Isıtma tesisatı projeleri Oda, Şube ve Temsilciliklerinde, yetkili bir üye tarafından yapılıp yapılmadığı hususundan başka, kurallara uygunluğu yönünden de incelenmektedir.

Bu uygulama belediyelerce de yararlı bulunmuş, örneğin İstanbul'da fenni sorumluluk ve kontrolluk görevi Makina Mühendisleri Odasına verilmiştir. Hizmetlerin kamu yararına, elbirliğiyle yürütülmesi yolunda, belediyelerle makina mühendisleri arasında yakın işbirliği sağlanmış olup, düzenli bir çalışma sürdürülmektedir.

Başlangıçta, belediyelere onanmak üzere verilecek projeler arasında, tesisat projeleri aranmazken, gelişmeler içinde 6785 sayılı kanunun bu konudaki amir hükümlerinin işlerliği sağlanmış, tesisat projelerinin de yetkili makina ve elektrik mühendisleri tarafından yapılması mümkün olabilmiştir.

Elektrik Mühendisleri Odasınca 1969 yılında İstanbul Belediyesi ile varılan ortak görüş sonucu vize işlemi başlatılmış, 1972 yılında vize işlemi Ankara, İzmir, Elâzığ, Gaziantep, Samsun, Eskişehir, Adıyaman gibi illerimizde de yürürlüğe girmiştir.

Vize işlemi uygulaması öncesi, şehirlerimizde teknik yönden yetersiz ve hukuk açısından yetkisiz kişilerce yürütülen elektrik tesisatı proje ve uygulama hizmetleri sonucu uğranılan maddi kayıplar, çıkan yangınlar, acı ama belge uygulamasının gerekliliğini gösteren örnekler olarak hatırlanmalıdır.

Konuya Türkiye çapında bakıldığında, yapı faaliyetl içindeki teknik hizmetlerin çoğu şehrimizde, yukarıda anlatılan gelişmelerin çok daha başlangıcında olduğu görülmektedir.

---

(3) Sözkonusu Maliye Bakanlığı yazısının örneği ekte verilmektedir.

TÜRKİYE'DE GENEL DURUM : İŞ ARAYAN MESLEK ADAMLARI, BUNA KARŞILIK MESLEK DIŞI KİŞİLERİN HAKİMİYETİ

Yüzlerce genç mühendis ve mimarın Anadolu'ya dağılarak iş aradığı şu günlerde, belediyelerin önemli bir kısmının imar işlerini mühendis ve mimar formasyonu dışındaki kişiler yürütmektedir.

İmar Kanunu gereğince belediyelere onaylattırılacak projeler kanunen yetkisiz ve teknik açıdan yetersiz kişiler tarafından hazırlanabilmekte, bu projeler olsa olsa bir "imzacı" mühendis ve mimarın önünden geçirilmektedir.

Örneğin, Belediye kayıtlarına göre 1971 yılında 6 aylık bir süre içinde, Erzurum'da bir mühendis 195 proje yapmış ve 102 fenni sorumluluk yüklenmiştir. Yine aynı Belediye kayıtlarına göre bir inşaat teknikeri 91 inşaatın fenni sorumluluğunu aynı anda üzerinde bulundurabilmektedir. (4) "İmzacılığın" en belirgin örneği olan, gerçek teknik hizmet düşüncesiyle bağdaştırılmıyacak bu durum karşısında 2 yıldır Odaların Erzurum'da vize işlemi yürütme girişimleri sürekli olarak engellenmek istenmektedir. Bu engellemenin hangi çevrelerden gelebileceği yukarıda açıklamadan kolaylıkla anlaşılmaktadır.

Gene, üç büyük şehrimizin dışında da hukuken yetkili olmayan kişilerin proje büroları açmalarının, açıkça her türlü proje ve teknik uygulama sorumluluğu alabileceklerini ilân etmelerinin yaygın örnekleri vardır. (5)

BELEDİYELER BELGE UYGULAMASINI KENDİLERİ İSTİYOR

Bütün bu durumlar karşısında vize uygulaması çözümü, Ankara, İstanbul ve İzmir Belediyeleri dışındaki belediyeler tarafından da benimsenmekte ve belge uygulaması yürütülen belediye sayısı her geçen yıl artmaktadır. Özellikle teknik personel yetersizliği içinde bulunan bazı belediyelerin belge uygulaması konusunda Odalara bizzat başvurması örnekleri de vardır. (6) Bugün 23 belediyede belge uygulaması yürütülmekte, en azından bir bu kadar belediyece de bu konudaki görüşmeler ve hazırlıklar sürdürülmektedir.

Belge uygulaması üzerinde sürekli duran Odalar, uygulamanın düzeyini geliştirmek için çalışmalar yürütmektedir. Bu konuda 4 mühendis ve mimar odasının uygulamayı ortak yürütmesi, Odaların denetiminin uygulama safhasında da etkili olabileceği esasların getirilmesi, Odaların vardığı prensiplerdendir.

YAPI UYGULAMASINDA MESLEKİ DENETİM

Projelerde belirli bir kalitenin sağlanabilmesi, tek başına uygulamaların da teknik gereklere uygun yürütülebilmesine yetmemektedir. İnşaat Mühendisleri Odası tarafından 1972 yılında İstanbul'da yapılan beton araştırmasının sonuçları binaların can ve mal emniyetini sağlayan taşıyıcı iskeletin, yani betonarme bölümünün yüzde 95 oranında şartnameler dışında yapıldığını ortaya koymuştur. Binaların yüzde 13'ünde ise, her türlü emniyet katsayıları ihmal edilmişti. Bu binalar her an yıkılabileceklerini gösterir belirtiler taşımaktaydılar.

Odalar bu yıl bu uygulamayı yaratan sebeplerle mücadeleye ağırlık vermişlerdir. Bu konuda en etkili olacak tedbirlerin, belge uygulaması içinde, teknik uygulama sorumluluğu taşıyan mühendis ve mimarlar aracılığıyla sağlanabileceği açıktır.

Belge uygulamasının yokluğunda böyle bir denetim olanağının bulunamıyacağını burada belirtmek isteriz.

ISI KAYBI VE HAVA KİRLENMESİ

Ayrıca, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından 1972 yılı sonunda çıkarılan bir yönetmelikle Odalara, ısı kaybı ve hava kirlenmesinin azaltılmasını denetleyici görevler

---

(4) Erzurum Belediyesinden alınan bilgiye göre düzenlenen; mimar, mühendis ve teknikerlerin proje ve fenni sorumluluk hizmetleri sayılarının 1971 yılı için dağılımını gösterir tablo ekte verilmektedir.

(5) Bu konuda bir örnek olarak 1973 Konya Telefon Rehberinden aldığımız bir ilânı vermekle yetindik. İlânın bir örneği ektedir.

(6) Bir örnek olarak Malatya Belediye Başkanlığının, Makina Mühendisleri Odasına gönderdiği 3.8.1972 gün ve 476 sayılı yazının örneği ekte verilmektedir.

yüklenmiştir. Geçen 10 yılı aşkın süre içinde Odalar tarafından yürütülen belge uygulamasının güven verici sonuçlarının bir belgesi sayılması gereken bu yönetmelik hükümlerini yerine getirmek için Odalar kendi bünyelerinde gerekli çalışmaları yapmışlardır. Odalar, vize zorunluluğunu açıkça ortaya koyan bu yönetmelikle kendilerine yüklenen görevleri yürütmekte kararlıdır.

BELGE UYGULAMASI YASALARIMIZA UYGUN GÖREV ANLAYIŞININ DOĞURDUĞU ZORUNLULUKTUR

Belge uygulamasının yasal dayanağının olmadığı veya bu dayanağın sadece İmar Kanununun 14. maddesinden ibaret olduğu düşüncesi çok yanlıştır. Bu madde Bakanlığın veya belediyelerin dokunamıyacağı bir zorunluluk yarattığı için elbette çok kuvvetli bir dayanaktır. Ancak bu madde gereğince projelerin hazırlanmasının mutlaka mühendis veya mimar tarafından yapılacağının beyan edilmesi, şekilci bir anlayışla sadece mimar veya mühendis imzasının aranması amacını taşımaz. Varılmak istenen amaç, projelerin tekniğin aradığı seviyede ve disiplinde olmasını sağlamaktır. İşte, belediyelere, bakanlıklara ve bu arada meslek odalarına bazı düzenlemeler yapma zorunluluğunu yükleyen şey bu amacın ortaya çıkardığı görevdir.

BELEDİYELER YETKİLİDİR

Şurası bir gerçektir ki, en ileri uygulamaların yürütüldüğü belediyelerde bile İmar Kanunu amacına tam anlamıyla varamamış, teknik ihtiyaçlara uygun bir yürütme sağlanamamıştır. Yürütme organlarının bazı acil tedbirler almak, düzenlemeler yapmak durumunda oldukları açıktır. Buna yetkileri de vardır. Bir anlamda bu yetkilerini kullanmaları görevlerinin doğurduğu sorumluluğun neticesidir. Böyle bir düzenlemede yardımcı olarak hatıra gelebilecek ilk kuruluşların birer kamu kuruluşu olan meslek odaları oluşu doğaldır. Yani Bakanlık ve belediyeler yetkileri içindeki bazı işlerin gördürülmesinde elbetteki Odalardan yararlanabilirler.

VİZE UYGULAMASINDA ODALAR GÖREVLİ VE YETKİLİDİR

Diğer taraftan meslek odalarına da kanunla verilmiş görev ve bunun neticesi yetkiler vardır. 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Kanununun 2. maddesinde "Kamunun ve memleketin menfaatleri, mesleğin inkişafı, meslek mensuplarının hak ve selâhiyetleri bakımından lüzumlu gördüğü bütün teşebbüs ve faaliyetlerde bulunmak" görev ve yetkisi vardır. Odalar, İmar Kanunu uygulaması olarak hazırlanan projelerin durumunu görerek bazı düzenlemeler ihtiyacını hissetmiş, bu uygulamaları disiplinle yürütmek istemişlerdir. Birer kamu kuruluşu olan meslek odalarının kamu yararına olan çalışmalarına bakanlık ve belediyelerin yardım etmesi de doğaldır. Bir anlamda yasal zorunluluktur.

BAKANLIK UYGULAMAYI "FAYDALI VE GEREKLİ" GÖRMÜŞTÜR

Nitekim olaya İmar ve İskân Bakanlığı on yılı aşan bir süredir bu gözle bakmış, müteaddit genelge ve yazılar yazmıştır. Örneğin;

1. İmar ve İskân Bakanlığı 10.11.1961 tarihinde Ankara, İzmir Valilik ve Belediye Başkanlıklarına yazdığı 1-1/592-16827 sayılı yazı ile İstanbul'da uygulanmakta olan vize uygulamasının "Bakanlıkça gerekli ve faydalı görüldüğünü" bildirmiştir. (7)

2. İmar ve İskân Bakanlığı, 2.9.1964 tarihinde yazdığı 1.1.1/746 sayılı yazısında vize uygulamasının fayda ve zaruretini ifade ettikten sonra "fen kadrolarını müsait hale getirebilecek durumda olan diğer belediyelere de teşmilinin" düşünüldüğünü kaydetmiştir. (8)

3. İmar ve İskân Bakanlığının 4.5.1972 tarihinde yazdığı, Bl. T. Y. D. - 142/698 sayılı yazısı ile alınan faydalı sonuçlar belirtilerek İstanbul, Ankara ve İzmir dışındaki iller için de "uygulanması gerekli ve faydalı görüldüğü bildirilmiştir." (9)

VİZE UYGULAMASI AYNI ZAMANDA BİR YÖNETMELİK HÜKMÜDÜR

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 19.9.1972 tarihinde yayınlanan "Yakıt Tüketiminde Ekonomi Sağlanması ve Şehirlerde Isıtma Tesislerinin Sebep Olduğu Hava Kirli-

(7) (8) (9) Belirtilen yazıların birer örneği ekte verilmektedir.

liğinin Azaltılmasına Dair Yönetmelik" 3. ve 4. maddeleriyle vize uygulamasına gerekli görmekte ve "Mühendis ve Mimar Odalarının vizesinden geçmeyen bina ve ısıtma tesisatı projelerine belediyelerce yapılma izni verilmez" hükmünü getirmektedir. Böylece vize uygulamasının bir diğer yasal dayanağı da yürürlükte olan bir yönetmelik hükmüdür.

Bütün bu gelişmelerden sonra İmar ve İskân Bakanlığının tek yanlı olarak, bu konuda Odaların görüşünü almak gereğini dahi duymadan uygulamanın yasal dayanağının bulunmadığını belirtmesi gerçekten düşündürücüdür.

İMAR VE İSKÂN BAKANLIĞI TEK TARAFLI OLARAK KONUYA MÜDAHALE EDEMEZ

Vize uygulaması her şeyden önce meslek adamları ile meslek odalarının arasındaki bir konudur. Meslek disiplininin sağlanması için Odaların aldığı kararlara yargı organları dışında hiç bir makam müdahale edemez. Aksine bir kamu kuruluşu olan Odaların faaliyetlerinin verimli olmasına yardım etmek de diğer kamu kuruluşlarının görevidir.

Vize uygulamasının diğer yönü belediyelerin genel şartlara göre meslek adamlarını disiplin içine sokma isteğidir. Pek çok belediye hiç bir Bakanlık zorlaması olmadan, kendi istekleriyle Odalarla belge uygulaması konusunda anlaşmışlardır. İmar ve İskân Bakanlığı Belediyelerin yetkilerine resen müdahale edemez. Yayınlanan genelgeler olsa olsa bir görüş bildirme hükmündedir.

Aynı şekilde bir başka Bakanlığın yönetmeliğini Bakanlık bir genelge ile hükümsüz bırakamaz. Bu tamamen hukuk dışı bir tutumdur.

SONUÇ: VİZE UYGULAMASI KANUNLARIMIZIN GEREĞİ YARARLI BİR İŞLEM OLARAK YÜRÜTÜLMÜŞTÜR. BU UYGULAMAYI KALDIRMAKTA HİÇ BİR KAMU YARARI YOKTUR

Belge uygulaması konusuna başlangıcından bugüne kadar geçen 10 yılı aşkın süre içindeki gelişmelere bir bütün halinde bakıldığında, uygulamanın gerçek ihtiyaçların sonucu olarak ortaya çıktığı açıkça görülmektedir.

Başkangıçta üç büyük şehrimizde başlayan uygulamadan, ilgili bakanlık ve kuruluşların müteaddit kereler belirttiği gibi olumlu sonuçlar alınmış ve uygulama diğer bir çok şehrimizde de yürürlüğe konmuştur.

Şehirlerimizdeki yapı faaliyeti içindeki teknik hizmetin yasalara ve teknik gereklere uygun yürütülmesine yardımcı olmak üzere Mühendis ve Mimar Odaları tarafından yüklenilen vize işlemi uygulaması konusunda, teknik hizmetin düzeyinin her geçen gün arttırılması amacıyla yeni düzenlemeler yapılmış, uygulamalar sürekli olarak geliştirilmeğe çalışılmıştır. Odalar bu konuda ilgili kuruluşların her çağrısına katılmağa hazırdır.

Belge uygulaması, daha bir yıl önce bizzat İmar ve İskân Bakanlığı tarafından da açıkça belirtildiği gibi yasal dayanaklara sahiptir. Uygulama, yasaların Odalarımıza yüklediği görevlerin yerine getirilmesinin bir gereğidir. Kaldı ki vize işlemi bir yönetmelik hükmü halinde kesinlik kazanmıştır.

İlgili Mühendis ve Mimar Odaları olarak, belge uygulaması konusunun bütün yukarıda belirtilen gelişmeler ve açıklamalar içinde düşünülmesi gerektiğini belirtir, İmar ve İskân Bakanlığı tarafından yayınlanan 5.3.1973 gün ve 60 sayılı genelgenin yaratabileceği olumsuz souçların önlenmesini dileriz.

Vize uygulamasının kaldırılmasında hiçbir kamu yararı bulunmamaktadır. Aksine, bu, meslek dışı kişilerin hakimiyetine dönüş yolu açacaktır. "İmzacılık" bütün şiddetiyle tekrar yürürlüğe girecektir. İmar Kanunu uygulamasında ileriye atılacak her adım teknik bilgi sahiplerine dayanılarak ve bu yolda meslek odalarının disiplininden faydalanılarak yapılabilir.

Bugüne kadar adım adım kaliteli projenin sağlanması yolunda başarılar kazanılmıştır. Uygulamanın iyi olması için projenin kalitesi çok önemlidir. Odalar önümüzdeki yıllar, uygulamanın daha düzenli ve tekniğin gereklerine uygun hale getirilmesinin çalışmaları içindedir. Bunu engellemek demek, yıkılacak her binanın, bozuk her plânın, yanacak her yapının, kirlenen havanın, ısı kaybının sorumluluğunu yüklenmek demektir. Hiç kimsenin buna hakkı olmamalıdır.

EK 19/1

T. C.
İMAR ve İSKÂN BAKANLIĞI
Plânlama ve İmar Gn. Md. lüğü

H-02-M-5 1185 **5.3.1973**

Konu :

Genelge No : 60
67 Valiliğe

Bakanlığımıza yapılan bazı müracaatlarda; Ankara, İstanbul, İzmir Belediyeleriyle diğer bazı belediyelerce uygulanmakta olan vize işleminin kaldırılması istenmektedir.

Bilindiği üzere, İmar Kanununun :

2 nci maddesine göre; Belediye sınırları içinde yapılacak bütün yapılar için belediyeden ruhsatiye alınması zorunludur.

4 ncü maddesine göre; Yapı ruhsatiyesi almak için doğrudan doğruya belediyeye müracaat edilmesi gerekmektedir.

8 nci maddesinde; Yapıların ruhsat ve eklerine uygun olarak yapılmalarını sağlamak amacıyla, yapının fenni sorumluluğunu üzerine alan meslek mensupları hakkında, yine belediyeler tarafından uygulamak üzere cezai müeyyideler getirilmektedir.

İmar Tüzüğünün, İmar Kanununun 8 inci maddesini açıklayan 15 inci maddesinde; fen adamlarının, tanzim ettikleri projeler ile fenni sorumluluğunu aldıkları yapılar bakımından belediyelerce kontrol edilebilmeleri için, fen adamlarının sicillerini tutmak, tanzim ettikleri bütün projeleri ve fenni mesuliyetini aldıkları yapıları sicillerine kaydetmekle belediyeler mükellef tutulmaktadır.

Vize işlemi ise; Belediyelerce fen adamlarının sicillerinin tutulmasında, meslek mensuplarının Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununa göre ilgili meslek odasına kayıtlı ve serbest olarak çalışmalarına engel bir durumları olup olmadığını denetlemekte, meslek odalarının belediyelere yardımcı olmalarını sağlamak amacıyla ihdas edilmiş kanunî dayanağı olmayan bir uygulamadır.

Fen adamlarının sicillerinin tutulmasında, serbest çalışan mühendis ve mimarların, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununa göre; ilgili meslek odasına kayıtlı ve serbest olarak çalışmaya engel bir durumları olup olmadığı hususlarının araştırılmasının uygulamada, bu fen adamlarının hazırladıkları plân, proje, resim ve hesaplarının ilgili meslek odasınca onanmasını gerektirmeyip, mevzuat dahilinde alınması mümkün diğer bazı tedbirlerle sağlanabileceği şüphesizdir.

Bu nedenlerle, kanuni dayanağı bulunmayan vize işleminin uygulamadan kaldırılması Bakanlığımızca gerekli görülmektedir.

Bilginizi ve durumun iliniz içerisindeki bütün belediyelere böylece duyurularak gereğinin buna göre yapılmasının sağlanmasını rica ederim.

TURGUT TOKER

İmar ve İskân Bakanı
İmza

EK 19/2

BİNA SATIŞ FIATLARI İLE PROJE VE TEKNİK UYGULAMA SORUMLULUĞU HİZMETLERİNE ÖDENECEK ÜCRETLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

	BİNANIN ORTALAMA SATIŞ DEĞERİ (TL.)							
	750.000		1.500.000		2.250.000		3.000.000	
	BİNADA TOPLAM İNŞAAT SAHASI							
	500 m²		1000 m²		1500 m²		2000 m²	
	ESKİ	YENİ	ESKİ	YENİ	ESKİ	YENİ	ESKİ	YENİ
Mimarlık projesi ücreti	7.300	5.600	13.360	10.300	18.000	13.900	21.560	16.400
Statik projesi ücreti	5.450	5.600	9.415	10.300	13.265	13.900	15.330	16.400
Toplam proje ücreti	12.750	11.200	22.775	20.600	31.345	27.800	36.890	32.800
İndirim imkânı ile toplam proje üc.	Yok	8.540	Yok	15.450	Yok	20.850	Yok	24.600
Toplam ücretinin düşük nispeti		% 33		% 32		% 33		% 33
Top. pro. ücretinin bina değ. nispeti	% 1.7	% 1.1	% 1.5	% 1	% 1.4	% 0.9	% 1.2	% 0.8
Teknik sorumluluk ücreti	4.050	5.000	7.400	9.400	9.750	12.500	11.775	15.000
Tek. sor. ücretinin indirimli ücreti	Yok	3.750	Yok	7.050	Yok	9.375	Yok	11.250
Top. Müm. ve Mim. ücreti	16.800	12.290	30.175	22.500	41.095	30.225	48.665	35.850
Top. ücretlerde düşüş nispeti		% 27		% 25		% 26		% 26
Top. ücretin bina değerinde nispeti	% 2.2	% 1.6	% 2.1	% 1.5	% 1.8	% 1.4	% 1.6	% 1.2

EK 19/3

MALİYE BAKANLIĞI
Baş Hukuk Müşavirliği ve
Muhakemât Genel Müdürlüğü

4998/5563-3878 **Ankara : 22 Ekim 1963**

ADALET BAKANLIĞINA

Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü

İLGİ : 16.7.1963 tarih ve 10446 sayılı yazı

Yazınıza ek olarak gönderilen Bayındırlık Bakanlığı Yüksek Fen Heyeti Reisliğinin 11.5.1963 tarih ve 8/355-4714 sayılı yazısında : İmar ve İskân Bakanlığının 6785 saylı İmar Kanununun ruhuna uygun bir şekilde tatbikini sağlamak gayesiyle merkez belediyesinde İmar Müdürlüğüne bağlı bir sicil tutma bürosu kurulmasını karar altına aldığı, bu karar gereğince belediye sınırları içinde faaliyette bulunan yüksek mimar, mimar, yüksek mühendis, mühendis ve diğer teknik elemanların mensup oldukları Odalardan aldıkları yeterlik belgelerini bu büroya ibraz etmeleri gerektiği, Ankara Belediyesi her yapının fennî mesuliyeti için sicil kaydından ayrı olarak alâkalı Odadan vize alınması mecburiyetini koyduğundan Odanın, bu vize için bir ücret almaya karar verdiği ve buna göre yapılan tatbikat sırasında bir inşaat mühendisinden ücret istenmesinin kanuni olup olmadığını bildirilmesini istediği belirtilerek bu hususstaki Bakanlığımız düşüncesi sorulmaktadır.

6785 sayılı İmar Kanununun 14 ncü maddesinin, 1 nci fıkrasında İmar Plânları ile bunların tatbikat plânlarının mimarî statik tesisat, plân, proje resim ve hesaplarının hazırlanmasını ve bunların tatbikatındaki fennî mesuliyetleri yüksek mimar, yüksek mühendis, mimar ve mühendislerin deruhte edecekleri, 2 nci fıkrasında da fen adamlarının selâhiyet ve mesuyiyet hudutlarının, bunları yetiştirmek, müesseselerle bunlara ait cemiyetlerin ve Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin mütalâası alındıktan sonra Maarif ve Nafia Vekâletlerince müştereken hazırlanacak bir talimat ile tayin olunacağı belirtilmiştir.

İmar ve İskân Bakanlığı, 6785 sayılı İmar Kanununun 14 ve 15 inci maddesi gereğince, İmar işlerinde görev alacakların sorumluluk ve yeterliklerini sağlamak gayesiyle, yapı işlerine ait faaliyette bulunmak isteyen teknik elemanlar için bir sicil tutma bürosu kurulmasını karar altına almıştır. Bu karar gereğince yapı faaliyetinde bulunmak isteyen teknik elemanlar yeterliklerini mubit belgeleri bu bürolara ibraz edeceklerdir.

Belgeleri mensup oldukları Oda Şubelerinde alacaklardır. 7303 sayılı Kanunla değiştirilen 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun 2 nci maddesinde Odanın, âmme ve memleket menfaatleri bakımından lüzum gördüğü bütün tedbirleri alacağı zikredilmiştir. Odalar Birliğinin, İnşaat İşlerinin fennî usul ve kaidelere uygunluğunu incelemesi, âmme ve memleket menfaatleri ile ilgili olup Odalar Birliğinin vazifesi meyanındadır. Kanunun 32 nci maddesinin Ç fıkrasıda da "vesika ücretleri" Odanın gelirleri meyanında sayılmıştır.

Yukarıda zikrolunan sebeplerle teknik personelin belediyeye vereceği projelerin karşılık olarak bir ücret talep etmesinin kanun hükümlerine uygun bulunduğu sonucuna varılmaktadır.

Keyfiyet saygıyla arzolunur.

MALİYE BAKANI Y.
imza

EK 19/4

T. C.
MALATYA BELEDİYESİ
Fen İşleri Müdürlüğü

Sayı : 467 **Malatya : 3.8.1972**
Konu :

Türkiye Makina Mühendisleri Odası Başkanlığına
ANKARA

Belediyemiz Fen İşleri Müdürlüğü emrinde çalışan Makina Mühendisi olmayışı dolayısiyle senelerden beri yapılmakta olan kaloriferli konutların proje ve tesisat kontrolluğu yapılamamıştır. Ve halen de yapılamamaktadır. 150.000 nüfuslu şehrimizde, hızla artan kaloriferli konutların tekniğine uygun olarak yapılabilmesi için, proje vizesi ve tesisat kontrolluğunun Odanız tarafından yapılmasının teminini rica ederim.

MEHMET KIRÇUVALOĞLU
Belediye Başkanı
İmza

EK 19/5

T. C.
İMAR ve İSKÂN BAKANLIĞI

1-1/552-16827 **Ankara, 30.5.1961**

Konu : 6785 sayılı İmar Kanununun uygulanması Hk.

Günümüzün şehircilik anlayışına uygun bir tatbikatı mümkün kılmak amacıyla kabul edilmiş bulunan 6785 sayılı İmar Kanununun hususiyetlerinden biri de, imar işlerinde görev alacak elemanlarda sorumluluk ve yeterlik aramasıdır. Nitekim kanunun 14. maddesi ile İmar Nizamnamesinin 15. maddeleri buna ait hükümleri taşımaktadırlar.

6785 sayılı İmar Kanunu 16.7.1956 da kabul ve 6 ay sonra da yürürlüğe girmiş olmasına rağmen tatbikatta, eski alışkanlıkların tesiri ile, bu anlayışa uygun olarak hareket edilmediği, gerek ilgili fen elemanlarının şikâyetlerinden ve gerekse Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine dahil meslek odalarının müracaatlarından anlaşılmaktadır.

İmar Kanunu, ifade ettiği maksat ve ruha uygun olarak uygulanmasını sağlamak gayesi ile bir süreden beri İstanbul Belediyesi tarafından kabul edilen, mesul fen adamlarının sicillerinin tutulması hakkındaki esaslar ve buna ait tatbikat tevlit ettiği müsbet sonuçlar dolayısıyla Bakanlığımızca da gerekli ve faydalı görüldüğünden, Vilâyetiniz Merkez Belediyesi tarafından da tatbiki uygun mütalâa olunmuştur.

Tesbit olunan bu esaslara göre :

1 — İmar nizamnamesinin 15. maddesinin 2. bendindeki hükme uyularak merkez belediyesinde İmar Müdürlüğüne bağlı bir sicil tutma bürosu kurulacak ve belediye sınırları içinde yapı işleri ile ilgili faaliyette bulunan yüksek mimar, mimar, yüksek mühendis, mühendis ve diğer bütün teknik elemanların sicilleri bu büro tarafından madde 2 de tarif edildiği şekilde tutulacaktır.

2 — Halen merkez belediyesi sınırları içinde yapı işlerine ait faaliyetlerde bulunan veya bulunmak isteyen teknik elemanlar sicil tutma bürosuna müracaat ederek yeterliliklerini ibraz edecekleri belgelerle ispatlıyacaklardır. Bu şahıslara bir sicil numarası verildikten sonra sicil dosyası açılarak ek (1) de gösterilen sicil fişleri tanzim edilecektir. Bu tamimde belirtilen esaslara uygun olarak tutulmamış siciller hükümsüz addolunacaktır.

3 — 6785 sayılı kanunun 14. maddesiyle bu madde gereğince hazırlanarak yürürlüğe konulmuş bulunan Fen adamlarının selâhiyetleri ve belediyelere karşı deruhte edebilecekleri fennî mesuliyet hudutları hakkında talimatnameye göre; yalnızca Mimarlar Odası ve İnşaat Mühendisleri Odası mensupları; ihtisaslarına göre mimarlık, inşaat ve statik projesiyle hesaplarını yapmağa ve bu inşaatların fennî mesuliyetlerini almağa yetkilidirler. Ancak her iki oda mensupları bu yetkilerini kullanabilmek için, 6235 ve 7303 sayılı kanunların odalara verdiği vazifeler dolayısıyla serbest meslek icrasına mani bir halleri bulunmadığını, her iş için ayrı ayrı olmak üzere mensup oldukları oda şubelerinden alacakları ve ek (2) de gösterilen belgeleri sicil tutma bürosuna ibraz edeceklerdir. Bu şekilde bir belge ibraz olunmadıkça projelerin kontrolu yapılmıyacak, fennî mesuliyet almalarına izin verilmiyecektir.

Oda şubelerinden alınan belgelerdeki bilgiler müracaatçının siciline işlendikten sonra projenin kontroluna geçilecek ve bu kontrolun neticesinde projenin tasdik veya reddi hakkındaki hüküm sicil fişinin sonuç hanesine kaydedilecektir.

4 — Madde 3 de zikredilen talimatnamenin; yüksek mimar, mimar, yüksek mühendis ve mühendisten gayrı fen adamlarına tanıdığı sürveyans yetkisini bu elemanların kulla nabilmeleri için bunların da sicil tutma bürolarına müracaatla yeterliliklerini isbat edecek bir sicil numarası almaları, sicil dosyası açılması ve ek (3) de gösteren sicil fişinin tanzim edilmesi lâzımdır. Bu tamime uygun olarak tutulmamış siciller hükümsüz sayılacaktır.

5 — Madde 4 de zikredilen elemanlar herhangi bir yapının sürveyans mesuliyetini almak istediklerinde o yapıya ait ek (4) deki fişi doldurarak sicil tutma bürosuna vereceklerdir. Sicil tutma bürosunca gerekli kontrol yapıldıktan sonra mani bir hal yoksa fişi tasdik edilecek ve durum müracaatçının siciline işlenecektir.

Tasdikli fiş ibraz edilmedikçe sürveyans mesuliyeti verilmiyecektir.

6 — Bir yapının başlangıcından bitip iskân müsaadesi verilene kadar geçen süre içinde yapılan bütün işlemler ilgililer tarafından fen adamlarının sicillerine işlenmek üzere sicil tutma bürolarına bildirilecektir.

Bu esaslara uygun olarak hareket edilmesini temin için ilgililere duyurulmasını ve bu hususun, fen kadrolarını müsait hale getirebilecek durumda olan diğer belediyelere de bir yönetmelikle teşmili düşünüldüğünden ,tatbikattan alınan sonuçlarla buna ait mütalâanızın tesbit edilerek Bakanlığımıza bildirilmesini rica ederim.

Dağıtım :

Gereği :

Ankara ve İzmir Valiliği ve Belediye Başkanlıklarına

imza

Bilgi :

Mimarlar Odası ve İnşaat Müh. Odası Başkanlıklarına

imza

Rüştü Özal

İmar ve İskân Bakanı

T. C.
İMAR ve İSKÂN BAKANLIĞI
Tetkik Kurulu Başkanlığı

EK 19/6

Sayı : 9.1.1/746 **Ankara, 2.9.1964**
İLGİ : 30.5.1961 gün ve 1-1/592-16827 sayılı tamim.

6785 sayılı İmar Kanununun ve bu kanun gereğince yürürlüğe konmuş bulunan 10455 sayılı talimatnamenin tatbikatından olup, daha önce İstanbul Belediyesince yürütülmeğe başlanmış bulunan "Belediyelere karşı mesuliyet kabul edecek fen adamlarının sicillerinin tutulması hususundaki belge tatbikatı esasları" 1962 yılından itibaren ilgildeki tamimle Ankara ve İzmir Belediyelerince de izlenmeğe başlanmıştır.

Ancak, gerek İstanbul ve gerekse Ankara ve İzmir Belediyelerinde yapılmakta olan bu tatbikatın, muayyen bir anlayış istikametinde yürütüldüğü ve 6785 sayılı İmar Kanununun 14 ncü maddesinde yer alan

> "İmar plânları ile bunların tatbiat plânlarının, halihazır haritalarının, mimari statik ve tesisat plân, proje, resim ve hesapların hazırlanmasını ve bunların tatbikatındaki fenni mesuliyetlerini, ihtisas ve iştigal mevzularına göre, yüksek mimar, yüksek mühendis, mimar ve mühendisler deruhte ederler" ifadesindeki "ihtisas ve iştigal mevzuları" şeklinde zikredilen mânaya intibak ettirilmediği anlaşılmış bulunmaktadır.

6785 sayılı kanunun 14 ncü maddesinin bu mânası ile tatbik edilebilmesi, sözkonusu belediyelerce, ruhsat verilmek üzere tetkik ve tasdike tabi tutulacak mimarî, statik ve lüzumuna göre tesisat gibi gerekli ayrı ihtisas proje ve hesaplarının, ihtisas ve iştigal mevzularına göre selâhiyetli teknik elemanlarca yapılıp yapılmadığının da kontrol edilmesi ile mümkündür.

Diğer taraftan, 6785 sayılı kanunun 14 üncü maddesi, 6235 ve 7303 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği kanunlarının 14 üncü maddesinde yer alan,

> "Her ihtisas şubesi yalnız bir oda açar, ihtisas ve iştigal mevzuları ayrı olan mühendis ve mimarlar ancak ihtisas ve iştigal mevzularının taalluk ettiği odaya kaydolunurlar"

şeklindeki sarih ifade ile yek diğerini tamamlayan bir bütün teşkil etmekte ve bu ifade 6235 ve 7303 sayılı kanunlarla kurulmuş bulunan Mühendislik ve Mimarlık Odalarını kamu nazarında ihtisaslarının sözcüsü kılmaktadır. Bu sebeple, adı geçen belediyeler, ilgideki tamime ek olmak üzere

1 — Yalnız Mimarlar Odasınca vize edilmiş, mimarlık projelerini,
2 — Yalnız İnşaat Mühendisleri Odasınca vize edilmiş, statik proje ve hesaplarını,
3 — 6785 sayılı İmar Kanununun 4 üncü maddesi gereğince mezkûr belediyelerce ruhsat projelerine, sıhhî tesisat, ısıtma tesisatı ve elektrik tesisatı projelerinden birinin veya birkaçının eklenmesi zaruri görüldüğü ahvalde ise, yalnız Makina Mühendisleri Odasınca vize edilmiş, sıhhi ve ısıtma tesisatı proje ve hesapları ile, Yalnız Elektrik Mühendisleri Odasınca vize edilmiş elektrik tesisatı proje ve hesaplarını,

tetkike tabi tutacaklar ve,

4 — Mimarlar ve İnşaat Mühendisleri Odalarından herhangi birisi tarafından verilmiş "fenni mesuliyet yüklenme belgelerini" dikkate alacaklardır.

Gerekli işlemin bu esaslara göre yürütülmesini temin adacı ile ilgililere duyurulmasını ve bu hususun, fen kadrolarını müsait hale getirebilecek durumda olan diğer belediyelere de teşmili düşünüldüğünden, tatbikattan alınan sonuçlarla bunlara ait mütalâanızın tesbit edilerek Bakanlığımıza bildirilmesini rica ederim.

İmar ve İskân Bakanı
Celâlettin UZER

EK 19/7

T. C.
İMAR ve İSKÂN BAKANLIĞI
Belediyeler Teknik Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Sayı : B1.T.Y.D.-142-698 **4.3.1972**

Konu : 6785 sayılı kanunun uygulanması

MİMARLAR ODASINA

İlgi : 21.2.1972 gün ve Belediye Başkanlığı 454 sayılı yazınız

İlgideki yazıda; yapı plân ve projelerinin belediyece onanmadan önce İnşaat Mühendisleri Odası ile Mimarlar Odası Şubelerince vize edilmesini sağlamak üzere bir protokol düzenlendiği ancak bu konuda tereddüde düşüldüğü ifade edilerek İstanbul, Ankara ve İzmir'de uygulanan vize mecburiyetinin Elâzığ şehrinde de uygulanıp uygulanamıyacağı sorulmaktadır.

İstanbul, Ankara ve İzmir'de T.M.M.O.B. nin ilgili ihtisas odaları ile belediyelerin müşterek yürüttükleri vize işlemleri; belediyelere incelemek ve onaylanmak üzere intikal et-

tirilen plân, proje, resim ve hesapların mevzuatın gerektirdiği biçimde düzenlenmesinde, işlemlerin süratle sonuçlandırılmasında ve belediyelere karşı fenni sorumluluk yüklenen fen adamlarının sicillerinin tutulmasında faydalı sonuçlar getirmiştir.

Bu nedene İstanbul'daki uygulama sonuçlarına göre Ankara ve İzmir'de uygulanması 30.5.1961 gün ve 1-1/59-16827 sayılı yazımızla bildirilmiş olan plân ve projelerin ilgili ihtisas odalarınca vizesi hakkındaki görüşe uygun olarak aşağıda belirtilen esasların ilinizde de uygulanması gerekli ve faydalı mütalâa olunmuştur.

1 — İmar Nizamnamesinin 15. maddesinin ikinci bendindeki hükme uyularak Merkez Belediyesinde Fen İşleri Müdürlüğünde Belediye sınırları içinde yapı işleri ile ilgili faaliyette bulunan yüksek mimar, mimar, yüksek mühendis, mühendis ve diğer bütün teknik elemanların sicilleri madde 2. de tarif edildiği şekilde tutulacaktır.

2 — Halen Merkez Belediyesi sınırları içinde yapı işlerine ait faaliyetlerde bulunan veya bulunmak isteyen teknik elemanlar Fen İşleri Müdürlüğüne müracaat ederek yeterliliklerini, ibraz edecekleri belgelerle ispatlayacaklardır. Bu şahıslara bir sicil numarası verildikten sonra sicil dosyası açılarak ek (1)'de gösterilen sicil fişleri tanzim edilecektir. Bu tamimde belirtilen esaslara uygun olarak tutulmamış siciller hükümsüz addolunacaktır.

3 — 6785 sayılı kanunun 14. maddesi ile bu madde gereğince hazırlanarak yürürlüğe konulmuş bulunan (fen adamlarının selâhiyetleri ve belediyelere karşı deruhte edebilecekleri fenni mes'uliyet hudutları) hakkında talimatnameye göre yalnızca Mimarlar Odası ve İnşaat Mühendisleri Odası mensupları, ihtisaslarına göre mimarlık, inşaat ve statik projesiyle hesaplarını yapmağa ve bu inşaatların fenni mes'uliyetlerini almağa yetkilidirler. Ancak her iki Oda mensupları bu yetkilerini kullanabilmek için, 6235 ve 7303 sayılı kanunların Odalara verdiği vazifeler dolayısiyle serbest meslek icrasına mani bir halleri bulunmadığını, her iş için ayrı ayrı olmak üzere mensup oldukları Oda Şubelerinden alacakları ve ek (2)' de gösterilen belgeleri Fen İşleri Müdürlüğüne ibraz edeceklerdir. Bu şekilde bir belge ibraz olunmadıkça ve plân ve projeler ilgili ihtisas odasınca vize edilmedikçe projelerin kontrolu yapılmıyacak, fenni mes'uliyet almalarına izin verilmiyecektir.

Oda şubelerinden alınan belgelerdeki bilgiler müracaatçının siciline işlendikten sonra projenin kontroluna geçilecek ve kotrolun neticesinde projenin tasdik veya reddi hakkındaki hüküm sicil fişinin sonuç hanesine kaydedilecektir.

4 — Madde 3'de zikredilen talimatnamenin; yüksek mimar, mimar, yüksek mühendis ve mühendisten gayri fen adamlarına tanıdığı sürveyans yetkisini bu elemanların kullanabilmeleri için bunların da Fen İşleri Müdürlüğüne müracaatla yeterliliklerini ispat edecek bir sicil numarası almaları, sicil dosyası açılması ve ek (3)'de gösterilen sicil fişinin tanzim edilmesi lâzımdır. Bu tamime uygun olarak tutulmamış siciller hükümsüz sayılacaktır.

5 — Madde 4'de zikredilen elemanlar her hangi bir yapının sürveyans mes'uliyetini almak istediklerinde o yapıya ait ek (4)'deki fişi doldurarak Fen İşleri Müdürlüğüne vereceklerdir. Gerekli kontrol yapıldıktan sonra mani bir hal yoksa fişi tasdik edilecek ve durum müracaatçının siciline işlenecektir.

Tasdikli fiş ibraz edilmedikçe sürveyans mes'uliyeti verilmiyecektir.

6 — Bir yapının başlangıcından bitip iskân müsaadesi verilene kadar geçen süre içinde yapılan bütün işlemler ilgililer tarafından fen adamlarının sicillerine işlenmek üzere Fen İşleri Müdürlüğüne bildirilecektir.

Bu esaslara uygun olarak hareket edilmesinin sağlanmasını, zaman kaybettirici ve ek külfet yükleyici uygulamalardan sakınılmasını ilgililere bu yolda bilgi verilmesini rica ederim.

İmar ve İskân Bakanı A.
imza

Gereği için :
Elâzığ Valiliğine

EK 20

T.B.M. MECLİSİNDE 25.2.1973 TARİHİNDE İMAR VE İSKÂN BAKANLIĞI BÜTÇESİ GÖRÜŞÜLÜRKEN VİZE UYGULAMASI HAKKINDA Y. MİMAR ORHAN DENİZ VE BAKAN TURGUT TOKER'İN KONUŞMALARI

AP GRUBU ADINA ORHAN DENİZ (Kastamonu) — Hükûmetten, İmar ve İskân Bakanından, büyük şehirlerde yaşayan geniş bir halk kitlesini yakınen ilgilendiren, üzen fuzuli masrafa sokan, zorluklarla karşı karşıya bırakan bir tutuma, keyfi bir tutuma ehemmiyetle eğilerek son vermesini bilhassa rica ediyoruz.

İmar Kanununa ve İmar Talimatnamesine göre hazırlanarak tasdik edilmek üzere Belediyelere ibraz edilen projelerin evvelâ Mühendis ve Mimar Odalarınca vize edilmesi istenilmekte ve bu muamele olmadan talep işleme alınmamaktadır. Bu durum şimdi İstanbul, Ankara, İzmir'den sonra küçük kasabalara da sirayet etmekte, oralarda da vatandaştan vize ücreti alınmaktadır.

Proje vizesi tatbikatının hiç bir kanunî mesnedi yoktur. Daha evvelki senelerde, faydalı olur mülâhazası ile İmar ve İskın Bakanlığı bedel karşılığı şartı olmayan bir yazı ile tecrübe mahiyetinde yalnız Ankara'da olmak üzere vize işlemini istemişti. Mimarlar Odası ise bunu bir gelir kaynağı haline soktuğu için hastalık derhal İstanbul ve İzmir'e de sirayet etmiştir. Yalnız Ankara Mimarlar Odasına vize 1972 yılında 850.000 lira gelir temin etmiştir. Vize muamelesinde projeler teknik bakımdan yeterli olup olmadıklarına bakılmamakta, sadece İnşaat sahibi ile mühendis ve mimar arasındaki ücret mukavelesinin Odanın asgari ücret tarifesine göre yapılıp yapılmadığına bakılarak vize edilmektedir. Ömrünün son günlerini kimseye muhtaç olmadan kendi mütevazi çatısı altında geçirebilmek için varını yoğunu ufak bir meskene yatıran vatandaşlar, lüzumsuz kucak dolusu para ödemeye zorlanmaktadırlar.

Bu vize işleminin gayri kanuni olduğu gerekçesi ile, Ankara, İzmir ve İstanbul belediyeleri İmar ve İskân Bakanlığından vize işleminin kaldırılmasını istemişlerse de, Plânlama ve İmar Genel Müdürlüğü nedense buna karar verememiştir, bu işlemin kanuni olmadığının ispatını yakın tarihlerde sayın bir İmar ve İskân Bakanı vermiştir. Mimarlar Odasının tamamiyle şahsî sebepler nedeni ile vize etmedikleri Dostlar Yapı Kooperatifinin plânları, sayın Bakanın emirleri ile vize edilmeden İmar Müdürlüğünde işleme alınmıştır, doğrusu da budur.

TURGUT TOKER — ...

Sayın Deniz'in vize mevzuunda bir beyanları oldu. Doğrudur, Bakanlığımda bu konuda bir çalışma yapılacaktır. Odaların inşaat ruhsatları alınmadan önce vize vermesinin henüz bir kanunî dayanağı da Türkiye'de yoktur. Bir nevi kanunsuz ihdas edilmiş ve Devlet ve kamu kuruluşu dışındaki bir kuruluş tarafından tahsil edilen bir vergi gibi de bir hüviyeti var maalesef.

EK 21

T. M. M. O. B.
İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
Merkezi : Selânik Cad. 19/1, Kızılay/ANKARA

23.5.1973
410 - 1421
37/4

İMAR VE İSKÂN BAKANLIĞINA
A N K A R A

Bakanlığınızın 5.3.1973 tarih ve 60 sayılı genelgesi ile Belediyelerce uygulanmakta olan vize işleminin uygulamadan kaldırılması için emir verdiğini öğrenmemiz üzerine yaptığımız müracaatta bu işlemin hangi zorunluluktan doğduğunu ve kamu yararı bakımından ne kadar önemli neticeler alındığını, Bakanlığınızca defalarca bu işlemin faydalı ve gerekli bulunduğunu izah etmiş genelgenin değiştirilmesini istemiştik.

Son olarak bu konuda Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Genel Kurulunca bir yönetmelik kabul edilmiş ve 28.4.1973 tarihli Resmi Gazetede yayınlanmış bulunmaktadır. Bilindiği gibi 6235 sayılı kanunun ikinci maddesinin b) fıkrasına göre Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği "Mesleğin inkişafı, meslek mensuplarının hak ve selâhiyetleri bakımından lüzumlu gördüğü teşebbüs ve faaliyetlerde, bulunmak" yetkisine haizdir ve bu yönetmelik özellikle bu yetkinin bir uygulamasıdır. Ayrıca aynı maddenin c) fıkrası "meslek menfaatleri ile ilgili işlerde resmi makamlara yardımda" bulunmak vazifesini vermiştir. Vize işlemini ayrıca bu anlamda bir yardım olarak yorumlamak gerekir.

Daha önceleri yalnızca Belediyelerin Odalarımızla imzaladığı birer protokolun uygulaması olarak yürütülen bu işlemlerin çok faydalı neticeler verdiği ilgili Belediyelerce defalarca resmen ifade edilmiştir. Bu neticeler yüzünden düzenlenen iç yönetmelik bu işlemi zorunlu kılmayı uygun bulmuştur.

a) T. M. M. O. B. nin "Proje ve Teknik Uygulama Sorumluluğu Yönetmeliği."
b) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının "Yakıt Tüketiminde Ekonomi Sağlanması ve Şehirlerde Isıtma Tesislerinin Sebep Olduğu Hava Kirliliğinin Azaltılmasına Dair Yönetmeliği."

c) İstanbul Belediyesinin teknik yönetmeliği.

Bilindiği gibi Anayasanın 122. maddesine göre Bakanlıkların ve kamu tüzel kişiliklerinin yönetmelik çıkarma selâhiyetleri vardır ve çıkarılan bu yönetmelik Danıştayda iptal edilmedikçe hukuk sistemimiz içinde herkesin riayet etmesi gereken düzenlemelerdir. Hiç kimsenin, bu arada Bakanlığınızın bu yönetmelikleri yok saymağa yetkisi olmamak gerekir. Kaldı ki her şeyden önce vize işlemi kamu yararındadır. Mevcut yasal dayanakları kuvvetlendirmek gerekli görülüyorsa Bakanlığınızın bu işlemi imar kanun içinde açık bir mecburiyet haline sokmak için tasarı hazırlanması, hiç olmazsa İmar Tüzüğüne koyması temenni edilir.

Mevcut personel sıkıntısı içinde Belediyeleri büsbütün görev yapamaz duruma sokan ve kamu yararına açıkça aykırı olan 60 sayılı genelgenin iptâl edilerek, Belediyelerin bahsedilen yönetmelikler hükümlerine uymaları için emir verilmesini rica eder saygılarımızı sunarız.

T. M. M. O. B.
İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
BAŞKANI

(İzzettin SİLİER)

EK 22

A N K A R A
TİCARET ODASI

Servis : Per - Muamelât
Sayı : 2085-197-6840

Ankara, 3.9.1973
Özü : Proje bedeli Hk.

Bayındırlık Bakanlığı Makamına
A N K A R A

İnşaat Mühendisleri ve Mimarlar Odalarının müşterek belge uygulamasında proje bedeli ve asgari ücret olarak halen standardlaşmış ve donmuş fiatların çok üstünde bir fiat istenmesi ve müteahhitlerin Odalar nezdinde mukavele yapmaya zorlanmaları yolunda çalışmalar yaptıkları ve Ortak Belge uygulamasına riayet etmeyen mensuplarını Haysiyet Divanına vererek Odalardan ihraç etmek tehdidinde bulundukları müteahhit mensuplarımızın Odamıza vaki müracaatlarından anlaşılmaktadır.

Proje bedellerinin standardlaşmış ve donmuş durumuna ve İmar ve İskân Bakanlığının "Müşterek Belge uygulanmaması hakkındaki" tamimlerine rağmen memleket realitelerini hiçe sayıp proje bedeli olarak çok yüksek fiatlar talep edilmesi ve serbest çalışan Mimar Mühendislerin buna zorlanması Hükümetimizin fiat artış politikasına aykırılığı kadar inşaat sektörüne de bir darbe olacağı izahtan varestedir.

Vizenin yalnız hususi inşaatlara ait projelere tatbik edilmesi resmi inşaatlardan istenmemesi gibi davranışlar mezkûr Odaların hususi inşaatları devletleştirme politikası güttüklerini ortaya koymaktadır.

Mensubumuz müteahhitleri müşkül durumda bırakacak bu halin önlenmesi Yönetim Kurulumuzun 6.8.1973 tarih ve 64 sayılı kararına istinaden takdir ve tensiplerinize arz olunur.

Saygılarımızla,
Ankara Ticaret Odası
Yönetim Kurulu Başkanı
Cahit AYDOĞAN
İ m z a

Aslı gibidir.

EK 23

T. M. M. O. B.
İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
Merkezi : Selânik Cad. 19/1, Kızılay/ANKARA

4 Ekim 1973
410 - 2685
37/5

Ankara Ticaret Odası
Başkanlığına

A N K A R A

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine ve Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği'ne yazmış olduğumuz üyelerimizin yapmış oldukları projelerin Odadan vize ettirilmemesine ilişkin Yönetim Kurulu Kararına müstenit yazınız, ciddiyeti cihetiyle Odamıza gönderilmiştir.

Konu Yönetim Kurulumuzun 21.9.1973 günü yaptığı toplantıda görüşülmüş ve aşağıdaki karar alınmıştır.

Bilgilerinizi rica ederiz.

Saygılarımızla

GENEL SEKRETER
Sadık GÖKÇE

K a r a r

TMMOB'nin 15.9.1973 gün 17-397 sayılı yazısı ekinde gelen T. U. S. Yönetmeliği ile ilgili Ankara Ticaret Odasının 3.9.1973 gün 6840 sayılı yazısı incelendi. 9.1. - Ankara Ticaret Odasınca konu incelenmeden verilen karar ciddiyetten uzak ve üzücü bulunduğundan adı geçen Odaya teessüflerimizin bildirilmesine, KARAR VERİLDİ.

EK 24

Ankara, 31/10/1973

A N K A R A
TİCARET ODASI
RİYASET

Sayı : 13/197 - 8391

Özü : Projelerin vize ettirilmesi Hk.

İnşaat Mühendisleri Odası
Başkanlığına

A N K A R A

İlgi : 4.10.1973 tarih ve 37/5 sayılı yazınız.

Proje vizeleri ile ilgili olarak Odamız hiç bir zaman odanızı muhatap olarak düşünmemiş ve nitekim bu konuda size herhangi bir müracaatımız da olmamıştır.

Hal böyle iken dolayısiyle size intikal ettirilen müracaatımız üzerine, ilgi yazınızdaki Yönetim Kurulunuz karar suretinin muhteva ve uslûbu, Odanıza muhatap olmamaktaki isabeti teyit etmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Ankara Ticaret Odası
Yönetim Kurulu Başkanı

Cahit AYDOĞAN

(imza)

EK 25

16.1.1974

TMMOB Başkanlığına

A N K A R A

İLGİ : Ankara Ticaret Odasının 3.9.1973 gün ve 2086-6841 sayılı yazısı, İmar ve İskân Bakanlığının 10.12.1973 gün ve Pl. İm. Gn. M. 7229 sayılı yazısı ve Ankara İl İmar Md. 21.12.1973 gün ve 060101. 01 P/4295 sayılı yazısı ile ilgili, TMMOB - 10.11.1973 gün ve 17-10 sayılı yazı.

KONU : Ankara Ticaret Odasının müracaatı ve proje bedelleri hk.

Hatırlanacağı gibi Ankara Ticaret Odası, 3.9.1973 günlü yazısı ile bir süre önce Bayındırlık Bakanlığına da başvurmuş ve Bakanlıktan gelen yazı üzerine TMMOB, 15.9.1973 tarihinde Odalarımızın görüşünü istemişti. İlgi'de belirtilen ve Ankara Ticaret Odasının İmar ve İskân Bakanlığına yazmış olduğu anlaşılan yazı, aynı tarihi taşıması nedeniyle mezkur yazının aynı olsa gerektir. Aynı başvurmanın, bu kez başka merciler kanalı ile TMMOB'ye iletilmesi, Odalarımızı, bir çok kez tekrarlanmış olan hususları yeniden açıklamak görevi ile karşı karşıya bırakmaktadır. Bu hususlar sıra ile aşağıda açıklanmıştır.

Bilindiği gibi Odalarımız, 6235-7303 sayılı TMMOB Kanununa göre kurulmuş "kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır." (Anayasa'nın 122. maddesi de konuya yeterli açıklığı getirmektedir). TMMOB Kanununun 2. maddesinin b. bendi, görev ve yetkilerimizi aynen şu şekilde belirtmektedir :

"Ammenin ve memleketin menfaatleri, meslekin inkişafı, meslek mensuplarının hak ve selâhiyetleri bakımından lüzumlu gördüğü bütün teşebbüs ve faaliyetlerde bulunmak."

Hal böyle iken, Ankara Ticaret Odasının bazı hususlar öne sürerek adeta bir şikâyette bulunması, şikâyet konusu "ortak belge uygulaması" kurullarından ve mezkur "TMMOB Kanunu" ndan habersiz olunduğunun açık bir belirtisi olarak nitelendirilebilir.

Odaların birer "dernek" olmadığının, mesleki faaliyette bulunabilmek için Odalara kayıt olma zorunluğu bulunduğunun hatırlatılması ve ilgili mevzuatın iletilmesi yeterli bir cevap teşkil etmesine rağmen, Ankara Ticaret Odasının öne sürdüğü iddialara **bir kez** daha cevap vermek yerinde olacaktır.

Şikâyet konusu "proje vizesi", bilindiği gibi 12 yıldan beri sürdürülen ve kamu yararı gözetilerek geliştirilen bir uygulamadır. Gelişen şartların ortaya çıkarttığı yeni durumlar değerlendirilerek, 2 Temmuz 1973 tarihinde İnşaat Müh. Odası ve Mimarlar Odası tarafından "ortak uygulama" biçimine dönüştürülmüştür. Makina Müh. Odası ve Elektrik Müh. Odasının, gerekli gördükleri tarihte katılmaları ile Ankara'da dört Odanın ortak denetim sistemi haline girecektir. Ortak belge uygulaması, Türkiye'nin bir çok yerinde halen yürütülen bir proje denetim mekanizmasıdır. Bu konuda ayrıntılı bilgi, ilişikte sunulan Yönetmelik, Protokol ve Rapor'dan tetkik edilebilir.

Ankara Ticaret Odasının öne sürdüğü iddialar, özet olarak şöyle açıklanabilir:

1. Sözkonusu asgari ücretler, Ankara'da serbest çalışan mimar ve mühendislerin görüşleri alınarak tesbit edilmiş ve bilâhere yapılan toplantılarda üyelerimizin onayına sunulmuştur. **Bu ücretler, Odaların 12 yıldan beri uyguladığı ve bugüne kadar Ankara Ticaret Odası dahil hiç kimsenin karşı çıkmadığı eski asgari ücretlerde % 20 oranında bir İNDİRİM yapılarak tesbit edilmiştir** ve Ankara'daki piyasa ortalamasını yansıtmaktadır.

   Şu an için İnşaat Müh. ve Mimarlar Odası için geçerli olan Ortak Belge Uygulaması Protokolu incelendiğinde, bu ücretlerin neler olduğu, gerçek dışı iddiaları çürütecek bir şekilde açıkça görülecektir.

2. Odalarımız tarafından öngörülen asgari ücretler, projelerin **belirli bir kalite standardının üstünde** yapılabilmesi amacını taşımaktadır. Ankara Ticaret Odasının sözünü ettiği "ucuz proje piyasası", çağdaş teknik kurallara uymayan, ve Odaların tesbit ettiği asgari proje standardına uymayan kalitesiz projeler için geçerli olsa gerekir. Konu, **kamu yararı** açısından incelendiğinde, "serbest rekabet" gerekçesi ile çok ucuza yaptırılmak istenen projelerin ne derece tutarsız olabileceklerini tasavvur etmek kolaylaşır. **Kamu sağlığını tehlikeye sokmayan,** ekonomik ve kullanışlı bir yapının projelendirilmesi, belirli bir teknik hizmet gerektirir. Bu hizmetin karşılığı olan ücretin kasıtlı bir şekilde düşürülmeye çalışılması, proje ve yapı kalitesini olumsuz yönde etkiler.

3. "Müteahhitlerin Odalar nezdinde mukavele yapmaya zorlanması" görüşü ile gerçeği yansıtmamaktadır. Projeci ile müteahhitin kanuni haklarının korunması amacı ile uzun yılların tecrübesinden geçerek hazırlanmış "Tip Sözleşme" ler mevcuttur. Proje vizesi sırasında mezkur tip sözleşme kullanılabileceği gibi, benzer hususları ve özel şartları ihtiva eden başka bir sözleşme de kullanılabilir. Burada unutulmaması gereken husus, yapılan teknik hizmet karşılığında el değiştiren ücretin kontrol edilmesi hususudur. Odalarımız, "Proje ve teknik uygulama sorumluluğu Yönetmeliği" ile, **hizmet kalitesinin, ve ücretin denetlenmesini ve böylece vergi ziyanının da önlenmesini** amaçlamaktadır.

4. Uygulama kurallarına riayet etmeyen mimar ve mühendislerin cezalandırılması hususu, Ankara Ticaret Odasının görev, yetki ve müdahale sınırları içinde bir konu değildir. Nitekim Ticaret Odası da **kendi mevzuat hükümleri dahilinde** mimar veya mühendis bir üyesi hakkında cezai işlem yapabilmekte ve konu TMMOB'yi ilgilendirmemektedir. İlgili Odalar üyelerinin TMMOB'ye ve bizzat bağlı bulundukları Oda'ya karşı görev ve vecibeleri, ilgili mevzuatta açıkça belirtilmiştir. Sözü geçen mevzuat, Odaların Genel Kurullarında, "tehdit edildikleri" öne sürülen üyeler tarafından kararlaştırılmış ve bilâhere TMMOB Genel Kurulunda tüm mühendis ve mimarların onayından geçmiştir.

   Ankara Ticaret Odasının bu konudaki görüşlerine katılmak mümkün değildir.

5. Proje bedeli olarak standartlaşmış ve **donmuş** ücretlerin çok üstünde fiatlar talep edilmesi iddiası ise, sayın Ticaret Odası Yöneticilerine aktarılmış olan bilgilerin hatalı olmasının tabii bir sonucu olsa gerekir. Birincisi, çok iyi bilinmektedir ki, son üç yılda % 66 ya varan fiat artışları ve hayat pahalılığı piyasada hiç bir standart fiattan söz ettirmeyecek kadar gerçek bir hadisedir. İkincisi, bütün bunlara rağmen proje fiatlarında bir artış getirilmemiş olduğudur. **Ankara Ticaret Odası fiat artışları konusunda hassasiyet göstermekle haklıdır ancak, tesbit edilmiş olan proje asgari ücretlerinin, bina maliyetinin % 1 i civarında olması, arsa payı da ilâve edildiğinde bu ücretin toplam satış bedeline oranla % 0.5 e kadar düşmesi gözönüne alındığında, proje ücretlerinin yapı maliyetini arttırıcı bir unsur olarak gösterilmesi hatalı olur.** SON ZAMANLARDA ÇİMENTO, DEMİR, VE DİĞER YAPI MALZEMESİNDEKİ FİAT ARTIŞLARI YAPI MALİYETİNİ % 20-30 ORANINDA ARTTIRIRKEN, % 1 ORANINDAKİ PROJE ÜCRETLERİ, PAHALILIK SEBEBİ OLARAK ÖNE SÜRÜLEMEZ. Ankara icaret Odası, fiat artışları konusunda **Odalarımıza karşı değil, Odalarımızla birlikte** mücadele ederse daha olumlu sonuçlar doğacaktır.

S O N U Ç :

Ankara Ticaret Odası, **görev ve ilgi alanına giren,** yapı maliyetinin artması konusunda **hassasiyet** göstermektedir. Bu hassasiyete saygı göstermekteyiz ve **maliyet artışının gerçek nedenlerine karşı** ortak davranışta bulunmayı teklif ediyoruz.

Ankara Ticaret Odası'na proje asgari ücretleri ve ortak belge uygulaması konularında **çok yanlış bilgiler** aktarılmıştır. Ticaret Odasının, bu yanlış bilgilere itibar etmemesi gerekirdi kanısındayız. Sözkonusu hususlar, Odalarımız neşriyatından tetkik edilebileceği **gibi uygulama** kapsamına giren üyelerle veya bizzat ilgili Odalarla yapılacak görüşmeler **de** konuya açıklık kazandırmak açısından yararlı olabilir.

Bu anlayış içinde, yapı maliyetindeki fiat artışları ve pahalılık konularında girişilecek **ortak** bir mücadele, kamu yararına çok olumlu sonuçlar verecek ve Türkiye'deki yapı **üretiminin** rasyonellik kazanması için çalışan bütün ilgili kuruluşların çalışmalarına katkıda bulunacaktır.

Yukarıda özet olarak açıkladığımız hususların ODALARIMIZIN ORTAK GÖRÜŞÜ OLARAK Ankara Valiliğine bildirilmesini, ve kaynağını Ankara Ticaret Odasının 3.9.1973 tarihli yazısından alan her türlü sorunun bu esaslar dahilinde cevaplandırılmasını derin saygılarımızla arz ederiz.

16.1.1974

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Adına
Enis ÜSER

ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Adına
Sırrı ERKAN

MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Adına
Fevzi KÜPELİ

MİMARLAR ODASI
Ankara Şubesi Yönetim Kurulu Adına
Ahmet SÖNMEZ

EK :

1. Proje ve TUS Yönetmeliği - (İnş. Müh. Odası, Mak. Müh. Odası, Elk. Müh. Odası, Mim. Odası).
2. Ortak Belge Uygulaması Protokolu - (İnş. Müh. Odası, Mim. Odası).
3. Belge Uygulaması Hakkında Rapor - (İlgili dört Oda tarafından hazırlanmıştır.)

B. BÜYÜK PROJE BÜROLARININ ÖNEMİ

Yönetim Kurulumuz, yıl içinde, büyük Türk Mühendislik Bürolarının hayati bir önem taşıdığı inancında olarak çalıştı. Bu büroların milli kurtuluşumuz için teknik bilgi sahiplerinin stratejik önemde örgütleri olarak düşündük ve onlara yeni bir şeyler kazandırmanın çırpınması içinde olduk. Sevinçle belirtmeliyiz ki bu konuda Devlet Plânlama Teşkilâtı ile aynı görüşteyiz. Uygulanmamakta da olsa, "uzun dönemli kalkınmanın ve Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânının Temel Hedefleri ve Stratejisi" nin "Kalkınma Politikalarının İlkeleri" başlıklı bölümünde aynen şu hüküm var :

7.26 Yerli teknoloji ve üretimin başlıca merkezlerinden biri olarak kamu ve özel milli mühendislik ve projecilik hizmetleri ödüllenecek ve özendirilecektir.

Gerçi üçüncü beş yıllık plânın birinci yılını doldurmuş bulunuyoruz; Proje bürolarımızın olsun, kamu kesiminde projecilik yapan meslektaşlarımızın olsun yeni bir olanağa kavuşturulması yolunda uzatılmış bir adım göremiyoruz. Ümit etmek istiyoruz ki politik kaderimize girmiş olan yeni hükümeler bu cins memleket yararına olan vaatleri gerçekleştirmeye koyulurlar, ölü doğmuş hükümler olmaktan kurtarırlar.

Bu ümitle yıl içinde proje hizmetleri konusuna somut katkılarda bulunmak çabasına girdik. Bir çok kereler bu büro sahipleri veya temsilcileri ile toplantılar yaptık. Onların tuttuğu ışık yönünde gelişmeler sağlamak istedik. Bu arada İsviçre Almanya, Fransa, ve Amerika'nın proje hizmetleri bedelleri ile ilgili kuralları Türkçeye çevirdik. Türkiye'de benzeri kurallar sistemini belirlemek için de, proje bürolarının seçtiği bir kurul oluşturduk. Bu kurul şevkle çalışmaya koyulmuş bulunuyor. Bu çalışmaları Türkiye Mühendislik Haberlerinin diğer sayılarında üyelerimize sunmaya başlamış bulunuyoruz.

Yabancılara mühendislik hizmetlerinin verilmesini önlemek yolundaki çabalarımız elbetteki çok önemli neticeler vermiş bulunuyor. Bununla beraber hâlâ büyük bir sorumsuzlukla özel bir kayıt koymaksızın işlerin yabancılara verildiğini görüyoruz. Bu arada büyük şehirlerimizin Nazım Plân çalışmalarının yabancı uzmanların eline devredilmiş olduğunu üzülerek belirtelim.

Devlet ortaklığına dayandığı için gelişen yabancı ortaklıklı proje bürolarının "millileştirilmesi" ni sağlamak gerekmektedir. Bu bürolara yabancı ortak almanın zararları uygulama esnasında açıkça ortaya çıkmıştır. Bu bürolarda çalışan meslektaşlarımız dahi kuruluştaki hatayı kabul etmektedirler. Türk mühendisi teknik hayatımıza egemen olmanın yolunu bulacaktır.

Şurasını açıkça ortaya koymalıyız ki Dünya Bankası gibi örgütlerin kredi vermesi için yabancı mühendislik firmalarını şart koşmasına kesinlikle karşı durmalıyız. Gerekiyorsa bu krediler alınmamalı, sorunlarımızı kendi gücümüzle çözmenin yolları üzerinde durmalıyız. Bazı uzmanlık bilgilerinin Türkiye'ye getirilmesinin tek kanalı Türk Mühendislik büroları olmalıdır. Türk Mühendislik kuruluşları yabancı uzmanları bünyesine alarak, gerektiğinde onlarla geçici ortaklıklar kurarak Türkiye'deki işlerin hazırlayıcısı, müşaviri ve denetçisi olmalıdırlar. Bunun dışındaki çözümlerin geçersizliğini anlamak için yeteri deney yaşamış bulunuyoruz.

EK 26

İnşaat Mühendisleri Odasına Bağlı Etüd, Proje, Araştırma Müşavirliği Kuruluşlarının Tescili ve Yeteneklerinin Belgelenmesi Yönetmeliği

Madde 1 : **AMAÇ :** Bu Yönetmelik İnşaat Mühendisliğiyle ilgili konularda, etüd, proje ve araştırma müşavirliği yapan ve bünyesinde yabancı sermaye katkısı bulunmayan kuruluşların korunması, geliştirilmesi, tanıtılmasını ve çalışma düzenleri sağlamak üzere bunların İ. M. O. tarafından resmen tescilleri ile mesleki tecrübe ve yeteneklerinin belgelenmesi ilkelerini tesbit amacıyla düzenlenmiştir.

Madde 2 : **TESCİL ŞARTLARI VE SÜRESİ :**

"İnşaat Mühendisleri Odası Etüd, Proje, Araştırma Müşavirliği Hizmetleri Göstergesi" ile tanımlanmış olan hizmetleri yapacak bir kuruluşun İ. M. O. tarafından tescili için gerekli şartlar şunlardır :

1 — Kuruluşta tam gün çalışan firma yetkililerinden en az birinin Adi Ortaklık ve Kollektif Şirketlerde biri ortaklardan olmak üzere en aşağı iki kişinin Komandit Şirketlerde biri komandite ortaklardan olmak üzere en aşağı iki kişinin Limited Şirketler ile Anonim Şirketlerde biri müdür olmak üzere en aşağı iki kişinin İnşaat Mühendisleri Odasına kayıtlı olması;

2 — Kuruluşta çalıştığı bildirilen bütün inşaat mühendislerinin Odaya kayıtlı olmaları;

3 — En az 200 m² alanda özel çalışma yerine ve gerekli çizim ve yazı malzemesine sahip olması;

4 — İlgili başvurma formlarını doldurmuş olması;

5 — İlgili vergi dairesinin adının, hesap numarasının varsa sigorta işyeri no. sunun belirtilmesi;

Tescil belgesi düzenlendiği tarihten itibaren bir yıl için geçerlidir.

Madde 3 : **TESCİL İŞLEMİ :**

Tescil işlemi 2. maddedeki şartlara uygun olan kuruluşların yazılı müracatı üzerine bu yönetmeliğin uygulanmasına yardımcı olmak üzere kurulacak Referans Komitesinin incelemesi ve teklifinden sonra Oda Yönetim Kurulunun onayı ile yapılır. Tescil için başvuran kuruluşlar Referans Komitesinin istediği belgeleri temin etmekle yükümlüdür.

Madde 4 : **YETENEK BELGESİ İŞLEMİ VE SINIFLANDIRMA İLKELERİ :**

1° — Genel Esaslar

İ. M. O. Tescil işleminin ötesinde etüd, proje ve araştırma müşavirliği bürolarına yetenek belgesi vermekle görevlidir. (Yetenek belgesi müşavirlik bürolarının tecrübe ve iş kapasitelerini gösteren bir belgedir) İ. M. O. bu belgenin hazırlanmasına temel oluşturmak üzere, her yıl en az bir kere tescilli büroların iş kapasitelerini ölçücü durum tesbiti yapar.

Yetenek belgesi isteyen kuruluşa bu tesbitin sonuçlarına dayanarak kapasite ve tecrübe durumu bildiren belge verilir.

2° — Yetenek belgelerinin sınıfları

Sınıflandırma söz konusu kuruluşun etüd, proje, araştırma müşavirliği işlerini yükümlendiği inşaatın önemli ve büyüklüğü, ayrıca kuruluşta o tesbit yılında çalışmakta olan teknik personelin mesleki tecrübelerine bağlı olarak yapılır. Büronun, müşavirlik hizmetini yükümlendiği tesise ait işi bitirmiş olduğu işverenin tanzim edeceği bir bildiriyle belgelenir. Bu bildiride müşavir büronun yaptığı hizmetin cinsi ve uzmanlık konusu "İ. M. O. Etüd, Proje, Araştırma Müşavirliği Hizmetleri Göstergesi' ndeki tanımlara uygun olarak belirtilir. Hizmetin ilgili olduğu münferit yapıların ve site tipi yaygın yapılarda incelenen tip ünitelerin inşaat alanları ve inşaat keşif maliyetleri bildirilir.

Bu bilgilerin sonucu, Referans Komitesi, söz konusu büronun, göstergedeki hizmet alanlarından hangisinde ya da hangilerinde uzmanlaşmağa saptar.

Ayrıca bürotun genel iş hacim, kapasitesine ve çalıştırdığı teknik personelin kişisel tecrübe, yeteneğine bağlı olarak kuruluşların sınıflandırılması şöyle yapılır :

1 — Çalıştırdığı mühendis sayısı ve tecrübeleri ne olursa olsun 1 yıl içinde müşevirlik hizmetlerini yükümlendiği inşaatların keşif bedeli tutarı 5.000.000.— TL. sını bulmayan kuruluşlara yetenek belgesi verilmez.

2 — Yıl içinde müşavirliğini yükümlendiği inşaatların keşif bedeli 8 - 20 milyon TL. arasında ya da bu keşif bedeli sadece 5.000.000.— TL., sını bulan ancak çalıştırdığı teknik personelin en aşağı birinin tecrübesi geniş olan kuruluşlara (B) grubu belge verilir. Söz konusu tecrübeli teknik personelin bir yıl önce çalıştığı diğer kuruluşlarda fiilen görev aldığı projecilik hizmetlerinin, toplam 15.000.000.— TL. keşif bedelli inşaatlara ait olması ve bu durumun bonservis ya da iş bitirme kâğıdıyla belgelenmesi gerekir.

3 — Yıl içinde müşavirliğini yükümlendiği inşaatların keşif bedeli 25 ile 40.000.000.— TL. arasında kalan ya da bu keşif bedeli sadece 20.000.000.— TL. sını bulan, ancak çalıştırdığı teknik personelin en aşağı birinin bir yıl önceki tecrübesinin bonservis ve iş bitirme belgeleriyle 25.000.000.— TL.lık inşaat bedelli projelere ait olduğu veya personelinin ikisinin bir yıl önceki tecrübesinin toplam 35.000.000.— TL. inşaat bedelli projelere ait olduğu gösterilebilen kuruluşlara o yıl için (A) grubu belgesi verilir.

4 — Yıl içinde müşavirliğini yüklendiği inşaatların keşif bedeli 40.000.000.— TL. sını aşan kuruluşlara o yıl için "özel" yetenek belgesi verilir.

Bir kuruluş göstergedeki uzmanlık konularının birden fazlasında, ayrı ayrı 40.000.000.— TL. sınırını aşan faaliyet göstermişse, isteği üzerine, kendisine uzmanlık dalları belirtilerek birden fazla özel yetenek belgesi verilebilir.

3° — İnşaat keşif bedeli tanımı

Bu ayırımların yapılmasında esas alınan keşif bedeli, bir yatırımın tümünün değil sadece yatırımın öngördüğü inşaatın keşif bedelidir. Bir kuruluş inşaatın sadece bir kısmına ait etüd, proje, araştırma, hizmeti görmüş ise, inşaatın tümünün değil, sadece o kısmın inşaatının keşif bedeliyle orantılı olarak tecrübe kazanmış olur.

Alt yapı projelerinde ve göstergedeki 3.2. a maddesindeki hizmetlerde sadece ilgili alt yapı yapımına ya da zemin temel işine ait keşif bedeli esas alınır. Bu konularda iş keşif bedelini saptamaya Referans Komitesi yetkilidir.

Göstergedeki, 3.1 (e) ve (f) deki hizmetlere tekabül eden fiktif iş keşif bedelini saptamaya da Referans Komitesi yetkilidir.

Gerektirdiği uzmanlık inceliği ve riski bakımından göstergede 3.3 V ve VI da tanımlanan hizmetlere tekabül eden yapıların inşaat keşif bedeli % 25 arttırılarak hesaplanır.

3.7 de anılan diğer konulardaki hizmetlerin fiktif iş bedelleri de Referans Komitesince saptanır.

4° — Görülen hizmet cinsinin inşaat keşif bedelleriyle orantılı sağlayacağı tecrübe birikimi.

Bu birikimin hesabı göstergenin 2. maddesindeki tanımlara uygun olarak aşağıdaki gibi yapılır.

Projesini yapmadığı bir inşaatın iş bitirme hizmetleri ve fenni sorumluluğu bir kuruluş için geçerli tecrübe sayılmaz.

Bir inşaata ait sadece (1) grubu hizmetlerinden biri yapılır, başka hizmet yapılmazsa, bu hizmetin tecrübe birikimi inşaatın keşif bedelinin 1/4 üyle orantılı olduğu kabul edilir. (I) gurubu hizmetleri ve II. 1 N.o lu hizmet birlikte yapılırsa, birikiminin bedelin 2/5 şiyle orantılı olduğu kabul edilir.

(II) gruptaki hizmetlerden 2 ve 4 sıra numaralı olanları yapılırsa, hizmetin tecrübe birikiminin inşaat keşif bedelinin 4/5 iyle orantılı oldugu kabul edilir. Aynı bir inşaat için (I) ve (II) grubundaki hizmetlerden yapılması mümkün olanların hepsi birden yapılmışsa tecrübe birikimi tam sayılır. Ek olarak II.6 hizmeti, mesleki kontrolluk da icra ediliyorsa, hizmetin tümü, inşaat keşif bedelinin 1,2 siyle orantılı olarak tecrübe birikimi sağlamış sayılır.

Etüd, proje müşavirlik, hizmeti çoğunlukla rastlandığı gibi I - 2, II - 4, ve II - 2, ve II - 4 hizmetlerinin toplamından oluşuyorsa, tümü, inşaat keşif bedelinin tamıyla orantılı tecrübe birikimi sağlamış sayılır.

IV - I ve IV - 3 grubu hizmetleri, inşaat keşif bedelinin 1/5 iyle orantılı olarak tecrübe birikimi sağlamış sayılır.

5° — Keşif bedeli belli olmayan işler

Keşif bedeli belli olmayan işlerde proje bedelinden ya da inşaatın büyüklüğünden hareket edilip, Referans Komitesince İ. M. O. Asgari Ücret Tarifesine göre bir inşaat keşif bedeli tahmin edilerek madde 4.2° - 4.3° - ve 4.4° deki hesaplara esas teşkil edeceği öngörülmüştür.

Madde 5 : **SORUMLULUK VE YETKİLER :**

Madde 5.1. — Tescil veya liyakat belgesi için başvuran kuruluş bu yönetmeliğin tüm hükümlerini önceden kabul etmiş sayılır.

Madde 5.2. — Tescil edilen kuruluşlar tescil belgelerini tanıtma amacıyla kullanabilirler.

Madde 5.3. — Tescili yapılan kuruluş, kendisi hakkında yapılacak şikâyet ve istekleri için İnşaat Mühendisleri Odasının müdahale ve düzeltme haklarının olacağını kabul eder.

Madde 5.4. — Yetenek tesbitine ilgili kuruluşun itiraz hakkı saklıdır.

Madde 5.5. — İnşaat Mühendisleri Odası tescil süresi boyunca ilgili kuruluşu denetlemeye yetkilidir. Bu denetleme yetkisi tescil veya liyakat için gereken şartlar ve alanlarla sınırlıdır.

Madde 5.6. — İnşaat Mühendisleri Odası gerektiğinde her türlü yayın aracı ile tescil edilen kuruluşları tanıtmaya ya da bu kuruluşlar hakkında bilgi vermeye yetkili ve görevlidir.

Madde 5.7. — Tescil süresi içinde, tescili için gerekli şartlarından ya da bir kaçını kaybeden kuruluşun tescil ve liyakat belgeleri iptal edilir ve durumu Oda yayın organları ile duyurulur.

Madde 6 : **CEZAİ DURUMLAR :**

Madde 6.1. — Kuruluşunu Oda'ya tescil etttiren asli Oda üyelerinin ya da kuruluş tüzel kişiliğinin, onur kırıcı, meslek ve yurt yararına zedeleyici bir durumu tesbit edildiğinde İnşaat Mühendisleri Odası Haysiyet Divanı Yönetmeliğine ve kararına göre işlem yapılır.

Madde 6.2. — Tüzel kişiliği ya da Oda'ya teşcilini yaptıran yetkili için Haysiyet Divanına başvurulan kuruluşun tescil ve liyakat belgeleri en çok iki ay için Oda Yönetim Kurulu kararıyla askıya alınabilir.

Madde 7 : **TESCİL BELGESİ VE YETENEK BELGESİ ALMAK İÇİN YAPILACAK İŞLEMLER :**

Madde 7.1. — Tescil belgesi istemi :

Yeni belge için ilgili formlar eksiksiz doldurularak müracaat yapılır.

Madde 7.2. — Yetenek belgesi istemi :

Kuruluşca gerçekleştirildiği bildirilen işlere ait, iş bitirme belgelerinin asıl ya da tasdikli suretleri verilir. (Tasdik işlemi noterlikle ya da Odaca yapılabilir.) Tecrübeli personelin önceki işlerinden bonservis ve iş bitirme belgelerinin tasdikli suretleri verilir.

Madde 7.3. — Belge verilmesi :

İnşaat Mühendisleri Odasınca, incelenen formlara ve belgelere dayanılarak kuruluşa tescil belgesi ile istenilen ve uygun görülen alanlarda yetenek belgesi verilir.

Madde 7.4. — Adres, isim değişikliği :

Adres ve isim değişiklikleri yetenek miktarındaki değişiklikler mevcut belgenin kaybedilmesi ya da müddetinin dolması v.s. gibi hallerde belge yenilenebilir. Belge yenilenirken eski belge İnşaat Mühendisleri Odasına geri verilir. Belgenin kaybedilmesi halinde durum Oda yayın organında duyurulur.

Madde 8 : **ÜCRETLER :**

Madde 8.1. — a) Sadece tescil belgesi istemlerinde yıllık olarak, üye aidatının 1,5 katı.

b) Tam gün çalışan birden fazla üyenin bulunması halinde, her fazla üye için yıllık üye aidatı kadar Büro Tescil ücreti alınır.

(Kısmi zamanla çalışan her üç üye bir tam üye sayılır.)

Madde 8.2. — Yetenek tesbiti ya da değişikliğinde her defasında ve 8. maddeden ayrı olarak, her konu için yıllık Oda üyelik aidatının 4 katı kadar yetenek bildirme ücreti alınır.

Madde 8.3. — İsim, adres değişikliği ya da belgenin kaybı halinde belge yenilenmesi için 50.— TL. alınır, bu ücrete T. M. H.'daki ilân ücreti dahildir.

Madde 8.4. — Sürenin dolması nedeniyle belge yenilenmesi ücreti olarak yürürlükteki ücretin % 50 si alınır.

Madde 8.5. — Bu yönetmeliği İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu yürütür.

EK 27

İnşaat Mühendisliği, Proje ve Araştırma Hizmetleri Göstergesi

Madde 1. **AMAÇ :** Bu bildiri İnşaat Mühendisleri Odasının çeşitli yönetmeliklerinde sözü edilen mühendislik proje, etüd ve araştırma hizmetlerinin ortaklaşa kapsamını tanımlamak amacıyla düzenlenmiştir.

Madde 2. **TANIMLAR :** Bu bildirinin kapsamına giren İnşaat Mühendisliği etüd, proje ve araştırma hizmetlerinin cinsleri aşağıda tamamlanmıştır.

I — Yatırım Öncesi Hizmetleri :

1) İlk Etüd : Yapılması tasarlanan inşaat yatırımının mali portesi, finansman kaynaklarının tesbitine ve yatırımın bölgesel koşullara göre en iyi biçimde değerlendirilmesinin, gelecekteki gelişme olanaklarının araştırılmasına yönelmiş çalışmalar.

2) Etüd ve Proje Hazırlık Çalışması :

Yapılması tasarlanan tesisin taslak plânlarının hazırlanması ve tesisin tümü, varsa ayrı ayrı üniteleri için ekonomik, teknik ve uygun yapı tipi alternatifinin gerekiyorsa test, sondaj, v.b. etüdlerle, model, maket yardımıyla araştırılması.

3) Yapılabilirlik Etüdü : Proje hazırlık çalışmaları içinde, gerekiyorsa, farklı nitelikte bir hizmet olarak inşai yatırımın teknik ve ekonomik yönden rantabilitesinin araştırılması; bu çalışma sonucu yatırımın yapılabilir ya da yapılamazlığı önerilerinin elde edilişi.

II — Yatırım Safhası Hizmetleri :

1) Ön Proje :

Etüdleri ve hazırlık çalışması yapılmış yatırımın yapılabilirliği saptanmış tesisin avan projelerinin hazırlanması, sistem şemalarının tesbiti, yeter yaklaşıklıkta ön hesapların yapılması ve çizimlerin hazırlanması.

2) Kesin Projeler :

Geçerli ve kabul edilen standartlar normlar ile ön proje ilkelerine göre, uygulama projesinin hesaplarının yapılması, gerekli çizimlerin hazırlanması.

3) Keşif ve İhale, Teknik Şartname Hazırlanması :

Ön projeden sonra ve onun esaslarına dayanarak ancak istenirse kesin projelerin tamamlanmasından sonra birinci keşif özetini, özel birim fiyat listelerini, iş programını genel ve özel teknik idari şartnamelerle diğer gerekli belgeleri kapsayan ihale dosyalarının hazırlanması.

4) Detaylı İmalât ve Tatbikat Projeleri :

Kesin projeye dayanarak, bütün yapım ayrıntılarının uygun ölçekte çizilmesi ve bu işleme ilişkin hesapların yapılması.

5) Kesin Hesap Dosyası Hazırlığı :

İnşaatın bitiminde tesise ait iş sonu projesi, kesin metraj ile ilgili diğer belgeleri kapsayan kesin hesap dosyasının hazırlanması.

6) Satınalma İşleri :

Şartnamelerdeki ilkelere göre, geçerli standart ve normlara en uygun malzemenin seçilmesi ve satın alınmasına müşavirlik.

7) Meslekî Kontrollük :

İnşaat, ya da bir diğer mühendislik hizmetinin şartname, standart nesni ve proje ilkelerine uygun olarak yapıldığının denetlenmesi, gerekirse ataşman istihkak evrakının düzenlenmesi.

III — Yatırım Sonrası Safhası Hizmetleri :

1) Kesin ve geçici kabul işleri müşavirliği :

İnşa edilen tesisin işletmeye açılması için gerekli test ve incelemelerin yapılması sonuçlarının değerlendiği, kesin ya da geçici kabulün yapılması.

2) İşler haldeki tesisler için muayene, kontrol ve testlerin yapılması.

IV — Diğer Mühendislik ve Müşavirlik Hizmetleri :

1) Devamlı Müşavirlik : İnşaat Mühendisliğinin geniş kapsamı içinde özel anlaşmayla sürekli müşavirlik yapılması,

2) Eğitim Hizmetleri : Çeşitli kurul ve kuruluşların personelinin inşaat mühendisliğiyle ilgili konularda eğitilmesi (Eğitim kurumlarındaki eğitim hizmetleri hariç tutulmak üzere),

3) Ekspertiz ve bilirkişilik İnşaat Mühendisliğiyle ilgili konularda bilirkişilik ve ekspertiz yapılması.

Madde 3. **ETÜD, PROJE, ARAŞTIRMA, MÜŞAVİRLİK, HİZMETLERİNİN KONULARI :**

Madde 2'de açıklanan hizmetler, aşağıdaki konulara ilişkin olarak yürütülür :

3.1) **Ulaşım Mühendisliği :**

Bu alandaki araştırma, etüd ve proje faaliyeti şu konuları kapsar :

a) Karayolu güzergâh seçimi
b) Yol alt yapısı
c) Yol adi bayındırlık yapıları (Menfezler, istinat duvarları v.b.)
d) Yol yüksek bayındırlık yapıları (Tüneller, köprüler, alt ve üst geçitler)
e) Şehir içi ulaşım sayım ve etüdü
f) Genel ulaşım sorunları

3.2) **Zemin ve Kaya Mekaniği ve Zemin İçi Yapıları :**

a) Zemin ve kaya sondaj ve lâboratuvar etüdleri ve temel seçimi için araştırma
b) Zemin içi yapıları (Galeri, tünel, metro, isale hattı v.b.)

3.3) **Zemin Üstü Yapılar :**

Bu yapılar için geçerli hizmetler.

I) Yığma karkas
II) Betonarme karkas
III) Prefabrike karkas
IV) Betonarme kolon - çelik çatı
V) Çelik tam karkas
VI) Özel kabuk örtülü yapılara uygulanmak üzere
   a) Endüstri yapılarının ana ve yardımcı bina dış tesis saha tanzimi ve kanalizasyonu etüdü.
   b) Sosyal münferit yapılar (Konut, ticarî yapı, eğitim ve sağlık tesisleri) için ana ve yardımcı binalar etüdü.
   c) Site tipi ve birkaç ünitenin bir çok kez tekrarlanmasından oluşan sosyal tesisler için tip yapıların etüdüyle, sitenin toplam saha tanzimi ve kanalizasyonun etüdü.

3.4) **Su Yapıları :**

a) Sulama, drenaj, su getirme, şehir sağlığı ve kanalizasyon,
b) Barajlar,
c) Hidro - elektrik santrallar.

3.5) **Limanlar ve Kazı Yapıları Etüdleri**

3.6) **Hava Meydanları Etüdleri**

3.7) **Diğer İnşaat Mühendisliği araştırma, proje ve etüd hizmetleri.**

Mimar ve Mühendis Odaları'nın açıklaması

Bina maliyetinin artışına spekülâtör sebep oluyor

la, bu 262 firma 1972 yılı içindeki 8 milyar 200 ralık gelirinin asgari 3 milyar liralık yaptığı gerekçesiyle vergi matrahı

235 ayrı firmanın 7 milyar 150 da bu listelerden öğrendiğimize muaf tutulmuştur. Gene 30 liralık kredi belgesi deli bu kredilerin devletçe ödenir.

Görüş

İnşaat Mühendisleri Odası Başkanı Silier'e göre:

"İnşaatçılar Mimar-Mühendis dayanışmasını kırmak istiyor"

EŞKİNAT

Mimar ve Mühendis Odaları Birliği bir açıklamada bulunmuş ve İsmail Saruhan'ın iddialarını gayriciddi olarak nitelendirmişlerdir.

Mimar ve Mühendis Odaları Birliği yetkilileri, İsmail Saruhan'ın basına verdiği açıklama üzerine şunları söylemişlerdir :

"Saruhan'ın Mimar ve Mühendis Odaları yapı üretimindeki tüm çalışmalarını çelişti... odaların, özel sektörü ... ekonomiyi ... aldığını, odalar ... da kanunla ... yaptığını ... Odalar ...

"Ortak Belge" uygulamasında çekişme hızla devam ediyor

Türkiye İnşaat Mühendisleri Odaları Genel Başkanı İzzet Feridi Silier ile İnşaatçılar Federasyonu Başkanı Necati Güç arasında süregelen ... bu hafta da devam ... İnşaatçılar Federasyonu Başkanı Necati Güç ... ilgili olarak ...

Ekonomi

Silier, "Ortak belge" uygulamasına titizlikle uyulmasını talep etti

İnşaat Mühendisleri Odası Genel Başkanlığı'nın bu konuda yaptığı uyarı şöyle ...

İnşaatçılar Silier'i cevapladı:

Yapıların çürük olduğu doğru değil

Ankara Ticaret Odası: "Mühendisler ortak belge için fazla para talep ediyorlar"

Odalar Birliğine şikayet edildi

Ankara Ticaret Odası Başkanı Cahit Aydoğan: "Türkiye İnşaat Mühendisleri Odaları Birliği'nin "Ortak belge" uygulamasında fazla ısrarlı olduğunu ve bu belgenin müşterek belge uygulamasının müşterek belge uygulamasına ... göstermeye çabşmaktadırlar. İnşaat mevsiminin hemen başlangıcında şubik demirin kilosu 450 kuruş a, bir torba çimento ise ... tır. Bu durum ... taşı der ...

Türkiye İnşaat Mühendisleri Odası Genel Başkanı İzzetin Silier "Ankaralı Tüccarlar" der, damızı gammazladılar" ken, Ankara Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı Cahit Aydoğan da yazılı açıklamada "proje bedellerinin ... de ... mar İskan Bakanlığı ... hakkındaki tahminlerine ... men memleket realitelerini ... hiçe sayıp proje bedeli olarak çok yüksek fiyatlar talep edilmesi ve serbest çalışan mimar, mühendislerin buna zorlanması hükümetimizin fiyat artış politikasına ... bir darbe olacağı inancındayız. Vizenin ya da yüz binlerce ... si inşaatlara ait projelere ... bik edilmesi resmi inşaatlar dan istenmemesi gibi davranışlar ve mezkür odaların ... saatları devletleştirme ... ütüklerini ortaya ... ile ... Şubesi Başkanı ... Bu husus ... iken ... yeri ...

sözde Mühendislere binaların çürüklüğünü mahaz almak suretiyle (Hazır beton merkezi) şahsi projesinin tahakkukuna zemin hazırlamaya matuf davranışları artık herkesçe bilinmektedir.

Bu hale göre, eğer ... Mimar ve Mühendis ... masında bir gedik ... sa, bunun müsebbibi ... rumlusu Saruhan ... dernek ... üyeleri ... sindir.

Türkiye İnşaat Mühendisleri Odaları Genel Başkanı İzzet Feridi Silier ile İnşaatçılar Federasyonu Başkanı Necati Güç arasında süregelen ... bu hafta da devam ... İnşaatçılar Federasyonu Başkanı Necati Güç ... ilgili olarak ...

Ekonomi

İnşaat Mühendisleri Odaları Genel Başkanı İzzet Feridi Silier'in ... meslekdaşlarımız ... hiçbir ... ilişkileri ... ilişkilerimizin yeterli ... anlaşmaya ... bir ... ilişkilerimizin ... anlaşmaya ... bir ... ilişkilerimizin ... anlaşmaya ... bir ... ilişkilerimizin

CUMHURİYET 19 Şubat 1973

"Mühendis Odalarına kaydolma zorunluğu devam etmel

Millet Meclisinde Mimar ve Mühendis Odalarına kaydolma zorunluğunun kaldırılması üzerine bir demeç veren Istanbul İnşaat Mühendisleri Odası Başkanı İzzettin Silier, tasarının Anayasaya aykırı olduğunu ileri sürerek, «Tasarı kanunlaşırsa Anayasa Mahkemesine başvurma çarelerini arayıp kanunu iptal ettireceğiz. Halkımızın yararına olmayan bu tasarının kesinleşmesi önlenmelidir» demiştir.

Millet Meclisinde çoğunluk olmadan tasarının acele ile çıkartıldığını söyleyen Silier, Odanın görüşlerini şöyle açıklamıştır:

«Meslek kuruluşları, mode demokrasinin vazgeçilmez unsurları haline gelmiştir. 61 Anayasası hazırlanırken özellikle Anayasa Komisyonu, Senatonun meslek kuruluşlarının temsilcilerinden oluşması görüşünde idi.

Bu kamu kuruluşlarının en önemli görüşü, kamu yararına olan fikirleri oluşturmaktır. Demokrasiden fikirlerin oluşmasının ne kadar kuvvetlendirmek olduğu ortaya çıkar.

Bu konuda herhang[i] kalmadığı halde M[i] lukta olmadığı bir [fi] ve ivedilik teklif [hal] listen geçirilmiş[tir]

Bilindiği g[i]bi için görüşlerini açıklayan bildirler yo[k] lan araştırm[a] ya politikaya karışmış sayılıyorlarsa ve[ya] tonarme [i] lacaklarsa bunu demokratik bir toplumun [ö] inin boz[ul]tikleriyle bağdaştırmak mümkün olamaz. Bu[na] tır. Bu karşılık kendi haklarını ne[de] da de[ğ]ildir. Ama bunu demokratik [bir] lerle [ö]nlemeleri da tabii hoş nitelikte görülemez. Faaliyette bu[lu]sal Odaların suç Yapılmak için yürürlükte yasalar zaten vardır. [ye]nilik getirmeyecek, aksine yukarda değindi[ği]miz gibi Odaların siyasal niteliklerini [ge]liştirecektir. Senato'da daha iyi ince[le]nmesinde yarar var.

kiy[a]lek ku[ru]lek mens[up]olmak zorun[lu]bibler Birliği, [Ü]esnaf federasyonlar[ı].

Bu böyle iken bu [k]

ABDİ İPEK

DURUM

HAKSIZ ve ZARARLI BİR DEĞİŞİKLİK

TÜRK Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununda değişiklik yapan kanun teklifi, Millet Meclisinden sessiz sedasız ve alelacele geçirilivermiştir. Bu değişiklikle mimar ve mühendislerin ilgili Odalara üyeliği mecburi olmaktan çıkarılmaktadır. Teklif kanunlaşırsa kamu sektöründe çalışan mimar ve mühendislerin Odalara üye olmaları yasaklanacak, onların dışında kalanlar için de «ihtiyari» lik uygulanacaktır.

Değişikliğin gerekçesi iki nedene : bağlanmıştır:

❶ *Gerekli yüksek öğrenimi tamamlayan mimar ve mühendislerin mesleklerini icra edebilmeleri ve hele kamu kesiminde memur olarak çalışabilmeleri için ayrıca başka bir kuruluşa girmeye zorlanmalarını bugünkü anlayışla hattâ Anayasa ile bağdaştırmak güçtür.*

❷ *Sözkonusu Odalar, özellikle son yıllarda, çalışmalarını mesleki olmaktan çıkarıp daha çok politik bir amaca yöneltmişlerdir.*

Birinci noktada ileri sürülen iddia ilk bakışta mâkul gözükmektedir. Gerçekten de gerekli eğitimden geçip bir mesleği icra edebilmek için ehliyete sahip olmuş kişilerin o meslekte çalışabilmelerinin belirli bir kuruluşa üye olma koşuluna bağlanması «mükteseb» bir hakkın kullanılmasını önleyici niteliktedir. Ama bu, ilke olarak doğrudur. Uygulamada kamu yararı için birçok mesleklerde belirli kuruluşlara üye olma koşulunun konulması zorunlu sayılmıştır. Örneğin avukatlık edebilmek için sadece Hukuk Fakültesini bitirmiş, stajını tamamlamış olmak yetmez. Baroya [ü]

Aynı zorunluk he[r]

Simdi Mühen[dis] yapılmak i[s]teme[se] o zaman[da] [ya]pmak, kendi hakların[ın] bildirler yo[k]sa veya [ö]nlemek, demokratik bir toplumun [ö]nemli bir [ö]ğesidir. Bunu [ya]pılmak istenen değişiklik o hususta hiçbir [ye]nilik getirmeyecek, aksine yukarda değindi[ği]miz gibi Odaların siyasal niteliklerini [ge]liştirecektir. Senato'da daha iyi ince[le]nmesinde yarar var.

Kaleli : «Hürriyeti kısıtlayıcı kanun çıkartılmamalı»

■ Ziraat ve Kimya Mühendisleri Odaları «Mühendis Mimar Odaları Birliği Kanunu Tasarısı»na karşı çıktı.

ANKARA, A.A., THA — Ziraat ve Kimya Mühendisleri Odaları, Millet Meclisinde görüşülen «Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanun Tasarısı»na karşı çıkmıştır.

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Cemil Kaleli, «Bu kanunun demokratik rejimi [ya]ratıcı ve aşırı uçlara de[ğin]kötüleyici örnekler ve[ril]me sürmüş olur.

İstanbul İnşaat Mühendisleri Odası da karşı çıktı

Yeni Odalar Tasarısına tepki büyüyor

ANKARA, (YENİ ORTAM) — Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Cemil Kaleli, T.M.M.O.B. bağlı odalar hakkında Meclisten geçen tasarıyla ilgili olarak dün bir demeç vermiştir.

Kaleli'nin demeci şöyledir:

«Ülkemizde bugün karşılaşmakta olduğumuz rejim buhranı yanında: Sosyal ve ekonomik sorunlarımızı bir tarafa bırakarak Türk Mimar ve Mühendis Odaları Birliğine bağlı odaların kapatılması anlamını taşıyan kanun tasarısının Türkiye Büyük Millet Meclisinin 14 şubat 1973 tarihli oturumunda kanunlaştığını büyük bir üzüntü ile öğrenmiş bulunuyoruz.

7303 sayılı kanunla tadil edilen 6235 sayılı kanuna ek olarak kabul edilen maddeler, teknisyen tercihlerini ve entellektüel yatırımların tamamiyle ortadan kaldırılmasını tedvin etmekte ve Anayasamızın 122. maddesini ihlâl etmektedir.

Demokratik düzende hürriyetleri kısıtlayıcı kanunların çıkarılması her şeyden evvel demokrasi kelimesiyle bağdaşamaz.

Bütçe müzakerelerinde çoğunluğun bulunmadığı bir oturumda süratle sözü edilen kanun tasarısını geçiren iyi niyetinden şüphe ettiğimiz birkaç parlamenterin maksatlı çabaları, yüce Parlamentoya olan saygımızı yitirmiş ise de: Yüce Senato üyelerinin ihtisas teşekkülleri olan odalarımızın kapatılmasına engel olacakları inancıyla teselli bekmaktayız.

Söz hürriyetinin ve odalarımızın özerkliğini zedeleyici bu nevi davranışların demokratik rejimimizi daha da zayıflatacağını ve aşırı uçlara demokrasiyi kötüleyici örnekler vereceğini bir kez daha hatırlatmak isteriz.»

Öte yandan Millet Meclisinde Mimar ve Mühendis Odalarına kaydolma zorunluğunun kaldırılması üzerine bir demeç

(Devamı Sa. 8. Sü. 2'de)

6. Yapı Malzemeleri ve makinaları

A. İSTANBUL'DA BETON AGREGASI SORUNU

Geçen yıl İstanbul Şubemizin yaptığı "Beton Araştırması" İstanbul'da dökülen betonların niteliğinin ne kadar kötü olduğunu açıkça ortaya koymuş bulunmaktaydı. Araştırmaya göre en az 160 kg/cm² mukavemetinde olması gereken betonlar ortalama 90 kg/cm² civarında bir mukavemet göstermekte idi. Bu aksaklıkta en büyük unsurun piyasada satılan çakılların hemen hepsinin denizden çıkarıldığı gibi (tuvenan) kullanılması olduğu tesbit edilmiştir. Bu çakıllarda iri malzeme pek az bulunduğu gibi özellikle fazla miktarda deniz hayvancikları kabukları ve diğer organik maddeler ihtiva etmektedirler. Piyasada uygun kalitede çakılı satan bir yerin mevcut olmaması inşaatçıları çok güç duruma düşürmekte, fenni sorumlu mühendislerin ses çıkarmama gibi bir neticeye katlanmaları gerekmektedir.

Türk Standartları Enstitüsünün Şubat 1969 da yayınlanmış 706 sayılı "Beton Agregaları" standardının Bakanlar Kurulu Kararı ile uyulması zorunlu standartlar arasına konulmaması uygulamayı olanaksız kılmaktadır. Yıl içinde Bayındırlık Bakanlığına yazdığımız yazı ile böyle bir Bakanlar Kurulu Kararnamesi hazırlanmasını talep etmemiz netice vermedi.

EK 28

T. M. M. O. B.
İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
Merkezi : Selânik Cad. 19/1 Kızılay/ANKARA

23 Haziran 1973
294/8
410.1791

TS 706 ve TS 707 Standartlarının zorunlu olarak yürürlüğe konulması.

BAYINDIRLIK BAKANLIĞINA

A N K A R A

Memleketimizde, özellikle özel sektörce yaptırılan yapılarda beton ve betonarmede kullanılan kum - çakıl karışımının genellikle tuvönan halinde ve hiç bir tetkike ve kontrola tabi tutulmadığı bilinen bir gerçektir.

Gerekli niteliklerden yoksun olan ve çok defa az çakıllı ve kirli kum yığınından ibaret olan bu malzemelere agrega bile denilemez.

Bu durumda yapılar, özellikle deprem bölgelerinde can ve mal bakımlarından tehlikeli ihtimallerle karşı karşıya bulunmaktadır.

Nitekim İstanbul'da Odamızca iki yüz yapı şantiyesinden alınan beton örnekleri üzerinde yapılan laboratuvar deneyleri sonunda 28 günlük basınç mukavemetlerinin 160 kg/cm² nin çok altında olmaları yukarıdaki görüşümüzü doğrulamaktadır.

Bu koşullar altında tarafımızca düşünülen ve alınan teknik tedbirler yetersiz ve verimsiz olmakta, yapıların teknik uygulama sorumluluğu "Fenni Mesuliyetini" yükümlenen üyelerimiz de müşkül durumda kalmaktadır.

Bu konuda alınması gereken ilk ve temel tedbirin beton agregalarını tekniğe uygun olarak hazırlayabilecek tesislerin ve örgütlerin kurulabilmesiyle mümkün olabileceği, bunun da ancak TS - 706 "Beton Agregası Standardı" nın hiç değilse İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük kentlerde zorunlu olarak uygulamaya konulmasıyla sağlanabileceği görüşündeyiz.

Bu nedenle TS - 706 beton agrega standardının uygun görülecek büyük kentlerde bir an önce zorunlu hale getirilmesine Sayın Bakanlıklarının aracılığını rica ve gereğini buyruklarınıza sunarız.

Saygılarımızla
GENEL SEKRETER

(Sadık GÖKÇE)

Dağıtım
Bayındırlık Bakanlığı
İmar ve İskân Bakanlığı
T. S. E. Başkanlığı'na yazılmıştır.

EK 29

T. C.
BAYINDIRLIK BAKANLIĞI
A N K A R A

12 Eylül 1973

Y. F. K. Bşk.
Sayı : A-04/13/423
Konu : TS 706 Standardının zorunlu olarak yürürlüğe konulması.

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİNE

Bir örneği Bakanlıklarına da gönderilen İnşaat Mühendisleri Odasının 23 Haziran 1973 gün ve 294/8 sayılı yazılarında Özel Sektörce yaptırılan yapılarda beton ve betonarmede kullanılan kum - çakıl karışımının genellikle tuvönan halinde ve hiçbir tetkike ve kontrole tabi tutulmadığı ve bu sebeplerde beton mukavemetlerinin şartnamelerin ögördüğü değerlerin çok altında olduğu bildirilmekte buna mani olmak için de TS 706 beton agrega (kum - çakıl) standardının uygun görülecek büyük şehirlerde bir an önce zorunlu hale getirilmesi istenilmektedir.

Kamu Sektörünce uyulması zorunlu olan Bakanlığımızca hazırlanan Rayiç ve Şartnamelerde beton agregası için TS 706 Standardı uygulanmaktadır. Özel Sektör inşaatlarında da bu standardın uygulanması zorunluğu hakkında düşüncelerinizin veya bu hususta ne gibi tedbirler alınmasının gerektiğine ait görüşlerinizin bildirilmesini emirlerinize arz ve rica ederim.

Hamit ŞERBETÇİOĞLU

Müsteşar
Bayındırlık Bakanı Y.

Dağıtım :
Gereği için :
İmar ve İskân Bakanlığına
Bilgi için :
T. M. M. O. Birliğine

B. DEMİR VURGUNU

Yurdumuzdaki düzenin kimlerin yararına çalıştığını anlıyabilmek, politik kaderimize bir ara el koymak olanağını bulanların nasıl bir anlayış içinde olduklarını anlamak için "demir vurgunu" nun iç yüzünü incelemek yeterlidir.

Devletin ürettiği demirin 1973 yılında piyasa ihtiyacını karşılamıyacağı çok önceden belli bulunuyordu. Dünya demir piyasasında öylesine bir yükselme olmuştu ki Devlet fabrikalarının fiatları dünya fiatlarının altına düşmüştü. Bu durumda en asgari iyi niyet sahibi kişilerin alması gereken tedbirler şunlar olmalıydı :

a) Demire dünya piyasasına uygun yüksek bir zam yapmak.

b) Demir satışlarında aracıyı kaldırıp, devlet müteahhitlerinden başlayarak ihtiyaç sahiplerine, örneğin Odamızdan alınacak belgeler karşılığı, bizzat dağıtmak.

c) Kütük halinde veya işlenmiş bol demir ithâl etmek. Merkez Bankasında bol döviz bulunduğuna ve dünya demir fiatlarının daha da artacağı belli olduğuna göre günlük ihtiyacın çok üstünde mal getirip, depolamaktan endişe etmemek.

Bir de yapılanlara göz atalım :

1) Teminat mektubu karşılığı devlet üretimi aylarca önceden tüccara satıldı.

2) Fabrika fiatlarına zam yapmamakta direnildi.

3) Özellikle devlet müteahhitlerine hiç bir öncelik tanınmadığından devlet yatırımları tamamen durdu. Çünkü müteahhide ancak fabrika fiatlarına zam yapıldığı takdirde fark verilebileceği için, müteahhitlerin karaborsa fiatla satış yapan tüccardan mal alması mümkün değildi. İşi haklı sebeble durduran müteahhitler sözleşmelerinde diğer malzeme ve işçiliklerdeki fiat artışının kendisine ödenmiyeceğine dair hüküm bulunduğundan büyük zararlarla karşı karşıya kaldılar.

4) Resmi fiatı 275 kuruş olan demir zaman zaman yedi liraya kadar çıkan, fakat hiç bir zaman dört liradan az olmayan fiatlarla karaborsada satıldı. Özellikle beş büyük demirci halkın sırtından yüz milyonlarca lira haksız kâr sağladı. Fatura vermedikleri içinde ayrıca vergi kaybı olacaktır.

Bu bile bile oynanan oyunun Bakanlar Kurulundaki macerasının da yürekler acısı bir hikâyesi olduğunu öğrenmiş bulunuyoruz. Dileriz ki bu konu bir meclis soruşturması ile ele alınsın; Devletin uğradığı zararların hesabı Yüce Divanda sorulsun.

Yönetim Kurulumuz Nisan 1973 de demirin resmi fiatlarına yüksek bir zam yapılması gereğini basına açıklamış ve spekülatörlerin korunmamasını istemiştir. Netice alamayınca Teknik Güç'ün 25. sayısında olayı bütün açıklığı ile açıklayıp, isimleri ilân ettik. Şifahi ziyaretlerle doğru yolu göstermeğe çalıştık.

EK 30

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI BAŞKANI İZZETTİN SİLİER DEMEÇ VEREREK; "DEMİR SPEKÜLATÖRLERİNİN İSİMLERİNİN AÇIKLANMASINI İSTİYORUZ" DEDİ

İnşaat Mühendisleri Odası Genel Başkanı İzzettin Silier, geçtiğimiz hafta içinde gazetelere bir demeç vererek, halen su yüzüne çıkmış bulunan inşaat demiri karaborsasına değinmiş ve "Demir spekülatörlerinin isimlerinin açıklanmasını istiyoruz" demiştir. Başkan Silier'in demeci şöyledir:

"Politikacılarımız şifreli bir dille konuşmayı adet edinmiş bulunuyorlar. Örneğin, Sanayi Bakanının "demire zam yok" deyişinin halkın anlıyacağı dille ifadesi "Biz demiri ucuz fiyatla spekülatörlere satıverdik şimdi onlar yüzde yüzelli kârla ihtiyacı olanlara verecekler haberiniz olsun" demektir. Bu oyun her sene aynı şekilde ve aynı dille sahneye konmaktadır. Şu anda, devletin ürettiği yüz milyonlarca liralık demiri kapatmış kişiler mevcuttur. Fabrikalar doğrudan doğruya ihtiyaç sahiplerine ancak Ekim ayından sonra demir verebilecek şekilde bir sistem yürütmektedirler. Devlet yatırımları perişan edilmektedir.

Demire zam yapılmamasının ihtiyaç sahiplerini korumakla artık ilişkisi kalmamıştır. Zam yapmamanın gerçek anlamı spekülatörleri korumaktır. Kanaatimizce demirin resmi fiyatlarına dünya piyasasındaki artışlar gözönünde tutularak çok yüksek bir zam yapılmalı, diğer taraftan spekülatörlerle bağlantılar iptâl edilmeli, dağıtım gerçek ihtiyaç sahiplerinin eline geçecek bir sisteme bağlanmalıdır. Biz Sanayi Bakanından spekülasyonu yaratan kişilerin kendilerince de bilinen isimlerini, sonra bunlara doğrudan doğruya veya dolaylı yollardan devlet eliyle satılan demirin miktarını kamu oyuna açıklamalarını istiyoruz."

15 Mayıs 1973 Teknik Güç

EK 31

AÇIKLIYORUZ!
DEMİR VURGUNU KİMLERİN ELİNDE?

Resmî fiatı üç liranın altında olan demir beş liraya satılıyor. Önümüzdeki günlerde yeniden yükselmesi ihtimalleri içindeyiz, spekülasyoncu ithâl edilecek demirde bir aksama yaratmanın peşinde; Türkiye'de ise aksaklık en kolay yaratılan şey... Arkasından 8 lira olacak demek. Demir niçin pahalandı, önceden tedbir alınamaz mıydı? Size bu konudaki incelemelerimizi açıklıyoruz.

Bu sene bir demir sıkıntısı olacağı sonbahardan belli idi. Bunu demirciler de, Sanayi Bakanlığındaki yetkililer de gayet iyi biliyorlardı. Bu sıkıntıyı önlemek için "izabe" fırınları olan "özel sektör" mensupları kendilerine döviz tahsis edilmesini istediler; 100 kadar hurda gemi ithâl edilmesi sağlandı. Görünürdeki hesap Mehmet Üretmen, Orhan Aker, Metan Ağır Sanayi, Mehmet Çolakoğlu, Kroman, Köksalan gibi firmaların elinde bulunan "izabe" fırınlarında gemiler eritilerek ihtiyaç duyulan demirlerin çekilmesine gidilecekti. Gemilerin CİF fiatı ton başına 60 dolar civarındaydı. Yani bir kg. demir için 90 kuruş döviz verildi. İşin içinde olan kişiler bu yoldan elde edilen demirin maliyetinin 150 - 160 kuruşu geçmemesi gerektiğini belirtiyorlar. Ancak bilinen şudur ki 100 kadar geminin çok az kısmı izabe fırınlarına gitmiştir. Gemiler Haliçte parçalanmış demir dışındaki kısımlar büyük çoğunlukla faturasız olarak başka ellere aktarılmış, demir ise yine bölünerek eritilmeden olduğu gibi piyasaya sevkedilmiştir. Şu anda bu konu maliye müfettişlerini ilgilendirmektedir.

Gemi macerası böyle bitince bahara doğru demir çekme tüccarları Sanayi Bakanlığına başvurdular. İstanbul'da 54 fabrika mevcuttu, bunların işsiz kalmaması için, çekilmiş demir değil de demir kütük ithâl edilmesi istendi. Bu istek normal gözüktü ve hazırlıklar buna göre yapıldı. Kimin hazırlığı diyeceksiniz, spekülatörlerinhan hazırlığı. Bakınız nasıl :

İstanbul'daki demir ticareti aşağı yukarı beş firmanın elindedir. Sırasıyla sayalım : 1. Fikret Erenyol (İktisadî Sanayi Şti.) 2. Aker'ler, 3. Osman Düşüngel, 4. Asım Kibar, 5. Cıngıllıoğlu. Bunlar Karabük ve Ereğliden büyük miktarda demir almak için peşin sıraya girerler; adeta bu fabrikaların malı piyasaya gitmeden önce bu firmaların depolarına uğrar haldedir. Şu günlerde dahi Karabük'ün Aksaray, Haydarpaşa ve Merdivenköy'deki üç deposuna gelen mal boşaltılmadan doğru bu firmaların depolarına gitmektedir. Bu arada bazı kişilerin kilo başına on kuruş komisyon aldığı bildirilmektedir.

Demir çekme fabrikalarından her birine üçer beşer milyon avans vermek onların hepsini büyük firmalara bağlamağa kâfi gelmiştir. Böylece halkın sırtından milyarlık kârlar belli kişilerin elinde toplanmaktadır. Şu anda bu firmalardan elinde yüz milyonlarca liralık demiri depo etmiş olanlar mevcuttur.

Devlet milyonlarca liralık yatırım yapıyor, fabrika kuruyor, dağlardan kömür - demir cevheri getirip demir üretiyor ve 275 kuruşa satıyor. Tüccar, telefonun başında tünemiş, bu 275'e 275 kuruş kâr ilâve etmenin programını uyguluyor. Halkı soydurmamak, halka hizmet etmekle görevli olanlar ne yapıyor, biliyorsunuz; halk için sesini yükseltenleri ezmenin çarelerini araştırıyor. Bunu düzeltmeni çaresini mutlaka bulmalıyız.

1 Haziran 1973 Teknik Güç

7. Yapım Ve Uygulama

A. KIZILAY ALT GEÇİDİ

Ülkemizde plânsızlığın en büyük örneklerinden biri olarak tarihe geçecek olan bu tesise Odamız başından beri karşı çıkmıştır. Bu gerçek yeni Belediye Başkanının soruna çözüm bulmak için düzenlediği bir toplantıda sorumlu bir kişi tarafından "bizim ülkemizde uzun uzadıya plân yapmak anlamsızdır, bir işe başlarsın ortaya çıkan sorunları da sonra çözersin" demek suretiyle ifade edilmiştir.

Geçen yıllarda Odamız tarafından uzmanlara hazırlatılan raporlar ve yapılan çalışmalar inşaat başladığında tekrar Belediye'ye hatırlatılmış, ve bu projeden beklenen amacın kamu oyuna açıklanması istenmişti. Bu çağırıya cevap alınmadığı gibi inşaatın, metro projesi Belediye'ye teslim edilmeden başlatıldığı öğrenilmiştir. Böylece projesi henüz bitmeyen metronun Kızılay kavşağındaki tüpleri satılmak suretiyle Belediye'ye gelir getireceği umulan "Alt Geçit Dükkânları" uğruna inşa edilmek istenmiştir.

İnşaata başlama konusundaki plansızlığın yanısıra Ankara'nın ulaşım sorununa metronun çözüm getirip getirmiyeceği konusu da henüz aydınlığa kavuşmamıştır. Bu kentin ulaşım sorununa çözüm bulmak görevini yükümlenmiş olan kuruluşlar ve konu ile ilgili uzmanlar diğerleri de gözönüne alınmadan sadece bu alternatifin, hiçbir değerlendirmeye tabi tutulmadan, uygulanmaya konulmasının ileride yaratabileceği sakıncalar açısından eleştirmişlerdir.

Kızılay çukurunda yapılacak tesisin ciddi bir etüde ihtiyaç göstermesi ve yüz milyonlarca ifade edilen bir yatırım istemesi karşısında, acele ile yanlış adım atılmasından işe 5 milyon lira tahmin edilen zararla konunun kapatılmasının yerinde olduğu inancındayız.

EK 32

SAYIN EKREM BARLAS'A AÇIK MEKTUP

Mimarlar Odası, İnşaat Mühendisleri Odası ve Şehir Plânlama Mimar ve Mühendisleri Odası soruyor :
"KIZILAY YERALTI TESİSLERİ" ADI ALTINDA NE YAPILMAK İSTENİYOR?

Ankara Kızılay meydanında başlatılan "yeraltı tesisleri" inşaatı hakkında 1972'den beri süregelen tartışmaları kamuoyu önünde açıklığa kavuşturmak için, aşağıdaki hususlara sayın Barlas'ın dikkatini çekeriz.

Kızılay "yeraltı tesisleri" konusunda, ilgili Bakanlıklar, yetkili kuruluşlar ve meslek odaları'nın aynı paraleldeki görüşleri özet olarak şu şekildedir :

1. İnşaat Mühendisleri Odasının 23.8.1972 tarihinde yetkili ulaşım uzmanlarına hazırlattığı raporda :

"Ankara'da küçük ölçekli dahi olsa- arazi kullanma, ulaşım etüdü yapılmadığından, bu tür projeleri uygulamak çok sakıncalıdır.

Sözü edilen etüdler yapıldığında, öylesine bir yaya alt geçidine ihtiyaç olmadığı görülecektir."

sonucuna varılmıştır.

2. Yetkili ulaşım uzmanları tarafından hazırlanan bu rapor Ulaştırma Bakanlığına iletilmiş ve 19.10.1972 günü alınan cevapta :

"Raporun tümü ile uygun bulunduğu"

ifade edilmiştir.

3. Bayındırlık Bakanlığı Karayolları Etüd ve Proje Fen Heyeti Müdürlüğü, 11.8.1972 tarihli yazısında :

"Şehir ulaşım etüdleri yapılmadan kısmî operasyonlara gitmek, ileride, kaçınılması zor, büyük problemler yaratır."

demekte ve konunun ciddiyetini açıkça ortaya koymaktadır.

4. 28.6.1972 günü konuyu tartışan Bakanlıklar arası Komisyon :

"Bu projenin uygulaması, zararlıdır, israfa yol açar, teknik ve şehircilik kurallarına aykırıdır."

sonucuna varmış ve Ankara Belediyesini ikaz etmiştir.

5. Ankara'nın müstakbel imar planını hazırlamakta olan Ankara Nazım Plan Bürosu, 21.4.1972 tarihli yazısında :

"Kızılay'ın Türkiye şehir mimarisine bir falso olarak geçmesi istenmiyorsa, konunun bir bütün olarak ele alınması şarttır"

denmekte ve plansız, programsız, münferit yatırımların sakıncası ortaya konmaktadır.

6. Mimarlar Odası Ankara Şubesinin 25/26 Ocak 1973 tarihinde, şehircilik, ulaşım ve ekonomi uzmanlarının katılması ile düzenlediği "Ankara'da Ulaşım Sorunları" Seminerinde :

"Metro, alt-üst geçit ve benzeri projelerin Ankara için henüz çok erken olduğu, bu tür yatırımların şehrin bütününü ele alan ciddi araştırmalara dayanması gerektiği, aksi halde geri dönülmesi imkânsız sakıncaların doğacağı"

ayrıntılı bir şekilde izah ve beyan edilmiştir.

Yukarıda özetlenen hususlara daha bir çok belge eklemek mümkündür. Bu hususlar Ankara Belediyesi tarafından bilinmesine ve çeşitli zamanlarda başlatılan inşaat, konunun ciddiyetine vakıf Bakanlıklar tarafından bir çok kez engellenmesine rağmen, inşaat, "Kızılay yeraltı tesisleri" etiketi altında yeniden başlatılabilmiştir.

SAYIN BARLAS AŞAĞIDAKİ HUSUSLARI AÇIKLAMALI VE KOMUOYU ÖNÜNDE TARTIŞMALIDIR :

1. Metro, alt-üst geçit gibi büyük yatırımlar, şehrin bütününü kapsayan ciddi araştırmalar sonucu planlanabileceğine göre,

ANKARA İÇİN YAPILMIŞ VE TAMAMLANMIŞ CİDDİ BİR ULAŞIM ARAŞTIRMASI VAR MIDIR?

2. Var olduğu iddia ediliyorsa,

METRO YAPILMASI KARARI BU ARAŞTIRMA SONUCUNDA MI ELDE EDİLMİŞTİR, YOKSA METRO YAPILMASI ÖN YARGI OLARAK KARARLAŞTIRILMIŞ VE SONRADAN METRONUN ETÜDLERİ Mİ YAPTIRILMIŞTIR?

3. Kızılay'daki (yeraltı tesisleri) nin yaya geçiti mi, çarşı mı, yoksa metro istasyonu mu olduğu ciddi bir şekilde açıklanmamıştır.

HAZIRLANMIŞ VE TAMAMLANMIŞ BİR METRO PROJESİ VAR MIDIR?

4. Metronun tatbikat projesinin ancak eylül ayı sonlarında Belediyeye teslim edileceği bilinmekteyken,

BELEDİYE, İNŞAATA ELİNDE PROJE OLMADAN MI BAŞLAMIŞTIR?

5. İmar ve İskân, Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlıklarının 1972 yılında öne sürdüğü sakıncalar bugün geçerliğini aynen muhafaza ederken,

1972 DEN BU YANA ŞARTLARDA HERHANGİ BİR DEĞİŞİKLİK YOK İSE HİÇBİR ARAŞTIRMAYA DAYANMAYAN AYNI PROJELERLE İNŞAATA NASIL GİRİLMEKTEDİR?

6. İlgili Bakanlıkların, yetkili kamu kuruluşların ve Türkiye ölçeğinde yetkili ulaşım uzmanlarının görüşleri aynı noktada birleşirken,

VARILAN BU SONUÇLAR ANKARA BELEDİYESİ TARAFINDAN **YANLIŞ** MI ADDEDİLMEKTEDİR?

7. Ankara trafiğinin ciddi araştırmalar sonucu çözülebileceğini, metronun bugün için gereksiz ve pahalı bir yatırım olduğunu ispatlayan yetkili uzmanların görüşleri **yanlış** ise,

ANKARA BELEDİYESİ BU YARGIYA HANGİ TEKNİK KADROLARDAN YARARLANARAK VE HANGİ ARAŞTIRMAYA DAYANARAK VARMIŞTIR?

8. Ulaşım plânlaması uzmanlarının görüşlerinin aksine sonuçlara varan ciddi bir araştırma yok ise,

BU YARGIYA BİZZAT SAYIN BELEDİYE BAŞKANI MI VARMIŞTIR?

9. İlgili Bakanlıkların, Ankara Nazım Plân Bürosunun, Ulaştırma Uzmanlarının ve ilgili meslek odalarının ısrarla savundukları ciddî araştırmalar ve hatta tamamlanmış bir proje dahi olmadan,

BU ŞARTLAR ALTINDA İNŞAATA BAŞLAMAK, İŞİ OLUP-BİTTİ'YE GETİRMEK DEĞİLSE NEDİR?

10. YUKARIDA DEĞİNİLEN HUSUSLARA RAĞMEN BAŞLATILAN İNŞAATIN, ANKARA BELEDİYE BAŞKANLIĞI SEÇİMİNE DENK GELMESİ SADECE BİR TESADÜFMÜDÜR?

11. SAYIN BARLAS BU KONULARI KAMUOYU ÖNÜNDE AÇIKÇA TARTIŞMAKTAN KAÇINDIĞI TAKTİRDE, ANKARA'NIN GELİŞMESİNDE ÇOK ÖNEMLİ YER TUTAN BÖYLE BİR GİRİŞİMİN TÜM SORUMLULUĞU BİZZAT KENDİSİNE AİT OLMAYACAK MIDIR?

İlgili meslek odaları olarak, Sayın Barlas'tan cevap bekliyor ve kendisini kamuoyu önünde açık tartışmaya çağırıyoruz.

Saygılarımızla

İnşaat Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu adına

Ekrem KURDOĞLU

Şehir Plânlama Mimar ve Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu adına

Akın ATAUZ

Mimarlar Odası Ankara Şb.
Yönetim Kurulu adına

Ahmet SÖNMEZ

EK 33

ANKARA BELEDİYE BAŞKANLIĞINA BİLDİRİLEN ODA GÖRÜŞÜ

T.M.M.O.B.
İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

Ankara : 11 Ocak 1974
Sayı : 155/9 410-59
Özet :

Ankara Belediye Başkanlığına

ANKARA

Başkanlığınızın 5.1/74 sayı ve 3.1.1974 tarihli yazıları karşılığıdır :

Odamız Yönetim Kurulu, Başkanlığınızın 21.12.1973 tarihli toplantıya çağrı yazısı üzerine, Kızılay Çarşı ve Yeraltı Geçidi için yapılmış bulunan kazı ile ilgili verileri incelemek üzere uzman üyelerimizden seçilmiş bir kurulu görevlendirmiştir. 10.1.1974 tarihli toplantıda, gerek onlar tarafından hazırlanmış raporu ve gerekse dosyalarımızda bulunan bilgileri gözden geçirerek, Odamız görüşü olarak belirlediğimiz aşağıdaki hususları, Başkanlığınıza bildirmek kararına varmış bulunuyoruz.

A — a) Kızılay Çarşı ve Yeraltı Çeçidi inşaatı için hazırlanmış olan projenin, yeterli bir araştırmaya dayandırılmadığının açık bulunduğu ve daha ilk bakışta göze çarpan ana prensip hataları taşıdığı hususundaki görüşümüzü, Başkanlığınıza ve diğer yetkili makamlara daha önce bildirmiştik. Kızılay Meydanı gibi çok önemli bir kavşakta, böylesine bir projelendirme ile, yapılacak inşaatın doğuracağı sakıncalar para ile ifade edilemiyecek kadar büyüktür. Bu konuda görüşümüzü değiştirmemize yardım edebilecek hiç bir yeni bilgi bize ulaşmamıştır. Kanaatimizce, acele ihale ile, kazıya başlanılması, büyük bir kusur payı taşıyan hatalı bir davranıştır.

b) Kızılayda yapılabilecek tesislerin inşaat ve tesisat maliyetinin, yüz milyonlar mertebesinde olduğu bellidir. Buna karşılık, gerek şimdiye kadar sarfedilmiş bulunan paranın ve gerekse kazının yeniden doldurulması için sarfedilecek paranın toplam beş milyon lirayı aşmıyacağı bize bildirilmiş, bu rakam inandırıcı bulunmuştur. Kızılay Meydanındaki eski ulaşım kapasitesinin büyük bir sorun yaratmadığı ve küçük değişikliklerle daha verimli hale getirmenin mümkün bulunduğu bilindiğine göre, yapılmış olan kazıdan faydalanmak gibi bir gerekçe ile, çok acele yapılacak araştırma ve projelendirme yolunu seçmek doğru gözükmemektedir. Kazının doldurulması, ilerde gerekirse projesine uygun şekilde yeniden açılması yerinde bir davranış olacaktır.

c) Kazı doldurulurken, yapılacak kısa süreli bir çalışma ile, Kızılayın kavşak biçimi ve sinyalizasyon sistemi yeniden belirlenmeli ve trafik akışının daha verimli kılınması için düzenlemeler yapılmalıdır.

B — Gerek Nazım Plân çalışmalarının ve gerekse metro yapılması, önemli meydan düzenlemesi gibi kararların ciddi bir ulaşım etüdüne dayandırılması zorunludur. Bu araştırmaların hemen başlatılması hususunda çaba gösterilmesini rica ediyoruz.

Saygılarımızla

BAŞKAN
İzzettin SİLİER

B. İSTANBUL BETONLARI

İstanbul şubemiz tarafından geçen sene Sayın Ersin Arıoğlu'nun yürütücülüğü altında yapılan "İstanbul'da üretilen betonarme betonlarının nitelikleri üzerinde araştırma" nın sonuçları bu sene bir kitap halinde yayınlanmış bulunuyor. İstanbul betonlarının bu yürekler acısı durumu sürdürülemez, bunu önlemenin çarelerini bulmak ve uygulamak Odamızın başta gelen ödevi olmalıdır.

Betonların niteliklerini en fazla düşüren unsurun tuvenan çakıl olduğunu görerek, yıl içinde bilgi topladık. "Taş Ocağı İşletenler Cemiyeti" ile yaptığımız temaslar ve yerinde yaptığımız incelemeler İstanbul'da gerek Rumeli ve gerekse Anadolu yakasında teknik nitelikleri üstün mıcır elde etmek imkânının mevcut olduğunu göstermiştir. Ancak niteliksiz tuvenan çakılın rekabeti üretim için gerekli organizasyonu önlemektedir.

Mimarlar Odası ile birlikte İstanbul Belediyesine başvurarak niteliksiz beton dökülmesine engel olmak istedik. Bu amaçla üyelerimizi riayete mecbur tuttuğumuz ön tedbirleri ilân ettik. Üzülerek belirtelim ki İstanbul Belediyesi'ndeki yetkili üyelerimizden hiç bir yardım göremediğimiz için bu tedbirlerin denetimine girişemedik. Yeni Yönetim Kurullarımız üyelerimizi bu konuda yeniden uyarmalı ve meslek disiplinini kesin olarak sağladıktan sonra daha ileri adımlar atmayı düşünmelidir.

EK 34

BELEDİYE BAŞKANLIĞINA
İSTANBUL

İnşaat Mühendisleri Odasının İstanbul Şubesi tarafından geçen sene iki yüzü aşkın binadan örnek alınarak yapılan araştırma İstanbul'daki yapıların betonarme betonunun % 97 oranında tekniğe aykırı üretildiğini ortaya koymuştur. (Bu araştırmada alınan örneklerin mukavemetleri bizzat İstanbul Belediyesi lâboratuarında yapılan kırma deneyleri ile belirlenmiştir.) Bunlardan başka gerek İmar ve İskân Bakanlığının ve gerekse Teknik Üniversitenin araştırmaları da aynı neticeyi vermiş bulunmaktadır.

Halkımızın can ve mal güvenliğini hiçe sayan bir uygulama gün geçtikçe daha kötüleşerek yürütülmektedir. Şurası herkes tarafından bilinmektedir ki hemen bütün binalarımızda betonun bozukluğundan gelen küçük ve büyük arızalar mevcuttur. Bu yüzden örneğin betonların iyi yapılmış olması halinde zararsız atlatılabilecek bir deprem, felâketler doğurabilecektir. Son olarak, araştırmalarda en kötü betonların üretildiği tesbit edilen Kadıköy semtinde, imar durumunun katsayı esasına göre verilmeye başlanması bir çok yüksek binanın yapılması yolunu açmış bulunuyor. Bunun güvenlik yönünden doğuracağı endişe açıktır.

A. Kamu yararı için bir kamu tüzel kişiliği olarak kanunla kurulmuş bulunan Odalarımız yasal yetkilerine dayanarak aşağıdaki kararları almak ve yürütmek zorunluğunu duymuştur :

1. İstanbul piyasasında satılan çakıllardan hiç biriyle denizden çıkarıldığı gibi kullanarak (tuvenan), iyi beton yapılması mümkün olmadığı tesbit edilmiştir. Bina betonarmesinde yalnızca tuvenan çakıl kullanılması yasaklanmıştır.

2. Mukavemeti yüksek beton elde etmek için agreganın granülometrisinin uygun olması kadar, çimento - su oranı, karıştırma sıkıştırma ve nihayet nemli tutma faktörlerinin önemli olduğu malumdur. Denizden çıkarılan agreganın granülometrisinin düzeltilmesi için cinsine göre % 30 - 70 oranında mıcır ilâve etmek gerektiği bilimsel tecrübelerle saptanmıştır. Halen İstanbul'da mukavemeti 400 kg. üzerinde olan betonlar elde eden şantiyeler vardır. Ancak konut binalarındaki betonların ortalama mukavemetinin 90 kg. civarında olduğu bilinmektedir. Mühendislerimizce yapılan projeler, bu mukavemetin en az 160 kg. olmasını gerektirmektedir. Bunun için asgari ve en kolay aşama piyasadaki çakıllardan hayvan kabuklarının ayıklanması ve en az % 30 oranında mıcır eklenmesidir. Yapıların teknik sorumlusu mimar ve mühendis üyelerimize çakılı teknik esaslara uygun şekilde mıcırla düzeltmeden beton döktürtmek isteyen işverenleri hemen belediyelere (bu arada odalarına) bildirmek mükellefiyeti konmuştur.

3. Toplam inşaat sahası 2000 m² yi aşan yapılarda betoniyer ve vibratör kullanılarak beton yapılması zorunlu kılınmıştır. Bu binalarda beton kalıplarının işçiliğine ve su - çimento oranına özel itina gösterilecektir. Bu teknik şartları yerine getirmeyen işverenleri mühendis ve mimarlar hemen belediyelere (bu arada odalarına) bildireceklerdir.

B. Yukarıda bildirilen ve tekniğin asgari icabı olan kararların yürütülmesini sağlayarak, halkımızı bir felâketten korumak için, Belediyenizin bu kararları ruhsat şartı olarak bina sahiplerine bildirmesi, aksine hareket ederek kötü beton dökülen yerlerin tesbit edilerek buralardaki inşaatın durdurulması, fenî sorumlusu olduğu halde kötü beton dökülmesine göz yuman mimar ve mühendisin kayıtlı bulunduğu Odaya durumun bildirilmesini hususlarına karar verilmesini, gereğinin yapılması için ilgililere emir buyurulmasını rica ederiz.

T. M. M. O. B.
MİMARLAR ODASI
BAŞKANI
Şaban ORMANLAR

T. M. M. O. B.
İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
BAŞKANI
İzzettin SİLİER

EK 35

İstanbul, 5 Şubat 1973

İ S T A N B UL

Bilumum Taş . Kireç ve Tuğla Ocağı İşletenler Cemiyeti

Macar Kardeşler Cad. No. 39 Kat 2 . Fatih
Tel : 21 35 74
Sayı : 237

MÜHENDİSLER ODASI
İSTANBUL ŞUBESİ BAŞKANLIĞINA

Vilâyet makamının emirleri gereğince, şehrimizde küçük inşaat yapımına mani olmak ve bu suretle büyük milli servet kaybını önlemek ve vatandaşa bu konuda yardımcı olmak, gayesiyle; İl İmar Md. lüğü nezaretinde, İstanbul Mühendisler Odasının da yakın ilgi ve iştiraki ile, yapılmakta olan çalışmalara biz de cemiyet olarak katılmış bulunuyoruz.

Fenni şartlara uygun sağlam inşaat yapabilmek için işe; Evvelemirde binların iskeletini meydana getiren beton ve malzemelerinden ve faktörlerinden başlamakta isabet görmekteyiz.

Halkımızın bu meselede eğitilmemiş olmasından ve bu işlerde çalışan kimselerin daha kolayına geldiği için, şehrimizde uzun zamandan beri beton imalâtında maalesef kalitesi düşük kum ve çakıllar geniş çapta kullanılmakta, aynı fiat ve şartlarda mamullerimiz mıcır ise bilhassa özel inşaatlarda hemen hemen hiç kullanılmamaktadır. Halbuki, yüksek malumları olduğu üzere, betonun istenen asgari mukavemete ulaşabilmesi için, birçok fenni mülâhazalar sebebiyle içerisine bir nisbet dahilinde kırmataş (mıcır) ilâve olunması çok lüzumlu ve şarttır.

İl İmar Md. lüğünde yapılmış olan toplantılarda rakip meslek mensuplarının giyabımız da vaki beyanları ile, şehrin mıcır ihtiyacının işletmelerimizce karşılanıp karşılanamıyacağı hususunda bizlerden bilgi istenmiştir. Bu nedenle ve konunun büyük ehemmiyeti de dikkate alınarak, cemiyetimiz yetkili organında yapılan uzun ve etraflı tetkik ve incelemeler neticesinde, İstanbul'da halen 3 milyon metreküp civarında mıcır istihsal edebilecek kapasitenin mevcut bulunduğu, resmi sektör dahil piyasanın fazla talebine göre bu kapasitenin çok kısa bir zamanda 6 milyon metreküpe çıkarılabileceği, neticesine varılmıştır.

Tesbit edebildiğimiz müstahsil firmaları ve mevcut kapasiteleri ile tevsi halinde ulaşacakları kapasiteleri gösteren listeler ilişikte sunulmuştur. Mütemmim bilgiler devam edecek olan toplantılarda yetkililerimizce arzedilecektir. Gereğine emir ve müsaadelerinizi saygı ile arz ederiz.

Yönetim Kurulu adına

Fazlı HAYIRLIOĞLU
Başkan

EK 36

16 Kasım 1973 günkü Danışma Kurulu Toplantısı Tutanağından alınmıştır.

BETONARME BETONLARI ÜZERİNDE TEDBİRLER

BAŞKAN — Bu konuda da Yönetim Kurulumuzdan bir açıklama rica edelim.

YÖNETİM KURULU BAŞKANI İZZETTİN SİLİER — Sayın Başkan, bu konunun başlangıcı, geçensene Odamız İstanbul Şubesinde 200 iş yerinde 600 küsur beton küpü üzerinde yapılan kırma tecrübelerine dayanan çalışma ile başlar. O çalışmalar neticesinde acı bir gerçek ortaya çıktı. İstanbul'da bina inşaatlarında kullanılmakta olan beton, beton-160 ismini taşımasına rağmen, çok düşük vasıflı ve bazı yerlerde o kadar düşük vasıflı ki, mühendisçe o binaların niçin yıkılmadığı izah etmek için ayrı çalışmalar yapmak lâzım. Fiilen Beton-90 civarında. Emniyet katsayısını yarı yarıya azaltan bir fiili durum var. Ve bunu iyileştirmenin çarelerini o araştırmaların içinde ortaya çıkan ilk verilerden düşünmek istedik; nasıl düzeltebiliriz bu meseleyi diye araştırmayı temaslar halinde sürdürdük, en büyük aksaklığın agregadan doğduğunu düşündük. Agrega merkezleri veya mıcır katılarak granümetrinin ciddiyetle tatbik edilmesi gibi formüller üzerinde resmî makamlardan yardım istedik. Resmi müracaatlarımız, şahsî müracaatlarımız maalesef bu sene içinde pek netice vermez şekilde karşılandı. Bu genel olarak Odalara karşı takınılan tavrın mesul mevkideki kişilerde etkisi şeklinde sürdürüldü âdeta. Bunun üzerine meslektaşlarımızı disipline ederek acaba bir netice alabilir miyiz, diye düşündük. Yani diyelim ki İmar İskân Bakanlığında diyelim ki İstanbul Valiliği yahut Belediye Başkanlığı bir karar alarak bize yardımcı olabilirlerdi betonun iyileşmesi için. O kararları temin etmenin müşkül olduğunu görünce; âdeta vazifeden kaçındıklarını görünce, kendi meslektaşlarımız için kararlar alalım dedik ve onları ilân ettik. Kabul etmeliyiz ki, bu ilân ettiğimiz şartları da kontrol etme mekanizmasını yine Belediye, Valilik, İmar İskân Bakanlığı gibi Bakanlıkların yardımıyla ancak yürütebileceğimizi öngörmüştür. Böyle bir mekanizma idi. Asgariden inşaatlarda mıcır, belli nispete mıcır kullanılması, belli büyüklükteki inşaatlarda vibratör betoniyer gibi ciddi çalışma tarzına dönülmesi şeklini öngörüyor idik. Meslektaşlarımızı ciddi olarak kontrol edemeyince, fiilen aldığımız kararların da yürütülüp, yürütülemediğini çok iyi bilemez olduk. İyimser bir tahmin yaparak diyelim ki, bizim bu çalışmalarımız, yayın organlarımızdaki sürekli ikazlarımız, İstanbul'da dolaşıldığı vakit, hiç olmazsa her bina şantiyesinde mıcır, gösteri için de olsa, bir kaç kamyon mıcır bulundurmak şekline

dönüştü. Yani her inşaat sahibi inşaat betonunda mıcır kullanmanın gerekliliğini idrak ettiğini, bizim ikazlarımızdan haberdar olduğunu gösterir şekilde inşaatında mutlaka mıcır bulunduruyor. Biz ilk adım olarak bundan hiç olmazsa meseleye yüzde 30 - 40 nispetinde de olsa çözüm getirecek bir iyileşme bekliyorduk. Fakat yine fiilen biliyoruz ki, bazı temaslardan görüyoruz ki, bir çok inşaatlarda bu mıcır bulundurma tamamen yasak savma şeklinde. Yani getirilen 3 - 5 kamyon mıcır bir kenarda bekletiliyor, beton yine eskiden olduğu gibi, çok kötü kaliteli agrega ile yapılıyor. Odamız; şube olarak da, Oda olarak da, elindeki maddi olanaklar geniş olmadığı için, mümkün olmadığı için daha ciddi bir kontrole imkân bulamadı.

4000 İNŞAATÇIDAN 20'Sİ MÜHENDİS

Bir başka çözüm olarak; biz bizzat kat alıcılarının yardımını sağlamak istedik. Dedik ki, bazı binalara, iyi beton yaptığını bize temin eden binalara, "Bu binanın betonarme betonu İnşaat Mühendisleri Odası tarafından kontrol edilmektedir." diye levhalar asalım. Bu levhalar ilk anda bir 30 - 40 binada asılırsa, kat alıcıları bunun ne anlama geldiğini idrak etmeye başlayarak, inşaatçıyı zorlarlar. İnşaatçıya, "senin binanın betonarmesi sağlam mı, bak öteki taraftaki binada İnşaat Mühendisleri Odası tarafından denetlenmektedir levhası var, seninkinde niye yok" diye sorarlar. Bu soruya iki kere muhatap olan inşaatçı, kendi binasını da bu levhayı astırma hevesine düşer, bir süre sonra da belki Odamız betonarme betonlarına hâkim olur, diye ümitle işe başlamak istedik. İlk dayanacağımız, ilk anda 30 - 40 inşaata levha asma teşebbüsü için meslektaşlarımızın hâkim olduğu, onlar tarafından inşa edilen binaları araştırmak istedik, acıyla gördük ki, 4000 inşaatçı İstanbul'da olmasına rağmen, mühendis olarak müstakilen iş yapan, inşaat mühendisi olarak inşaatçı sayısı 18 civarında, 20'yi aşmıyor; o kadar azınlıkta kalmışız. Yani hatırımızın rahatça geçebileceği binaları bulmakta da güçlük olacağını gördük. Yine Odamızın içinde bulunduğu hayat mücadelesi dolayısıyle bunu da daha fazla geliştiremedik. Feci olan şu ki, betonarme betonları kötü olarak yapılıyor ve maalesef meslektaşlarımızın sorumluluğu altında yapılıyor, imza ile de olsa, gösteriyle de olsa, meslektaşlarımız tarafından yapılıyor havası içerisinde utanç verici bir durum sürdürülüyor.

Konuyu buraya getirişimizin sebebi, acaba neler yapılabilir, düşündüklerimiz bunlar olduğuna göre hangi noktasından zaaflarda bulunduk; ileriye ait ne ışıklar var ,onu size danışalım dedik, onun için getirdik.

BAŞKAN — Verilen açıklama için teşekkür ederiz. Arkadaşlarımızın görüşlerini rica ediyorum konu üzerinde.

STANDART VAR, UYGULANMIYOR

Efendim, sayın Silier arkadaşımız bilir; Oda Yöneticisi arkadaşlarım.zın hepsi de bilirler, agrega için kabul edilmiş bir Türk Standartı var. Fakat bu Türk standarti zorunlu değil. Zorunlu hale geçmesi için uzun yıllardan beri uğraşılır. Ancak, sayın Silier arkadaşımızın kapalı olarak değindiği gibi, Bayındırlık Bakanl.ğı bu sorumluluğun, yükümlülüğün altına girmek istememektedir. Bence haklı nedenleri olabilir; çünkü bütün Türkiye'de çok küçük inşaatta dahi, bir agrega kontrolunun mümkün olmayacağı bir gerçektir. Bu kontrol edilemeyecek ,yerine getirilmesi olanağı bulunmayan bir yasağı koymak da belki bir otorite için güzel değil. Ancak yeniden, yine Odanın teşebbüsüyle Standartlar Enstitüsüne intikal eden konu, yürümesi mümkün olan yolda yürütülmektedir. Bayındırlık Bakanlığına yeniden müracaat edilmiştir. Eğer Odamız bize, biraz evvel yapılan açıklamaların ışığında bu işin kontrol olanağını sağlayabilecek bazı somut çareler gösterebilirse, sanıyorum ki bu sağlanır. Örneğin; yine arkadeşımızın dediği gibi, Bayındırlık Bakanlığının şartnameleri arasına girmiştir; şu kadardan fazla beton kullanılan yerlerde betoniyer kullanılacaktır, vibratör kullanılacaktır, gibi. Şimdi burada da denilebilir ki; şu kadardan fazla betonu olan yerde agrega standartı uygulanacak. Söz gelimi.

LEVHA ASALIM

Ayrıca, üyelerimize, sanıyorum ki yine proje uygulamasında olduğu gibi bir yükümlülük verilebilir. Böyle bir agrega kullanmak zorundasın, olmadığı takdirde Yönetmeliğimize aykırı davranmış olur. Bu, Oda olarak elimizde; ama ben sayın Silier arkadaşımızın, tek bir çıkar yol gibi gördüğüm asıl güzel çözümde bir yerde durmuş olmalarını doğrusu

yadırgadım. Bu binalara "Odanın Kontrol Altında" levhasının asılabilmesi ve gerçek bir kontrol fedakârlığı yapılarak sağlanması bence çok lüzumlu. İlle de bunlar için mühendis meslektaşlarımızın yapıcı durumda olması, ellerinde inşaatlarının bulunması şartı olmasa gerek.

İnşaatlarda sağlanacak kontrollarla bir betoniyerde göze çarpacak şekilde yapılmış olması sanıyorum ki çok çok güzel bir yol, kendiliğinden, zorlanma hissedilmeden özendirici, teşvik edici bir yol, bir rekabet sağlayacak yol. Onun için ben sadece dışardan kolay göründüğü için belki tavsiye edebiliyorum. Bunun üzerinde uğraşılırsa sanırım iyi bir netice alınacaktır.

Başka bir arkadaşımız söz isteyen?

ŞEVKİ ERKER — Müsaade ederseniz?..

BAŞKAN — Buyurun sayın Erker.

ŞEVKİ ERKER — Sayın arkadaşlar; İstanbul'da yedinci senem oluyor. Bu konunun derdini, ıstırabını en çok çekenlerden birisiyim. Bunun için yaptığımız bütün demarjların, bütün teşebbüslerin, girişimlerin sonuçsuz kalmasının durumunu sayın Oda Başkanı açıkladılar.

DEVLET KONTROLU GEREKLİ

Burada Odamızca alınabilecek tedbirlerin bir sonuç veremiyeceğini, biraz evvel Divan Başkanımızın iyimser görüşüne ve tavsiyesine karşı beyanda bulunmak mecburiyetini hissediyorum. Çünkü, İstanbul'da bu ortam yok. Bir mıcır hikâyesi var, bir kum hikâyesi var, çakıl yok gibi bir şey. Çakılın da yarısı deniz hayvanlarının kabuklarıyla oluşmuş. Bu itibarla bir veya göstermelik birkaç tabelâda koysak, meslektaşlarımız da olsa birkaç isim de konsa ortam bulunmadığı için sonuç alınamıyor. Bu ortamı sağlamak oldukça çetin bir iş. Birinci şart agreganın belli bir vade sonra, belli bir süre sonra İstanbul'da zorunlu hale getirilmesi olacaktır. Temel budur. Bu temele göre mıcırın işlenmesi, kendiliğinden bir kaide olarak yapılması kanunî bir mecburiyet olacağı için hakikatte bu işlenecek ve bu mıcır piyasaya çıkacaktır. Şimdi taş ocağı var, mıcırcı var; fakat bunun karşısında çok sıkı örgütlenmiş ve maddî olanakları çok fazla olan bir Kumcular Derneği denilen bir heyulâ var. Mıcıra karşı bunlar. Kumu getirip bütün piyasaya hakim olup ve istedikleri şekilde inşaatın yürütülmesi onların işine yaramaktadır. Onlara sorduğumuz zaman siz çakıl bulalım, kum bulalım diyorsunuz fakat ortada mıcır yok diyorlar. Bu sefer mıcırcılar çıkıyor diyorlar ki; kumcuların bu tutumu karşısında bizden mıcır isteyen hiç kimse yok. Ve ocaklarımız da işletemiyoruz diyorlar. Bu iki örgütün birisi çok kuvvetli, birisi çok zayıf. Bunların didişmeleri veya menfaat çatışmaları karşısında Odamız ancak Devletin kuvvetiyle ve yasaların yürürlüğe girmesiyle olanaklara kavuşacaktır.

BAYINDIRLIK BAKANLIĞI İLGİSİZ KALDI

Bu itibarla biz 4-5 sene evvel Türk standartları müşavirleri ile İstanbul'da, Yapı Endüstri Merkezinde yapmış olduğumuz ortak bir toplantıda bütün bunları anlattık ve Türk Standartları Enstitüsünün yöneticileri veya müşavirleri bize çok anlayış gösterdiler ve olumlu cevap verdiler; teklif edin hemen bunu yapalım dediler. Biz o zaman bunu yaptık; fakat işte anlatıldığı gibi Bayındırlık Bakanlığının çekimser de demiyeyim, doğrudan doğruya alâkasızlığı ve nemelâzımcılığı yüzünden kaldı.

Sayın Divan Başkanının Bayındırlık Bakanlığını biraz olsun haklı göstermeye çalışması da doğrudan doğruya iyimserliğin bir neticesidir. Çünkü, o haksızlığı da yine kendi izahlarıyla şartları belli yerler için, belli vadeler için bu ortamı hazırlamanın düşüncesi her akıl sahibi tarafından, hele mesuller tarafından, hele bunların en büyük örgütü olan Bayındırlık Bakanlığı tarafından düşünülmemesine imkân yoktur. Yani biz Türkiye'de, gene biz İstanbuldan bahsettik, İstanbul ve İstanbul gibi yerler varsa bu oradan başlamak ve belli bir süresi olması için de hazırlıklara örgütlenmelere geçilmesinin faydalı ve zorunlu olmasının neticesi olarak kazanmak istedik. Bundan başka ben bir çıkar yol görmüyorum. Eğer bu mutlaka çıkarsa, çıkması da derhal yürürlüğe girmemek şartiyle, bu çıkar belli bir süre sonra bir sene veya iki sene sonra bu standartlar yürürlüğe girecektir İstanbul'da örgütlenmeler başlıyacak ve belki kumcular da örgütlenmeye girecektir. Belki bu kumcularla işbirliği yapacak müesseseler kurulacaktır. Sadece agrega değil, doğrudan doğruya yapıl-

mış betonu işyerlerine sevketme gibi ileri adımlar da atılabilecektir. İstanbul yürekler acısıdır hakikaten, hakikaten utanç vericidir. Bunun peşini bırakmamak lâzımdır. Yöneticilerimiz, parlamenterlerimiz ve bütün her koldan baskı yoluyla memleketin bu derdini ve vuku bulacak bir zelzele halinde İstanbul'un ne hale geleceğini düşündükçe insanın ne diyeceği düşünülemez, çok feci bir vaziyettir. Bunu bir memleket vazifesi ve derdi olarak en sıkı şekilde izlemek ve netice almak için elbirliği ve işbirliği yapmamız lâzımdır. Bunu ben evvelce de Şube olarak sayın yöneticilerime sunmuştum ve kararlar alınmıştı, İstanbula' intikal ettirdik, İstanbul'dan da aldığımız cevaplar oldu, bu olabilecek şeklinde de sevindirici haberler aldım. Şimdi bilmiyorum o durum nedir? Sayın Genel Sekreter biliyorlarsa ondan rica edelim ve bunun peşini bırakmıyalım. Biz bir meseleyi sonuna kadar götüremiyoruz, iyi başlıyoruz ve bir dereceye kadar yürütüyoruz ama karşımıza çıkan barajlar bizi orada durduruyor ve o iş kalıyor, 5 sene, 8 sene sona sanki o iş hiç ele alınmamış gibi yeni bir dertmiş gibi ortaya çıkıyor. Bizim gayemiz, sürekli çalışmalarımızı ve yapılamıyacak şeyleri tekrar konuşmak değil, o başladığı yerden yürütüp neticeyi almak. Bugün için imkân yoksa yarın imkân olacaktır, belki Bayındırlık Bakanlığı yetkilileri değişecektir, belki Hükümet değişecektir. Böyle bir dönemdeyiz. Bu dönemi bir fırsat olarak kabul edip, bu agreganın gerek betonla gerek agrega standartlarının belli bölgelerde önemli yerlerden başlamak ve kısa bir süre sonra da yürürlüğe girmek üzere netce alınmasını zorunlu görmekteyim.

Bu hususu Yönetim Kurulundan tekrar rica ediyorum. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Efendim, biz de teşekkür ederiz.

Buyurun sayın Akalın.

METE AKALİN — Efendim, ben de söz almayı düşündüğüm sırada sayın Şevki Erker'in temas ettiklerini tekrarlayacak değilim, şu anda buna gerek yok. Yalnız bir, iki şey eklemek istiyeceğim.

MAFİASAL ÖRGÜT

Biri, arkasından korkunç bir gerçek yatan esprili bir söylenti. Yanlış hatırlamıyorsam, sayın Melih Köknel'in bu konuda birkaç yazısı galiba çıkmıştı ve o yazılar yayınlandıktan sonra ben bir takım tehditlerin kumcular tarafından geldiğini duymuştum. Ve bu Mafiasal örgütlenme diyeyim, bu örgütlenmenin uzantılarının ne yazıkki Parlamentoya kadar yansıdığı konusunda bir takım şeyler duymuş idim. Şu anda tabii bunlar bir takım söylentiler den ileri gidemiyecek, tanık değilim yok yani, duyduğum şeyler idi.

Bence bu dönemde parlamentoda sanıyorum meslektaşımızın sayısı 60 kadar oluyor. Dün de konuşulan bir takım sorunlar vardı. Bu sorunların yanında bu konuda bir Meclis araştırması istenerek uzantıların nereye kadar vardığı saptanarak Parlamentoya getirilebilir gibi geliyor bana. Tabii Meclis düzenli çalışma rayına oturduktan sonra.

Kamu oyuna yansıması pek başarılı oldu bu çalışmanın. Yani geniş kitleler basından haber aldı. Bu konu hakkındaki çalışmaları olumlu karşıladılar. İşin nereye gittiğini gördüler .Bundan sonra ancak ikinci adım olarak hazır beton imal edip şantiyeye taşıma konusu düşünülebilir. Yani önce agrega meselesi, sanıyorum bunu özel kesimin ele alıp yürütmesi biraz dış etkiler bakımından zordur, devletin el koyarak böyle bir şeyi örgütlemesi yüzde yüz gereklidir.

Ben bu konunun da mümkün olduğu kadar kısa bir zamanda ve mümkünse Meclise yansıtılması düşüncesindeyim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Akalın'a teşekkür ediyoruz.

Buyurun sayın Siller.

İZZETTİN SİLİER — Sayın arkadaşlar; bununla ilgili olarak ortaya çıkmış bir durumu da açıklamak istiyorum bu vesile ile.

Beton meselesi, bütün açıklığıyla bir başka gerçeği daha ortaya çıkarmıştır ki, İmar Kanunun da fenni sorumluluk diye konmuş olan durum, meslektaşlarımızın imzasını alma fiiliyatı, hiç bir netice vermemektedir. Ancak, herhangi bir bina yıkıldığında, tesadüfen yıkıldığında veya yıkılması gereken birçok binadan bir tanesi tesadüfen yıkıldığında onu fenni mesulünü bir müddet süründürmekten başka hiç bir işe yaramamakta. Bu yalnız beton

meselesinde değil, aşağı yukarı imarla ilgili her mesele için bu fenni sorumluluk istemeusulünün şimdiki tatbikatının işe yaramadığını göstermektedir. Dikkatleri bu yöne çekip de fenni sorumluluk meselesine bir başka çözüm tarzı getirilirse beton meselesinde de çok faydalı olacağını gördüğüm için burada dokunmak istiyorum.

İNŞAATÇININ İRADESİ DIŞINDA

Bu konuda, Ankara bürolarıyla bundan bir buçuk ay evvel yapmış olduğumuz bir toplantıda da özellikle temas ettik. Ankara'da belediyeye proje yapan bürolar, ki piyasanın % 80 ini aşağı yukarı elinde tutan bürolar, ittifak halinde şunu tespit ettiler ki, biz usuller öyle olduğu için bu işin fenni mesuliyetinin bizde olduğunu gösteren imzalar atıyoruz; ama fiilen fenni mesuliyeti yürütecek bir çalışma yapamıyoruz ve konulan usul bu çalışmayı yapmaya da müsait değildir. Bizim müşterimiz olan inşaatçıya karşı bizim bir denetleyici bir rol oynamamız iktisadî zaafımızla iktisaden de kuvvetli olmadığımız nazarı itibare alınırsa adeta imkânsız. Biz hem müşterimizi denetliyeceğiz, hem onların üzerinde hakim olacağız, hem de iktisaden çok zayıf olmamıza rağmen bunu yapacağız. Bu mümkün değil. O halde fenni sorumluluk usulü bir başka şekle döndürülmeli, örneğin Oda emsali bir teşekkül, fenni sorumluluğu inşaatçının iradesi dışında seçip tayin etmek. Yani inşaatçı gelecek, bir inşaat yaptırıyorum projesi tasdik edilmiştir, bu işin fenni sorumlusunu bana bildirin diyecek, bunun için gerekli parayı yatıracak ve bir merkezden, bir otoriteden, bir devlet otoritesinden, İnşaat Mühendisleri Odasının da bir devlet otoritesi olduğu kabul edilmelidir, devlet otoritesinden güven alan bir mühendis gidip onları ara sıra kontrol edecek. Böyle bir mekanizma kurulabildiği takdirde beton işine de bazı adımlar getirmenin mümkün olduğunu düşünürsek, önemi ve müdafaa etme kolaylığı, bu sistemi müdafaa etme kolaylığı ortaya çıkıyor. Bu fikir, geçmişte müdafaa edilen ve hatta resmî bakan beyanatlarına kadar geçmiş olan yapı polisi fikrine de epeyce yakın bir fikirdir. Geçmişte fenni mesulün dışında bir yapı polisi teşkilâtı gelecekte düşünülmüş idi; fakat şimdi yapı fenni mesulu kaldırıp yapı polisi anlamında; fakat aynı zamanda fenni mesullüğü de icra edecek, yapacak bir teşkilât kurma olduğundan kafalar yerleşmiş, imajlara da yakındı. Eğer, önümüzdeki dönemde iyi çalışılırsa belki de gerçekleşebilir. Bunu da Kurulunuza belirtmek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Efendim, sayın Silier arkadaşımıza teşekkür ederim.

Ben sayın Erker arkadaşımla çalıştığım, kendisini tanıdığım süreden beri hemen hemen hiç, hatırlayabildiğim kadar, ayrı düşünür durumda olmadık. Burada da sanıyorum ki belki ifade farklarımda bir ayrılığımız olur.

Ben Standartlar Enstitüsünde Odanın temsilcisi olarak çalışırım. Üzerimde bir görev var, bu görev agreganın zorunlu hale getirilmesi, mecburi hale getirilmesi zorunluluğu var. Belki biraz kendimi savunmak için bu türlü konuşmuş olabilirim.

Türk Standartları Enstitüsünün kanununda mecburi hale getirmek, hatta ihtiyarî, arzuya, isteğe tabi olması meselesinin ilânının, daha doğrusu yalnız birinci kısmı düzeltiyorum zorunlu hale getirilmesini Bakanlar Kurulu sağlayabiliyor, kararname niteliğinde. Fakat, Standartlar Enstitüsünün Bakanlar Kuruluna konuyu götürme yetkisi yok. Zorluk burada. Bir bakanlığın, herhangi bir bakanlığın buna sahip olması, benimsemesi ve onun Bakanlar Kuruluna sevketmesi zorunlu. Burada en yakın bakanlık Bayındırlık Bakanlığı, Bayındırlık Bakanlığı da bunu benimsemiş. Benim biraz hafifletici neden olarak gördüğüm bütün Türkiye ölçüsünde bunun uygulanmasında zorunluluk olabileceğine katılmam idi. Sayın Erker arkadaşımız, biz İstanbul için istedik diyor. Konu biraz değişir, o takdirde de deniyor ki, kararnameler, kanunlar genellik isterler, siz sadece İstanbul için bunu söyleyip, bir başka yer için çıkartamayız. Onun için ben dedim ki konuşmalarımın arasında. Oda yardımcı olursa, meselâ beton konusunda yardımcı olursa belki kararname tümüyle çıkar da uygulamasını böleriz. Bu sene İstanbul, gelecek sene başka iller gibi... Yardımcı olunursa bizim oradaki çalışmamız biraz daha kuvvet bulur, sonuca yaklaşmış oluruz. Maamafih benim konuşmam kısmen yararlı konuşmalara yol açtığı için ayrıca memnunum, teşekkür ederim. Bu konuyu da bu şekilde kapatmış oluyoruz. Odamıza gerçekten önemli olan bu konu üzerinde yeniden ve hızla bir çalışma düşüyor. Yönetici arkadaşlarımızın bunu değerlendireceğine emin bulunuyorum.

C. MÜTEAHHİTLER ODASI

Devlet, Devlet müteahhitlerinin gelişmesini, düzenli bir iş hayatına kavuşmasını sağlamak için, onları bir örgüt altında toplamak Odamızca da uygun görülmüş ve bunların Ticaret Odalarından ayrılarak "Müteahhitler Odası" kurmaları için bir kanun tasarısı hazırlanmasına yardımcı olunmuştu.

Üzüntü ile belirtmeliyiz ki bu senenin başında bu tasarının amacından tamamen saptırılarak bir "Yap - Sat" cıları Odası haline getirilmek istendiğini gördük. Komisyondan çıkan şekliyle Devlet Müteahhitlerini etkisiz hale getirecek bir örgütün kurulmak üzere olduğunu anlayınca senatör ve milletvekillerine, partileri uyardık canlı bir engellemeye giriştik. Meclisten oldu - bitti havasında çıkarılmağa hazırlanılan tasarının kadük olmasını sağladık. Şimdi yine "Yap - Sat" cılar böyle bir örgütün kamu yararına olduğunu savunmağa başlamışlardır. Halbuki Yap - Sat'cılık zaman içinde tasfiyeye uğraması gereken yanlış teşekkül etmiş bir düzendir. Onların bir örgütle kuvvetlendirilmesinde kamu yararı yoktur. Yeni Yönetim Kurulu konuyu titizlikle izlemelidir.

EK 37 "İNŞAAT VE TESİSAT MÜTAHİTLERİ BİRLİĞİ KANUNU,, TASARISI

YAP - SAT'CILAR BİRLİĞİ TASARISI HALİNE GELDİ

İnşaat Mühendisleri Odası'nın bütün Parlamenterlere ve basına mektubu

GİRİŞ

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununda değişiklik yaparak bu Odalara kaydolmanın mecburilikten çıkarılmasını isteyen teklifin öncelik ve ivedilikle görüşülerek kabul edildiği 14.2.1973 tarihinden iki gün sonra yani 16.2.1973 tarihinde Meclis Genel Kuruluna 63 no. lu Geçici Komisyonun raporu sunulmuş bulunuyor. Bu rapor hükûmetçe hazırlanan "Türkiye İnşaat ve Tesisat Müteahhitleri Odaları Birliği Kanunu Tasarısı" nı gerekçesine çok aykırı değişiklikler yaparak, en küçük bina yapımcısından yüz milyonlarca liralık taahhütlerle yükümlü müteahhide kadar bütün inşaatcı ve tesisatcıları eşit hakla bir araya, kaydolmak mecburiyeti konarak, toplayan Odalar ve Odalar Birliği kurmayı öngörmektedir.

Birbirine paralel iki meslek kuruluşu için bu tutarsız davranış maalesef komisyonlarda aynı milletvekillerinin imzası bulunmasına rağmen ortaya çıkabilmiştir. Özellikle son tasarıda komisyon başkanı olan Beyti Arda'nın teklif'in görüşüldüğü Bayındırlık Komisyonunun üyesi ve eski Başkanı oluşu, Bayındırlık Komisyonu Başkanı Orhan Deniz'in ise Geçici Komisyon üyesi oluşu dikkat çekicidir. Hükümetçe hazırlanıp Odalarımızca desteklenen İnşaat ve Tesisat Müteahhitleri Birliği Kanunu tasarısı komisyonda amacından tamamen saptırılmış bir Yap - Sat'cılar Birliği Kanun tasarısı haline getirilmiştir. Bu kanunun istedikleri gibi çıkmasından çıkarları bulunan çevrelerin her türlü yola başvurduklarını üzüntüyle gözlemekteyiz. Meclis komisyonundan geçen şekliyle kurulacak teşkilât memleketimiz yararına olmayacak, yatırımlarımızı ve ekonomik faaliyetlerimizi milli gelişmemize aykırı bir şekilde aksatacaktır. Aşağıdaki izahatımızla bu konu ile ilgili olanların özellikle yetkililerin dikkatini çekmek isteriz.

MÜTEAHHİT ODALARININ GEREKÇESİ NE İDİ?

Hükümetçe hazırlanan tasarının gerekçesinde amaç aşağıdaki yedi maddede açıklanmıştır :

1 — İnşaat ve tesisat müteahhitliğini bir meslek haline getirmek,

2 — İnşaat ve tesisat müteahhitlerini disiplin altına almak,

3 — Memleket imarında ve milli ekonominin inkişaf ve takviyesinde inşaat ve tesisat müteahhitlig. mesleğini verimli şekle sokmak.

4 — Âzalarının mesleki, bilgi, şeref ve belirli prensipler altında çalışmalarını sağlamak,

5 — Kanuni, fennî nizamlara ve şartlara aykırı hareket edenleri, kontrol ve icabında cezalandırmak,

6 — Normal ve meşru rekabet yollarıyle Devlet ve âmmeye en iyi ve ekonomik işi vücuda getirmek,

7 — Batı memleketlerinde olduğu gibi Devletle inşaat ve tesisat müteahhit firmaları arasındaki münasebetleri memleket şartlarına uygun bir şekilde tanzim, tesbit ve tatbik etmek.

Tasarıyı inceleyen komisyonun raporunda da bu amaçlar aynen tekrarlanmış olmasına rağmen, tasarıda öyle değişiklikler yapılmıştır ki tasarı, gerekçesine tamamen aykırı hale getirilmiştir.

TASARI NASIL HAZIRLANDI

A. Müteahhitler Odaları Birliği tasarısının hazırlayıcısı Ankara'daki **"Türkiye İnşaat ve Tesisat Müteahhitleri Birliği"** dir. Bu dernek, özellikle Devlet tarafından çıkarılan ihalelerin gittikçe büyük üniteler haline geldiğini, bunları başaracak kapasitede Türk Müteah-

hitlerinin güçlükle bulunabildiğini ve bu yüzden yabancı müteahhitlere iş vermek zaruretinin ortaya çıktığını görerek, müteahhitliğin bir meslek haline getirilmesini sağlamayı savunmaya başladı. Teklif edilen yol nisbeten büyük müteahhitlerin egemen olacağı bir örgüt kurarak, bu müteahhitlere her önüne gelenin rekabet etmesini önlemek oluyordu. Böylece büyük müteahhidin kârı istikrara kavuşacak, ayrılan fonlarla teçhizatlanma imkânı doğacak, modern teknolojiyi getirmek ve yabancı müteahhitlere rekabet etmek mümkün olacaktı. Aksi halde müteahhitler ellerindeki işten meşru - gayri meşru en büyük kârı sağlamak amacı içinde oluyorlar, kap - kaç bir davranışla daha büyük işleri yükümlenebilmek için teçhizatlanacaklarına kârlarını başka sahalara kaydırıyorlardı. Bu görüşe göre müteahhitleri "müesseseleştirmek" ve "müessese" gibi davranmağa zorlamak gerekmekte idi. Sürekli olarak bazı kadroların beslenmesi, büyük yatırımların yapılması, özellikle Devlet dairelerinin işlerinin zamanında ve iyi bir şekilde bitirilmesi kuvvetli, sanayileşmiş müteahhitlere öncelik tanımakla mümkündü.

Diğer bir amaç, işveren dairelere karşı birleşerek kuvvetli bir sözcü sağlamak, işverenlerin tutarsız davranışlarına, istikrarsız fiat artışlarına, ek süre zorunluluğu doğuran sebeplere karşı mücadele ederek, onları etkilemekti. Özellikle aşırı tenzilât konusu önlenmek isteniyordu. Ucuza alınan işin işverenini de zarara uğrattığı, zamanında biten iyi bir imalâtın mümkün olmadığı savunuluyordu.

Görüldüğü gibi düşüncelerin kaynağında özellikle Devlet taahhütleri bulunmaktadır. Bu amaçla da ancak tecrübeli ve belirli bir kapasiteye varmış müteahhitlerin gireceğini veya ancak onların egemen olacağı bir örgüt ayarlamak istendi.

B. O günlerin inşaat ve tesisat yaptıran en büyük yetkilisi **Bayındırlık Bakanlığı** bu görüşlerin büyük bir kısmını benimsemişti. Ayrıca Bakanlık müteahhitlerin disipline edilmesi, işlerini bozuk yapan; zamanında ikmal etmiyen müteahhidin şikâyet edileceği bir örgütün faydalı olacağını düşünüyordu. İnşaat ve Tesisat işlerinin bizzat devlet tarafından emaneten yaptırılmasını prensip olarak uygun bulmayan Bakanlık, gittikçe büyük üniteler halinde ihale edilen işlerin Türk Müteahhitlerine verilmesini sağlamak için onların teşvik edilmesi inancını savunanlara hak vermekteydi.

C. **Mühendis Odaları** konuyu bir başka ümitle desteklediler. **İnşaat ve Tesisat işlerinin teknik bilgi sahibi kişiler tarafından yürütülmesi esas olmalıydı.** Yani adım adım müteahhitlerin mühendislerden müteşekkil bir zümre haline geleceği veya getirilme yolunun bir örgütten geçeceği düşünülüyordu. Büyük müteahhit denince mühendis'in egemen olduğu, en azından geniş çapta istihdam edildiği kurumlar gözönüne geliyordu.

Ayrıca inşaat işlerimizin sanayileşmesi ileri tekniklerle mümkün olacak, teknik bilgiye ve teknik bilgi sahibine ihtiyacı artıracaktı. Sanayileşme elbetteki yatırımlarımıza büyük bir hız kazandıracak; proje değişiklikleri ve müddet uzatma oyalanmalarını sona erdirecekti.

YAP - SAT'CILAR HAKKINDA

Yukarıda izah edildiği gibi kanun tasarısı büyük müesseselere karşı büyük meblağlar tutan inşaat ve tesisat işlerini taahhüt edenleri kapsamına almak, onların faaliyetlerini meslek haline getirmek istiyordu. Tasarının ilk hazırlandığı günlerde henüz sayıları fazla olmıyan yeni bir grup yepyeni bir iş sahası yaratmağa başladılar. Bunların ekserisi Devlet Müteahhitlerinin istikrarsız iş hayatlarından kopan taşaronlar ve ustalardı. Bina yapıp satmakla uğraşan bu zümre kısa sürede çığ gibi kalabalıklaştı. Düzenli bir konut politikası yürütülen memleketlerin hiç birinde yap-sat'cılık böylesine bir gelişme göstermemiştir. Vatandaşın konut ihtiyacı esas olarak Devlet eliyle karşılandığı için bizdeki gibi bu ihtiyacın bir zümre tarafından sömürülmesi mümkün olamamıştır. İngiltere, Almanya, Fransa gibi ülkelerde bile konut üretiminin çok önemli bir bölümü devlet eliyle yürütülmüştür. Bizde bu nisbet % 2 civarında kalmıştır.

Müteahhitler Birliği **bina yap-sat'cılarını kendilerinden saymamaktadır. Onların böyle bir örgüt dışında tutulmalarını şiddetle savunmaktadır. Müteahhitlere göre yap - cat'cılar inşaatçıların en cahil, en disiplinsiz ve bir anlamda meslek ahlâkı olmıyan bölümüdür. Bunların yavaş yavaş büyük şirketler bünyesine dönmeye mecbur edilmesi, inşaatçılığa esnaf olarak değil, büyük şirketlerin ücretli veya sözleşmeli adamları olarak devam etmeleri öngörülmektedir. Bu görüşe göre "Devlet müteahhitleri" işlerini ağır sözleşmelere, şartnamelere göre yüklenmişler; yüksek teminatlar göstermişler, düzenli defter tutmaktadırlar, vergi ödemektedirler. Yap - Sat'cılık bütün bunların dışında bir başıbozuk-**

luk ifade etmektedir; ekserisi defter tutmaz, vergi ödemez, yapılan işler çok kere kaçak, çürük ve bozuktur. (İnşaat Mühendisleri Odasının İstanbul'da geçen sene yaptığı ilmî bir araştırmaya göre İstanbul'da yap-sat'cıların ürettiği betonlar % 97 nisbetinde şartnamelere aykırı bulunmaktadır. % 13'ü ise her an yıkılacak kadar kötüdür.)

Devlet kuruluşlarından, özellikle plânlamadan gelen eleştiriler yap - sat'cıların mümkün olduğu kadar kısa sürede tasfiye edilmesini amaçlamak gereğini ortaya koymaktadır. Bu eleştirilere göre yap-sat'cılar, sanayiye kaydırılması gereken fonların verimsiz konut yatırımlarında tüketilmesinde teşvikçi bir unsur olmaktadırlar. Türkiye'nin yatırım kapasitesi yap - sat'cılar elinde çok kötü şekilde israf edilmektedir. Modern şehirleşmede bir mahallenin ,hatta bir bölgenin, daha ilerisi bir bütün şehirin aynı anda aynı organizasyonlar kurulması esastır. Devlet bu konuya bu düzeni getirmelidir. O zaman örneğin son beş senede teşekkül eden bir Bakırköy, önümüzdeki beş senede teşekkül edeceği anlaşılan Ümraniye yap-stılların vurgun vurmalarına rağmen kötü şehirleşme numuneleri olmıyacak; modern şehirciliğe uygun, sağlam, düzenli, ucuz daireleri vatandaşa takdim etmek mümkün olacaktır. Bu sağlanamazsa bile yap - sat'cılığın en azından bir Simitaş, bir Or - An emsali nisbeten büyük organizasyonların eline geçmesi teşvik edilmeliydi. Bu amaçla Finansman kanunlarının hazırlanmasında özel hedefler gözetildi. (Haber aldığımıza göre yine yap - sat tüccarlarının tesiriyle Meclis Komisyonlarında Finansman kanunlarını kuşa çeviren bir teklif yürütülmektedir.) Türkiyenin kalkınması ümidi arsa spekülasyonunun yavaşlatılarak, fonların sanayiye çevrilmesinde yatmaktadır. Halbuki yap - sat'cılar bu spekülâsyonu çok hızlandırmaktadırlar.

Mühendis Odaları bu görüşlere ilâveten yap - sat'cılığın tamamen teknik bilgiden yoksun bir zümrenin eline geçmiş olmasının endişelerini ileri sürmektedir. Genel manzara bu zümrelerin fırsatçı bir davranışla kap - kaç iş görmekte oluşu, her binada mutlaka kaçak iş yapışı, bütün imar düzenini ve plânlarını bozmak için akçalı - akçasız her türlü yola başvurmaları şeklindedir. Bu zümrenin disipline edilmesi mümkün değildir; çıkar yol bunların zaman içinde tasfiye edilmesidir. Konut işine devlet düzenli bir politika ile el atmalıdır. Devletin Emlâk Kredi Bankası, Ordu Yardımlaşma, Sosyal Sigrotalar gibi kanallarla verdiği krediler, mutlaka yap - sat'cıların elinden ve vurgun imkânından uzaklaştırılmalıdır. Bu ellerde bozuk plânlı, çürük ve ihtiyaç normlarına aykırı olarak malzeme ve kaynak israfı şekline dönüştürülen fonlar, devletin kuracağı büyük organizasyonlarla modern şehirlerin kuruluşunda kullanılmalıdır.

TASARI MÜTEAHHİTLERİ DEĞİL YAP - SATCILARI KUVVETLENDİRECEK BİR ÖRGÜT GETİRİYOR

Hükümetin hazırladığı tasarıyı görüşen Komisyon üç - dört kişiyle toplanmasına, toplantılarda Odamız temsilcilerinin savundukları hususları aynen kabul ettikleri havasında çalışmalarına rağmen, baskı hatası düzeltmeleri için söylediklerimiz dahi nazarı itibare alınmamıştır. Komisyondu yapılan bütün değişiklikler, o günlerde konuyu çok yakından takip eden yap - sat tüccarının lehine olmuştur. Öylesine zorlamalar değişiklikler ki tasarının bütün gerekçesi ortadan kaldırılmıştır. Herşey yap - sat'cının egemenliğine göre ayarlanmıştır. Müteahhitlik mesleğini teşekkül ettirmek gerekçesiyle sevkedilen kanunun içine "müteahhitlik = yap - satcılık" anlamında bir tarif yerleştirilmiş ve gecekondu yapıcısı ile yüz milyonluk işlerin müteahhidi eşit haklarla bir araya getirmek istenmiştir. Bunun anlamı şudur : Tasarı inşaatçılığın sanayileştirilmesini değil disiplinsizleştirilmesini öngörmektedir.

Bir zümrenin kanun himayesinde bir örgüte kavuşturulması çok kere zannedildiği gibi onların kamu yararına disipline edilmesini sağlamaz. Aksine bu örgütle kuvvetlenen zümrenin aşırı isteklerine, başıbozuk davranışlarına set çekmek daha zorlaşır. Bunun en belirli misali konumuz içinde yatmaktadır. Yap - sat'cıların İstanbul'da "İnşaatçılar Dernekleri" nde toplanmaları onları birdenbire etkili kılmaya başlamıştır. Akçalı - akçasız türlü yollarla istediklerini elde etmeye başlamışlardır. Bu meselede ise etkileri memleketin yararına, kendilerinden uzak amaçlarla sevkedilen bir tasarıyı, amacından uzaklaştırmak, kendilerini kuvvetlendirecek bir örgüt vesilesi yaratmak şeklinde devam etmektedir. Tasarı bu kötü etkilerden korunmalı gerekçesindeki amaçlara döndürülmelidir.

Tasarı komisyondan geçen şekli ile bu Odaları şimdiye kadar hiç bir meslek teşekkülüne verilmeyen görev ve yetki ile donatmakta, bununla kalmayıp gerek aidatların toplan-

masında, gerek bu örgütle ilgili suçlarda bütün olağan üstü usullerin uygulanmasını getirmektedir. Şöyle ki :

MADDELERDEKİ AKSAKLIKLAR

a) Tasarının 2 nci maddesi "Birliğin amaç, görev ve yetkileri şunlardır" diye başlamakta, böylece bu kamu kuruluşunu açık bazı "yetki" lerle donatmaktadır. Bu maddede sayılan "yetki" ler çok kere hiç bir bakanlığa açıkça verilmemiştir. Böylece bu örgüt, bazı konularda kamu güçlerini kullanmak hususunda çok üstün durumda olacaktır. Diğer meslek kuruluşlarına da böyle bir imkân verilmemiştir. Örneğin 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun ikinci maddesi "Birliğin maksat ve gayeleri şunlardır :" diye başlar. İki deyim arasındaki açık farka dikkat etmek gerekir. Aynı husus 5590 sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları Kanununda "Odaların başlıca görevleri şunlardır :" 6023 sayılı Türk Tabibler Birliği Kanununda "Birlik aşağıda yazılı hizmetleri yapmakla mükelleftir", 6643 sayılı Türk Eczacılar Birliği Kanununda "Birliğin vazifeleri şunlardır :", 6343 sayılı Türk Veteriner Hekimleri Kanununda : "Birlik aşağıda yazılı mesleki hizmetleri yapmakla mükelleftir" şeklindedir.

Görüldüğü gibi bu kanun tasarısının hükmü çok değişiktir ve bir meslek kuruluşuna verilmemesi gereken şekildedir.

b) Tasarının 2 nci maddesinin d) fıkrası aynen şu şekildedir : "üyelerin bu kanuna ve mesleki kurallara uymalarını sağlamak, meslekî ahlâk ve tesanüdü korumak amacıyla riayeti mecburî meslekî kararlar almak" Bu hüküm bu kuruluşun inşaat ve tesisat piyasasına hakim olmasını sağlıyacak genişlikte yetkiler getirmektedir. Örneğin bu kuruluş "m² si 1500 liradan ucuza daire satmak yasaktır" "taksitle daire satmak yasaktır" "1973 rayiciyle hazırlanan işlere girmek yasaktır" "fiat farkı vermiyen işverenlerine işine devam yasaktır" gibi pek çok tehlikeli kararlar alabilir ve özellikle işi yürütmek için anlaşmazlık çıkarmak istemiyen işverenler üzerinde kesin bir egemenlik kurabilir. Hiç bir meslek kuruluşu kanununda bu kadar geniş bir hüküm yoktur. Bu hüküm en azından 4355 sayılı Ticaret Odaları Kanununun 12 nci maddesindeki gibi "Mevzuatın verdiği selâhiyet dahilinde meslek mensupları için riayet edilmesi mecburi olan kararlar vermek" şekline sokulmalıdır.

c) Yine 2 nci maddenin h) fıkrasında "tarafların talebi halinde inşaat ve tesisatla ilgili ihtilaflarda hakemlik yapmak" hükmü mevcuttur. Hakemlik bir yargı usulüdür ve fenaya kullanıldığı takdirde ne kadar mahzurlu neticeler doğurabileceği bilinmektedir. Tasarının bu konuyu tarafların talebine bırakması yeterli değildir. Pratikte kanunla açılan bu yol, sık sık bir çare olarak ileri sürülüp yaygınlaştırılacaktır. Kaldı ki bu hüküm herşeyden önce HUMK'nun hakemlikle ilgili maddelerine aykırıdır. Bu kanunun 516 ve müteakip maddelerinde hakemlik şahısların hakem oluşu esasına göre düzenlenmiştir. Bir teşekkülün hakemliği usulü mevzuatımıza yabancıdır ve doğuracağı neticeler bakımından mahzurludur. Bu hüküm kaldırılmalıdır.

d) Tasarının 4 üncü maddesinde Genel Kurulun Odaların kayıtlı üyelerinin % 10 u nisbetinde delegelerle oluşacağı belirtilmektedir. Örneğin İstanbulda bu kanun hükmüne tabi müteahhitlerin sayısının on binleri aşacağı anlaşılmaktadır. Onun için delege için % 10 nisbeti % 5 e indirilmeli ve her oda için 50 kişiden fazla olamıyacağı belirlenmelidir.

e) Hükümetçe hazırlanan tasarıda Birlik Yönetim Kurulu için madde 5 de konulan asgari lise mezunu olmak şartı Komisyonca kaldırılmıştır. Memleketin çok önemli konularında söz sahibi olacak bu kişiler için yüksek öğretim şartı konmalıdır. Yüksek öğretim görmüş olmak artık kolayca ulaşılabilir bir vasıftır. Tahsilin önemli olmadığı iddiası mutlaka geçersizdir. Özellikle çok geniş bir kitleye açık tutulan kuruluşlarda yönetimin ehliyetsiz ellere geçmesi tehlikesi büyüktür. Kamu kuruluşu olması ve kamu yararına çalışması istenen bir kurulun yeterli bilgiye sahip yöneticiler bulmasının asgari şartı belli bir öğretimin aranmasıdır. Öğretimi bulunmayan kişi kendi sahasında başarılı da olsa Teknik bir örgütün yöneticiliği için yetersiz addedilmelidir.

f) Tasarının 6 ncı maddesinin d) fıkrasında "Hükümetçe verilen görevleri yapmak" tarzında bir hüküm vardır. Böylece Birlik Hükümetin istediği işte istediği gibi kullanabileceği bir organ haline getirilmektedir. Buna Anayasamız engel olduğu gibi, bu durum kamu teşkilâtımızın bünyesine de yabancı olacaktır. Birliği hükümetle bu kadar işli dışlı tasavvur etmeye yol açacak deyimlerin kaldırılması gerekir. Ticaret Odaları için konmuş benzeri hü-

kümlerin mahzurları anlaşılmıştır. Ayrıca Anayasamız meslek kuruluşlarına idarenin müdahale etmesi imkânlarını da kaldırmıştır.

g) Tasarının 12 nci maddesinde kurulacak odaların Birlikten ayrı tüzel kişiliği haiz olacağı belirtilmiştir. Bu imkân örneğin Mühendis Odalarına ,Tabib Odalarına verilmemiştir. Bayındırlık Bakanlığının Bölge tesbiti Anayasaya aykırıdır.

h) Tasarının 11 nci maddesinde odalarda tahakkuk edecek gelirlerin yüzde otuzunun Birlikte toplanacağı kayıtlıdır. Esas hizmetler odalarda görüleceğine göre Birlikte bu kadar yüksek gelirin toplanması mahzurludur. Bu miktar Ticaret Odaları Birliğinde % 2,5 ile % 10 arasında değişmektedir. (Kanun No. 6233)

i) Tasarının özellikle üzerinde durulması gereken maddesi 20 nci maddesidir. Bu maddenin komisyonda değiştirilen şekli kanunun gerekçesine tamamen aykırıdır. Müteahhitliğin meslek haline gelmesini önlemekte gecekondu yapımcısını en basit tesisat esnafını bu odaya sokmakta ve ikinci fıkranın sonuna eklenen tarifle sanayileşmeyi değil esnaflaşmayı öngörmektedir. Halbuki Türkiyenin ekonomik düzeninin verimi mutlaka modern tekniklerin gelmesini, sanayileşmeyi, büyük ünitelerin gelişmesini icabettirmektedir. Yapsat'cıların hakimiyeti bu tasarının hükümetçe hazırlanan gerekçesinde sayılan şu yedi aracın yedisine de aykırı olacaktır. (Bu gerekçeler komisyon raporuna da aynen alınmıştır.)

1 — İnşaat ve tesisat müteahhitliğini bir meslek haline getirmek,

2 — İnşaat ve tesisat müteahhitlerini disiplini altına almak,

3 — Memleket imarında ve milli ekonominin inkişaf ve takviyesinde inşaat ve tesisat müteahhitliği mesleğini verimli şekle sokmak,

4 — Azalarının meslekî, bilgi şeref ve belirli prensipler altında çalışmalarını sağlamak,

5 — Kanunî, fennî nizamlara ve şartlara aykırı hareket edenleri, kontrol ve icabında cezalandırmak,

6 — Normal ve meşru rekabet yollarıyle Devlet ve âmmeye en iyi ve ekonomik işi vücuda getirmek,

7 — Batı memleketlerinde olduğu gibi Devletle inşaat ve tesisat müteahhit firmaları arasındaki münasebetleri memleket şartlarına uygun bir şekilde tanzim, tesbit ve tatbik etmek,

Sermayesiz kişilerin yüz milyonlarca liralık taahhüdü yüklenmiş olan müteahhitlerle aynı hakları haiz olarak bu odalara girmelerinin tasavvur edilemiyecek kadar çok zararı vardır. Ticaret ve Sanayi Odalarına kayıt zorunluluğu bile sınırlıdır. Üstelik Mühendis, Odalarında bile kayıt mecburiyeti kaldırılırken hiçbir sınır tanımadan çok geniş bir zümreyi yanyana getirmekte tutarlılık yoktur. Hele belediyelerin ruhsat ve iskân belgesi vermemesi tamamen vatandaş ve diğer işvereni zarara uğratacaktır. Kişinin yaptığı hareketlerin sonuçlarından başkası rahatsız olmamalıdır. Madde hükümetin hazırladığı ilk şekle dönüştürülmelidir.

j) Tasarının 22 nci maddesine ücret ve cezaların "Âmme Alacakları Tahsili Usulü hakkındaki Kanuna" göre tahsili yazılmıştır. Hiçbir meslek kuruluşu için böyle bir hüküm yoktur. Ayrıca icra dairelerince yapılacak tahsilât için bu kanun hükümlerini uygulamak kanunun mekanizmasına uygun değildir, bir çok karışıklıklar husule getirecektir. Kaldırılmalıdır.

k) Tasarının 28 nci maddesinin ikinci fıkrası Birlikçe geçici olarak dahi meslekten men edilenlerin resmi taahhütlerine ait mukavelelerin feshedilmesini emretmektedir. Yüz milyonların mevzubahis olacağı bu taahhütler için böyle bir hüküm koymak çok tehlikelidir. Ancak ihraç hali için mevzubahis olmalıdır. Kaldı ki idarelere istedikleri takdirde müteahhit nam ve hesabına hareket imkânı birinci fıkra ile tanınmıştır. Dolayısıyle ikinci fıkranın başına "ihraç halinde" ibaresi ilâve edilmelidir.

l) Tasarının 34 üncü maddesinde ceza tatbikatının 3005 sayılı kanuna göre yapılması hükmü konulmuştur. Bunun için hiç bir özel sebeb yoktur. Emsal hiç bir teşekkülde böyle bir hükme raslanamaz. Kaldırılmalıdır.

m) Tasarının geçici maddeleri komisyonda gerekçeye aykırı tarzda değiştirilmiştir. Aynen hükümet tasarısına dönmek gerekir. Aksi halde kuruluş anı büyük karışıklıklar doğuracaktır.

İnşaat Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu

D. 1973 VE İNŞAAT MALZEMELERİ

İnşaat malzemeleri fiatlarındaki artışın görülmemiş bir düzeye eriştiği 1973 yılı aynı zamanda piyasada malzeme sıkıntısı çekilen bir yıl olmuştur. Bu faktörler kamu ve özel sektör yatırımlarını geniş ölçüde etkilemiş, inşaat faaliyetlerinin zaman zaman durmasına ve Türkiye'de en hızlı gelişmeyi gösteren İnşaat Sektörüne büyük sekte vurulmasına yol açmışlardır.

Malzeme sıkıntısı ve fiat artışlarına üretim ve tüketim dengesinin sağlanamamış olması veya ithalâtla sağlanabilmesi, bazı malzemelerin, örneğin kereste ihracatının arttırılması, maliyet ve işçilik ücretlerinin artışı ham maddelere yapılan zamlar gibi çeşitli faktörlerin etkin olduğu muhakkak ise de en önemli faktör ve esas nedenin tüm yatırım ve faaliyet sahalarında karşılaşılan sorun olan spekülâtif eylemler olduğu bir gerçektir. Devlet Plânlama Teşkilâtı Yıllık Plânlar ve Finansman Şubesince hazırlanan ve yöneticiler tarafından hasıraltı edilen "Ulusal Fiat ve Ücret Daimi Özel İhtisas Komisyonu" raporunda fiat artışlarının ana nedeni olan spekülâtif eylemler belgelenmiş, çimento demir kesimlerinde bu faaliyetlerin mekanizması açıklanmış ve çimento, ihraç eden bir ülke olmamıza rağmen üretimin düzenli dağılmamasından dolayı inşaat mevsiminin hareketli olduğu aylarda darlık çekildiği ve fiatların arttığı, inşaat demirinin tüccar tarafından stoklanarak inşaat mevsiminde yüksek fiatlar ile satıldığı belirtilmiştir.

Grevlerin uzamasında dahi etken olan ve işleyiş düzeni artık herkesçe bilinen bu faaliyetleri önleyici tedbirler getirilerek son verilmesi, ele alınması gereken en önemli sorunlardan birisidir.

E. MÜTEAHHİTLERE FİAT FARKI SORUNU

1973 senesinde Devlet yatırımlarının içinde bulunduğu perişanlık odamızın da tiizlikle konuya eğilmesini gerektirmiştir. Özellikle inşaat malzemelerinin büyük nisbetlerde fiyat artışları gösterdiği ülkemizde yatırımların gecikmesini önleyecek tedbirlerin alınmasını bekledik. Demir gibi bazı inşaat malzemelerinde yetkililerin takındıkları tutum, yatırımların durdurulmasını sağlamak neticesine dönük olmuştur. Denebilir ki enflasyonun körüklenmemesi için kasten bir yavaşlatma yapılmıştır.

Bu gerekçelerledir ki müteahhitlere fiyat farkı verilmesi konusunun yatırımlar açısından neler getirebileceğini ilgi ile izledik. Ancak hazırlanan kararname Bakanlar Kurulundan çıkmadı. Doğrusu hazırlanan metinde bizimde tereddütlerimiz bulunmaktadır. Şöyle ki kararname taslağı esas olarak iş programlarına dayandırılmış bulunmaktadır. Halbuki uygulamada kendisine itibar edilecek, iş miktarlarının hangi tarihlerde hangi oranlarda yapılacağını açık seçik gösteren bir iş programı düzenimiz yoktur. Bu ihtiyacın hemen giderilmesi gerektiği böylece bir kere daha ortaya çıkmış bulunuyor.

Fiat farkı kararnamesinin, gerek müteahhidin gerek idare elemanlarının kötüye kullanamıyacakları objektif unsurlara göre yeniden düzenlenmesini diliyoruz.

Fiat farklarının diğer bir yönü de sözleşmeye bağlanmamış işler için sabit birim fiat usulünün kaldırılıp kaldırılmaması tartışmasıdır. Bunun için de bir kararname hazırlanmış olduğunu öğrenmiş bulunuyoruz. Bu kararnameye göre sözleşmelere peşinen konacak bir hükümle fiatların % 3 den fazla artma göstermesi halinde her yıl yapılan işe o yılın rayici uygulanacaktır. Bu esasın da işlerin geciktirilme sebebi haline gelmemesi ve kötüye kullanılmaması için Devletçe onaylı, detaylı ve değişmez iş programları sistemi geliştirmek şarttır.

EK 38

FİAT FARKI KARARNAME TASLAĞI

ESKİ BAKANLAR KURULUNCA KARARA BAĞLANMAMIŞTIR

Madde 1.
Kamu Sektörü'ne dahil kuruluşlar tarafından, bu kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten evvel eksiltmesi yapılmış olan işlerden taahhüde bağlanmış bulunanlar için, sözleşmelerine esas Birim Fiyat'ların aşağıda gösterildiği şekilde yeniden tespit ve uygulanmasına Kuruluşlar yetkilidir.

1. 1.
Eksiltmesi bu kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten evvel yapılmış olup taahhüde bağlanmış veya bağlanacak bulunan işlerden, sözleşmeleri veya kuruluşlarca onaylı iş programları uyarınca yapımları 1974 ve ileriki yıllara sirayet edenler hakkında, 1974 ve ileriki yıllarda Bayındırlık Bakanlığınca tespit olunacak ve yayınlanacak çeşitli işçilik inşaat ve malzeme reyiçleriyle taşıt gündelikleri, inşaat makina ve araçları ortalama gündelikleri (o yıllara ait inşaat ve tesisat birim fiyatları'na esas işçilik, araç ve gereç rayiç cetvelleri) ve kuruluşlarca 1974 ve ileriki yıllarda yürürlükte oldukları kabul edilen fiyat analizleri esas alınmak suretiyle hesap olunacak birim fiyatları, bu yıllarda vücuda getirilen işler için sözleşme fiyatları yerine uygulanır.
Şu kadar ki: 1974 ve ileriki yıllara sirayet eden taahhütlerde, 1.1.1974 tarihinden sonra yapılan işler hangi yılın Birim Fiyatları ile ödenirse, sözleşmelerine göre ödenmesi veya kesilmesi gerekli fiyat farkları hesabında, o yılın yukarıda tarif edilen rayiçleri baz kabul edilir ve uygulamaya esas alınır.

1. 2.
Yukarıda 1.1. de tespit ve uygulama şekli açıklanan birim fiyatlar; sözleşmelerinde iş çeşitleri için gösterilmiş bulunan birim fiyatlar'dan düşük ise, bu iş çeşitlerine sözleşme birim fiyatları'nın uygulanmasına devam edilir.

1. 3.
Yukarıda 1. 1. ve 1. 2. de açıklandığı şekilde tespit edilen birim fiyatlar'la hesap olu-

hacak hakedişler, birim fiyatlar'ın her birine ve işin tamamına şâmil olmak üzere müteahhit tarafından kabul ve teklif olunan ve sözleşmelerine kaydedilmiş bulunan indirim veya ilâveler yapılmak suretiyle ödenir.

1. 4.

Özel kanunlarla verilmiş yetkiye dayanarak; müteahhitlerden birim fiyatı teklifi alınmak suretiyle yaptırılan işlerden, sözleşmeleri veya onaylı iş programları uyarınca 1974 ve ileriki yıllara sirayet eden sabit fiyatlı (her yıl çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararnameleri uyarınca bazı malzemelere fiat farkı ödenmesi veya farkların geri alınması hali dahil) olanlar için : sözleşme fiyatları, 1974 ve ileriki yıllar için; teklif olunan birim fiyatlar ile birlikte bunların analizleri'nin de verilmiş olması halinde, madde 1. de sözü edilen ve işin yapıldığı yıla ait bulunan rayiçler ve yukarıda adı geçen analizlerin kullanılması sonucu ortaya çıkan yeni birim fiyatlarla değiştirilerek uygulanır.

Müteahhitten, birim fiyat tekliflerile birlikte bunların analizlerinin de istenilmemiş olması halinde, sözleşme birim fiyatları; 1974 ve ileriki yıllar için, eksiltme ve sözleşmeye esas olan keşif cetvelinde gösterilmiş olup da o tarihe kadar yapılmış işlerin Bayındırlık Bakanlığı benzeri işler 1974 ve sözleşme yılı birim fiyatları ile değerlendirilmesi sonucu meydana çıkacak fiyat artış ve eksiliş oranları esas alınmak suretiyle, değiştirilerek müteakip yıl içinde meydana getirilecek işler için uygulanır.

Madde 2.

Madde 1. in uygulanması sonucu müteahhide ödenen veya müteahhitten kesilen farklar fiyat farkı niteliğinde olup, sözleşmeleri hükmü uyarınca hesap edilen ihale bedellerini etkilemez.

Madde 3.

Yukarıda 1. ve 2. maddelerde belirtilen esaslar dahilinde taahhütlerine devam etmek isteyen müteahhitlerle; 1.1.1974 ve takip eden her yılın 1 Ocak tarihinde, o tarihe kadar ve bir sene içinde yapılan işler için müşterek bir protokol hazırlanır. Bunlardan, 1.1.1974 tarihindeki durumu gösteren protokolun ihtiva ettiği işler sözleşme fiyatları ile, diğerlerinin ihtiva ettiği yıllık işler ise vücuda getirildikleri yılın fiyatlarile yapılacak ödemelere esas alıncaktır. Bu protokoldaki iş miktarları o yılın fiyatları ile yapılan ödemeye esastır. 1.1.1974 tarihindeki iş miktarlarını tespit eden bir protokol hazırlanamayan hallerde bu tarihe en yakın hakediş'teki miktarlar ödemeye esas alınır.

Sene içinde biten işler için 1 Ocak tarihinde protokol düzenlenmez ve kesin hesap, ödemelere esas alınır.

Bir işin kesin hakedişteki miktarı, protokolda veya onun yerini alan son muvakkat hakediştekinden az olduğu taktirde, kesin hesaptaki miktarlar **ödemeye esas alınır.**

Son senede yapılan iş miktarları, kesin hesaptaki miktarlardan, birinciden başlayarak sırasile evvelce protokol veya hakedişle tespit olunan miktarlar düşülmek suretiyle bulunur.

Madde 4.

Yukarıda 1., 2., 3. maddelerde belirtilen esaslar dahilinde taahhütlerine devam etmek istemeyen müteahhitlerin sözleşmeleri; bu kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en çok 30 gün içinde yazı ile müracaat etmeleri halinde, kendilerine hiçbir tazminat ödemeden ve gecikme cezası kesilmeden tasfiye olunur.

Müteahhidin elinde mevcut olup tasfiye protokolu uyarınca satın alınmaları gereken ihzarat malzemesinden, sözleşmelerinde fiyat farkı ödenmesi kabul edilmiş olanlar, ihzarat fiyatları üzerinden ve eksiltme sırasında müteahhit tarafından kabul ve teklif olunan indirim düşülmeksizin kuruluşlarca devralınır.

Sözleşmeleri hükmü gereğince bu malzeme için verilmesi gereken fiyat artışları ayrıca ödenir.

Madde 5.

Taahhüde dahil işlerden, dış menşeli makina, tezgâh, cihaz ve malzeme ihtiva edenler için, yukarıdaki hükümler uygulanmayıp sözleşmeleri hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Madde 6.

Bu kararname hükümleri, emanet suretile taşoranlara yaptırılan işlere uygulanmaz.

EK 39

(73) FİAT FARKI KARARNAMESİ

ESKİ BAKANLAR KURULUNCA KARARA BAĞLANMIŞTIR

2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale Kanununun 6 ncı maddesinin (İ) fıkrasına dayanılarak 5.12.1934 gün ve 2/1685 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile kabul olunan "Eksiltme Şartnamesi Formülünün" ilgili maddelerine; lüzum görülen hallerde kısmen veya tamamen eklenebilecek fıkralar ve esaslar.

2490 sayılı "Artırma, Eksiltme ve İhale Kanunu" nun 6. maddesinin (i) fıkrasına dayanılarak, 5.12.1934 gün 2/1685 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile kabul olunan "Eksiltme Şartnamesi Formülü" nün ilgili maddelerine, lüzum görülen hallerde, aşağıda (A) bölümünde belirtilen fıkralar (B) bölümündeki esaslar dahilinde kısmen veya tamamen ve (c) bölümündeki fıkra aynen eklenebilir.

A) Eksiltme tarihinden sonra vukua gelecek fiyat artışları hakkında eklenebilecek fıkralar :

1 — Yapıların tesisat işleri dışındaki bütün inşaat işlerinin yapımında kullanılan . . . . . ile yardımcı olarak tüketilen . . . . . gereç türlerinin;

1. 1. Eksiltmenin ilk ilânı tarihinden sonra fabrika veya müessee fiyatlarında (Akaryakıt için işyerine en yakın satış yerindeki fiyat) bir değişiklik olması halinde, bu fiyatlarla fabrika veya müessesenin yeni fiyatları arasındaki farklar.

1. 2. İşin devamı sırasında ortaya çıkan zorunluklar nedeniyle; idarenin yazılı olarak izin verdiği veya gösterdiği yer veya satıcılardan (yurt içinde değişik yer ve satıcılar ile dış ülkelerden) satın alınmaları halinde; idarenin yetkili saydığı kuruluşlarca onanmış satış faturalarından faydalanarak tesbit olunan fiyatlarla birim fiyatların hesabına esas alınmış bulunan fiyatlar arasındaki farklar.

1. 3. Fabrikaların; ürünlerinin satışını doğrudan doğruya kendileri yapmayarak, kurdukları bir organ aracılığı ile yapmaları halinde; organların satış fiyatları ile birim fiyatların hesabına esas alınmış bulunan fiyatlar arasındaki farklar.

Müteahhit kârı ve genel giderler tutarı eklenmeksizin ve eksiltme tenzilâtı düşülmeksizin hakediş raporlarına eklenir veya ondan düşülür.

1. 3. fıkrasında sözü edilen fabrika organ fiyatlarında taşıma hizmeti de dahil bulunması ve taşımanın organ tarafından yapılması halinde; sözleşme ve eklerinde bu iş için taşıma bedeli konulmuş olsa bile; müteahhide taşıma karşılığı bir bedel ödenmez.

İnşaat işlerinin yapımında kullanılan veya yardımcı olarak tüketilen ve adları (B) bölümünde yazılı bulunan gereçlerin fiyat farkı ödenecek veya kesilecek miktarı; sözleşme ve eklerinde aksine bir hüküm bulunmadıkça (patlayıcı maddeler dışında) idarede mevcut ve sözleşme konusu iş için geçerli fiyat analizi esaslarına göre hesaplanır. Demir ve çelik için analizde gösterilen zayiat ve bağlama teli hesaba dahil edilir. Patlayıcı maddelerin miktarını hesapta; fiilen kullanılan madde ile birim fiyat hesabına esas alınmış bulunan madde arasındaki randıman farkı gözönünde tutulur.

2 — (B) bölüm 2. maddede yazılı gereçlerin birim fiyata esas teşkil eden fiyatları ile, satın alma faturalarında gösterilen fiyatları arasındaki farklar müteahhit kârı ve genel giderler ilâve edilmeksizin ve eksiltme tenzilâtı düşülmeksizin hakediş raporlarına eklenir veya ondan düşülür.

Müteahhit; imalâtçı, toptancı veya ithalâtçıdan bu maksatla temin ve idareye vereceği asgari üç tekliften idarece kabul edilecek olanı teminle yükümlüdür.

Gereçlerin idarenin muvafakatı ile ithal edilmesi halinde satınalma bedeli : FOB fatura bedeline, gümrük çıkışına kadar ödenen sigorta, taşıma, yükleme ve boşaltma masrafları faturaları ile ithal anında ödenen vergi ve resimlere ait faturaların ilâvesiyle bulunacak bedeldir. Satınalma fiyatlarına göre ödenecek farkın tesbiti için ibraz edilecek faturaların dış ülkeler için mahalli konsolosluklarca, yurtiçi için gereçlerin temin edildiği imalâtçı, toptancı veya ithalâtçının bulunduğu yerdeki ticaret odalarınca onanmış olması şarttır.

B) Tatbikat ile ilgili esaslar :

I — A bölümü 1 inci maddeye göre :

İnşaat işlerinin yapımında kullanılan gereçler şunlardır :

— Çimento; (Sözleşme tasarısında belirtilen cinsleri)
— Her türlü demir ve çelik (sözleşme tasarısında belirtilen cinsleri)
— Tazyike mukavim font ve çelik borular
— Asfalt.

(Yardımcı olarak istihlâk edilen) gereçler :

— Akaryakıt (sözleşme tasarısında belirtilen cinsleri)
— Patlayıcı maddeler.

Lüzum görülen hallerde bu gereçlerin bir kısmı veya tamamı (A) bölümü 1 inci madde metninde gösterilmiştir.

1. 1. Böylece gösterilen gereçlerin birim fiyaların hesabına esas alınmış bulunan fiyatları ve bu fiyatların menşelerini belirten bir liste sözleşmeye eklenir.

1. 2. Bahis konusu gereçlerin yukarıda 1. 1. fıkrasına göre gösterilen fiyatlarla ve belirtilen menşeden zamanında temin edilmemesi halinde, müteahhitlikçe teklif edilen veya idarece bilinen daha başka kaynaklardan teminine, bu gereçler için idarece en uygun fiyatın tespiti üzerine izin verilir.

2 — (A) bölümü 2 nci madde de fiyat farklarının ödeneceği belirtilen gereçler şunlardır :

— Klima ve havalandırma tesisatı makine, cihaz ve kontrol âletleri,
— Soğutma tesisatı makine, cihaz ve kontrol aletleri,
— Doğrama madeni aksamı (Takımlar).

Lüzumlu görülen hallerde bu gereçlerin bir kısmı veya tamamı (A) bölümü 2 nci madde sonuna ilâve edilir.

2. 1. Böylece gösterilen gereçlerin birim fiyata esas olan fiyatları ve bu fiyatların menşelerini belirten bir liste sözleşmeye eklenir.

Bu listede birim fiyat içinde adı geçen gereçlerden hangilerinin fiyat farklarının (A) bölümü 2 nci madde esaslarına göre ödeneceği tadadi olarak gösterilir.

2. 2. Bedel farkları böylece ödenecek olan gereçleri ihtiva eden birim fiyatlar, diğer birim fiyatlar gibi sözleşme eklerinde yer alır.

C) İnşası bir yıldan fazla sürecek işler için değişik fiyat düzeni kullanılması öngörülen hallerde eklenecek fıkra :

I — Eksiltmenin yapıldığı günü izleyen 1 Ocak tarihinden başlamak ve sondaki yıllarda da aynen uygulanmak üzere, Bayındırlık Bakanlığınca hazırlanmış ve yayınlanmış rayiçler esas alınmak suretile hazırlanmış olan birim fiyat'ların herhangi birinde, rayiçlerin azalması veya çoğalması sonucu % 3 den fazla değişiklik olması halinde, müteahhidin müracaatı veya idarenin isteği ile bu azalıp çoğalma tahkik ve tespit olunur .

Eksiltmenin yapıldığı günü izleyen 1 Ocak tarihinden sonraki yıllarda, fiyatları % 3 den fazla değişiklik göstermiş olan iş ve ihzarat bedelleri, işin yapıldığı yılın idarede mevcut tasdikli fiyatları üzerinden ve eksiltme tenzilâtına tabi tutulmak sureile müteahhide ödenir.

F. KONUT ÜRETİMİ

Hızla artan nüfus ve kırsal bölgelerde çözülen geri tavır ilişkileri günümüzdeki hızlı şehirleşmenin en önemli nedenleri arasındadır. Hızlı şehirleşme sonucunda her biri kendi yörelerinin metropolü durumuna gelen merkezler, büyümenin getirdiği dinamik içinde kabuk değiştirmekte ve hızlı bir inşaat faaliyeti içinde görünmektedirler. Bir süre önce sadece üç büyük şehrimizde canlılık gösteren, özellikle konut üretimi sahasındaki inşaat faaliyetleri bugün ikinci derecedeki büyük şehirlerimize sıçramıştır. Türkiye'de yoğun konut üretimi doğal olarak gelişme bölgelerini izlemektedir.

Konut üretiminin ana motivasyonu kitlelerin sosyal güvenliklerini ancak bir konut sahibi olmakla perçinliyecekleri inancıdır. Ayrıca son senelerde Almanya'daki işçilerimizin Türkiye'ye gönderdikleri ve önemli bir kısmının konut üretimine transfer olduğu paralar da şehirlere göçü ve konut inşaatını körükleyen önemli nedenler arasındadır. Bu çerçeve içinde bu gün en önemli sorun, bu derece yaygınlaşmış konut inşaatını TEKNİK ELEMANLARIN denetimi altında gerçekleştirme sorunudur. Konut üretimini TEKNİK ELEMANLARIN denetimine alma çabaları hem emniyetli, ekonomik ve projeye uygun üretim sağlayacak hem de proje standartlarındaki belli yükselme nedeniyle üyelerimizin istihdam ve ekonomik sorunlarına çözüm getirme yolunda önemli bir mesafe katedilmesini sağlıyacaktır.

1973 senesi içinde konut üretimini olumsuz yönde etkileyen, bir uygulama da 26 Ağustos ve 8 Ocak'ta iki defa değiştirilen İmar Yönetmeliği olmuştur. Özellikle İstanbul ve İzmir'deki, kısmende Ankara'daki konut üretimini sınırlıyan, şehir içinde önemli sayıdaki arsayı kullanılmaz hale getiren bu uygulamanın arkasında arsa spekülâtörleri ve tekelci yerli ve yabancı firmaların bulunduğu açıktır. Amaç konut üretimini şehirlerin dışına itip, toplu konut üretimi adı altında arsa spekülâsyonunu tezgâhlamaktır. Bu durum karşısında tam bir keşmekeş içinde gelişen yerleşme alanlarının hükümet ve mahalli idareler tarafından halk yararına bir tutumla yeniden ele alınması gerekmektedir. Büyük şehirlerimizin imar mevzuatlarının ve gerekli yönetmeliklerinin taslaklarını hazırlamak için Belediye Başkanlıklarının koordinatörlüğü altında çalışacak mimar ve mühendis odalarının da temsil edildiği komisyonlar kurulmalıdır.

G. 8 SAYILI KARARNAME

Bilindiği gibi 657 sayılı "Devlet Memurları Kanunu Tasarısı" 7.9.1964 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuş, 23.7.1965 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Ancak bu kanunun uygulanmasına hemen geçilememiş, bazı maddelerin değiştirilmesi ve bazı maddelerin eklenmesi ve bu kanunun kapsamı dışında kalan kamu personelini de (yevmiyeli teknik personel dahil) içine alan kanun tasarısı zamanın Başbakanı Süleyman Demirel tarafından 20.5.1970 tarihinde Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. Bu kanun Meclislerimizden geçerek 14.8.1970 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiş ve böylece ünlü 657 sayılı Personel Kanunu tamamlanmıştır.

Yine üyelerimizin yakından bildiği gibi, yevmiyeli Teknik Personelin Personel Kanunu kapsamına alınmasıyla, "kimsenin aldığı aylık ücreti düşmiyecektir" beyanatlarına rağmen Teknik Personelin hemen hemen tümünün aylık gelirlerinde reel olarak düşmeler olmuş ve bu durum bütün teknik elemanların geniş ve yaygın tepkisi ile karşılaşmıştır. Teknik elemanların etkili mücadeleleri sonucunda, sorunu kökünden çözmekten uzak, sadece teknik personelde yaygınlaşan potansiyel ve tepkiyi önlemeye yönelik, "yan ödemeler" ulgulaması başlatılmıştır. "Yan ödemeler" macerası da, eşitlik prensiplerinden uzak, aynı meslekten olanlar arasında ayrım yapan ve büyük tepkiler doğuran bir uygulama şeklinde yürütülmüştür.

Bütün bu uygulama, sonra, "8 sayılı Kanun Kuvvetinde Kararname" ile yeni bir uygulama getirilmiş, eşitlik prensibi bir kere daha toptan inkâr, edilmiş yapılan bütün uyarılara rağmen bu konuda zamanın hükümeti herhangi bir girişimde bulunmaktan ısrarla kaçınmıştır. 8 sayılı Kararname ile getirilen uygulama kadar, akıl dışı, teknik eleman sorununa çözüm getirmekten uzak başka bir uygulama düşünülemez.

TAKSİTLE İKİ DEV ESER
HAYAT BÜYÜK TÜRK SÖZLÜĞÜ
Dilimizin 50000 kelimelik en büyük sözlüğüdür.
20.— TL. Peşin, 20.— TL. Taksitle Fiyatı: 60 TL.
Hayat Küçük Ansiklopedi
Bütün konularda aradığınız her sorunun cevabını en doğru bir şekilde bu ansiklopedide bulabilirsiniz.
25.— TL. Peşin, 25.— TL. Taksitle Fiyatı: 75 TL.
Genel Dağıtım: BATEŞ

Sayfa 3

Mimarlar «Odalar Kanunu teklifi»ne karşı çıktılar

ANKARA, ÖZEL

Mimarlar Odası Genel Kurulu, «Mimar ve Mühendis Odaları Kanununda değişiklik getiren kanun teklifine karşı çıkılmasına karar» vermiştir.

Mimarlar Odası Genel Kurulunun aldığı kararda kanun teklifinin Meclisten dört d... kikada geçtiği belirtil... dir.

Öte yandan M... disleri Odası... kanlarına... başkan... yı...

İnşaat Mühendisleri Odası Kanununda değişiklik için Sunay'dan yardım istedi

ANKARA, THA

İnşaat Mühendisleri Odası Genel Kurulu çalışmalarını dün tamamlamış ve Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununda değişiklikler... gerçekleşmemesi için yardım... bulunmasını isteyen bir... grup göndermiştir. İmzalar... kabul edilerek Odası Genel... hendisleri Odası Genel... ile Genel... mesi...

MİMAR VE MÜHENDİSLERİN DEĞİŞİKLİĞE TEPKİSİ ARTIYOR

"Cumhuriyetle kazanılan haklar 50. yılda geri alınıyor,,

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu)

Mimarlar Odası 19. Genel Kurul toplantısında, Mimar ve Mühendis Odaları Kanununda değişiklikler yapan... bir karar... kabul edilmiştir. Kara... sında Cumhuriyetle... haklar... geri alınıyor.

Meslek Odalarının yok edilmek istendiği belirtildi

Mimarlar Odası Bildirisi: "Cumhuriyetle kazanılan haklar 50. yılda geri alınıyor,,

...çalışmalarını ta... geri alınmak ist... ...imar ve... Odası Genel... ...nasında...

Sunay'a telgraf

İnşaat Mühendisleri Odasının ... Genel Kurulunca kabul e... ...çtiği karar ... Sunay'a gönderilmiş...

Ziraat Mühendislerinin 19. Genel Kurulu dün başladı

Kaleli: Önce memuriyet zihniyetinde reform yapılmalı

ANKARA — Ziraat Mühendislerinin 19'uncu Genel Kurulunun açılış konuşmasını yapan Odası Başkanı Cemil Kaleli, devlette ve bugünkü memuriyet zihniyetinde reform yapılmadıkça hiçbir reformun başarılı olacağına inanmıyoruz.

Tarih - Coğrafya Fakültesi konferans salonunda yapılan 19'uncu Genel Kurul toplantısına Başbakan Ferit Melen ile bazı bakanlar da katılmışlar dır.

Başbakan Melen, Maliye Bakanı Müezzinoğlu, Tarım Bakanı İlyas Karaöz ve Devlet Bakanı İlhan Öztrak'ın birer konuşma yaptıkları genel kurulda Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Cemil Kaleli, Türk tarımının çeşitli sorunlarına değinmiştir:

Kaleli, Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu'nu değiştiren teklif üzerinde de durarak demokratik düzende bürokratik zihniyetleri kısıtlayıcı kanunların çıkarılması her şeyden evvel

(Devamı Sa. 8, Sü. 4'de)

EK 40

BAŞKAN İZZETTİN SİLİER'İN İSTANBUL'UN TRAFİK SORUNU HAKKINDA DEMECİ

İstanbul'da, bazı saatlerde, bir yerden bir yere taşıtla ulaşmak, yaya yürümekten daha uzun zaman isteyen bir iş haline gelmiştir. Bu durumdan alt - üst geçitler yaparak, geniş caddeler açarak kurtulmak olanağının var olduğunu sanmak, bu amaçla da örneğin vakıf kurmakla uğraşmak büyük bir aldanmadır. Trafik konusunda en yetkili mühendislik bürolarımızdan birinin yaptığı araştırmaya göre, özel araba kullanılmasına ait gelişim bu hızla

devam ettirilirse, İstanbul'da nefes alır, bir ulaşım için 2000 yılına kadar 153 milyar liralık bir yatırım yapmak gerekmektedir. Buna karşılık aynı ulaşımın yüksek kapasiteli kamu araçlarıyla yapılması için gerekli yatırım sadece 6 milyar lira kadar tutmaktadır. Bu rakkamlar ne kadar önemli bir çıkmazla karşı karşıya bulunduğumuzu anlatmaya yeterlidir.

Dünyanın hiç bir yerinde kamu taşıtlarıyla sağlanan insan X km. nin toplam taşıma içindeki yerinin İstanbul kadar az olduğu bir büyük şehir gösterilemez. Bunun anlamını şöyle bir örnekle belirtelim : Atatürk Köprüsünden bugün otobüs, dolmuş ve özel araba ile geçebilmekte olan bütün vatandaşları, diğer vasıtalar bir tarafa bırakılabilirse, yalnızca 150 otobüsle taşımak mümkündür ve bu otobüsler Şişli _ Aksaray arasını günün en sıkışık saatlerinde dahi en fazla 30 dakika içinde gidebileceklerdir; Atatürk Köprüsünün üzerinde bir anda en fazla altı otobüs bulunacaktır. Bir başka örnek vermek gerekirse : Bir tek banliyö treninin götürebileceği yolcuyu taşımak için trafik kurallarına uygun olarak arka arkaya dizilmiş, 30 km. hızla giden iki km. boydaki dolmuş konvoyu gereklidir. Aynı taşımayı özel arabalarla yapmak istersek altı km. lik bir konvoya yol açmalıyız. Kamu ulaşım vasıtaları kullanılması halinde akaryakıt tüketimi bu günkünün onda birine kadar düşecektir.

İleri memleketlerdeki büyük şehirler metro, otobüs, tramvay ve deniz ulaşımı ile halkın asıl ihtiyaçlarını karşıladıkları için özel arabalara olanak tanıyabilmektedirler. Tanınan bu olanağın akaryakıt fiat ayarlaması, yüksek park ücretleri ve çok yüksek trafik cezaları ile araba sahiplerine ödettirilmesine rağmen bütün devletler özel arabaları daha çok kısıtlamanın peşindedirler. Ekonomistler, özellikle son petrol fiatları ayarlamasının bütün ağırlığı ile halka intikal ettirilmesini ve halkın özel araba yolu ile yaptığı tüketimin azaltılmasının amaç edilmesini savunmaktadırlar.

İstanbul coğrafi durumu itibariyle büyük ulaşım olanaklarına sahiptir. Özel araba hastalığı ve dolmuş belâsı önlenirse halkı bugünkü olanaklarla dahi tıkanmaksızın taşımak mümkündür. İstanbullular bir kaç yıl önce dolmuş boykotu günü eriştikleri ferahlığı hatırlamalıdırlar. Bu gerçekleri bilen, fakat ticaretlerinin gereği gizlemek isteyen otomotiv sanayii, lâstik firmaları, akaryakıt şirketleri son günlerde dikkatleri başa yerlere çekmek, kendi savunmalarını sağlamak istemektedirler.

Sayın Ahmet İsvan, bunların değil, fakir ve orta tabaka halkın oylarını alarak Belediye Başkanı olmuştur. Halkın ve hükümetin ve bir anlamda parlâmentonun, desteğini çok büyük oranda sağlamış ilk başkandır. Etrafında bulunan geçmişin sorumlusu kişilerin etkisinden kurtulmalı, bu konuda yetkili olan uzmanlara başvurarak kısa sürede yolları halkın hizmetine açmanın kararlarını uygulamaya sokmalıdır. Bu yola gidiildiğinde görülecektir ki, ulaşım için alınacak tedbirler şu tarz şeylerdir :

1) Metro yapımına hemen başlamak.

2) Bazı ana yolları yalnız Belediye otobüslerine tahsis etmek.

3) Deniz ve demiryolu ulaşımına öncelik vermek. Otobüs durakları ve istasyonların aralarını açarak tren ve otobüslerin verimini arttırmak.

4) Benzini en az 5 liraya yükseltmek, fakat kamu taşıtlarının fiatını arttırmayıp, zararını devlet tarafından karşılamak.

5) Özel arabalar için tek - çift usulü koymak.

6) Radyo ve televizyonda vatandaşı özel araba almaya teşvik eden reklâmları yasaklamak.

7) Plâka vergisini ulaşım masraflarını karşılıyacak şekilde yılda 3 - 4 bin liranın üstüne çıkarmak ve bu paraları bir fonda toplamak.

Bunlardan sonradır ki trafik kurallarına uyulması için polislerin sarf edecekleri çabalara, yolların düzenlenmesi çalışmalarına sıra gelecektir.

İzzettin SİLİER
(Başkan)

EK 41

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI BAŞKANI İZZETTİN SİLİER'İN DEMECİ: PETROLE YÜKSEK NİSBETTE ZAM YAPILMALI, TASARRUF TEDBİRLERİ ALINMALIDIR

Hükümet, devlet eliyle satılan mallarda zamları geciktirerek, devlet gelirlerini, aracı tüccarı zengin etmek için kullanan, bir tutum içindedir. Yıl içinde, devlet fabrikalarında, demir dünya fiatlarının altında satıldı; Mal tüketiciye karaborsa yoluyla ulaştı. Bugün kâğıt dünya fiatlarının altında satılmaktadır; kâğıt karaborsadadır. Petro - kimya ürünlerine zammın durdurulması bu ürünlerle ilgili her türlü malın karaborsada satılmasına yol açmıştır. Karaborsada mal faturasız satılır. Yani halkın yüksek fiat ödemesi dışında büyük vergi kaçakçılığı yapılır.

Son olarak, büyük sermaye sahipleri petrole zammı geciktirmek için ellerinden geleni yapmakta, bu arada yüksek fiatla satmak üzere mal depo etmektedirler. Dünya petrol fiatları iki yılda on mislinden fazla bir artış göstermiş bulunuyor. Türkiye için bunun anlamı, bütün ihracaatımızın, petrol satın alınmasına yatırılması demektir. Bu durumda, bize ambargo uygulanmıyor diye, petrol tasarrufuna girişmemek büyük hatadır. Petrole yüzde yüzün çok üstünde bir zam yapmak kaçınılmazdır.

Özellikle ulaşımda büyük yakıt tasarrufu olanakları vardır. Ulaştırmalarımız ekonomimize gittikçe büyük bir yük olmaya başlayan küçük kapasiteli özel kara yolu araçlarına kaydırılmıştır. Şehir trafiğimiz bir çıkmaz içindedir. Özel otoların nöbetleşe trafiğe çıkarılması usulünün konmasında tereddüt etmemelidir. Bilinçli bir şekilde ihmal edilmiş bulunan demir - yolu ve deniz taşıma kapasitemizi verimli bir şekilde kullanmanın yolunu bulmalıyız. Şehir trafiğini düzenlemenin çözümü, yüksek kapasiteli kamu taşıma araçları kullanmada aranmalıdır. Bir ön adım olarak, dolmuşlar yerine özel otobüslerin çalışmasına izin verilmesi düşünülebilir.

8. Sosyal Konular

A. İNŞAAT MÜHENDİSLERİ GÜNÜ

Bilindiği gibi Odamızın kuruluşunun yıldönümü olan 14 Aralık gününü İnşaat Mühendisleri günü olarak kutlamaktayız.

Her yıl olduğu gibi bu yıl da bu günümüz kutlanmış, bu vesile ile meslekte 40. yılını dolduran üyelerimize plâket ve berat'ları verilmiştir.

Bu yıl aşağıda isimleri bulunan 58 üyemiz meslekte 40 yılını doldurmuş bulunmaktadır.

Kutlama töreni Ankara'da Gar Gazinosunda, İstanbul'da, Carlton ve İzmir'de de Büyük Efes Oteli salonlarında bir araya gelmenin neşesi içinde yapılmıştır.

Ankara'da 18, İstanbul'da 25, İzmir'de de 3 üyemiz kutlama törenine katılmamışlardır.

Bu yıl meslekte 40. yılını dolduran sayın üyelerimiz şunlardır :

Adli Tokgöz, Ahmet Yekta İnceören, Ali Somay, Abdüssamet Şengezer, Ahmet Kesimoğlu, Arif Ucubil, Adil Sırıklı, Cemal Tertemiz, Enver Gürsel, Emin Saner, Emin Atav, Fevzi Ataç, Fuat Hatungil, Galip Şener, Hüsnü Okçu, Hasan Çakıroğlu, Hüseyin Mavis, Hilmi Ürgün, Hilmi Eren, Hikmet Bayındır, Hikmet Serdengeçti, İsmail Zeki Çultu, İzzet Oraz, İsmail Karadeniz, İhsan Türkmen, İsmail Devletkuşu, Kemal Arapoğlu, Kemal Aparı, Lâtif Doğu, Müfit Kuraner, Müfit Yücel, Mustafa Muhlis Cener, Muharrem Altınok, Nurettin Evin, Namık Ünalan, Necati Dumlu, Necdet Pelit, Osman Nuri Berke, Remzi Gürayman, Raşit Büyüktuğrul, Rahmi Arer, Rıfat Karzek, Rıza Yalören, Sabiha Gürayman, Sami Baran, Selâhattin Necioğlu, Seyfi Gürçay, Sabri Süha Ansen, Servet Öztap, Sadık Türker, Sait Kuran, Şükrü Arısan, Ş. Tuğrul Perköz, Şevki Paker, Şeref Erkman, Şükrü Ansan, İbrahim Sürmen, Vladislav Pamir.

Kendilerine uzun ömür ve mutluluklar dileriz.

B. SOSYAL

1973 yılının örgütümüzün sosyal yönü bakımından en mutlu olayı üyelerimizin politik hayatla büyük oranda ilgilenmeye başlamalarıdır. Mühendis ve Mimar Milletvekili ve Senatörler, Parlâmentomuzun avukatlardan sonra ikinci büyük meslek grubunu oluşturmuş bulunuyorlar. Kendilerinin bir listesini ekliyoruz. Seçimlerden sonra kurulan Bakanlar Kurulunda yedi mühendisin bulunması mutluluğumuzu artırmıştır. Parlâmentodaki 70 mühendisin 31 adedi inşaat mühendisi olduğu gibi, Bakanlar Kurulundaki yedi mühendisin üçünün İnşaat Mühendisi oluşu ayrı bir anlam taşır.

Üyelerimizin başarıları bununla bitmemektedir. Artık sık sık basında çıkan yazıların imzaların mühendislere ait olduğunu görüyoruz. Bunlar çok sevindirici gelişmelerdir. Bu arada genç bir meslektaşımızın Metin Ülgüray'ın Varlık Yayınları arasında "Teknoloji Çağında KALKINMA SORUNU" isimli bir kitabının yayınlanmış olduğunu da sevinerek zikrediyoruz.

Ümit ediyoruz ki bunlar sosyal sorunlarımıza halkımız yararına daha etkili ve yoğun hizmet etmenin başlangıçları olsun.

EK 42

1973 YILINDA SEÇİLEN MÜHENDİS MİLLETVEKİLLERİ

C H P

İlter ÇUBUKÇU	Adana Milletvekili	İnşaat Yük. Müh.
Hasan BÜTÜNER	Amasya Milletvekili	Ziraat Yük. Müh.
Ömer BUYRUKÇU	Antalya Milletvekili	Orman Yük. Müh.
Orhan ÜRETMEN	Balıkesir Milletvekili	Jeolog
Abdi ÖZKÖK	Bolu Milletvekili	Ziraat Yük. Müh.
Hasan ÇETİNKAYA	Erzincan Milletvekili	İnşaat Yük. Müh.
Erol TUNCER	Gümüşhane Milletvekili	İnşaat Yük. Müh.
Ali TOPUZ	İstanbul Milletvekili	Yük. Müh. Mimar
Ali Nejat ÖLÇEN	İstanbul Milletvekili	İnşaat Yük. Müh.
Mehmet Emin SUNGUR	İstanbul Milletvekili	Yük. Mimar
Mahmut TÜRKMENOĞLU	İzmir Milletvekili	Makina Yük. Müh.
Mehmet YÜCELER	Kayseri Milletvekili	Ziraat Yük. Müh.
İbrahim AKDOĞAN	Kocaeli Milletvekili	Yük. Mühendis
Hasan ZENGİN	Manisa Milletvekili	İnşaat Yük. Müh.
Osman Yılmaz KARAOSMANOĞLU	Rize Milletvekili	Orman Yük. Müh.
Ekrem KANGAL	Sivas Milletvekili	Ziraat Yük. Müh.

Ahmet ŞENER	Trabzon Milletvekili	Ziraat Yük. Müh.
Cahit KARAKAŞ	Zonguldak Milletvekili	İnşaat Yük. Müh.
İmadettin ELMAS	Çanakale Senatörü	İnşaat Yük. Müh.
Hilmi NALBANTOĞLU	Erzurum Senatörü	İnşaat Yük. Müh.
Ziya Gökalp MÜLAYİM	Samsun Senatörü	Ziraat Yük. Müh.
Fevzi GEVECİ	Samsun Senatörü	Ziraat Yük. Müh.

A P

Selâhattin KILIÇ	Adana Milletvekili	İnşaat Yük. Müh.
Yavuz ACAR	Amasya Milletvekili	Orman Yük. Müh.
Orhan ALP	Ankara Milletvekili	Makina Yük. Müh.
Abdurrahim ERDEM	Antalya Milletvekili	Yük. Mühendis
Sabit Osman AVCI	Artvin Milletvekili	Orman Yük. Müh.
Turgut YÜCEL	Gümüşhane Milletvekili	İnşaat Yük. Müh.
Süleyman DEMİREL	Isparta Milletvekili	İnşaat Yük. Müh.
Mustafa PARLAR	İstanbul Milletvekili	Elektrik Yük. Müh.
Servet BAYRAMOĞLU	İstanbul Milletvekili	İnşaat Yük. Müh.
Cemil ÜNAL	İzmir Milletvekili	Ziraat Yük. Müh.
Memduh ERDEMİR	Kırşehir Milletvekili	Elektrik Yük .Müh.
Mehmet Oğuz ATALAY	Konya Milletvekili	Ziraat Yük. Müh.
İlhan ERSOY	Kütahya Milletvekili	Yük. Müh. Mimar
Necmi ÖZGÜR	Manisa Milletvekili	Yük. Mühendis
Mustafa Asri ÜNSÜR	Yozgat Milletvekili	Harfita Yük. Müh.
Orhan GÖNCÜOĞLU	Zonguldak Milletvekili	İnşaat Yük. Müh.
Sakıp HATUNOĞLU	Erzurum Senatörü	İnşaat Yük. Müh.
Şerafettin PAKER	Antalya Senatörü	Ziraat Yük. Müh.
Hasan ERGEÇEN	Eskişehir Senatörü	İnşaat Yük. Müh.

M S P

Abdurrahman ÜNSAL	Adıyaman Milletvekili	İnşaat Yük. Müh.
Oğuzhan ASİLTÜRK	Ankara Milletvekili	İnşaat Yük. Müh.
Turhan UTKU	Çorum Milletvekili	İnşaat . Ziraat Yük. Müh.
Ömer Naimi BARIN	Elâzığ Milletvekili	Ziraat Yük. Müh.
Korkut ÖZAL	Erzurum Milletvekili	İnşaat Yük. Müh.
Abdülkerim DOĞRU	Kars Milletvekili	Makina Yük. Müh.
Necmettin ERBAKAN	Konya Milletvekili	Makina Yük. Müh.
Reşat AKSOY	Konya Milletvekili	Makina Yük. Müh.
Gündüz SEVİLGEN	Manisa Milletvekili	İnşaat Yük. Müh.
Fehmi ADAK	Mardin Milletvekili	İnşaat Yük. Müh.
Süleyman E. ERGİN	Yozgat Senatörü	Makina Yük. Müh.

D P

Mehmet TURGUT	Bursa Milletvekili	Makina Yük. Müh.
Yasin BOZKURT	Kars Milletvekili	Orman Yük. Müh.
Özer ÖLÇMEN	Konya Milletvekili	İnşaat Yük. Müh.
Bahri DAĞDAŞ	Konya Milletvekili	Ziraat Yük. Müh.
M. Vedat ÖNSAL	Sakarya Milletvekili	Elektrik Yük. Müh.

EK 43

MÜHENDİS SENATÖRLER

Selâhattin BABÜROĞLU	Kontenjan		İnşaat Mühendisi
İmadettin ELMAS	Çanakkale	C. H. P.	" "
Sakıp HATUNOĞLU	Erzurum	A. P.	" "
Cemalettin İNKAYA	Balıkesir	A. P.	" "
Kâzım KARAAĞAÇLIOĞLU	Afyon	A. P.	" "
Ziya Gökalp MÜLAYİM	Samsun	C. H. P.	Ziraat Mühendisi
Hilmi NALBANTOĞLU	Erzurum	C. H. P.	İnşaat Mühendisi
Fakih ÖZLEN	Konya	C. H. P.	" "
Osman SALİHOĞLU	Sakarya	A. P.	" "
İhsan TOPALOĞLU	Giresun	C. H. P.	Kimya Mühendisi
Hasan ERGEÇEN	Eskişehir	A. P.	İnşaat Mühendisi
Fevzi GEREN	Samsun	C. H. P.	Ziraat Mühendisi
Şerafettin PAKER	Eskişehir	A.P.	" "
Süleyman E. ERGİN	Yozgat	M. S. P.	Makina Mühendisi

C. BAĞ - KUR

1479 sayılı yasa ile kurulmuş bulunan "Esnaf ve Sanatkârlar ve diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu" kısaca BAĞ - KUR, serbest çalışan üyelerimizi yakinen ilgilendirmektedir.

Yasanın verdiği haktan üyelerimizi tam olarak yararlandırmak ve aynı zamanda yasal görevimizi yerine getirmek için bu çalışma titizlikle sürdürülmüştür.

Ankara'da bulunan BAĞ - KUR Genel Müdürlüğü ile yakın ilişkimiz, zamanında her çalışma ve istekten haberdar olmamız ve özellikle üyelerimizin haklarının kaybolmaması bakımından bu hizmet Oda merkezimizde yürütülmektedir.

Geçen yıl yürürlüğe giren BAĞ - KUR yasası gereğince 1972'de 910, 1973'de de 607 kişi olmak üzere 1517 üyenin BAĞ - KUR'a Odamız aracılığı ile kaydı yapılmıştır.

Bu hizmet sürekli olup, gelecek yıllarda da Oda merkezimizce yürütülmesinde yarar vardır.

D. MESLEK ROZETİ

Çeşitli kaynaklardan mezun olup, Odamıza kaydolan İnşaat Mühendislerinin takacağı meslek rozetinden geçen yıl yapılan 2000'e ilâveten bu yıl da 1200 adet yaptırılmış olup, arzu eden üyelerimize 15.— lira mukabilinde verilmesine devam edilmektedir.

Oda hüviyet cüzdanına "ROZET VERİLDİ" damgası vurularak verilen meslek rozetinin böylece ilgisiz kimselerin eline geçmesi önlenilmekte olup, rozet satışları Merkez ve Şubelerimizde yapılmaktadır.

İnşaat Mühendisleri hükümeti uyardı

"Keban'da işi biten yabancı şirketin döviz transferine dikkat edilmeli"

Türkiye İnşaat Mühendisleri Odası Genel Başkanı İzzettin Silier Keban Barajı inşaatında işi bitmiş bulunan Fransız-İtalyan şirketi n ülkelerine vurdu terke- derken tahmin 19 milyon dolar'ın transferi konusunda Hükümetimizin uyanık davranmasını istemiştir. Türkiye İnşaat Mühendisleri Odası yaptığı son toplantıda resmi- lar kurumun piyasa fiyatının çok üstünde olduğu firmanın, Türkiye'yi terkederken Devle- aracılığı ile Maliye Bakanlığında- Türkiye'ye transferi konusun- ele alınması, bu yol- alınmıştır

tedir. Bu arada DSİ'nin olu- raji inşaatı Fransız milyon dola- teahhü-

Bakanlar inşaatı yapanları uyardı

Gökçekaya Barajı'nın 1'inci ünitesi kasım'da çalışacak

Çeşitli kuruluşlar ilgilileri uyararak acil tedbir istedi

Petrol zammı tüm piyasayı etkileyecek

Dünyadaki petrol darlığına ilgili kuruluşlar yetkilileri uyarıldı

Petrol zammı

İzzettin Silier açıklama yaptı

Aslantaş Barajı'nın yabancı firmaya ihale edilmesi şartına karşı çıkılmalıdır"

Yatırımlarda artışa rağmen gerçek bir sanayileşme olmadı

Mühendis Odası Araştırma grubuna göre:

9. Mali Kısım

GELİR VE GİDERLER

1973 yılı için cari yıl geliri olarak 2.407.354.— TL. sı, geçmiş yıllar geliri olarak 1.362.230.— TL. sı ki cem'an 3.769.584.— TL. olarak öngörülen Odamız gelirleri yıl içerisinde 2.220.381.57 TL. tutarında tahakkuk etmiştir.

Gelirlerimizdeki noksanlığın hemen tamamı geçen yıllarda olduğu gibi üyelerimizin 1973 yılından artakalan aidatları ile geçmiş yıllardan tahsil edilemeyen aidatlarıdır.

1973 Yılı Gelirlerimizin Dökümü :

Yeni kayıt edilen asıl ve geçici üyelerimizden alınan giriş aidatları	74.471.—
Üyelerimizin 1973 yılı aidatlarından tahsil edilen	894.539.—
T. U. S. Teknik Uygulama Sorumluluğu gelirleri	647.912.42
Belge gelirleri	53.103.—
Yayın gelirleri	34.190.91
Bağış ve yardımlar	—.—
Ekspertiz ücretlerinden Oda payı, banka faizleri, jübile v.b. çeşitli gelirler	96.753.01
Mesleki yarışmaların jürilerine seçilen Odamız adaylarının aldıkları ücretlerin % 5'leri	2.313.25
Üyelerimizin geçmiş yıllar aidatlarından tahsil edilen	417.098.98
YEKÛN	**2.220.381.57**

Yıl içinde yukarıda belirtilen gelirlerimize karşılık 2.064.724.44 liralık giderimiz olmuştur.

Giderlerimiz :

Huzur hakkı, danışma ücretleri ve Oda personeline ödenen	535.906.55
İdare ile ilgili giderler	154.954.03
Genel Kurul giderleri	127.195.20
Şube ve Temsilciliklerimiz giderleri	945.465.21
Türkiye Mühendislik Haberleri ve Teknik Bülten'e yardımımız ile diğer yayın giderlerimiz	205.512.55
Sosyal giderler	34.982.—
Alınan demirbaşlar	23.424.90
TMMOB'ne ödenen hisse	37.284.—
YEKÛN	**2.064.724.44**

1973 yılı bütçemizin I. fasılda yer alan Birlik Hissesine iz rakam olarak 1 TL. sı konulmuştu. Yıl içerisinde Birliğe Odamız hissesi olarak 33.524.40 TL. ödenmiş ve 3.759.60 TL. da borçlu kalınmıştır. Bu durumda cem'an 37.284.— TL. nın IX fasıl olağanüstü giderlerden karşılanması ayrıca IV. fasıl Genel Kurul giderlerindeki 2.195.20.— TL. lık aşım ile İstanbul Şubemiz II. fasıl giderlerinde yer alan Teknik Güç ödeneğindeki 106.139.07 TL. lık aşımın'da bu maddeden karşılanmasını sayın Genel Kurulumuzun tasviblerine sunarız.

DENETÇİLER KURULU RAPORU

Odamız Merkez ve Şubeleri ile Türkiye Mühendislik Haberleri Dergisinin 1973 yılı gelir, giderleri kurulumuzca incelenmiş olup inceleme sonucunda gelir ve giderlerin hesaplarına doğru intikal ettirildiği, muhasebe defterlerinin yönetmelik esasları dahilinde tutulduğu, tesbit edilmiş ve tüm harcamalar uygun görülmüştür.

Sayın üyelerimizin bilgilerine sunulur.

BAŞKAN	BAŞKAN VEKİLİ	RAPORTÖR
(Mustafa BALTACI)	**(Sonad SOYSAL)**	**(Şükrü EZER)**

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI 1973 YILI BİLÂNÇO CETVELİ

Hesab Adı		Lira	Kr.	Hesab Adı		Lira	Kr.
I — DEĞER HESABI		1.159.871	30	I — M. ALACAKLILAR HESABI		60.394	12
1 — Kasa	23.177.99			1 — Ödenecek vergiler	7.266.30		
2 — Bankalar				2 — Tasarruf Bonosu	463.02		
a) Yapı Kredi (925.065)	17.824.91			3 — Sosyal Sigorta primi	7.138.67		
b) İş Bankası (694)	21.612.39			4 — Karışık	45.526.13		
c) Ziraat Bank. (630/188)	4.975.81			II — TRANSİT HESAP		314.931	54
d) İller Bankası (5225)	2.701.03			1 — Üyelere Yardım Fonu	300.000,—		
e) Akbank (11431)	592.93			2 — TMMOB	3.759.60		
f) Garanti Bankası (510011-2)	105.459.46			3 — Teknik Kongre	10.546.94		
g) İş. Bank. Senetler	100.—			4 — Şahıs kitapları	625.—		
3 — Sabit Kıymetler				III — GELİR GİDER FARKI		3.395.049	54
a) Oda binası	281.927.45						
b) İstanbul Şubesi binası	298.150.60						
c) İzmir Şubesi binası	146.082.10						
d) Mef. ve Büro Lev.	115.826.20						
e) Kitap	15.105.16						
4 — Anbar							
a) Teknik broşür	126.335.27						
II — M. BORÇLARI		7.300	—				
1 — Pul kasası	300.—						
2 — Karışık	7.000.—						
III — ŞUBELER HESABI		485.312	70				
1 — İstanbul Şubesi	328.621.45						
2 — İzmir Şubesi	88.120.23						
3 — Elâzığ Şubesi	26.996.05						
4 — Kayseri Şubesi	5.255.10						
5 — Temsilcilikler	36.319.87						
IV — TRANSİT HESABI		480.321	20				
1 — T.M.H. Dergisi	473.237.20						
2 — Rozet Hesabı	7.084.—						
V — 1973 YILINA DEVREDEN KONSOLİDE ALACAKLARIMIZ		1.637.570	—				
GENEL YEKÛN		**3.770.375**	**20**	**GENEL YEKÛN**		**3.770.375**	**20**

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI 1973 YILI GELİR - GİDER CETVELİ

Hesab Adı	Lira	Hesab Adı	Lira
1 — Personel giderleri	535.906.55	I — GELİRLER HESABI	
2 — İdare giderleri	154.954.03	1 — Giriş aidatı	74.471.—
3 — Genel Kurul giderleri	127.195.20	2 — Yıllık aidat	894.539.—
4 — Şubeler ve Temsilcilikler	945.465.21	3 — Hizmet karşılığı	647.912.42
5 — Yayın giderleri	205.512.55	4 — Belge ücreti	53.103.—
6 — Sosyal giderler	34.982.—	5 — Yayın geliri	34.190.91
7 — Sabit kıymetler ödeneği	23.424.90	6 — Bağış ve yardımlar	—.—
8 — Birlik hissesi (TMMOB)	37.284.—	7 — Çeşitli	96.753.01
9 — 1972 yılı Gelir Gider farkı	155.657.13	8 — Müsabık ve jüri % 5 leri	2.313.25
		II — KONSOLİDE GELİR	417.098.98
GENEL YEKÛN	2.220.381.57	GENEL YEKÛN	2.220.381.57

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI 1973 YILI BÜTÇE GİDER ÖDENEK VE HARCAMALARINI GÖSTERİR ÇİZELGE

Bütçe Maddeleri	Ödenek	Harcama	Fark
Birlik Hissesi	1,—	37.284,—	+ 37.283,—
Hakkı Huzurlar	64.600,—	23.370,—	— 41.230,—
Hukuki ve Mali Danışman	50.000,—	10.223,—	— 39.777,—
Murakıplar	7.500,—	7.500,—	—,—
Belge için Teknik Eleman	30.000,—	17.650,—	— 12.350,—
Genel Sekreter Ücreti	66.000,—	66.000,—	—,—
Genel Sekreter Yardımcısı	30.000,—	18.766,—	— 11.234,—
Memur Ücretleri	231.531,—	216.720,01	— 14.810,99
Genel Sekreter Vekâleti	2.750,—	2.750,—	—,—
Taz. Sig. F. Mes. Muv. Me.	110.000,—	100.795,54	— 9.204,46
İkramiyeler	39.000,—	37.989,—	— 1.011,—
Yolluklar	50.000,—	34.143,—	— 15.857,—
Kırtasiye ve Büro	15.000,—	24.566,85	+ 9.566,85
Basılı Kâğıt	15.000,—	15.000,—	—,—
Temsilcilikler	50.000,—	8.762,—	— 41.238,—
İlân ve Abone	30.000,—	3.432,75	— 26.567,25
P.T.T.	40.000,—	24.905,60	— 15.094,40
Vergi, Resim, Harç	15.000,—	6.270,—	— 8.730,—
Sivil Savunma Vergisi	11.000,—	12.036,77	+ 1.036,77
Temsil	10.000,—	10.000,—	—,—
Tenvir, Teshin, Su	18.000,—	10.122,57	— 7.877,43—
Adli Masraflar	15.000,—	14.887,55	— 112,45
Tamir ve Bakım	20.000,—	8.398,37	— 11.601,63
Bina ve Mef. Sigortası	3.000,—	1.143,75	— 1.856,25
İmha	1,—	—,—	— 1,—
Odacı Giyim Eşyası	3.500,—	1.999,90	— 1.500,10
Çeşitli Giderler	20.000,—	13.427,92	— 6.572,08
Genel Kurul Giderleri	125.000,—	127.195,20	+ 2.195,20
Döşeme ve Büro Levazımatı	50.000,—	10.308,90	— 39.691,10
Kitap ve Teknik Dergi	20.000,—	13.116,—	— 6.884,—
Merkez Şubesi Gn. Sek. Yardımcısı	1,—	—,—	— 1,—
İstanbul Şubesi	768.650,—	741.727,02	— 26.922,98
İzmir Şubesi	180.002,—	158.900,37	— 21.101,63
Elâzığ Şubesi	45.001,—	27.156,65	— 17.844,35
Kayseri Şubesi	23.907,—	17.681,17	— 6.225,83
Temsilcilik - Vize Hesabı	15.000,—	—,—	— 15.000,—
Temsilcilikler Ücreti	20.000,—	—,—	— 20.000,—
TMH. Dergisine yardım	236.000,—	162.525,—	— 73.475,—
Diğer Neşriyat	60.000,—	42.987,55	— 17.012,45
İnş. Müh. Günü ve Jübile	25.000,—	—,—	— 25.000,—
İnş. Müh. Tek. Kong. Yardım.	65.000,—	—,—	— 65.000,—
Müh. Yet. Ün. ve Yük. Ok. Öğ. Yrd.	15.000,—	—,—	— 15.000,—
Burs Yardımı	15.000,—	—,—	— 15.000,—
Dernek ve Teşekküllere Yardım	1,—	—,—	— 1,—
Yardım Fonu	20.000,—	14.000,—	— 6.000,—
İnş. Müh. Yr. Der. Yardım	5.000,—	5.000,—	—,—
İnş. Müh. Yr. Der. Kayıtlı Üy. Yar.	40.000,—	4.100,—	— 35.900,—
Eğitim Tesisleri Fonu	1,—	—,—	— 1,—
Seminer ve Gezi Konferansı	25.000,—	15.882,—	— 9.118,—
Odaya Mülk	600.000,—	—,—	— 600.000,—
Zorunlu Ödemeler	1,—	—,—	— 1,—
Konsolide Gelirlerden Gider	454.137,—	800,—	— 3.741,37
İzmir Hasan Tahsin Heykeline Yar.	15.000,—	—,—	— 15.000,—
GENEL YEKÛN	**3.769.584,—**	**2.064.724,44**	

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI 1973 YILI BÜTÇESİ
GELİR TAHMİN VE TAHSİLÂT MUKAYESE CETVELİ

Bütçe Fasılları	Tahmin	Tahsilât	Fark
1 — Giriş aidatı	33.250,—	74.471,—	+ 41.221,—
2 — Yıllık aidat	1.531.600,—	894.539,—	—637.061,—
3 — Hizmet karşılığı	750.000,—	647.912,42	—102.087,58
4 — Belge ücretleri	30.000,—	53.103,—	+ 23.103,—
5 — Yayın gelirleri	30.000,—	34.190,91	+ 4.190,91
6 — Bağış ve yardım	1,—		
7 — Para cezası	1,—	—,—	1,—
8 — İştiraklerden mütevellit kâr	1,—	—,—	1,—
9 — Müsabık ve jüri % 5'i	2.500,—	2.313,25	— 186,75
10 — Çeşitli gelirler	30.000,—	96.753,01	+ 66.753,01
11 — Konsolide gelirlerden cari yıla devir	1,—		+ 1,—
12 — Geçmiş yıllar bakiyesi	1.362.230,—	417.098,98	—945.131,02
GENEL YEKÛN	**3.769.584,—**	**2.220.381,57**	**—1.549.202,43**

T. M. H. DERGİSİ VE TEKNİK BÜLTEN 1973 YILI BİLÂNÇO CETVELİ

AKTİF

Hesap Adı		Lira	Kr.
I — DEĞERLER HESABI		17.293	62
1 — Kasa	4.234.77		
2 — Banka	13,058.85		
II — MUHTELİF BORÇLULAR		869.354	05
1 — İlân	241.329.05		
2 — Oda	628.025.—		
III — KÂR - ZARAR HESABI		42.181	69
a) 1966 yılından devir	30.886.90		
b) 1967 yılından devir	9.985.19		
c) 1971 yılı zararı	1.284.78		
d) 1972 yılı zararı	24.82		
GENEL YEKÛN		**928.829**	**36**

PASİF

Hesap Adı		Lira	Kr.
I — ALACAKLILAR		75.230.	24
1 — Ödenecek vergiler	1.049.—		
2 — Yazarlık hakları	7.745.67		
3 — İlân komisyonu	66.435.57		
II — TRANSİT HESABI		852.260	93
1 — Oda	852.260.93		
III — KÂR - ZARAR HESABI		1.338	19
1968 yılı kârı	75.35		
1969 yılı kârı	475.57		
1970 yılı kârı	585.13		
1973 yılı kârı	202.14		
GENEL YEKÛN		**928.829**	**36**

T. M. H. DERGİSİ VE TEKNİK BÜLTEN 1973 YILI KÂR - ZARAR CETVELİ

AKTİF

Hesap Adı		Lira	Kr.
I — TEKNİK GİDERLER		442.036	07
1 — Baskı	155.981.70		
2 — Klişe	19.572.64		
3 — Kâğıt	237.140.73		
4 — Yazarlık hakkı	25.966.—		
5 — Kapak kompozisyonu	3.375.—		
II — PERSONEL GİDERLERİ		93.093	50
1 — Huzur hakkı	160.—		
2 — Yayın Md. ve Tek. Sek.	22.500.—		
3 — Sigorta, prim, tazminatlar	3.062.50		
4 — Resmî ve özel ilân kom.	67.371.—		
III — İDARE GİDERLERİ		51.088	20
1 — Posta pulu	21.778.—		
2 — Telefon	3.652.20		
3 — Gönderme zarfı	16.249.50		
4 — Damga pulu	455.—		
5 — Çeşitli	8.953.50		
IV — KÂR - ZARAR		202	14
1973 yılı kârı			
GENEL YEKÛN		586.419	91

PASİF

Hesap Adı		Lira	Kr.
I — GELİRLER		586.419	91
1 — Özel ve resmî ilânlar	366.170.—		
2 — Abone ve tek satış	55.769.80		
3 — Çeşitli gelirler	1.955.11		
4 — Oda yardımı (bağış)	162.525.—		
GENEL YEKÛN		586.419	91

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI İSTANBUL ŞUBESİ 1973 YILI BİLÂNÇOSU

AKTİF

Hesap Adı		Lira	Kr.
I — KASA		47.657	12
II — BANKALAR		224.065	56
1 — Ziraat Bankası 1360 Hs.	105.974.11		
2 — Ziraat Bankası Vadeli Hs.	52.936.78		
3 — İş Bankası	36.651.39		
4 — Yapı ve Kredi Bankası	28.503.28		
III — KİTAP HESABI (SATILIK)		38.066	—
1 — Kitap Hs.	36.876.—		
2 — Kimlik C., Rozet	1.190.—		
IV — M. BORÇLULAR		61.558	50
1 — Pul Avansı	100.—		
2 — Avanslar	666.—		
3 — Amerika Gezisi Hs.	8.000.—		
4 — Reklâm Alacakları	52.792.50		
V — SABİT KIYMETLER		170.863	57
1 — Mefruşat ve Büro Lev.	111.367.32		
2 — Kitap, Dergi	59.496.25		
GENEL TOPLAM		**542.210**	**75**

PASİF

Hesap Adı		Lira	Kf.
I — MERKEZ		328.621	45
II — M. ALACAKLILAR		42.725	73
1 — Gelir Vergileri	9.849.29		
2 — M. D. Vergileri	887.60		
3 — S. Sigorta Prm.	3.828.84		
4 — Sendika Ödentisi	360.—		
5 — Emanet Hs.	27.800.—		
III — 1974 YILINA DEVREDİLEN SABİT KIYMETLER		170.863	57
1 — Mefruşat ve Büro Lev.	111.367.32		
2 — Kitap, Dergi	59.496.25		
GENEL TOPLAM		**542.210**	**75**

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI İSTANBUL ŞUBESİ 1973 YILI GELİR VE GİDER ÇİZELGESİ

GİDERLER

Hesap Adı		Lira	Kr.
I — PERSONEL GİDERLERİ		433.754	59
1. a) Yönetim Krl. Huzur Hk. ları	9.480.—		
b) Müşavere Ücretleri	1.200.—		
c) Komisyon Çalışma Ücretleri	3.712.40		
2. a) Genel Sekreter Tazminatı	5.500.—		
b) Genel Sekreter Ücr.	70.400.—		
c) Genel Sekreter Vekâlet Ücr.	2.750.—		
d) Belge İşleri Müh. Ücr.	60.000.—		
e) Belge Müh. Vekâlet Ücr.	2.500.—		
3. MEMUR ÜCRETLERİ :			
a) İdare ve Muh. A.	25.965.—		
b) Büro Amiri	30.690.—		
c) Muhasebeci Yrd.	19.665.—		
d) Vezne ve Ambar Me.	20.702.35		
e) Belge Me. (Daktilo)	20.016.—		
f) Kitaplık Me. (Daktilo)	14.689.75		
g) Odası	11.285.—		
h) Odacı	5.820.—		
4. Tazm., Fazla Mes., Muv. Me., S. Sig., Çocuk Z., Yemek Ücr.	90.339.09		
5. İkramiyeler	36.626.—		
6. Yolluklar	2.414.—		
II — İDARE GİDERLERİ		259.639	07
1. Kırtasiye	4.760.85		
2. Basılı Kâğıt	8.90		
3. Yayın Gideri (Teknik - Güç)	182.325.72		

GELİRLER

Hesap Adı		Lira	Kr.
BÜTÇEDEN HARCAMALAR		699.393	66
1973 YILI SABİT KIYMET GİDERLERİ		23.802	21
1 — Mefruşat ve Büro Lev.	10.600.—		
2 — Kitap, Dergi	13.202.21		
1972 YILINDAN DEVİR		147.061	36
1 — Mefruşat ve Büro Lev.	100.767.32		
2 — Kitap, Dergi	46.294.04		

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI İSTANBUL ŞUBESİ 1973 YILI GELİR VE GİDER ÇİZELGESİ (devamı)

4. İlân ve Abone	3.194.50					
5. P. T. T.	27.067.05					
6. Vergi ve Resimler	716.—					
7. Temsil	4.697.40					
8. Aydınlatma, Isı, Su	7.777.65					
9. Onarım ve Bakım	12.358.25					
10. Çeşitli	11.002.75					
11. Hizmetliler Giyimi	2.000.—					
12. İmha	3.730.—					
III — SABİT KIYMETLER		170.863	57			
(1974'e Devir)						
1. Mefruşat ve Büro Lev.	111.367.32					
2. Kitap, Dergi	59.496.25					
IV — TEMSİLCİ ÜCRETLERİ		6.000	—			
GENEL TOPLAM		**870.257**	**23**	**GENEL TOPLAM**	**870.257**	**23**

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI İZMİR ŞUBESİ 1973 YILI GELİR VE GİDERLER CETVELİ

GİDERLER

Hesap Adı		Lira	Kr.
I — PERSONEL GİDERLERİ			
1 — Hakkı Huzur :			
a) Yönetim Kurulu		6.280	00
b) Komisyon Çalışma Ücreti		2.000	00
2 — Görevli Üye Ücretleri :			
a) Sekreter Üye		11.500	00
b) Teknik Eleman Ücreti (Belge İşleri)		11.600	00
3 — Memur Ücretleri :			
a) Büro Amiri	18.825.—		
b) Muhasip (Mukaveleli)	10.100.—		
c) Büro Memuru	13.700.—		
d) Odacı	9.825.—	52.450	00
4 — Tazminat, F. Mesai, S. Pr. ve Ç. Zammı		14.606	74
5 — İkramiye		8.450	00
6 — Yolluklar		1.550	00
II — İDARE GİDERLERİ			
1 — Kırtasiye	3.973.50		
2 — Basılı Kâğıt	6.581.00		
3 — İlân ve Abone	388.—		
4 — P. T. T.	7.800.60		
5 — Temsil	8.187.15		
6 — Aydınlatma ve Su	685.47		
7 — Kat Genel Giderleri	4.948.08		
8 — Onarım ve Bakım	1.185.00		
9 — Çeşitli	2.172.45		
10 — Hizmetli Giyimi	800.00		
11 — Adlî Giderler	3.455.08		
12 — Araştırma Ücretleri	1.170.00	41.346	33
III — 1974 Yılına Devredilen		70.650	86
Toplam		**220.433**	**93**

TAHSİSAT

Hesap Adı	Lira	Kr.
I — BÜTÇE	220.433	93
Toplam	**220.433**	**93**

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI İZMİR ŞUBESİ 1973 YILI BİLÂNÇOSU

AKTİF

Hesap Adı		Lira	Kr.
I — KASA HESABI		8.702	07
II — BANKALAR HESABI			
a) İş Bankası	66.415.31		
b) Yapı ve Kredi Bankası	14.126.36		
c) Emlâk Kredi Bankası	930.29	81.471	96
III — SABİT KIYMETLER			
a) Mefruşat Büro Levazımatı	66.235.27		
b) Kitap	4.415.59	70.650	86
GENEL YEKÛN		**160.824**	**89**

PASİF

Hesab Adı	Lira	Kr.
I — MERKEZ HESABI	88 120	23
II — M. ALACAKLILAR HESABI	2.053	80
III — DEVREDİLEN BAKİYE	70.650	86
GENEL YEKÛN	**160.824**	**89**

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI ELÂZIĞ ŞUBESİ 1973 YILI GELİR VE GİDER CETVELİ

GİDERLER

Hesap Adı	Lira	Kr.
1 — PERSONEL GİDERLERİ		
1) Memur ücretleri	19.300	00
2) Fazla mesai	384	00
3) İkramiye	3.000	00
2 — İDARİ GİDERLER		
1) Kırtasiye	41	00
2) Basılı kâğıt	205	00
3) İlân, abone	50	00
4) P.T.T.	1.275	50
5) Çeşitli	2.201	15
6) Odacı Elbisesi	700	00
3 — 1) Sabit kıymet devir	1.289	28
GENEL YEKÛN	28.445	93

GELİRLER

Hesap Adı	Lira	Kr.
1 — Bütçe Tahsisatı	27.156	65
2 — 1973 yılından devir	1.289	28
GENEL YEKÛN	28.445	93

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI ELÂZIĞ ŞUBESİ 1973 YILI BİLÂNÇO CETVELİ

AKTİF

Hesab Adı	Lira	Kr.
1 — KASA HESABI	968	46
2 — BANKALAR HESABI	25.910	84
3 — MUVAKKAT BORÇLAR		
1 — Pul kasası	116	75
4 — SABİT GELİRLER		
1 — Mefruşat, büro levazımı	1.289	28
GENEL YEKÛN	**28.285**	**33**

PASİF

Hesab Adı	Lira	Kr.
1 — Merkez Hesabı	26.996	05
2 — 1974 yılına devir	1.289	28
GENEL YEKÛN	**28.285**	**33**

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI KAYSERİ ŞUBESİ 1973 YILI BİLÂNÇOSU

AKTİF

Hesap Adı	Lira	Kr.
KASA HESABI	6.193	87
DEĞERLER HESABI	773	73
YEKÛN	**6.967**	**60**

PASİF

Hesap Adı	Lira	Kr.
GELİR HESABI	1.712	50
MERKEZ HESABI	5.255	10
YEKÛN	**6.967**	**60**

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
KAYSERİ ŞUBESİ 1973 DÖNEMİ GELİR CETVELİ

		TL.
1 — Tahsil edilen aidat		10.756.10
2 — Giriş aidatı ve cüzdan bedeli		897.03
3 — Merkezden gelen		15.000.00
4 — Rozet satışı		420.00
	YEKÛN	**27.073.13**

1973 DÖNEMİ GİDER CETVELİ

Giderin İsmi		Tahsisatı (Brüt) TL.	Sarfı (Net) TL.
1 — Hakkı Huzur		2.400.00	2.040.00
2 — Sekreter Üye Ücreti		3.000.00	2.302.80
3 — Muhasebeci Ücreti		3.000.00	2.302.80
4 — Odacı Ücreti		6.600.00	4.552.80
5 — Sigorta		1.000.00	2.525.00
6 — İkramiye		1.00	—
7 — Harcırah		1.000.00	1.600.00
8 — Kırtasiye		200.00	162.00.
9 — Matbu Evrak		1.00	—
10 — İlân ve Abone		1.00	—
11 — P. T. T.		250.00	603.82
12 — Vergi ve Resimler		400.00	1.470.45
13 — Tenvir ve Teshin		100.00	—
14 — Kira		3.000.00	2.340.40
15 — Adli Masraf		1.000.00	—
16 — Tamir ve Bakım		1.00	—
17 — Müteferrik		100.00	—
18 — Tahsil Ödeneği		200.00	—
19 — Mefruşat		1.00	—
20 — Kitap		100,—	—
21 — Proje Vizesi		100.00	—
22 — Telefon Çekimi		—	—
23 — Geçen Yıldan Devir			979.19
	YEKÛN	**22.455.00**	**20.879.26**

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI 1974 YILI GELİR VE GİDER BÜTÇESİNİN GEREKÇESİ

GELİRLER :

1 — Giriş Aidatları :

Geçen yıl kayıt edilecek üye sayısının 1200 civarında olacağı öngörülmüştü. Yıl sonunda bu rakam 2112 olarak tesbit edilmiştir. Geçen yıl kayıt edilen üyelerimizin önemli bir kısmı geçmiş yıllardan okullara girip mezun olan üyelerden olduğundan önümüzdeki yıl da bu rakamın 1500 civarında olacağı tahmin edilmektedir.

Geçici üye sayısı 10 olarak alınmış, Türk asıllı yabancı uyruklu üye sayısı geçen yıl tahmini 30 olarak öngörülmüştür.

2 — Yıllık Aidat :

Odamıza; Kuruluşundan 31.12.1973 gününe kadar 11924 üye kaydedilmiş aynı tarihe kadar 517 üye kaydını sildirmiş, 353 üye ölmüş olup, kayıtlı üye sayısı 11054'tür.

Bu yılda kayıt olacaklar gözönüne alınınca aidat 12000 üzerinden tahakkuk etttirilmiştir.

3 — Hizmet Karşılığı Ücretler :

Geçen yıl 750.000.— TL. olarak öngörülen bu kısım gelirlerinden proje, vize ve fenni mesuliyet belge ücretleri yıl içerisinde belediyelerin tutumları nedeniyle duraklamalar göstererek 648.000,— TL. civarında tahakkuk etmiştir. Ancak Belediyeler ile yapılan temaslar sonucunda gün geçtikçe bu gelirimizin arttığı sabit olduğundan önümüzdeki yıl için asgari 750.000.— TL. sı gelir sağlanacağı sanılmaktadır.

4 — Belge Ücretleri :

İlgililere gereğinde verilen belgelere karşılık alınan ücretleri gösteren bu hesapta toplanan miktar, geçen yılın tahmini olan 30.000,— liralık miktarı aşarak 53.000,— TL. sı civarında tahakkuk etmiştir. Bu yıl için de 60.000,— TL. gelir sağlanabileceği öngörülmektedir.

5 — Yayın Gelirleri :

Odamız yayınlarının satışını gösteren bu hesapta geçen yıl 30.000,— TL. sı olarak öngörülen gelir tahminimizi aşarak 34.000,— TL. sı civarında tahakkuk ettiğinden bu yıl da 40.000,— TL. sı olarak bütçeye konulmuştur.

6 - 8 — Bu fasılda bağış ve yardımlar para cezaları ve iştiraklardan doğan kârlar için, iz rakam olarak birer lira konulmuştur.

9 — Müsabık ve Jüri % 5'leri :

Mesleki yarışmaların jürilerine seçilen Odamız adaylarının yaptıkları hizmetlerine karşılık aldıkları ücretler, geçen yıl tahmini 2.500,— lira civarında tahakkuk ettiğinden bu yıl da Odaya ödenecek % 5 miktarlar için aynı rakam alınmıştır.

10 — Çeşitli Gelirler :

Ekspertiz ücretlerinden Oda payı, banka faizleri, v.b. gelirlerden bu yıl için 50.000,— TL. gelir sağlanacağı öngörülmüştür.

GİDERLER :

1 — Birlik Hissesi :

Birlik hissesi için 50.000,— lira konulmuştur.

T. M. M. O. Birliği Genel Kurul kararı gereğince;

1 - 1000 sayısındaki her üye için aylık 1.— TL.
1001 - 2500 sayısındaki her üye için aylık 0,50.— TL.
2500 den fazla her üye için 0,25 TL. ödememiz gerekmektedir.

2 — Personel Giderleri :

1 — Huzur Hakları :

Yönetim, Yürütme, Danışma Kurulları, Haysiyet Divanı, yardımcı organlar olarak geçen yıl toplam 64.600,— TL. öngörülen huzur hakları ödeneğinin sarfiyatı bu rakamı bulmamış olmakla beraber Danışma Kurulu ve Haysiyet Divanı toplantıları huzur haklarının 50,— TL. dan 100,— TL. sına yükseltilmesi sonucunda 73.000,— TL. na ihtiyaç görülmektedir.

2 — Genel Sekreter ücreti aylık 6.500,— TL. sı üzerinden, 78.000,— TL. olarak bütçeye konulmuş ve Yönetmeliği gereğince Genel Kuruldan sonra toplanacak Danışma Kurulunda görev süresi tamamlanacağından 2 maaş tutarında tazminat ödenmesi gerekmekte olup karşılığı 13.000,— TL. sı tazminat ödeneği konulmuştur.

3 — Vazifeli Üye Ücretleri :

Denetim Kurulu üyelerine gördükleri görev karşılığı 3 x 5000 = 15.000,— TL. sı ödenek konulmuştur.

İki Genel Sekreter Yardımcısı için aylık 5.000,— TL. sı üzerinden 120.000,— TL. sına ihtiyaç görülmüştür.

4 — Teknik Sosyal Hukuki ve Mali Danışmanlar için 70.000,— TL. lık bir ödenek öngörülmüştür.

5 — Sosyal sigorta primleri, fazla çalışma geçici memur ücretleri, kasa tazminatı, personel yemek ücreti, çocuk zammı için 130.000,— liraya ihtiyaç görülmektedir.

6 — Personele ödenecek iki ikramiye için bütçeye 50.000,— TL. lık ödenek konulmuştur.

7 — Yönetim Kurulu üyelerinin toplantılar için merkeze gelmelerinde, Şubeler, Temsilcilikler ile diğer illerde Oda ile ilgili görüşmelerde bulunmalarında, Haysiyet Divanı toplantılarına katılan bir kısım Divan üyelerinin Ankara'ya gelişlerinde Denetim Kurulunun Şube ve Temsilcilikleri denetlemesi sırasında, ayrıca Oda personelinin görevli olarak Şubelere gönderilmesinde ödenen yolluk için 50.000,— TL. ya ihtiyaç görülmektedir.

3 — İdare Giderleri :

İdare giderlerinde bütçeye konulan rakamlara ölçü olarak geçmiş seneler sarfiyatları esas alınmıştır.

4 — Genel Kurul Giderleri :

Genel Kurul masrafının bu yıl 100.000,— TL. sı civarında olacağı sanılmaktadır.

5 — Sabit Kıymetler Ödeneği :

Odanın ve Temsilciliklerin bazı demirbaş ihtiyaçlarının sağlanılması bakımından bu yıl da 70.000,— TL. sına ihtiyaç görülmektedir.

6 — Şube ve Temsilcilikler Giderleri :

Şube ve Temsilciliklerin Yönetim Kurulumuzca değiştirilen bütçeleri raporumuzda yer almıştır.

7 — Yayın ve Dökümantasyon Giderleri :

1 — Türkiye Mühendislik Haberleri Dergimiz ve Teknik Bülten ve Teknik Güç için yapılacak Oda yardımının yapılan bütçeye göre bu yıl 650.000,— TL. sına ulaşacağı tahmin edilmektedir.

2 — Öteki Yayınlar :

Kitap basımını da sağlayabilmek amacıyla 60.000,— lira olarak öngörülmüştür.

8 — Sosyal Giderler :

Sosyal giderlerde istenilen ödeneğin büyük bir kısmı geçen yılların aynı olarak alınmış olmakla beraber bazı kalemlerde üye adedimizin artması nedeni ile gerekli görülen artışlar yapılmıştır.

İnşaat Mühendisleri Odası
1974 Yılı Bütçe Yönetmeliği

Madde 1 — 7303 sayılı kanunla değiştirilen 6235 sayılı kanun hükümlerine göre kurulmuş bulunan İnşaat Mühendisleri Odasının 1 Ocak 1974 gününden geçerli olmak üzere 31 Aralık 1974 akşamına kadar 1974 cari yıl geliri cetvelinde gösterildiği üzere 2.914.604.— TL., geçmiş yıllar geliri ise 1.637.570.— lira olarak toplam 4.552.174.— TL. sı ve cari yıl giderleri 4.552.174,— TL. tahmin edilmiştir.

Madde 2 — Oda Talimatnamesinin 59 uncu maddesi gereğince kabul edilen 1974 Şubeleri giderleri bütçesi 1 Ocak 1974 tarihinden 31 Aralık 1974 akşamına kadar geçerlidir.

Madde 3 — Giriş aidatı; asıl üyelerle Türk asıllı, ecnebi uyruklu üyeler için 50 lira geçici üyeler için 500 liradır.

Yıllık aidat; asıl üyelerle Türk asıllı ecnebi uyruklu üyeler, öğretim üyeleri veya Türkiye'de normal baremlerle sürekli olarak çalışanlardan yıl içinde ödenmek üzere senede 160 TL. geçici üyelerden bir defada ödenmek üzere 1.000.— liradır.

Her ne surette olursa olsun, ilgileri kesilen aslî üyelerin yıllık aidatı, Odadan ilgilerinin kesildiği aya göre hesaplanır.

Kendi hesabına yurt dışına çıkanların yazı ile müracaat etmek, Oda kimlik belgesini geri vermek şartıyla üyelikleri geçici olarak durur. Bu sürede aidat alınmaz.

Madde 4 — Aidatın yıl içinde ödenmesi şarttır. Yılı içinde ödenmeyen Oda alacakları, bir sonraki yılda % 50, ikinci yılda % 75 fazlasıyla tahsil olunur.

Ancak, Oda, yılı içinde ödenmeyen alacakları için ayrıca 6235 sayılı kanun ve yönetmelik hükümlerine göre icra yoluyla takibat da yapar.

Madde 5 — Belge isteyen gerçek ve tüzel kişilerden Yönetim Kurulunda düzenlenecek tarifeye göre ücret alınır. Her hangi bir şahsa veya teşekküle Odaca bir hizmet görüldüğü takdirde, işin mahiyetine göre Yönetim Kurulunun takdir edeceği bir ücret alınır.

Madde 6 — Askere alındıklarını Oda veya Şubelere yazı ile bildiren üyeler, askerlik süresince Oda aidatı ödemez, yalnız ayda bir lira alınır.

Madde 7 — Master ve Doktora tahsili yapan üyelerden bu durumu tevsik etmek ve ücretli olarak çalışmamak şartıyla Oda aidatı alınmaz yalnız ayda 1.— TL. sı alınır.

Madde 8 — Hastalık, çalışamamazlık ve geçim sıkıntısı gibi sebeplerle birikmiş olan aidat borçları Oda Yönetim Kurulunun kararıyla ertelenebilir veya silinebilir.

Madde 9 — Üyenin ölümü halinde tahakkuk etmiş aidat borçları Oda Yönetim Kurulu kararıyla Sosyal Giderler faslından kapatılabilir.

Madde 10 — Geçmiş yıllardan borçlu üyelerden tahsil olunan para önce cari yıl borcuna mahsup edilir. Artanı geçmiş yıllar borçlarına işlenir, ancak çalıştıkları yerlerden ödenen aidat ödendiği yıl hesabına alınır.

Madde 11 — Şube Yönetim Kurulu üyeleri veya temsilciler belge tatbikatı yaptıkları takdirde belge tahsilâtından % 50 ye kadar ücret ödenir. Nisbet tayininde Oda Yönetim Kurulu yetkilidir.

Madde 12 — Görevinin nitelikleri bakımından sekreterlik ve muhasebe servis âmirine de maaşının % 10 oranında Yönetim Kurulu kararı ile kasa tazminatı verilir.

Madde 13 — Bu yönetmeliğin yürütülmesinde Oda Yönetim Kurulu görevlidir.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI 1974 YILI BÜTÇESİ GELİRLER CETVELİ

Fasıl No.	Fasıl ve Maddeler ismi			Tahmin
I	GİRİŞ AİDATI			80.500,—
	a) Asıl Üye	1.500 x 50	75.000,—	
	b) Geçici Üye	10 x 500,—	5.000,—	
	c) Türk asıllı (Y. Üye)	10 x 50,—	500,—	
II	YILLIK AİDAT			1.931.600,—
	a) Asıl Üye	12.000 x 160,—	1.920.000,—	
	b) Geçici Üye	10 x 1.000,—	10.000,—	
	c) Türk Asıllı (Y. Üye)	10 x 160,—	1.600,—	
III	HİZMET KARŞILIĞI ÜCRETLER			750.000,—
IV	BELGE ÜCRETLERİ			60.000,—
V	YAYIN GELİRLERİ Kitap, broşür gibi basılı eser satışı			40.000,—
VI	BAĞIŞ VE YARDIMLAR			1,—
VII	PARA CEZALARI			1,—
VIII	İŞTİRAKLERDEN MÜTEVELLİT KÂRLAR			1,—
IX	MÜSABIK VE JÜRİ % 5'leri			2.500,—
X	ÇEŞİTLİ GELİRLER			50.000,—
XI	KONSOLİDE GELİRLERDEN CARİ YILA DEVİR			1,—
XII	CARİ YIL GELİRLERİ YEKÛNU			2.914.604,—
	GEÇMİŞ YILLAR BAKİYELERİ (Konsolide)			1.637.570,—
	GENEL YEKÛN			**4.552.174,—**

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
1974 YILI BÜTÇE GİDERLER CETVELİ

Fasıl No.	Madde No.	Fasıl ve Maddeler		Madde TL.	Fasıl TL.
I		BİRLİK HİSSESİ			50.000,—
II		PERSONEL GİDERLERİ			936.226,—
	1	Huzur Hakları			
		a) Yönetim Kurulu	7 x 30 x 50,—	10.500,—	
		b) Yürütme Kurulu	3 x 20 x 50,—	3.000,—	
		c) Haysiyet Divanı	5 x 12 x 100,—	6.000,—	
		d) Danışma Kurulu	30 x 8 x 100,—	24.000,—	
		e) Yardımcı Organlar (Komisyon ve Komiteler)		30.000,—	
	2	a) Genel Sekreter Ücreti	12 x 6.500,—	78.000,—	
		b) Genel Sekreter Tazminatı	2 x 6.500,—	13.000,—	
	3	Vazifeli Üye Ücreti			
		a) Denetim Kurulu	3 x 5.000,—	15.000,—	
		b) Genel Sekreter Yardımcısı	12 x 5.000,—	60.000,—	
		c) Genel Sekreter Yardımcısı	12 x 5.000,—	60.000,—	
		d) Genel Sekreter Vekâlet Ücreti	1 x 3.250,—	3.250,—	
		e) Belge Mühendisi	12 x 5.000,—	60.000,—	
	4	Danışma Ücretleri			
		a) Teknik Sosyal Hukuki		50.000,—	
		b) Mali Danışman		20.000,—	
	5	Oda Personel Ücretleri	12 x 21.123,—	253.476,—	
	6	Ücret Artışlarına Karşılık		50.000,—	
	7	Tazminat, Sigorta, Geçici Memur, Fazla Mesai		130.000,—	
	8	İkramiye		50.000,—	
	9	Yolluk		50.000,—	
III		İDARİ GİDERLER			218.001,—
	1	Kırtasiye		20.000,—	
	2	Basılı Kâğıt		15.000,—	
	3	Temsilcilik Masrafları		10.000,—	
	4	İlân, Abone, (Gazete, Dergi, vs.)		20.000,—	
	5	P.T.T.		40.000,—	
	6	Vergi, Resim ve Harç		10.000,—	
	7	Sivil Savunma Fonu		15.000,—	
	8	Isıtma, Aydınlatma ve Su		20.000,—	
	9	Bina ve Mefruşat Sigortası		3.000,—	
	10	Adli İşler İçin Yapılacak Ödemeler, Normal Takiplere Ait Olan Masraflar		15.000,—	
	11	Tamir ve Bakım		25.000,—	
	12	İmha		1,—	
	13	Müstahdem Giyim Eşyası		5.000,—	
	14	Çeşitli Giderler		20.000,—	
IV		GENEL KURUL GİDERLERİ			100.000,—
V		SABİT KIYMETLER ÖDENEĞİ			70.00,—

Fasıl No.	Madde No.	Fasıl ve Maddeler	Madde TL.	Fasıl TL.
	1	Döşeme ve Büro Malzemeleri (Merkeze Bağlı Temsilcilikler Dahil)	50.000,—	
	2	Kitap ve Teknik Dergi	20.000,—	
VI		ŞUBE VE TEMSİLCİLİKLER GİDERLERİ		1.303.065,—
	1	İstanbul Şubesi	893.011,—	
	2	İzmir Şubesi	189.501,—	
	3	Elâzığ Şubesi	74.802,—	
	4	Kayseri Şubesi	45.751,—	
	5	Merkeze Bağlı Temsilcilikler :		
		a) Temsilcilik Ödenekleri 50 x 1.000	50.000,—	
		b) Temsilciliklerde Vize Giderleri	50.000,—	
/II		YAYIN VE DÖKÜMANTASYON GİDERLERİ		710.000,—
	1	T. M. H. Dergisine Yardım	350.000,—	
	2	Teknik Güç'e Yardım	200.000,—	
	3	Teknik Bülten'e Yardım	100.000,—	
	4	Diğer Yayınlar	60.000,—	
VIII		SOSYAL GİDERLER		220.000,—
	1	İnşaat Mühendisleri Günü Masrafı	5.000,—	
	2	Jübile	5.000,—	
	3	İnşaat Mühendisliği Teknik Kongresine Yardım	50.000,—	
	4	Mühendis Yetiştiren Üniversite ve Yüksek Okul Öğrencilerine Yardım	15.000,—	
	5	Burs Yardımı	15.000,—	
	6	Dernek ve Kuruluşlara Yardım	5.000,—	
	7	Yardım Fonu	30.000,—	
	8	İnşaat Mühendisleri Yardım Derneğine Yardım	5.000,—	
	9	İnşaat Mühendisleri Yardım Derneğine Kayıtlı Üyelere Yardım	40.000,—	
	10	Eğitim Tesisleri ve Çalışmaları	25.000,—	
	11	Seminer, Gezi, Konferans	25.000,—	
IX		OLAĞANÜSTÜ GİDERLER		914.882,—
	1	Odaya Mülk	600.000,—	
	2	Zorunlu Ödemeler	1,—	
	3	Gelecek Yıla Kalacak Konsolide Gelirler	313.882	
		GENEL YEKÛN		**4.552.174,—**

T. M. H. ve TEKNİK BÜLTEN DERGİSİ 1974 YILI BÜTÇE TASARISI

	TL.	TL.
A) G İ D E R L E R		507.000,—
1 — TEKNİK GİDERLER		
a) Baskı ücreti	200.000,—	
b) Klişe	20.000,—	
c) Kapak ve Mecmua Kâğıdı	250.000,—	
d) Telif ve çeviri Hk.	30.000,—	
e) Kapak kompozisyonu	5.000,—	
f) Özel çektirilen fotoğraf	2.000,—	
		65.500,—
2 — PERSONEL GİDERLERİ		
a) T.M.H. Yayın Komitesi	15.000,—	
b) Personel ücreti, ikramiye sigorta ve tazminat	50.000,—	
c) Yolluk	500,—	
		89.000,—
3 — RESMÎ ve ÖZEL İLÂN KOMİSYONU		
		92.500,—
4 — İDARİ GİDERLER		
a) Posta pulu	50.000,—	
b) Telefon	5.000,—	
c) Gönderme zarfı	25.000,—	
d) Damga pulu	500,—	
e) Basılı kâğıt	1.000,—	
f) Çeşitli hamaliye, dergi gönderme ve çalışanlar vs.	11.000,—	
GENEL YEKÛN		754.000,—
B) G E L İ R L E R		
a) İlân (resmî, özel)	395.000,—	
b) Abone	8.000,—	
c) Tek satış vb.	1.000,—	
d) Oda yardımı	350.000,—	
GENEL YEKÛN		754.000,—

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
1972 YILI MEMUR VE HİZMETLİLERİ KADRO CETVELİ

		Mevcut kadro	Ödenen
	SEKRETERLİK SERVİSİ		
1	Sekreterlik ve Muh. Ser. Âmiri	3.040,—	3.040,—
2	Sicil ve Muamelât Şefi	2.000,—	2.000,—
3	Daktilo bilir Memur	1.597,—	1.597,—
4	Daktilo bilir Memur	1.330,—	1.330,—
5	Doktilo	1.300,—	1.300,—
6	Evrak Memuru	1.420,—	1.420,—
7	Dosya Memuru	1.685,—	1.685,—
8	Odacı	1.177,—	1.177,—
9	Odacı	942,—	942,—
10	Daktilo	740,—	740,—
	MUHASEBE SERVİSİ		
1	Muhasebeci	1.685,—	1.685,—
2	Muhasebe Memuru	1.280,—	—
3	Veznedar	1.330,—	1.330,—
	DÖKÜMANTASYON		
1	Kütüphane Memuru	1.597,—	1.597,—
		21.123,—	**19.843,—**

T. M. H. DERGİSİ 1972 YILI BÜTÇESİ GELİR TAHMİN VE TAHSİLÂT MUKAYESE CETVELİ

Bütçe Fasılları	Tahmin	Tahsilât	Fark
1 — Özel ve Resmî İlânlar	300.000,—	366.170,—	+ 66.170,—
2 — Abone tek satış	9.000,—	57.724,91	+ 48.724,91
3 — Oda tahsisi (Bağış)	236.000,—	162.525,—	— 73.475,—
GENEL YEKÛN	**545.000,—**	**586.419,91**	+ **41.419,91**

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI İSTANBUL ŞUBESİ
1974 YILI BÜTÇE TASARISI

Fasıl No.	Madde No.	Fasıl ve Maddeler Adı		Madde TL.	Fasıl TL.
I		**PERSONEL GİDERLERİ**			722.011,—
	1	a) Huzur Hakları (Yönetim Kurulu)		10.000,—	
		b) Danışma Ücretleri		10.000,—	
		c) Komisyon Çalışma Ücretleri		15.000,—	
		d) Araştırma ve İstihlâk Kooperatifine Katılma Giderleri		1,—	
		e) Kurs Giderleri		20.000,—	
		f) Hukuk Müş. ve İcra Avukatı Giderleri		10.000,—	
				65.001,—	
	2	a) Genel Sekreter Tazminatı		13.000,—	
		b) Genel Sekreter Ücreti (6500,—)		78.000,—	
		c) Genel Sekreter Vekâlet Ücreti		3.250,—	
		d) Genel Sekreter Yar. Üc.	5.000,—	60.000,—	
		e) Belge İşleri Müh. (Anlaşmalı) Üc.	6.000,—	72.000,—	
		f) Belge İşleri Müh. (Anlaşmalı) Üc.	6.000,—	72.000,—	
		g) Belge İşleri Müh. leri Vekâlet Ücretleri		6.000,—	
				304.250,—	
	3	**MEMUR ÜCRETLERİ**			
		a) İdare ve Muh. Amiri	(2195 x 12)	26.340,—	
		b) Büro Amiri	(2600 x 12)	31.200,—	
		c) Ödenti İzleme Memuru	(1655 x 12)	19.860,—	
		d) Vezne ve Ambar Memuru	(1850 x 12)	22.200,—	
		e) Belge Memuru (Daktilo)	(1685 x 12)	20.220,—	
		f) Belge Uyg. S. Ser. Memuru	(1.275 x 12)	15.300,—	
		g) Kitaplık Memuru (Daktilo)	(1200 x 12)	14.400,—	
		h) Odacı	(1090 x 12)	13.080,—	
		i) Odacı	(790 x 12)	9.480,—	
			14.340 x 12	**172.080,—**	
	4	Ücret Artışlarına Karşılık		50.000,—	
	5	Tazminat, Faz. Mes., Geçici Memur S. Sig., Çocuk Zammı, Yem. Ücreti		92.000,—	
	6	İkramiyeler	14.340 x 2	28.680,—	
	7	Yolluklar		10.000,—	
II		**İDARE GİDERLERİ**			124.000,—
	1	Kırtasiye		15.000,—	
	2	Basılı kâğıt		7.500,—	
	3	Yayın Giderleri		30.000,—	
	4	İlân, Abone		10.000,—	
	5	P. T. T.		25.000,—	
	6	Vergi ve Resimler		2.000,—	
	7	Temsil		6.000,—	
	8	Bakım ve Onarım		5.000,—	
	9	Adli Giderler		3.000,—	
	10	Aydınlatma, Isıtma Su		7.500,—	
	11	Çeşitli		10.000,—	
	12	Odacılara Elbise		2.000,—	
	13	İmha		1.000,—	
III		SABİT KIYMETLER			40.000,—
	1	Mefruşat		25.000,—	
	2	Kitap, Dergi,		15.000,—	
IV		**MÜMESSİLLİKLER**			7.000,—
	1	Temsilci Ücreti		7.000,—	
			TOPLAM		**893.011,—**

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI İZMİR ŞUBESİ
1974 YILI BÜTÇE TASARISI

Fasıl No.	Madde No.	Fasıl ve Madde İsimleri :		Tahsisat 1974
I		PERSONEL GİDERLERİ :		
	1	**Hakkı Huzur :**		
		a) Yönetim Kurulu	(7 x 24 x 40)	6.720,—
		b) Müşavere Ücretleri		2.000,—
		c) Komisyon Ücretleri		3.000,—
	2	**Görevli Üye Ücretleri**		
		a) Sekreter Üye	(1000 x 12)	12.000,—
		b) Belge İş. Teknik el. üc.	(1200 x 12)	14.400,—
	3	**Memur Ücretleri :**		
		a) Büro Amiri	(1750 x 12)	21.000,—
		b) Muhasip (Mukaveleli)	(1000 x 12)	12.000,—
		c) Büro Memuru	(1300 x 12)	15.600,—
		d) Odacı	(1000 x 12)	12.000,—
	4	Tazminat, F. Mesai, S. Primi ve Ç. Zam.		17.500,—
	5	Doğum ve Ölüm Yardımı		1.000,—
	6	İkramiye		10.100,—
	7	Yolluklar		2.000,—
II		İDARE GİDERLERİ :		
	1	Kırtasiye		5.000,—
	2	Basılı kâğıt		7.500,—
	3	İlân ve abone		3.000,—
	4	P. T. T.		8.500,—
	5	Vergi ve resimler		500,—
	6	Temsil		6.000,—
	7	Aydınlatma ve su		1.000,—
	8	Kat genel giderleri		5.000,—
	9	Onarım ve bakım		1.500,—
	10	Adlî giderler		1.500,—
	11	Çeşitli gider		2.679,—
	12	Hizmetli giyimi		1.000,—
	13	İmha		1,—
III		SABİT KIYMETLER GİDERLERİ :		
	1	Mefruşat ve Büro Levazımatı		15.000,—
	2	Kitap		2.000,—
IV		MÜMESSİLLİKLER ÜCRETİ		1,—
		Y e k û n :		**189.501,—**

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI ELÂZIĞ ŞUBESİ
1974 YILI BÜTÇESİ TASARISI

Fasıl No.	Madde No.	Madde ve Fasıl İsmi		1974 Bütçesi
I		PERSONEL GİDERLERİ :		
	1	Hakkı Huzur	5 x 12 x 40	2.400,—
	2	Vazifeli Aza Ücreti Kâtip Aza	12 x 250	3.000,—
	3	MEMUR ÜCRETLERİ :		
		a) Sekreter ve Muhasip	12 x 1.000	12.000,—
		b) Odacı	12 x 800	9.600,—
	4	İkramiye		3.600,—
	5	Fazla Mesai		2.000,—
	6	Yolluk		3.000,—
	7	Proje Vizesi ve Belge Tatbikatı Gelirlerinden % 50 ye Kadar Teknik Elemana Oda Yönetim Kurulu Kararıyle		10.000,—
II		İDARİ GİDERLER :		
	1	Kırtasiye ve Büro Levazımı		400,—
	2	Basılı Kâğıt		500,—
	3	İlân, Abone		300,—
	4	P. T. T.		2.500,—
	5	Vergi ve Resimler		100,—
	6	Isıtma ve Aydınlatma		1.500,—
	7	Kira		15.000,—
	8	Adlî Masraf		2.000,—
	9	Tamir, Bakım		100,—
	11	Çeşitli		3.000,—
	10	Odacı Elbisesi		800,—
III		SABİT GİDERLER :		
	1	Mefruşat		3.000,—
	2	Kütüphane		1,—
	3	Şubeye Bir Kat Alınması		1,—
				74.802,—
			YEKÛN	

INŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI KAYSERİ ŞUBESİ
1974 YILI BÜTÇE TASARISI

Madde No.	Açıklama		Tahsisat TL.
	PERSONEL GİDERLERİ :		
1	Hakkı huzurlar	(5 x 12 x 40)	2.400,—
2	Sekreter üye ücreti	(12 x 250)	3.000,—
3	Memur ücretleri		
	a) Muhasip	(12 x 250)	3.000,—
	b) Odacı	(12 x 750)	9.000,—
4	Tazminat, fazla mesai, sigorta		3.000,—
5	İkramiye		1.000,—
6	Harcırah		1.500,—
7	Proje gelirlerinden % 50 ye kadar Oda Yönetim Kurulu Kararıyle yapılabilecek ödemeler		10.000,—
	İDARE GİDERLERİ :		
1	Kırtasiye ve büro levazımatı		600,—
2	Matbu evrak		1.000,—
3	İlân ve abone		250,—
4	P. T. T.		2.000,—
5	Vergi ve resimler		2.000,—
6	Tenvir ve teshin		300,—
7	Kira	(12 x 300)	3.600,—
8	Adlî masraflar		500,—
9	Müteferrik		500,—
10	Tamir ve bakım		100,—
11	Temsil ödeneği		1.000,—
12	Odacı elbisesi		1,—
	SABİT KIYMETLER TAHSİSATI :		
1	Mefruşat ve büro levazımatı		500,—
2	Kitap		500,—
		YEKÛN :	**45.751,—**